

AZ EZEREGYÉJSZAKA MESÉI

FORDÍTOTTA
HONTI REZSŐ

TARTALOM

Sahriár király és öccse, Sáh-Zemán király története

A számár, az ökör és a parasztgazda története

A teherhordó és a három leány története

Az első koldus története

A második koldus története

A harmadik koldus története

Az első leány története

A második leány története

A meggyilkolt leány vagy a három alma története

Apró történetek és anekdoták

A kapzsiság büntetése

Harún ar-Rasíd, Dzsafár és Abu Júszuf, a kádi

Omar ibn el-Khattáb és a fiatal beduin

A csirkefogó és a tökfilkó

Egy Hátim et-Tái-legenda

Harún ar-Rasíd és a perzsa Ali meg a tarisznyája

A szabó, a kis púpos, a zsidó orvos meg a keresztény sáfár története

A keresztény sáfár meséje

A konyhamester története

A zsidó orvos története

A szabó története: a bagdádi borbély

A borbély első bátyjának története

A borbély második bátyjának története

A borbély harmadik bátyjának története

A borbély negyedik bátyjának története

A borbély ötödik bátyjának története

A borbély hatodik bátyjának története

A kis púpos történetének befejezése

Ali Baba és a negyven rabló

Aladdin és a bűvös lámpa

A tengerjáró Szindbád utazásai

A tengerjáró Szindbád első meséje, vagyis az első utazás

A tengerjáró Szindbád második meséje, vagyis a második utazás

A tengerjáró Szindbád harmadik meséje, vagyis a harmadik utazás

A tengerjáró Szindbád negyedik meséje, vagyis a negyedik utazás

A tengerjáró Szindbád ötödik meséje, vagyis az ötödik utazás

A tengerjáró Szindbád hatodik meséje, vagyis a hatodik utazás

A tengerjáró Szindbád hetedik meséje, vagyis a hetedik utazás

Mese az asszonyok végtelen ravaszságáról és csalfaságáról

Mese a királyról és vezírje feleségéről
A féltékeny kereskedő és a papagáj
A kallós és fia
A gazfickó és a tiszta lelkű nő
A kereskedő és a két kenyér
Egy asszony két szeretője
A királyfi és a ghúla
A mézcsepp története
Aki homokot szitáltatott a férjével
A két csodaforrás
Aki hamar feltalálta magát
Az aranyműves és az énekeslány története
Aki soha nem nevetett többé
A királyfi és a kalmár felesége
Aki értett a madarak nyelvén
Az asszony és öt imádója
A három kívánság
Az eltűnt nyakék
A két galamb
Behrám herceg és Ed-Datmá hercegnő története
Az öregasszony és a kereskedő fia
A megmérgezett tej
A vak seikh története
A hároméves kisfiú
Az ötéves kisfiú

Abu Kir és Abu Szir

Sahriár király és Sehrezád történetének befejezése

AZ IRGALMAS ÉS MEGBOCSÁTÓ ALLÁH NEVÉBEN!

*Dicsőség Alláhnak, a világ urának! Áldás és béke szálljon
a próféták fejedelmére, a mi urunkra és mesterünkre,
Mohamedre, valamint ivadékaira; ítéletnapig tartó
örök áldás és béke reá!*

*

*Továbbá: Bizony, a régiek élete folyása tanulságossá vált
későbbi nemzedékek számára. Szolgáljon arra, hogy az
emberek megtudják mindazt, ami másokkal megesett,
és okuljanak belőle, tanulmányozzák a régi népek életét,
és tekintsék intő példának mindazt, ami velük történt.
Dicsértessék az, aki az elmúlt eseményeket a késő utódok
számára intelmül hátrahagyta.*

*

*E példázathoz tartoznak azok az érdekes és tanulságos mesék
amelyeket „Az ezeregyéjszaka meséi”-nek neveznek.*

Sahriár király és öccse, Sáh-Zemán király története

Mesélik - csakhogya Alláh jobban tudja -, hogy elmúlt esztendőben, réges-régi korban, messzetűnt időkben élt és uralkodott, mint senki dicsőbben, India és Kína szigetein egy Szasszán nemzetségéből¹ való király. Számát sem tudta hadainak, kísérőinek, szolgálóinak. És volt két fia, az egyik már idősebb, a másik egészen fiatal. Derék lovas, vitéz harcos mindkettő, de különösen az idősebbik. Apja halála után ő gyakorolta a királyi hatalmat, ő kormányozta a birodalmat. Városainak és egész országának népe szerette. Neve Sahriár volt. Öccsét Sáh-Zemánnak hívták; ő a perzsiai Szamarkandban uralkodott. Mindegyikük a maga országában élt, ott vezette alattvalóit bölcsen és igazságosan, húsz éven át, vidám lélekkel és boldogan. Ez így ment addig, amíg egyszer az idősebbet elfogta a vágyódás öccse után, és megparancsolta vezírének,² utazzék el hozzá, és vele együtt térjen majd vissza. A vezír így szólt: „Hallom és engedelmeskedem.”

Ment, ment, amíg szerencsésen meg nem érkezett; bement királyi öccséhez, átadta az üdvözlést, és közölte Sáh-Zemánnal, hogy bátyja vágyódik utána, és kéri öccsét, látogassa meg. A király azt felelte: „Hallom és engedelmeskedem”, és már meg is tette az úti előkészületeket: kivonultatta sátrait, tevéit, öszvéreit, szolgálóit és testőreit; vezírjét megbízta az ország kormányzásával, és elindult, hogy elmenjen bátyja országába.

Éjjélkor egyszerre eszébe jutott, hogy valami igen fontos dolgot a kastélyában felejtett. Visszafordult, bement a palotájába, és feleségét az ágyban egy fekete rabszolgával összeölelkezve találta. Erre a látványra szeme előtt elsötétedett a világ; azt mondta magában: „Ha ez megtörténhet, amikor én alig távolodtam még el a várostól, akkor mit művelne ez a züllött teremtség az alatt, amíg bátyámnál tartózkodom?” Ezzel kirántotta kardját, lecsapott rájuk, és ott az ágyban megölte őket. Majd tüstént visszatért, megparancsolta, hogy induljanak, és addig ment, amíg elérkezett bátyja városához. Mikor a város közelébe ért, előreküldte ajándékait fivérének. Ez kiment elébe, és végtelen örömmel üdvözölte. A várost feldíszíttette, és otthon öccsével leült, hogy beszélgessenek és vigadjanak. De Sáh-Zemán egyre csak arra gondolt, mi történt feleségével, és végtelen búbánat ülte meg lelkét; arca elsárgult, teste lesóványodott. Mikor bátyja látta állapotát, azt hitte, az fáj neki, hogy olyan messzire szakadt országától és birodalmától, és nem is akarta kérdéseivel zaklatni, békében hagyta őt.

Egy idő múlva azonban mégis szóvá tette: „Kedves öcsém, látom, hogyan senyved a tested, hogyan lesz színed egyre fakóbb.” Öccse így felelt: „Ó, bátyám, sebet hordok bensőmben” - de nem mondta el, mi történt. „Gyere velem vadászni - mondta bátyja -, talán az felvidítja lelkedet.” De ő elhárította a meghívást, és bátyja egyedül ment el a vadászatra.

Voltak pedig Sahriár palotájának kertre nyíló ablakai. Az egyiken Sáh-Zemán kitekintett, és látta, hogy a palota kapuja megnyílik, húsz leány és húsz rabszolga jön a kertbe, és közöttük lépdél bátyjának csodás szépségű és bájos felesége. A medencéhez mentek, levetették ruháikat, és leültek egymás mellé. És a királyné odaszól az egyikhez: „Gyere, Maszud!” Erre egy fekete rabszolga odament hozzá és átölelte; átölelte a királyné is őt; aztán a fekete földre döntötte a királynét, ugyanígy tett a többi rabszolga a leányokkal, és nem szűnt meg a csókolózás, ölelkezés és a többi, amíg a nap fel nem jött. És amikor a király ezt látta, így szólt: „Alláhra, így hát az én bajom kisebb, mint ez a szörnyűség.” El is szállt szomorúsága, kétségbeesése. „Ez sokkal nagyobb csapás, mint ami engem ért” - szólt, és evett-ivott ismét.

¹ Szasszanidák - 226-tól 650-ig, az arab hódításig uralkodtak Perzsiában.

² Az uralkodó után a legmagasabb rangú személy; az uralkodó tanácsadója és fő segítője.

Nemsokára megjött a bátyja a vadászatról, üdvözölték egymást, és amint Sahriár király öccsére, Sáh-Zemán királyra tekintett és látta, hogy orcájának színe-pirossága visszatért, hogy megint jó étvágygal eszik, holott azelőtt alig nyúlt az ételhez, igen elcsodálkozott, és meg is mondta neki: „Édes öcsém, a minap még azt láttam, hogy arcod sárga, most meg visszatért a színed. Mondd, mi történt veled?” Öccse így felelt: „Hogy miért vesztettem el arcom színét, azt elmondom neked, de ne kívánd tőlem, hogy azt is elmondjam, mitől nyertem vissza.” - „Mindenekelőtt mondd el, miért vesztetted el arcod színét, és mitől soványodtál le. Hadd halljam.” A másik így felelt: „Nos, bátyám, amikor értem küldted vezíredet, hogy jelennék meg színed előtt, felszereltem magam az útra, és kivonultam városomból. Ekkor eszembe jutott, hogy a neked ajándékkul szánt drágakövet a palotámban felejtettem. Visszamentem és feleségemet egy fekete rabszolgával találtam ágyamban, alva. Erre megöltem őket, s hogy hozzád jöttem, folyton ennek a gondolata emésztett. Ez volt oka sápadt színemnek és bánatomnak. De hogy miként nyertem vissza a színemet, ne kívánd, hogy azt is elmondjam.”

Mikor öccse szavait hallotta, így szólt a király: „Alláh szent esküjét olvasom a fejedre, hogy elmondd az okát: mitől tért vissza orcáid pirossága.” Erre Sáh-Zemán mindent elmesélt, amit látott. Sahriár így szólt öccséhez: „A magam szemével akarom látni.” Sáh-Zemán azt felelte: „Tégy úgy, mintha vadászni mennél, és rejtőzz el nálam, aztán tanúja lehetsz mindennek, és tulajdon szemekkel láthatod, mi történik.”

A király közhírré tétette, hogy eltávozik: katonaságot és sátrakat küldött a város elé, és ő maga is kivonult palotájából. Bement sátrába, és az apródnak megparancsolta, hogy senkit be ne bocsásson. Akkor aztán álruhába öltözött, titokban visszaosont palotájába öccséhez, és elhelyezkedett a kertre nyíló ablaknál. Rövid ideig kellett csak várakoznia, és íme, megjelentek a leányok úrnőjükkel meg a rabszolgákkal. Elkezdődött a csókolózás, ölelkezés, úgy, ahogy Sáh-Zemán elmondta, és tartott alkonyatig.

Amikor Sahriár ezt látta, szinte esztét veszítette, és így szólt öccséhez, Sáh-Zemánhoz: „Gyere, menjünk világgá. Mit nekünk a királyság addig, amíg nem látjuk, hogy mások is jártak-e úgy, mint mi. Ha nem, jobb nekünk a halál, mint az élet.” Sáh-Zemán mindenre igent mondott, mire egy titkos ajtón együtt elhagyták a kastélyt, és éjt nappá téve addig mentek, amíg el nem érkeztek egy fához, a sós tenger partján. A fa egy rét közepén állt, és mellette forrás csörgedezett; ittak a vízből, és leültek pihenni. Mikor a nap már magasan volt, a tenger egyszerre háborogni kezdett, fekete füstoszlop szállt fel belőle, egészen az égig emelkedett, és egyre közeledett a rét felé. Rettegés szállta meg a két testvért. Félelmükben felmásztak a fára, és onnan, a magasból nézték: mi lesz most? Hát a füstoszlop egy dzsinn³ volt, hatalmas termetű, lapos fejű, széles mellű óriás; fején egy ládát vitt. Kijött a partra, odament a fához, amelynek ágai közt a két király rejtőzött, leült alatta, kinyitotta a ládát, kivett belőle egy másik szekrényt; ezt is kinyitotta, és ebből egy gyönyörű leány lépett elő, szép, mint a nap, a habokból kelő. Olyan volt, mint - a költő szavai szerint:

---

³ Emberfölötti teremtmények, az értelmes lények három csoportja (a fényből teremtett angyalok, a tűzből teremtett szellemek és a földből teremtett emberek) közt a második csoport. A „génuszok” (a dzsinn elnevezés ebből a latin szóból származik) ötféle rangú lények lehetnek: a dzsánn, a volta-képpen dzsinn, aztán a saitánok (ördögök, sátánok), ifritek és máridok, akik a leghatalmasabbak. Egyébként az elnevezések ingadoznak, és az *Az ezeregyéjszaka* meséiben ugyanazt a szellemet hol dzsinnek, hol ifritnek nevezik. De más elnevezések is szerepelnek; iblisz (a latin diabolus), a dzsinnek és saitánok atyja, a ghúlok, aztán az únok, a máridok alárendeltjei. A dzsinn rendszerint jó szellem és az iszlám híve; a márid majdnem mindig rosszindulatú. A dzsinnek lakhatnak a szárazföldön, a tengeren vagy a levegőben. Fő lakóhelyük a mesés Káf hegye. A legtöbb szellem talizmánokhoz van kötve.

*Ha láng tör ében éjbe lobogva, mint a fáklya,
S a végtelen homályból sugárt hint szét a fákra,
Keringenek a Holdak, ragyognak ünnepelve,
S a rajzó Napkorong mind imára térdepel le,
Imára tárja karját az ájtatos Természet,
A feltámadt, új nappal kitárult köntösének.
S villám-tekintetétől halandók könnye árad,
Halandók könnye hódol az ő szent sugarának.⁴*

A dzsinn a leányra tekintett és szólt: „Ó, nemes vérből sorjázott úrnóm, ó te, akit nászéjszakádon raboltalak el, aludni szeretnék egy kicsit.” Erre a dzsinn a leány térdére hajtotta fejét és elaludt. Az pedig felvetette szemét a fára, és meglátta a két királyt, akik odafenn rejtőztek. Leemelte térdéről a dzsinn fejét, a földre tette, felállt, és jelekkel értésükre adta: „Szálljatok le a fáról, és ne féljetez ettől az ifrittől.” De ezek azt mondták: „Alláhra kérünk, ne kívánd ezt tőlünk.” A leány pedig felelte: „De Alláhra, szálljatok le onnan, másképp felébresztem az ifritet, és ő rút halállal vet véget életeteknek.” Megijedtek a testvérek és lejöttek. „No, most pedig fel a kemény férfimunkára! - szólt a nő. - Máskülönben felkeltem és rátok szabadítom az ifritet.” És félelemtől remegve szólt Sahriár az öccséhez, Sáh-Zemán királyhoz: „Ó, öcsém, tedd meg, amit kíván.” Ez meg így beszélt: „Addig nem, amíg te meg nem teszed.” És hunyorogva biztatták egymást: „No, fogj hozzá!” A leány rájuk szólt: „Mit látok? Micsoda hunyorogás ez? Ha nem jöttök és teszitek, amint kívánom, rátok szabadítom az ifritet.” Azok pedig úgy féltek a dzsinntől, hogy megtették, amit a nő parancsolt, és amikor elvégezték, a nő így szólt: „Valóban, kiválóan értitek a dolgotokat!” Ezzel előhúzott zsebéből egy zacskót, és kivett belőle egy ötszázhetven gyűrűből álló füzért. Megkérdezte tőlük: „Tudjátok, mi ez?” - „Nem tudjuk” - felelték azok. Erre a nő megmondta nekik: „E gyűrűk tulajdonosai mind kedvemet töltötték, anélkül hogy ez a mulya ifrit tudott volna róla; ti is adjátok ide gyűrűtöket mindketten, ti testvérek.” Azok lehúzták ujjukról gyűrűjüket, és a nő így szólt: „Ez az ifrit engem nászéjszakámon rabolt el, azután betett egy nagy szelencébe, a szelencét elhelyezte egy ládában, a ládára hét lakatot erősített, és ragadva mélységes-mélybe, levitt a habzó tenger mélységes fenekére. Nem tudta, hogy ha mi, asszonyok, akarunk valamit, az ellen semmit se lehet tenni, mint ahogy a költő mondja:

*Nőnek ne higgy sosem, kacagj ígéretén,
A szíve hús csupán, ha érző, ha kemény.
Szerelmét szórja rád, ám lelke felemás:
Kívül nagy csillogás, belül csak árulás.
Hallgass Juszufra és Ádámot megfogadd,
Ki elveszté üdvét az első nő miatt.”*

Mikor a fivérek ezeket a szavakat hallották, végtelenül elcsodálkoztak, és így szóltak egymáshoz: „Lám, ez itt ifrit, és mégis súlyosabb bánatom érte, mint bennünket; miért is ne vigasztalódhatnánk meg?” Tüstént felkerekedtek hát, visszatértek Sahriár király városába, haza, a királyi palotába. Sahriár lefejeztette feleségét, a lányokat és a rabszolgákat. Nagyon felgerjedt haragja az egész asszony nép ellen, és ettől fogva mindennap más-más szűzleányt vett feleségül, elvette szüzességét, és a nászút után megölette. Így folytatta ezt három éven át. A nép jajveszékelt, menekült leányaival, úgyhogy a városban már nem maradt egy szűz sem, akin a király kedvét tölthette. Ekkor Sahriár megparancsolta a vezírének, hozzon neki leányt,

---

⁴ A verseket Vajkay Lajos fordította.

mint rendesen. Elment a vezír, keresett-kutatott, de nem talált leányzót. Mérgesen, elkeseredetten és a király haragjától rettegve tért haza.

Volt a vezírnek két lánya, szép, bájos, ragyogó, mint a napsugár, természetük karcsú és sudár. Az idősebbik neve Sehrezád, a kisebbiké Dunjazád volt. Amaz sok könyvet, krónikát olvasott, régi királyok történetét, regéket letűnt idők népeiről; mondják, hogy ezernyi könyvet gyűjtött össze, régi nemzedékekről és hajdani királyokról szóló históriákat meg költők műveit.

„Miért látlak így magadból kikelve, édesapám - szólt Sehrezád apjához -, miért emészt a gond és a bánat? Hiszen a költő szerint is:

*Búbamerültnek mondd: a bánat nem örök,
A gond is elrepül, akár az örömök.”*

Mikor a vezír leánya szavait hallotta, elmondta neki elejétől végig, ami vele és a királlyal történt. Erre a leány így szólt: „Alláhra kérlek, adj feleségül a királyhoz: vagy életben maradok, vagy áldozat leszek a muszlimok⁵ lányaiért, és kimentem őket a király kezéből.” - „Az istenért! - szólt apja. - Ne tedd kockára az életedet!” De a leány azt felelte: „Ennek meg kell történnie!” - „Nagyon félek - mondta az apja -, hogy te is úgy jársz, mint a számár meg az ökör a gazdával.” - „Ők hogy jártak, édesapám?” - kérdezte Sehrezád.

A vezír pedig mesélni kezdett:

A számár, az ökör és a parasztgazda története

Tudd meg, édes leányom, hogy élt egyszer egy kereskedő; volt vagyona, marhája, felesége, gyereke, és Alláh - magasztaltassék az ő neve! - megáldotta azzal a képességgel, hogy az állatok és madarak nyelvét értette. Ez a kereskedő termékeny vidéken lakott, volt egy számara meg egy ökre is.

A két állat együtt lakott az istállóban. Egy napon az ökör, amikor belépett az istállóba, látta, hogy az egész helyiséget felsöpörték, megöntözték. A számár jászlában szitált árpa, megrostált szecska volt, a számár pedig nyugodtan hevert; őt a gazda csak néha-néha nyergelte meg, ha valami dolga akadt, aztán megint visszavezette az istállóba. Egy nap a kereskedő hallotta, amint az ökör így szól a számarhoz: „Jó étvágyat és jó emésztést! Én a fáradságtól összeroskadok, te meg pihensz, s szitált árpát raknak eléd. Néhanapján felül rád a gazda, aztán visszahoz; én meg örökké csak szántok, és a malmot hajtom.” A számár pedig így felelt: „Ha ki akarnak vinni a szántóföldre, és nyakadba akarják tenni az igát, vedd magad a földre, és akárhogy is vernek, ne állj fel, vagy ha felkelsz, feküdj le megint. Hogyha aztán visszavezetnek az istállóba, és babhüvelyt tesznek eléd, ne egyél belőle, mintha beteg lennél. Ne egyél, ne igyál két vagy három napig. Így majd kipihened a sok fáradozást meg törődést.”

A kereskedő az egész beszélgetést végighallgatta. Mikor pedig a béres az ökör elé tette a takarmányt, az csak keveset evett belőle. Reggel aztán a béres ki akarta hajtani az ökröt a szántóföldre, de betegen találta. Ekkor a kereskedő így szólt: „Fogd be a számarat, és az ökör

---

⁵ *Muszlim* - (vagy moszlim, moszlem) az iszlám híve, vagyis mohamedán. A *muszlimán* többes számú alakból lett a muzulmán szó.

helyett vele szánts egész nap.” Mikor este visszajött a szamár, az ökör megköszönte neki, hogy az ő jóvoltából kipihenhetette fáradságát. De a szamár nem felelt rá, mert rettentően bánta már a dolgot. Másnap a gazda megint kivezette a szamarat, és szántott vele estig, és a szamár feltört szüggel, holtfáradtan jött vissza. Az ökör szánakozva nézte a szamarat, hálálkodott neki, és nem győzte dicsérni. De ez azt mondta magában: „Nyugodtan éltem, pihentem, és csak kotnyelességemmel okoztam vesztemet.” Aztán így beszélt az ökörhöz: „Halld, amit mondok, én jóakarattal szólok neked: hallottam, amint a gazdánk azt mondta, hogy ha az ökör nem kel fel fektéből, odaadja a mészárosnak, vágja le, és csináljon bőréből natát. Nagyon féltetek téged, ezért figyelmeztetlek. Béke legyen veled.” Mikor az ökör meghallotta a szamár beszédét, magában így szólt: „Holnap kimegyek velük.” Aztán megette a szénáját az utolsó szálig, még a jászolt is kinyalta utána. A gazda hallotta beszélgetésüket, és másnap virradatkor a feleségével bement az istállóba. Leültek, aztán jött a béres, ki akarta vezetni az ökröt. Mikor az meglátta gazdáját, csapkodni kezdett farkával, gyanús hangokat hallatott, és akkorákat ugrott, mint a bakkecske. A kereskedő majd hanyatt dült nevéttében. Megkérdezte a felesége: „Min nevelsz?” - „Valamit láttam és hallottam - felelte a kereskedő -, de nem mondhatom el, mert akkor meghalok.” - „Meg kell mondanod - szólt az asszony -, hogy miért neveltél, még ha belehalsz is.” - „Nem mondom meg, mert félek a haláltól” - vetette ellen a férfi. „Biztosan engem neveltél ki” - erősködött az asszony, és addig unszolta, nyaggatta férjét, amíg levette a lábáról. Az ember, akit az asszony beszéde egészen megzavart, szólította gyerekeit, elküldött a kádiért meg a tanúkért, hogy végrendelkezzék, és hogy elmondja feleségének a titkot, aztán meghaljon. Mert végtelenül szerette feleségét, aki néki unokahúga és gyermekeinek anyja volt, meg aztán ő maga már százhuszadik évét járta.

Így hát összehívta a családját és az egész szomszédságot, és elmesélte nekik: felesége azt kívánja tőle, hogy elmondja titkát, pedig ha ezt megteszi, meg kell halnia. Erre mindnyájan az asszonyhoz fordultak: „Alláh szerelmére, mondj le kívánságodról, hiszen különben a te férjed, gyerekeid apja meghal!” De az asszony konok maradt: „Nem állok el tőle, amíg el nem mondja, még ha meg is hal.” Erre a többiek elhallgattak. A férj pedig felkelt, otthagya őket, bement az istállóba, hogy elvégezze a szertartásos mosakodást, aztán visszamenjen, elmondja a titkot és meghaljon.

Volt azonban a kereskedőnek ötven tyúkjá mellé egy kakasa, s volt egy kutyája. És hallotta, amint a kutya rászól a kakasra: „Ilyen jókedvű vagy, amikor a gazdánknak meg kell halnia?” - „Már miért kellene?” - kérdezte a kakas. Erre a kutya elmondta neki az egész históriát. „Alláhra - kiáltott erre a kakas -, kevés esze van a mi gazdánknak. Lám, nekem ötven feleségem van; ha tetszik, megörvendeztetem, ha tetszik, megharagítom őket. Neki egyetlenegy felesége van, és evvel az eggyel se tud boldogulni. Miért nem tör le egy szederfaágat, megy be az asszony szobájába, és veri vele addig, amíg vagy belehal, vagy megbánja a dolgot, és soha többé nem lesz kíváncsi?”

Amikor a kereskedő végighallgatta, amit a kakas a kutyának mondott, megjött az esze, és elhatározta, hogy elveri feleségét.

Mikor idáig ért a történetben, a vezír így szólt leányához, Sehrezádhoz: „Talán én is úgy bánjak el veled, mint a kereskedő a feleségével?” - „Mit csinált vele?” - kérdezte Sehrezád.

A kereskedő előbb levágott néhány szederfaágat, elrejtette a szobájába, aztán bement feleségéhez, és azt mondta neki: „Gyere át hozzám, ott mondom el a titkot, hogy az emberek ne lássák, amikor meghalok.” Az asszony átment férje szobájába, a gazda bereteszte kettejük mögött az ajtót, aztán nekiesett a feleségének, és addig verte, amíg az félig elalélt, és azt nem

mondta: „Mebántam, amit tettem.” Aztán az asszony megcsókolta férje kezét és lábát, mert valóban megbánta viselkedését. Erre kimentek a szobából, és mindnyájan igen elégedettek voltak, és boldogan éltek, míg meg nem haltak.

A vezír leánya végighallgatta apja meséjét, azután csak ennyit mondott: „Nem tágitok, meg kell történnie!” Apja tehát szépen kiöltöztette, és elment Sahriár királyhoz, Sehrezád pedig lelkére kötötte húgának: „Ha a királynál leszek, érted küldök. Akkor te eljössz, és mikor a király betelt velem, így szólsz hozzám: »Édes néném, mesélj nekem egy érdekes történetet, hogy megrövidítsd a virrasztás óráit« - és én elmondok majd egy mesét, amely, ha Alláh úgy akarja, megszabadít bennünket.”

Ekkor apja, a vezír, elvezette a leányát a királyhoz. Sahriár megörült a leány láttára, és megkérdezte a vezírt: „Elhoztad, amit kívántam?” - „Igen” - felelte a vezír. Mikor pedig a király Sehrezádot ágyába akarta vinni, az sírni kezdett. „Mi bajod?” - kérdezte a király. A lány így felelt: „Ó, királyom, van nekem egy húgom, akitől el szeretnék búcsúzni.” A király érte küldött; ő eljött, megölelte nénjét, és az ágy lábához ült. Miután pedig a király megfosztotta Sehrezádot leányságától, pihentek egy darabig, beszélgettek, végül Dunjazád így szólt nénjéhez: „Alláhra, édes testvérem, mondj egy mesét, hogy megrövidítsd virrasztásunk óráit.” - „Nagyon szívesen, ha a kegyelmes király megengedi” - felelte Sehrezád. Mikor a király ezt meghallotta, minthogy álmatlansággal küzdött, és szeretett mesét hallgatni, megadta az engedelmet.

Sehrezád pedig mesélni kezdett.

A teherhordó és a három leány története

Élt egyszer Bagdád városában egy teherhordó. Nőtlen volt, és amint egy nap a vásártéren állt kosarára támaszkodva, odajött hozzá egy hölgy; aranyhímzéses izárja⁶ mosszuli selyemből készült, és aranyzsinór szegélyezte. Amikor felemelte fátylát, hosszú szempillái alól elővillant éjsötét szeme, és kitárult a teherhordó elébe finom vonású szelíd képe. Édesen csengő hangon mondta: „Fogd a kosaradat, és gyere utánam!” A teherhordó alig akart hinni a nő szavainak: vette a kosarát és utána ment, amíg egy ház elé nem értek. A nő bekopogtatott, mire lejött egy keresztény ember, ennek egy dinárt adott, és kapott érte olajat és bort. Betette a kosarába, és odaszólt a teherhordónak: „Vidd és gyere utánam.” A teherhordó felkiáltott: „Alláhra, ma jó napom van!” Felkapta a kosarat, és követte a nőt, aki most a gyümölcsárusnál állott meg, és tőle szíriai almát, török birsalmát, ománi őszibarackot, aleppói jázmin, damaszkuszi vízililiomot, nílusi uborkát, egyiptomi citromot, szultánnarancsot, illatos mirtust, hennaágot, anemonét és ibolyát vásárolt, mindezt betette a teherhordó kosarába, és azt mondta neki: „Vidd!” A teherhordó meg cipelte a kosarát a nő után, amíg a mészároshoz nem értek. Azt mondta a nő a mészárosnak: „Vágj le tíz font húst.” A mészáros levágta, ő pedig becsavarta banánlevélbe, betette a kosárba, és így szólt: „Teherhordó, vidd!” Az vitte, ment a nő után, amíg egy zöldséges bódéjához nem értek, ott is összevásárolt mindenfélét, aztán megint odaszólt a teherhordónak: „Hozd utánam.” Az vitte a kosarat utána, amíg az édességes bolthoz nem értek. Itt vett a nő egy tálca cukorkát és mósuszillatú, töltött süteményt, citromos kalácsot, kádi-kenyeret, és betette a kosárba. A teherhordó megszólalt: „Ha ezt előbb megmondd, öszvért hoztam volna, hogy ezt a sok holmit elvigyük.” A nő mosolygott, ráütött a teherhordó vállára, és azt mondta: „Csak szedd a lábadat, és ne sokat beszélj; jutalomban, ha Alláh akarja, nem lesz hiány.” Aztán megállt az illatszerárusnál, és vett tőle tízféle illatszert, rózsavizet, narancsvirágvizet és egyebeket, aztán cukrot, mósusszal illatosított rózsavíz-permetezőt, füstölő gyantát, ámbrát, végül pedig alexandriai gyertyát, mind betette a kosárba, és így szólt: „Vedd fel a kosarat, és gyere utánam.” A teherhordó ment a nő után, amíg el nem értek egy magas oszlopokon nyugvó szép házhoz; előtte tágas kert; széles ébenfa kapuja színarany-veretes volt. A nő megállt a kapunál, félrevonta fátyolát, gyengéden kopogtatott, mire a kapu két szárnya kitárult. A teherhordó nézte, ki nyit kaput, és meglátott egy szépséggel teli, szépen ívelt keblű, karcsú leányt, növése deli. Homloka fényes, mint a felkelő telihold, gazella-szeme fölött szemöldöke, mint a holdsarló ramadánkor, olyan volt. Gyenge virágszirom volt az orcája, Salamon piros pecsétje apró szája. Keble halma, mint két gránátalma meredt előre; ruhája alól selymesen villant ki bőre.

A teherhordónak csaknem esztét vette a látvány, csaknem leejtette a kosarat és felkiáltott: „Soha életemben nem volt ilyen áldott napom, mint ez!” Erre a kapusleány így szólt a bevásárló leányhoz és a teherhordóhoz: „Légy üdvöz!” Bementek, amíg csak egy szép színekben pompázó faragványokkal, szökőkúttal, mindenféle padokkal, függönyös fülkékkel díszített tágas terembe nem jutottak. A terem végében nagy szemű gyöngyökkel és ékkövekkel kirakott kerevet állt, fölötté vörös selyem szúnyogháló, a kereveten egy leány feküdt, szeméből áradt a varázssugár, termete, mint cédrus, sudár; arca égi fényben ragyog, megszégyenítve a napot; lénye tündöklök, mint a legszebb bolygó tüze; azt mondd reá: ím, Arábiának fejedelmi szüze. Illik rá a költő szava:

---

⁶ A fátyol egyik fajtája.

Ki tested hajlékony ághoz hasonlítja,
Csak tévedést terjeszt s a rágalmat szítja,
Mert az ág mindig csak felöltözve tetszett,
De te mezítelen vagy a legeslegszebb.*⁷

A harmadik leány felkelt, lassú, himbáló léptekkel a terem közepére ment a másik kettőhöz, és azt mondta nekik: „Mit álltok itt? Vegyétek le a terhet annak a szegény teherhordónak fejről!” És az egyik leány előlről, a másik hátulról leemelte a kosarat, a harmadik segítségével. Aztán kiszedték, ami benne volt, mindent elraktak a helyére, a teherhordónak két aranydinárt adtak, és azt mondták neki: „Teherhordó, most mehatsz.” De az csak bámulta a leányokat, ilyen csodálatos szépséggel, gyönyörű megjelenéssel soha még nem találkozott. Férfit sehol nem látott, pedig ott volt a sok ital, gyümölcs, illatos virág és más egyéb. A teherhordó mozdulni se tudott a nagy csodálkozástól. Az egyik leány rászólt: „Miért nem mész már? Keveset kaptál?” Ezzel nővéréhez fordult: „Adj neki még egy dinárt.” A teherhordó így szólt: „Alláhra, úrnőm, nekem nem jár több, mint két féldirhem,⁸ nem kevesellem én, amit kaptam, de eszemet és szívemet a ti helyzetetek foglalkoztatja. Egyedül vagytok, nincs férfi a háznál, nincs, aki szórakoztasson. Hiszen tudjátok, hogy a minaret négy alapon emelkedik; hiányzik itt is a negyedik, és nem teljes a nő öröme férfi nélkül, mint a költő mondja:

Ha kedved féktelen s mulatni vágyna már,
Négy eszköz kell ahhoz: lant, hárfa, síp, gitár.
És kell, hogy közbe négy szellemkéz hintsen ott
Viola, szegfű, rózsza és mirtuszillatot.
S ha megvan mindahány, kell még e négy dolog:
Csengő arany, virág, madárdal s jó borok!

De ti csak hárman vagytok, és kellene mellétek egy okos, értelmes, ügyes ember, aki tud titkot tartani.” Azt felelték a nők: „Mi lányok vagyunk, és nem merjük a titkunkat másra bízni, olyanra, aki nem őrizné meg, mert olvastuk egy könyvben, mit mondott olyan kitűnően Abu Nuvász:⁹

Ki titkát másra bizza, és meg nem őrzi nyelve,
Az homlokára izzó pecsétet érdemelne!”

Mikor ezt a teherhordó meghallotta, így szólt: „Életetekre, én értelmes és megbízható ember vagyok, sok könyvet olvastam, tanulmányoztam a történelmet; kimondom, ami jó, és elhallgatom, ami rossz. Úgy teszek, ahogy a költő mondja:

Csak jó érzésű ember tud titkot tartani,
A legkülönb, aki sosem fog vallani.
Akár a régi ház: bezárja titkodat,
A kulcsa elveszett, az ajtaján lakat.”

---

⁷ A csillaggal jelölt verseket Honti Rezső fordította.

⁸ *Dirhem* - a görög drachma, ezüstpénz.

⁹ Az arab irodalom egyik legnevezetesebb lírikusa. Harún ar-Rasíd udvari költője.

Amikor a lányok meghallották e szókat, a megszívlelni valókat, ezt mondták neki: „Tudd meg, hogy tekintélyes összegeket költöttünk erre a házra; van nálad annyi, hogy valamit megtéríts belőle? Mert ha éppen kedved van hozzá, csak így maradhatsz itt, lehetsz asztalnál, bornál vendégünk, és gyönyörködhetsz csinos, piros arcunkban.” A ház úrnője hozzátette: „Barátságunk pénz nélkül egy gabonaszemnyi súlya sincs.” A kapu őrzője meg ezt mondta: „Ha üres kézzel jöttél, állj üres kézzel odébb.” De az a leány, aki a bevásárlást végezte, így szólt: „Testvéreim, tartsuk itt. Alláhra, épp eleget fáradozott ma miattunk; másnak nem lett volna velünk annyi türelme; az ő részét majd én magamra vállalom.” A teherhordó erre azt mondta: „Alláhra, még ma nem kerestem egyéb pénzt, mint amit töletek kaptam.” - „Csak ülj le nyugodtan” - mondták neki. A ház asszonya pedig felkelt, megszorította övszíját, elment a palackokat rendezni, a bort deríteni, aztán a szökőkút mellett megterítette az asztalt, behozott mindent, ami kellett. Asztalra tette a bort is, és a leányok leültek, közéjük ült a teherhordó is, aki azt hitte, álmodik. Ekkor a háziasszony hozott egy kancsó bort, töltött egy pohárral, kiitta, aztán egy másodikkal, meg harmadikkal, és megkínálta nővéreit. Most megint töltött, és a teherhordónak nyújtotta oda, ezzel a verssel:

Hajtsd fel a serleget! Erőid visszatérnek,
Gyógyít a jó ital, frissíti lassú véred.

A kancsó körbejárt, a teherhordó meg mulatott velük, ölelkezett, csókolózott, élvezte a jó illatokat, az egyik beszélgetett vele, a másik csipkedte, a harmadik illatos virágokkal ütögette. Mikor aztán a bor játszadozni kezdett józan eszükkel, és átvette a hatalmat, a kapuőrző leány felkelt, meztelenre vetkőzött, belevetette magát a medencébe, és hancúrozott a vízben; vizet vett a szájába, és lefröcskölte a teherhordót, aztán megmosta tagjait, keblét, combjait kívülről-belülről, kijött a vízből, és beleugrott a teherhordó ölébe. Majd felkelt a második is, levette ruháját, beugrott a medencébe, úgy tett, mint az első, aztán kijött, és a teherhordó ölébe vetette magát, aztán a harmadik is; mikor kijött, felöltözködött és úgy ült a teherhordó ölébe. Egy kis idő múlva a teherhordó kelt fel, beugrott a medencébe, úszott a vízben, megmosakodott, mint azok, majd kiszállt a vízből, bevetette magát az egyik úrnő ölébe, karját a másikéban, lábát a harmadikéban pihentette. Aztán visszatértek a borozáshoz, és addig ittak, amíg beállt az éjszaka. A nők így szóltak a teherhordóhoz: „Most indulj; a hátad közepét akarjuk látni.” De a teherhordó így felelt: „A lelkemtől elszakadni könnyebb volna nékem, mint innen megválni; engedjétek hát meg, hogy ezt az éjszakát hozzáfűzzem a nappalhoz, akkor aztán mindegyikünk lásson a dolga után.” Az a leány, aki a bevásárlást végezte, így szólt: „Lelkemre, engedjük, hogy itt maradjon éjszakára; legalább nevetünk rajta, olyan mulatságos kópé.” Erre hát azt mondták neki. „Itt maradhatsz éjszakára két feltétellel: hogy engedelmeskedsz parancsainknak, és amit látsz, arról és annak okáról nem kérdezősködsz.” - „Engedelmeskedem” - szólt a teherhordó. „Akkor gyere és olvasd el, mi van arra az ajtóra írva.” Felkelt, odament az ajtóhoz, és ezt az írást látta, arany festékkel: *Ne beszélj olyanról, amihez nincs közöd, ha nem akarsz olyat hallani, amiben nem lesz örömed.* A teherhordó azt felelte: „Ti legyetek majd tanúim, hogy nem szólok semmi olyanról, amihez nincs közöm.”

A háziasszony most felkelt, ennivalót készített számukra, meggyújtották a gyertyákat, és aloéfával füstölték a szobát. Aztán leültek enni-inni.

Egyszerre kintről kopogtatás hallatszott, de ők nem hagyták abba, amit megkezdtek. Csak az egyik leány kelt fel, kiment kaput nyitni. Mikor visszajött, ezt mondta: „Ma éjjel mulatságunk teljes: három idegen van a kapuban, mindegyiknek nyírott az álla, és mindegyiknek hiányzik a bal szeme: milyen csodálatos véletlen. Messziről jöttek, Rum földjéről, mindhárom nevetség figura, ha beengedjük őket, jól fogunk mulatni rajtuk.” Addig unszolta nővéreit, amíg

ráhagyták, csak hadd jöjjenek, de azzal a feltétellel, hogy nem beszélnek olyanról, ami nem tartozik rájuk, nehogy olyat halljanak, amit nem köszönnek meg. A leány megörült ennek, kiment és visszajött három félszemű, nyírott állú, gyér bajuszú koldussal. Köszöntek és rögtön hátrahúzódtak, de a leányok felkeltek, odamentek hozzájuk, és hellyel kínálták őket. Amikor a koldusok meglátták a részeg teherhordót, azt hitték, hogy olyan magukfajta, és azt mondták: „Ez is koldus, majd szórakoztatni fog minket.” A teherhordó ennek hallatára felkelt, szemei forogtak, és rájuk szólt: „Maradjatok veszteg, és ne legyen semmi fölösleges beszéd. Nem olvastátok, mi van az ajtóra írva?” A leányok nevettek, és azt mondták egymásnak: „Ezek a koldusok a teherhordóval együtt majd jól megnevettetnek.” Finom falatokat tettek a koldusok elé, ettek-ittak mindnyájan, a kaput őrző leány töltögetett nekik. Mikor már körbejárt a pohár, a teherhordó így szólt a koldusokhoz: „Van valami mesétek vagy mulatságos históriátok kéznél, hogy elszórakoztassatok?” A koldusoknak már befutott a bor, és hangszereket kértek. A kapuőrző leány hozott egy mosszuli tamburint, iraki lantot és perzsa hárfát, a koldusok felkeltek, egyik a tamburint, a másik a lantot, a harmadik a hárfát vette kezébe és rázendítettek; a lányok hangos énekléssel kísérték.

Egyszerre csak megint kopogtattak, és a kapusleány kiment megnézni, kik a jövevények.

Ennek a kopogtatásnak pedig a következő története volt:

Harún ar-Rasíd¹⁰ kalifa azon az éjjelen lement a városba, hogy lássa és hallja, mi történik odalenn. Vele volt vezírje, Dzsfár¹¹ és bosszújának kardja. Maszrur.¹² Szokása szerint kereskedőnek öltözött azon az éjjelen is, és amint a várost bejárta, kísérőivel elment a leányok háza előtt, meghallotta a zene hangjait, és így szólt Dzsfárhoz: „Szeretnék ide bemenni, hogy lássam, kik muzsikálnak odabenn.” - „Ez valami részeg társaság - felelte Dzsfár -, félek, hogy nem jól járunk velük.” De a kalifa azt mondta: „Mindenképp be akarok menni, és te eszelj ki valami cselfogást, hogyan juthatnánk be hozzájuk.” - „Hallom és engedelmeskedem” - szólt erre Dzsfár, a kapuhoz ment és bekopogott. Mikor a kapusleány odajött kaput nyitni, így szólt hozzá: „Úrnöm, mi kereskedők vagyunk, Tabarijéből¹³ jöttünk, tíz napja vagyunk Bagdádban árukkal. Egy kalmár-khánban szálltunk meg, de ma estére egy kereskedő meghívott magához, megvendéget, ettünk és ittunk jó ideig, míg végre engedélyt kaptunk tőle a távozásra. Az éj sötétjében eltévesztettük utunkat a khánba, a szállásunkra, hisz idegenek vagyunk. Most bízunk irgalmatokban, hogy megengeditek, hogy nálatok töltsük ezt az éjszakát: Alláh megfizet érte.”

A kapusleány végignézett rajtuk, látta, hogy tisztességes kereskedő külsejük van, bement, megtárgyalta a dolgot társnőivel, akik azt mondták: „Bocsásd be őket.” A leány visszament, kinyitotta a kaput, a három férfi megkérdezte: „Bejöhetünk, engedelmeddel?” - „Jöjjetek” - felelte a leány. A kalifa belépett a házba Dzsfárral és Maszrurral. Mikor a lányok meglátták az új jövevényeket, felkeltek, mindennel megkínálták őket, és így szóltak: „Szívesen látott vendégeink vagytok, de egy feltétellel: ne beszéljetek olyasmiről, amihez nincs közötök, hogy

---

¹⁰ A leghíresebb abbaszida uralkodó, népmesék hőse. 786-tól 809-ig uralkodott.

¹¹ *Dzsfár Barmaki* - a Barmak család Harún ar-Rasíd kalifa korának legelőkelőbb és leggazdagabb családja; tagjai nemeslelkűségükről voltak híresek. Az első ismeri barmakida: Khálid, ennek fia Jahjá ibn Khálid. akinek bőkezűségéről sok legenda ismeretes. Jahjá egyik fia a híres Dzsfár volt. Harún ar-Rasíd első vezírje és jobbkeze. A kalifa idővel megirigyelte a barmakidák hatalmát és ellenük fordult: Dzsfárt lefejeztette (803-ban).

¹² Harún ar-Rasíd kedvenc fekete eunuch rabszolgája és hóhéra.

¹³ Ma Tiberias.

ne kelljen olyat hallanotok, amiben nem lesz örömtők.” Azt felelték: „Rendben van” - és leültek a bor mellé, a társasághoz. A kalifa ránézett a három koldusra, és észrevette, hogy mindegyik vak a bal szemére, ami nagyon meglepte. Aztán a leányokra nézett, és ámult-bámult szépségükön és bájosságukon. A társaság meg tovább iddógált, beszélgetett, a kalifát is megkínálták borral, de ő azt mondta, hogy ő hádzsi,¹⁴ és külön ült a társaságtól. A kapus-leány most himzett abroszt terített elébe, porcelán korsót hozott, fűzfavirág főzetet öntött, egy darab jeget tett belé, aztán megédesítette cukorral. A kalifa megköszönte, és azt mondta magában: „Holnap meg kell jutalmaznom jó cselekedetéért.”

A társaság folytatta a mulatozást, és amikor a bor átvette a hatalmat, a ház úrnője felkelt, mindenkit még ellátott, aztán kézen fogta a gazdaság gondozóját, és így szólt: „Édes testvérem, kelj fel, hogy teljesítsük kötelességünket.” - „Jövök” - felelte. Ekkor a kapuőrző leány is felkelt, a koldusokat félreállította az ajtó mögé, velük szemben, miután mindent elrakott a szoba közepéről. Aztán a leányok a teherhordóhoz fordultak ezekkel a szavakkal: „Milyen gyatra a te barátságod! Hisz nem vagy idegen, te is a házhoz tartozol.” A teherhordó felkelt, megszorította a szíját és kérdezte: „Mit parancsoltok?” Azt felelték neki: „Maradj ott, ahol vagy.” Aztán a háziasszony azt mondta: „Segíts nekem.” És a teherhordó látta, hogy két fekete nősténykutyát vezet láncon. Átvette tőle a láncot, és a terem közepére vezette a kutyákat. Ekkor a ház úrnője felkelt, feltúrte ujját a csuklója felett, korbácsot vett elő, és odaszólt a teherhordónak: „Vezesd ide az egyiket.” A teherhordó odavonszolta a láncon az egyik kutyát. A kutya vonított, és fejével intett a leány felé, de ő nekiesett a korbáccsal, és akárhogyan üvöltött a kutya, addig verte, míg belefáradt a keze, aztán eldobta a korbácsot. Keblére szorította a kutyát, letörölgette a könnyeit, megcsókolta a fejét, és azt mondta a teherhordónak: „Hozd ide a másikat.” A hordár odavitte a másikat, és ezzel ugyanúgy bánt el a leány. Ennek láttára a kalifa szíve megtelt szájalommal, keble összeszorult, és odaszólt Dzsafárnak, kérdezze meg, mi ez; de ő intett neki: „Hallgass!”

A háziasszony most a kapu őrzőjéhez fordult, és azt mondta: „Kelj fel, és végezd a kötelességedet.” - „Jövök” - felelte ez, mire a ház úrnője helyet foglalt egy arany- és ezüstberakású márványfekhelyen, és odaszólt a másik kettőhöz: „Mutassátok meg, mit tudtok.”

A kapu őrzője melléje ült a díványra, a másik pedig előhozott az egyik mellékszobából egy zöld rojtos selyemzsákot, odaállt a ház úrnője elé, kirázott a zsákból egy lantot, felhangolta húrjait, és a következő verset énekelte:

Ó, jaj, szegény pilláim álma elveszett,
Add vissza véle együtt elillant eszemet!
Aki a szerelemnek kinyitja a kaput,
Annak bizony az álma a tárt kapun kifut.

Mikor a kapu őrzője meghallotta ezt a dalt, felkiáltott: „Alláh legyen kegyes hozzád” - ezzel megtépte ruháját, és aléltnan zuhant a földre. Keble szabaddá lett, és a kalifa megdöbbenve látta, hogy tele van pálmavessző-csapások és korbácsütések nyomaival. A gazdaságot ellátó leány felkelt, vizet fröcskölt arcába, másik ruhát hozott neki és felöltöztette. A kalifa odaszólt Dzsafárnak: „Nem látod azt a nőt, és hogy micsoda korbácsnyomok vannak rajta? Én már nem hallgathatok tovább, és nem lesz nyugtom, amíg nem tudom meg az igazat ezeknek a

---

¹⁴ *Hádzs, hádzsi* - a hádzs vagy zarándoklat kötelezettsége az iszlám négy fontos parancsainak egyike: minden igazhívőnek életében legalább egyszer el kell zarándokolnia Mekkába. A zarándok neve is hádzs, vagy törökösen: hádzsi.

leányoknak és a két nőténykutyának történetéről.” De Dzsafár így felelt: „Ó, urunk, ők azt a feltételt szabták, hogy nem beszélünk olyasmit, amihez nincs közünk, nehogy olyat halljunk, amiben nem lesz köszönet.” - Ekkor a háziasszony felkelt, vette a lantot, kebléhez támasztotta, ujjá hegyével elkezdte pengetni a húrokat, és rákezdett erre a dalra:

Kesergő, bús, szerelmes panaszra mit feleljek?
Emésztő érzelemtől engem vajon mi ment meg?
Szerelmi kín hevéről magunk helyett, ha szól más,
Beszéde mit sem ér, hisz nem lát belénk a tolmács!
A kedves visszatértét szívem sorvadva várja,

De ó, a hosszú tűrés gyilkosság, lassú máglya,
Nem hagytaál mást nekem, csak gyászt és tengernyi könnyet,
Hervasztják sárga arcom, csak jönnek, egyre jönnek,
S te, messzetűnt szerelmem, kit nem látok szememmel,
Hát elszakadt fonalunk többé már nem veszed fel?
Benned letűnt szerelmünk egy csöppje sem dereng,
Mely áthívtené köztünk a Végtelent?

Mikor a másik leány ezt a verset meghallotta, felsikoltott és azt mondta: „Alláh legyen kegyes hozzád.” Aztán aléltan a földre zuhant. A háziasszony felkelt, vizet permetezett az ájultnak arcára, amíg csak fel nem ocsúdott. Ekkor a háziasszony így szólt nővéréhez: „Énekelj és segíts a kötelességem teljesítésében; már nem maradt több hátra, mint ez a dal.” És a leány meghangolta a lantot és énekelt:

Meddig szakít a sors még tőled el?
Könnyem már elfogyott, kínom betelt.
Barátságunkat így kettétöröd?
Gyötörsz, ebben telik hát örököd?

A harmadik leány ennek a dalnak hallatára felsikoltott, megszaggatta ruháját, és ájultan zuhant a földre. Csupasz teste előtárult, és azon is pálmavessző nyomai látszottak, mint nővérének a testén. Az egyik koldus így szólt: „Bár soha ebbe a házba ne léptünk volna! Inkább háltunk volna a dögtemetőben: itt olyan éjszakánk van, hogy a szívünk majd beléhasad!” A kalifa feléjük fordult és megkérdezte: „Miért mondjátok ezt?” - „Mert felkavarták lelkünket ezek a dolgok itt” - felelték. „Hát - kérdezte tovább - ti nem a házhoz tartoztok?” - „Nem - válaszolták -, mi azt hisszük, hogy a ház csak a melletted ülő férfié lehet.” A teherhordó erre így szólt: „Alláhra, én ezt a helyet nem láttam soha ezelőtt, és bár én is inkább a dögtemetőben töltöttem volna az éjszakát, mint itt.” Ekkor ezt mondták egymásnak: „Mi heten vagyunk férfiak, ők meg csak hárman vannak nők, nincs mellettük senki. Kérdezzük meg, mi ez itt velük, és ha nem felelnek önként, majd kényszerítjük őket.” Mindnyájan megegyeztek ebben, kivéve Dzsafárt. Ő azt mondta: „Ez nem helyes elhatározás; hagyjátok őket békében. Vendégeik vagyunk, és tiszteletben kell tartanunk a feltételeiket. Különben is, az éjszakának nemsokára vége, és akkor mindegyikünk megy a maga útjára.” Aztán intett a kalifának, és ezt mondta: „Reggelig már csak egy óra van hátra, holnap a színed elé idézzük, és kikérdezzük őket mindenről.” De a kalifa nem engedett. Azt mondta: „Nincs türelmem oly soká várni, hogy megtudjam a történetüket.” Így járt köztük a szó mindig hevesebben, végre felmerült a kérdés: melyikük szóljon a leányoknak. Valaki azt javasolta: a teherhordó.

Végül az egyik leány megkérdezte: „Miről vitáztok olyan hangosan?” A teherhordó most előállt, és így szólt: „Úrnőm, ez a társaság nagyon kívánja, hogy elmondd, mi van azzal a két kutyaival, miért verted olyan kegyetlenül, és aztán miért sírtál és csókoltad össze őket, és mondjad el, miért van nővéred testén pálmavessző verésének a nyoma. Ezt akarjuk tudni, és béke legyen veletek.” Ekkor a ház úrnője a társasághoz fordulva megkérdezte: „Igaz az, amit a teherhordó állít?” - „Igen” - felelték a vendégek, kivéve Dzsafárt, aki nem szólt semmit. Mikor a leány a választ meghallotta, így szólt: „Alláhra, ó, vendégeink, nagyon megbántottatok bennünket. Mi jó előre megmondtuk nektek feltételünket, hogy aki olyasmit beszél, amihez nincs köze, olyat hall, amiben nem lesz öröme. Nem elég nektek, hogy befogadtunk házukba és megvendégeltünk? De ti nem is vagytok hibásak; bűnös az, aki benneteket bebocsátott.” Ezzel csuklója fölé túrta ruhája ujját, hármat dobantott lábával, és ezt kiáltotta: „Ide gyorsan!” Egyszerre kinyílt egy szobának ajtaja, azon berontott hét fekete rabszolga, kivont karddal.

Az úrnő megparancsolta nekik: „Kössétek hátra a kezüket ezeknek, akik túlságosan sokat találtak beszélni; kötözzétek őket egymáshoz.” A rabszolgák úgy tettek, ahogyan a parancs szólt, és azt mondták: „Nemes úrnőnk, engedd meg, hogy lecsapjuk fejüket.” Az úrnő így felelt: „Adjatok nekik egy kis haladékokat, hogy mielőtt levágjátok fejüket, megkérdezzem őket, kicsodák, micsodák.”

A teherhordó most megszólalt: „Alláhra, ó, úrnőm, ne öless meg engem mások bűne miatt; mind hibáztak és vétkeztek, csak én nem. Alláhra, ez az éjszaka milyen szépen telt volna el, ha a sors megkímél bennünket ezektől a koldusoktól, akik még egy népes várost is pusztává tudnának változtatni.” Aztán ezt a verset idézte:

Hatalmasok erénye: Türelem
Nem tölti bosszúját gyengébbeken.
Barátságunkra kérlek, legyen szived,
Bűnös miatt ártatlan vérért ne vedd.

A leány ezek hallatára mérgében is elnevette magát. Aztán odament a társasághoz, és így szólt hozzájuk: „Mondjátok el, kik-mik vagytok, mert csak egy órátok van hátra. Ha nem volnátok előkelő nagyurak és tekintélyes emberek, hamarabb megkapnátok a jutalmatokat.” A kalifa ekkor odaszólt Dzsafárnak: „Jaj nekünk, Dzsafár! Mondd el, kik vagyunk, hisz még megölnek!” Dzsafár ezt felelte: „Ezt meg is érdemelnénk.” - „A tréfákozásnak nincs helye válságos percekben - szólt a kalifa -, mindennek megvan a maga ideje.” Az úrnő odalépett a koldusokhoz, és megkérdezte őket: „Testvérek vagytok?” - „Nem - felelték -, Alláhra, mi vándorok vagyunk.” Akkor egyiküktől azt kérdezte: „Félszeműnek születted?” - „Alláhra, nem - volt a válasz -, fél szememet egy csodálatos esemény alkalmával veszítettem el. Olyan történet ez, hogy ha tüvel karcolnák az ember szeme fehérjébe, örökké intő például szolgálna annak, aki okulni szeret.” A leány a másodikat és harmadikat is megkérdezte. Mindkettő úgy felelt, mint az első, és még hozzátették: „Mindegyikünk más városból való, történetünk csodás, sorsunk rendkívüli.” A leány így szólt hozzájuk: „Mindegyiktek mondja el a történetét, mesélje el, miképp került a házukba. Akkor aztán simítsa végig a fejét, és menjen útjára.”

Elsőnek azonban a teherhordó lépett elő. Azt mondta: „Úrnőm, én teherhordó vagyok; a gazdaságotok vezetője hozott ide, és hogy mi történt velem azóta, azt tudjátok. Ez az én történetem, és béke veletek.” - „No, simítsd végig a fejedet, és állj odébb” - szólt a ház úrnője. „Alláhra - felelte ez -, nem megyek el, amíg nem hallottam társaimnak történetét.” Ekkor előlépett az első koldus, és így szólt:

Az első koldus története

Tudd meg, ó, úrnőm, hogy miért van megnyírva állam, és miért hiányzik a fél szemem. Apám király volt, öccse pedig egy másik városban uralkodott. A sors úgy akarta, hogy anyám engem azon a napon szült, amelyen nagybátyámnak a fia született. Sok év és nap telt el, és mi felnőtünk. Rendszeresen meglátogattam a nagybátyámat, és ilyenkor néhány hónapig nála maradtam. Unokatestvérem nagy vendégszeretettel fogadott, juhot vágatott le a kedvemért, bort derített, és mi leültünk enni-inni.

Egyszer, mikor a bor már erőt vett rajtunk, unokatestvérem így szólt: „Nagybátyám fia! Fontos dologban van hozzád kérésem, szeretném, ha nem utasítanál vissza.” Én azt feleltem: „Szívesen és készséggel szolgállok.” Ő megesketett a legszentebb esküvésekkel, aztán rögtön felkelt, egy kis időre odamaradt, majd visszajött, és vele egy díszesen felékesített, gazdagon illatosított nő, pompázatos ruhában.

Unokatestvérem hozzám fordult - a nő mögötte állt -, és azt mondta: „Fogd kézen ezt a nőt, menj előre vele erre meg erre a temetőhelyre” - és leírta nekem a helyet, hogy jól megérthettem, aztán hozzátette: „Menj és ott várj rám.”

Én nem ellenkeztem, és nem is kérdezősködtem, mert szent esküm kötött. Kézen fogtam a leányt, elmentem vele a temetőbe. Rövid idő múlva megérkezett unokatestvérem, és egy vízzel teli edényt hozott, meg egy zsák gipszet és egy kis fejszét. A temető közepére ment egy sírhoz, fogta a fejszét, szétszedte a köveket, és szabaddá tett egy kőlapot, ez olyan volt, mint egy kis ajtó, mögötte egy boltozatos lépcsőház tűnt elő. Ekkor a leányhoz fordult ezekkel a szavakkal: „Most tedd azt, amit magad választottál.” Erre a leány lement a lépcsőn, unokatestvérem pedig hozzám fordult, és azt mondta: „Ó, nagybátyám fia, tetőzd be szívességedet, és ha leszálltam ide, tedd vissza a fedőlapot a helyére és rá a földet, ahogy előbb volt. Itt a zsákban van gipsz, az edényben meg víz, gyúrj belőlük habarcsot, és ragaszd össze a sír köveit, amint voltak, úgy, hogy ne ismerjék fel, és ne mondhassák, hogy ezt a sírt újabban nyitották fel, de a belseje régi. Egy éven át dolgoztam rajta, senki se tudott róla, csak Alláh. Ez az a szívesség, amelyre kérlek.”

Aztán még azt mondta: „Alláh ne fossza meg barátaidat tetőled, ó, nagybátyám fia” - és lement a lépcsőn.

Mikor eltűnt szemem elől, visszahelyeztem a fedőlapot, és hozzáálltam a munkához, ahogy ő meghagyta, amíg a sír megint olyan állapotban volt, mint annak előtte. Ezután visszamentem a palotába. Nagybátyámat nem találtam otthon, éppen vadászott. Lefeküdtem aludni, és mikor reggel lett, elgondolkoztam mindazon, ami köztem és unokatestvérem közt történt; megbántam, amit tettem, de akkor már késő volt.

Kimentem a temetőbe, kerestem a sírt, de nem tudtam megtalálni. Egészen az éj beálltaig keresgéltem, és nem akadtam rá. Visszamentem hát a palotába, de nem ettem, nem ittam, a lelkemet csak unokatestvérem sorsa foglalkoztatta, mert nem tudtam, mi lett vele. Nagy bánat szállott lelkemre. Szomorúan töltöttem az éjjelt egészen reggelig: aztán megint kimentem a temetőbe, elgondolkoztam unokatestvérem tettén, megbántam, hogy teljesítettem kérését, és csak kerestem-kutattam a sírok közt, de nem találtam meg, amit akartam.

Izgalmam egyre nőtt, úgyhogy majd beleőrültem. Nem volt nyugtom; vissza akartam menni apámhoz. De mikor megérkeztem székhelyére, a város kapujánál rám támadt egy banda és megkötözött. Roppantul elcsodálkoztam ezen, hiszen a város szultánjának a fia voltam, azok pedig apám szolgálai és az én rabszolgáim. Nagy félelem fogott el, és azt mondtam magamban: „Mi történhetett apámmal?” És megkérdeztem azoktól, akik megkötöztek, miért teszik ezt

velem, de nem feleltek. Csak később mondta az egyik, aki rabszolgám volt: „Apádat cserbenhagyta a szerencse, a csapatok elárulták, és a vezír megölte; mi itt vártunk rád, hogy elfogjunk.” Inkább holt voltam, mint élő, amikor apám sorsára gondoltam. A vezír elé vittek. Közte és köztem ellenséges viszony volt a következő okból: nekem kedvenc szórakozásom a célbalövés, és történt egy napon, hogy palotám tetején álltam a muskétámmal, amikor a vezír palotájának tetejére, épp mikor a vezír is ott állt, egy madár szállt le. Én reá céloztam, de a golyó eltévedt, a vezír szemét érte, és kiütötte a sors és a végzet intézkedéséből, mert a költő is mondja:

E Földön itt a lábad szűk ösvényen halad,
Ki nem kerülheted elrendelt utadat.
Feléd a sorsnak könyve arany betűkkel int,
Nem élhatsz és nem hallhatsz, csak végzeted szerint.

A koldus azután így folytatta:

Mikor kilöttem a vezír szemét, ő nem szólhatott semmit, mert apám a város királya volt. Így lettünk hát ellenségekké. Mikor most ott álltam előtte, hátrakötött kézzel, parancsot adott, hogy üssék le a fejemet. Azt mondtam neki: „Meg akarsz öletni, mikor nem vétettem semmit?” Azt felelte: „Miféle vétség lehet nagyobb, mint ez?” - és kifolyt szeme helyére mutatott. „Én véletlenül tettem” - mondtam. Erre ő azt felelte: „Ha te véletlenül tetted, én majd szándékosan fogom csinálni. Hozzátok ide!” Odavezettek, ő pedig bal szemembe döfte ujját, és kinyomta a szemem, így lettem félszeművé, amilyennek láttok. Aztán megköttöttem, egy ládába tétetett, és megparancsolta a hóhérnak: „Rád bízom ezt az embert; húzd ki a kardodat, hurcold a város elé, öld meg, és hagyd ott a tetemet, hadd falják fel a vadállatok.” A hóhér kiment velem a város elé, ott kiemelt a ládából, kezem-lábam össze volt kötözve, és be akarta kötni a szememet, hogy kivégezzem. Ekkor sírva idéztem ezeket a verssorokat:

Azt hittem, pajzs lesz az ellenség kardja ellen,
De lándzsahegy valál, átdöfted gyenge mellem.
Találó nyílveszőknek hittem barátim lelkét,
Találtak is, de engem: a szívem átalverték.

Mikor a hóhér, aki apám alatt is mint hóhér szolgált, ezeket a szavakat meghallotta, így beszélt hozzám: „Ó, uram, mit tegyek? Én rabszolga vagyok, engedelmeskednem kell.” Aztán ezt mondta nekem: „Menj, vidd az életedet, és soha ide vissza ne gyere, mert elpusztulsz, és énnekem is pusztulnom kell veled. Mint a költő is mondja:

Menj! Mentsd meg lelkedet, szakítsd el láncaid.
Hagyd el hajlékodat, mint holtak boltjait.
Menj! Lelsz még jobb hazát, jobb földet, szebb szerelmet,
De nem találsz sehol más lelket, mint a lelked.
Hogy élhetsz, esztelen, hol szíved szégyen érte?
Lelsz még hazát, hisz Alláh a Földet tágra mérte!
S bár írva áll a sorsnál, hogy hol talál haláloed,
Menj csak, nem tudhatod, haláloed hol találod.”

Mikor ezeket elmondta, megcsókoltam a kezét, de nem éreztem magam biztonságban, amíg messzire nem kerültem apám városától. Szemem elvesztését csekélységnek találtam, ha arra gondoltam, hogy a halál torkából menekültem ki. Addig mentem, amíg elértem nagybátyám

székvárosába. Színe elé járultam, elmondtam neki, mi történt apámmal, és hogyan veszítettem el fél szemem világát. Erre ő keserves sírásra fakadt, és ezt mondta: „Te most szomorúságomra szomorúságot, bánatomra bánatot halmozol, mert néhány napja eltűnt unokafivéred, és nem tudom, mi lett vele, senki sem tud hírt adni róla.” Aztán megint felzokogott, és alétan esett össze. Mikor magához tért, azt mondta: „Édes fiam, fájdalmas gyásszal gyászoltam már unokafivéredet is, most a te szerencsétlenségednek és apád sorsának a hírével tetézed bánatomat; de hát, fiam, fél szemed még nem az életed.”

Ekkor már nem tudtam megállni, hogy ne szóljak unokatestvéremről, mert hiszen az ő fia volt. Elmondtam mindent. Nagybátyám végtelenül megörült szavaimnak, végre hallott valamit a fiáról. Azt mondta: „Mutasd meg nekem a sírt.” - „Alláhra, nagybátyám - feleltem -, nem tudom, hol van. Többször elmentem, hogy megkeressem, de nem tudtam a helyét megtalálni.” Mégis elmentünk, én és nagybátyám a temetőbe; nézegettünk jobbra-balra; végül meg is találtam. Végtelen nagy volt mindkettőnk öröme. Most odamentünk a sírhoz: levettem a fedőlapot, lementünk ötven lépcsőfokon, és mikor a lépcső aljára értünk, nagy füstgomoly szállt elénk, és elvette látásunkat. Nagybátyám elmondta azt a fohászt, amely a félelemtől megóv mindenkit, aki elrebegi: „Nincs másutt erő és nincs hatalom, mint a magasztos és felséges Alláh kezében.” Ezután tovább mentünk, és egy nagy terembe értünk, tele volt liszttel, gabonával és eleséggel; a terem közepén egy függönnyel elfödött nyugvóhely volt. Nagybátyám a függöny mögé nézett, és ott találta fiát a nővel, akivel oda leszállt, összeölelkezve és fekete szénné váltan, mintha tüzes gödörbe vetették volna őket. Mikor ezt nagybátyám meglátta, fia arcába köpött, és azt mondta: „Megérdemled, te gaz lélek! Ez a földi büntetés, de a másvilági keményebb és tartósabb lesz.” És belerúgott fiába, pedig ez mint fekete szén feküdt ott. Elcsodálkoztam ezen a nyers cselekedeten, és fájt a szívem unokafivéremért, amint a leánnyal együtt fekete szénné égve láttam, és így szóltam: „Alláhra, nagybátyám, mérsékelj szíved keserűségét. Az én lelkemet és gondolataimat az izgatja, ami a fiaddal történt, és hogy miképpen égett fekete szénné ő meg ez a leány. Nem elég neked az, hogy ilyen állapotban látod, még belé is rúgsz?” Nagybátyám így felelt: „Ó, bátyám fia! Ez az én fiam kora gyermekségétől szerelmes volt a hűgába; én tiltottam ezt a szenvedélyét, azt gondoltam azonban: hiszen még kicsinyek! Mikor azután megnőttek, megtörtént a gyalázat. Elmondták nekem, de eleinte nem is akartam elhinni. Keményen megdorgáltam fiamat. Azt mondtam neki: »Őrizkedjél ilyen rút cselekedettől, amilyent senki előtted el nem követett, és utána nem fog elkövetni soha, máskülönben szégyen és becsstelen név marad utánunk a királyok közt, holtunk napjáig, és elterjed hírünk még a karavánok között is. Vigyázz hát magadra, őrizkedjél ilyen cselekedettől, mert különben felgerjed haragom ellened, és megöllek!« Aztán elválasztottam őket egymástól. De az a gyalázatos szajha szenvedélyesen szerette őt: a sátán már hatalmában tartotta őket. Mikor fiam látta, hogy elválasztom hűgától, titokban ezt a föld alatti helyiséget építette, élelmiszereket hordott ide, amint látod, aztán, míg én vadászaton voltam, s nem vigyázhattam rá, kapott az alkalmon és idejött. De az igaz Alláh - dicsértessék és magasztaltassék a neve! - féltékenyen őrködött rajtuk, és elégette őket. Ám a túlvilági büntetés súlyosabb és tartósabb lesz.” Ekkor sírva fakadt, és én vele sírtam, így szólt hozzám aztán: „Te vagy a fiam helyette.”

Sokáig gondolkodtam a világ folyásáról, apám megöletéséről, a vezír trónbitorlásáról, szemem világának elvesztéséről, unokafivérem sorsáról, csodálatos történetéről - és keservesen sírtam.

Felmentünk, visszatettük a fedőlapot, rendbe hoztuk a sírt, hogy olyan legyen, mint volt, és hazatértünk. De alig ültünk le, dob pergése, lovasoknak dübörgése hangzott fel, a levegő megtelt a patkóktól felvert porral. Megdöbbsentünk, nem tudtuk, mi történt. A király megkérdezte, mi az, és azt felelték: „Bátyádat megölte a vezírje, lemészárolta seregét, csapatait, és

most váratlanul rátámadott a te székhelyedre. A város lakosai nem tudtak ellenállni, megadták magukat.” Azt mondtam magamban: „Ha a vezír keze közé jutok, megöl.” És erőt vett rajtam a bánat, eszembe jutott, mi lett a sorsa apámnak, anyámnak - nem tudtam, mitévő legyek. Ha a városban mutatkozom, a nép meg apám katonasága felismer, és menten agyonver. Nem találtam más menekvést, mint hogy lenyírjam szakállamat. Le is nyírtam, álruhába öltöztem, és elhagytam a várost. Ide siettem a béke városába, gondoltam, talán lesz valaki, aki bevezet az igazhivők fejedelméhez, a világ urának kalifájához, hogy neki elmondjam történetemet, mi minden esett meg velem. Ma éjjel érkeztem a városba; zavartan álltam, nem tudtam, hová menjek. Egyszerre megláttam ezt a koldust, amint ott állt az utcán, köszöntöttem és azt mondtam neki: »Én idegen vagyok.« - »Én is idegen vagyok« - felelte. Egyszerre csak felbukkan a társunk, ez a harmadik; odajön hozzánk, köszönt bennünket, és azt mondja: »Én idegen vagyok.« - »Mi is idegenek vagyunk« - feleltük. Megindultunk, de ránk támadt az éjjel, és a sors ide irányított hozzátok. Ezzel aztán elmondtam, miért nincs szakállam, és miért hiányzik a fél szemem.

A ház úrnője így szólt hozzá: „Simítsd végig fejedet és eredj!” De ő azt felelte: „Addig nem megyek el, míg a többiek történetét nem hallottam.” Mindenki elcsodálkozott a koldus meséjén. A kalifa azt mondta Dzsafárnak: „Alláhra, még nem hallottam olyat, mint ami ezzel a koldussal megesett.”

Most a második koldus lépett elő, megcsókolta a földet, és így beszélt:

A második koldus története

Úrnőm, én sem félszeműnek születtem; csodálatos az én történetem. Ha a szem fehérébe túvel belekarcolnák, tanulságul szolgálna mindenkinek, aki okulni kíván. Király vagyok, apám is király volt: olvastam a Koránt¹⁵ mind a hétféle olvasási mód szerint, sokféle könyvet áttanulmányoztam tudós tanítók felügyelete alatt, tanultam csillagászatot, olvastam a költőket, és minden tudományban szorgalmaskodtam, túlszárnyaltam a velem egykorúakat. Kezem írását magasztalták az írástudók, hírem elterjedt messze vidékekre és országokba, és nevemet ismerték mind a királyok.

India királya is, amikor hallott rólam, megkérte apámat, engedje meg, hogy meglátogassam, és küldött néki igazán királyhoz méltó adományokat és ajándékokat.

Apám felszerelt hat hajót, és mi egy teljes hónapon át utaztunk a tengeren. Amikor partot értünk, kiszállítottuk a magunkkal hozott lovakat, megraktunk tíz tevét ajándékokkal, és útnak eredtünk. Kis idő múlva látjuk, hogy egy sarkában a sík vidéknek sűrű porfelhő száll az égnek, a szellő úgy felkavarja, hogy a szemhatárt is eltakarja. Mikor a porfelleg szétoszlott, hatvan bős oroszlán-tekintetű lovast pillantottunk meg. Jól megnéztük őket, és felismertük, hogy arab útonállók. Mikor látták, milyen kevesen vagyunk, és tíz rakomány ajándékot viszünk India királyának, előreszegzett lándzsával felénk vágattak. Integettünk nekik, és azt mondtuk: „Mi India királyához küldött követek vagyunk, ne bántsatok.” De ők azt felelték:

---

¹⁵ Az iszlám szent könyve. A Korán 114 fejezetből, *szúrából* áll, minden szúra több versből, amelyeket csodajeleeknek, *ájáknak* hívnak. A rövidebb szúrák inkább líraiak; a hosszabb szúrák jogi, teológiai stb. kérdésekkel foglalkoznak. A Koránt hétféleképpen lehet olvasni, vagyis egyes részeinek szövegben kissé eltérő, de értelmileg csaknem azonos variánsai voltak.

„Mi nem az ő területén vagyunk, nem tartozunk az ő törvénykezése alá.” Néhány legényünket levágták, a többi megszaladt; én is elmenekültem, bár komoly sebet kaptam. Az arabok a pénzzel és az ajándékokkal voltak elfoglalva, velünk már nem törődtek.

És én, az imént még hatalmas királyfi, most pedig nyomorult féreg, mentem, nem tudtam, hová, amíg egy hegy tetejére nem értem. Ott egy barlangban húzódtam meg másnap reggelig. Aztán tovább vándoroltam, és elérkeztem egy népes városba. Éppen jókor: a tél hidege már elmúlt, és eljött a tavasz, szép virágaival. Halálosan kimerített az út, és a bánat fakóvá tette arcom színét, külsőm egészen megváltozott. Nem tudtam, merre forduljak, betértem hát egy szabó műhelyébe, üdvözöltem, ő viszonzta a szalámot, istenhozottat is mondott, szerencsét kért fejemre, aztán megkérdezte, hogyan kerültem oda. Elejétől végig mindent elmeséltem. Nagyon megsajnálta, és azt mondta: „Ó, ifjú, ne fedd fel kilétedet, mert féltelek ennek a városnak királyától: ő az édesapád legnagyobb ellensége, és vérbosszút esküdött ellene.”

Aztán megvendégelt étellel-itallal, ő is velem tartott, és késő éjszakáig beszélgettünk. Műhelye mellett egy kis kuckót rendezett be nekem, ágyat és paplant hozott számomra. Miután három napot töltöttem nála, megkérdezte: „Tudsz valami mesterséget, amivel pénzt kereshetnél?” Azt feleltem: „Törvénytudó, bölcsész, írástudó és számtantudó vagyok.” - „A te tudományod - felelte - hasznavehetetlen a mi városunkban, mert itt senki sem ért az íráshoz és a tudományhoz; mindenkit csak a pénz érdekel.” - „Alláhra - válaszoltam -, biz én egyebet nem tudok, mint amit mondtam.” Ekkor ő így szólt: „Szorítsd meg övszíjadat, végy fejszét és kötelet, menj az erdőbe fát vágni, úgy keresd meg a kenyeredet, amíg Alláh megszabadít gondjaidtól. De ne fedd fel magadat senki előtt, mert megölnék.” Vásárolt számomra fejszét meg kötelet, és kiküldött néhány favágóval, akiknek figyelmébe ajánlott. Kimentem velük, fát vágtam, felraktam a fejemre, eladtam egy féldinárért. A pénz egy részét élelemre adtam ki, másik részét eltettem.

Így éltem egy teljes éven át. Egyszer, egy év eltelte után, kimentem, mint szoktam, az erdőbe fát vágni. Mikor messzebbre elkerültem, egy igen sűrű erdőrészre bukkantam. Beljebb hatoltam, odamentem egy fa alá, feltúrtam körülötte a földet, eltávolítottam gyökereiről a rögöket, és fejszém egyszerre egy rézkarikába ütközött. Letisztítottam a hely körül a földet, hát láttam, hogy a karika egy fa-csapóajtóra van erősítve. Felemeltem az ajtót, és egy lépcsőt pillantottam meg alatta. Lementem a lépcsőn, és egy ajtó elé értem; bementem az ajtón: szilárdul megépített palotát találtam mögötte; egy leány volt benn, szép, mint a ragyogó igazgyöngy, minden bút, bánatot és gondot ki tudna űzni az ember szívéből. Mikor megláttam, leborultam teremője előtt, azért a szépségért és gyönyörűségért, amit ebben a nőben megalakított. Mikor meglátott, azt kérdezte: „Ember vagy te, vagy pedig dzsinn?” - „Ember vagyok” - feleltem. „És ki hozott téged erre a helyre - kérdezte -, ahol huszonöt éve tartózkodom anélkül, hogy emberfiát láttam volna?” Mikor édesen csengő szavait hallottam, így feleltem neki: „Ó, úrnőm, Alláh hozott ide a te lakodba: talán itt meg fog szűnni szomorúságom és búbánatom” - és ezzel elmeséltem történetemet elejétől végig.

Nagyon elszomorította a sorsom, és sírva fakadt. Aztán így szólt: „Én is elmondom neked történetemet. Tudd meg, hogy apám a távoli Indiának királya, az Ébenfák szigetének ura. Unokafivéremhez adott feleségül. Nászéjszakámon elrabolt egy Dzsardzsarisz nevű ifrit, Iblisz fiának, Radzsmusznak fia, ide repült velem, ebbe a föld alatti palotába. Ellátott minden szükséges dologgal, ékszerrel, ruhával, kelmével, bútorral, étellel és itallal. Minden tíz napban meglátogat, és itt tölt velem egy éjszakát. Megegyeztünk, hogy ha szükségem van valamire akár éjjel, akár nappal, csak érintsem meg kezemmel a bolthajtás falára írt két sort, és mielőtt elveszem róla kezemet, már ott látom őt magam előtt. Négy napja volt itt nálam utoljára, úgyhogy hat nap múlva jön megint. Akarsz itt maradni velem öt napig, hogy aztán egy nappal

az ő eljövetele előtt elmenj?” Nagy örömmel igent mondtam neki. Erre ő felkelt, kézen fogva elvezetett egy boltíves ajtón át egy pompásan felszerelt gyönyörű fürdőszobába. Mikor a fürdőt megláttam, levettem ruhámat; ő is levetkőzött, és bementünk a vízbe. Aztán leült egy emelvényre, engem is maga mellé ültetett, hozott mósuszillatú cukros szörbetet, töltött nekem, ettünk és beszélgettünk. Végre így szólt: „Feküdj le aludni; pihend ki fáradtságodat, hogy aztán jó erőben légy.”

És én aludtam, ó, úrnőm, elfelejtettem mindent, ami velem történt, a szép lány jóvoltából. Arra ébredtem, hogy a lábamat dörzsöli. Áldást kértem fejére; egy darabig beszélgettünk, majd így szólt: „Alláhra, végtelenül nyomasztotta szívemet, hogy itt vagyok egyedül a föld alatt, és huszonöt éve nincs kivel beszélgessek. Hála legyen Alláhnak, hogy ide küldött téged.” Aztán ezt énekelte:

Ha tudtam volna, jössz: eléd terítem
Szívem vérét és szemem bogarát;
Arcom lett volna lábad szőnyege.
Hogy puhán léphess pilláimon át.*

Mikor ezt a verset meghallottam, megköszöntem neki; a szerelem gyökeret vert a szívemben, és elszállt minden búbánatom. Leültünk, ittunk, és olyan éjszakát töltöttem vele, amelyet nem éltem át még soha. Reggel boldogan ébredtünk, és azt mondtam neki: „Vigyelek ki innen a föld alól, és szabadítsalak meg attól a dzsinntől?” Ő nevetve felelt: „Ne követelőzzél és hallgass: minden tizedik nap az ifrité, kilenc nap a tied.” Rajtam erőt vett a szenvedély, és azt mondtam: „Én azonnal szétzúrom ezt a fülkét a felírással együtt; az ifrit meg hadd jöjjön, majd megölöm: én hivatott ifrit-ölő vagyok!” Ő szavaimra ezekkel a versekkel felelt:

A dolgokat ne sűrgesd; türelmesen
Szeress s ne gondolj másra, én édesem!
A törvényt tudhatod, vonzalmadon
Előbb-utóbb csak úr lesz az únalom!

De én nem törődtem szavaival, hanem teljes erőmből belerúgtam a boltív falába. Erre ő felkiáltott: „Most itt az ifrit! Nem figyelmeztettelek? Alláhra, bajt hoztál a fejemre! Legalább te menekülj; menj vissza, ahogy jöttél.” Nagy ijedtemben lenn felejtettem a cipőmet és a fejszét, és amint két lépcsőfokot már megtettem, visszafordultam értük, hát látom, hogy a föld megnyílik. Egy szörnyű képű ifrit emelkedett ki belőle, és azt mondta: „Micsoda riadalom ez, amivel rám ijesztettél? Mi baj ért?” - „Nem történt semmi - felelte a lány -, csak szívemet szorongás fogta el, inni akartam valamit, hogy könnyítsék magamon; felkeltem és nekiestem a fülke falának.” - „Hazudsz, cudar! - kiáltott rá az ifrit, aztán szétnézett jobbra-balra, meglátta a cipőmet meg a fejszét, és azt mondta: - Ezek itt csak embernek holmijai lehetnek! Ki járt nálad?” - „Én ezeket a holmikat mostanáig nem láttam; talán beléd akadtak” - mondta a lány. De az ifrit azt felelte: „Ez a ravasz beszéd rajtam nem fog, te becsstelen ringyó!” Meztelenre vetkőztette, kezénél, lábánál négy cölöphöz kötötte, és verni kezdte, hogy kivallassa. Nem tudtam sírását hallani, holtra rémülten felmentem a lépcsőn, és mikor felértem, visszavettem helyére a csapóajtót, befedtem földdel, és mélységesen megbántam, amit tettem. Mindig csak arra gondoltam, hogyan kínozza most ezt a szépséges nőt a szörnyeteg, aki huszonöt évig élt vele. És még hozzá énmiattam kínozza! Meg apámra is gondolnom kellett, királyságára, és hogy hogyan kerültem favágósorba. És ezt a két verssort mondtam:

Fogadd el férfiként, ha sorsod ostoroz,
A boldogság mögött mindig ott ül a rossz.

Aztán visszamentem társamhoz, a szabóhoz. Ő már tükön ült miattam, olyan türelmetlenül várt. Azt mondta: „Nagy aggodalomban töltöttem az éjszakát, féltem, hogy vadállatok támadtak rád, vagy más baj ért. Hála legyen Alláhnak, hogy épségben maradtál!”

Én megköszöntem részvétét, aztán bementem a szobámba, és amint ott ültem és elgondolkoztam a történeteken, mélységesen megbántam, hogy megrengettem azt a boltívet. Egyszer csak bejött a barátom, a szabó, és azt mondta: „Egy idegen van a műhelyben, téged keres. Elhozta fejszédet és a cipődet. A favágókhoz fordult velük, azt mondta nekik: »Mikor a müezzín¹⁶ a reggeli imához hívta a népet, akkor bukkantam ezekre a tárgyakra; el tudnátok vezetni a tulajdonosukhoz?» A favágók ide irányították; most a műhelyben vár. Menj ki hozzá, köszönd meg, és vedd át tőle a fejszédet és a cipődet.”

Mikor ezeket a szavakat meghallottam, elsápadtam, rémület szállt minden tagomba, és amint így gyötrődtem, egyszerre meghasadt szobám padlója, és megjelent az idegen, aki nem volt más, mint az ifrit. Szörnyű kegyetlenséggel kínoztta meg a leányt, de ő nem vallott; erre fogta a fejszét meg a cipőt, és azt mondta a leánynak: „Ha én Dzsardzsarisz vagyok, Iblisz sarja, majd el tudom hozni ennek a fejszének és cipőnek a gazdáját!” El is vitte holmimat a favágókhoz, becsapta őket, mire azok útba igazították. Amikor rám talált a szobámban, azon nyomban megfogott, felrepült velem a magasba, aztán leszállt, behatolt a föld belsejébe, és odavitt abba a palotába, ahol nemrég voltam. Ott láttam a leányt meztelenül, testéből folyt a vér, szeméből könnyek omlottak. Az ifrit megragadta, és így szólt hozzá: „Gyalázatos nő, itt van a szeretőd!” A leány rám nézett, és azt mondta: „Nem ismerem; most látom először.” - „Ennyi kínzás után se vallod be?” - kiáltott rá az ifrit. De a lány csak azt felelte: „Soha életemben nem láttam, és Alláh nem engedné meg, hogy nevével hazugságot mondjak.” - „Hát hogyha nem ismered - szólt az ifrit -, akkor fogd ezt a kardot, és vágd le a fejét.” A leány fogta a kardot, hozzám lépett, odaállt a fejemhez, én szemöldökömmel intettem neki, könnyek csorogtak le orcámon, ő megértette a jelt, és szintén jellel mondta: „Te tetted ezt énvelem.” Én visszaintettem: „Ez most a megbocsátás pillanata” - és helyzetemnek megfelelő nyelven mondtam:

A szó felesleges, beszél a két szemem,
Elmondják titkomat, nincs már mit rejtennem,
Jöttödre lám, a könny pillámat elfutotta,
Szívemről hírt adott tekintetem ragyogva.
Nem kell, hogy szép kezed az arcomat becézze,
Elárul szüntelen pilláink rezzenése,
Szerelmet vall szemem, amíg szemedbe mélyed,
S te lángját visszaküldöd, kutatva az enyémet,
E párbeszéd külön kerít a nagyvilágtól,
Csak halkan! Szerelem beszél e suttogásból.

A leány megértette, és eldobta a kardot. Ekkor az ifrit az én kezembe adta a fegyvert, és így szólt: „Vágd le a fejét, és szabad vagy; nem foglak bántani.” - „Jól van” - mondtam, fogtam a kardot, és fűrgén odasiettem, már emeltem is a kardomat, amikor a leány szeméből ezt olvastam ki: „Én sem bántottalak téged” - felzokogtam, eldobtam a kardot, és így szóltam az ifrithez: „Ó, ifrit, hősök hős fia, győzhetetlen dalia, ha egy leány, aki észben és vallásban alárendelt lélek, bűnnek tartotta, hogy a fejemet levágja, én még kevésbé üthetem le a fejét, mikor soha életemben nem láttam. Soha ilyet nem fogok tenni, még ha a halál és pusztulás kelyhét kellene is kiinnom.” Erre az ifrit így szólt: „Ti szerelmespár vagytok!” Ezzel fogta a

---

¹⁶ Egyházzsolga, aki a mináret erkélyéről jelzi a napi öt imát.

kardot, levágta a leány egyik kezét, aztán a másikat, levágta jobb lábát, azután a bal lábát - úgy, hogy négy csapással mind a négy végtagját levágta. Én csak néztem, és felkészültem a halálra. A lány most intett a szemével; az ifrit észrevette és rákiáltott: „Most a szemeddel paráználkodtál!” - és a karddal lecsapta a fejét. Aztán hozzám fordult, és azt mondta: „Hallod-e, ember: a mi törvényünk megengedi, hogy feleségünket megöljük, ha paráználkodik. Ezt a nőt nászéjszakáján raboltam el, tizenkét éves korában; rajtam kívül nem ismert férfit. Minden tíz napban egyszer látogattam meg, idegen embernek öltözve. És mikor rajtakaptam paráznaságon, megöltem. Ami pedig téged illet, nincs róla bizonyosságom, hogy megcsaltál vele, de lehetlenség, hogy büntetlenül maradj; válassz hát, micsoda büntetést rójak rád.”

Erre én, úrnőm, igen megörvendeztem, reméltem, hogy majd csak megkegyelmez, és azt mondtam neki: „Mit válasszak?” - „Mondd meg - felelte -, miféle állattá változtassalak. Kívánod, hogy kutya vagy szamár, vagy pedig majom alakjába varázsoljalak?” Én, aki bocsánatáért sóvárogtam, azt válaszoltam: „Ha irgalmazol nekem, Alláh is irgalmas lesz irántad, hogy egy muszlimmal, aki neked nem tett semmi rosszat, könyörületesen bántál.” És a legalázatosabb módon sírva rimáncodtam előtte, és állígtattam, hogy ártatlanul szenvedek. De ő azt mondta - „Ne vesztegesd a szót Hogy megöllek, attól ne félj, hogy megbocsátok, azt ne reméld.” Mikor ezeket a szavakat mondta, megnyílt felettünk a talaj, és ő felrepült velem olyan magasba, hogy akkorának láttam alattunk a földet, mint egy vízesést. Egy hegy oldalán letett, felvett egy maroknyi rögöt, néhány varázsigét mormolt fölötte, rám szórta, és azt mondta hozzá: „Vetközzél ki alakodból, és vedd fel egy majom alakját.” És abban a pillanatban egy százesztendő majommá változtam.

Mikor ebben a rút alakban láttam magamat, sirattam sorsomat, de türtem a végzet kegyetlenségét, mert tudtam, hogy a szerencse nem hű senkihez.

Lementem a hegyről, és vándoroltam egy hónapon át, amíg eljutottam a sós tengernek a partjára. Egy darabig álltam ott, és egyszerre csak megláttam egy hajót a tenger közepén; kedvező széllel a part felé közeledett. Én a sziklák mögé bújtam, és mikor a hajó odaért, egyenesen beleugrottam. Az egyik hajós azt kiáltotta: „Dobjuk ki ezt a ronda állatot!” A másik meg azt mondta: „Öljük meg!” A harmadik így kiáltott: „Levágom a kardommal!” De én megfogtam a kard hegyét, és sírtam, hogy csak úgy folytak a könnyeim. A hajó kapitánya megszánt, és azt mondta nekik: „Halljátok, ti kalmárok, ez a majom menedéket kért tőlem, és én megadom neki, tehát védelmem alatt áll, senki se keljen ellene, és ne bántsa.”

A kapitány jól bánt velem, mindent megértettem, amit mondott, és minden szolgálatot elvégeztem neki a hajón. Ötven napig utaztunk kedvező széllel, aztán horgonyt vetettünk egy nagy város előtt, amelynek népességét csak Alláh - magasztaltassék a neve! - tudná megszámlálni. Mihelyt kikötöttünk, az ott uralkodó király mamlúkjai eljöttek a hajóra, szerencsét kívántak a kalmároknak megérkezésükhöz, és azt mondták: „Királyunk üdvözl benneteket szerencsés megérkezésetek alkalmából, és ezt a papírtekercset küldi; kéri, mindegyiktek írjon rá valamit. Mert volt a királynak egy remek kézírású vezírje; ez most meghalt, és a király csak olyanra akarja ezt a hivatalt ruházni, akinek éppen olyan szép írása van.” Én majom formámban felkeltem, kikaptam a kezükből a papírt; ők megijedtek, hogy majd eltépem vagy bedobom a tengerbe; szölongattak, meg is akartak ölni, de én jelekkel mutattam, hogy írni akarok, és a kapitány is mondta: „Hagyjátok őt, hadd írjon. Ha firkálni fog, elkergetjük, de ha csakugyan ír valamit, fiammá fogadom, mert még sohasem láttam értelmesebb majmot.” Erre fogtam a tollat, tintát adattam magamnak, és levelező írásjelekkel ezt a kis verset írtam fel:

Nagyok erényeit a hír bár fölsorolja,
Tiéidről lemond, elkopna hosszú tolla.
Alláh után te vagy tökélye a tökélynek,
Atyjuknak mondanak az összes földi lények.

Azután másfajta írással ezeket a sorokat írtam:

Meghal minden író, elássa az Idő,
De az, mit ő leírt, idővel egyre nő.
Ezért, amit leírsz, tökéletes legyen,
Ragyogjon a papír a Végítéleten.

Végül széles betűkkel ezt a kis verset írtam azok alá:

Másért ne márts a kék tintába könnyű tollat,
Tárt szív és kéz legyen a lelke minden sornak.
S ha mást nem osztogatsz, szépséget nyujts vele,
Igy lesz írásodon a nagyság kézjele.

Most átadtam a papírt a mamlúkoknak, ezek elmentek vele a királyhoz. Mikor az megnézte az írásokat, senki keze írása nem tetszett neki, csak az enyém, így szólt kíséretéhez: „Vezessétek elém ennek az íróját, adjátok rá ezt a díszköntöst, ültessétek öszvérré, és kísérjétek zeneszóval hozzám.” Mikor az urak a király szavait hallották, elmosolyodtak. A király nagy haragra gerjedt, és azt mondta: „Mi ez? Én parancsot adok, és ti nevettek rajtam?” De azok így feleltek: „Ó, királyunk, mi nem a te szavaidon nevetünk, hanem azon, hogy akitől ez a kézírás származik: majom, nem pedig ember; a most érkezett hajó kapitányának majma.”

A királyt nagyon meglepték ezek a szavak; remegett az örömtől, és azt mondta: „Ezt a majmot meg akarom venni.” Embereket küldött a hajóra egy öszvérral és a díszköntössel, és megparancsolta nekik: „Adjátok rá ezt a díszruhát, ültessétek az öszvérré, és úgy hozzátok elém.” Azok elmentek a hajóhoz, elvettek engem a kapitánytól, felöltöztettek díszruhába, a nép csak úgy ámult-bámult, és nagyon mulatságosnak talált. Egyenesen a király elé vittek; mihelyt őt megláttam, háromszor megcsókoltam a földet színe előtt, erre leültetett. Én térdeimre ültem, és a jelenlevők igen elcsodálkoztak illetudásomon, de legjobban a király ámult rajta. Megparancsolta mindenkinek, hogy távozzék. Elmentek, csak a király, egy eunuch, egy kis rabszolga és én maradtunk. A király most megparancsolta, hozzanak ennivalót. Hoztak minden jót, amit szem-száj megkíván; a király intett nekem, hogy egyem, én pedig felkeltem, hétszer megcsókoltam a földet színe előtt, és leültem vele enni. Mikor elvitték az asztalt, felkeltem megmosni a kezemet, aztán vettem tintát, tollat, papírt, és ezt a két verspárt írtam fel:

Pástétomok! Ti vagytok egyetlen szenvedélyem,
Ha megpillantalak, gyorsabban jár a vérem.
S ó, hogy dobog szívem, mily izgatott ütemre,
Ha illatos kunáfa¹⁷ s vaj, méz a tálca terhe!

Mikor ezt leírtam, felkeltem, félrehúzódtam, a király megnézte, mit írtam, nagy meglepetéssel olvasta, és így szólt: „Lehetséges-e, hogy egy majomnak ilyen ékesszólása és ilyen szép kezeírása legyen? Alláhra, ez a csodák csodája!” - Később sakktáblát hozatott be a király, és megkérdezte, akarok-e játszani. Fejemmel igent intettem. Odamentem, felállítottam a figurákat. Két játszmat játszottam vele, és mind a kétszer megvertem. A király elhült bámulatában, és azt mondta: „Ha ez ember volna, nem találnánk hozzá hasonlót.”

---

¹⁷ Makarónihoz hasonló, mézzel édesített tészta.

Aztán azt mondta az eunuchnak: „Menj el úrnődhöz, és mondd neki, engedelmeskedjék a király szavának, és jöjjön, hadd gyönyörködjék ebben a csodálatos majomban.” Az eunuch elment, visszajött úrnőjével, a király leányával. Mihelyt ez meglátott engem, arcára borította a fátyolát, és azt mondta: „Jaj, édesapám, hogy telhetett benne kedved engem idehívatni, hogy idegen férfi meglásson?” - „De édes lányom - szólt a király -, nincs itt senki más, mint ez a fiatal rabszolga, ez az eunuch, aki téged felnevelt, aztán ez a majom meg én, a te apád; ki előtt takarod el hát az arcodat?” A leány ezt felelte: „Ez a majom egy király fia; apja Aimár, az Ébenfa-szigetek uralkodója. Dzsardzsarisz ifrit, Iblisz sarja varázsolta el, miután megölte feleségét, Aknómisz király leányát. Ez, akiről azt hiszed, hogy majom, tanult és okos ember.” Elcsodálkozott a király a leánya szavain, aztán felém fordulva ezt kérdezte: „Igaz, amit rólad mondott?” Én fejemmel igent intettem, és sírva fakadtam.

A király ekkor megkérdezte leányát: „Hogyan fedezted fel, hogy ez elvarázsolt ember?” - „Édesapám - felelte a leány -, kisgyerekkoromban volt mellettem egy öregasszony, egy ravasz varázslónő. Ő tanított a varázslat mesterségére. Emlékezetembe véstem ennek a művészetnek minden szabályát; százhetven varázslati módot ismerek, amelyeknek legkisebbje is elég ahhoz, hogy városod köveit elvigyem a Káf hegyén túlra, helyén tengert teremtsék, és lakosait benne halakká változtassam.” A király erre így szólt: „Hogy lehet, hogy ilyen képességed van, és én nem tudtam róla? Alláh igaz nevére kérlek, változtasd vissza ezt az ifjút, hogy megtegyem vezíremmé, mert szép modorú és értelmes fiatalember.”

A leány azt felelte, hogy szívesen és készséggel megteszi, elővett egy kést, amelyre héber nevek voltak írva, és egy kört rajzolt vele a terem közepére. A körbe különféle neveket és talizmánokat írt, aztán varázsigéket és érthetetlen szavakat mormogott. Kis idő múlva az egész palota körös-körül elsötétedett, úgyhogy azt hittük, az egész világra ráborult az éjszaka; és egyszerre megjelent előttünk az ifrit, rettenetes alakban; keze olyan volt, mint két vasvilla, lába két árboc, szeme két égő fáklya; szörnyen megrémültünk. A király leánya így kiáltott feléje: „Ne légy üdvözölve, nem hozott Isten!” Az ifrit oroszlán alakra változott, és ezt kiáltotta vissza: „Te áruló, miért szegted meg esküdet? Nem fogadtuk meg, hogy nem leszünk soha egymásnak útjában?” A leány felelte: „Ő, te átkozott! Mikor esküdtem én neked?” - „Hát vedd, amit megérdemelsz” - szólt az ifrit oroszlán alakban. Feltátotta a száját, úgy rontott a leányra, de ez gyorsan kitepte egy szál haját, valamit mormogott, mire a haj éles karddá változott; ezzel kettéhasította az oroszlánt. De most ennek feje skorpióvá lett.

A leány rögtön hatalmas kígyóvá varázsolta magát, a skorpió alakba bújt szörny után kúszott, mire ez sassá változott át. A kígyó keselyűvé alakult, és egy darabig üldözte a sast. Ekkor a sasból macska lett, a király leányából pedig farkas, és sokáig hevesen viaskodtak, amíg a macska látta, hogy a farkas legyőzi, és nagy, piros gránátalma alakját vette fel. A terem padlójára gurult, darabokra hasadt, és magjai szerteszóródtak a terem padlózatán. Most a farkas átváltozott kakassá, hogy felszedje a magokat, és egyet se hagyjon meg belőlük, de a sors végzéséből egy szem a vízmedence szélére gurult és megbújt. A kakas rikácsolni kezdett, csapkodott szárnyával, és jeleket adott csőrével, de mi nem értettük meg, mit akar mondani. Most akkorát kiáltott, hogy azt hittük, ránk szakad a palota; körülfutott a teremben, végre meglátta a medence tövében a megbújt szemet, odakapott, hogy felszedje, de a mag beleesett a vízbe, ott hallá változott, és alábukott a vízben, a kakas ekkor egy még nagyobb hallá változtatta magát, és utána merült.

Rövid időre eltűntek szemünk elől. Végre olyan hangos kiáltást hallottunk, hogy megremegtünk, utána felbukkant az ifrit, mint lángnyelv; szeméből-orrából tűz és füst tört elő. A király leánya is tűzzé változott, és mi be akartunk ugrani a vízbe, mert féltünk, hogy meggyulladunk

és elpusztulunk. Az ifrit most hatalmasat ordított a lángok közül, és felénk jött a lívánhoz,¹⁸ hogy tüzet okádjon arcunkba. De a leány utolérte, és lángot fújt arcába; mindkettőjükről szikrák pattantak ránk, de a leány szikrái nem ártottak. Azonban a szörnyről az egyik szikra arcomba pattant, és kiégette még majomképemnek fél szemét. Egy másik a király arcát érte, és az arc alsó felét, állát és szakállát megégette, kiütötte alsó fogait. Egy szikra az eunuch mellére is hullott, a fiú azonnal elégett és meghalt. El voltunk készülve halálunkra, minden reményünkről lemondtunk már, és ekkor egyszerre felhangzott: „Alláh nagy! Ő a győzedelmes és a segítő, aki elhagyta mindazokat, akik Mohammednek, az emberiség nagyjának hitét megtagadták.” A király leánya mondta ezeket a szavakat, mert megégette az ifritet; mikor odanéztünk, láttuk, hogy egy halom hamu lett belőle.

A leány ekkor odajött hozzánk, és azt mondta: „Hozzanak egy serlegben vizet!” Elhozták, ő néhány érthetetlen szót mondott fölötte, aztán befecskendezett a vízzel, és rám olvasott: „A mi igaz Urunknak erejéből, a magasztos Alláh nevének erejéből, nyerd vissza régi alakodat!” Egy szempillantás alatt megint emberré lettem, mint azelőtt, csak fél szemem világát nem kaptam vissza. Most a lány egyszerre jajveszékelní kezdett: „A tűz! A tűz! Ó, jaj, apám, apám, az én életemnek vége van! Ha ő emberi alakban jelent volna meg, az első pillanatban megöltem volna. De nem volt nehéz vele megküzdenem addig, míg a gránátalma-magok szét nem szóródtak. Én mind felszedtem őket, csak azt az egyet nem, amelyikben a dzsinn lelke rejtőzött; ha azt is bekaphatom, ő rögtön meghal, de a végzet úgy akarta, hogy ne lássam meg a magot. Ő nekem támadt, és erős tusa kezdődött köztünk a föld alatt, aztán a levegőben, végül a vízben. Valahányszor egy bűvös módszert alkalmazott ellenem, én egy még hatalmasabbal válaszoltam, végre a tűz varázsára került a sor, és aki ellen ezt a módot használják, az ritkán menekül meg. És a végzet kedvezett nekem, én égettem őt először, miután felszólítottam, hogy vegye fel az iszlám hitét. Nekem most meg kell halnom, és Alláh pótolja nálatok a helyemet.” Azután folyton segítségért kiáltozott a tűz ellen, és egyszerre egy szikra szállt keblére, aztán arcára. A leány sírva mondta: „Vallom, hogy nincs más isten, mint Alláh, és vallom, hogy Mohammed az ő prófétája!” Mikor aztán odanéztünk, láttuk, hogy ő is egy halom hamuvá lett az ifrit hamurakása mellett.

Mély gyászba borultunk; azt kívántam, lettem volna inkább én a helyén, mint hogy lássam elhamvasztva a gyönyörű teremtetést, aki nekem ilyen szolgálatot tett, de Alláh akarátát nem lehet megváltoztatni. A király megtépte megmaradt szakállát, csapkodta arcát, és megszag-gatta ruháját. Én is úgy cselekedtem, és együtt gyászoltunk. Ekkor bejöttek a kamarások és az ország nagyjai, látták a királyt eszméletlenül egy hamurakás előtt. Megdőbbenve odafutottak, és mikor a király magához tért, elmondta, mi történt leányával és az ifrittel. A hír mindenkit lesújtott: az asszonyok és rabnők jajveszékelték, és hét napon át gyászoltak. A király egy nagy, kupolás síremléket építtetett leánya hamvai fölé; fáklyákkal és lámpákkal világíttatta meg. Az ifrit hamvait pedig a szélnek szórták, és Alláh átkát kívánták rájuk.

A király megbetegedett; közel volt halálához. Egy hónapig tartott betegsége; mikor felépült, magához hívatott, és így szólt hozzám: „Fiatalember, örömmel teljes és boldog napokat töltöttünk biztonságban, az élet viszontagságaitól mentesen, amíg te nem jöttél, és utol nem ért a végzet. Bár sohase láttalak volna meg, ne láttam volna soha förtelmes alakodat, amely miatt ebbe a szerencsétlen helyzetbe jutottam. Mert először elvesztettem leányomat, aki száz férfival felért, másodszor megégtem, elvesztettem fogaimat, és meghalt egyik szolgám. Csakhogy neked nem lett volna hatalmadban mindezt elhárítani, mert Alláh akarata teljesült

---

¹⁸ A szobán körülfutó kis emelvény a padló szintje fölött. Nyáron gyékénnyel, télen szőnyeggel borítják.

rajtunk és rajtad. És hála legyen neki, hogy téged megszabadított a leányom a maga élete árán. De most, fiam, távozzál országomból; elég volt, ami temiattad történt - mindenben a végzet rendelkezett velünk és veled. Menj békében.”

Így hát, úrnőm, megint útnak indultam. Már nem hittem, hogy meg fogok menekülni. Azt sem tudtam, merre forduljak. És eszembe jutott minden, ami velem történt, hogyan menekültem meg épségben az útonállóktól, hogyan vándoroltam egy hónapig, amíg idegenül egy városba értem, és a szabóval találkoztam, hogyan találtam a föld alatt azt a szép leányt, és menekültem meg az ifrittől, aki meg akart ölni. Minderre visszaemlékeztem elejétől végig. Dicsértem Alláht, és azt mondtam magamban, hogy hiszen csak a szememet veszítettem el és nem az életemet. Mielőtt a várost elhagytam, bementem a fürdőbe, és leborotvtáltattam a szakállamat, és vándoroltam, úrnőm, egész nap sírva, és arra a csapásra gondolva, amely engem fél szemem elvesztésével ért, és vándoroltam mindenfelé e világon, országokon, pusztaságokon, városokon át, és Bagdád felé igyekeztem, talán sikerül az igazhivők fejedelme elé jutnom, hogy elmondhassak neki mindent, ami velem történt. Elérkeztem Bagdádba, találkoztam ezzel a testvéremmel, aki tétovázva ácsorgott, üdvözöltem őt, és beszédbe ereszkedtem vele. Ekkor egyszerre hozzánk lépett a harmadik testvér, és »Béke legyen veletek!«-kel köszöntött, aztán elmondta, hogy ő itt idegen, mire azt feleltük, hogy mi is idegenek vagyunk, és ezen az áldott éjjelen érkezünk. Elindultunk - egyikünk sem ismerte a másíknak történetét -, és a sors idevezetett ebbe a házba.

Ez az oka, miért borotvtált az állam, és miért van csak fél szemem.

A ház úrnője így szólt hozzá: „Csodálatos a te történeted. Simítsd végig a fejedet, és menj utadra.” De ez azt mondta: „Nem megyek el, amíg meg nem hallgatom társamnak a történetét.” Most előlépett a harmadik koldus és így mesélt:

A harmadik koldus története

Fényességes úrnőin, az én történetem nem olyan, mint azoké; még csodálatosabb, mert rájuk a sors és a végzet mérte a csapást, de én magam idéztem magamra a végzetet és szívem keserveit, éspedig következőképpen:

Én király vagyok, királynak fia. Mikor apám meghalt, követtem a trónon, és igazsággal, jóságosan uralkodtam alattvalóimon. Szenvedélyem volt a tengeri utazás; városom a nagy tenger mellett feküdt, a tenger pedig teli megerősített szigetekkel. Kedvem kerekedett bejárni a szigeteket, és hajóra szálltam, tíz hajóból álló raj kísért; egy hónapra való élelmet vittem magammal. Húsz napig utaztunk, amíg egyszerre egy éjjel ellenszél kerekedett. Mikor a nap felkelt, a szél elült, és a tenger lecsendesedett. Egy szigethez közeledtünk, ott partra szálltunk, főztünk, ettünk, és kétnapi tartózkodás után még húsz napot hajóztunk, amikor egyszerre csak ismeretlen vizekre értünk; erről a helyről a kapitány se tudott, idegen tengernek tartotta. Mondtuk a figyelőnek, nézzen szét a tengeren; ő fölmászott az árbocra, és mikor lejött, azt mondta a kapitánynak, hogy jobb kézről egy hal úszik a tenger felszínén, és amikor távolabbra nézett, látott messziről valamit, ami egyszer feketén, másszor féhéren bukkant fel.

Mikor a kapitány a figyelő jelentését meghallotta, a földhöz vágta turbánját, szakállát tépte, és azt mondta: „Vegyétek tudomásul, hogy elvesztünk valamennyien; nincs menekvés senki számára” - és sírva fakadt. Mi is mindnyájan sirattuk magunkat. Megkértem a kapitányt, mondja el, mit látott a figyelő. „Tudd meg, ó, uram - felelte -, hogy mikor azon az éjjelen

reggelig tartó ellenszelet kaptunk, letértünk utunkról, és két napig álltunk a tengeren; azóta húsz napon át tévelygünk, és nem kapunk olyan szelet, amely visszahajtson a célunk felé. Holnapra eljutunk a Fekete kő-, vagy mint mondják: Mágneskő-hegyhez; az áramlat nagy erővel sodor minket arrafelé, és a hajók szét fognak zúzódni, minden szögük a hegy felé repül majd, mert Alláh a mágneskőnek olyan titokzatos hatalmat adott, amelynél fogva minden, ami vasból van, feléje törekszik. A hegy miatt ősi idők óta tömérdek sok hajó pusztult el, és olyan tömeg vas gyült ott össze, hogy csak Alláh tudja felmérni a mennyiségét. A hegy csúcsán van egy rézkupola, tíz oszlopon nyugszik, azon áll egy rézlovas a lovával, kezében rézlándzsa. A lovas mellén ólomtábla függ, amelybe nevek és talizmánok vannak bevésve. Amíg, királyom, ez a lovas a lován ül, minden arra vitorlázó hajó tönkrezúzódik, és minden utasa elpusztul; a hajó vasalkatrészei meg mind odaragadnak a hegyhez. Addig nincs menekvés, amíg a lovas le nem bukik a lováról.” Ekkor, úrnőm, a kapitány keservesen sirva fakadt, és bizonyossá vált, hogy vesztünk elkerülhetetlen. Mindegyikünk elbúcsúzott barátjától.

Mikor eljött a reggel, már közel voltunk ahhoz a hegyhez, és az áramlat nagy erővel sodort minket feléje. Alighogy a hajók odaértek, keringeni kezdtek a hegy körül, a szögek és összes vasalkatrészek kirepültek a Mágneskő-hegy felé, és estére a hajók darabokra szakadtak. Voltak, akik belefelladtak a tengerbe, és voltak, akik megmenekültek, de a legtöbb elpusztultak. Akik pedig megmaradtak, azok se tudtak egymásról, annyira elkábította őket a hullámverés meg a dühögő szél.

Ami engem illet, úrnőm, Alláh - magasztaltassék az ő neve! - megőrzött későbbi szenvedések, kínok és bajok számára, amelyeket rám akart mérni. Elhelyezkedtem egy deszkán, a szél és a hullám odasodort a hegyhez. Ott megláttam egy járható utat, olyan volt, mint a sziklába vágott lépcső. Isten nevét rebegtem, elmondtam egy imát, és fohászkodva mentem fölfelé a hegyen, jól belekapaszkodva a mélyedésekbe. Közben Alláh lecsendesítette a szelet, és segített felkapaszkodnom. Épségben fel is értem a hegyre. Végtelenül boldog voltam, hogy megmenekültem. Odafönn csak a kupola alatt pihenhettem meg; bementem, két rekát imádkoztam Alláhnak köszönetül. Mindjárt el is aludtam. Álmomban egy hangot hallottam, amely azt mondta: „Halld, ó, Khaszib fia! Ha felébredsz, ássál a lábad alatt, találsz majd egy rézíjat és három réznyilat, talizmánok vannak rajzolva rájuk. Fogd az íjat és a nyilakat, lödd le a kupola tetején azt a lovast, és megszabadítod vele az embereket ettől a szörnyű csapástól. Ha eltaláltad a lovast, beleesik a tengerbe; az íj is kiesik kezedből, ásd el megint oda, ahol volt. Ha ezt megtetted, a tenger emelkedni fog, amíg eléri a hegy csúcsát. Ekkor majd jön egy csónak, benne nem az fog ülni, akit ledöntöttél. Odaévez hozzád, szállj be a csónakjába, de ne mondd ki a magasztos Alláh nevét. Ő majd elvisz téged, tíz napig hajózik veled, amíg a biztonságos tengerhez értek; ott majd találsz valakit, aki elvezet országodba. Mindez így lesz, ha nem ejted ki Alláh nevét.”

Felébredtem, boldogan keltem fel; úgy cselekedtem, ahogy a szózat parancsolta, rálöttem a lovasra, az ledőlt, belezuhant a tengerbe; az íj kiesett kezemből, fogtam és elástam. A tenger háborogni kezdett, emelkedett, amíg elérte a csúcsot, ahol álltam, és rövid várakozás után megpillantottam a csónakot a tenger közepén. Felém közeledett, és én áldottam magamban a magasztos Alláht. Mikor a csónak odaért hozzám, láttam, hogy benne egy rézember ül, mellén ólomlap, azon nevek és talizmánok. Beszálltam a csónakba némán, egy szó nélkül, az pedig vitt engem egy napig, két napig, három napig, végre a tizedik napon megláttam a Szabadulás szigetét. Óriási öröm fogott el, és nagy boldogságomban Alláh nevét magasztaltam, felkiáltva: „Nincs más isten, mint Alláh, és Alláh nagy!” De mihelyt ez elhangzott, a csónak elsüllyedt a tengerben.

Úszni tudok, hát úsztam egész napon át estig, amíg elfáradt a karom, és elzsibbadt a vállam. A halál torkában voltam. Biztos végemet éreztem, elfohászkodtam a hitvallást. Süvöltő szél korbácsolta fel a tengert, jött egy hullám, akkora, mint valami óriási erő, felvett és sodort neki a partnak, mert így akarta Alláh.

Felkapaszkodtam, kifacsartam ruhámat, és a földre teregettem száradni, utána lefeküdtem aludni. Reggel felvettem ruháimat, és elindultam szétnézni, merre vegyem utamat. Egy dús növényzetű lapályt pillantottam meg, odamentem, körüljártam, és láttam, hogy egy kis szigeten vagyok, a tenger közepén. Azt mondtam magamban: „Valahányszor kiszabadulok egy bajból, megint beleesem valami nagyobbba.” És amint így töprengem a helyzetemen és a halált kívánom, egyszerre csak egy hajót pillantok meg, rajta embereket. Felkeltem, felmásztam egy fára; közben a hajó partot ért, tíz fekete rabszolga szállt ki belőle, kezükben ásó. Egészen a sziget közepéig mentek, felásták a földet, felfedtek és felemeltek egy csapóajtót, aztán visszamentek a hajóhoz, és hoztak kenyeret, lisztet, vaját, mézet, birkahúst és mindent, amire egy embernek szüksége lehet. Addig jártak a hajó és a csapóajtó között, addig hozták onnan a szállítmányt, és vitték le az ajtón át, amíg a hajó teljes rakományát elhelyezték. Aztán visszamentek és a hajóból kihoztak néhány gyönyörű ruhát. Ekkor megjelent egy tiszteletre méltó aggastyán, akit rokkanttá tett a kora, és már úgy elgyengített az öregség, hogy egészen roskatag volt. Kezénél fogva egy ifjút vezetett, akire a szépség öltötte köntösét, és a tökély ontotta özönét, amilyent hasonlatul emleget a példabeszéd. Olyan volt, mint egy friss ág, szépsége: szív kalodája, tökélyét az ész csodálja. Elmentek a csapóajtóhoz, mindnyájan leszálltak a mélybe, és eltűntek szemem elől. Két vagy több óra múlva feljöttek a rabszolgák, az öreg is, de az ifjú nem jött velük. Visszacsukták a csapóajtót, elindultak a part felé, hajóra szálltak. Most leszálltam a fáról, elmentem arra a helyre, amelyet betemettek, nagy türelemmel félrekapartam a földet, amíg megláttam a fedőlapot; olyan alakú és olyan nagy volt, mint egy malomkő. Mikor felemeltem, alatta egy csigavonalú kőlépcsőt találtam. Igen elcsodálkoztam, lementem a lépcsőn. Az utolsó lépcsőhöz érve, egy szőnyegekkel és selyemmel díszített gyönyörű csarnokot láttam, benne egy emelvényen, párnára támaszkodva, ült az ifjú, kezében legyező, előtte illatos virágok és gyümölcsök. Egyedül volt, és mikor meglátott, elsápadt. Én köszöntöttem őt, és azt mondtam: „Légy nyugodt, és ne félj, ne tarts semmitől. Ember vagyok, mint te, király fia, és a sors vezérelt hozzád, hogy felvidítsam egyedüllétedet. De mi történt veled, hogy esett, hogy itt élsz egymagadban a föld alatt?” Mikor megbizonyosodott róla, hogy ember vagyok, mint ő, megörült, visszanyerte a színét, kérte, jöjjenek közelebb, és így szólt: „Ő, testvérem, csodálatos az én történetem. Apám ékszerkereskedő, nagy vagyona és sok földje van, szolgálai meg alkalmazott kereskedői utaznak árujával, és üzleteket kötnek számára. De Alláh nem áldotta meg fiúgyermekkel. Egyszer azt álmodta, hogy fia születik majd, de rövid életű lesz. Jajgatva és sírva ébredt fel. És a következő éjjel megfogantam anyám méhében, és mikor lejárt az idő, és eljött a terhesség vége, megszülettem. Apám nagy ünnepséget rendezett, eleséget osztott szét a szegények és nyomorultak közt, hogy élete végén velem áldotta meg Alláh. És összehívta az összes akkori csillagjósokat, tudósokat és azokat, akik a horoszkópnak ismerői. Feltárták születésem állását, és azt mondták: »Fiad eléri tizenötödik évét; akkor egy veszély fenyegeti, ha abból megmenekül, soká fog élni. A veszedelem pedig ez: a Halál tengerében van a Mágneskő-hegy, azon egy rézlovon ülő rézlovas, mellén ólomtábla. Ha ez a lovas leesik a lováról, fiad negyven nap múlva meghal, és gyilkosa az lesz, aki a rézlovast ledöntötte, és pedig egy Adzsib nevű király, Khaszib fia.« Apám végtelenül elszomorodott ennek hallatára. Gyengéd szeretettel nevelt fel és taníttatott, amíg tizenöt éves lettem. Tíz nappal azután apám megtudta, hogy a rézlovas beleesett a tengerbe, és aki ledöntötte, annak neve Adzsib király, Khaszib fia. És igen félt apám, hogy meg fognak ölni, így elhozott erre a rejtékhelyre. Ez az én történetem, ezért vagyok itt teljesen egyedül.”

Mikor ezt meghallottam, igen elcsodálkoztam, és azt mondtam magamban: „Mindezt én műveltem! Alláhra, nem fogom megölni!” Azt mondtam neki: „Ó, uram, maradjon távol tőled minden baj és veszedelem; és ha Alláh úgy akarja, elmúlik rólad a gond és a bánat. Én itt maradok veled, szolgálni fogok néked, aztán elmegyek veled apádhoz, megkérem majd, kísértessen el engem szolgáljaival az én országomba.” Így beszélgettünk, amíg eljött az este. Akkor meggyújtottam egy nagy viaszgyertyát meg a lámpát, ültünk egy darabig, ennivalót vettünk elő és ettünk. Én egy kis édességet is hoztam be, amellet beszélgettünk, amíg az éjjel nagy része elmúlt. Azután az ifjú lefeküdt, én betakartam, és magam is lefeküdtem aludni. Mikor felvirradt a reggel, vizet melegítettem, szelíden felkeltettem, odaadtam neki a meleg vizet, ő megmosta arcát, és azt mondta nekem: „Alláh jutalmazzon meg, kedves ifjú. Istenemre, ha megmenekülök ebből a helyzetemből és attól az embertől, akinek neve Adzsib, Khaszib fia, apám bőségesen megjutalmaz. Ha pedig meghalok, áldás legyen veled.” Azt feleltem neki: „Sohase virradjon rád olyan nap, mely bajt hoz rád. És Alláh az én utolsó napomat a te utolsó napod előtt hozza el.” Ezután ennivalót hoztam és ettünk, majd füstölővel illatosítottam a szobát, behoztam a mankaleh-játékot, és játszottunk sötétedésig. Meggyújtottam a lámpákat, aztán édességet ettünk, és tovább játszottunk éjjelig, majd újra hoztam ennivalót, és addig beszélgettünk, amíg már kevés maradt hátra az éjszakából. Akkor lefeküdt, és betakartam, aztán magam is lefeküdtem aludni.

Így éltünk, ó, úrnőm, napokon és éjjeleken át: szívemből megszerettem, bánatomat is elfelejtettem, és ezt mondtam magamban: „Hazudnak a csillagjósok. Alláhra, én nem fogom megölni.” Harminckilenc napon át szolgáltam ki, ittam és beszélgettem vele; a negyvenedik nap éjjelén az ifjú nagy örömmel így szólt: „Testvérem, hála legyen Alláhnak, hogy megkímélt a haláltól, és ezt a te áldott lelkednek és szerencsés találkozásunknak köszönhetem! Imádkozni fogok érte, hogy visszatérhess országodba. - Majd ezt mondta: - Testvérem, szeretném, ha vizet melegítenél számomra, hogy arcomat és testemet megmossam.” - „A legnagyobb készséggel” - feleltem, és egy nagy fazék vizet melegítettem, bevittem neki, meg is mostam, kiszolgáltam, átöltöztettem, megágyaztam számára; ő lefeküdt és elszenderült a meleg fürdő után. Később megszólalt: „Testvérem, vágj nekünk néhány szelet dinnyét, és szórd meg nádcukorral.” Bementem az éléstárba, találtam egy szép dinnyét, rátettem egy tálra és megkérdeztem: „Uram, hol van a kés?” - „Ott van - felelte -, fölöttem a polcon.” Nagy sietséggel felugrottam, megfogtam a kést, kihúztam a tokjából, és mikor visszafordultam, megcsúszott a lábam, és kezemben a késsel ráestem a fiúra; a kés betöltötte a végzet írását: behatolt a fiú szívébe, és rögtön megölte.

Mikor kilehelte a lelkét, és láttam, hogy a gyilkosa lettem, hangosan jajveszékeltam, arcomat csapdostam, megszággattam ruháimat. „Ó, Alláh - kiáltottam -, te vagy a mi menedékünk! Ó, igazhitű muszlimok, csak egyetlen éjjel volt még hátra abból a negyven napból, amelyet a csillagászok jósoltak neki, és ennek a szép fiúnak az én kezemtől kellett meghalnia! Bár haltam volna meg őelőtte, és sohase vágtam volna fel azt a dinnyét! Milyen baj, milyen szerencsétlenség! De amit Alláh rendel, annak meg kell történnie!”

Felmentem a lépcsőn, helyére tettem a fedőlapot, visszatértem régi helyemre. A tengert kémleltem, és egyszerre csak megláttam azt a hajót, amelyik azelőtt járt itt, amint gyors futással szeli a habokat. Azt mondtam magamban: „Most eljönnek, meglátják, hogy a fiút megölték, és majd engem is megölnék.” Felmásztam hát egy fára, elbújtam levelei között, és láttam, amint a hajó kiköt; a rabszolgák partra szállnak az aggastyánnal, odamennek a csapóajtóhoz, és eltakarítják a földet. Észrevették, hogy a föld laza, és ez megdöbbenetette őket. Ijedten lesiettek, látták, hogy a fiú ott fekszik hanyatt, fehérbe öltözve, szépségtől ragyogó arccal, holtan, szívében a kés. Erre a látványra felsikoltottak, arcukat csapdosták, zokogtak, jajveszékeltak, átkozódtak, az apa ájultan esett össze, már halottnak hitték. Amikor feleszmélt,

megparancsolta a rabszolgáknak, hogy fogják a fiút és a föld alatti helyiség minden holmijával együtt vigyék a hajóra.

Én pedig, úrnóm, ottmaradtam, nappal a szigeten kószáltam, éjjelre lementem a föld alatti helyiségbe, így éltem egy hónapon át, és amint vizsgálgattam a partot, észrevettem, hogy a sziget nyugati felénél a tenger vize egyre apad. Egy hónap múlva már feltűnt a szárazföld a tenger mélyén. Nagyon megörültem neki, és már biztosra vettem, hogy megmenekülök. A megmaradt sekély vizet elvezettem, és ráléptem a szárazföldre. Amerre a szem ellátott, csak homoksivatag terült el, de én bátran nekivágtam, és addig mentem, míg messziről tüzet pillantottam meg; erős fénnel világított. Feléje tartottam, mert gondoltam, hátha ott vigaszra talál a lelkem. És ezeket a sorokat mondtam:

A gyepöljén talán fordít a végzet,
Végzi, hogy szebb napok elébe nézek.
Megáldja életem, nem lesz kemény,
S megadja énnékem, mi csak remény.

Mikor odaértem, láttam, hogy egy várkastély sárgaréz kapujáról verődik vissza a nap fénye: az látszott tűznek. Boldogan ültem le a kapu elé. De alig pihentem egy keveset, tíz gyönyörű ruhájú ifjú jött felém egy aggastyánnal: mindegyik vak volt jobb szemére. Nagyon elcsodálkoztam ezen a különös egyezésen. Mikor megláttak, köszöntöttek, megkérdezték történetemet; én mindent töviről hegyire elmeséltem, és igen elcsodálkoztak rajta. Bevezettek a palotába. A teremben körös-körül kék szőnyeggel borított fekvőhelyek voltak, középen egy kisebb nyugvóhely, szintén kékkel leterítve. Mindegyik ifjú leült egy-egy nyugvóhelyre, az öreg a kisebbiken foglalt helyet, és így szólt hozzám: „Ülj le, fiatalember, a terem padlójára, ne kérdezősködjél rólunk, és ne érdeklődj, hogyan vesztettük el fél szemünk világát.” Később felkelt, mindenkinek hozott ennivalót, nekem is, aztán hozott mindenkinek bort; ettünk-ittunk és addig ültünk a bor mellett, amíg eljött a lefekvés ideje. Ekkor az ifjak azt mondták az öregnek: „Ó, seikh,¹⁹ hozd be, ami nekünk jár; már itt az ideje.” - „Szívesen és készséggel” - szólt a seikh, és eltűnt egy szobában; nemsokára visszatért, fején tíz tálat hozott, mind kék fedővel letakarva, és letette az ifjak elé. Aztán meggyújtott tíz gyertyát, és minden tálra ráállított egyet. Most levették a tálok fedőjét, és látható lett, hogy szén és korom van bennük. A fiatalemberek nekiestek a tálaknak, a szénnel és korommal befeketítették magukat, megszaggatták ruhájukat, arcukat csapkodták, verték mellüket, és zokogva kiáltották: „Bőségben, jól élünk, de ez nem volt nekünk elég!” És így jajgattak, panaszkodtak egészen reggelig. Ekkor az öreg meleg vizet hozott, megmosták arcukat, és átöltözködtek.

Mindezek láttára, úrnőin, elvesztettem józanságomat, megzavarodott az eszem, szívem felindult. Elfelejtettem saját viszontagságaimat, nem tudtam megállni, és megkérdeztem: „Miért kellett ezt tennetek? Hiszen, hála a magasztos Alláhnak, van eszetek, de amit tesztek, azt csak örültek csinálják. A Magasztosnak átkát imádkozom fejetekre, ha nem mondjátok el, miért vesztettétek el fél szemeteket, és mit jelent az, hogy arcotokat hamuval és korommal mocskoljátok be.” Ők azt felelték: „Ne kérdezz olyant, ami nem tartozik rád: a hallgatás megvéd a tévedéstől.”

---

¹⁹ Idősebb (ötven éven felüli) férfiakat tisztelnek meg vele: a tisztaság mellett a tanultságot és bölcsességet is elismerik e névvel. A cím csak muszlimot illette.

Egy hónapot töltöttem velük, és ezalatt minden éjszaka megismétlődött ugyanaz. Végre azt mondtam nekik: „Fiatalemberek, ha nem veszitek le rólam, ami a szívemet nyomja, és nem mondjátok meg, miért csináljátok mindezt, elmegyek innen.” De ők csak azt mondták, hogy vannak dolgok, amelyekről hallgatni kell. Engem egész viselkedésük úgy megzavart, hogy már nem ettem, nem ittam, és azt mondtam nekik: „Akármi történik is, el kell mondanotok mindezeknek az okát.” Azt felelték, hogy az én érdekemben hallgatnak, nehogy úgy járjak, mint ők. De én csak erősködtem: „El kell mondanotok, akármi történik, vagy pedig hagyjatok elmennem az enyéimhez, hogy kipihenjem magamat azután, amit itt láttam. A példabeszéd is azt mondja, hogy amiről nem tudok, attól nem fáj a fejem.” De csak ezt felelték: „Mi a javadat akarjuk, mikor azt tanácsoljuk, hogy ne kérdezősködjél a dolgainkról, máskülönben elveszítenéd fél szemedet, mint mi.” És amikor még mindig erőszakoskodtam, kimondták, hogy száműznek társaságukból.

Mind felkeltek, leöltek egy kost, megnyúzták, és azt mondták: „Vedd magadhoz ezt a kést; mi bevarrunk a kos irhájába és otthagynak. A rúkh-madár²⁰ majd felvesz téged karmai közé, elrepül veled, és letesz egy hegyen. Akkor aztán vágd fel az irhát a késsel, és bújj elő, a madár majd elrepül. Te azonnal indulj útnak, menj egy fél napig, és egy különös formájú, magas kastélyt fogsz látni. Mi azért kormozzuk be arcunkat, azért veszítettük el fél szemünket, mert bementünk ebbe a kastélyba. Ha mindegyikünk elmondaná, hogyan járt, nagyon soká tartana, mert mind különböző módon veszítettük el jobb szemünket.”

Nagyon megörültem ezeknek a szavaknak. Úgy is történt minden, amint mondták. A madár elvitt, és letett egy hegy tetején. Kibújtam az irhából, a madár pedig, mihelyt meglátott, elrepült. Felkeltem, szaporán megindultam, és elértem a kastélyhoz. Bementem és egy nagy terem végében negyven fiatal leányt láttam. Szépek voltak, mint a telihold: ruhájuk is gyönyörű. Mikor megláttak, örömmel felkiáltottak: „Üdvözlégy, urunk! Már hónapok óta várunk rád. Hála legyen Alláhnak, hogy küldött valakit, aki méltó hozzánk, és akihez mi méltók vagyunk.” Aztán ugrándozva, versenyezve futottak elém, párnát adtak elém, hogy leüljek, és azt mondták: „Urunk és parancsolónk vagy, mi pedig engedelmes rabnőid, akik parancsaidat várjuk.” Aztán enni-innivalót hoztak, vizet melegítettek, megmostak, friss ruhát adtak rám, mellém ültek, és beszélgettünk rólam és viszontagságaimról, amíg eljött az éjjel. Akkor friss gyümölccsel és édességekkel megrakott asztalt hoztak be, és amíg ittunk, némelyik lanton, citerán és egyéb hangszeren játszott, mások énekeltek. A poharak és serlegek körüljártak, én meg azt gondoltam magamban: „Ez aztán élet! De kár, hogy olyan múlandó!” Mikor az éj nagy részét így eltöltöttük, és már fejünkbe szállt a bor, így szóltak hozzám: „Uram, válassz magadnak valakit közülünk, aki veled töltse az éjszakát, de ugyanaz csak két hét után halhat veled.” Én kiválasztottam egy szép arcú, bogárszemű, fekete hajú leányt, fogai szorosan egymás mellett nőttek, karcsú termete hajlékony, mint a fűzfa ága, arcának bájos minden vonása, szemének varázsa józanság pusztulása. Ahogy a költő mondja:

Úgy hajlik termete, mint szélben fűzfa ága,
Vágyódó sóhajok szállonganak nyomába.
Mosolygó ajka közt, ha látod fogsorát,
Azt hinnéd, földre szállt a fénylő napvilág.
Hószínű homlokán a fürt olyan sötét,
Hogy éjbe fordul át a fényes déli ég,
Ám hogyha éjszaka ledobja fátyolát,

---

²⁰ Hatalmas mesebeli madár.

Világosság dereng a messziségen át.
Ringó a zsenge ág, de ringóbb teste bája,
Szép a gazellaláb, de szebb az ő bokája.
Szeméből száz halál, gyilkos sugár lövell,
Tüzet gyújt szívemen, kinokkal tölti el.
Hogy megláttam, kitört rajtam a szerelem,
Láz ver, beteg vagyok, mi lesz velem?

Életem legszebb éjszakáját töltöttem vele, reggel pedig a leányok bevezettek a kastély fürdőjébe, megmostak és gyönyörű ruhát adtak rám. Aztán megint ettünk-ittunk, keringett a pohár éjszakáig; majd ismét azt mondták, válasszak, melyikükkel akarom az éjszakát tölteni. Én egy törekeny szépséget választottam. A költő szavai jutottak eszembe:

Két keble-halmán mósusz-jelek,
Nem járhat arra vágyó kezed,
Szeme nyilával - gyors halál! -
Vigyázz szívedre, eltalál!

Vele is gyönyörű éjszakát töltöttem, és így vettem éjjelre magam mellé egymás után mind a negyvenet. Egy éven át éltem velük, de a második év első napján odajöttek hozzám, körülvettek és keservesen sírtak, köntösömbbe kapaszkodva búcsúztak tőlem. „Mi baj ért benneteket? - kérdeztem. - Meghasad a szívem miattatok.” - „Bár sohase ismertünk volna - felelték. - Sok férfit ismertünk már, de olyat, mint te, nem láttunk.” És megint sírva fakadtak. Kértem őket, mondják meg, miért sírnak. Erre azt felelték, hogy énmiattam; de ha megfogadom, amit mondanak, nem kell egymástól elszakadnunk, csakhogy szívük azt súgja, hogy nem fogok intelmükre hallgatni. Biztattam őket, mondjanak el mindent, én követni fogom utasításait. Erre így szóltak: „Mi királyok leányai vagyunk, évek óta élünk ebben a kastélyban. Minden évben eltávoznak negyven napra, aztán megint visszajövünk ide, enni, inni, mulatni és minden gyönyört élvezni. Most mennünk kell, de arra kérünk, szíveled meg, amit most mondunk. Itt vannak a palota kulcsai, amelyek a kincseknek negyven tárát nyitják. Ezzel a harminckilencel kinyithatod a szobákat; de Alláh szent nevére, a negyvenediket ki ne nyisd, mert abban van, ami bennünket örökre elválaszt.” Én megesküdtem, hogy nem fogom kinyitni a negyvenedik szobát, a lányok pedig eltávoztak, még egyszer lelkemre kötötték azonban, hogy ne szegjem meg ígéreteimet.

Így hát egyedül maradtam a kastélyban. Este kinyitottam az első szobát: olyan volt, mint maga a paradicsom. Kertre nyílt, gyümölcs alatt roskadozó, zöld fákkal, melyeknek minden ága terhe alatt rengett, a kertnek friss zöldje fölött hűvös szellő lengett, ezer madár csattogva zengett, dalukból Alláhhoz hálaszó csengett; a pázsitot csergő patak szelte, a légből édes illatok áradtak szerte. Gyönyörködtem az almában, amelynek egyik fele piros, mint a szerelmes leány arca, másiké sárga, mint a félénk, bánatos szerelmes ifjúé, megcsodáltam az illatos birsalmát, a rubinszínt játszó szilvát, aztán kimentem, és bezártam magam mögött az ajtót. Másnap benéztem a másik helyiségbe; ott pálmákkal beültetett tágas tér tárult elém; a rózsa, jázmin, henna, nárcisz, ibolya, kamilla és liliom közt patak folyt: a bűvös illat megrészesített. Aztán megint bezártam magam mögött az ajtót, és másnap a harmadikat nyitottam ki. Nagy terembe léptem, padlója tarka márvánnyal, mindenféle drágakövekkel volt kirakva, a szantálfa- és álófa-kalitkában és a terembe ültetett fák ágain madarak énekeltek. Szívemet eltöltötte a gyönyörűség, minden bánatomat elfelejtettem, és ottmaradtam éjszakára. Másnap a negyedik ajtót nyitottam ki, ott egy nagy kincsesházat láttam, negyven kincseskamrával. Egymás után minden kamrába bementem: volt ott igazgyöngy, smaragd, rubin, karbunkulus és

egyéb drágakő, amilyeneket szó el nem mondhat. Elbámultam mindezek láttára, és azt mondtam; „Ilyen kincse csak valami hatalmas királynak lehet, de talán a világ minden királyának együttvéve sincs ekkora gazdagsága. Én vagyok az idők legnagyobb királya; Alláh kegyelméből enyém mind ez a kincs, azonkívül ura vagyok negyven szép leánynak, rajtuk sem osztozom senki mással.”

Így szórakoztam, úrnőm, a termeket egymás után bejárva, harminckilenc napon át; már minden ajtót kinyitottam, kivéve azt az egyet, amelytől eltiltottak. A szívemet azonban dúlta a kíváncsiság, és a Sátán nyomorulttá akart tenni, rávett, nyissam ki. Nem volt türelmem várni, pedig még csak egy éjjelen át kellett volna türtőztetnem magamat, amíg a lányok visszajönnek. Odamentem hát ahhoz az ajtóhoz, kinyitottam és beléptem. Átható szag ütötte meg az orromat, amilyent még sohasem éreztem. Elszédültem és eszméletlenül rogytam össze, úgy feküdtem ott egy darabig, végre magamhoz tértem, visszanyertem a bátorságomat, tovább mentem, és láttam, hogy a föld sáfránnyal van behintve; az egész helyiséget arany lámpák meggyertyák világították meg, pézsma- és ámbra-illat terjengett a levegőben, és elvegyült két óriási füstölő edényből felszálló áloé, szagosfa, sáfrány és mósusz illatával. És láttam egy éjszakánál feketébb lovat, tisztított szezám-szemekkel és egyéb abrakkal teli kristály jászol előtt; arany nyereg és szerszám volt rajta. Elámultam láttára, és azt gondoltam: „Ez biztosan valami egészen különös ló!” És a sátán sarkallt; kivezettem a lovat, felültem rá, de ő nem mozdult a helyéből; lágyékába döftem sarkamat, és még mindig meg se moccant. Erre korbáccsal ütöttem rá. Mikor a ló a csapást érezte, olyan hangosat nyerített, mint a mennydörgés, aztán egyszerre kiterjesztette két szárnyát, felrepült velem óriási magasságba, aztán letett egy palota tetőerkélyére, ott ledobott magáról, és közben egyet csapott farkával az arcomba, úgyhogy kiütötte fél szememet.

Leszálltam a palota tetejéről, és lent találtam a tíz félszemű ifjút. Mikor megláttak, mind azt kiáltották: „Nincs istenhozott számodra; nekünk nem kellesz. Mi is olyan boldogan élünk ott, mint te, és mi se tudtuk a negyvenedik napot kivárni. Köztünk nem maradhatsz, állj odább.” És én elmentem gyászoló szívvel, könnyben ázó szemmel, és mivel Alláh szerencsés utat adott, ideérkeztem Bagdádba, leborotváltattam államot, koldussá lettem. Találkoztam ezekkel a félszeműekkel, köszöntöttem őket, mondtam nekik, hogy idegen vagyok, mire ők azt felelték, hogy ők is idegenek.

Most hát elmondtam, miért hiányzik a fél szemem, és miért nincs szakállam.

Az úrnő azt mondta neki: „Simítsd végig a fejedet, és menj utadra.” De a koldus ezt felelte: „Alláhra, addig nem megyek, amíg meg nem hallgattam ezeknek az uraknak a történetét.” Ekkor a leány a kalifához, Dzsafárhoz és Maszurhoz fordult, és felszólította őket, mindegyik mondja el történetét. Dzsafár előlépett, és elmesélte nekik ugyanazt, amit belépésük előtt a kapuőrző leánynak mondott, mire az úrnő nem szólt mást, mint hogy: „Odaajándékozlak benneteket egymásnak!”

Eltávoztak hát, és mikor kiértek az utcára, a kalifa így szólt a koldusokhoz: „Mondjátok, emberek, most hová mentek?” - „Bizony nem tudjuk, hová menjünk” - felelték. „Gyertek velünk, és háljatok nálunk” - szólt a kalifa. Dzsafárnak pedig megparancsolta, hogy lássa őket vendégül, és hozza másnap elébe, majd meglátja, mi történjék velük. Dzsafár úgy tett, ahogy a kalifa parancsolta. A kalifa visszament palotájába, de azon az éjjelen nem jött álom pilláira. Másnap reggel helyet foglalt trónusán, megjelentek az ország nagyjai, és mikor ezek távoztak, Dzsafárhoz fordult: „Hozasd elém a három leányt a két kutyával és a koldusokkal.” Dzsafár elment, és elhozta őket a kalifa színe elé. A lányokat egy függöny mögé vezette, és azt mondta nekik: „Mi megbocsátunk nektek a szíves vendéglátásért, hiszen nem ismertetek fel minket;

most tudomásotokra hozom, hogy Abbász nemzetségének²¹ ötödik sarja előtt, Harún ar-Rasíd előtt álltok, és csak az igazat mondjátok neki.”

Mikor a leányok meghallották Dzsafárnak a kalifa nevében mondott szavait, a legidősebbik előlépett, és így szólt: „Ó, igazhivők fejedelme, az én történetem olyan csodás, hogy ha túvel írnák a szem sarkába, okulásul szolgálhatna mindenki számára, aki okulni akar.”

Az első leány története

Mi hárman egy apától, de más-más anyától születtünk. Ez a két kutya két nővérem, egy apától és egy anyától. Mikor apánk meghalt, ötezer dinárt hagyott ránk. Én voltam a testvérek közt a legfiatalabb, nővéreim jó hozománnyal férjhez mentek. Egy ideig itt éltek együtt, míg egy nap férjeik árukat szereztek, feleségüktől ezer aranydinárt vettek át, és mindnyájan nagy útra indultak. Engem itt hagytak teljesen egyedül. Öt év telt el, és a két férfi elvesztette az alatt mindenét, feleségüket pedig magukra hagyták idegen országban.

Nővéreim koldusszegényen jöttek vissza, rongyos ruhában, ócska, piszkos izárban. Mikor megláttam őket, megdöbbsentem, alig ismertem rájuk. Végre felismertem nővéreimet és megkérdeztem: „Mi történt veletek?” - „Jaj, testvérünk - felelték -, mit ér itt a beszéd, amikor a sors tolla mindent megírt, amit Alláh határozott.” Fürdőbe küldtem őket, ruhát adtam nekik, és azt mondtam: „Drága testvéreim, ti vagytok az idősebbek, én a legkisebb vagyok; legyetek ti apám és anyám helyett mellettem. Az örökséget, amelyet együtt kaptunk, Alláh megáldotta, éljete a jövedelméből. Nekem jól megy a sorom, ti meg én legyünk egyenlőek.” A lehető leggyengédebben bántam velük, és így éltünk egy egész évig. Amikor az én vagyonomból vagyont szereztek, így szóltak hozzám: „Legjobb lenne, ha férjhez mennénk, így már nem bírjuk tovább.” Mondtam nekik: „Jaj, testvéreim, nem volt semmi örömötök házasságtokból. A jó férj ritka ezen a világon. Már tapasztaltatok, mi a házasság.” De nem hallgattak a szavamra, és beleegyezésem nélkül férjhez mentek. A magam pénzén vásároltam nekik mindenfélét, és továbbra is gondjukat viseltem. Elmentek férjükkel, és jó ideig odamaradtak. De a két férfi kijátszotta és minden pénzükből kifosztotta őket, végül megszöktek, cserbenhagyták feleségüket. Nővéreim pedig megint eljöttek hozzám, teljesen lerongyolva, és bocsánatért esdekeltek: „Ne haragudj ránk, te fiatalabb vagy nálunk, de eszed több van. Soha életünkben nem fogunk házasságra gondolni.” Én szeretettel üdvözöltem őket, és azt mondtam, hogy szívemnek ők a legkedvesebbek. Megcsókoltam őket, és elhalmoztam minden figyelmességgel. Így éltünk egy egész éven át.

Ekkor elhatároztam, hogy hajót szereltetek fel áruszállításra, Baszra kikötőjében. Fel is szereltek egy nagy hajót, megrakattam mindenféle áruval és minden egyébbel, ami a hajóúthoz szükséges, és azt mondtam nővéreimnek: „Itthon akartok maradni, amíg én távol leszek, vagy velem akartok jönni?” Azt felelték, hogy velem akarnak utazni, mert nem viselnék el a hosszú elszakítottságot. Így hát magammal vittem őket. De előbb két részre osztottam pénzemet: felét magamhoz vettem, a másik felét pedig elástam, hogy ha a hajó szerencsétlenül járna, és életben maradunk, találjunk majd valamit itthon, aminek hasznát vehetjük.

Vitorláztunk éjjel-nappal; de a hajó a kapitány vigyázatlanságából letért az útvjáról; más tengerre jutottunk, mint amelyiken menni akartunk; jó ideig nem is vettük észre. Tíz napon át kedvező szelünk volt, és egyszerre csak megpillantottunk a távolból egy várost. Megkérdeztük

---

²¹ Abbaszidák 749-ben ragadták magukhoz a kalifátust az Omajjádoktól.

a kapitánytól, mi a neve annak a városnak, amelyhez közeledünk. Azt felelte: „Alláhra, nem tudom, sose láttam; életemben nem jártam ezen a tengeren. De ha már szerencsésen odaérkeztünk, nincs más hátra, mint hogy menjetek ebbe a városba; rakjátok ki áruitokat, és ha találtok vevőt, adjatok, cseréljétek, kössetek üzleteket, ha nem, akkor is itt maradunk két napig, hogy készletekkel lássuk el magunkat.” Befutottunk hát a kikötőbe, a kapitány kiszállt, kis idő múlva visszajött, és azt mondta: „Szedelőzzetek, gyertek a városba, és bámuljatok, mit tett Alláh az ő teremtményeivel, és imádkozzatok, hogy elkerüljétek haragját.” Bementünk a városba, és láttuk, hogy minden lakosa fekete kővé változott. Elhúltunk erre a látványra, bejártuk az utcákat, és láttuk, hogy az áruk, az arany és ezüst megmaradtak régi állapotukban. „Itt valami csodás esemény történt” - mondta mindegyikünk, aztán elváltunk egymástól: senki se törődött útítársával, mindenki a kincsekkel és a portékákkal volt elfoglalva.

Én a királyi várkastélyba mentem fel; hatalmas és erős épület volt. Bementem a király tróntermébe, amelyet zsúfolásig megtöltöttek az arany és ezüst edények. Ott ült a király, körülötte álltak udvaroncái és az ország nagyjai, vezírjei, észbontóan pompás ruhában. Közelebb mentem a királyhoz, és láttam, hogy trónusa ki volt rakva olyan gyöngyökkel és ékkövekkel, amelyeknek minden egyes darabja úgy tündöklött, mint egy-egy csillag. A királyon aranyhímzéses ruha volt; ötven mamlúk vette körül különféle selyemruhába öltözve, kezükben kivont kard, láttukra elkábult a fejem. Tovább mentem és benéztem a hárembe, amelynek falát aranszálakkal átszőtt selyemfüggönyök fedték. Ott találtam a királynét igazgyöngyökkel hímzett ruhában, fején különféle ékkövekkel körülakasztott korona, nyakán füzérek és láncok. Egész ruházata, minden ékszere érintetlen maradt, csak ő változott fekete kővé. Aztán egy nyitott ajtót találtam, beléptem rajta, és hét lépcsőfokot pillantottam meg. Azon felmentem, és egy aranyhímzéses szőnyegekkel díszített, márványpadlós szobát találtam, benne gyöngyökkel, ékkövekkel és smaragdból készült gránátalmával kirakott fenyőfa kerevetet, amelyen egy gyöngyökkel átszőtt függöny lebegett. Odább erős fényt pillantottam meg, odamentem és láttam, hogy egy ragyogó drágakő függ a kis trónus fölött, akkora, mint egy lúdtojás, és olyan a fénye, mint egy gyertyának. A kerevetet takaró selymek a legnagyobb bámulatba ejtették az embert. És amint csodálattal néztem mindent, egy égő gyertyát pillantottam meg a teremben. Azt mondtam magamban, hogy feltétlenül kell itt lennie valakinek, aki ezt a gyertyát meggyújtotta. Innen a palota egyéb helyiségeibe néztem be, felkutattam minden helyet; egészen megfeledkeztem magamról, úgy megzavart a sok csoda és mindaz, amit láttam. Beállt az éj, és távozni akartam, de nem találtam meg az ajtót, eltévedtem. Visszamentem hát abba az irányba, amerről a gyertya világított. A teremben leültem a kerevetre, beburkolóztam egy takaróba, néhány verset mondtam el a Koránból, és szerettem volna aludni, de nem tudtam, nem jött a szememre álom. Éjfélkor egyszerre csak hallom, hogy egy gyönyörű, gyengéd hang szaval a Koránból. Felkeltem, a hang irányába mentem, egy nyitott ajtót találtam, beléptem és szétnéztem a helyiségben. Imaszoba volt, benne égő gyertyák függtek; a földre terített imaszőnyegen egy szép arcú ifjú ült; előtte a szent Korán szövege. Csodálkoztam, hogy maradhatott meg épségben a város lakosai között. Odaléptem, köszöntöttem, ő felvetette pillantását, és viszonzta a köszöntést. Azt mondtam neki: „Arra a szent igazságra kérlek, amelyet Alláh könyvéből olvasol, felelj arra, amit kérdezni fogok.” Ő mosolygott, és azt mondta: „Te mondd meg nékem, hogy jöttél ide erre a helyre, akkor majd én is felelek arra, amit kérdezel.” Én elmondtam neki mindent, ő nagyon elámult rajta; aztán arra kértem, mondja meg nékem, mi történt ezzel a várossal. „Várj egy kicsit” - felelte, becsukta a szent könyvet, betette egy selyemzacskóba, és maga mellé ültetett. Szép volt, mint a telihold; gyengéd, kecses minden tagja, hajlékony, délceg alakja, szelíden szép, finom arca szívet-lelket elragadja; mint ezek a sorok mondják:

A csillagász előtt az égi mennyezet,
Csillagjai között egy ifjú arc lebeg:
Szép orcáit Zuhál²² hamvas-barnára festi,
Sötét hajsátorát is a Zuhál növeszti,
Ar-Raminak²³ nyilát röppenti két szeme,
Mint Utárid²⁴ ragyog kiváló szelleme,
A Mirríkh²⁵ lángjaként pirul az arc maga,
Sorsát vezérel Zuhara csillaga.
Ámul a csillagász, hogy fölkel fönt a Hold
S mosolygó arc gyanánt a Földre ráhajolt.

És néztem-néztem, és nyomában ezer sóhaj tört elő keblemből, és izzó parázs gyúlt ki szívemben. És azt mondtam neki: „Uram, mondd el nekem, amire kértelek.” - „Hallom és engedelmeskedem” - felelte.

„Tudd meg hát, hogy ez a város apámnak és egész nemzetségének és alattvalóinak városa. Apám az a király, akit te kővé varázsoltan a trónuson láttál. A királyné, akit láttál, az anyám. Mind mágusok²⁶ voltak, akik a tüzet imádták, nem a Mindenható Urat, és a tűzre, a fényre, az árnyra, hőre meg a forgó égboltra esküdtek. Apámnak soká nem volt gyereke, és öregkorára ajándékozta meg Alláh velem. Felnevelt, amíg felsejültem.

Szerencsémre volt egy vénséges öregasszony a házunknál, aki lelkében odaadó híve volt Alláhnak és prófétájának, de színleg családommal tartott. Apám bízott benne, mert látta, hogy hű és szerény. Jól bánt vele, nagyon kegyelte, mert azt gondolta, hogy az ő hitén van. Mikor megnőttem, teljesen rábízott engem erre az asszonyra. Megparancsolta neki: »Vedd és neveld, tanítsd meg hitünkre, vezesd, oktasd legjobb képességed szerint.« Az asszony átvett apámtól, és megismertetett az iszlám hitével, a tisztulás, a tisztálkodás törvényeivel és az imádságokkal, és fejből meg kellett tanulnom a Koránt. Mikor mindennel készen voltam, azt mondta nekem: »Édes fiam, hallgasd el ezt apád előtt, ne szólj neki erről semmit, mert még meg talál ölni.« Én mindent titokban tartottam. Néhány nappal ezután az öregasszony meghalt.

A város lakói pedig továbbra is megmaradtak hitetlenségükben, elbizakodottságukban, tévelygésükben. Egy napon szózatot hallottak a magasból, hangosat, mint a csattanó villám dörgése, úgyhogy közről és távolról hallható volt. Így szólott: »Ó, lakói ennek a városnak! Forduljatok el a tűz imáadásától, és imádjátok a Mindenható Urat!« És rémület fogta el a város lakóit, odasereglettek apám, a város királya elé, és kérdezték tőle: »Mi volt az a szörnyű szózat, amely megrémített minket félelmetes erejével?« Apám azt felelte nekik: »Ne rémítsen benneteket ez a hang, és ne téríttessétek el magatokat hitetektől.« Ők pedig hajlottak apám szavára, és megmaradtak tűzimádóknak. Egy év múlt el, és ekkor újra megszólalt a szózat és egy év múlva harmadszor is hallották, de nem hagytak fel istentelenségükkel. Végül is felingerelték az ég gyűlöletét és haragját, és Alláh egy nap hajnalán fekete kővé változtatta az egész város lakosságát, még az állatokat, a barmokat is. Rajtam kívül nem menekült a város

---

²² Szaturnusz bolygó.

²³ Nyilas csillagképe.

²⁴ Merkúr bolygó.

²⁵ Mars bolygó.

²⁶ *Mágus* (arabul: madzsusz) - Zarathustra hitét, a perzsák ősi vallását követő ember; az iszlám ellensége. A vallást művelő és a szent tüzet gondozó papokat is mágusoknak nevezik.

lakói közül senki se. Azóta így töltöm az életemet, imádkozással, böjtöléssel, Korán-olvasással; de belefáradtam az egyedüllétbe, nincs senkim, akivel szót válthatnék.”

Én erre így szóltam hozzá: „Ifjú, volna kedved velem jönni Bagdádba, ahol felkereshetnéd a vallás bölceit és a jogtudósokat, és növelhetnéd tudásodat? Szolgálód lennék, habár a család úrnője vagyok és sok ember és szolga parancsolója. Van egy árukkal megrakott hajóm, és a sors vezérelt ebbe a városba, hogy ezeket a dolgokat mind megtudjuk egymástól; a végzet rendelte el találkozásunkat.”

Addig beszéltem a lelkére, míg végre engedett. Ekkor erőt vett rajtam az álom, és lábainál aludtam egész éjjel; nem is tudtam róla, úgy eltöltött az öröm. Reggel felkeltünk, bementünk a kincseskamrába, összeszedtük a könnyen elvihető, de legnagyobb értékű holmikat, lementünk a kastélyból a városba; itt találtuk a kapitányt és a szolgálkat, már kerestek engem. Amikor megláttak, nagyon megörültek, és kérdezték, hol jártam. Én elmondtam nekik, mi mindent láttam, és elmeséltem a fiatalember történetét, miért vannak elvarázsolva a város lakosai, és mi lett velük; mindezen nagyon elcsodálkoztak. De mikor nővéreim megláttak és velem a fiatalembert, irigység és harag töltötte el őket, és gonosz ármányt szőttek ellenem.

Hajóra szálltunk, megvártuk a kedvező szelet, mihelyt fújni kezdett, kibontottuk a vitorlákat és elindultunk. Én végtelenül boldog voltam az ifjú miatt. Nővéreim beszélgetés közben megkérdezték: „Édes testvérünk, mi szándékos van ezzel a szép fiatalemberrel?” Azt feleltem nekik, hogy férjemmé akarom tenni. Aztán az ifjúhoz fordultam, hozzásimultam és így szóltam: „Én uram, valamit akarok mondani, ha nincs ellenedre.” - „Hallgatlak és engedelmeskedem” - felelte. Aztán nővéreimhez szóltam: „Ez a fiatalember minden, amit én kívánok. Az összes kincs, ami velünk van, a tiétek lehet.” Azt mondták, hogy nagyon helyeslik az elhatározásomat, de titokban gonosz tervet forraltak ellenem.

Mi pedig utaztunk tovább, kedvező széllel, amíg kikerültünk a szörnyűség tengeréből, és a biztonság tengerébe jutottunk. Néhány napi vitorlázás után Baszra város közelébe értünk, estére feltűnedeztek épületeinek fényei. Mikor már az ifjú meg én aludtunk, nővéreim felkeltek, ágyunkkal együtt felkaptak, és bedobtak a tengerbe. A fiatalember nem tudott jól úszni, belefúlt a vízbe, és Alláh beírta nevét a vértanúk közé; én rólam a menekülés volt megírva a végzet könyvében. Mert mikor beestem a tengerbe, Alláh egy szál deszkát küldött számomra, felkapaszkodtam rá, és a hullámok addig sodortak, amíg kivetettek egy szigetre. Egész éjjel barangoltam a szigeten, és mikor megvirradt a reggel, egy utat láttam, azon emberi lábnyomokat. Ez az út egy földszoroson volt, amely a szigetről a szárazföldre vezetett. Mikor a nap már felkelt, sugarainál megszártottam ruháimat, és nekivágtam az útnak.

Addig mentem, amíg elértem egy part mellett emelkedő városhoz. Egyszerre csak látom, hogy egy sikló kúszik felém, utána egy óriáskígyó tekergőzik, hogy megölje. A siklónak már a nyelve lógott a fáradtságtól: megszántam, fogtam egy nagy követ, és nekidobtam az óriáskígyó fejének. Azonnal kimúlt. Ekkor a sikló kiterjesztett két szárnyat, felrepült a levegőbe, amin roppantul elcsodálkoztam. De már nagyon elfáradtam, ott helyben lefeküdtem és elaludtam. Mikor felébredtem, egy fiatal leány ült mellettem, és gyengéden dörzsölte a lábamat. Felültem, restelkedtem, hogy ilyen szolgálatot végez, és megkérdeztem, kicsoda, micsoda ő? „De hamar elfelejtettél - mondta -, pedig milyen jót tettél velem. Megölted ellenségemet. Én vagyok az a sikló, akit az óriáskígyótól megmentettél. Én dzsinnleány vagyok, az óriáskígyó pedig egy dzsinn volt, az én ellenségem. Mihelyt megszabadítottál, odarepültem ahhoz a hajóhoz, amelyből nővéreid a tengerbe dobtak. Az összes holmidat a hajóból a házádba vittem, a hajót elsüllyesztettem, nővéreidet pedig fekete kutyákká változtattam, mert mindent tudok, amit veled tettek. Ami az ifjút illeti, bizony ő vízbe fúlt, és nekem nincsen hatalmam a halál felett, mert egyedül Alláh az, aki feltámaszt.” A hátára vett engem, és a két kutyával

együtt letett a házam tetőerkélyén. Ott találtam az udvaron minden kincset, amit a hajón hoztam: nem hiányzott semmi. A sikló most így szólt hozzám: „Salamon pecsétjének bűvös feliratára esküszöm neked, ha nem versz erre a két kutyára mindennap háromszáz korbácsütést, eljövök és téged is ugyanígy átváltoztatlak.” Én azt feleltem: „Hallom és engedelmeskedem.” És, ó, igazhivők fejedelme, azóta mindig rájuk mérem a korbácsütéseket, és mindig megszakad a szívem értük.

Elcsodálkozott a kalifa ezen a történeten, és most a másik lányhoz fordult: „És a te testeden honnan vannak a korbács nyomai?” A lány pedig így felelt:

A második leány története

Ó, igazhivők fejedelme, tudd meg, hogy apám halála után nagy vagyon szállt rám; egy darabig egyedül éltem, aztán feleségül mentem annak az időnek egyik legtehetősebb emberéhez, és egy kerek évig éltem vele, amikor meghalt. A törvény szerint nyolcvanezer aranydinárt örököltem utána. Mikor egy napon a szobámban ültem, egy öregasszony jött be hozzám, beesett, ráncos orcájú, kitépdesett szempillájú, szeméből a víz csorog, szájában két csonka fog, orra nedves, nyaka remeg, kopott bőrét a fene rágtá meg; ilyenről mondja a költő:

Sátáni vén banya, ördögnek rút cseléde,
Az, az tanítja öt ezer csúf cselvetésre!
Oly ármányos, ravasz, ha úgy találja kedve,
Egy vékony pókfonálon száz öszvért elterelne.

Bejött az öregasszony, köszöntött és azt mondta: „Lakik nálam egy árva leány; ma este akarja megülni az esküvőjét. Alláhtól jutalmat és megérdemelt fizetséget kérek számodra, ha eljössz az esküvőre. Szegénykének meghasad a szíve, nincs ezen a világon senkije Alláhon kívül - magasztaltassék az ő neve!” Sírva fakadt, lábamat csókolta. Engem pedig elfogott a szánalom, megígértem, hogy elmegyek. Azt mondta, készüljek fel, este eljön értem, majd kezet csókolt és elment.

Nekiláttam öltözködni, és mikor elkészültem, ismét megjelent nálam az öregasszony, és azt mondta: „Úrnőm, a város hölgyei már ott vannak, megmondtam, hogy te is eljössz, nagyon megörültek neki, már várnak.” Felkeltem, felöltöztem az útra, magamhoz vettem rabszolgánőt, és elindultunk, amíg elértünk egy utcába, fel volt öntözve, tisztára söpörve, enyhe szellő fújdogált házai között. Ott egy tartósan megépített márványívvel boltozott kaput láttunk, mögötte hatalmas palota meredt: homloka büszkén verte az eget. Mikor a ház ajtajához értünk, az öregasszony kopogtatott, az ajtó kinyílt, és egy szőnyegekkel borított, égő lámpákkal és gyertyákkal megvilágított, ékkövekkel kirakott és nemesfémekkel díszített előcsarnokba léptünk. Tovább mentünk egy leírhatatlan pompájú terembe; selyemszőnyegek borították, égő lámpák és gyertyák ontották rá fényüket. A terem közepén gyöngyökkel és drágakövekkel díszített márvány kerevet állott, fölötte selyem védőfüggöny. Most a függöny mögül gyönyörű leány lépett elő, szép volt, mint a hold. Szeretettel köszöntött: „Isten hozott, testvérem, aki társaságoddal vidítsz, és felfrissíted lelkemet.” És ezt a verset mondta:

Ha tudhatná a ház, ki érkezett belé,
Maga a néma kő vigan köszöntené,
A jó hír hallatára a lábához hajolna:
Úgy lépj be, drága vendég, akár az otthonodba.

Ezután leült, és így szólt: „Van egy fivérem, még nálam is szebb. Meglátott téged egy ünnepen, és eszeveszettül beléd szeretett. Ezt az öregasszonyt lepénzelte, hogy csaljon el téged valamilyen ürüggyel, és így hozzon össze vele. Bátyám el akar venni feleségül Alláhnak és prófétájának törvénye szerint. Ami törvény szerint történik, annak nincs bökkenője.” Mikor ezeket a szavakat hallottam, és világosan láttam, hogy most ebben a házban kelepcébe kerültem, azt mondtam a leánynak: „Hallom és engedelmeskedem.” Erre ő boldogan tapsolt egyet, az ajtó kinyílt, és azon bejött egy ifjú. Szép volt, mint a telihold, mint a költő mondja:

Szépsége drága műve Alláh dicső kezének,
Oly drágakő, melyet csodálnak ékszerészek.
Tökéletes csoda, úgy tűnik, párja nincs,
Eszed rabolja el, ha egyszer rátekintsz.
Remek vonásain a szépség írva áll,
Hitemre, nincs sehol ily fénylő fénysugár!

Mihelyt megláttam, feléje hajlott a szívem. Utána belépett a kádi²⁷ is négy tanúval. Üdvözöltek, majd helyet foglaltak, megírták házassági szerződésünket, aztán elmentek. Ekkor az ifjú hozzám fordult, és így szólt: „Áldott legyen az éjszakánk.” Majd hozzátette: „Úrnőm, egy feltételt szabok eléd.” - „Mi a feltétel, ó, uram?” - kérdeztem. Felkelt, elhozta a szent könyvet, és azt mondta: „Esküdjél meg, hogy rajtam kívül nem fogsz soha más férfit választani, és szíved nem hajlik soha máshoz.” Én örömet esküdtem meg, ő boldogan ölelt magához. Szívemet teljesen hatalmába ejtette a szerelem. Aztán behozták az asztalt, ettünk, ittunk, amíg jóllaktunk, és ránk borult az éj. Ekkor ő ágyba vitt engem, és összeölelkezve aludtunk reggelig.

Így éltünk egy hónapig örömek és gyönyörök közt. Egy hónap múlva engedelmet kértem tőle, hogy a bazárba mehessek, kelmét vásárolni. Felöltözködtem, magammal vittem az öregasszonyt, és elmentem a bazárba. Egy fiatal kereskedő boltjában leültem. Az öregasszony régóta ismerte ezt a kalmárt, és azt mesélte róla, hogy nagyon sok pénzt örökölt az apjától. „Hozd ide ennek a fiatalasszonynak a legfinomabb kelméidet” - szólt neki. „Hallom és engedelmeskedem” - felelte a kereskedő. Az öregasszony egyre dicsérte nekem a fiatalembert. Én azt mondtam: „Nincs szükségem a te magasztaló szavaidra, meg akarom kapni, amire szükségem van, és aztán hazamegyek.” A kereskedő előhozta, amit kértünk, mi odanyújtottuk neki a pénzt, de ő nem akart elfogadni semmit, hanem azt mondta, hogy vendégajándéku adja mai látogatásom tiszteletére. Odaszóltam az öregasszonynak, hogy ha az nem fogadja el a pénzt, adja vissza neki a kelméjét. A kereskedő egyre mondogatta: „Alláhra, nem fogadok el érte semmit; mindez ajándék tőlem egyetlen csókért. Ez többet ér nekem, mint az összes áru, ami a boltomban van.” Azt mondta neki az öregasszony: „Mi hasznod egy csókból?” Azután hozzám fordult: „Leányom, hallottad, mit mondott ez a fiatalember, nem árthat neked semmit, ha megengeded, hogy megcsókoljon, aztán viszed, amire szükséged van.” - „Nem tudod - feleltem neki -, mire esküdtem?” De ő azt mondta, csak hagyjam, hogy megcsókoljon, ne szóljak egy szót se, akkor nem követek el bűnt, és a pénzem is megmarad. És addig szépítgette előttem a dolgot, amíg betettem fejemet a hurokba és beleegyeztem. Befedtem szememet, az izárral eltakartam arcomat az emberek elől. Ekkor ő az izár alatt arcomhoz értette ajkát, és mikor megcsókolta, nagy erővel belém harapott, úgyhogy a húsom behasította. Elájultam a fájdalomtól. Mikor magamhoz tértem, a boltot zárva találtam, az öregasszony ölében tartott, jajveszékelt fölöttem, és azt mondta: „Alláh megóvott valami még rosszabbtól.

---

²⁷ Ítélobíró minden polgári, vallási és bűnügyben. Ő állítja ki a házasságleveleket, és szerkeszti meg az egyéb hivatalos érvényű szerződéseket

Most gyere haza, tégy úgy, mintha beteg volnál, én orvosságot hozok neked, az majd meggyógyítja a harapást, és hamarosan felgyógyulsz.”

Kis idő múlva felkeltem; óriási aggodalomban és félelemben mentem haza, lefeküdtem, mintha beteg volnék. Egyszer csak bejött a férjem és megkérdezte: „Mi történt veled, ó, úrnőm, ezen a mai kiránduláson?” Azt feleltem, hogy nem vagyok jól. Megnézett és kérdezte: „Mi az a seb ott az arcodon, a lágy húspan?” Azt feleltem neki: „Ma, mikor engedélyt adtál, hogy elmehessek kelmét venni, belém ütközött egy fával megrakott teve, eltépte a fátyolomat, és megsebezte arcomat, amint látod. Hiszen olyan szűkek az utcák ebben a városban.” Erre ő azt mondta: „Holnap elmegyek a kormányzóhoz, és panaszt teszek nála. Akasztassa fel a városnak minden tűzifakereskedőjét.” - „Ne terheld meg lelkiismeretedet ilyen bűnnel mások kárára - mondtam neki. - Úgy volt a dolog, hogy számaron mentem, az állat megbokrosodott, levetett a földre, és egy tuskó felhasította az arcomat: attól van ez a seb.” Erre azt mondta: „Holnap elmegyek Dzsafár Barmaki vezírhez, elmondom neki az esetet, és ő majd a város összes számárhajcsárait kivégezteti” - „Csak nem akarsz - mondom neki - ennyi embert miattam megöletni, ha Alláh végzéséből és hatalmából ez történt velem?” Ekkor már nem tudta visszatartani a haragját. „Most már elég a hazugságból!” - mondta, felugrott, vadul megragadott, és nagyot ordított, mire az ajtó kinyílt, és hét fekete rabszolga jött be. Kivonszoltak az ágyból, és a szoba közepére dobtak. Aztán megparancsolta az egyik rabszolgának, fogjon meg vállamnál és üljön a fejemre, a másiknak, hogy üljön a térdemre és tartsa a lábamat, a harmadik meg odaállt, karddal a kezében, és azt kérdezte: „Uram, üssek rá a kardommal, hogy kettéhasadjon, és azok ketten fogjanak egy-egy részt, hogy belevegyék a Tigris folyóba, hadd egyék meg a halak? Mert ez a büntetése annak, aki megszegi a hűséget és a szerelem törvényét.”

És ezt a verset mondta:

Ha megtudnám: szerelmet másnak is oszt szerelmem,
A lelkemből kitépném, bár tépném véle lelkem.
Lelkemnek mondanám: „Jobb így meghalni, lelkem,
Mint meggyalázva élni megosztott érzelemben!”

Férjem megparancsolta neki: „Csapj rá, Szaáf!” A szolga magasra emelte a kardját, és azt mondta: „Mondd el az iszlám hitvallást, és gondold át, mi van még tennivalód, és tedd meg végső intézkedéseidet, mert ez az utolsó órája életednek.” Azt feleltem neki: „Jó szolga, adj egy kis haladékot, hogy elmondjam a hitvallást, és végrendelkezzem.” Aztán felemeltem fejemet, végiggondoltam helyzetemet, milyen szörnyű nyomorba zuhantam annyi gyönyörűség után; könnyeim omlottak, és zokogva mondtam ezeket a verseket:

Szerelmem csupa láng, tiéd meg csupa jég,
Te alszol, én ülök, míg kékül fenn az ég.
Szívem, szemem felitta csudás szépségedet,
A szívem nem felejt, szememből könny pereg.
Örökké hű leszel, a szád ezerszer esküdt,
Én megtartom ma is, s te meggyaláztad esküd.
Írántam irgalom szivedben nem terem?
Azért jöttél csupán, hogy kint szerezz nekem?
Ha meghalok, barátim, legyen kövemre írva:
„Itt fekszik egy bűnös, szerelme vitte sírba!”
S a szív keserveit ki megpróbálta már,
Szánó tekintetet vet rám, ha arra jár.

Aztán megint keservesen zokogtam. Amikor férjem meghallotta a verset, és látta könnyeimet, még nagyobb tűzbe jött, és ezeket a verseket mondta:

Imádom őt ma is vakon.
Nem én hibám, ha elhagyom!
Mást is kívánt szeretni még,
S nekem fél szíve nem elég!

Ezután megint sírva fakadtam, és irgalomért könyörögtem. Egyszerre csak bejött az öregasszony, a férfi lába elé vetette magát, megcsókolta lábát, és azt mondta: „Ó, fiam, amily igaz, hogy én neveltelek, meg kell bocsátanod ennek a fiatal nőnek, mert semmi olyan bűnt nem követett el, ami ilyen büntetést érdemelne. Te fiatal vagy még, és félek, hogy átkai fejedre szállnak.” Keservesen sírt, és addig unszolta őt, míg férjem azt mondta: „Jól van, meg-bocsátok, nem veszem el az életét, de olyan bélyeget ütök rá, amely egész életében meg-marad.” Megparancsolta a szolgáknak, rántsák le rólam a ruháimat, elővett egy birsalmafa-ágot, és megvesszőzött vele. Addig ütött a hátamra, oldalamra, míg a szörnyű fájdalomtól eszméletemet veszítettem, és egy hajszálon függött az életem. Ezután megparancsolta a rabszolgáknak, hogy mihelyt az éj beáll, fogjanak meg, és vigyenek az öregasszonnyal együtt abba a házba, ahol azelőtt laktam. A szolgák úgy is cselekedtek, amint uruk parancsolta, bedobtak a házamba, én pedig gyógyítottam, gondoztam magamat, de testemen ott maradtak a korbács nyomai, mint ahogy láttad.

Négy hónapig tartott, amíg meggyógyultam. Akkor aztán elmentem ahhoz a házhoz, ahol mindaz a szörnyűség történt, és az egész épületből csak egy kőhalmazt találtam, az utca elejétől végéig romokban hevert, a ház helyén dögtemető volt. Nem tudtam, mi történhetett.

Odaköltöztem a nővéremhez, akivel egy apánk van; ott találtam nála ezt a két kutyát. Köszöntöttem, elmondtam neki a történetemet, mi mindent éltem át. Így szólt hozzám: „Ki van a világon, aki mentes marad a sorscsapásoktól? Hála legyen Alláhnak, az ő kegyelméből minden szerencsésen végződött.” Aztán elmondta saját történetét, mi minden esett meg övele, és együtt maradtunk, de egyikünk se vette ajkára a „házasság” szót. Nemsokára a harmadik nővérünk is csatlakozott hozzánk, az élelembeszerező, aki mindennap elmegy, és bevásárolja, amire szükségünk van. És így éltünk a múlt éjszakáig. Reggel megint elment nővérünk bevásárolni, mint szokta, és akkor történt az, ami történt: hogy eljött a teherhordó meg a három koldus, azután ti, kereskedőknek öltözve. Mihelyt a mai nap megkezdődött, eléd hoztak bennünket. Ez a mi történetünk.

A kalifa nagyon elcsodálkozott ezen a történeten, és megparancsolta, jegyezzék fel, és tegyék a levéltárba. Aztán megkérdezte az első leányt, tud-e valamit a dzsinn-leányról, aki nővéreit elvarázsolta? Azt felelte: „Igazhivők fejedelme, egy hajfürtjét adta ide nekem, és azt mondta, ha akarom, hogy megjelenjen, égessek el belőle egy szálat, és azonnal megjelenik, még ha a Káf hegyén túl lesz is.” A kalifa elhozatta vele a hajfürtöt. Mikor a leány odaadta neki, a kalifa elégetett egy szálat. Mihelyt a szaga terjengeni kezdett, megrázkódott a palota, robaj és dörgés hallatszott, és megjelent a dzsinn-leány (aki muszlim volt), és így szólt: „Béke legyen veled, Alláh helytartója!” - „Béke legyen veled is, és Alláh irgalma és áldása szálljon rád!” - felelte a kalifa. „Tudd meg - szólt a dzsinn-leány -, hogy ez a fiatal nő olyan jót tett velem, hogy nem is tudom eléggé meghálálni; a haláltól mentett meg, elpusztította az ellenségeimet. Mikor láttam, mit tettek vele nővérei, elhatároztam, hogy bosszút állok érte; kutyákká változtattam őket, pedig előbb meg akartam ölni mindkettőt, mert féltem, hogy még valami bajt okoznak neki. De ha te, ó, igazhivők fejedelme, akarod, feloldom őket a varázs alól a te kedvedért meg a

leány kedvéért, mert hiszen én muszlim vagyok.” Azt válaszolta a kalifa: „Oldozd fel őket; aztán fontolóra vesszük a megvesszőzött leány ügyét. Megvizsgáljuk a dolgot, és ha csakugyan igazat mondott, megtorlom sérelmét a bűnösön.”

A dzsinn-leány most így szólt: „Igazhivők fejedelme, én útba tudlak igazítani, ha tudni akarod, ki követte el azt a kegyetlen tettet ezen a fiatal nőn, és ki vette el a vagyonát. Minden ember között tehozzád áll ő legközelebb.”

Ekkor a dzsinn-leány fogott egy csésze vizet, néhány varázsszót mondott rá, a kutyák arcára cseppentett belőle, és azt mondta nekik: „Kapjátok vissza előbbi emberi alakotokat.” És íme, ismét fiatal nőkké lettek - dicsőség teremtőjüknek! A kalifához pedig így szól a dzsinn-leány: „Ezt a leányt a te fiad, El-Amin vesszőzte meg. Ő hallott a leány szépségéről és kedvességéről.” - Aztán ő is elmesélte a leány történetét, amint ezt már ismerjük.

A kalifa nagyon elámult és felkiáltott: „Dicsőség Alláhnak, aki közbenjárásommal megszabadította a két kutyát!” Ezután maga elé hívatta fiát, El-Amint, és megkérdezte tőle, miképp történt a dolog elejétől végig. Ő pedig híven elmesélt mindent. Ekkor a kalifa elhívott egy kádit négy tanúval, aztán maga elé hívatta a három koldust. Az első leányt és két nővérét, akik kutyákká voltak varázsolva, feleségül adta a három koldushoz, hiszen ők, mint mondták, királyok voltak, megtette őket udvaránál kamarásoknak, ellátta minden szükségessel, és a bagdadi palotában adott nekik lakást. A megvesszőzött leányt pedig visszaadta fiának, El-Aminnak, nagy összeget ajándékozott neki, és elrendelte, hogy házát építsék fel újra, még szebbé, mint amilyen volt.

A kalifa meg feleségül vette a háztartást vezető leányt, és még azon az éjjelen vele hált. Másnap reggel pedig külön házat, rabnőket és szolgálkat adott neki. Rendes évi díjazást rendelt el a számára, és később rejtett helyen házat építtetett neki.

Az emberek pedig csodálták a kalifa bőkezűségét, lelki jóságát és bölcsességét.

„Azonban - folytatta Sehrezád, odafordulva Sahriár királyhoz, India szigeteinek és Kínának a szultánjához - ne hidd, ó, szerencsés király, hogy ez a történet csodálatosabb volt, mint az, amit most el szeretnék neked mesélni, ha nem vagy fáradt.” És Sahriár király azt mondta neki: „És melyik az a történet?” Sehrezád azt válaszolta: „Sokkal csodálatosabb, mint a többiek voltak.” És Sahriár azt mondta neki: „Mi a címe?” Sehrezád így válaszolt: „A meggyilkolt leány vagy a három alma története.” - „Jól van, elmesélheted” - szólt Sahriár király.

A meggyilkolt leány vagy a három alma története

Úgy beszélnek, ó, királya az időknek és ura minden esztendőknél, hogy Harún ar-Rasíd egy éjszakán, mint már oly sokszor, magához hívatta vezírét, Dzsafárt, és ezt mondta neki: „Kedvem volna lemenni a városba, és kikérdezgetni a köznépet feljebbvalóikról. Akikre panaszkodnak, azokat letesszük hivatalukról, akiket meg dicsérnek, azokat magas polcra emeljük.” - „Hallom és engedelmeskedem” - szólt Dzsafár.

Útnak indult hát a kalifa²⁸ Dzsafárral és Maszrúrral a városba, bejárták az utcákat és piacokat. Amint egy szűk utcába értek, egy vénséges vén emberrel találkoztak. Halászhálót és apró halakkal teli kosarat vitt a fején, kezében botot tartott, lassacskán ballagott előre, és közben ezeket a verseket mondta:

Mondják: ragyog tudásod, akár a Hold az égen.
De jaj, mit ér az ész, ha meg kell halnom éhen?
Ha zálogba tennének - tudásomat meg engem,
Hogy árán egy napi falat kenyérre teljen,
Könyv, penna és tudás - ott visszadobnák nyomba,
„Nem kell ez” - mondanák, vetnék szeméthalomba.
Nyomornak bölcsességből eddig mi haszna vált?
Csak ínség látogatja a szegény asztalát,
Még nyáron sincs kenyér a házában sehol,
És téli öröme a paraszas-csupor.
Az utcán minden eb dühödten ráugat,
Csavargó is, ha látja, szór rá vad átkokat,
Kinek könyvében a szegénység meg van írva,
Annak jobb lenne, ha leszállna már a sírba.

A kalifa a vers hallatára így szólt Dzsafárhoz: „Nézd ezt a szegény embert, és hallgasd meg a versét, ugyan nagy nyomorúság szól belőlük.” Megszólította és megkérdezte tőle: „Ó, seikh, mi a mesterséged?” És a szegény ember ezt felelte: „Halász vagyok, uram, feleségemet, gyermekeimet kell eltartanom, és dél óta járok a munkám után. De Alláh még egy fillérnyi keresetet se juttatott nekem, hogy jóllakassam az enyéimet. Még zálogba sincs mit tennem, hogy vacsorát vehetnék a számukra; gyűlölöm az életemet, és kívánom a halált.” Szólt a kalifa: „Mondd, eljönnél velünk a Tigris partjára, és kivetnéd hálódát a számomra? Akármi kerül beléje, száz aranyat adok érte.” Az öreg megörült ezekre a szavakra, és felkiáltott: „Fejemre, így legyen! Visszamegyek veletek.”

És visszaindult velük a folyó felé, ott kivetette a hálóját, és várt egy ideig; amikor aztán bevonta a köteleket, és partra húzta a hálót, hát egy fedett ládát pillantott meg benne. A kalifa szemügyre vette, és megpróbálta felemelni, de igen súlyosnak találta. Kétszáz dinárt adott hát a halásznak, és útjára küldte; Maszrúr pedig Dzsafár segítségével elcipelte a ládát a palotába, a kalifa kíséretében és gyertyákat gyújtott. És Dzsafár meg Maszrúr felfeszítették a ládát, és benne pálmalevelekből font kosarat találtak, az meg vörös gyapjúfonállal volt összekötözve. Fölvagdosták és egy szőnyeget találtak a kosárban, ezt kiemelték, alatta összehajtott női

---

²⁸ Az utód. Mohammed prófétának az örököse vagy helytartója, később Alláh helytartója, az igazhivők fejedelme, vagyis az iszlám feje.

köpeny feküdt, azt is elvették. A láda fenekén pedig egy leányra leltek - szép volt, mint az olvasztott ezüst, de meggyilkolhatták és darabokra vágták. Amint a kalifa megpillantotta, felkiáltott: „Ó, jaj!” - és könnyei kicsordultak. Odafordult Dzsafárhoz, és ezt mondta: „Te kutya vezír, hát embereket gyilkolnak, folyóba hajigálnak a mi uralkodásunk alatt, hogy majd az ítélet napján a mi lelkiismeretünket terheljék? Alláhra, bosszút kell állnunk a leány gyilkosán; a legkínosabb halállal haljon meg!” És hozzátette: „Amilyen igaz, hogy Abbász fiaitól származunk, ha elébünk nem hozod azt, aki ezt a nőt megölte, hogy bosszút vegyünk rajta: felakasztatlak a palotám kapujára téged meg negyven embert a nemzetségedből.” És a kalifa csak úgy lángolt haragjában. Dzsafár így szólt: „Adj három napi haladékat.” - És a kalifa ezt felelte: „Megadom.”

Dzsafár gondterhesen indult hazafelé, és azt mondta magában: „Hogy találjam meg azt, aki ezt a leányt megölte, és hogy vigyem a kalifa elé? Ha másvalakit viszek elébe, mint a gyilkost, azt bűnömül rója fel; bizony, nem tudom, mitévő legyek.”

És három napig otthon maradt; negyedik napon a kalifa elküldte érte egyik kamarását. Mikor a vezír a kalifa elé lépett, az megkérdezte tőle: „Hol a leány gyilkosa?” És Dzsafár így válaszolt: „Ó, igazhivők uralkodója, talán a rejtett titkok tudója vagyok én, hogy tudjam, ki volt, aki megölte?” De a kalifa nagyon felbőszült ezen a válaszon, és elrendelte, hogy akasszák fel a vezírt a palota kapuja elé. Hírnököt küldött ki, hogy városszerte kihirdesse: „Aki látni akarja, hogy feszítik keresztre Dzsafárt, a barmakidát, negyven barmakidával, a rokonaival meg sógoraival együtt, az jöjjön, és nézze meg!”

És a nép csak úgy csődült a város minden részéből, hogy lássa, hogy feszítik keresztre Dzsafárt meg az atyafiságát, és senki sem tudta, miért. Eközben felállították az akasztófát, és Dzsafárnak meg a többieknek, halálra készen, alá kellett állnia. De amikor minden szem már csak a kalifa intését leste, és a tömeg siratta Dzsafárt és nemzetségét, lám: hirtelen egy ifjú furakodott át a sokadalmon, rajta díszes, finom ruha, arca szép, mint a fényes holdvilág, szeme éjsötét és csillogó, homloka, mint a tiszta tó, rózsapiros a két orcája, rajta az ifjú pehely szinte a csókot várja, azon meg a kicsi szépségfolt, akár egy morzsa ámbra volt. Odaállt a vezír elé és megszólalt: „Mentséget hozok számodra, ó, emírek vezíre és szegények támasza! Én vagyok a gyilkosa annak a nőnek, akit a ládában találtatok, engem akasszatok hát fel, és rajtam vegyetek bosszút!”

Dzsafár az ifjú vallomásának hallatára boldog volt, hogy megmenekült a haláltól, de megesett a szíve a szép fiún. Miközben még beszéltek, íme, egyszerre egy aggastyán tört magának utat a tömegben, amíg Dzsafárhoz és az ifjúhoz nem ért: köszöntötte őket és megszólalt: „Megálljatok! Te, vezír és hatalmas úr, ne higgy az ifjú szavainak! Mert bizony mondom, ezt a lányt nem gyilkolta meg senki más, mint én; tüstént toroljátok meg a halálát rajtam, mert ha ezt nem teszed meg, tanúskodom a mindenható Alláh színe előtt, hogy a fejedre szálljon a vére!” De az ifjú így szólt:

„Ó, vezír, öreg ember ez, második gyerekkorát éli, és nem tudja, mit beszél. Én vagyok a gyilkos, hát rajtam állj bosszút.” Most az öreg szólt: „Ó, fiam, fiatal vagy te, élvezned kell még az élet örömeit. De én már megvénültem, belefáradtam az életbe, és jóllaktam a világgal, életemet felajánlom váltságdíjul a tiedért meg a vezírért és negyven atyjafiáért. Senki más nem ölte meg a lányt, csak én; ezért Alláh legyen veled, ti meg siessetek, és akasszatok föl, mert nekem nem élet az élet, ha a leányé odavan.”

És a vezír elálmélkodott ezeken a különös dolgokon, és az ifjút meg az aggastyánt a kalifa elé vezette. Hétszer megcsókolta színe előtt a földet, és így szólt: „Ó, igazhitűek ura, itt hozom a leány gyilkosát!” - „Hol van?” - kérdezte a kalifa. Dzsafár így felelt: „Ez az ifjú azt mondja:

»Én vagyok a gyilkos!« Ez az öreg azt mondja: »Nem igaz! Én vagyok a gyilkos!« És most itt állnak előtted mind a ketten.» És a kalifa megnézte a vénembert meg az ifjút és megkérdezte: „Melyiktek ölte meg a leányt?” És az ifjú ezt felelte: „Senki más, csak én.” Az öreg meg: „Bizony mondom, senki más nem ölte meg, csak én.” Ekkor a kalifa ezt parancsolta Dzsafárnak: „Fogd őket, és akasztasd fel mind a kettőt!” Dzsafár azonban így válaszolt:

„Mivel csak egyikük volt a gyilkos, csúnya igazságtalanság volna a másikat is felakasztani.” Most felkiáltott az ifjú: „Arra, aki a mennyböltöt alkotta, és a földet mint szőnyeget terítette alája: én vagyok az, aki a leányt megölte!”

És leírta a gyilkosság módját, a kosarat, a köpenyt meg a szőnyeget, mindent, amit a kalifa a leány körül talált. A kalifa ekkor megbizonyosodott, hogy ez az ifjú a gyilkos; csodálkozott és megkérdezte: „Mi okból ölted meg azt a leányt ilyen gyalázatos módon? És miért vallottad be a gyilkosságot vallató-bot nélkül? És mi hozott ide, hogy följáánld az életedet, és miért mondtad: »Álljatok érte rajtam bosszút?«” Az ifjú így felelt: „Tudd meg, ó, igazhivők ura, hogy ez az asszony az én feleségem volt és gyermekeim anyja, egyúttal unokatestvérem is, leánya a nagybátyámnak, ennek az öregnek, aki apám fivére. Mikor feleségül vettem, szűz volt, és Alláh általa három fiúgyermekkel áldott meg. Szeretett és szolgált engem, és én sem találtam benne semmi hibát, mert én is szívből szerettem. De ennek a hónapnak első napján súlyos betegségbe esett, és én orvosokat hívtam hozzá; de igen lassan haladt a gyógyulása. Mikor pedig azt akartam, hogy menjen el a fürdőbe, ő azt mondta: »Igen megkívántam valamit, mielőtt a fürdőbe mennék, erős vággyal vágyom rá.« Így szóltam hozzá: »Hallom és teljesítem. Mi a kívánságod?« Ő folytatta: »Olyan nagyon szeretnék egy almát, hogy szagolgassam, és kicsit harapdáljak belőle.« »Ha ezer kívánságod volna is - feleltem én -, azt is megpróbálnám mind teljesíteni.« És nyomban nekiindultam a városnak, kerestem almát, de nem találtam; pedig ha darabja akár egy aranyba került volna is, azt is megadtam volna érte. Elbúsultam, hazamentem, és az egész éjjelt gondok közt töltöttem. És amint hajnalodott, megint elmentem, körüljártam a kertet, de sehol sem találtam almát. Végre egy öreg kertésszel találkoztam, annál kérdezősködtem, ő meg ezt felelte: »Fiam, ez a gyümölcs ritkaság nálunk, és most sehol se találsz, ha csak az igazhivők urának a kertjeiben, Baszrában nem, ott a kertész a kalifa számára termel almát.« Hazatértem, levertem a balsikertől, de igen-igen szerettem feleségemet, és a szerelem arra ösztökélt, hogy utazzam el az almáért. Fölkészültem hát, és tizenöt napig voltam úton, oda és vissza, és hoztam neki három almát: három dinárért vettem a baszrai kertésztől. De amint beléptem a feleségemhez, és elébe tettem, nem volt öröme bennük, és csak otthagya őket; mert a gyöngesége fokozódott, és láza megint emelkedett, és betegsége még tíz napig tartott, azután kezdett csak lábadozni. Akkor elmentem hazulról, és felkerestem üzletemet, ott ültem és adtam-vettem. Dél felé egy nagy darab, csúf rabszolga ment arra, kezében pedig a három alma egyikét tartotta, és játszott vele. Megszólítottam: »Honnan szerezted ezt az almát? Mert én is szeretnék ilyet venni.« Ő elnevette magát, és azt mondta: »A szeretőmtől kaptam. Egy ideig nem láttuk egymást, és amikor megint meglátogattam, betegen találtam, mellette meg három almát, ő pedig ezt mondta: „Az én mamlasz férjem-uram egyenesen Baszrába utazott értük, és három dinárért vette őket. Tőle kaptam ezt az almát.”« Mikor a rabszolgának ezeket a szavait meghallottam, ó, igazhivők ura, fekete lett szemem előtt a világ, felkeltem, lezártam a boltomat, és a dühtől magamon kívül hazarohantam. Néztem az almákat, és mert a háromból csak kettőt találtam, megkérdeztem a feleségemet: »Ó, unokatestvérem, hol a harmadik alma?« És ő bágyadtan emelte fel a fejét, és így szólt: »Nem tudom, bátyám fia, hogy hova lett!« Ekkor meggyőződtem arról, hogy a rabszolga igazat mondott, fölkaptam egy kést, rátámadtam, mellére ugrottam, és szó nélkül átvágtam a nyakát. Aztán leütöttem a fejét, tagjait darabokra vágtam, köpenyébe és egy szőnyegtakaróba burkoltam, és az egészet sietősen összevarrtam, egy ládába tettem, azt

bezártam, és felraktam egy öszvérré, és saját kezeimmal a Tigrisbe dobtam. Alláh legyen hát veled, ó, igazhitűek uralkodója, akassz fel, mert attól félek, hogy a feltámadás napján ő majd bosszúért kiált. Mert senki sem látta, amikor bedobtam a folyóba, én meg hazamentem, és legidősebb fiamat sírva találtam, pedig semmit sem tudott arról, amit az anyjával tettem. Én megkérdeztem: »Miért sírsz, fiam?« Ő ezt felelte: »Elvettem az egyik almát, amelyik anyámnál volt, és lementem az utcára az öcsémrel játszani. Egyszerre csak egy vastag fekete rabszolga kikapta a kezemből, és azt mondta: „Honnan vetted ezt?” Megmondtam neki: „Apám utazott el érte, Baszrából hozta anyámnak - mert anyám beteg volt -, ezt az almát meg még másik kettőt, három dinárt fizetett értük.” De ő nem is ügyelt arra, amit mondtam; másodszor meg harmadszor is kértem tőle az almát vissza, de ő megütött, megrúgott és odábbállt. Én meg féltem, hogy anyám megver az alma miatt, ezért öcsémrel kimentem a városba, és ott is maradtam estélig: még most is félek anyámtól, és Alláhra, ó, apám, ne szólj neki erről semmit, mert még megárvhat az egészségének!» Amikor a gyereke beszédét végighallgattam, megtudtam, hogy a rabszolga feleségemet gazul megrágalmazta, és tisztán láttam, hogy ártatlanul öltem meg. Keserves könnyeket sírtam; nemsokára eljött hozzám ez az öreg, apám fivére és feleségem apja, én elmondtam neki, mi történt. Mellém ült és sírt, és csak sírtunk tovább éjfélig. És öt nap óta mélységes fájdalommal gyászoljuk és siratjuk őt, aki ártatlanul halt meg. És mindennek a szerencsén rabszolga kieszt hazugsága az oka. Így öltem meg én a feleségemet, és ezért apáid becsületére könyörgök neked, siess, ölj meg engem, és engeszteld ki őt halálommal, mert ezek után nem bírok tovább élni!”

A kalifa pedig elcsodálkozott ezeken a szavakon, és így szólt: „Alláhra, ez az ifjú menthető; nem öletem meg, csak azt az átkozott rabszolgát akasztatom fel, és olyan tettet akarok véghezvinni, hogy vigaszára szolgáljon a szorongatottaknak és szenvedőknek, és tetszésére legyen a legdicsőségebb királynak.” A kalifa Dzsfárhoz fordult, és ezt mondta neki: „Vezesd elém azt az átkozott rabszolgát, aki ennek a szerencsétlenségnek az egyetlen okozója; és ha három nap múlva nem hozod színem elé, a helyébe téged öllelek meg.” Dzsfár sírva távozott, és így szólt:

„Már két halál fenyegetett; végre is addig jár a korsó a kútra, míg eltörik. Nem használ nekem itt már sem ravaszság, sem okosság; de Ő, aki első ízben megmentette az életemet, megmentheti másodízben is. Alláhra, nem mozdulok ki a házból arra a három napra, ami még életemből hátra van, és az Igazság - dicsértessék tökéletessége! - művelje velem azt, amit jónak lát.”

Bezárkózott a házába, és ottmaradt három napig. A negyedik napon pedig elhívatta a kádikat meg a törvényes tanúkat, végrendeletet csinált, és sírva búcsúzkodott gyermekeitől. És csakhamar belépett hozzá a kalifa hírnöke, és ezt mondta neki: „Az igazhívók ura szörnyű haragra lobbant, érted küldött, és esküdj, hogy ha a rabszolga elő nem kerül, nem múlik el ez a nap anélkül, hogy téged az akasztófán ne lásson.”

Mikor Dzsfár ezt meghallotta, sírva fakadt, és gyermekei, rabszolgái meg egész házanépe vele sírt. És amikor mindnyájan elbúcsúztak tőle, csak még a legkisebb lánya volt hátra, attól is el akart búcsúzni; mert ezt a kislányt, aki igen szép gyerek volt, szebb, mint az összes többi gyereke, igen szerette. Kebléhez szorította, csókolgatta, és sűrűn hullott a könnye, hogy el kell válnia tőle. Amint magához szorította, a gyerek ruhája alatt, a mellén, valami gömbölyűséget érzett és megkérdezte: „Ó, kislányom, mi van a mellső zsebedben?” - „Ó, apám - felelte a kislány -, egy alma van ott, urunknak, a kalifának a neve van rajta. Raihan, a rabszolgánk hozta négy nap előtt, először nem akarta nekem adni, de aztán két dinárért ideadta.”

Amint Dzsafár a rabszolgáról meg az almáról hallott, megörült, és benyúlt a gyereke ruhájának mellső hajtásába, előhúzta az almát, megismerte, és nagy boldogan így szólt: „Ó, te mindig jelenlevő; te gondok elűzője!” És megparancsolta, hozzák elébe a rabszolgát. Ráivallt: „Te, Raihan! Honnan szerezted azt az almát?” - „Alláhra, ó, uram - felelte az -, a hazugság egyszer-számra segít az emberen, de van úgy is, hogy igazság segít rajta, méghozzá derekasan és mindig újból. Nem a te palotádból loptam ezt az almát, sem az igazhivők urának kertjeiből. Öt napja, amint a város egyik utcáján jártam, játszó gyerekekre akadtam, és az egyiknek a kezében volt ez az alma. Én kikaptam a kezéből, rávertem a gyerekekre, az meg elsírta magát és fölkiáltott: »Ó, fiatalember, az anyámé ez az alma, ő pedig beteg. Mondta apámnak, hogy milyen nagyon megkívánt egy almát, erre apám elutazott Baszrába, és három aranyért három almát vett neki. Az egyik almát elcsentem, hogy játszam vele.« És tovább sírt, de én ügyet se vettem rá, fogtam az almát és idehoztam; kis úrnőm pedig megvásárolta tőlem, és két arany dinárt adott érte. Ez az egész történet.”

Amint Dzsafár ezeket a szavakat meghallotta, elcsodálkozott azon, hogy a leány meggyilkolását meg mindezt a nyomorúságot ez a rabszolga okozhatta. Sajnálta, hogy éppen az ő rabszolgája, de örült a maga megmenekülésének, és ezt a verset mondta:

Hogyha szolgád bajt hozott rád, váltsd meg vérével az élted,
Rabszolgát kapsz fölös számban, de hol a kárpótlás érted?*

Kézen fogta a rabszolgát, a kalifa elé vezette, és elmesélte töviről hegyire az egész történetet. A kalifa nagy álmélkodással elcsodálkozott, mikor a barmakida Dzsafár szájából ezt a históriát meghallotta, és elrendelte, hogy jegyezzék fel és adják a nép tudtára ezt a történetet. A rabszolgát szabadon bocsátotta, az ifjúnak pedig, aki feleségét meggyilkolta, olyan havi járadékot adományozott, hogy gond nélkül megélhetett belőle, a maga rabnői közül adott hozzá egyet feleségül, és asztaltársául fogadta.

Apró történetek és anekdoták

A kapzsiség büntetése

Harún ar-Rasíd, az igazhivők fejedelme, egy éjjel izgatott és álmatlan volt, elhívatta vezírjét, Dzsafárt, Jahjá el-Barmaki fiát, és azt mondta neki: „Álmatlan vagyok, szorongás fogott el, nem tudom, mit tegyek.” Ott állt eunuchja, Maszrúr is, és elnevette magát. A kalifa megkérdezte: „Mit nevetsz? Azért, mert engem semmibe veszel, vagy pedig elment az eszed?” Maszrúr így felelt: „Igazhivők fejedelme, esküszöm a próféták nagyjára, akinek a sarja vagy, hogy nem szándékosan történt. De tegnap, mikor elmentem a palotából, hogy járjak egyet, és a Tigris partjához értem, nagy néptömeget láttam; megálltam, hát egy ember neveteti ott a népet. Úgy hívják, hogy Ibn el-Káribi. Most jutott eszembe valami, amit mondott, és azon nevettem. Bocsásd meg, ó igazhivők fejedelme.” Ekkor a kalifa azt mondta: „Hozd elém azonnal azt az embert.”

Maszrúr sietve ment, amíg meg nem találta Ibn el-Káribit. „Engedelmeskedjél a kalifa hívó parancsának.” - „Hallom és engedelmeskedem” - szólt Ibn el-Káribi. „De - folytatta Maszrúr - azzal a feltétellel viszlek hozzá, hogy akármit kapsz, annak háromnegyed részét nekem adod, a többi a tied lehet.” - „Nem - vetette ellen Ibn el-Káribi -, legyen a fele a tied, a fele az enyém.” De Maszrúr makacszkodott: „Nem!” - „Hát akkor legyen egyharmada az enyém, kétharmada a tied.” Hosszas huzakodás után Maszrúr végre elfogadta ezt a feltételt.

Felkerekedett hát Ibn el-Káribi, és elment Maszrúrral. Mikor megjelent az igazhivők fejedelménél, a kalifáknak járó üdvözlés után megállt előtte. Az igazhivők fejedelme így szólt hozzá: „Ha nem fogsz megnevetetni, hármat verek rád ezzel a bőrzacskóval.”

Ibn el-Káribi így szólt magában: „Három ütés ezzel a bőrzacskóval nem nagy dolog, ha ostorcsapás se szokott fájni nekem.” Mert azt hitte, hogy a kis zsák üres.

Mesélt aztán olyan dolgokat, amelyek a feldühödtet is megnevetethették, mindenféle tréfát, mókát, de az igazhivők fejedelme nem nevetett, még csak el se mosolyodott.

Ibn el-Káribi igen elcsodálkozott rajta, zavarba jött, szurkolt, az igazhivők fejedelme pedig azt mondta neki: „Most megérdemled a verést.” Elő is vette a bőrzacskót, de négy darab kő volt benne, mindegyik két fontot is nyomott. Az ütés Ibn el-Káribi nyakát érte; elordította magát, de eszébe jutott a Maszrúrral kötött egyezség, és azt mondta: „Bocsánat, ó, hivők fejedelme, engedj két szót szólnom!” - „Mondd, mit akarsz” - szólt a kalifa. „Maszrúr egy feltételt kötött ki - mondta -, és én megegyeztem vele abban, hogy akármit kapok a hivők fejedelmétől, egyharmadát megtarthatom, kétharmada az övé legyen. De csak hosszas alkudozás után érte be ennyivel. Most, hogy mást nem kaptam tőled, mint verést, és egy ütest már megkaptam, a másik kettő őt illeti meg. Nekem kijutott az én részem, itt van ő, igazhivők fejedelme, fizess ki most, ami neki jár.”

Mikor az igazhivők fejedelme ezt meghallotta, majd hanyatt dült nevetésben. Odahívta Maszrúrt, rávágott egyet, az nagyot kiáltott, és azt mondta: „Igazhivők fejedelme, megelégszem egyharmaddal, adj neki kétharmadot!”

A kalifa jót nevetett rajtuk, és mindkettőnek ezer aranyat adatott. Azok pedig boldogan és elégedetten távoztak.

**Harún ar-Rasíd,
Dzsafár és Abu Júszuf, a kádi**

Dzsafár el-Barmaki egy éjjel együtt borozott ar-Rasíddal. Ar-Rasíd így szólt hozzá: „Te, Dzsafár, én úgy hallottam, hogy egy ilyen meg ilyen nevű rabnőt vásároltál. Már régen fenem rá a fogamat, kedvessége és szépsége szívemet rég megigézte. Add el nekem.” - „Nem adom el, ó, igazhivők fejedelme” - felelte Dzsafár. „Akkor add ajándékba.” - „Nem ajándékozom el.” - „Háromszor is elválok Zubeidától, ha nem adod el vagy nem ajándékozod nekem” - esküdött a kalifa. „Én meg váljak el háromszor a feleségemtől, ha eladom” - felelte Dzsafár.

Mikor aztán kijózanodtak mámorukból, akkor látták, hogy milyen nehéz esetben bonyolódtak, amiből nem találnak kivezető utat. Ekkor azt mondta Harún ar-Rasíd: „Az ilyen nehéz esetben csak Abu Júszufhoz kell fordulni.”

Érte küldött hát, de már éjfél volt, és mikor a küldönc odaérkezett, Abu Júszuf ijedten ugrott fel, és azt mondta magában: „Nem hívhatnának ilyen késő éjjel, ha nem valami iszlámot illető fontos kérdéssel volna szó.” Aztán sietve ment ki, felült öszvére, a legényének pedig oda szólt: „Vidd magaddal az abrakzsákot, hátha még nem lakott jól az öszvér. Ha megérkeztünk a palotába, akaszd megint a nyakába, hadd egye meg, ami még megmaradt benne, amíg megint kijövök, ha ugyan még ma éjjelig nem fogyasztotta el az abrakját.” - „Hallom és engedelmeskedem” - felelte a legény.

Mikor Abu Júszuf belépett a kalifához, ez elébe ment, leültette maga mellé kerevetére, ahová soha más nem ülhet le, és azt mondta neki: „Azért hívtunk téged ilyen késői időben, mert erről meg erről az igen fontos ügyről van szó, és nem tudjuk sehogy se megoldani.”

Abu Júszuf így felelt: „Ó, igazhivők fejedelme, a dolog a lehető legegyszerűbb.” Aztán Dzsafárhoz fordult: „Dzsafár, az egyik felét add el az igazhivők fejedelmének, és a másik felét ajándékozd neki. Akkor egyiktek sem szegte meg az esküjét.”

Nagyon megörült ennek az igazhivők fejedelme, és mindketten úgy tettek, ahogy Abu Júszuf javasolta.

Harún ar-Rasíd most megparancsolta, hogy azonnal hívják el a rabnőt, mert igen gyötri a vágy utána.

Mikor a rableány megjelent, a kalifa így szólt Abu Júszuf kádihoz: „Én most mindjárt ágyamba akarom vinni, nincs türelmem várni, amíg a törvényes határidő letelik. Mit lehet itt tenni?” Abu Júszuf így felelt: „Hozzanak ide valakit az igazhivők fejedelmének mamlúkjai közül, akik még nincsenek felszabadítva.”

Elhozták a mamlúkot, és ekkor azt mondta Abu Júszuf: „Engedd meg, hogy összeházasítsam őt a leánnyal. Aztán rögtön váljon el tőle, mielőtt elhálna vele: akkor nem kell betartani a megtartóztatás idejét.”

Ez a döntés még jobban tetszett Harún ar-Rasídnak, mint az előbbi. Mikor a mamlúk megjelent, azt mondta a kalifa a kádinak: „Megengedem, hogy a házasságot megkösd közöttük.” A kádi elvégezte a házassági szertartást a mamlúk beleegyezésével. Most megint azt mondta a kádi: „Válj el tőle, és kapsz száz dinárt.” De a mamlúk azt felelte: „Azt nem teszem!”

A kádi addig kínált egyre többet, és ő addig vonakodott, míg végre ezer dinárt ígértek neki. Ekkor azt kérdezte a mamlúk: „Kitől függ a válás: tőlem vagy az igazhivők fejedelmétől?” - „Tőled” - felelte a kádi. „Alláhra - mondta erre a mamlúk -, akkor nem teszem soha.”

Nagyon feldühödött most az igazhivők fejedelme és megkérdezte: „Mit lehet itt tenni, Abu Júsuf?” Abu Júsuf, a kádi így felelt: „Ne nyugtalankodjál, ó igazhivők fejedelme, a dolog nagyon könnyű: tedd ezt a mamlúkot a leány tulajdonává.” - „A leánynak adományozom” - szólt erre a kalifa. A kádi pedig így szólt a leányhoz: „Mondd, hogy elfogadod.” - „Elfogadom.” - mondta a leány, és a kádi akkor kijelentette: „Kimondom köztük a válást, mert a férj a felesége tulajdonává lett, tehát a házasságlevél érvénytelen.” Az igazhivők fejedelme felugrott helyéből, és így kiáltott fel: „Csak az ilyen ember legyen kádi, és az én korszakomban!”

És hozatott néhány tál aranyat, Abu Júsuf elé öntötte, és megkérdezte tőle, van-e valami nála, amibe az aranyat beleteheti. A kádinak eszébe jutott az öszvér abrakos zsákja, azt elhozatta, megtöltötte az arannyal, aztán fogta és elment vele haza.

Másnap reggel azt mondta barátainak: „Sem a lelki, sem a világi javakhoz nincs könnyebb, sem rövidebb út, mint a tudomány útja. Lám, én ezt az óriási összeget azért kaptam, mert meg tudtam felelni két-három kérdésre.”

Te pedig, művelt olvasó, elmélkedjél ezen a kedves történeten, mert üdvös tanulságokat tartalmaz. Amilyen a vezír viselkedése Harún ar-Rasíddal szemben, a kalifa bölcsessége és a kádi végtelen nagy okossága - a magasztos Alláh vegye irgalmába mindháromnak lelkét!

Omar ibn el-Khattáb és a fiatal beduin

Huszein ibn ar-Reiján, a sarif²⁹ meséli, hogy az igazhivők fejedelme, Omar ibn el-Khattáb, egy nap népe közt ült, és igazságot osztott alattvalóinak, körülötte legkiválóbb és legelőkelőbb baráti tanácsadói, mikor egyszerre egy fiatalember jelent meg előtte, szemrevaló, csinos legény, tiszta ruha szép termetén. Két szép ifjú fogta erősen, és vonszolta az igazhivők fejedelme, Omar ibn el-Khattáb elé. Az igazhivők fejedelme jól megszemlélte ezeket is, amazt is, megparancsolta a kettőnek, bocsássák el az ifjút, aztán azt mondta, jöjjenek közelebb, és megkérdezte tőlük, mi bajuk van azzal a fiatalemberrel. Ők így feleltek: „Igazhivők fejedelme, egy apánk-anyánk van nekünk, egy a hitünk, egy a vérünk. Apánk bölcsességben, tanácsadásban kivált, mint seikh a törzseknél nagy becsületben állt. Alantas dolgokon felül állott lénye, közismert volt szerte sok szép erénye. Úgy nevelt fel minket jó atyánk, míg felnőttünk, jóságát sugározta ránk. Ő volt a legjobb, legnemesebb lélek, méltó példaképe költőnk énekének:

Megkérdeztek: „Abu ‘l-Szakr Seibánnak törzséből fakad?”

„Nem - mondtam én -, mert Seibán az, ki Abu ‘l-Szakrból szakadt!”

Nem egy atyát fiának fénye sugároz be a nép előtt:

Így volt ez rég Adnánnal is, naggyá Mohammed tette őt.*

Nos hát, apánk egy nap - az érett gyümölcsök miatt, meg hogy sétáljon egyet - kiment a kertjébe. Ekkor érte őt a halál, aki mindenkit megtalál - lásd ezt az istentelent!-, ő a gyilkosa, Alláh ne irgalmazzon neki soha! Most eljöttünk e bűnre megtorlásod kérni, kegyeskedj Alláh parancsa szerint a büntetést kimérni!”

---

²⁹ Nemes; a Próféta leszármazottjait tisztelték ezen a néven. Rendszerint zöld turbánt, a nők zöld fátyolt viseltek.

Omar pedig szörnyű tekintetet vetett az ifjúra, és így szólt hozzá: „Ez ifjak ajkáról elhangzott a vád, most halljuk a választ, te is nyisd ki szád!”

Az ifjában szilárd volt a szív és az elme, erős volt lelke, és merész a nyelve, csüggedés köpenyét hamar elvetette, félelem köntösét tüstént félretette. Az ajka felolvadt nyugodt mosolyban, szép szavakkal a kalifát üdvözölte nyomban, aztán ékes szóval ezt mondta el sorban: „Alláhra, ó, igazhivők ura, amit ők beszéltek, tudomásul vettem, színigazság minden, bevallom a tettem. Ahogy ők mondták, úgy volt az eset; ahogy Alláh elrendelte, minden úgy esett. Most elmesélem neked történetemet, a többi a te dolgod. Tudd meg, ó, igazhivők fejedelme, telivér arabok sarja áll előtted, akik legnemesebb fiai a földnek. Sivatagban töltöttem gyerekkorom, sátrak alatt, míg csak törzsemre rossz esztendők átka nem szakadt. Ekkor a család fölkerelkedett, s gyerekével, holmijával elérte e helyet. Amint jártam-keltem utcán-téren-kerten, az ő kertjüknek hosszában vitt séta közben a lábam. Velem voltak tevéim is, szépek, becsesek; élükön a tevecsdör, a legbecsesebb, nemes volt vérre és alakra, bő ivadéknak büszke apja. Kancái közt, ha kiáll, akár egy koronás király. Egyszerre csak az egyik nőtény teve elfutott ez ifjak kertje fele, onnan egy falomb a falon átborult, hát az én tevéim mohón utánanyúlt. Szaladtam, hogy elkergessem, hát egyszerre, uramisten! - ott termett egy öregember, dühödten szikrázó szemmel, oroszlánok haragjában, remegett minden tagjában, s ahogy ott állt egymagában a kertfálnak ajtajában: felkapott egy jó nagy követ, s megdobta a csődörömet. A kő kényes helyet talált: tüstént ráhozta a halált. Lerogyott, már láttam: vége, haragomban lánggal égve, a követ rá visszadobtam, eltaláltam, meghalt nyomban. Visszaszállt rá a végzete, önfegyvere végzett vele. Fájdalmában még jajgatott egy nagyot, amint a kő érte, aztán elhallgatott. Én rohantam, vitt a lábam, a két ifjú meg utánam, utolértek és lefogtak, most pedig elébed hoztak.”

Omar - a magasztos Alláh árássa ki rá kegyelmét - erre így szólt: „Mindent beismertél, amit tenni mertél, de nem segíthetek rajtad! Nem menekül tőlem ember, ez a törvény: büntetnem kell!”

„Hallom - felelt az ifjú -, és meghajlok az imám ítélete és az iszlám törvénye előtt. De mielőtt elítéltek, hadd mondjak el annyi, kérlek, hogy kisöcsémet kettőnk atyja - öreg volt már - árván hagyta. Pénzt is hagyott örökségül szépen, aranyat, ezüstöt tenger bőségében. Az egész életén bízta, tanúságul Alláht hívta, és így szólt hozzám: »Öcséd tulajdonát tedd el, vigyázz reá becsülettel.« Fogtam hát a pénzt, elástam, hogy hová, arról senki se tud a föld kerekén, csak én. Ha tehát engem most kivégeztetsz, a pénz elvész, és ennek te leszel az oka; a gyerek majd tőled kéri számon, amikor Alláh elé kerülsz a másvilágon. De ha kapok három napot, a gyerekeknek gyámot adok, itt leszek a határnapon, tartozásomat megadom, kezest hagyok nálad.”

Az igazhivők fejedelme egy időre elgondolkozva hajtotta le a fejét, aztán végignézett a jelenlevőkön és megkérdezte: „Ki lesz kezességem érte, hogy biztos a visszatérte?” Az ifjú megnézte minden jelenlevőnek arcát, és végül rámutatott Abu Dharr-ra, és azt mondta: „Ő lesz biztosítékom és kezesem.”

Ekkor Omar - a magasztos Alláh ragyogjon rá! - így szólt: „Abu Dharr! Figyeltél e beszédekre? Hallottad és kezeskedsz-e, hogy ez ifjú, ahogy monda, visszajön s nem tart bolonddó?” - „Igen, ó igazhivők fejedelme - válaszolta az -, kezeskedem, Alláh kardja, színed előtt, hogy visszajön, ha jó a napja!”

Omar most beleegyezett a haladékba, és engedélyt adott az ifjúnak a távozásra.

Mikor a határidő végére járt, a nap eljárt, majdnem lejárt, az ifjú még mindig nem jelent meg a gyűlésteremben, ahol a kalifa már ott ült, és társai körülvették, mint csillagok a holdat. Ott

volt Abu Dharr is meg a panaszosok, akik számon kérték tőle: „Ó, Abu Dharr, mi van adósunkkal? Hogy is jönne vissza, ha egyszer megugorhatott? De mi nem mozdulunk el innen, amíg nem álltunk vérbosszút.” Abu Dharr így felelt: „Amily igaz fölöttünk az ég, ha letelt a három napos haladék és az ifjú nem tér vissza, kezességem rám üt vissza, az imámnak adom magam, elvághatjátok a nyakam!” Ekkor Omar - Alláh kegye ragyogjon rá! - így szólt: „Alláhra, az iszlám törvényét Abu Dharron hajtom végre, ha az ifjú nem jön végre!”

A jelenlevők szeméből könny patakzott, a közönség soraiban sóhaj hallatszott. Majd nagy zaj kerekedett. A próféta társainak nagyjai kérték a két ifjút, legyen elég apjuk haláláért a pénzváltás, hogy ezzel a nép háláját is megváltsák. De ezek hajthatatlanok voltak, a vérbosszú végrehajtását követelték.

Amíg a tömeg kavargott-zavargott, és jajveszékelve siratta Abu Dharrt, egyszerre csak meglátják az ifjút, amint az embertömegen át utat törve oda tart. Az imámot a legékesebb szalámmal köszönti, míg az örömmek sugara egész arcát elönti, körötte ragyogott az izzadság gyöngykoszorúja. Így szólt: „A gyermeket anyja bátyjaihoz vittem, ami rá tartozik, mind felfedtem itten; a pénz dolgába őket beavattam, a kincset hol keressék, nekik megmutattam. Forró déli hőség nem csüggeszthetett el, hogy megtartsam szavam nemes becsülettel.”

Az emberek elámultak igazlelkű becsületességén, halálmegvető áldozatkészségén és rettenthetetlenségén. Az egyik azt mondta neki: „Nemes lelkű ifjú, ura vagy szavadnak, becsületet szerzel házadnak s magadnak!” - Az ifjú így felelt: „Nem tudjátok-e, hogy a halál elől, ha eljön az órája, nem menekül senki? Én megtartottam szavamat, hogy ne mondhassák, az emberekből kihalt a tisztesség.” - Abu Dharr meg így szólt a kalifához: „Igazhivők fejedelme, én kezességet vállaltam ezért az ifjúért, pedig azt sem tudtam, melyik törzsből jött, és azelőtt sohasem láttam. De amikor minden jelenlevő közül rám esett választása, és azt mondta: ő lesz a biztosítékom és kezességem - nem tartottam volna helyénvalónak, hogy visszautasítsam, becsületérzésem tiltotta volna, hogy cserbenhagyjam. Segítsünk máson, ezt kívánja az emberség, és olyan szó ne essék, hogy már kipusztult a tisztesség.”

Most a két ifjú szólalt meg: „Igazhivők fejedelme, mi odaajándékozunk apánk vérének ennek az ifjúnak, aki becsülettel eljött, és lett a búból vigasság, hogy az emberek ne mondhassák, kihalt a jószág, igazság!”

Az imám is nagyon örült, hogy a megengesztelés sikerült, mert a becsületes, szavatartó ifjú tisztességgel előkerült; magasztalta Abu Dharr fennkölt lelkét, amely őt minden társa fölé emelte, és dicsérte a két ifjút elhatározásáért, hogy jószággal intézzék el panaszukat, dicsérte, és köszönetet mondott érte, és a költő szavait idézte:

Ki mással jót cselekszik, jutalmat érdemel,
A tett Alláh elé jut, utján nem téved el!*

Aztán felajánlotta nekik, hogy megfizeti apjukért a vérdíjat a kincstárból, de ők azt mondták, már megbocsátottak neki, hogy a kegyes és magasztos Alláh arculatát majd meglássák - és akinek ez a lelke vágya, annak jótettét ne érje haszonlesés vádja!

A csirkefogó és a tökfilkó

Egy tökfilkó szamarat vezetett maga után kötőféken. Két tolvaj meglátta, és az egyik odaszólt cimborájának: „Én ezt a szamarat elveszem tőle.” - „Hogy bírod elvenni?” - „Gyere velem és meglátod.”

A cimborára vele ment, a csirkefogó pedig odaosont a szamárhoz, levette fejről a kötőféket, a maga nyakába akasztotta, a szamarat társára bízta, és a tökfilkó után baktatott. Amikor cimborája eltűnt a számmal, megállt. A tökfilkó ráncigálta, de ő meg se moccan, úgyhogy az hátrafordult, és mikor a szamár helyett egy embert látott, kötőfékkel a nyakán, megkérdezte: „Ki vagy te?” A gazfickó így felelt: „Én a te szamarad vagyok; csodálatos az én történetem: volt egy anyám, erényes öreg nő; egyszer részegen jöttem haza. Ő csak ennyit mondott: »Édes fiam, bár éreznél bűnbánatot Alláh előtt - magasztaltassék a neve! - a te nagy bűnöd miatt!« De én fogtam egy botot és elvertem. Ekkor átkot mondott fejemre, és íme: Alláh - magasztaltassék a neve! - számmá változtatott, és a te birtokodba juttatott a mai napig. Ma, úgy látszik, eszébe jutottam anyámnak, imádkozott értem, és Alláh visszaadta előbbi alakomat.” A tökfilkó felkiáltott: „Nincs másutt erő és nincs hatalom, csak a magasztos és fenséges Alláh kezében! Alláhra kérlek, testvérem, bocsásd meg nekem, amit ellened elkövettem, hogy nyargaltam rajtad, és egyéb munkát végeztettem veled.”

Ezzel útjára engedte a csirkefogót, ő maga pedig hazament, az ijedelemtől és a szomorúságtól egészen kábultan.

Felesége megkérdezte: „Mért vagy olyan levert, és hol van a szamár?” Ekkor elmondott mindent a feleségének, aki felkiáltott: „Jaj, hogy megver majd érte Alláh - magasztaltassék a neve! -, hogyan is dolgoztathattuk annyi időn át Ádámnak egy fiát!” És szorgalmasan osztogatta az alamizsnát, és buzgón imádkozott Alláhhhoz bocsánatért. Férje pedig hosszú időn át munka nélkül maradt. Végre a felesége rászólt: „Meddig fogsz még itthon lebzselni dolog nélkül? Menj a piacra, végy egy szamarat, hogy dolgozhass vele.” Az ember kiment a piacra, hát az eladásra kínált állatok közt meglátta a régi szamarát. Mikor felismerte, odament hozzá, és ezt súgta a fülébe: „Jaj neked, te szerencsétlen! Megint berúgtál, és megütötted anyádat! Alláhra, én többet meg nem veszlek!”

Ezzel otthagya, és elment útjára.

Egy Hátim et-Tái-legenda

Azt mesélik, hogy Hátim et-Táit³⁰ egy hegy csúcsán temették el, sírjára két kőteknőt állítottak, zilált hajú leányokat ábrázoló szobrokkal. A hegy alatt egy patak folyt, és amikor az utazók ott táborot ütöttek, egész éjjel, estétől reggelig, hangos jajveszékelést hallottak, de reggelre nem találtak ott mást, mint a kőből faragott leányokat.

Egyszer Dhú el-Kurá, Himjár királya, elhagyta törzsét, táborot ütött abban a völgyben, és ott éjszakázott. Mikor a sír közelébe ért, ő is hallotta a panaszhangokat. Megkérdezte: „Micsoda jajveszékelés ez a hegy csúcsán?” Azt felelték neki: „Itt van Hátim et-Tái sírja, két kőteknő és zilált hajú leányok kőszobra díszíti. Mindenki, aki ebben a völgyben éjszakázik, hallja ezt a

---

³⁰ Az arab mondavilág egyik legnépszerűbb alakja, a jószívűség, nemeslelkűség és önfeláldozó emberszeretet példája.

jajveszékelést és sírás-rívást.” Ekkor Dhú el-Kurá tréfásan odakiáltott a sírhoz: „Hátim, mi ma éjjel a te vendégeid leszünk; szörnyen éhesek vagyunk máris!” Ezzel lefeküdt, de egyszerre csak felriadt álmából, és kiáltozni kezdett: „Arabok! Segítség! Nézzetek a tevéim után!” Az emberek elősiettek, és látták, hogy a király háta tevéje a földön fetreng. Levágták, húsát megsütötték és megették. Aztán megkérdezték a királyt, mi történt. Ő így felelt: „Mikor álomra hunytam szememet, hirtelen megjelent előttem Hátim et-Tái kivont karddal, és azt mondta nekem: »Olyan időben jöttél hozzám vendégségbe, amikor semmim sincs.« Aztán a tevémet megsebezte kardjával. Ha nem vágtátok volna le, kimúlt volna.”

Reggelre kelve Dhú el-Kurá felült egyik társának tevéjére, a tevé gazdáját meg maga mögé ültette. Délután egy emberrel találkoztak, aki tevéen ült, és egy másik tevét vezetett kötőfékjénél fogva. Megkérdezték tőle: „Ki vagy?” Így felelt:

„Én Adí vagyok, Hátim et-Tái fia. És melyik - folytatta - Dhú el-Kurá, Himjár fejedelme?” - „Ez itt” - mutattak rá. Ekkor Adí így szólt a fejedelemhez: „Ülj fel erre a tevére a magadé helyett, mert apám a tiedet leölte a te kedvedért.” - „Kitől tudod ezt?” - kérdezte Dhú el-Kurá. Adí így felelt: „Apám ma éjjel megjelent álmomban, és azt mondta: »Halld, Adí, Himjár királya, Dhú el-Kurá vendégségbe jött hozzám. Én az ő tevéjét öltem le számára, te adj neki hát egy másik tevét, hogy legyen min nyargalnia. Énnekem semmim sincs.«”

Dhú el-Kurá átvette a tevét, és csodálattal gondolt Hátim et-Tái-ra, aki halála után is bebizonyítja nemes lelkű vendégszeretetét.

Harún ar-Rasíd és a perzsa Ali meg a tarisznája

Harún ar-Rasíd kalifa egy éjjel álmátlan volt, és elhívatta vezírjét, Dzsfárt. Mikor ez megjelent előtte, így szólt hozzá: „Dzsafár, ma éjjel szörnyen nyugtalan vagyok, szívem elszorul, szeretném, ha valamivel felvidítanád a lelkemet, jókedvre hangolnád a szívemet.” Dzsfár így felelt: „Igazhivők fejedelme, van egy barátom, a perzsa Ali, az tud meséket, történeteket; felüdíti a lelket, minden bánatot elkerget.” - „Hívd ide” - szólt a kalifa. Dzsfár azt felelte: „Hallom és engedelmeskedem” - és eltávozott megkeresni a perzsát; a barátjáért küldött, és mikor Ali eljött, azt mondta neki: „Engedelmeskedj a kalifa hívásának.” - „Hallom és engedelmeskedem” - felelte az, és elment Dzsfárral a kalifához. Amikor megjelent színe előtt, és a kalifa megengedte, hogy leüljön, leült. A kalifa most így szólt hozzá: „Ali, szorongást érzek a szívemben ma éjjel. Hallottam, hogy tudsz mindenféle mesét és történetet; szeretnék hát tőled valamit hallani, ami gondjaimat elűzi és lelkemet felderíti.” - „Igazhivők fejedelme - szólt a perzsa -, meséljek olyan dolgot, amit szememmel láttam, vagy olyat, amit fülemmel hallottam?” - „Mesélj valamit, amit magad tapasztaltál” - felelte a kalifa, mire Ali így szólt:

„Hallom és engedelmeskedem. Halld meg hát, ó, igazhivők fejedelme, hogy valamikor, a múlt években, elutaztam Bagdádból, az én városomból. Volt velem egy legényem, szép tarisznymat vitte. Beértünk egy városba, és javában vettem-adtam a portékákat, amikor egyszerre csak nekem támad egy erőszakos, izgága, kurd ember, elveszi a tarisznymat, és azt mondja, hogy ez a tarisznya és minden, ami benne van, az övé. Elkezdtem kiabálni: »Hej, igazhivű emberek! Gaz támadás, segítsetek!« Az emberek mind azt mondták: »Eredj el vele tüstént a kádihoz, majd rendet terem az ítélet, amit a kádi hoz.«

Elmentünk hát a bíró elé; kijelentettem, hogy bele fogok nyugodni az ítéletébe, és amikor ott voltunk, és színe előtt álltunk, a kádi megkérdezte: »Milyen ügyben jöttetek, mi a vita köztetek?« Azt feleltem: »Mi egymással perben állunk, bölcs eszedre apellálunk.« - »Melyiktek a panaszos?« - kérdezte a bíró. Ekkor előlépett a kurd, és így szólt: »Alláh adjon erőt urunknak, a kádinak! Ez a tarisznya az én tarisznyám, ami benne van, az mind az enyém. Elvesztettem és ennél az embernél találtam meg.« - »És mikor vesztítetted el?« - kérdezte a kádi. »Tegnap - felelte az -, és egész éjjel nem tudtam aludni, úgy bántott a dolog.« - »Ha felismered, hogy a tied - folytatta a kádi -, írd le nekem, mi van benne.« A kurd így felelt: »Ebben a tarisznyában van két ezüst tok ajakírnak, kohl a szemre, kenőzsírnak; kéztörlőbe csomagolva pohár, gyertya, sátorponyva; két pohár, tányér, kanál, párna, vödör, bőrlap, tál; kormos katlan, kancsó kettő, tűzötűből tizenkettő; merőkanál minden léhez, iszák annak, aki éhez; macskák, szukák, ködmön, csajka, nyereg, bunda háromfajta; tarka tehén kis borjával, öreg kecske gidájával, anyabirka báránykával, tevecsödör, tevekanca, mindegyikből két-két fajta; bivalybika, tehenével, hímoszslán két nösténnyel, egypár matrac, két kerevet, három szoba, egy emelet, nagy terem, kétajtós konyha - mind benne van tarsolyomba! Hozzá még egy csomó kurd ember, aki mind tanúsíthatja, hogy a tarisznya az enyém!« Most a kádi hozzám fordult: »És te, ez meg ez: mit szólna?« Én előléptem, igazhivők fejedelme, a kurdnak szavaitól egészen elképedtem, és így feleltem: »Alláh magasztosítsa fel urunkat, a kádit! Az én tarisznyámban nincs egyéb, mint egy romos kis lak meg egy nagy lak, amin nincsen ajtó, ablak; kiskutyának kalyibája, kisgyerekek iskolája, kockát játszó emberek, sátorfák és kötelek, szép városok: Baszra, Bagdád, kastély, melynek ura Saddád; kovácskohók, halászhálók, bot meg cölöp; fiúk, lányok, címeres mákvirágok ezrével is tanúsítják, hogy az enyém ez az iszák!«

Mikor a kurd ezeket a szavakat hallotta, keservesen sírt-zokogott, és azt mondta: »Ó, mi urunk, kádi, az én zsákom híres-neves, tartalma közismeretes. Van benne kastély meg vár, dúvad meg darumadár, urak, emberek sakk mellett, kanca, mely két csikót ellett, egy csödör két telivérrel, két alabárd hosszú nyéllel, egy oroszlán, egy nyulacska, egy város és két falucska, két kerítő meg egy rima, két csibész, egy szodomita, egy vak ember meg két néma, egy púpos, két santa-béna, egy presbiter, két diákon, van egy püspököm, két papom, egy kádim és két tanúm az igazságra, hogy a zsák nem az ő zsákja!«

A kádi most hozzám fordult: »És te mit szólna, Ali?« Engem, igazhivők fejedelme, elfogott a méreg, a kádi elé álltam, és így beszéltem: »Alláh erősítse meg urunkat, a kádit! Ebben az én tarisznyámban páncél, kard meg fegyvertár van, vannak öklelő kosok, egy nyáj, benne birka sok; ezer ugató kutya, fügefafa meg almafa, jóillatú fűszerszámok, kert, szőlőhegy és virágok, messzenyúló rónaságok, szobor-, festményremekek, palackok meg serlegek, táncos rabnók, ünnepek, zűrzavar, lármás vendégek; mulatozás, lagzi, nász; egypár szerencsevadász; kardos-lándzsás rablóbanda útban hajnali kalandra, jó barátok sok pajtással, bizalmasok sok hű társsal, jó pár börtöntöltelék, boros cimbora elég; lant, furulya, lobogó, szép menyasszony, ragyogó; száz fiú, sok dalos lány, különféle, mindahány: öt jött Abesszíniából, három messze Indiából, hetven pedig Perzsiából: van közöttük húsz görög, százával kurd, grúz, török; Tigris és Eufrát folyam; oszlopváros: szép Iram; gyűjtőacél, kovakő, selyemfiú és kerítő; istálló és versenyterek, fürdőházak és mecsetek, egy fadarab meg szegek, fuvolás néger gyerek, építész és asztalos, karavánfő, százados, egy nagy fejedelmi székhely, húsz láda, finom kelmével; elemőzsiás raktár, százezer aranydinár, két város: Kufa Anbár; Gaza, Aszkalon meg egy vár, amelynek ura Nusirván, Dámiatt és Asszuán, még egy ország azután; fejedelme Szolimán, benne van Vádi Numán, határában Khoraszán, Balkh s a híres Iszfahán, fél India, fél Szudán. Aztán még - Alláh hosszabbítsa meg életét a mi urunknak, a kádinak! - gúnya, kelme is van benne, nagy borotva jól kifenve: kádinak is nekimenne! Neki is megy az állának, véget vet

szép szakállának, ha nem félti az életét, s nem úgy mondja ítéletét, hogy bármit mond ez a svihák, mégiscsak enyém az iszák!«

Mikor a kádi ezeket a szavakat hallotta, egészen megzavarodott az esze, és ezt mondta: »Látom, gézengúzok vagytok, hitetlen eretnek latrok; kádi, törvényt gúnyoljátok, büntetésnek fittyet hánytok. Beszédetek badar, hülye, mit nem vesz be ember füle, ily mesét, csodabolondot, ember szája még nem mondott. Alláhra, Kínától Umm Ghéilán fájáig, Perzsiától nagy Szudánig, Vádi Numántól Khoraszánig nem hallotta senki-lélek, amit ti itten beszéltek; ilyen kusza história, hogy higgye az emberfia? Tán tenger ez a tarisznya, nincs feneke, vége-hossza? Ítéletnap, hol összegyűl az emberek jója-rossza?«

És megparancsolta a kádi, hogy nyissam ki a tarisznyát; kinyitottam: hát volt benne egy darab kenyér, egy citrom, sajt és olajbogyó. Aztán fogtam a tarisznyát, odavágtam a kurd elé, és elmentem utamra.”

Mikor a kalifa a perzsa Ali meséjét hallotta, úgy nevetett, hogy majd hanyatt vágódott, és Alit gazdagon megjutalmazta.

A szabó, a kis púpos, a zsidó orvos meg a keresztény sáfár története

Sokszor hallottam, ó, boldogságos király, hogy régmúlt esztendőkből, messzetűnt időkben élt Kínának valamelyik városában egy elég jómódú szabó, aki nagy barátja volt a vidámságnak és tréfának. El-eljárt a feleségével, hogy lásson és halljon mindent, ami érdekes és mulatságos történik a világban. Egy napon korán elment az asszonyával, és este, hazafelé, találkoztak egy púpos emberrel, aki csupán a pusztaság látásával még a haragot is meg tudta volna nevetetni, gondot, szomorúságot is el tudott felejtetni. Odamentek, hogy mulassanak rajta, a végén meg is hívták, hogy menjen velük, legyen vendégük estére.

A púpos elfogadta a meghívást, elment a szabópárral. A szabó elszaladt hamar a piacra, mert már későre járt, vett sült halat meg kenyeret, citromot, aztán édességeket utolsó fogásnak - majd hazament, a púpos elé tette a halat, és leültek enni. A szabó felesége egy nagy darabot szelt a halból, a púpos szájába tette, aztán befogta kezével a vendége száját, és így szólt: „Alláhra, ezt egyszerre kell lenyelned, egy lélegzetre, annyi időt se adok, hogy megrágd!” A vendég legyűrte a falatot, de egy vastag szálla megakadt a torkán, mert így rendelte a sors, és meghalt. A szabó felkiáltott: „Nincs erő, és nincs hatalom, csak a magasztos és fenséges Alláh kezében! Ó, hogy ennek a nyomorultnak a mi kezünkől kellett meghalnia!” De a felesége ezt mondta: „Minek a sok fölösleges beszéd? Nem hallottad, mit mondott a költő?

Mit gyötörjem olyasmivel lelkemet,
Amitől csak bút-keservet szenvedek?
Csak nem ülök a láng mellé nagy bután,
Mikor tudom, meggyulladhat a ruhám!”*

„Hát mit csináljak?” - kérdezte a férje. „Eredj - felelte az asszony -, fogd öledbe a holttestet, takard be selyemkendővel, én majd elől megyek, lejössz utánam, még most éjjel, és mondd mindenkinek: »Ez a fiam, az meg az anyja, elvisszük az orvoshoz, segítsen rajta.«” Mihelyt a szabó ezeket a szavakat meghallotta, már felkelt, ölébe vette a kis púpost, és elindultak. A felesége meg vele ment és óbégatott:

„Jaj, gyermekem, Alláh őrizzen meg! Hol fáj? Hol kaptad ezt a himlőt?” És aki látta őket, mind azt mondta: „Himlős gyereket visznek.” Mentek-mentek, kérdezősködtek, hol találunk orvost, és az emberek egy zsidó orvos házához irányították őket. Kopogtattak az orvos kapuján. Egy fekete szolgáló jött le, kinyitotta a kaput, meglátta a férfit egy kisgyermekkel és velük a kisfiú anyját, és megkérdezte tőlük, mit akarnak. „A gyermekünket hoztuk el - szólta a szabó felesége -, hogy az orvos megnézzé. Itt van egy negyed dinár, add oda a gazdának, és mondd neki, jöjjön le megnézni a beteg kisfiamat.” A szolgáló visszament, az asszony pedig belépett a tornácra, és azt mondta a férjének: „Tedd le a púpost, aztán szökjünk!” A szabó odatámasztotta a púpost a falhoz, és gyorsan odábbállt feleségével.

Azalatt a szolgáló felkeltette a zsidót, és azt mondta neki: „Odalenn vár rád egy beteg, az anyja meg az apja kísérik. Adtak egy negyed dinárt, hogy írd fel a gyereküknek valami orvosságot a baja ellen.” Mikor a zsidó meglátta a negyed dinárt, nagyon megörült, sietve felkelt, felöltözködött, lement a sötétben, és már az első lépcsőnél belebotlott a halott púposba: „Jaj, magasságos urunk, ó, Mózes! Jaj, tízparancsolat és Áron és Józsuá, Nun fia! Megbotlottam ebben a betegben, leesett a lépcsőn és meghalt! Hogy tüntetek el a házamból egy megölt embert?” Fogta a holttestet, felvitte a tornácra a feleségéhez, és elmondta, mi történt. „Mit állsz itt tétlenül? - szólta az asszony. - Ha itt maradsz vele hajnalig, mind a ketten

elvesztünk. Vigyük fel a tetőteraszra, dobjuk le a muszlim szomszédunk házába; ő a szultán konyhájának főfelügyelője, gyakran jönnek át a macskák és egerek a házába, hogy megegyék, amit ott találnak. Ha egy éjszakán keresztül ott fekszik, akkor még a kutyák is átjönnek, és egészen végeznek vele.”

Így hát a zsidó meg a felesége felnyalábolta a púpost, felvitték a tetőre, óvatosan leeresztették a szomszédos udvarba, a fal mellé állították és hazamentek.

Nemsokára ezután hazajött a felügyelő, gyertyát gyújtott, és látta, hogy emberfia áll a sarokban a konyha mellett. „Ez szép dolog! - kiáltott fel. - Alláhra, tehát ember lopkodja az élelmiszert és nem valami állat! Ez viszi el a húst meg a zsírt, amit úgy dugdosok a macskák és kutyák elé! És ha a városrész minden macskáját és kutyáját megölném, az se érne semmit; ez mászik le a tetőről az élelmiszerért.” Fogott egy nagy kalapácsot, rácsapott vele a falnak támaszkodó alakra, azután közelebb ment hozzá, és mellbe vágta, mire a kis púpos elterült a földön. A felügyelő látta, hogy halott; rettentően elszomorodott és felkiáltott: „Nincs másutt erő és nincs hatalom, csak Alláh kezében! - Nagyon megijedt, hogy most baja lesz, és azt sóhajtozta: - Átkozott legyen a zsír meg a hús, meg ez az éjszaka, amelyen ennek az embernek a végzete az én kezem által teljesedett be.” Mikor jól megnézte és látta, hogy nyomorék, így szólt: „Nem elég, hogy púpos vagy, még tolvajnak is kell lenned, még húst és zsírt is lopsz? Ó, titkok fátyola, takarj el jótékony lepleddel!” Vállára vette a kis púpost, kivitte a házából - az éjszaka már vége felé járt -, a piacig ment vele, és az egyik utca sarkán, álló helyzetben nekítámasztotta a falnak. Azután otthagya és elsietett.

Nemsokára arra ment egy keresztény ember, a szultán sáfárja; részeg volt, és a fürdőbe készült. A részegség azt súgta neki: „A Megváltó imaórája közeledik.” És csak ment tántorogva, amíg odaért a kis púposhoz. Épp mellette állt meg vizelni; odapillantott, meglátta a falnak támaszkodó embert, és azt hitte, hogy tolvaj, talán éppen az, aki az este ellopta a turbánját, mert valóban, a keresztény sáfár fején most új turbán volt. Ökölbe szorította kezét, és rácsapott a púpos nyakára; ez rögtön végigvágódott a földön. A keresztény a vásártér őrsege után kiáltozott, aztán, részegen, lehajolt a púposhoz, és tovább ütlegette, fojtogatta. Az őr odasietett, és látta, hogy egy keresztény ember egy muszlimon térdel és veri. Rászólt: „Kelj fel!” Az felkelt, és az őr, mikor odalépett, látta, hogy a púpos nem él. „Mi az? Keresztény ember megölt egy muszlimot?” - szólt, és megfogta a keresztényt, hátrakötötte kezét, és elvezette a váli hivatali szobájába. „Ó, Megváltó, ó, Szűz! - sóhajtott magában a keresztény. - Hogyan ölhettem meg? Hogy halhatott meg ilyen gyorsan egy ökölcsapástól!” Már elszállt a részegsége, és megjött a józan esze.

A púpos és a keresztény ember az egész éjszakán át ottmaradtak a váli házában. A váli pedig megparancsolta a hóhérnak, hirdesse ki a bűnösnek vétkét. Aztán megácsoltatta az akasztófát, és a keresztény embert alája állíttatta. Jött a hóhér, nyakába dobta a kötelet, és már készült felakasztani, amikor a konyhafelügyelő meglátta a keresztény embert az akasztófa alatt. Utat tört magának a tömegen keresztül, és odakiáltott a hóhérnak: „Megállj! Én vagyok a gyilkos!” A váli megkérdezte: „Miért ölted meg?” A felügyelő így felelt: „Az éjjel ez a púpos leereszkedett a tetőről, megdézsmálta az éléskamrámat. Amikor éjszaka hazajöttem és megláttam az udvaromban, kalapáccsal agyonütöttem. Felnyaláboltam, kihoztam a vásártérre, odatettem arra meg arra a helyre, azon meg azon az utcasarkon. Nem elég, hogy egy muszlimot megöltem, még egy keresztényt is megöljenek miattam? Engem kell felakasztani, nem mást!” Mikor a váli ezt meghallotta, feloldoztatta a keresztény sáfárt, és azt mondta a hóhérnak: „Ezt az embert akaszd fel, vallomása alapján.” A hóhér levette a kötelet a keresztény nyakáról, a konyhafelügyelőt odavitte az akasztófához, a nyakára tette a kötelet, és nekikészült, hogy felkösse. De egyszerre csak a zsidó orvos tört át a tömegen, és odakiáltott a hóhérnak: „Ne

bántsd őt! Én öltem meg a púpost. Elhozták a házamba, hogy meggyógyítsam, én lementem érte, belebotlottam és meghalt. Ne a felügyelőt végezd ki, hanem engem.” Most a váli azt parancsolta, hogy végezzék ki a zsidó orvost. A hóhér levette hát a kötelet a konyhafelügyelő nyakáról, és a zsidó orvos nyakába akasztotta. Ekkor meg a szabó tört át a tömegen, és kiáltotta oda a hóhérnak: „Ne bántsd őt, mert én vagyok a gyilkos, és senki más! Tegnap elmentem mulatni, és este hazajövet ezzel a kis púpossal találkoztam, be volt csípve, vígan énekelt, és tamburinján játszott. Megálltam, hogy mulassak rajta, meghívtam a házamba. Egy halat vásároltam, leültünk enni. Feleségem fogott egy darab halat meg egy falat kenyeret, beletömte a púpos ember szájába, a falat félrement, és ő azonnal meghalt. A feleségemmel együtt felnyaláboltuk, és elvittük a zsidó házába: a szolgáló lejött, ajtót nyitott nekünk, mi így szoltunk hozzá: »Mondd meg a gazdának, hogy egy ember meg egy asszony van a kapunál, beteget hoztak, nézze meg, és adjon neki orvosságot.« Egy negyed dinárt küldtem vele, ő felment a gazdájához, én ezalatt a kis púpost odatámasztottam a lépcsőhöz, és elmentem a feleségemmel. A zsidó lejött, megbotlott benne, és azt hitte, ő ölte meg.” És a zsidóhoz fordulva, így szolt: „Így volt?” - „Igen, így volt” - felelte ez. Ekkor a szabó a válihoz fordult: „Oldoztasd fel a zsidót, és engem akasztass fel.”

Mikor a váli mindezt hallotta, nagyon elcsodálkozott a kis púpos esetén és felkiáltott „Igazán, ilyen történetet könyvben kellene megörökíteni!” És megparancsolta a hóhérnak, oldozza fel a zsidót, és akassza fel a szabót saját vallomása alapján. A hóhér feloldozta a zsidót, és azt mondta: „Most ezt is elővezetjük, aztán majd visszaküldjük, és a végén nem akasztunk fel senkit?” Ezzel a szabó nyakára tette a kötelet.

Ez történt velük. Ami pedig a kis púpost illeti, mindenki tudta, hogy a szultán udvari bolondja volt, és a szultán nem tudott tőle megválni egy percre sem. Mikor a bolond az előző este leitta magát, eltűnt a palotából, és másnap délig sem jött vissza, a szultán kérdezősködött utána kíséreténél. Azt felelték neki: „Ó, urunk, a váli holtan találta, elvitette és megparancsolta, akasszák fel a gyilkosát. És amikor a gyilkost készültek kivégezni, hirtelen csak megjelent egy másik, utána egy harmadik ember, és mind azt mondta, hogy ő ölte meg a bohócot és nem más, és mindegyik elmondta a válinak, miért ölte meg.” A szultán ekkor előhívatta az udvarmestert, és azt mondta neki: „Menj le a válihoz, és vezesd elém a többiekkel együtt.” Az udvarmester lement a városba, és látta, hogy a hóhér már éppen ki akarja végezni a szabót; rákiáltott: „Hagyd abba!” - És közölte a válival, hogy a szultán akarja a bírói tisztet ellátni. Visszatért a válival, a szabóval, a zsidóval, a kereszténnyel meg a konyhafelügyelővel a szultánhoz; a kis púpost is magukkal cipelték. A váli a szultán színe előtt megcsókolta a földet, és elmondta a púpos és a négy ember esetét.

Amikor a szultán a történetet meghallotta, nagyon elcsodálkozott, és jót nevetett rajta. Meg is parancsolta, hogy aranybetűkkel jegyezzék fel a krónikákba. És a jelenlevőkhöz fordulva kérdezte: „Hallottatok már olyasmit, ami a kis púpos történetéhez fogható?”

Ekkor előlépett a keresztény sáfár, és így szolt: „Minden idők királya, ha megengeded, elmesélek valamit, ami velem történt, és még csodálatosabb, különösebb és mulatságosabb, mint a kis púpos története.”

„Mondd el, mi az” - szolt a szultán. A keresztény sáfár pedig mesélni kezdett.

A keresztény sáfár meséje

Tudd meg, korunk nagy királya, hogy én árukkal megrakodva jöttem ebbe az országba, és a végzet ide kötött hozzátok. A koptok közül való vagyok, Kairóban születtem, és ott is nevelkedtem. Apám alkusz volt, és amikor meghalt - már férfikorban jártam -, folytattam munkáját. Egy napon, amint üzletemben ültem, egy pompás ruhába öltözött, gyönyörű fiatalember érkezett hozzám számaron. Mikor meglátott, köszöntött, és én felkeltem, hogy tisztelettel fogadjam. Egy kendőt vett elő, amelybe szezámszemek voltak bekötve, és megkérdezte, mennyiért veszem vékáját? Azt feleltem, hogy száz dirhemért. Erre ő így szólt: „Végy magadhoz zsákhordókat és munkásokat a mérleghez, aztán menj el az El-Dzsavali fogadóba a Báb el-Naszrnál³¹; ott találsz majd engem.” Ideadta a kendőbe kötött szezámot, megfordult és elment. Én bejártam a gabonakereskedőket, és ők vékájáért százhusz dirhemet kínáltak az áruért. Magamhoz vettem hát négy zsákhordót, elmentem a fiatalemberhez; már várt rám. Mikor meglátott, felkelt, odament a raktárhoz, kinyitotta, mi lemértük a gabonát: ötven vékányi volt.

Azt mondta a fiatalember: „Téged minden vékáért tíz dirhem jutalék illet meg: ha megkaptad a gabona árát, tartsd magadnál a pénzt: ötezer dirhemet tesz ki az egész, ebből ötszáz a tiéd, nekem tehát marad négyezer-ötszáz. Amikor majd a többi áruimat is eladtam, eljövök érte.” Átvettem az árut, és azt mondtam, úgy lesz, ahogy parancsolja, kezet csókoltam neki és elmentem. Aznap tehát összesen ezerötszáz dirhemet kerestem.

Elmúlt egy hónap, és a fiatalember megint eljött hozzám: „Hol a pénz?” - kérdezte. „Itt van kéznél” - feleltem. „Tartsd magadnál - mondta -, amíg érte jövök.” És én vártam rá, amíg megint elmúlt egy hónap. Akkor eljött, és érdeklődött a pénze után. Felkeltem, üdvözöltem és megkérdeztem, nem akarna-e nálam enni. Elhárította a meghívást, és azt mondta, tartsam még magamnál a pénzt, majd eljön érte. Elment, én meg félretettem számára a pénzt, és vártam rá. Megint elmúlt egy hónap, amíg ismét megjelent. Azt mondta, másnap átveszi tőlem a pénzt; aztán elment, én pedig hiába vártam rá a következő napon.

Egy hónapig maradt el, és azt mondtam magamban: „Ez a fiatalember csodálatosan jóhiszemű lélek!” Egy hónap múlva megjelent ragyogó, pompás öltözetben. Szép volt, akárcsak éjszaka a telihold; mintha most szállt volna ki a fürdőből, arca piros volt, homloka mint tiszta hó, fénylett, rajta a kis lencse, mint fekete ámbra, úgy sötétlett. Mikor megláttam, megcsókoltam kezét, áldást kértem rá, és megkérdeztem: „Uram, nem akarod átvenni a pénzedet?” Azt felelte, legyen még türelemmel, amíg elintézte ügyeit, akkor majd átveszi, azzal elment. Azt mondtam magamban: „Alláhra, ha megint eljön, megvendégelem, annyi hasznom volt a pénzéből, hogy nagy vagyont szereztem vele.”

Az év végén jött el megint, az eddigieknél is pompásabb ruhában. Én esküvel unszoltam, hogy legyen a vendégem. Azt felelte, hogy csak azzal a feltétellel, hogy a költségeket a nálam tartott pénzből fedezem. Beleegyeztem és leültettem, aztán összeszedtem mindent, ami étel-ital meg egyéb kellett, elébe tettem, és azt mondtam neki: „Alláh nevében!” Közel húzódott az asztalhoz, kinyújtotta bal kezét, és csodálkozva láttam, hogy a bal kezével kezdett enni. Mikor végeztünk, és megmosta kezét, odanyújtottam a törülközőt, aztán leültünk beszélgetni. Így szóltam hozzá: „Valami nyomja szívemet. Könnyíts rajta, és mondd meg, miért ettél a bal kezeddél! Talán valami baja van a jobbnak?” Szavaimra ezt a verset mondta:

---

³¹ A Győzelem Kapuja. Kairó északi kapuinak egyike.

Ne kérdezzed, hogy mi van szívemben,
Nehogy meglásd, mily beteg a lelkem.
Boldogságomról se kérdezz: vége!
Józan bölcsesség jött a helyébe.*

Előhúzta a karját a ruhaujja alól, hát le volt vágva a keze! Csukló kéz nélkül! Elámultam, de ő azt mondta: „Ne csodálkozzál, és ne gondold, hogy tiszteletlenségből ettem nálad a bal kezemmel. Azért nem használtam a jobb kezemet, mert le van vágva.” - „És hogyan történt ez?” - kérdeztem. Erre ő így felelt:

Tudd meg, hogy bagdadi vagyok, apám a város előkelőségei közé tartozott. Mikor felnőttem, sokat hallottam vándoroktól, utazóktól és kereskedőktől Egyiptomról, és szavaik belevésődtek a szívembe. Mikor apám meghalt, nagy vagyonhoz jutottam, hatalmas készletet szereztem be bagdadi és moszuli kelmékből meg hasonló értékes árukból, bálákba csomagoltam, és eltávoztam Bagdádából. Alláh szerencsés utat írt számomra a sors könyvébe, amíg eljutottam ide a ti városotokba.

Ekkor sírva fakadt, és ezeket a sorokat idézte:

Elkerüli a mély árkot sokszor a vak ember,
Míg egy másik beleesik épen látó szemmel;
Az ostoba ha rosszat mond, nincsen semmi benne,
De az okos ha mondaná, biztos veszte lenne.
Alig tudja megkeresni kenyerét a jámbor,
De a hitetlenre úgy hull minden jó, mint zápor.
Mit eszelhet ki az ember? Mit lehet itt tenni?
Azon, mit a végzet végzett, nem változtat semmi.*

Mikor elmondta a verset, így folytatta: Mikor megérkeztem Kairóba, leraktam áruimat a Maszrúr-khánban³²; felbontottam a bálákat, elraktároztam őket, aztán pénzt adtam a szolgának, hogy vásároljon ennivalót, és lefeküdtem aludni.

Mikor felkeltem, elmentem a Bein el-Kaszrein³³ útra. Aztán hazatértem, este lefeküdtem, másnap reggel felbontottam az egyik kelme-bálámat, és azt mondtam magamban: „Most felkerekedem, és bejárom a vásártereket, megnézem, mi a helyzet a piacokon.” Fogtam néhány vég kelmét, odaadtam szolgáimnak, aztán mentem velük, amíg el nem értem a Dzsirdzsiszról elnevezett Keiszarijéhez³⁴. Az ügynökök eléem jöttek, mert már tudtak az érkezésemről, átvették a kelmét, és kikiáltották az árut a piacon. De a kínált összegek nem érték el a portéka beszerzési árát sem. Akkor a kikiáltók seikhje azt mondta: „Tisztelt uram, megmondom én, hogyan kereshetsz az üzleten; tégy úgy, ahogy a többi kereskedő csinálja; add el az árut hitelbe, bizonyos megállapított határidőre, a jegyző, négy tanú meg a pénzváltó közreműködésével. A kamatokat minden csütörtökön és hétfőn behajtod; így minden dirhemből két dirhemet csinálhatsz, és amellet lesz alkalmad, hogy Egyiptom és a Nílus szépségeit és örömeit élvezd!” - „Ez okos tanács” - gondoltam, és vettem magam mellé két kikiáltót, elmentem velük a khánba, ezek elvitték a kelméket Keiszarijére; ott eladtam a kereskedőknek,

---

³² Idegenből jött kereskedők szállása és áruraktára.

³³ *Bein el-Kaszrein* - két kastély között: Kairó főutcája, két kalifapalota közt.

³⁴ Főbazár.

kiállítottam a kötelezvényt, azt átadtam a pénzváltónak, akitől elismervényt vettem róla. Aztán visszamentem a khánba, ottmaradtam néhány napig, mindennap egy pohár bort rendeltem, ürühúst, édességeket hozattam, amíg el nem telt a hónap, amikor a járandóságaimat felvehettem. Minden csütörtökön és hétfőn a kereskedők boltjánál ültem, a pénzváltó és a jegyző meg elhozta nekem a kereskedőktől behajtott pénzt.

Egy napon a fürdőben voltam, majd visszamentem a khánba, szobámban elfogyasztottam a reggelimet, megittam hozzá a boromat, aztán aludtam egyet. Amikor felébredtem, megettem egy csirkét, kiillatosítottam magamat, aztán elmentem az egyik kereskedőnek, Bedr ed-Din el-Busztáninak³⁵ a boltjába. Szívélyesen üdvözölt, leültünk és egy ideig beszélgettünk ott a boltban. Amint ott ülünk, egyszerre ringó léptekkel bejön egy nő, és helyet foglal épp én-mellettem. Kissé félrecsúszott fejkendője alól hódító illatok szálltak felém. Szívemet rabul ejtette szépsége és kedves megjelenése, mikor pedig fellebbentette az izárt, megláttam fekete szemét is. Köszöntötte Bedr ed-Dint, ez viszonzta az üdvözlést, felkelt és beszélgetni kezdett vele. Hangjának hallatára a szerelem egészen hatalmába ejtette szívemet. Azt kérdezte Bedr ed-Dintől: „Van valódi aranszállal átszőtt kelméd?” Ez mutatott neki egy véget, és a leány megkérdezte, hogy elviheti-e most úgy, hogy a pénzt majd beküldi érte. A kereskedő azt felelte: „Úrnőm, ez lehetetlen, mert ez itt a kelme tulajdonosa, és én tartozom neki a nyereségrészesedéssel.” - „Ó, te szerencsétlen! - felelte a nő. - Máskor egész végeket szoktam tőled elvinni, elég nagy értékben, és mindig úgy fizetek, hogy többet nyersz rajta, mint amennyire számítottál.” - „Igen - felelte a kereskedő -, csak hogy nekem feltétlen szükségem van arra a pénzre még ma.” A nő megfogta a kelmét, nekivágta a kereskedő mellének, és ezt mondta: „A magadfajta nép nem tudja a rangot megbecsülni!” Felkelt és el akart távozni. Én azt hittem, hogy a lelkem megy vele, felugrottam és azt mondtam neki: „Úrnőm, ajándékozz nekem egy pillantást, és fordítsd vissza kegyes lépteidet.” A nő visszafordult, mosolygott és így szólt: „A te kedvedért visszajövök.” És leült a boltban, velem szemben. Én megkérdeztem Bedr ed-Dintől, mi az ára annak a kelmének. - „Ezerszáz dirhem” - felelte. Azt mondtam neki: „Legyen a te hasznod száz dirhem, adj papírt, és én írást adok a portéka áráról.” Átvettem tőle a kelmét, megcsináltam az írást saját kezemmel, aztán odaadtam az árut a nőnek ezekkel a szavakkal: „Vedd és menj; ha akarod, tekintsd úgy, mint ajándékot éntőlem.” - „Alláh jutalmazzon meg minden jóval, juttassa neked egész vagyonomat, és tegyen téged férjemmé; bár meghallgatná fohászomat” - mondta a nő. „Neked adom ezt a vég kelmét - feleltem -, és még több is a tied lehet; de engedd meg nekem, hogy arcodat lássam.” Félrevonta a fátylát, és mikor azt az arcot megpillantottam, ez a látvány ezer sóhajt csalt ki belőlem. Szívemet a szerelem hozzáláncolta, és nem voltam ura eszemnek. Ő megint befedte arcát, fogta a kelmét, ezt mondta: „Uram, ne hagyj epekednem utánad” - és eltávozott. Ott üldögéltem a bazárban egészen a délutáni ima végéig; eszem egészen megzavarodott, a szerelem teljesen hatalmába ejtett. És nagy szenvedélyemben, mielőtt felkeltem, megkérdeztem a kereskedőt, hogy ki volt ez a nő. „Egy nagyon gazdag emír lánya. Apja meghalt, és sok pénzt hagyott rá” - felelte.

Elbúcsúztam a kereskedőtől, és visszamentem a khánba. Elém tették a vacsorát, de én folyton csak a nőre gondoltam, és nem ettem semmit. Lefeküdtem, de nem tudtam aludni: reggelig ébren voltam. Akkor felkeltem, új ruhát öltöttem magamra, megittam egy pohár bort, ettem valami keveset, és elmentem a kereskedőhöz, üdvözöltem, és leültem nála. És eljött a nő egy rabszolgaleány kíséretében, még díszesebb ruha volt rajta, mint az előző napon. Leült, köszöntött engem, Bedr ed-Dint még csak nem is üdvözölte, és ékesszóló hangon, amilyenél kellemesebbet és édesebbet nem hallottam, így szólt hozzám: „Küldj valakit velem, akinek

---

³⁵ A kertész.

átadhatom az ezerszáz dirhemet, a kelméd árát.” Azt feleltem neki, hogy nem sürgős, de így szólt: „Bár soha el ne veszítenélek téged” - és ezzel máris ideadta a kelme árát. Leültünk és beszélgettünk. Jelekkel tudomására hoztam, hogy vágyom reá, ekkor sietve felkelt, mint akit megbántottak, és kiment az üzletből.

De a szívem csak rajta csüngött, utána mentem, azonban elvesztettem szem elől. Egyszerre csak egy rabszolgaleány állott elém, és azt mondta: „Uram, egy hölgy beszélni kíván veled.” Meglepetten feleltem neki: „Engem itt nem ismer senki.” - „De hamar elfelejtetted úrnőmet - válaszolta a leány -, aki ma, ennek meg ennek a kereskedőnek a boltjában volt.” Elmentem vele a pénzváltók piacára, s mikor a leány úrnője meglátott, odahúzott magához, és azt mondta: „Ó, kedvesem, szerelem költözött szívembe, és vert gyökeret bennem. Mióta megláttalak, nem jön szememre álom, étel-ital nem kell.” Így válaszoltam: „Én még fájdalom-sabban szenvedek, az én állapotomat panaszos szó nem tudja kifejezni.” - „Kedvesem - mondta -, elmegyek hozzád.” - „Én itt idegen vagyok - feleltem -, nincs más lakásom, ahol fogadhatnálak, csak a khán, ha tehát meg akarsz könyörölni rajtam, és megengeded, hogy eljöjjek hozzád, a gyönyörűségem teljes lenne.” Azt felelte erre: „Jól van; de ma péntek éjjele van, akkor lehetetlen. De majd holnap ima után ülj fel a szamaradra, és kérdezd, merre van a Habbánije³⁶, és ha odaértél, kérdezősködjél Báratnak nakib³⁷, ismertebb nevén Abu Sámeh káahja³⁸ után; ott lakom. Ne késsél, mert nagyon várlak.”

Végtelenül boldog voltam. Elváltunk, hazamentem a khánba; az egész éjjelt álmatlanul töltöttem, és alighogy megláttam a hajnal derengését, felkeltem, más ruhába öltöztem, jó illatszerekkel szagosítottam magamat, egy kendőbe csavarva ötven aranydinárt vettem magamhoz, és elmentem a Maszrúr-khánból a Báb-Zuveiléhez³⁹, ott felültem egy szamárra, és azt mondtam a hajcsárnak, menjen velem a Habbánijére. Elindultunk és alig néhány perc után elérkeztünk abba az utcába, amelyet Darb el-Minkarinak⁴⁰ hívnak. Azt mondtam a hajcsárnak, menjen és kérdezze meg, Báratnak nakibnak merre van a káahja. Rövid idő múlva visszajött és azt mondta, szálljak le, mert megérkeztünk. „Menj előre a káahhoz” - mondtam neki, és mentünk, amíg el nem értünk a házhoz. „Holnap reggel gyere el ide értem” - hagytam meg neki. „Alláh nevében” - felelte a hajcsár. Egy negyed aranydinárt adtam neki, ő átvette és elment.

Bekopogtam a kapun. Két fiatal leány jött ki, kerek keblű szüzek, szépek, mint a telihold, és azt mondták, menjek be, mert úrnőjük már vár engem; egész éjjel nem tudott aludni, olyan szenvedélyesen vágyódott utánam. Bementem egy hét ajtóval elzárt terembe; köröskörül kertre nyíló ablakok, a kertben színpompás virágok, csörgedező patak, zengő madarak. A terem falai olyan finoman csiszolt fehér márványból készültek, hogy az ember megláthatta benne saját magát. Mennyezete arannyal borítva, körös-körül kékbetűs felírásokkal, szépségében változatos, csak úgy ragyog a néző szemébe. A padozat márványmozaikkal volt fedve, közepén szökőkút, a medence sarkai gyöngyökkel és drágakövekkel ékesítve, mindenfelé óriási színes selyemszőnyegek és nyughelyek. Beléptem és leültem. Alig néztem szét, már bejött a leány. Fején gyöngyökkel és ékkövekkel kirakott diadém, arca kifestve, szépségfoltocskákkal. Mikor megpillantott, rám mosolygott, megölelt, kebléhez szorított, ajkát ajkamra tapasztotta, szívta nyelvemet, én ugyanúgy tettem. „Igazán eljöttél hozzám? Nem álmodom?”

---

³⁶ Főutca Kairó keleti részén.

³⁷ Főnök, elöljáró, kormányzó.

³⁸ Előkelő palota, magas terem.

³⁹ Kapu Kairó északi részén.

⁴⁰ A „Bizonytalanság útja”.

- kérdezte. „Rabszolgád vagyok” - feleltem. - „Légy üdvözölve, uram. Amióta megláttalak, nem örvendeztetett az álom, és nem ízlett az étel” - mondotta. - „Ugyanígy vagyok én is” - feleltem. Aztán leültünk, beszélgettünk, de én szégyenlősen a földre sütöttem a szememet. Nem sokáig ültünk így, már behozták az asztalt, rajta a legválogatottabb ételek, ürühús, finom sütemény, töltött csirke; ettünk, amíg jóllaktunk. Ekkor elém tették a mosdótálat és a kancsót, megmostam kezemet, aztán rózsavízzel, pézsmával illatosítottuk magunkat, és megint beszélgetni kezdtünk. Ő ezt a verset énekelte:

Ha tudtam volna, jössz: eléd terítem
Szívem vérét és szemem bogarát.
Arcom lett volna lábad szőnyege,
Hogy puhán léphess pilláimon át.*

Elpanaszolta, ami a szívét nyomta, és én is elmondtam történetemet. A szerelem annyira a hatalmába kerített, hogy minden pénzem-gazdagságom semmiség volt számomra. Majd elkezdtünk játszodozni, enyelegni, ölelkezni, csókolózni. Késő este a rabszolgányok ételeket és italokat hoztak be; pompás lakomához terítettek. Ettünk és ittunk éjfélig, akkor lefeküdtünk, és ölelkeztünk reggelig. Soha életemben ilyen éjszakám nem volt. Reggel fölkeltem, párnája alá tettem a kendőbe kötött aranyakat. Sírva búcsúzott tőlem, és azt mondta: „Ó, uram, mikor fogom megint ezt a szép arcot látni?” Azt feleltem neki, hogy estére megint ott leszek. Mikor eltávoztam, a hajcsár már várt reám a kapunál. Nyeregbe szálltam, visszamentem vele a Maszrúr-khánhoz. Leszálltam a számárról, fél dinárt adtam a hajcsárnak, és azt mondtam neki, napnyugtakor megint jöjjön értem. „Fejemre, úgy lesz” - felelte, én pedig lementem a szállásomra, megreggeliztem és megint elmentem a kelméim árát behajtani. Mikor hazamentem, bevásároltam számára sült ürüt, édességeket, aztán teherhordót hívtam, leírtam neki a palota helyét, és odaadtam neki, ami útjáért járt, és megint mentem üzleti dolgaim után, egészen estig. A hajcsár eljött értem, megint vettem ötven aranyat, és bekötöttem egy szép kendőbe. Odaérve láttam, hogy a márványt csillogóra törölték, minden rezet kifényesítettek, a lámpákat megtöltötték, a gyertyák meg voltak gyújtva, az ételt már kitalálták, a bort betöltötték. Mikor meglátott, a nyakamba borult, és azt mondta: „Elhagyatott voltam nélküled.” Aztán elém tette az asztalt, és ettünk, amíg jóllaktunk. Most a rabszolgányok elvitték az asztalt, italt hoztak be, és mi éjfélig ittunk, csókolóztunk, édeleztünk, aztán lefeküdtünk, és reggelig ölelkeztünk. Mikor felkeltem, odatettem neki az ötven aranyat, mint előző napon, és eltávoztam. Már ott találtam a hajcsárt, elnyargaltam a szállásomra, ott jót aludtam, aztán a vacsorához beszereztem egyet s mást: diót, mandulát, borsos rizst, kisütött kolakásziagumót meg több ilyenfélét, vettem aszalt és illatosított gyümölcsöt, és elküldtem neki. Otthon megint magamhoz vettem, kendőbe kötve, ötven dinárt, eltávoztam, elnyargaltam a hajcsárral, mint szoktam, a káahhoz, bementem, ettünk, ittunk, fekvüdtünk reggelig. Mikor felkeltem, odatettem neki a kendőt, és mint azelőtt is, visszanyargaltam szállásomra.

Így folyt ez egy darabig, amíg egy reggel arra ébredtem, hogy nemcsak dinárom, de egy dirhemem sincs. Azt gondoltam magamban: „Ez a sátán műve!” És ezeket a sorokat mondtam:

Letörli a nyomor a fényt az ember homlokáról,
Mint ahogy a fényes nap is, mikor lenyugszik, elsárgul.
Emberektől távol: meg nem emlékezik róla senki,
Ha köztük van: nem engedik örömben, jóban részt venni.
A bazárban csak meglapul és félénken vonul hátra,
A magányban sűrűn omlik forró könnyeinek árja.
Alláhra! Övéi közt is lehet-e, hogy egyéb legyen
A nyomorsujtotta ember, mint megvetett, bús idegen?*

Elindultam hazulról, mentem, mendégéltem, amíg a Bein el-Kaszreinre értem, onnan tovább a Báb-Zuveileig. Olyan nagy volt ott a tolongás, hogy az egész kaput eltorlaszolta. És a végzet rendeléséből a nagy tömegben egy katona mellé szorultam. Kezem odaért a zsebéhez, és éreztem, hogy egy erszény van benne. Megfogtam és kihúztam a zsebéből. A katona észrevette, hogy megkönnyebbedett a zsebe, belenyúlt, látta, hogy üres, felém fordult, felemelte kezét, és egy bunkóval olyat ütött a fejemre, hogy végigvágódtam a földön.

A nép körülvelt bennünket, megfogták a katona lovának gyeplőjét, és rászóltak a katonára: „Micsoda szégyen, hogy kihasználva a tolongást, ekkorát ütsz erre a védtelen fiatalemberre?” A katona meg ezt kiáltotta: „Ez rabló, tolvaj!” Eközben magamhoz tértem, láttam a nagy tömeget, hallottam, amint mondták: „Ez a szép fiatalember nem lopott.” Egyikük elhitte, másikuk nem, nagy szóváltás kezdődött, a nép ide-oda cibált, meg akart menteni: de a végzet akarataból épp akkor jött arra a váli néhány hatósági emberrel, odajöttek a kapuhoz, meglátták a körém meg a katona köré gyűlt tömeget. „Mi van itt?” - kérdezte a váli. A katona ezt felelte: „Alláhra, ó, emír, ez az ember tolvaj; a zsebemben egy kék erszény volt, benne húsz dinár, és kilopta a tolongásban.” A váli megkérdezte: „Volt még valaki melletted?” - „Nem volt” - felelte a katona. Most a váli előszólította az őrség parancsnokát, és azt mondta neki: „Fogd le ezt a fiatalembert, és motozd meg.” Erre megfogtak, és Alláh védőpalástja leomlott rólam. „Vetkőztesd le pőrére!” - parancsolta a váli. És mikor levetkőztettek, megtalálták ruhámban az erszényt; a váli átvette, felnyitotta, megszámlolta a tartalmát, és látta, hogy húsz dinár van benne, ahogyan a katona mondta. A váli dühbe jött, hátraszólt kíséreihez: „Vezessétek ide elé!” Oda vittek, és a váli megkérdezett: „Fiatalember, mondd meg az igazat. Te loptad el ezt az erszényt?” Lehorgasztottam a fejemet, és azt gondoltam magamban: ha mondom is, hogy nem loptam el, mégis az én ruhámból húzták elő, ha pedig bevallom, hogy elloptam, benne vagyok a bajban. Végre felemeltem fejemet, és azt mondtam: „Igen, én loptam el.”

Mikor a váli ezt meghallotta, nagyon elcsodálkozott, tanúkat hívott, azok megerősítették szavaimat. Ez mind a Báb-Zuveile előtt történt. Most a váli megparancsolta a hóhérnak, hogy vágja le a kezemet, és a hóhér levágta a jobb kezemet. A katonának ekkor megesett a szíve rajtam, és maga kérte a válit, ne végeztesse ki. A váli megkegyelmezett és eltávozott. A tömeg még mindig ottmaradt körülöttem, egy pohár bort hoztak, a katona meg ideajándékozta nekem az erszényt. Azt mondta: „Szép fiatalember vagy, nem való, hogy lopásra add magadat.” Elfogadtam az ajándékot, és ezt a verset mondtam:

Nem vagyok és sose voltam rabló, ó, te derék ember,
Ne nézz engem zsebtolvajnak gyanakodó, görbe szemmel.
Ami erre hozott engem, a sorsnak gyors változása;
Az halmozott bánatot, bajt, nyomort reám egyre-másra.
Nem én hajítottam nyilat: ami történt - Alláh tette,
Ő lőtte le koronámat, hogy fejemet célba vette.*

A katona tovább ment, és én is odábbálltam, begöngyöltem levágott kezemet egy ruhába, és keblembe rejtettem. Szörnyű lelkiállapotban, fakóra vált arccal mentem vissza a leány házába, és ott feldúltan levettem magamat a kerevetre. Mikor a leány meglátott, megkérdezte: „Mi lelt téged, miért változott meg ennyire az orcáid színe?” Én így feleltem: „Fáj a fejem, nem jól érzem magamat.” A leány ekkor szomorúan ezt mondta: „Ne égesd a szívemet, uram. Ül fel, fordítsd felém a tekintetedet, és meséld el nekem, mi a bánatod. Mert arcod azt mutatja, hogy valami történt veled.” - „Hagyj, kérlek, most engem” - feleltem neki. A leány most elsírta magát: „Úgy látszik, elhidegültél irántam. Egészen más vagy, mint szoktál lenni.” Sírt és beszélt hozzám, de én nem feleltem neki. Eljött az este, odahozták eléem az ételeket. Én nem

ettem, mert féltem, mi lesz, ha meglátja, hogy bal kezemmel eszem. Azt mondtam neki: „Nincs most étvágyam.” Megint kért, mondjam el neki, mi történt velem, mert látja, milyen levert vagyok, hogy megtört a szívem és lelkem. „Majd szép lassan mindent elmondok” - feleltem neki. Ekkor bort tett elém. „Tessék, igyál, ez elhajtja a rosszkedvedet. Utána majd elmeséled, mi történt.” - „Hát ha meg kell lenni, itass meg.” Töltött egy pohárral, kiitta, aztán még eggyel töltött, azt ideadta, én a bal kezemmel vettem el, pilláimról könnyek csorogtak, és ezeket a verseket mondtam:

Ha Alláh oly emberre sújt és mér csapást csapásra,
Akinnek van szíve-esze, van jó szeme, hallása:
A fülét megsiketíti, szívét meg vakká teszi,
És mint fejről a haját, az eszét úgy elveszi.
Mikor aztán teljesedett akaratja,
„Hadd okuljon!” - eszét megint visszaadja.*

Ezután megint bal kezembe vettem a poharat és sírtam. Mikor ezt látta, hangosan felsikoltott: „Miért sírsz? - kérdezte. - Tüzes fájdalommal égeted a szívemet! És miért fogod a poharat a bal kezedbe?” Azt feleltem, hogy kelés van a másik kezemen. Erre azt mondta, mutassam, majd ő felfakasztja. „Még nincs itt az ideje, hogy megnyissuk; hagyj engem; most nem mutatom meg” - feleltem. Ezzel kiittam a poharat, ő meg egyre töltögetett, míg végre a bor erőt vett rajtam, és én ültő helyemben elaludtam. Most meglátta, hogy a karom csonka, megmotozott és megtalálta az erszényt az aranypénzzel. És olyan szomorúság fogta el, mint embert még soha, és addig bánkódott miattam, amíg reggel lett.

Mikor felébredtem, láttam, hogy húslevest készített oda nekem négy tyúkból, elém tette, aztán bort töltött, én ettem-ittam, oda tettem az erszényt, ahova szoktam, és menni akartam. Megkérdezett: „Hová mész?” Azt feleltem: „Valahova, ahol szívemből elhessegethetem a bánatot.” - „Ne menj el; ülj le.” Leültem, és ő így szólt: „Csakugyan annyira szeretsz, hogy egész pénzedet rám áldoztad, és elvesztetted miattam a kezedet? Hát téged hívlak tanúnak, és Alláh is tanúm, hogy sose foglak elhagyni. Majd meglátod, hogy igazat beszéltem. Talán meghallgatja Alláh az imádságomat, hogy házastársak legyünk.” Tanúkért küldött, és mikor megjelentek, azt mondta nekik: „Írjátok meg a házasságlevelet ennek a fiatalembernek a nevére, és tanúsítsátok, hogy megkaptam a nászi ajándékot.” Amikor pedig nekifogtak az írásnak, a leány így folytatta: „És azt is jegyezzétek fel, hogy minden pénzem, ami ebben a ládában van, minden mamlúkom és szolgálóleányom ezé az ifjúé.” Megírták a tanúsítványt, és így rám szállt a vagyon. A tanúk megkapták a díjukat és elmentek. A leány ekkor kézen fogott, bevitt a kincstárába, felnyitott egy nagy ládát, és azt mondta nekem: „Nézz ide, mi van ebben a ládában.” Odanéztem: hát tele volt kendőkkel átkötött csomagokkal. Megmagyarázta: „Ezt mind tőled kaptam; valahányszor a kendőbe kötött ötven aranyat odaadtad nekem, beledobtam ebbe a ládába. Vedd hát a pénzedet. Alláh visszaadta neked; ma gazdag lettél. Miattam sújtott téged a végzet azzal, hogy elvesztetted jobb kezedet. Én nem tudom ezt neked kellően meghálálni. Még ha életemet áldoznám érted, az is kevés lenne; még mindig te tettél volna többet.” Aztán azt mondta: „Vedd át a pénzedet.” És én birtokba vettem a láda tartalmát; még a maga pénzét is hozzáadta ahhoz, amit tőlem kapott. Szívem felvidult, bánatom elszállt, odamentem, megcsókoltam és ittam vele. És megint azt mondta: „Te egész pénzedet és kezedet feláldoztad szerelmedért; hogyan is volna módomban ezt viszonzni? Alláhra, ha életemet adnám szerelmedért, az is kevés lenne, és nem tennék eleget annak, amivel neked tartozom.” És írásban azt is nekem ajándékozta, ami vagyona volt ruhákban, ékszerekben és egyéb javakban. Az éjszakát vele töltöttem. Egész éjjel nem aludt, csak búsult miattam, mikor az egész történetemet elmeséltem.

Így éltünk nem egészen egy hónapig, amikor nagy betegségbe esett. A baj egyre súlyosodott, és ötven nap múlva már a túlvilág lakóihoz tartozott. Megrendeztem a temetését, elföldeltem, Koránt olvastattam emlékére, és nevében alamizsnát osztottam a szegények közt. Mikor sírjától hazatértem, láttam, hogy igen sok pénze volt és nagy vagyona, birtokai. Vagyonához tartoztak azok a szezámraktárak is, amelyek közül az egyiknek készletét neked eladtam. És azért nem jöttem hozzád oly soká, mert a raktár eladásával voltam elfoglalva, és még nem tudtam az árát behajtani. De elvárom tőled, hogy nem fogsz ellenkezni, ha most, hogy ettem az ételedből, neked ajándékozom annak a szezámnak az árát, amelyik nálad van. Tehát immár tudod, miért eszem a bal kezemmel.

Azt válaszoltam neki: „Túlságosan elhalmozol szívességeddel.” - „Nagyon kérlek, gyere velem az én házamba - mondta ekkor -, kairói és alexandriai árukat vásároltam, kísérijél el az utamon.”

Beleegyeztem és megígértem neki, hogy a következő hónap elején útnak indulok. Aztán eladtam mindenemet, árut vásároltam rajta, és eljöttem az ifjúval ebbe a ti városotokba. Itt az ifjú eladta áruját, vett helyette más árukat a ti városotokban, és visszament Egyiptomba. Az én sorsom úgy rendelte, hogy itt maradjak, a múlt éjszakáig, amikor ez a kalandom támadt itt az idegenben. Ez a történet, idők nagy királya, csodálatosabb, mint a kis púposé.

A király azt mondta: „Nekem a púpos története jobban tetszett. Nincs mentség, fel kell mindnyájatokat akasztani!”

Ekkor a konyha felügyelője lépett a kínai király elé, és azt mondta: „Ha megengeded, el fogok mesélni egy történetet, amely velem esett meg, mielőtt ebbe a kis púposba ütköztem. Ha jobb lesz, mint az a história volt, megkegyelmezel életünknek?” A király azt felelte: „Halljuk, mi az a mese.”

A konyhamester története

Tudd meg, századok és idők nagy királya, hogy az elmúlt este egy társaságban voltam, ahol a Koránt olvasták, és tudós férfiakat is meghívtak. Mikor a felolvasók végigolvasták az írást, behozták az asztalt, amelyen többek közt ott volt egy tál zirbádzse⁴¹ is. Mi nekiláttunk az evésnek, az egyik vendég azonban semmiképpen sem akart venni a tálból. Mi egyre csak unszoltuk, de ő esküdözött, hogy nem eszik belőle. Mikor pedig nagyon kértük, azt mondta: „Ne unszoljatok, mert én már torkig vagyok a zirbádzséval.” És ezt a két sort idézte:

Ha barátod elhanyagol néha,
Nincs ellened azért rossz szándéka.*

Mikor végeztünk a vacsorával, így szóltunk hozzá: „Alláhra, mondd el, mi az oka annak, hogy nem eszel a zirbádzséból?” Azt felelte: „Csak akkor eszem belőle, ha előbb negyvenszer megmostam a kezemet vízzel, negyvenszer szódával és negyvenszer szappannal, tehát összesen százhuszszor.” A házigazda erre parancsot adott a szolgáltnak, behozták a vizet, a szódát és a szappant, ő megmosta a kezét, ahogy mondta, majd nagyon kelletlenül leült, és szinte félve nyújtotta ki kezét a zirbádzséért, és végre enni kezdett. Mi nagyon csodálkoztunk rajta. A keze reszketett, és észrevettük, hogy hüvelykujja hiányzik, csak négy ujjal eszik. Azt mondtuk neki:

---

⁴¹ Híg étel, húsvagdalékkal, köménnyel.

„Alláhra, mi van a hüvelykoddal? Történt vele valami, vagy Alláh így teremtett?” Ő azt felelte: „Ó, testvéreim, nemcsak ez az egy hüvelykujjam hiányzik, hanem a másik kezem is, meg mind a két lábamé. Nézzétek!” És megmutatta másik kezét is; olyan volt, mint a jobb keze. És a lábának hüvelykujjai is hiányoztak. Mikor ezt láttuk, még jobban meglepődtünk, és azt mondtuk neki: „Égünk a türelmetlenségtől, hogy elmondd a történetedet, miért hiányzik kezedről és lábadról a hüvelykujjad, és miért kell százhuszszor megmosnod a kezedet.” Erre ő ezt mesélte:

Tudjátok meg, hogy apám a legnagyobb kereskedők egyike, Bagdád legelőkelőbb kereskedője volt, Harún ar-Rasíd kalifa idejében. De olyan szenvedélyesen szerette a bort és a zenét, hogy mikor meghalt, nem hagyott hátra semmit. Eltemettem, Korán-olvasást rendeltem számára, éjjel-nappal gyászoltam. Mikor felnyitottam üzletét, azt találtam, hogy igen kevés áru maradt utána, de adósság annál több. Megnyugtattam a hitelezőket, biztattam őket, aztán vettem-eladtam, és hétről hétre törlesztettem az adósságomat, míg végül mindent kifizettem, sőt a tőkémet is megnőveltem.

Amint egy nap üzletemben ültem, egyszerre egy fiatal nőt pillantottam meg, akinél szebbet szemem nem látott. Drága ékszerek díszítették, pompás ruha volt rajta; öszvéren lovagolt, előtte egy rabszolga, mögötte egy rabszolga. A bazár elején megállította az öszvért és bement. Egyik eunuchja követte, és azt mondta neki: „Úrnőm, bemehetsz a bazárba, de ne áruld el senkinek, hogy ki vagy, mert tüzet szabadítsz ránk.” És a szolga elfedte a nőt az emberek szeme elől; mikor pedig a leány szétnézegetett az üzletek között, nem látott díszesebbet, mint az enyém. A szolga kíséretében odajött az üzletem elé, belépett és üdvözölt. Nem hallottam szebbet, mint az ő beszéde, édesebbet, mint az ő hangja. Félrevonta arcáról fátyolát; mikor rápillantottam, ez a látvány ezer sóhajt csalt elő keblemből, szívemet elfogta a szerelem, és egyre csak néznem kellett arcát, és ezt a verset mondtam:

Galambszín-fátyolos szépségnek izenem:
A halál ment csak meg, úgy fáj a szerelem.
Egy látogatással éltem megmentenéd,
Nézd: adományodért hogy nyúl kezem feléd.*

Erre ő a következő verssorokkal felelt:

Veszítsem el szívem, ha elfelednélek!
Nem tud az szeretni soha mást, csak téged.
Ha volna kívüled szemem bárki másra,
Szépségedet többé soha ne is lássa.
Hogy sose feledlek, híven megfogadtam,
Azért szenved szívem forró indulatban.
Szerelem borából a vágy innom adott,
Bár itatna téged, mint engem itatott!
Elmész? Vidd utolsó sóhajom: temess el,
Ott legyen a sírom, ahol megtelepszel.
Nevemen ha szólítsz, én meghallom szavad,
Csontjaim sóhaja felel a föld alatt.
Ha megkérdeznének, Alláhtól mit kérek:
Az Ő szeretetét, aztán a tiédet.*

Amikor elmondta ezt a verset, így szólt: „Ifjú ember, vannak szép kelméid?” Én így feleltem: „Úrnöm, szolgál szegény ember, de légy türelmes, és várj addig, amíg a kereskedők kinyitják a boltjukat, és hozok neked olyan szövetet, amely méltó hozzád.” Aztán beszélgetni kezdtünk, én elmerültem a szerelem tengerében, és eltévedtem a szenvedély sivatagában. Mikor a kereskedők kinyitották boltjukat, felkeltem és elhoztam neki mindent, amit megrendelt: ára ötezer dirhem volt. Ő odaadta a kelmét az eunuchnak, kimentek a bazárból, a nő felült az öszvérré, és eltűntek a szemem elől. Nem mondta meg, hogy kicsoda, én pedig szégyelltem kérdezősködni, a pénzt sem mertem tőle elkérni, úgyhogy a kereskedőknek adós maradtam az ötezer dirhemmel.

A szerelemtől részegen mentem haza; elém tették a vacsorát, de alig ettem belőle; gondolataimat csak az ő szépsége foglalkoztatta; aludni akartam, de nem jött álom a szememre. Így tartott ez egy hétig. A kereskedők kérték a pénzüket. Kértem őket, legyenek még egy hétig türelemmel. Néhány nap múlva a nő megint eljött; öszvéren ült, eunuchja és két rabszolgája kísérte. Mihelyt megpillantottam, elszállt minden gondom, elfelejtettem minden bánatomat. Bejött hozzám, megszólalt szép hangján; azt mondta: „Uram, soká vártunk téged a kelme árával; hívasd a pénzváltót a mérleggel.” A pénzváltó eljött, az eunuch odaadta neki a pénzt, kamatostul, én átvettem, és kellemesen elbeszélgettünk, amíg a bazár üzleteit kinyitották. Akkor ezt meg azt vásároltatta velem. Én elhoztam neki a kereskedőktől mindent, amit kívánt; ő átvette, aztán elment, anélkül, hogy szót ejtett volna a fizetésről.

Távozása után megbántam a dolgot, mert amit tőlem elvitt, annak ezer dinár volt az ára. Mikor már eltűnt szemem elől, azt mondtam magamban: „Miféle szerelem ez? Fizet ötezer ezüstpénzt, és ezer aranypénz ára portékát visz el.” Nagyon féltem, hogy nem tudom visszafizetni a kereskedők pénzét, és azt mondtam magamban: „Itt a kereskedők csak engem ismernek; az a nő közönséges szélhámós, megtévesztett szépségével és bájával; látta, hogy fiatal vagyok, és most jót nevet rajtam. Még azt se kérdeztem meg, hol lakik!” Nyugtalan-ságom egyre fokozódott. Már több mint egy hónap telt utolsó látogatása óta, és a kereskedők mind jobban sürgették a pénzüket. Elhatároztam, hogy mindenemet eladom, és úgy éreztem, eljött a halálom órája.

Amint gondolataimba merülten üldögéltem az üzletemben, egyszerre csak megjelent a nő a bazár bejáratánál, és bejött hozzám. Láttára majd meghaltam az örömtől és a gyönyörűségtől. Azt mondta nekem: „Hozd a mérleget, és mérd le a pénzt” - aztán megadta minden tartozását. Egyszerre csak megkérdezte: „Van feleséged?” - „Nincs - feleltem -, nem ismerek senki asszonyt” - és sírva fakadtam. Megkérdezte, miért sírok. Azt feleltem, hogy valami eszembe jutott. Amikor a nő kiment az üzletből, hogy körülnézegessen a bazárban, elővettem néhány dinárt, odaadtam a rabszolgának, és megkérdeztem, akar-e köztem és úrnője közt közvetíteni. A szolga nevetett, és azt mondta: „Hisz ő még nálad is szerelmesebb. Neki nincs is szüksége a kelmére, csak miattad jár ide. Nyugodtan mondd meg neki, mit akarsz; nem fog vissza-utasítani, akármit kívánsz.”

A nő meglátta, hogy valamit adok az eunuchnak; visszajött az üzletbe, leült, én meg így szóltam hozzá: „Add meg a te szolgádnak, amit kérni fog, és bocsásd meg neki, amit most mondani akar.” És elmondtam neki, ami a szívemet nyomta. Kellemesen meglepődött, és beleegyezett, amire kértem. Azt mondta: „Ez a szolga levelet fog hozni tőlem, és te tégy úgy, ahogy majd ő mondja.” Ezután felkelt és elment, én meg siettem a kereskedőkhöz, hogy megadjam tartozásomat. Ők nyertek az üzleten, de énnekem csak a bánat jutott, hogy el kellett válnom tőle. Egész éjjel nem tudtam aludni.

Néhány nap múlva eljött a szolga; szívélyesen fogadtam, és kérdezősködtem a leányról; azt mondta, hogy úrnője beteg. „Mondd, mi van vele?” - kérdeztem. Ére ő így felelt: „Asszonyomat Harún ar-Rasíd felesége, Zubeida úrnő nevelte. Engedélyt kért és kapott úrnőjétől, hogy szabadon járhasson-kelhessen a városban. Gyakran kiment tehát a palotából, és lassanként Zubeida úrnő megbízottjává lett. Beszélt rólad is úrnőjének, kérte, engedje meg, hogy a feleséged legyen, de ő azt felelte: »Addig nem adom a beleegyezésemet, míg azt a fiatalembert nem láttam. Azután, ha tetszik nekem, hozzáadlak.« Most hát azt akarjuk, hogy azonnal gyere a palotába; ha be tudsz jutni anélkül, hogy észrevegyenek, megkapod feleségül; de ha felfedeznek, lecsapják a fejedet. Mit szólna hozzá?” Azt feleltem: „Jól van; veled megyek, és nem bánom, történjék akármi.” A szolga ekkor így szólt: „Menj ma este a Tigris melletti mecsetbe, amelyet Zubeida úrnő építtetett. Imádkozzál és töltsd ott az éjszakát.” Azt feleltem: „Készséggel és örömmel.”

Mikor eljött az est, elmentem a mecsetbe, imádkoztam és ott töltöttem az éjszakát. Reggelre kelve láttam, hogy két eunuch jön egy csónakon nagy, üres ládákkal. Behozták a mecsetbe, az egyik eunuch elment, de a másik ottmaradt a mecsetben. Mikor jobban megnéztem, ráismertem: ő közvetített köztem és úrnője között. Nemsokára megjelent az én kedvesem is, eléje mentem, átöleltem, ő sírva megcsókolt; egy ideig beszélgettünk, azután az eunuch fogott és bezárt az egyik ládába. A többi ládát is megrakták mindenfélével, betették a csónakba, és megindultak Zubeida úrnő palotája felé.

Most megbántam, amit tettem; azt gondoltam, biztos a halálom, sírtam a ládában, könyörögtem Alláhhoz, szabadítson meg. Ők meg eveztek, míg megérkeztek a ládákkal a kalifa palotájának kapujához. Bevitték a ládákat, azt is, amelyikben én voltam; elmentek a háremet és minden elrejtett termet őrző eunuchok között, amíg odaértek az eunuchok felügyelőjéhez. A felügyelő, akit álmából vertek fel, megkérdezte, mi van azokban a ládákbán. Azt felelték, hogy Zubeida úrnő holmija. „Nyissátok ki - mondta - egytől egyig, hadd lássam, mi van benne?” Azt mondták neki: „Miért nyitnók fel?” De ő rájuk kiáltott: „Ne lopjátok az időt! Fel kell nyitni ezeket a ládákat!” És már jött is. Én az első ládában voltam. Majdnem eszemet vesztettem félelmemben. Az egyik szolga ekkor azt mondta a felügyelőnek: „Halld, felügyelőnk, vesztémet okozod, és magad is vesztédbbe rohansz; négyezer dinár értékű holmi mehet tönkre. Ebben a ládában festett ruha van és négy manna⁴² Zenzem-víz.⁴³ Ha felnyitod, kifolyik a víz a ruhákra, és nyomban elmossa a színeit.” A felügyelő kis gondolkodás után így válaszolt. „Vidd hát a ládákat, és eredj a pokolba.” A szolgák felkapták a ládát, siettek tovább, és vitték a ládákat egymás után. Amint visznek, egyszerre megüti a fületem: „Jaj nekem! A kalifa, a kalifa!” Mikor ezt meghallottam, megfagyott bennem a vér. Elmondtam magamban azt a fohászt, amely nem hagyja cserben azt, aki elrebegi: „Nincs másutt erő és nincs hatalom, csak a magasztos, nagy Alláh kezében. Magam hoztam magamra ezt a szerencsétlenséget!” És hallottam, amint a kalifa azt mondja kedvesem szolgájának: „Mi van ezekben a ládákbán itt?” Azt felelte: „A ládákbán Zubeida úrnőnk ruhái vannak.” - „Nyissátok fel őket!” - parancsolta. Mikor ezt meghallottam, majd meghaltam, és azt mondtam magamban: „Ez földi életemnek utolsó napja; ha megszabadulok, feleségemmé teszem; de most felfedeznek, és leütik a fejeimet.” És elmondtam a hitvallást: „Vallom, hogy nincs más isten, mint Alláh, és Mohammed az ő prófétája.”

---

⁴² Súlymérték, kb. 5 kg.

⁴³ A Zenzem-forrás a mekkai szentély közelében fakad. Vizét csodatevőnek hitték.

Ekkor hallottam, amint a szolga azt mondja a kalifának: „Igazhívők fejedelme, ezekben a ládákban Zubeida úrnőnk ruhái vannak, és ő azt akarja, hogy csak neki vigyük fel őket.” De a kalifa nem tágitott: „Mindegy, fel kell nyitni, hogy lássam, mi van benne!” És odakiáltott a szolgálknak: „Hozzátok ide a ládákat!” Most már láttam, hogy végem van, itt hagyom ezt a világot. A szolgák egymás után vitték eléje a ládákat, és a kalifa látta, hogy illatszer, kelme és sok díszes ruha van bennük, és egyre csak nyitogatta a ládákat, mindegyikben ruhát meg hasonló holmit látott: végre már csak az maradt hátra, amelyben én voltam. Már nyújtották is feléje a kezüket, hogy kinyissák, de az én kedvesem szolgája elősietett, odament a kalifához, és azt mondta: „Ezt a ládát csak Zubeida úrnőnk előtt nézd meg, mert ebben titkos dolgai vannak.” Mikor a kalifa ezt meghallotta, megparancsolta, vigyék be az úrnőhöz a ládákat. Az eunuchok megindultak a ládával, amelyben én voltam, és letették a szoba közepén, a többi láda mellé. Ezalatt már felszáradt izzadságom, a szolga kiengedett a ládából, és azt mondta: „Nincs baj, ne félj, táguljon ki melled, és üdüljön fel szíved. Ül le, várj, amíg bejön Zubeida úrnőnk. Szerencséd volt.”

Ültem egy darabig, egyszerre csak tíz szűzleány jött be, szépek, mint a telihold, és felsorakoztak kétfelől ötven-ötven. Ezután bejött másik húsz rabszolganő, domború keblű szüzek, köztük Zubeida úrnő, aki alig tudott járni, annyi ékszer és nehéz ruha volt rajta. Mikor beléptek, a rabszolganők csoportja szétvált, én elébe mentem, megcsókoltam a földet színe előtt. Intett, hogy üljek le. Faggatni kezdett helyzetemről, származásomról, én mindenre megfeleltem. Nagyon megörült, és azt mondta: „Alláhra, nem veszett kárba a fáradtságom, amelyet ennek a leánynak nevelésére fordítottam. Tudd meg, hogy ezt a leányt úgy tekintjük, mint saját gyermekünket, és Alláh most a te kezébe teszi le.” Megcsókoltam a földet előtte, és boldog voltam, hogy feleségül vehetem.

Az úrnő parancsára ottmaradtam tíz napig, de nem tudtam kedvesemről semmit. Rabszolgalányok szolgálták fel nekem az ebédet és a vacsorát.

Tíz nap elteltével Zubeida úrnő engedélyt kért férjétől, az igazhívők fejedelmétől, hogy a leány férjhez mehessen; a kalifa megadta az engedélyt, és tízezer dinárt utalt ki számára. Zubeida úrnő kádiért és tanúkért küldött, és megírták a házasságlevelünket. Ezután édességeket meg pompás ételeket hoztak, és szétosztották a ház szobáiban. És így töltöttünk újabb tíz napot. A huszadik napon a leányt elvitték a fürdőbe, hogy tisztán várhasson engem a hálószobájában.

Asztalokat hoztak be, azokon ételeket, köztük egy tál zirbádzse is volt, megcukrozva, mósusszal szagosított rózsavízzel leöntve, benne sült szárnyas és különféle egyéb belevaló, ami az ember esztétikáját is megzavarja. És Alláhra, mikor az asztalt eléem tették, én nem sokat haboztam, nekiestem a zirbádzsének, és ettem, amíg jól nem laktam. Aztán letöröltem kezemet, de elfelejtettem megmosni, és addig ültem az asztalnál, amíg beállt a sötétség. Ekkor meggyújtották a gyertyákat, bejöttek az énekesnők tamburinnal, a menyasszony fátylát felfellebbentették előttem, elhalmozták arannyal, menyasszonyi ajándékkal, és az egész palotát bejárták vele.

Akkor bementem a hálószobába, és a szolgálók eléem hozták a leányt, levetették minden ruháját, és otthagyták velem az ágyban. Átöleltem, és el sem akartam hinni, hogy most az enyém. De ő megérezte kezemen a zirbádzse szagát, és hangosan felkiáltott, úgyhogy mindenfelől összefutottak a rabszolganők. Én felizgatott állapotban voltam, nem tudtam, mi az oka mindennek. A szolgálányok ijedten kérdezték: „Mi bajod, testvérünk?” Ő azt felelte: „Vigyétek el tőlem ezt az örültet! Azt hittem, hogy ép esze van!” Megkérdeztem tőle: mit látott rajtam, amit örülségnek tart. Azt felelte erre: „Te örült, miért etted úgy a zirbádzsét, hogy nem mostad meg utána a kezedet? Alláhra, nem fogadlak el, mert örült vagy, és olyan

ocsmányul viselkedel.” Azután oldala mellől elővett egy korbácsot, rávágott a hátamra meg az ülepemre, amíg a fájdalmas ütésektől elvesztettem eszméletemet. Most azt mondta a lányoknak: „Vigyétek, menjetek vele a városi válihoz, hogy levágja azt a kezét, amelyikkel a zirbádsét ette, és utána nem mosdott meg.” Mikor ezt meghallottam, felkiáltottam: „Nincs másutt erő és nincs hatalom, csak Alláhnál! Le akarod vágatni a kezemet, mert zirbádsét ettem vele, és nem mostam meg utána?!” A szolgálók is odamentek hozzá és kérlték: „Kedves testvérünk, ez egyszer ne haragudjál érte.” - „Nem lehet másképp - felelte. - Le kell vágni az egyik kezét!” Felöltözködött és kiment a szobából.

Csak tíz nap múlva láttam megint. Odajött hozzám, és azt mondta: „Te sötétképű, olyan keveset jelentek neked, hogy zirbádsét ettél, és nem mostad meg utána a kezedet?” Aztán kikiáltott a szolgálóknak, azok megkötöztek, mire a lány elővett egy éles borotvát, és levágta kezemnek meg lábamnak mindkét hüvelykujját, ahogy láttátok, uraim. Elájultam, ő pedig valami porral szórta be a sebet, és elállította a vérzést. Megfogadtam magamban, és meg is mondtam neki. „Sohasem eszem többé zirbádsét életemben anélkül, hogy negyvenszer megmossam a kezemet tiszta vízzel, negyvenszer szódával és negyvenszer szappannal.” És eskümet vette, hogy nem eszem zirbádsét anélkül, hogy a kezemet megmosnám, ahogy említettem.

Most, amikor behozták ezt a zirbádsét, elsápadtam, és arra gondoltam, hogy emiatt van kezem-lábam hüvelykujja levágva. És mert nagyon unszoltatok, azért cselekedtem úgy, ahogy esküm szerint cselekednem kellett.

Ekkor megkérdeztem tőle - folytatta a konyhamester - a társaság többi tagja előtt: „Mi történt aztán?” Az pedig így felelt:

Mikor megesküdtem a feleségemnek, megbékült a szíve, együtt háltunk, és Alláhra, pótoltam az elmulasztott időt, és elfelejtettem fájdalmaimat. Egy napon azt mondta: „A kalifa házának népe nem tudja, mi történt köztem és közted, és nem jött ide senki idegen rajtad kívül, te is csak Zubeida úrnő jóvoltából jöhettél be.” És ötvenezer aranyat adott át ezekkel a szavakkal: „Fogd ezt a pénzt, menj el, és végy számunkra egy jó tágas házat.” Elmentem, vettem egy szép nagy házat, és átvittem a házba mindent, amije volt, mindent, amit pénzben, kelmében, értéktárgyakban összehalmozott. - Nos, így történt, hogy hüvelykujjaimat levágták.

„Ez volt, ó, idők királya - folytatta a konyhamester - az ifjú bagdadi kereskedő története. Mi, vendégek, pedig folytattuk a lakomázást késő éjszakáig. Éjfélután azután hazamentünk, és akkor történt ez a históriám a púpossal. Ez az én mesém, és béke veled.” A király azt mondta: „Ez a mese nem szebb, mint a púpos históriája; sőt a púpos története külön, mint ez. Mindnyájukat keresztre feszítünk.”

Ekkor odalépett a zsidó, megcsókolta a földet, és azt mondta: „Ó, idők nagy királya, én mondok majd olyan történetet, ami csodálatosabb, mint a púpos históriája.” Kína királya erre így szólt: „Halljuk, mit tudsz mesélni.”

A zsidó orvos története

Ez a csodálatos eset fiatal koromban történt meg velem. Akkor Szíriában, Damaszkusz városában éltem; ott tanultam és ott gyakoroltam orvosi mesterségemet. Amint foglalkozásomat űzöm, egy napon eljött hozzám Damaszkusz kormányzójának egyik mamlúkjá, és elvitt a kormányzó házába. Mikor beléptem, a terem mélyén egy aranylemezekkel borított márványkerevetet pillantottam meg, azon feküdt a beteg, egy fiatalember, akinél szebbet a világ nem látott. Leültem az ágya fejéhez, fohászt mondtam felgyógyulásáért, válaszként csak a szemével intett, és kértem, hogy adja ide a kezét. Kinyújtotta a balját, amin igen elcsodálkoztam, azt mondtam magamban: „Istenemre, különös dolog, hogy ilyen előkelő származású, szép fiatal ember ennyire modortalan. Micsoda fennhéjázás!” Megtapogattam a csuklóját, orvosságot írtam elő, és tíz napon át állandóan látogattam. Végre felgyógyult, aztán elment a fürdőbe, megfürdött és visszatért otthonába. A kormányzó szép ruhát ajándékozott nekem, és megtett damaszkuszi kórházának igazgatójává.

Egyszer elmentem a fiatalemberrel a fürdőbe, és mikor levetkőztették a fürdéshez, láttam, hogy jobb keze le van vágva. A sebe még friss volt, ez okozta a betegségét is. Megdöbbenéssel és szomorúan láttam ezt, és mikor testére néztem, korbácsütések nyomait vettem rajta észre. Arcomon meglátszott a megdöbbenés. Az ifjú rám nézett, megértette felindulásomat, és azt mondta: „Ő, időnk nagy orvosa, ne csodálkozz állapotomon. Ha a fürdőből hazamentünk, el fogom mesélni ennek a történetét.”

Othonába érve, megkérdezte, van-e kedvem felmenni az ebédlőbe. Azt feleltem, igen. Ekkor a szolgálkával párnákat vitetett fel, birkapecsenyét süttetett, és gyümölcsöt hozatott. A szolgálkák teljesítették a parancsot, nekiláttunk az evésnek - ő a bal kezével -, aztán megkértem, mondja el történetét. Erre így beszélt:

Hallgasd meg, ó, időnk nagy orvosa, hogy jártam. Tudd meg, hogy Moszulból való vagyok. Mikor apám apja meghalt, tíz fiút hagyott hátra, közülük apám volt a legidősebb. Mikor felnőttek, mind megházasodtak. Apámat velem ajándékozta meg az ég, kilenc fivérének nem volt gyereke. Nagybátyáim körében nevelkedtem, és nagy örömük telt bennem.

Amikor felnőttem és elértem a férfikort, egy pénteki napon apámmal és nagybátyáimmal elmentünk a moszuli mecsetbe. Elvégeztük a közös ájtatosságot, az emberek eltávoztak a mecsetből, csak apám és nagybátyáim maradtak még; beszélgettek különféle országok csodáiról és városok érdekességeiről; a végén szó esett Egyiptomról is, és egyik nagybátyám megjegyezte, hogy utazók állítása szerint nincs a föld színén szebb ország, mint Egyiptom, sem pedig szebb folyó, mint a Nílus. Atyám azt mondta: „Aki nem látta Egyiptomot, nem látta a világot.”

Eltávoztunk, mindegyikünk hazament, de engem a vágyódás nem hagyott aludni, nem ízlett sem étel, sem ital, csak a hallottak foglalkoztatták a lelkemet. Néhány nap múlva nagybátyáim útra készültek Egyiptomba. Könyörögtem apámnak, hogy velük mehessek, és addig sírtam, amíg apám számomra is vásárolt árukat, és elmentem velük. De azt mondta nagybátyáimnak: „Ne engedjétek, hogy elmenjen Egyiptomba; hagyjátok Damaszkuszban, hogy ott adja el áruit.”

Útra keltünk, elbúcsúztam apámtól, elhagytuk Moszult, mentünk-mentünk egyfolytában Aleppóig. Ott néhány napra megállapodtunk, aztán tovább mentünk, amíg Damaszkuszba nem értünk. Ez a város valóságos paradicsom: ezernyi a lombos fája, millió dalos madárral, gyümölcs is van ottan bőven, folyók folynak a mezőben. Megszálltunk egy khánban. Nagybátyáim egy szálíg eladták áruikat, a kapott összegért meg újakat vettek. Az én áruimat is

olyan jó áron értékesítették, hogy egy dirhemért ötöt kaptam. Igen megörültem ennek a nyereségnek. Ekkor nagybátyáim otthagytak, és elindultak Egyiptom felé.

Egyedül maradtam tehát Damaszkuszban. Olyan gyönyörű káah-ban laktam, hogy szó azt nem tudja ecsetelni, havonként két dinár bért fizettem érte. Vígán éltem, ettem-ittam, amíg csak el nem költöttem a pénzem nagyobb részét.

Egy szép napon, amint a ház kapujában ülök, látom, hogy egy fiatal nő közeledik felém, olyan gyönyörű ruhában, amelyet szemem még nem látott. Behívtam, ő nem tiltakozott, bejött a kapun. Mikor belépett, boldogan éreztem hatalmamban, és bezártam az ajtót mögöttünk. Felfedte arcát, levette az izárt - a szépség csodája volt, és szívemben gyökeret vert a szerelem. Behoztam az asztalt, tele finom ételekkel, gyümölcsökkel és mindennel, ami az ilyen látogatáshoz tartozik; ettünk, enyelegtünk, azután ittunk, míg le nem részegedtünk. Akkor lefeküdtem vele, és gyönyörű éjszakát töltöttünk reggelig. Tíz aranyat akartam neki adni, de ő esküdözött, hogy nem fogad el pénzt tőlem. Azt mondta aztán: „Drága szerelmem, várj engem három nap múlva, alkonyatkor megint nálad leszek; készíts ezzel a pénzzel itt olyan lakomát, mint a mostani volt.” - És ezzel átadott nekem tíz dinárt, elbúcsúzott, elment, és magával vitte az eszemet is.

Három nap elteltével megjelent, hímzett ruhában, díszekkel, ékszerekkel: minden még pompásabb volt rajta, mint első ízben. Még mielőtt eljött, előkészítettem mindent, ami ilyen látogatáshoz kell. Ettünk-ittunk, aztán reggelig ölelkeztünk, mint az előző alkalommal. Reggel megint adott tíz dinárt és elbúcsúzott. Három nap múlva elrendeztem mindent, ami a vendégséghez kellett. Amikor megérkezett, még nagyszerűbben öltözve, mint az első és második alkalommal, így szólt hozzám: „Mondd, uram, szép vagyok?” - „Alláhra, gyönyörű vagy” - feleltem. Ekkor azt kérdezte: „Megengedné-e, hogy egy fiatal leányt hozzak magammal, aki szebb, mint én, fiatalabb is nálam, hogy együtt játsszunk, nevéssünk? Ő kért engem, hogy velem jöhessen, és hármásban tölthessük az éjszakát víg mulatozással.” Ezzel átadott húsz aranydinárt: „Készíts még szebb lakomát annak a lánynak tiszteletére, aki velem jön.” Aztán elbúcsúzott és elment. A negyedik napon mindent beszereztem a látogatáshoz, amint szoktam. Alkonyat után eljött, és vele együtt egy izárba burkolt nő. Bejöttek és leültek. Én boldog voltam, meggyújtottam a gyertyákat, örömmel és gyönyörrel üdvözöltem őket. Felkeltek, letették felső ruháikat, a fiatal leány is levette fátyolát, és láttam, hogy szép, mint a telihold, soha nála szebbet nem ismertem. Eléjük tettem ételt-italt, ettünk-ittunk, én az új leányt csókolgattam, töltöttem neki, és ittam vele. A másik leányt titkon marta a féltékenységi és így szólt: „Alláhra, szép ez a leány! Talán szebb, mint én?” - „Alláhra, az!” - feleltem. „Akkor azt akarom, hogy hálj vele.” - „Fejemre és szememre mondom, szívesen.” Felkelt, megvetette az ágyat számunkra, és én az új leánnyal fekvődtünk reggelig.

Mikor reggel lett, azt éreztem, hogy a kezein vérben ázik. Kinyitottam szememet, láttam, hogy a nap már magasan állt; fel akartam ébreszteni a leányt - hát a feje legurult testéről! Mindjárt gondoltam, hogy az a másik leány tette ezt féltékenységből. Neki persze nyoma sem volt. Egy ideig töprengtem, aztán felkeltem, nekivetkeztem és egy gödröt ástam a házban, beletettem a leányt, ráhánytam a földet, majd visszatettem a helyükre a padozat márványlapjait. Aztán megint felöltöztem, magamhoz vettem megmaradt pénzümet, elmentem a káah tulajdonosához, merész elhatározással kifizettem egyévi bért, és azt mondtam neki, elmegyek Egyiptomba nagybátyáimhoz.

El is mentem Kairóba, talákoztam nagybátyáimmal; nagyon megörültek nekem. Láttam, hogy ők már eladták áruikat. Megkérdezték, miért jöttem. Azt mondtam, nagyon kíváncsi voltam utánuk, de arról már nem szóltam, hogy van még pénz is nálam. Velük maradtam egy évig, gyönyörködtem Egyiptomban és a Nílusban. Mélyen belenyúltam az erszényembe, erősen

fogyott a pénzem, mert csak ettem-ittam. Közeledett nagybátyáim elutazásának ideje, én azonban elbújtam előlük; kerestek, merre vagyok, de nem tudtak rám találni - azt gondolták, talán visszatértem Damaszkuszba -, így hát elutaztak.

Ekkor előjöttem rejtékhelyemről, és még három évet töltöttem Egyiptomban, amíg csak el nem fogyott a pénzem. De azért minden évben elküldtem Damaszkuszba a ház urának a bért. Három év múlva már nehéz lett a szívem; csak egyévi házbérre elegendő pénzem maradt.

Visszamentem hát Damaszkuszba, a régi lakhelyemre. A háziúr nagyon megörült nekem. A ház raktárhelyiségét zárva találtam, kinyitottam és kihoztam belőle a holmimat. Szobámban a párnám alatt megtaláltam azt a nyakéket, amely a fiatal leány nyakán volt. Elgondolkoztam és sírva fakadtam. Két napig ki nem mozdultam hazulról, a harmadikon átöltözködtem, és elmentem a fürdőbe; pénzem nem volt már semmi. A fürdő után elsétáltam a bazárba. A sátán, hogy a sors rendelése beteljék rajtam, arra csábított, hogy magamhoz vegyem a nyakláncot, és úgy menjek el a bazárba. Odaadtam a kikiáltónak, aki maga mellé ültetett, várt, amíg a bazár benépesedett, aztán vette a nyakláncot, és tudtom nélkül elvitte a becsüshöz. Az ékszert ezer dinárra becsülték, de a kikiáltó visszahozta, és azt mondta, hogy a nyaklánc rézből van, frank gyártmány és közönséges utánzat; az egész nem ér többet ezer dirhemnél. Azt feleltem neki: „Rendben van; valaki számára vásároltuk, akit meg akartunk tréfálni, most el óhajtjuk adni. Menj és vedd át az ezer dirhemet.” Mikor a kikiáltó ezt meghallotta, gyanút fogott. Elment a nyakláncsal a bazár előljárójához, odaadta neki, az meg fogta, és elvitte a válihoz. Azt mondta a válinak: „Ezt a nyakéket tőlem lopták el; a tolvaj megvan, kereskedő családok öltözetét viseli.” És még mielőtt magamhoz tértem volna, körülvettek a poroszlók. Megfogtak, elhurcoltak a váli elé. A váli kikérdezett a nyakékről. Ugyanazt mondtam neki, amit az alkusznak. A váli kinevetett: „Ez hazug beszéd.” És még észbe se kaptam, pribékjei lerántották ruháimat, és végigkorbácsolták egész testemet, és az ütések kínjai közt azt mondtam, hogy én loptam el. Magamban pedig azt gondoltam, jobb, ha kijelentem, hogy loptam, mint ha megmondom, hogy a nyaklánc tulajdonosa meggyilkolva fekszik nálam elásva, mert az az életembe kerülne. Azt mondtam hát, hogy loptam, és erre levágták a kezemet, a csonkot olajjal forrázták el, úgyszólván eszméletemet vesztettem. Borral itattak, amíg magamhoz nem tértem. Akkor fogtam a levágott kezet, hazamentem, de a háztulajdonos azt mondta nekem, ha ilyen dolog történt velem, menjek ki a házából, keressek más lakást; nem tarthat magánál olyan embert, akit gonosztettel gyanúsítanak. „Uram - mondtam neki -, várj még két vagy három napig, amíg lakást találok.” - „Jól van” - szólt és otthagyt. Egyedül maradtam, sírtam és azt kérdeztem magamban, hogyan megyek vissza a családomhoz csonka kézzel? Aki levágta, nem tudja, hogy ártatlan vagyok. De talán Alláh fordít sorsom kerekén! És megint keservesen sírtam.

Mikor a háztulajdonos eltávozott, elfogott a nagy keserűség, és két napig beteg voltam. A harmadik nap váratlanul megjelent a háziúr, néhány poroszlóval és a bazár felügyelőjével, aki azzal vádolt, hogy elloptam a nyakláncot. Kimentem elébük, és megkérdeztem, hogy mit kívánnak. Nem sokat teketóriáztak, hátrakötötték a karomat, láncot tettek a nyakamba, és azt mondták, hogy az a nyakék, amit elloptam, Damaszkusz kormányzójáé, veziréé és uralkodójáé volt. Három évvel ezelőtt tűnt el a házából, a lányával együtt. Amikor ezt meghallottam, minden tagomban reszkettem. „Most már nincs semmi kétség - mondtam magamban -, meg fognak ölni. Alláhra, nincs más hátra, mint hogy elmesélek mindent a nagyúrnak, és ha akarja, megölhet, ha akarja, megkegyelmez.” Mikor odaértünk, a kormányzó elé vezettek, megnézett és így szólt: „Ez a fiatalember nem tolvaj, ebben bizonyos vagyok. Igazságtalanság volt levágni a kezét.” Megparancsolta, vessék börtönbe a bazár felügyelőjét. Azt mondta neki: „Fizesd ki a vérdíjat a kezéért, különben felakasztatlak, és elkoboztatom vagyonedat.” Aztán előszólította az öröket, azok megfogták a felügyelőt és elhurcolták.

Levették rólam a láncot, és feloldozták kötelékeimet. Egyedül maradtam a nagyúrral. A kormányzó végignézett rajtam, és azt mondta: „Fiam, mondd el egészen őszintén, hogyan került hozzád ez a nyaklánc!” - „Hatalmas úr, az igazat fogom neked elmondani.” És elmeséltem történetemet az első leánnyal, hogyan hozta el hozzám a másodikat, és hogyan gyilkolta meg ezt féltékenységből. Elejétől végig mindent elbeszéltem. Mikor a kormányzó meghallotta szavaimat, fejét rázta, zsebkendőjébe temette arcát, és sokáig sírt. Aztán felém fordult, és így szólt: „Tudd meg, fiam, hogy az az első nő az én idősebb leányom volt. Gondosan őriztem, és mikor a megfelelő kort elérte, feleségül adtam unokatestvéréhez Kairóba. Férje meghalt, ő visszajött, de eltanulta az ottani népek feslettségét. Így ment el négyszer tehozzád. Aztán hűgát vitte el hozzád. Egy anyától voltak mindketten. Nagyon szerették egymást, és mikor az idősebbnek az a kalandja akadt, elmondta a titkát hűgának, tőlem pedig engedélyt kért, hogy ha elmegy, elvihesse magával. De egyedül jött vissza, és mikor testvére után kérdezősködtem, csak zokogott, és azt mondta, hogy nem tud róla semmit. Később elárulta az anyjának, hogyan gyilkolta meg hűgát, anyja pedig nekem mondta el titokban a történetet, és szakadatlanul sírt lánya után, és egyre hajtogatta: »Alláhra, halálomig siratni fogom.« Amit te elmondtál, fiam, az igaz, mert tudtam mindent már előbb. És most csak az a kívánságom, ne utasítsd vissza, amit mondani fogok. Mégpedig azt, hogy vedd feleségül legkisebb lányomat, aki más anyától származik; a leány szűz, és nem kívánok tőled nászdíjat érte, hanem én fogok számotokra járadékot biztosítani. Fiam, maradj az én házámban.” Azt feleltem neki: „Legyen úgy, ahogy te parancsolod, uram!” Hogyan gondolhattam valaha, hogy ilyen szerencse ér? A kormányzó azonnal futárt küldött a városomba, és elhozatta azt a pénzt, amely apám után maradt. És most a legnagyobb bőségben élek.

Nagyon elcsodálkoztam a fiatalember történetén - folytatta a zsidó orvos -, és három napig nála maradtam. Dúsan megfizetett, aztán eltávoztam városukból és idejöttem. Jól ment sorom ebben a városban, aztán megtörtént az az eset a púpossal.

Kína királya így szólt: „Ez a történet sem csodálatosabb, mint a kis púposé. Nincs mentség: fel foglak akasztatni mindnyájatokat; főképpen a szabót, mert ő a forrása az egész bajnak. - Aztán hozzátette: - Te szabó, ha te tudsz olyat mesélni, ami csodálatosabb a púpos történeténél, megbocsátom bűnötöket.”

Ekkor előlépett a szabó, és így mesélt:

A szabó története: a bagdádi borbély

Halld, ó, minden idők királya; ami velem történt, az csodálatosabb, mint ami a többiekkel együttvéve esett meg. Mielőtt a púpossal találkoztam, korán reggel egy mulatságon voltam, ismerős iparosokkal: szabókkal, vászonszövőkkel, asztalosokkal meg több effélével. Mikor felkelt a nap, ételeket hordtak fel.

És íme, a házigazda bejött hozzánk, és vele egy szép szál idegen, bagdádi ifjú. Pompás ruhát viselt, és nagyon megnyerő külseje volt, csak sántított. Amint belépett és üdvözölt bennünket, mi felkeltünk, hogy köszöntsük, de mikor le akart ülni, észrevette egyik társunkat, egy borbélyt, és kijelentette, hogy nem ül le közénk, el akar menni.

Mi valamennyien, a házigazdánkkal együtt tartóztattuk, kérleltük, hogy üljön le, a házigazda könyörgött neki, és azt mondta: „Miért akarsz már elmenni, hiszen csak most jöttél.” Az ifjú így felelt: „Alláhra, uram, ne unszolja tovább, mert annak, hogy el akarok menni, ez a borbély az oka, aki itt ül közöttetek.” Amikor a házigazda ezt meghallotta, nagyon elcsodálkozott és

megkérdezte: „Hogy lehet az, hogy ennek a fiatalembernek, aki pedig Bagdából való, terhére van ez a borbély?” Mi pedig feléje fordultunk, és azt mondtuk: „Meséld el, miért nem szíveled ezt a borbélyt.”

A fiatalember így válaszolt: „Csodálatos kalandom volt ezzel a borbéllyal Bagdában, a szülővárosomban; ő az oka annak, hogy sántítok. Megesküdtem, hogy soha le nem ülök olyan helyen, ahol ő is ott van, sem nem lakom olyan városban, ahol ő is lakik. Ezért utaztam el Bagdából, hagytam el a várost, és telepedtem meg itt nálatok; de még egy éjszaka nem fog engem itt érni.”

Erre mi így szoltunk: „Alláhra, kérünk téged, meséld el a kalandot.” A borbély, mikor meghallotta kérésünket, elsápadt. A fiatalember pedig elkezdte az elbeszélését:

Tudjátok meg, jó emberek, hogy az apám egyike volt Bagdád leggazdagabb kereskedőinek. Alláh - áldott legyen az ő neve - csak egyetlen fiúgyermekkel áldotta meg, és az én vagyok. Mikor felnőttem és elértem a férfikort, meghalt apám - Alláh legyen irgalmas iránta, rám pedig örökségül nagy vagyon és sok cseléd, nagy szolgasereg maradt. A legszebb ruhákba öltöztem, és a legválogatottabb falatokkal táplálkoztam. Meg kell mondanom azonban, hogy Alláh - magasztaltassék az ő neve - nőgyűlölővé tett engem, asszonynak vagy leánynak már csak a látása is borzadályal töltött el. Így éldegéltem, míg egy szép napon, amikor Bagdád utcáin sétáltam, egy csoport nő került utamba. Én menekültem előlük, de zsákutcába tévedtem. Padot találtam a végében és leültem.

Alighogy helyet foglaltam, velem szemközt kinyílt egy ablak, és egy leány hajolt ki rajta, gyönyörű, mint a telihold, ilyen szépséget soha nem láttam még. Megöntözte a virágokat az ablakban, körülnézett jobbra-balra és visszahúzódott. Tűz gyúlt ki a szívemben, és minden gondolatomat ő foglalkoztatta, a nőgyűlöletem szerelemmé változott. Ott ültem a padon napnyugtáig, teljesen elmerülve szenvedélyem hevébe. Egyszerre csak odaérkezett lován a város kádija, előtte rabszolgák, mögötte legények. Leszállt a nyeregből, és bement abba a házba, amelyből a leány kinézett; bizonyára az apja lehetett.

Bánatosan mentem haza, és nyomasztó gondolatoktól gyötörten heveredtem az ágyamra; bejöttek a rabnőim, az ágyam köré ültek, de nem tudták, mi a bajom, én pedig nem mondtam meg nekik, sem a kérdéseikre nem feleltem. Kétségbeesésem egyre csak növekedett. Jöttek a szomszédok meglátogatni, köztük egy öregasszony. Mihelyt meglátott, felismerte bajomat, odaült az ágyam fejéhez, és barátságos hangon szolt: „Ó fiam, mondd meg nekem, mi történt veled?” Elmeséltem a történetemet, ő pedig így szolt: „Ó, fiam, ez az ifjú leány csakugyan a bagdádi kádi lánya. Az az ablak a lakásából nyílik: az apja alatta lakik a földszinten, és őt egyedül hagyja. Én gyakran járok hozzá, és ha találkozni akarsz vele, azt csak én eszközölhetem ki. Vigasztalódjál hát és bízzál!”

Mikor meghallottam, amit az öregasszony mondott, visszatért belém a reménység, és megerősödött a szívem: aznap az egész családomnak örömnapja volt. Megerősödött tagokkal felkeltem, és reméltem a végső gyógyulást. Az öregasszony elment. De amikor visszatért, és ránéztem az arcára, láttam, hogy rossz híreket hoz. Így szolt hozzám: „Ó, fiam, ne is kérdezd, mit mondott a lány, amikor megemlítettem a kérésedet, mert azt mondta: »Ó, istenverte vénasszony, ha el nem hallgatsz, úgy fogok veled bánni, ahogy megérdemled.« De én mégis elmegyek hozzá még egyszer.” Ismét nyugtalan lettem, amikor ezt meghallottam, de néhány nap múlva az öregasszony megint eljött, és azt mondta: „Kedves fiam, jutalmat kérek, jó hírt hozok!” Ezekre a szavakra a lelkem visszatért a testembe, és ezt válaszoltam: „Kívánhatsz bármit, mindent megadok neked.”

„Tegnap elmentem a lányhoz - mesélte az öregasszony -, és amikor meglátta, hogy fáj a szívem, és sír a szemem, így szólt hozzám: »Ó, néném, miért látlak téged szomorkodni?« És amikor ezt mondta, én sírva feleltem: »Jaj, leányom és úrnőm, amikor tegnap nálad voltam, egy ifjútól jöttem, aki szeret téged, és ezért halálán van.« Most a leánynak megesett rajtad a szíve, és megkérdezte: »Ki az az ifjú, akiről beszélsz?« Én azt feleltem: »A fiam és szívem kedves gyermeke: néhány napja meglátott téged az ablakban, amikor a virágokat öntözted, és amint megpillantotta az arcodat, szerelemre gerjedt irántad. Aztán elmeséltem neki a múltkori beszélgetésünket, ekkor még rosszabbul lett, és ágyának esett, most már haldoklik, és bizonyára ez volt számára megírva a sors könyvében.« Erre a lány elsápadt, és azt kérdezte: »Miattam van mindez?« - »Alláhra, miattad - feleltem, és most mit mondasz?« - »Menj vissza hozzá - mondta -, add át az üdvözetemet, és mondd meg neki, hogy az én szívem többet szenved, mint az övé. Legközelebbi pénteken, a közös imádság előtt jöjjön ide; parancsot adok majd, hogy ajtót nyissanak neki, és felvezessék hozzám; néhány percig beszélgetek vele, aztán menjen el, mielőtt apám hazajön az istentiszteletről.«”

Mikor meghallottam a vénasszony szavait, megszűnt a szorongásom, és megnyugodott a szívem. Nekiajándékoztam a köntöst, amely rajtam volt. Az öreg még távozóban azt mondta: „Örvendezz!” - „Nem fáj már semmi!” - feleltem.

A házam népe és a barátaim elmondták egymásnak a jó hírt, hogy felépültem. Pénteken az öregasszony ismét eljött, és megkérdezte, hogy vagyok. Megmondtam neki, hogy jól érzem magam, boldog vagyok. Aztán felöltöztem, illatszerrel hintettem be magamat, és vártam, hogy az emberek imára menjenek, és én elindulhassak őhozzá.

Az öregasszony pedig azt mondta: „Még bőségesen van időd, és ha most elmennél megfürdeni és megborotválkozni, hogy eltüntesd a betegséged nyomait, azt nagyon jól tennéd.” - „Bölcs és jó tanács - feleltem -, de először megborotváltatom a fejemet, aztán megyek majd a fürdőbe.” Így hát elküldtem a borbélyért, hogy megborotváltassam a fejemet, azt mondván a fiúnak: „Menj a piacra, és hívj nekem egy borbélyt, de értelmes legyen, ne bizalmaskodó, nehogy megfájdítsa fejemet a fecsegésével.”

A fiú elment, és ezt az urat vezette hozzám. Amint belépett, köszöntött, és amikor a köszönését viszonztam, így szólt: „Szabadítson meg Alláh minden bánatodtól és minden gondodtól, bánatodtól és szomorúságodtól!” - „Bárcsak meghallgatná Alláh az imádságodat!” - feleltem.

„Örvendj, ó, uram - mondta -, mert visszatért az egészséged. Borotválkozni óhajtasz vagy eret vágatni? Mert meg vagyon írva, Abu Abbász maga mondja, hogy a Próféta kijelentette: aki pénteken nyíratja a haját, azt az Úr hetven kórságtól óvja meg, és azonkívül meg vagyon írva ugyanazon szerzőnél, hogy a Próféta kijelentette: aki eret vágat pénteken, az biztosítva van a megvakulás és sokféle betegség ellen.”

„Hagyd abba ezt a haszontalan beszédet - mondtam -, tüstént gyere ide, borotválj meg a fejemet, mert még gyenge vagyok!” Felkelt, kinyújtotta a kezét, egy kendőt vett elő és kibontotta. Egy asztrolábium⁴⁴ volt benne hét koronggal, ezzel kiment az udvar közepére, a nap felé emelte a fejét, és jó ideig vizsgálódott, azután pedig hozzám fordult: „Tudd meg, hogy ezen a mai napon, amely száfár hónap 10-e, a 763. évben Prófétánk futása után - áldás és békeesség emlékezetének -, amikor az időszámítás valóságos szabályai szerint a Mirrikhbolygó az uralkodó csillagzat, hét fokot és hat percet haladt már a nap, és úgy esett, hogy az Utárid-bolygó együttállásba került ezzel az égitesttel; mindez azt jelenti, hogy a haj leborot-

---

⁴⁴ A csillagok emelkedési szögét mérő eszköz.

válása most felette szerencsés művelet; azt is jelenti, hogy készülsz valakihez, aki ennek örül; de jelent még olyasvalamit is, amiről nem akarok beszélni.”

- „Alláhra! - kiáltottam fel. - Fárasztasz és untatod az elmémet, és még hozzá balszerencsét is jósolsz, pedig csupán azért hívattalak, hogy a fejemet borotválj meg; rajta, láss hozzá és borotválj, ne szaporítsd a szót.” De ő azt felelte: „Alláhra, ha tudnád az igazságot, arra kérnél, hogy többet mondjak, és én azt tanácsolom neked, hogy ezen a mai napon úgy cselekedjél, ahogy én javaslom a csillagok járásából végzett számítások alapján. Dicsérd Alláht, és ne ellenkezz velem, mert jó tanáccsal szolgállok neked, és jó szívvel vagyok irántad. Bárcsak az egész év hosszát szolgálhatnék neked, mert akkor igazságot szolgáltatnál nekem. Fizetséget sem kérek azért, hogy így cselekszem.”

- „Megölsz ma engem - mondtam, amikor ezt meghallottam -, félek, nincs menekvés számomra.” - „Ó, uram - felelte -, engem az emberek Esz-Számitnak, a Hallgatagnak neveznek, mivelhogy kevés beszédű vagyok: ebben különbözöm bátyáimtól, mert a legidősebb bátyám El-Bakbúk, a Fecsegő, a második El-Haddár, az Ordító, a harmadik Bakbak, a Locsogó, a negyedik El-Kuz el-Aszváni, a Tátotyszájú Kancsó, az ötödik El-Fessár, a Nagyszájú, a hatodik Sakkak, a Hangoskodó, a hetedik magam vagyok, Esz-Számit.”

Ahogy a borbély a beszéde özönébe fullasztott, úgy éreztem, az epém kifakadt, és azt mondtam a fiúnak, adjon neki egy negyed dinárt, és küldje el Alláh nevében, mert nem akarom megborotváltatni a fejemet. De a borbély meghallotta, mit mondtam a fiúnak, és kifakadt: „Mit is mondtál, ó, uram? Alláhra mondom, nem fogadok el fizetséget tőled, ha nem szolgállok meg érte. Az a kötelességem, hogy megtegyem és végrehajtsam, amit kívántál tőlem; még akkor is, ha nem kapok tőled pénzt. Ha te nem ismered az én értékemet, ismerem én a tiedet. Atyád - Alláh legyen neki irgalmas! - bőkezűen bánt velem, mert nagylelkű férfiú volt. Alláhra mondom, atyád elküldött értem egy napon, olyan napon, mint a mai, és amikor idejöttem, néhány barátja volt nála, és azt mondta: »Vágj eret rajtam!« Így hát vettem az asztrolábiumomat, és megfigyeltem a nap magasságát, és úgy találtam, hogy az óra uralkodó csillagzata baljóslatú, és az érvágásnak rossz következménye lehet. Ezt a verset mondtam neki:

»Elhívattál - szóltam hozzá -, hogy csapoljam véred,
Ám a horoszkópod rád ma nem hoz egészséget.
Majd inkább leülök hozzád s elmesélem sorba,
Hogy szereztem tenger tudást, csoda ügyességet.«
Elbámultál szavaimon. »Bizisten - felelted -,
Eszed, kezed tudománya magas fokra lépett.«
»Nem - szóltam -, csak Alláh műve! Ha nem tőle kapnám,
Ugyan miről számolhattam volna be most neked?
Alláh, Te vagy urunk, Te vagy az igazságosztó kéz,
Boldog, kire tudás kincsét méri bölcsességed.«*

Apád el volt ragadtatva, odaszólította szolgáját, azt mondta neki: »Adj a borbélynak száz dinárt, meg még hármat és egy díszköntöst.« És mindet megkaptam. Végre eljött a kedvező óra, és én eret vágtam rajta. Nem ellenkezett, sőt megköszönte, és mindenki, aki ott volt, hálálkodott nekem. Mikor az érvágás megtörtént, nem állhattam meg és megkérdeztem: »Alláhra, ó, uram és parancsolóm, miért mondtad rabszolgádnak, adjon száz dinárt és még három dinárt?« Azt felelte, hogy egy dinárt adott a csillagászati jóslatért, egyet mulattató csevegésemért, egyet az érvágásért, százat meg a dicséretemre mondott versért.”

Erre azt mondtam: „Alláh nem volt irgalmas édesapám iránt, hogy olyan embert ismert, mint te vagy!” A borbély nevetett és felkiáltott: „Nincs más isten, mint Alláh, és Mohammed az ő prófétája. Magasztaltassék az ő tökéletessége, mert ő másokat megváltoztat, de maga nem változik. Soha nem hittem, hogy nem vagy józaneszű ember, de most a betegséged az oka, hogy esztelenséget beszélsz. Alláh mondta a szent könyvében, hogy aki elfojtja haragját és megbocsát felebarátjának... de téged nem lehet hibáztatni. Nem tudom azonban, mi a sietséged oka, atyád és nagyapád soha nem cselekedett semmit, mielőtt az én tanácsomat nem kérte. Mert azt mondják, aki megbízhatóban bíz, bizalmával bizonyára nem bízta el magát. A példabeszéd is azt tartja, inkább adj tanácsot, mint kalácsot. Ahogy a költő mondta:

Mielőtt magadat bármire rászánod,
Tapasztalt baráttól kérj hozzá tanácsot.*

És minthogy alig találhatsz valakit, aki járatosabb lenne a világ dolgaiban, mint én, itt állok előtted, hogy szolgáljak neked. Én nem neheztelek rád, hát miért neheztelnél te rám? Türelemmel leszek irántad, mert emlékezetemben van a kitüntetés, melyben atyád részesített.”

„Hej, te számárfarka - mondtam -, a beszéded kifárasztott, és szavaid elárasztottak. Azt akarom, hogy borotváld meg a fejemet, és menj utadra.” Most beszappanozta a fejemet, és azt mondta: „Tudom, hogy neheztelsz rám, de nem haragszom, mert az értelmed gyenge, és fiatal vagy. Nincs sok ideje, hogy még ölemben hordoztalak, és iskolába kísértelek.” - „Ó, bátyám - feleltem -, Alláhra könyörgöm neked, távozz tőlem, hadd menjek én az utamra, és te a tiédre.”

Megszaggattam a ruhámat, ő pedig, amikor ezt meglátta, fogta a borotvát, és elkezdte fenni. Addig fente, amíg majd elájultam, aztán nekifogott, és egy kis darabon megborotválta a fejemet, majd felemelte a kezét, és így szólt: „Ó, uram, aki siet, ördög hajtja, lassú munka: áldás rajta.” És elmondta ezt a verset:

Azt mondják a bölcsek: lassan járj, tovább érsz,
Hogyha jól cselekszel, veled is jól tesznek,
Mint a nagy Alláhé, nincsen oly erős kéz;
Minden zsarnok egy más hatalmától reszket.*

„Ó, uram - folytatta aztán -, nem tudom, ismered-e társadalmi állásomat: az én kezem királyok és emírek és vezírek és bölcsek és tudósok fejét illeti, és egy magamfajtaról mondta egyszer egy költő:

A borbély, az gyémánt, ha a mesterségek
Hosszú sora ékes, ragyogó kaláris.
Mert sehol sincs párja a borbély eszének!
Előtte fejet hajt maga a király is.”*

„Ne törődj azzal, ami nem rád tartozik. Megfájdítottad a szívemet, és megzavartad az elmémet” - mondtam. „Úgy látszik, nagyon sietsz” - felelte. - „Sietek, de még mennyire, hogy sietek!” - „Csak lassan! - mondta a borbély. - Mert a sietség az ördögtől vágyon, és megbánásra és szomorúságra vezet, és a próféta - áldás és békesség reá - megmondotta, hogy az a legjobb ügy, amelyet megfontolással kezdenek. Alláhra, aggaszt engem a türelmetlenséged, áruld el hát nekem, mire törekszel ennyire sietve; bárcsak jó dolog lenne, de félek, hogy ez nem így van.”

A megbeszélte időhöz még három óra hiányzott, de ő haragosan félretette a borotvát, és az asztrolábiummal ismét az udvarra ment, hogy a napot figyelje, azután hosszú idő múlva visszajött s mondta: „Az istentisztelet idejéig még három óra van, sem több, sem kevesebb.” - „Alláh szívére - feleltem -, hallgass, mert a májamat nyomorgatod.”

Most fogta a borotvát, és elkezdte fenni, úgy, mint első ízben, és egy újabb darabon leborotválta a fejemet, és így szólt: „Aggódok nagy sietséged miatt, és jól tennéd, ha megmondanád az okát; hisz tudod, hogy apád nem fogott semmibe, míg velem meg nem beszélte a dolgot.” Azt mondtam magamban: „Az ima ideje közeledik, elkell mennem a leányhoz, mielőtt még az emberek hazatérnek az imáról. Ha ez a borbély tovább is feltartóztat, nem tudom, hogyan jutok be hozzá.” Azt mondtam neki: „Siess és hagyj fel a fölösleges beszéddel. El kell mennem, meg vagyok híva egy barátomhoz.” Mikor meghallotta, hogy vendégséget emlegetek, így szólt: „Áldott napod áldott nap számomra. Én is meghívtam mára a barátaimat, és elfelejtettem nekik ennivalót készíteni. Most jutott eszembe! Milyen szégyenben maradok előttük.” Így válaszoltam neki: „Erre ne legyen gondod, hiszen megmondtam, hogy ma elmegyek itthonról, úgyhogy minden enni-innivalót, ami csak a háznál van, megkaphatsz, ha elvégzed a munkádat, és hamar leborotválod a fejemet.” - „Alláh fizessen meg jóságodért - felelte. - De mondd meg, mit találok a házában vendégeim számára, hadd tudjam.” Azt feleltem, hogy van öt fazék különféle étel, tíz pirosra sült csirke és egy sült bárány. „Hozasd ide, hadd lássam” - szólt. Elhozattam neki mindent. „Hát bor?” - kérdezte. „Van az is” - feleltem. „Mutasd meg, kérlek” - mondta. Felhozattam a bort is. „Alláh áldjon meg jóságodért. Csak még az illatosító szerek hiányzanak.” Előhozattam egy náddal,⁴⁵ áloéval, ámbrával és mósusszal teli skatulyát: az egész ötven dinárt is megért.

De az idő már nagyon szorongatott, és a lelkem is nyugtalan volt. Azt mondtam neki: „Majd vidd, amit kaptál, de most aztán Mohammed életére - Alláh adjon reá áldást és békét! - borotválj végig a fejemet.” Azt mondja erre a borbély: „Alláhra, nem fogadom el, amíg nem láttam, mi van a skatulyában.” Megparancsoltam a szolgáltnak, nyissa fel a skatulyát. A borbély most letette a kezéből az asztrolábiumot, leült a földre, belenyúlt a skatulyába, turkált a füstölőszerekben, az áloéban, nekem meg majd kiszakadt a lelkem a testemből. Végre hozzám lépett, és megint leborotválta a fejemről egy darabot, és így szólt: „Alláhra, ó, fiam, nem tudom, neked mondjak-e köszönetet vagy az atyádnak, mert a mai lakomám teljességgel a te jóságod és szeretetreméltóságod gyümölcse, és egyik vendégem sem érdemel meg ilyen finom falatokat. Nálam lesz Zantut, a fürdőgazda, és Szali, a búzakereskedő, és Aukal, a babkereskedő, és Akrese, a vegyeskereskedő, és Homejd, az utcaseprő, Abu Akáris, a tejes, Kaszim, az ör és Karim, a lovasz. Nincs köztük egy se, aki mulya vagy szájaskodó, tunya vagy erőszakos volna. És mindegyik tud egy táncot, amit eltáncol, és tud egy verset, amit elmond, de a legjobb tulajdonságuk, hogy hasonlók hozzám, a te szolgálodhoz, előttük is ismeretlen a fecsegés és a tolakodás. Ami a fürdőgazdát illeti, ő a tamburához elbűvölő dalt énekel, meg hogy azt mondja: »Megyek és megtöltöm a pohárt.« Ami pedig a babkereskedőt illeti, ő művészibben táncol, mint akárki más, és ezt énekli hozzá: »Asszonykám, a gegőd mindenit, de jól tudod!« Senkinek a rekeszizma nem marad épségben, úgy kell nevetni rajta. Az utcaseprő elmés férfiú és csupa vidámság, még a madarak is megállnak, hogy hallgassák; szeret táncolni, és azt szokta ismételgetni: »Amit a feleségemnek mondok, az nincs lakat alatt!« Eszes egy ember; az ő dicséretére énekelték, hogy:

Odaadtam lelkemet: egy utcaseprőt szeretek,
Deli, délceg: mint ingó ág, oly hajlékony, lengeteg.
Egy éjszaka a sors kegye összehozta őt velem.
Így szóltam - míg bennem egyre nőtt a forró szerelem:
»Felgyújtottad szívem-lelkem, tüzétől megégek én!«
»Így hát - mondta - szemetesből fűtővé lett a legény!«*

---

⁴⁵ Az ámbrá egyik fajtája.

Mindegyik barátom ismer olyan tréfát, amit más nem tud. De nincs leírás, ami pótolná a saját tapasztalatot. Ha tehát úgy határoznál, hogy hozzánk jössz, az jó lenne neked is, nekünk is. Ne menj a barátaidhoz, akikről szoltál, mert a betegséged nyomai még meglátszanak rajtad, és valószínű, hogy csupa bőbeszédű ember közé mennél, akik olyan dolgokról fecsegnek, amik nem rájuk tartoznak, vagy tolakodó emberek lesznek közöttük, a te lelkedet pedig a betegség máris nyugtalanná tette.”

Azt feleltem: „Majd veletek leszek valamelyik más nap.” De ő folytatta: „Helyesebb lenne, ha először az én barátaim társaságába jönnél, hogy élvezhesd a szellemességüket, tégy úgy, ahogy a költő mondja:

Ne soká halogasd, hogyha öröm vár rád.
Lesben áll a sorsod s megadhatod árát.”*

Erre dühömben már nevetnem kellett. Azt mondtam neki: „Tedd meg, amit kívánok, hadd mehessek Alláh segítségével, akinek magasztaltassék a neve, te pedig menj a barátaidhoz, mert várnak rád.” - „Csak azt kívánom - felelte -, hogy bevezesselek ezeknek a férfiaknak társaságába, mert valóban egyetlen tolakodó sincs köztük, és ha egyszer látnád őket, sohasem vágyakoznál a magad társaságára.” - „Adja Alláh - mondtam -, hogy bőségesen élvezd társaságukat, én pedig egyszer valóban meghívom őket ide.” Most így szólt hozzám: „Ha az a kívánságod, hogy először a barátaid lakomájára menj, akkor elviszem ezt az ajándékot, amellyel megtiszteltél, és barátaim elé helyezem, hadd egyenek, mulassanak, és ne várjanak rám, én pedig visszajövök hozzád, és veled megyek barátaidhoz, mert nincs semmi hamis szertartásosság köztem és barátaim közt, nem sértődnek meg, ha otthagynom őket. Így aztán hamar visszatérek hozzád, és megyek veled, bármerre is tartasz.” Erre felkiáltottam: „Nincs másutt erő és nincs hatalom, csak a magasztos és dicső Alláh kezében. Menj a társaidhoz, és üdítsd fel köztük a szívedet, én pedig hadd menjek az enyéimhez, és hadd maradjak náluk, mert már várnak rám.” Ő azonban azt mondta: „Nem engedhetem, hogy egyedül menj.” - „Ahova én megyek - feleltem -, oda más nem léphet be, csak én magam.” - „Akkor úgy vélem - kapott a szón a borbély -, hogy valami nőhöz méssz, különben magaddal vinnél engem, minthogy azt jobban megérdemlem, mint bárki más. Segíteni is fogok neked, hogy elérhesd, amit kívánsz. Félek, hogy valami idegen nőt akarsz meglátogatni, és akkor vége az életednek, mert itt, Bagdád városában senkinek sem szabad ilyesmit cselekednie, különösen ilyen nagy napon, mint a mai: szörnyű, éles kard a bagdádi előljáró.” - „Jaj neked, ó, gonosz aggastyán - kiáltottam fel. Milyen szavakkal szólsz hozzám?”

Elérkezett az istentisztelet ideje, és közeledett az imádság órája, amikor végre elkészült fejem borotválásával. Így hát ezt mondtam neki: „Menj most az étellel és itallal a barátaid közé, én megvárom, amíg visszatérsz, és aztán elkísérsz engem.” Így akartam rászedni, hogy elmenjen, de ő azt mondta: „Azt hiszem, be akarsz csapni, hogy aztán egyedül menj el, és valami bajba keveredjél, amiből nincs menekülés. Alláhra kérlek, ne hagyd el ezt a helyet, míg érted nem jövök. Elkísérlek, és tudni akarom, hogy végződik a dolgod.” - „Jól van - feleltem -, de ne késs soká.”

A borbély az ételt és az italt és minden egyebet, amit ajándékoztam neki, odaadta egy teherhordónak, hogy vigye a szállására, ő pedig elrejtőzött egy mellékutcában. Nekikészültem az indulásnak; a műezsinek a minareteken már elkiáltották a pénteki szalámot;⁴⁶ felöltöztem és egyedül útnak indultam. Megérkeztem a zsákutcába, megálltam annak a háznak a kapuja

---

⁴⁶ Béke; üdvözlési forma.

előtt, ahol a leányt láttam. Nem tudtam, hogy a borbély is ott van mögöttem. Nyitva találtam a kaput, beléptem, és azonnal felvezettek az emeletre, a leány lakosztályába. Alig értem fel, amikor megérkezett az istentiszteletről a ház ura, a leány apja, belépett a földszinti terembe, és bezárta a kaput. Az ablakon kinézve, megpillantottam a kapu előtt a borbélyt is, és elcsodálkoztam, hogyan juthatott ez az ördög a nyomomra.

Ebben a pillanatban, szerencsétlenségemre, minthogy úgy akarta Alláh, a védelem fátyola felszakadt körülöttem, a ház egy rabnője valami vétet követett el, ami miatt a házigazda elverte, ő pedig jajveszékelt, erre odajött egy rabszolga, de az úr őt is elverte, és most ő is jajgatott. A borbély azt hitte, hogy engem vernek, kiáltozni kezdett, megszaggatta ruháját, port hintett a fejére, és segítségért kiabált. Köréje sereglettek az emberek, ő meg azt mondta nekik: „A gazdám megölték a kádi házában!”

Aztán elrohant az én házamba, állandóan kiáltozva és nagy tömeg emberrel a sarkában, hogy a házam népének elmondja a történeteket. Nem tudom, mit mondhatott, de az egész házam népe jött, és siratta az urát, élükön a borbély, megszaggatott ruhában, velük pedig a nagy tömeg népség. Mind jajveszékelt, lehangosabban a borbély, és mind siratták a meggyilkoltat.

Így értek a házhoz, amelyben rejtőztem, és mikor a kádi meghallotta, mi történt, felkelt, kinyitotta a kaput, csodálkozott és megkérdezte: „Emberek, mi történt?” A szolgálaim így szóltak: „Megölted a gazdánkat!” - „Halljátok - felelte -, mit vétett nekem a ti gazdátok, hogy azt mondjátok, megöltem; és mit keres ez a borbély itt veletek?” - „Éppen most verted a korbáccsal - felelte a borbély -, hallottam a kiáltozását.” - „Mit vétett, hogy azt mondjátok, megöltem? - ismételte a kádi. - És kicsoda volt - tette hozzá -, és mit akart?”

„Ne tettesd magad - kiáltott fel a borbély -, mert mindent tudok, azt is, amiért az én uram a te házába jött, és tudom, mi az igazság a dologban. A lányod szerelmes belé, és ő is szerelmes a lányodba: te meglepted őket, előhívtad az embereidet, és megveretted a gazdám. Alláhra mondom, senki más ne legyen bíró az ügyünkben, mint maga a kalifa, vagy pedig hozasd ki nekünk a gazdánkat, hogy a családja átvehesse; ne kényszeríts arra, hogy magam menjek be érte és hozzam ki.”

A kádi, mikor ezt meghallotta, szóhoz sem jutott, és szörnyen szégyellte magát a nép előtt, de aztán megemberelte magát, és így szólt a borbélyhoz: „Ha igazat beszélsz, menj be magad, és hozd elő.”

A borbély fogta magát, és belépett a házba. Amikor ezt észrevettem, csak azt néztem, hogy menekülhetnék. A teremben, ahol voltam, nem találtam más búvóhelyet, mint egy ládát, belebújtam, magamra húztam a fedelet, és visszafojtott lélegzettel várakoztam. Ebben a percben a borbély is berontott a terembe, azonnal kitalálhatta, hol vagyok, mert nem nézett se jobbra, se balra, hanem egyenesen a láda felé tartott, felemelte, a fejére vette, és lesietett a lépcsőn. Minthogy nem tudtam, meddig akar cipelni, kinyitottam a ládát, és a földre vetettem magamat. A zuhanásnál a lábamat törtem. Mikor a ház kapujához értem, hatalmas néptömeg várt; soha még nem láttam ennyi embert egy rakáson. Pénzt kezdtem szórni közéjük, hogy eltereljem figyelmüket, és amíg a nép a pénzt szedegette, végigsiettem Bagdád mellékutcaín, a borbély egyre a nyomomban. Folyton kiáltozott: „Gyászba akartak dönten, meg akartak fosztani a gazdámtól. Dicsértessék Alláh, aki megsegített, és megszabadította a gazdám! Ó, uram, hát addig siettél, hogy végrehajtsd bűnös tervedet, amíg bajba nem sodortad magadat, és ha Alláh nem áldott volna meg téged velem, nem menekültél volna meg, sőt olyan veszedelmbe sodródtál volna, amire nem lett volna segítség. Kérd azért Alláht, hogy szolgálatodban élhessek, és a jövőben is hasznodra lehessenek. Alláhra, engem is csaknem bajba kevertél bűnös

szándékaiddal, amikor egyedül akartál menni. De nem haragszom rád tudatlanságodért, mert kevés ésszel áldott meg Alláh, és hirtelenkedő természetű vagy.”

„Nem volt még elég az - feleltem -, amit tettél, hanem még a bazáron keresztül is utánam rohansz?” Meg szerettem volna halni, hogy megszabaduljak tőle, de a halál nem váltott meg. Dühömben elrohantam előle, és bementem egy boltba, a bazár közepén könyörögve a boltosnak, hogy védjen meg. Ő aztán elkergette a borbélyt.

Ott ültem a boltban, és azon gondolkoztam, hogy a borbélytól soha nem fogok szabadulni, mert éjjel-nappal a sarkamban lesz, én pedig nem bírom tovább elviselni még a látását sem. Ezért azonnal tanúkat hívtam, és egy írást szerkesztettem, amelyben a vagyonomat felosztottam a házam népe között, gondnokot rendeltem ki, és meghagytam, hogy adja el a házat és minden ingóságomat, majd utazni indultam, hogy megszabaduljak attól a nyomorulttól, így értem ebbe az országba, megtelepedtem és már jó ideje itt tartózkodom. Vendégül hívtatok közéték, eljöttem, de megláttam azt a gazembert a szoba túlsó végén - hogy lehetnék nyugodt, és hogy élvezhetném a társaságokat, amíg köztetek van az az ember, aki ilyen dologba kevert, és aki oka annak, hogy kitörtem a lábamat?

A fiatalember megmaradt amellett, hogy nem ül le közénk, mi pedig, amikor meghallottuk a történetét, megkérdeztük a borbélyt: „Igaz-e, amit ez a fiatalember rólad mesélt?” - „Alláhra mondom - felelte -, hogy iránta való szívésségből, bölcsességből és ildomosságból tettem mindent, nélkülem elpusztult volna. Csakis nekem köszönheti megmenekülését, és Alláhnak legyen hála, hogy csupán a lába kitörésével bűnhődött, nem pedig életével. Ha szószátyár volnék, nem tudtam volna vele ekkora jót cselekedni. - De figyeljete ide, elmesélek egy történetet, ami megesett velem, hadd tudjátok meg, milyen szükséavú vagyok, és hogy nincs nálam külön ember az én hat testvéremén kívül. A történetem pedig ez...”

Musztanszir Bi'lláhnak, az igazhivők fejedelmének uralkodása idejében Bagdádban laktam. Jóságos volt a szegényekhez és szűkölködőkhöz, mindig tudós és erényes emberekkel vette magát körül. Történt azonban egyszer, hogy haragra gerjedt, és megparancsolta a bagdádi előljárónak, hozzon elébe a legközelebbi ünnepnapon tíz környékbeli rablót és útonállót. Felkerekedett az előjáró, összefogdosta és hajóra rakta őket. Amikor a hajó a városba érkezett, azt hittem, hogy a fedélzeten összegyűlt emberek bizonyára valami lakomára jöttek össze, most kelnek át a folyón, és rajtam kívül senki sem szegődik hozzájuk asztaltársul. „Kedves társaság” - gondoltam magamban, és amilyen bölcs és józan értelmű én már vagyok, beszálltam a hajóba, és közéjük keveredtem. Átkeltünk a folyón, azután odament hozzájuk egy csapat poroszló láncokkal, nyakukba dobták a bilincseket, és az én nyakamat is megbilincseltek. Innen is láthatjátok, tisztelt társaság, milyen ildomos és szükséavú vagyok, mert akkor is hallgattam, és meg nem szólaltam volna semmiért.

Így megbilincselve elvittek bennünket az igazhitűek ura, Musztanszir Bi'lláh elébe, aki megparancsolta, hogy mind a tíznek üssék le a fejét. A hóhér előlépett, odaállított bennünket a bőrrel borított tönk elé, kihúzta pallosát, és egymás után levágta az elítéltek fejét, amíg csak nem végzett a tíz nyakkal. Csak én maradtam hátra. A kalifa rám nézett, és így szólt a hóhérhoz: „Mi van veled? Csak kilencet fejeztél le?” Felelte a hóhér: „Isten őrizzen attól, hogy kilenc fejet vágjak le, amikor te tízet parancsolsz!” Szólt a kalifa: „Nem hiszem, hogy kilencnél többet végeztél volna ki; az ott a tizedik.” A hóhér így felelt: „Jóindulatodra esküszöm, hogy tízet végeztem ki.” - „Számold meg a fejeiket!” - parancsolta a kalifa. És íme, tízen voltak. Rám nézett a kalifa és megkérdezte: „Mi okból hallgattál ilyen helyzetben? Hogy van az, hogy öreg fejjel ilyen kevés az eszed?” Mikor meghallottam a szavakat, amelyeket az igazhitűek ura intézett hozzám, így szóltam hozzá: „Tudd meg, ó, igazhitűek ura, hogy én

vagyok Seikh Esz-Számit, a Hallgatag Öreg; így hívnak, hogy hat bátyámtól megkülönböztessenek. Nagy az én bölcsességem. Józan ítéletemnek, megértő elmémnek és szófukarságomnak nincs határa, mesterségemre nézve pedig borbély vagyok. Tegnap kora reggel megláttam ezt a tíz embert, közéjük elegyedtem, és hajóra szálltam, mert azt hittem, vendégségbe mennek. Egy óra sem telt belé, rájuk rontottak a poroszlók, bilincset vertek a nyakukba, és engem is megbilincseltek velük együtt. De én, ildomosságomnál fogva hallgattam, és nem szóltam. Csakis ildomosságból. Aztán vittek minket, amíg színed elé nem értünk. Te megparancsoltad, hogy tíz embert fejezzenek le, és csak én maradtam meg a hóhér mellett, és nem lepleztem le magamat. Ez is csak óriási ildomosságomat bizonyíthatja, mert hiszen a halálba is követhettem volna őket. Egész életemben így cselekedtem jól az emberekkel, de ők viszonzásul csak keserűséget okoztak nekem.”

Mikor a kalifa meghallotta szavaimat, és megtudta, milyen végtelenül ildomos, szükséavú és páratlan ember vagyok - amint erre bizonyosság ez az ifjú is, akit a legnagyobb bajból menttettem meg -, így szólt: „Ó, te Hallgatag; a te hat bátyád is olyan, mint te? Bennük is van annyi bölcsesség és tudás, ők is ilyen szükséavúak?” Azt feleltem: „Nem, nekik egészen más a természetük. Megsértesz engem, ó, igazhitűek fejedelme, ha velük hasonlítás össze. Szószátyárságuk és szűk eszük mindegyiket nyomorékká bélyegezte. Van köztük félszemű, sánta, vak, van, akinek az orra, füle hiányzik, meg akinek az ajka van levágva, akad köztük egy púpos is. Ne hidd, ó, igazhitűek fejedelme, hogy én szószátyár vagyok, és én, ha török, ha szakad, be is bizonyítom neked, hogy férfíúi érdemekben különb vagyok náluk.

Mindegyiküknek van valami története, miképpen lett nyomorékká, és én el fogom mesélni a törtéijukat.”

A borbély első bátyjának története

Tudd meg, ó, igazhivők fejedelme, hogy első bátyám, a sánta. Bagdádban a szabómesterséget folytatta. Egy nagyon gazdag ember házában bérelte műhelyét, a háziúr a műhely fölött lakott, a ház tövében pedig egy malom volt. Egy napon sánta bátyám a műhelyében ült és varrt; mikor felemelte a fejét, egy nőt pillantott meg; szép volt, mint a telihold; ablakában ült, és az utca népét nézte. Mihelyt meglátta, szerelemre gyulladt iránta. Egész nap őt nézte, elhanyagolta mesterségét, reggeltől estig egy öltést se tett.

Másnap reggel kinyitotta műhelyét, és hozzáfogott a varráshoz, de minden öltésnél az ablakra pillantott. A harmadik napon is a helyén ült, és egyre a nőt keresték pillantásai. A nő, aki a háztulajdonos felesége volt, látta, hogy azt az embert rabul ejtette, ránevetett, aztán eltűnt az ablakból. Elküldte a szabóhoz egyik szolgalóját egy szövetbe burkolt vörösmintás kelmével. Elment a szolgaló a szabóhoz, és így szólt: „Úrnőm üdvözöl téged, és kéret, szabj ki ügyes kézzel egy inget ebből az anyagból és varrd meg nagyon szépen.” A szabó azt felelte: „Hallom és engedelmeskedem.” Kiszabta a ruhadarabot, és még aznap meg is varrta. A következő nap, már korán reggel betoppant a leány, és így szólt: „Úrnőm üdvözlét küldi, és kérdezteti, hogy vagy; mert ő nem aludt az éjjel, gondolatai mindig veled foglalkoztak.” Azután odaadott neki egy darab sárga selyemszövetet, és azt mondta, hogy úrnője kéreti, szabjon ki belőle egy nadrágot, és varrja meg még ma. „Hallom és engedelmeskedem - felelte a szabó -, sok szívélyes üdvözlét küldök neki.” Nagy buzgón nekiállt, és sietett megvarrni a nadrágot. A nő egy kis idő múlva megjelent az ablakban, integetett neki, rámosolygott, úgyhogy a szabó azt hitte, az asszony szerelmes belé. Aztán megint eltűnt a nő, a szolgaló pedig eljött este, és

bátyám odaadta neki a nadrágot. A lány átvette és elment. Mikor leszállt az éj, bátyám az ágyra vetette magát, és egészen reggelig álmatlanul forgolódott.

A fiatalasszony közben elmesélte urának, hogy áll a dolog a fivérémmel, aki minderről nem tudott semmit, és összebeszéltek, hogy majd ingyen fogják dolgoztatni, és még jót is mulatnak rajta.

Másnap reggel felkelt, leült a helyére; egyszerre csak megjelenik nála a szolgáló, és azt mondja: „Gazdám hívat.” Mikor a bátyám ezt meghallotta, szörnyen megijedt. A leány észrevette rémületét, és azt mondta neki: „Ne félj, csak jót várhatsz; úrnőm meg akar ismertetni a gazdámmal.” Fivérem, a szabó, roppantul megörült, és elment a leánnyal. Mikor megjelent az úrnő férjénél, megcsókolta a földet. Az úr viszonzta üdvözlő szavait, és egy nagy csomagot adott át neki ezekkel a szavakkal: „Szabj ki nekem ebből a vászonból ingeket, és varrd meg.” - „Hallom és engedelmeskedem” - szólt fivérem. És addig dolgozott étlen-szomjan, míg kiszabott estére húsz inget. A gazda megkérdezte tőle, mi jár érte. Fivérem nem felelt, a fiatal nő pedig intett neki, ne fogadjon el semmit, pedig fivérémmel már semmi pénze nem volt, és három napja alig evett-ivott valamit, annyira belevetette magát a munkába. Megvarrta az ingeket, és elvitte a fiatalasszony férjének.

Mikor bátyám az egész munkával megvolt, újabb tréfát eszeltek ki: hozzáadták feleségül a rabszolgaleányt. Éjjel be akart menni a leányhoz, de azt mondták neki: „Ezt az éjszakát töltsd a malomban, majd holnap jönnek az örömök.” Bátyám, mit sem sejtve, elment a malomba, hogy egyedül töltsen ott az éjjelt. A fiatalasszony férje pedig a molnárt rábeszélte arra, hogy hajtassa a bátyámmal a malmot. Éjfélkor be is jött a molnár a malomba, és elkezdett panaszkodni, milyen lusta az ökre, pedig annyi a gabona a malomban, és az örlető gazdák követelik a lisztjüket. „Majd téged foglak be, öröld meg te a búzát.” És befogta bátyámat a malomba, és reggelig öröltetett vele. A ház tulajdonosa bejött, látta a bátyámat befogva, meg a molnárt, amint ostorral hajtja. Egy szót sem szólt és kiment. Reggelre a szolgálóleány, a jegyese jött, kifogta bátyámat, és azt mondta: „Én és úrnőm fel vagyunk háborodva azon, ami történt, és veled együtt fájlaljuk a dolgot.” De bátyám meg se tudott szólalni, hogy válaszoljon valamit, annyira megkínózták az ostorcsapások. Hazament, és egyszerre csak megjelent a seikh, aki a házasságlevelet kiállította, üdvözölte a bátyámat, és így szólt: „Alláh éltessen sokáig, és áldja meg házasságodat! Ezt az éjjelt, ugye, örömben, gyönyörben, ölekezésben töltötted reggelig?” Bátyám azt felelte neki: „Alláh ne áldjon, te hazug ezerszeres kerítő. Istenemre, az ökör helyett dolgoztam a malomban reggelig.” - „Mondd el, hogy történt?” - kérdezte a seikh. Bátyám elmondta neki, hogy járt, mire az öreg azt felelte: „A ti csillagaitok nem illenek egymáshoz. De ha akarod, megváltoztatom a házasságlevelet, hogy a te csillagod megegyezzen a hajadonéval.” De a bátyám így válaszolt: „Menj, te átkozott, hagyj békén furfangjaiddal.”

Faképnél hagyta a seikhet, elment műhelyébe, és várta, hogy valaki munkát hozzon, aminek béréből enniivalót vehet.

Vevő helyett azonban megint csak a szolgáló jött el hozzá, aki újabb tréfát eszelt ki asszonyával. Azt mondta: „Az én úrnőm bizony nagyon vágyódik utánad, már felmászott a tetőre is, hogy arcodat az ablakban lássa.” Néhány pillanat múlva az asszony meg is jelent az ablakban; sírva kérdezte bátyámat, miért haragszik rá. Bátyám nem felelt semmit. Az asszony esküdözött, hogy nem tehet arról, ami vele a malomban történt, és mikor bátyám a nő szépségét és kecsességét látta, egyszeriben megfeledkezett minden csalódásáról s bánatáról, mindent elhitt neki, és csak látásában gyönyörködött. Megbocsátott neki, beszélgetni kezdett vele, és megint csak nem dolgozott semmit. Nemsokára eljött hozzá a szolgálólány, és azt mondta: „Úrnőm üdvözlő, és azt üzeni, hogy a férje ma éjjel egy barátjánál szándékozik hálni.

Ha elment, te gyere fel hozzánk, és töltsd az éjszakát úrnőmmel egészen reggelig, gyönyörökben.”

Férje ugyanis előző napon így szólt az asszonyhoz: „Hogyan csalogathatjuk el hozzád ezt a szabót, hogy aztán megfogjuk, és a váli elé cipeljük?” - „Bízd rám - mondta az asszony -, majd én kieszelek olyan tréfát, hogy rajta marad a szégyen, és az egész város beszélni fog róla.” Bátyám mit sem tudott az asszonyok álnokságáról.

Estefelé megjelent a leány, kézen fogta a bátyámat, és elvezette úrnőjéhez. Az asszony így szólt hozzá: „Alláhra, uram, nagyon vágyom reád.” Bátyám pedig így felelt: „Alláhra, mindekelőtt gyorsan adj egy csókot és aztán...” Még végig se mondta a kívánságát, amikor berontott a férj a szomszéd szobából, megragadta a bátyámat, és így szólt: „Alláhra, csak a poroszlók parancsnokánál bocsátlak ki kezemből.” - Bátyám hiába könyörgött, rimázkodott, elvitte a váli hivatalába. Ott megkorbácsolták, aztán tevére ültették, végigvezették a város utcáin, a nép pedig ezt kiáltozta utána: „Így jár az, aki betolakszik más ember háremébe.” A nagy kiáltozástól a teve megbokrosodott, bátyám leesett róla, és eltörte a lábát, így sántult meg örök életére. A váli kitiltotta a városból, a bátyám pedig ment - maga se tudta, hova.

Én nagyon dühös voltam rá - fejeztem be első bátyámnak a történetét -, de utána mentem, gondjaimba vettem, és ellátom étellel-itallal, egészen a mai napig.

A kalifa nevetett, és így szólt: „Ez szép történet volt!” De én azt mondtam: „Nem fogadom el dicséretedet, amíg nem hallgatod meg, amit elmesélek neked arról, ami a többi bátyámmal történt, nehogy azt hidd, hogy szószátyár vagyok.” A kalifa azt felelte: „Beszélj el mindegyik bátyádnak történetét, illeszd fülembe az ékes beszéd függőit, és nyújtsd hosszúra a vidám históriák sátorkötelét.” Ekkor mesélni kezdtem.

A borbély második bátyjának története

Tudd meg, ó, igazhivők fejedelme, hogy a második bátyám, akinek neve Bakbuk, egy napon a dolga után járt, és egyszerre csak egy öregasszony szólította meg: „Jó ember, állj meg egy szóra. Valamit akarok neked javasolni, ha tetszik, fogadd meg.” Bátyám megállt, az öregasszony pedig folytatta. „De csak akkor mondom meg neked, ha megígéred, hogy nem fogsz sokat beszélni.” - „Hát csak ki vele!” - mondta a bátyám. Az öregasszony így szólt: „Hogy tetszene neked egy szép ház, folyó vízzel, gyümölcsössel, borral, egy szép leány, akiben gyönyörködhetsz, egy elragadó arc, amelyet csókolhatsz, egy karcsú derék, amelyet átölelhetsz, és mindezt estétől reggelig élvezhetnéd. Ha feltételemet teljesíted, nagy gyönyörűségben lesz részed.” Mikor bátyám e szavakat meghallotta, azt kérdezte: „Úrnőm, miért éppen hozzám fordulsz ezzel, miért engem választottál a világ minden teremtese közül? Mi tetszik neked rajtam annyira?” Az öregasszony így válaszolt: „Nem megmondtam, hogy ne vesztegesd a szót? Hallgass és gyere velem.”

Az öregasszony elindult, bátyám utána, felajzott lélekkel. Addig mentek, míg beléptek egy nagy házba. Bátyám körülnézett, és látta, hogy egy díszes kastélyban van, és egyszerre csak négy leányt pillantott meg, akiknél szebbet szem nem látott. Olyan gyönyörű hangon énekeltek, hogy még a süket köveket is megindították volna.

Azután az egyik leány egy pohár bort üritett, és bátyám kedves egészségére kívánta: bátyám felkelt, hogy a leányt kiszolgálja, a leány azonban nem hagyta, ő maga töltött fivéremnek, de miközben ivott, a lány tarkón ütötte. Bátyám nagyon feldühödött, és mérgesen kiment a szobából. Az öregasszony utána ment, és szemével hunyorított neki, csak jöjjön vissza. Bátyám visszament, leült, nem szólt egy szót sem, de kapott megint egy nyaklevest, akkorát, hogy majd elájult. Feltápáskodott és el akart menni az útjára, de az öregasszony utolérte, és azt mondta neki: „Várj még egy kicsit, megkapod, amire vágyakozol.” Bátyám megkérdezte: „Meddig kell még várni?” - „Ha lerészegedett - felelte az asszony -, megkapod tőle, amire vágyol.”

Bátyám megint visszament, leült a helyére; a leányok most mind felkeltek, és az öregasszony azt parancsolta nekik, vetkőztessék le meztelenre, és öntözzék meg az arcát rózsavízzel. A legszebbik leány most megszólalt: „Alláh emeljen nagy tisztességre! Bejöttél házamba, és ha állod feltételeimet, eléred, amit akarsz.” Bátyám így felelt: „Úrnőm, rabszolgád vagyok, tégy velem, amit akarsz.” - „Tudd meg - szólt most a leány -, hogy Alláh tréfakedvelőnek teremtett, és aki nekem engedelmeskedik, megkapja, amit kíván.” Most megparancsolta a leányoknak, hogy énekeljenek. Egy dalba kezdtek, az egész társaság nagy gyönyörűségére, aztán az egyik leánynak meghagyta, hogy fogja kézen parancsolóját, és teljesítse a kívánságát. A leány elvezette bátyámat, aki nem tudta, mit akarnak vele. Az öregasszony utána ment, és azt mondta neki: „Légy türelemmel, és vágyad teljesül, csak éppen egy dolog van hátra, mégpedig az, hogy levágd a szakálladat.” Azt felelte a bátyám: „Hogy csináljak ilyent, csúfságomra, a világ előtt?” - „Csak azért akarja ezt - szólt az öregasszony -, hogy olyan légy, mint egy szakálltalan ifjú, és ne legyen arcodon semmi se, ami az arcát megsértené, mert szívében nagy szerelemre gyúlt irántad. Légy türelemmel, és megkapod, amire vágyol.” Bátyám engedelmeskedett, leborotváltatta állát, és így jelent meg az ifjú leány előtt, de le volt borotválva a szemöldöke is, meg a bajusza is, arca meg pirosra festve. A leány előbb megijedt a látványtól, aztán úgy nevetett, hogy majd hanyatt esett, és azt mondta: „Uram, most egészen meghódítottál ezzel a szép megjelenéssel.” Akkor életére esküdözve kérte, táncoljon; bátyám meg kapta magát, táncolt nekik úgy, ahogy volt, meztelenül, és nem maradt a szobában párna a helyén, mind rádobálták. A lányok citromot, narancsot, cédrusalmát hajigáltak rá, amíg bátyám aléltan esett össze, ők pedig csak ütögették a nyakát, dobáltak mindenfélét az arcába. Végre az öregasszony így szólt: „Most eléred, amit akartál; tudd meg, hogy több verést már nem kapsz. Csak egy dolog van még hátra, mégpedig ez: a leánynak az a szokása, hogy mikor részeg, nem engedi, hogy hozzá közeledjenek, míg le nem vetette ruháját, és nadrágját, és egészen meztelenre nem vetkőzött. Aztán szaladni fog előtted, mintha menekülni akarna, te fuss utána szobáról szobára, amíg majd feszít a vágy és hatalmadba ejted.” Most a leány levetette ruháját és nadrágját, míg egészen meztelenül ott állt bátyám előtt. „Most rajta, fuss utánam - szólt a leány -, én majd menekülni próbálok. Ha akarsz valamit tőlem, szaladj utánam.” És elkezdett futni, bátyám utána; a leány egyik szobába be, onnan ki egy másikba, szobáról szobára, bátyám egyre utána, már erőt vett rajta az izgalom, feszítette a vágy, olyan lett, mint az örült, a leány meg addig futott előre, amíg az egyik fordulónál el nem vesztette szem elől. Kinyitotta az egyik ajtót, és egyszerre csak ott állt az utca közepén. A bőrcserzők utcája volt, és éppen eladásra kínálták a bőröket. Ekkor meglátták ilyen állapotban, meztelenül, a feszítő vágy felmeredő jelével, leborotvált állal, szemöldökkel és bajusszal, kipirosított arccal, ordítottak, kinevették, tomboltak a röhögéstől; néhányan nekiestek, és meztelen testét a bőrökkel megcsapkodták, amíg elájult. Akkor felrakták egy számárra, elvitték a váli elé. „Mi történt?” - kérdezte a váli. Azt felelték: „Ez az ember közénk rohant a vezír házából; ilyen állapotban!” A váli száz korbácsütést méretett rá, és kiutasította a városból. Én utána mentem, elhoztam titokban a városba, és gondoskodtam az ellátásáról. Ha nincs bennem ez az ildomosság, nem vettem volna ilyen embert a nyakamba.

A borbély harmadik bátyjának története

Ami pedig a harmadik bátyámat, Kuffeh-t illeti, ő vak volt, és koldulással foglalkozott. Egyszer a sors és a végzet egy nagy házhoz vezette. Kopogtatott a ház kapuján, remélte, hogy beszélhet a ház urával, és alamizsnát kérhet tőle. „Ki van a kapuban?” - kérdezte a gazda. De bátyám nem szólt egy szót se. Aztán hallja, amint hangosan kérdezik: „Ki az?” Bátyám még most sem felelt. Lépteket hallott, mindig közelebb a kapuhoz, majd kinyitotta a gazda a kaput és megkérdezte: „Mit akarsz?” - „Valamit Alláh nevében” - felelte a bátyám. „Te vak vagy?” - „Igen” - felelte. „Add a kezedet” - mondta a ház ura. Kézen fogta, bevezette a házba, és ment vele fel, lépcsőről lépcsőre, amíg a tetőre nem értek. Bátyám azt hitte, most kap valamit enni vagy egy kis alamizsnát, de mikor felértek a legfelső teraszra, megszólalt a gazda: „Mit kívánsz, vak ember?” A bátyám így felelt: „Valamit kérek Alláh nevében, magasztaltassék a neve!” - „Alláh majd kinyitja adományozó kezét” - felelte. „Nem mondhattad volna meg nekem odalenn?” - kérdezte bátyám. „Ó, te aljasok aljasa - szólt erre a ház tulajdonosa -, miért nem mondtad meg nekem, hogy alamizsnát akarsz tőlem, mikor először hallottad a hangomat a te kopogtatásodra?” - „És most mit akarsz tenni velem?” - kérdezte a bátyám. „Nekem nincs mit adnom néked” - felelte a gazda. Bátyám most kérte, hogy vezesse le a lépcsőn. „Ott az út előtted” - felelte ez. Bátyám fogta magát, megindult a lépcsőn. És már csak húsz lépcsőfok választotta el a kaputól, amikor megcsúszott a lába, és legurult a lépcsőn, úgyhogy betörte a fejét. Kiment és nem tudta, merre forduljon.

Két sorstársába ütközött, akik megkérdezték, mi történt vele. Bátyám elpanaszolta nekik, hogyan járt az imént, és azt mondta, menjenek haza, és vegyenek magukhoz egy kis pénzt abból a megtakarított összegből, amit otthon tartogattak, mert kell neki erre meg arra. A ház tulajdonosa azonban, aki lelökte a lépcsőn, titokban utánuk osont, hogy kihallgassa a beszélgetésüket, és meghallotta bátyám szavait. Mikor bement lakásába, utána surrant, de bátyám ezt se vette észre, és várta a társait.

Mikor a többi koldus megérkezett, azt mondta nekik, zárják be az ajtót, kutassák fel a házat, hátha valami idegen jött utánuk. Mikor az az ember - aki tolvajlásaiból szerezte a pénzét - ezt meghallotta, megpillantott egy kötelet, amely a mennyezetről lógott, és felmászott rajta. Felkutatták a szobát, de nem találtak senkit. Ekkor leültek a bátyám mellé, elővették a rejtékhelyről a megtakarított pénzüket és összeszámolták, hát tízezer dirhemet tett ki. Mindegyik vett magának belőle annyit, amennyire szüksége volt, a többit újra elásták, aztán hoztak valami ennivalót, és hozzáálltak a falatozáshoz. A tolvaj most lecsúszott a kötélén, és ő is lakmározni kezdett. A bátyám egyszerre csak ismeretlen hangot hallott maga mellett, és azt mondta társainak: „Nincs itt idegen köztünk?” Kinyújtotta kezét, és hozzáért a tolvaj kezéhez. Elordította magát: „Idegen ember van itt!” Azzal a koldusok nekiestek, és ütlegetni kezdtek. De mert vakok voltak, segítségül kiáltottak: „Igazhitűek! Tolvaj tört be hozzánk, el akarja vinni a pénzünket!”

Összeszaladt a nép, mire az az ember, a ház tolvaj tulajdonosa úgy tett, mintha ő is vak volna; behunyta a szemét, mint aki olyan vak, mint amazok, és hogy semmi gyanú ne essék rá, ő is ordította: „Ó, igazhitűk! Könyörgök, segítsen Alláh és a szultán, Alláh és a váli, Alláh és az emír! Fontos mondanivalóm van az emír számára!” És alig pár pillanat múlva a váli emberei körülfogták őket, és mindnyájukat a váli elé cipelték. „Mi van veletek?” - kérdezte a váli. Az ember így szólt: „Hallgass szavamra, ó, váli! Nem fogod az igazságot kideríteni másképp, mint korbáccsal. Ha akarod, kezdj rajtam, mielőtt azokat megverted.” A váli meg is parancsolta, hogy kapják le a négy körméről, és korbácsolják meg. Mikor már nagyon fájtak az ütések, kinyitotta az egyik szemét, mikor aztán még kapott ostorcsapásokat, a másikat is felnyitotta. „Hát ez mit jelent, te gazember?” - kérdezte a váli. „Ígérd meg, hogy szabadon

eresztesz, és megmondom neked” - felelte. A váli megígérte, mire az ember így szólt: „Mi vakoknak tettetjük magunkat, így megyünk az emberek közé, behatolunk a házaikba, megnézzük asszonyaikat; ravaszul megtévesztjük őket, kicsaljuk a pénzüket. Már óriási összeget kerestünk, csaknem tízezer dirhemet. Mondtam a társaimnak, adják ide az én részemet, kétezer-ötszáz dirhemet, erre nekem támadtak és elverték, elvették a pénzemet. Azért kértem pártfogást Alláhtól és tőled; téged inkább illet meg az én részem, mint őket. És ha meg akarsz győződni szavaim igazságáról, korbácsold meg mindegyiket még erősebben, mint engemet, majd ők is kinyitják a szemüket.” A váli most megparancsolta, hogy korbácsolják meg a többi koldust. Elsőnek az én bátyám került sorra. Félholtra verték, de persze nem tudta kinyitni a szemét. Ekkor így szólt hozzánk a váli: „Ti gazok, megtagadjátok Alláh áldását, és úgy tesztek, mintha vakok volnátok?” Bátyám erősítette: „Alláh, Alláh, Alláh, egyikünk se lát!” Most megint leteperték, és újra megkorbácsolták, míg el nem vesztette eszméletét. A váli megparancsolta, hogy hagyják békén, amíg magához tér, akkor mérjék rá a harmadik sort. Aztán társaira is több mint háromszáz ütést veretett. A látó pedig azt mondta nekik: „Nyissátok már ki a szemeteket, mert még erősebbet fogtok kapni.” A válit pedig kérte, küldjön el valakit vele, hogy elhozza a pénzt, mert ezek itt nem fogják szemüket kinyitni: félnek a szégyentől az emberek előtt. A váli elküldött vele egy embert a pénzért, kifizetett a tolvajnak kétezer-ötszáz dirhemet, mint az őt megillető részt, a többit megtartotta magának, bátyámat és a többi vakot pedig kitiltotta a városból.

Én pedig, ó, igazhivők fejedelme, utána mentem, megkérdeztem, mi van vele.

Elmesélte azt, amit neked elmondtam, én titokban visszahoztam a városba, és egész életére biztosítottam számára az enni-innivalót.

A kalifa nevetett történetemen, és megparancsolta, ajándékozzanak meg, aztán küldjenek utamra. De én azt mondtam: „Alláhra, nem fogadok el semmit, amíg meg nem ismertetem az igazhivők fejedelmét a többi testvérem sorsával, és meg nem győzöm róla, hogy milyen szűkszávú vagyok.” Erre a kalifa így szólt: „No hát tölts a fülünkbe egy szép történetet, valami szellemeset és kellemeset.” Megint belekezdtem a mesébe.

A borbély negyedik bátyjának története

Ami a negyedik bátyámat illeti, ó, igazhivők fejedelme, azt a félszeműt, ő mészáros volt Bagdádban. Húst vágott, birkát is tenyésztett; a bagdádi nagyurak, a pénzes emberek mind hozzájártak húst vásárolni. Nagyon meggazdagodott, és marhát meg házakat szerzett, így élt sokáig, míg egy napon egy hosszú szakállú öregember jött be a boltjába. Egypár dirhemet adott neki, és azt mondta: „Kérek ezért húst.” Bátyám elvette a pénzt, odaadta a húst, és az öreg elment. Most bátyám újra megnézte az öreg ezüstpénzét, és látta, hogy ragyogóan fehér, azért félretette. A seikh eljött nap nap után, és mindig ugyanolyan csillogó pénzzel fizetett, bátyám pedig külön ládába tette a pénzt, amit tőle kapott. Öt hónap után ki akart venni pénzt a ládából, hogy birkát vásároljon. Mikor a ládát kinyitotta, látta, hogy összevágott papír van benne. Arcát csapdosta, ordítozott, az emberek összefutottak, és csodálkozva hallgatták történetét. Bátyám visszament a boltjába, és mint szokta, leölt egy kost, felakasztotta a boltban, levágott belőle egy darab húst, kitette boltja elé és azt mondta magában: „Talán megint eljön az öreg, akkor megfogom.” Egy óra se telt bele, már jött is az öreg, és hozta az ezüstpénzt. Bátyám odament, megfogta és elkezdett kiabálni: „Ó, igazhitűek, gyertek, halljátok, hogy jártam ezzel a gazemberrel!” Mikor a seikh ezt a beszédet meghallotta, így szólt: „Mit veszel szívesebben, hogy elállsz attól, hogy megszegyeníts, vagy ha én szégyenítlek meg az emberek előtt?” Azt felelte neki a bátyám: „Mivel akarsz megszegyeníteni?” - „Hogy birkahús helyett

emberhúst árulsz” - felelte. - „Hazudsz, te átkozott!” - kiáltott bátyám. Az öreg pedig így vágott vissza: „Átkozott az, akinek ember van a boltjában felakasztva.” Most azt mondta a bátyám: „Ha igaz, amit mondtál, vagyonom és vérem a tiéd.” Az öreg ekkor kiáltozni kezdett: „Hé, emberek! Ez a mészáros emberfiát vág le, és annak a húsát adja el birkahús helyett! És ha meg akarjátok tudni, igazat mondok-e, jertek be a boltba.”

A tömeg berontott bátyám boltjába, és a kos helyén egy embert láttak felakasztva. Megragadták a bátyámat és ordítottak: „Te pogány, te gazember!” A legjobb ismerősei ütlegekkel támadtak neki, az öreg olyan csapást mért rá, hogy kifolyt a fél szeme. A nép elvitte a leölt embert a rendőrök főnökéhez, és az öreg azt mondta neki: „Halld, ó, emír! Ez a mészáros embereket vág le, azoknak húsát adja el, mint birkahúst. Elhoztuk hozzád, hogy jöjj és vedd meg rajta a fenséges és hatalmas Alláh igazságát.” - Ezzel eltaszította magától bátyámat. Ez védekezni akart, de a parancsnok meg se hallgatta, hanem ötszáz ütést veretett rá. Aztán elkobozták egész vagyonát. Ha nem lett volna annyi pénze, ki is végezték volna, így csak kiutasították a városból.

Bátyám megtört lélekkel hagyta el a várost, nem tudta, merre vegye útját. Elért egy nagy városba; elhatározta, hogy ott telepszik meg, mint foltozóvarga. Műhelyt nyitott, és dolgozott, hogy legyen mit ennie. Egy szép napon elment valamit elintézni, és egyszerre csak nyerítést hallott. Érdeklődött, mi az, akkor megmondták neki, hogy a király vonul ki vadászatra. Bátyám odament, hogy gyönyörködjek a díszes menetben, bár szégyellte nyomorúságos külsejét, mióta foltozóvarga lett. A király arra fordította a fejét, és mikor tekintete bátyám szemére esett, lehorgasztotta fejét, és így szólt: „Alláhhoz folyamodom a mai balszerencsém ellen.” Megfordította lovát, és visszafordult az egész katonasággal együtt. A király megparancsolta embereinek, tartóztassák le bátyámat, és korbácsolják meg. Azok lefogták, félholtra verték, és bátyám nem tudta, miért történik az egész.

Egészen megsemmisülten ment haza.

Később elment a király környezetének egy emberéhez, és elmesélte neki balszerencséjét. Az úgy nevetett, hogy majd hanyatt vágódott, és azt mondta: „Jaj, barátom, te nem tudod, hogy a király nem állhatja a félszeműeket? Ha meg éppen a bal szeme hiányzik valakinek, akkor megeshetik, hogy még ki is végezteti.”

Amikor bátyám ezt meghallotta, elhatározta, hogy megszökik a városból. El is ment, és másutt telepedett meg, ahol nem volt király. Már hosszú ideig élt új lakóhelyén, amikor egyszer, a történeteken elmélkedve, elindult hazulról, hogy egy kicsit elszórakozzék. Megint nyerítést hallott maga mögött. „Alláh rendelése most betelik rajtam” - szólt, és sietett valami búvóhelyet keresni. Meglátott egy bezárt kaput, belökte, és egy hosszú előcsarnokba ért. Egyszerre azon veszi észre magát, hogy két ember lefogja. Azt mondták: „Hála legyen Alláhnak, aki kezünkre adott téged, Alláh ellensége! Már három napja nem hagysz nyugodnunk, elraboltad álmunkat, pihenésünket, a halál előízét kóstoltattad meg velünk!” - „Alláhra, mi lelt benneteket, emberek?” - kérdezte bátyám. Azt felelték: „Leselkedel ránk, bennünket és a ház gazdáját gyalázatba akarod hozni. Nem elég neked, hogy őt és társaidat koldusokká tetted? Add csak ide a késedet, amelyikkel minden éjjel megfenyegetsz.” Megmotozták és megtalálták zsebében azt a kést, amellyel a cipő talpát szokta kiszabni. „Tiszteljétek Alláht, aki a sorsomat intézi - mondta nekik -, és tudjátok meg, hogy csodálatos az én történetem.” - „Hogy szól az a te történeted?” - kérdezték. Elmesélt mindent, abban a reményben, hogy majd elengedik. De végig sem hallgatták, nem voltak semmire tekintettel, hanem elverték, és letépték ruháját. Mikor szabaddá lett a teste, meglátták a korbácsütések nyomait, és azt mondták: „Ó, te átkozott! Ezek a nyomok is mutatják, hogy gonosztevő vagy.” A váli elé vitték bátyámat. Azt mondta magában: „Bűneim miatt jutottam idáig, csak Alláh tud meg-

menteni, magasztaltassék a neve!” A váli azt mondta bátyámnak: „Te gazember, miért tolakodtál be ezeknek az embereknek a házába, talán meg akartad ölni őket?” - „Alláhra kérlek, ó, emír - válaszolta bátyám -, hallgasd meg, amit mondok, ne hamarkodd el az ítélezést.” De a váli így szólt: „Meghallgatni egy tolvajt, aki az embereket koldusbotra juttatja? Ott vannak rajtad a büntetések nyomai! Nem történt volna mindez veled, ha nem volnának nagy bűneid.” És száz korbácsütést veretett rá, és kitiltotta a városból. Én érte mentem titokban, elhoztam ide, és ételt-italt biztosítottam számára.

A borbély ötödik bátyjának története

Ami ötödik bátyámat illeti, neki mindkét füle hiányzott, ó, igazhivők fejedelme. Szegény ember volt; este kéregetett, hogy nappal az összekoldult pénzen élelmet vehessen. Amikor apánk - elérve az emberi kor végső határát - meghalt, hétszáz dirhemet hagyott ránk. Mindegyikünkre száz dirhem jutott. Az ötödik bátyám, amikor megkapta a részét, nagy zavarban volt, mert nem tudta, mit kezdjen vele. És amint a fejét töri, egyszerre csak eszébe jut, hogy mindenfajta üveget vásárol össze, és majd haszonnal fogja továbbadni. Vett hát száz dirhemért üveget, berakta egy nagy kosárba, aztán leült a portékáját árusítani. Mögötte egy fal volt, nekitámaszkodott, és elmélkedni kezdett. Azt mondta magában: „Egész tőkém, száz dirhem, ebbe az üvegbe fektettem, eladom kétszázért, a kétszázon megint üveget veszek, eladom négyszáz dirhemért, és addig veszek és adok, míg nagy vagyont gyűjtök. Az egész pénzen különféle árukat és illatszereket vásárolok, és óriási nyereséget szedek be belőlük. Akkor aztán veszek egy szép házat, rabszolgákat, lovakat, aranyos nyergeket, eszem-iszom, és nem lesz a városban énekesnő, akit ne rendelnék házamba, hogy énekét hallgassam.” Mindezeket így számolgatta, míg ott feküdt előtte a kosár üveg.

Majd így folytatta: „Aztán az összes házasságszerzőket szétküldöm, hogy keressenek számomra menyasszonyt a királyok és vezírek leányai közt. És majd megkérem egy vezír leányát, akinek már hallottam tökéletes szépségéről és csodás bájosságáról; ezer dinár nászdíjat ajánlok fel érte. Ha apja szívesen veszi, elértem, amit akarok, de ha nem, akkor erőszakkal viszem el, akárhogy kapálózik az apja. És ha ott lesz a házamban, veszek tíz fiatal eunuchot, királyokhoz és szultánokhoz illő ruhákat csináltatok és drágakövekkel kirakott aranynyerget, aztán kilovagolok, előttem, mögöttem, oldalt mamlúkok. Ha így lát meg a vezír, tiszteletteljesen felkel, átengedi a helyét, és alacsonyabb rangú helyre ül, mert az apósom lesz. Két eunuchot viszek magammal, mindegyiknek kezében ezer dinárral teli zacskó. Ezer dinárt adok neki nászdíjul a leányáért, és a másik ezer dinárt neki ajándékozom, hadd lássa, milyen nemes lelkű és bőkezű vagyok, és milyen keveset jelent számomra az anyagi érdek. Aztán visszatérek házamba, és ha arámnak valamelyik hozzátartozója eljön, pénzt és díszruhát ajándékozok neki, és ha a vezír ajándékot küld, visszaküldöm neki, akármilyen értékes, hogy lássák fenséges lelkemet. Aztán odamegyek, hogy magas rangom és hatalmam előtt hódoljanak, majd elrendelem a menyasszony elővezetését, és a házamat pompásan feldíszítem. És mikor eljött az ideje, hogy a menyasszony fátyolát fellebbentsék, felveszem legdíszesebb ruhámat, leülök egy selyemmel bevont trónra, és nem nézek se jobbra, se balra, mert fennkölt szellemű és méltóságteljes modorú vagyok. És bejön a menyasszonyom, szép, mint a telihold, ékszereivel és gyönyörű ruhájában, de én büszkén és gögösen nem is nézek rá, úgyhogy a jelenlevők mind azt mondják majd: »Ó, uram, hitvesed és rabszolgád itt van előtted, ajándékozd meg egy pillantással, már fáj neki a hosszas állás.« Amikor néhányszor megcsókolják előttem a földet, felemelem a fejemet, egy pillantást vetek rá, azután megint elfordítom a tekintetemet. Eltávoznak és magukkal viszik a leányt is. Felkelek, ruhát váltok,

még szebb öltönyt veszek magamra, mint ami rajtam volt. Most másodszor vezetik be a menyasszonyt, de nem nézek fel, megint kéretem magam, akkor rápillantok, és újból lehorgasztom a fejemet; ezt mindannyiszor megismétlem, valahányszor a menyasszonyt elővezetik.

Most megparancsolom az egyik eunuchnak, dobjon oda ötszáz dinárral teli erszényt az öltöztető asszonyoknak. Miután ezek megkapták a pénzt, utasítom őket, vezessenek be hozzá, és amikor bevezettek, büszkeségem jeléül nem is fogok rátekinteni, hadd mondják, milyen fenséges lelkem van. Végre az anyja jön be, megcsókolja fejemet meg kezemet, és azt mondja: »Ó, uram, nézz már rabnődre, aki vágyik a közelségedre, önts bele lelket egy szavaddal.« De nem is felelek neki, ő egyre kérlel, odajön, megcsókolja a kezemet és lábamat, nem is egyszer, és azt mondja: »Uram, az én leányom szép nő, aki soha férfit nem ismert, és ha tőled ilyen fogadtatást kap, megreped a szíve. Légy hozzá szívélyes, és mondj neki valamit.« Majd felkel, behoz számomra egy pohár bort, lánya elveszi tőle a poharat, hogy ő nyújtsa át nekem. Ha elém lép, állni hagyom színem előtt, míg én aranyhímzéses vánkoston támaszkodva ülök. Rá se nézek, mert nemesen gögös lelkű és fenséges szellemű ember vagyok, úgyhogy valami hatalmas szultánnak fog tartani, és így szól majd: »Uram, Alláhra kérlek, ne utasítsd vissza ezt a poharat szolgálód kezéből, mert én a te rabnőd vagyok.« Nem felelek, de ő tovább unszol: »Nagyon kérlek, igyál!« - és számhoz tartja a poharat. Ekkor kezemmel arcába ütök, aztán megrúgom, így!» - És most bátyám rúgott egyet, bele az üvegekbe. A kosár kissé magasan állott, leesett a földre, és egész rakománya összetört. „Ezt mind az én büszke lelkem okozta” - szólt búsan a bátyám.

Ha nekem kellett volna ítélkezniem fölötte, ő, igazhivők fejedelme, ezer korbácsütést mérettem volna rá, és az egész városban közhírré tettem volna az esetét.

Bátyám csapdosta arcát, megtépte ruháját, sírt, verdeste magát. Az emberek, akik épp a pénteki imára siettek, látták ezt, de vagy alig pillantottak rá, vagy egyáltalán nem törődtek vele. Ő pedig ott ült búsan és kétségbeesve, odalett a tőkéje meg a nyeresége, s amint sírva üldögélt, arra haladt egy csodás szépségű nő; mósuszillat áradt róla, aranyhímzéses brokáttal borított nyergű öszvéren ült; nagyon sok eunuch kísérte. Meglátta az üveget és nyomorúságosan zokogó bátyámat, megesett a szíve rajta, és megkérdezte, mi a baja. Mikor meghallotta, hogy egy kosár üveget vitt eladni, és az üveg eltört, és az a halom cserép lett belőle, ami ott látható, odahívta egyik szolgáját, és azt mondta neki: „Add oda azt a pénzt, ami nálad van, ennek a szegény embernek.” A szolga átnyújtott egy zacskót a bátyámnak. Amikor kinyitotta, ötszáz aranydinárt talált benne. Bátyám majd meghalt örömében, és az ég áldását kérte a nőre. Váratlanul gazdag ember lett belőle.

Azután hazament, most már mint gazdag ember. Amint elgondolkodva üldögélt, egyszerre csak kopogtattak. Felkelt, kaput nyitott, és egy ismeretlen öregasszonyt látott. Az asszony így szólt: „Fiam, már közeledik az imaórának a vége, és én még nem végeztem el a mosakodást. Arra kérlek, hogy bemehessek a házádba és megmosakodhassam.” Bátyám azt felelte: „Hallom és engedelmeskedem.” Közben szíve még mindig repesett a boldogságtól az ötszáz aranydinár miatt. Mikor az asszony elvégezte a mosakodást, odament a bátyámhoz, két rekát imádkozott, és áldást kért a fejére. Bátyám megköszönte, és két dinárt nyújtott neki. Mikor az asszony a pénzt meglátta, így szólt: „Magasztaltassék Alláh! Valóban csodálom azt a nőt, aki téged, koldus létedre így megszeretett és megszánt, amikor minden üveged összetört. Tartsd meg a pénzedet, ha majd nem lesz szükséged rá, add vissza annak, akitől kaptad.” Bátyám megkérdezte: „Mondd, anyám, mi módja volna annak, hogy eljussak hozzá?” Az öregasszony így felelt: „Fiam, ő hajlik feléd, de van férje, nagyon vagyonos ember. Vidd magaddal minden pénzedet, és ha vele együtt vagy, ne fukarkodjál kellemes beszéddel és szép szavakkal, és akkor a bájaiból és pénzéből mindent megkaphatsz, amit akarsz.”

Bátyám hát magához vette minden aranyát, felkelt és elment az öregasszonnyal, pedig alig hitte el, amit mondott neki. Addig ment az asszony után, amíg egy nagy kapuhoz nem értek. Az asszony kopogtatott. Egy görög rableány jött ki, kaput nyitott, az öregasszony bement, és azt mondta bátyámnak, hogy kövesse.

Megálltak egy nagy ház előtt, és mikor bátyám belépett, egy csodás szőnyegekkel dúsan díszített, függönyökkel teleaggatott tágas teremben találta magát. Leült, letette az aranyat maga elé, turbánját meg térdére helyezte. Néhány pillanat múlva egy leány jött be remek szövetből készült ruhában, olyan szép volt, hogy szebbet nála szem nem látott. Bátyám felkelt előtte; mikor a leány meglátta, nevetett és azt mondta, örül, hogy látja. Aztán az ajtóhoz ment, bezárta, odament bátyámhoz, kézen fogta és elvezette egy félreeső szobába, amelynek padlója különféle brokátszőnyegekkel volt borítva. Bátyám leült, ő is leült mellé, és egy ideig enyelgett vele. Aztán felkelt, és azt mondta: „Ne mozdulj innen, míg vissza nem jövök.”

Amint bátyám ott ült, és várta vissza a leányt, egyszerre csak bejött egy tagbaszakadt, nagy fekete rabszolga, kivont karddal, amelynek villogása a szemét kápráztatta, és rákiáltott bátyámra: „Jaj neked! Ki hozott téged ide, te gyalázatos, te szajhafattyú, te gyalázat fajzata?” Bátyámnak elakadt a szava, még felelni sem tudott. A fekete szolga most megragadta, lerántotta a ruháját, a kard lapjával több mint nyolcvan csapást mért rá, amíg bátyám egész hosszában el nem nyúlt a földön. A rabszolga azt hitte, hogy meghalt, és otthagya. Aztán akkora ordítással, hogy a föld is megremegett bele, és visszhangzott a szoba, kikiáltott: „Hol van El-Melihe?”⁴⁷ Ekkor egy szolgálóleány jött be, kezében egy szelence, sőt vett ki belőle, beletömte bátyám sebeibe, hogy azok szétnyíljanak. De bátyám nem moccant, mert félt, ha megtudják, hogy még él, megölik. A leány elment, a fekete rabszolga megint ordított egyet, mint azelőtt, és az öregasszony jött be, odament bátyámhoz, lábánál fogva lehurcolta egy hosszú sötét pincébe, és rádobta egy rakás meggyilkoltnak a hullájára. Két teljes napig volt a pincében; Alláh - magasztaltassék a neve! - a sőt megmentésének az eszközévé tette, mert megállította a vér ömlését az ereiből.

Mikor bátyám már elég erőt érzett ahhoz, hogy megmozduljon, felkelt, kinyitotta a pince falának egy ablakát, és kimászott a hullák kamrájából; a szent és magasztos Alláh leplet bocsátott eléje. Ment a sötétben, és reggelig az előcsarnokban rejtőzött. Reggel az öregasszony elment hazulról, hogy új zsákmány után nézzen, a bátyám észrevétlenül kisurrant nyomában. Hazament és addig kezelte sebeit, míg meggyógyult. De mindig szemmel tartotta az öregasszonyt, megfigyelte, valahányszor egy férfit megfogott, és bevitt abba a házba, de nem szólt róla senkinek.

Mikor teljesen magához tért, és visszanyerte erejét, fogott egy darab rongyot, zacskót csinált belőle, megtöltötte üveggel, és öve mellé erősítette. Álruhát vett, hogy senki föl ne ismerhesse: perzsának öltözött, ruhája alá kardot rejtett. Mikor az öregasszonnyal találkozott, idegen kiejtéssel így szólt hozzá: „Nénike, van egy mérleged, amin kilencszáz aranyat mérhetnék?” Az öregasszony így felelt: „A fiam pénzváltó, nála van mindenfajta mérleg. Gyere el velem hozzá, még mielőtt elmegy az üzletből, majd megméri az aranyaidat.” - „Menj előre” - mondta a bátyám. Az öregasszony elindult, bátyám utána, amíg elérkeztek ahhoz a házhoz. Kopogtattak, a leány kijött, és bátyámra nevetett. „Jó zsíros falatot hoztam” - szólt az öregasszony. A leány kézen fogta bátyámat, bevezette ugyanoda, ahol azelőtt voltak, leült mellé egy kis időre, aztán azt mondta bátyámnak: „Ne mozdulj innen, amíg vissza nem jövök hozzád.” Kisvártatva bejött a fekete rabszolga a kivont karddal. Rászólt bátyámra: „Állj fel és

---

⁴⁷ „A szép lány”, de annyit is jelent, mint „Sótartó”.

gyere, nyomorult!” Bátyám felkelt, a rabszolga megindult bátyám előtt, bátyám utána, közben a kardja után nyúlt, amelyet ruhája alatt rejtegetett, és lecsapta vele a szolga fejét, aztán lábával lerúgta a pincébe. Ezután kiszólt a leánynak: „Hol van El-Melihe?” A rabszolgaleány bejött a sótartóval, és mikor meglátta bátyám kezében a kardot, kifutott, bátyám utána eredt, és lecsapta a fejét. Aztán kikiáltott: „Hol az öregasszony?” Amikor bejött, a bátyám ráförmedt: „Nem ismersz meg, gonosz, vén banya?” - „Nem ismerlek, uram” - felelte az öregasszony. „Én hoztam a múltkor ide azt az ötszáz aranydinárt, mikor nálam a mosakodást végeztél és imádkoztál, aztán idecsaltál.” - „Félj Alláhtól, és úgy bánj velem” - könyörgött az öregasszony. De ő fogta a kardot, rávágott és kettéhasította. Ezután megkereste a rabszolgaleányt; mikor ez meglátta bátyámat, majd az esztét veszítette ijedében. Kegyelemért könyörgött, és bátyámnak megesett a szíve rajta. Megkérdezte tőle: „Ki hozott téged ehhez a feketéhez?” A leány így felelt: „Egy kereskedő rabszolgája voltam: az az öregasszony gyakran eljárógatott hozzám. Egy nap azt mondta nekem: »Mi ma nagy mulatságot rendezünk, amilyent ember még nem látott, szeretném, ha te is eljönnél.« Azt feleltem: »Hallom és engedelmeskedem.« Fogtam magam, felvettem a legszebb ruhámat, magamhoz vettem egy száz dinárral teli zacskót, és idejöttünk ebbe a házba. Alighogy beléptünk, az a fekete megfogott, és ennek a vén boszorkánynak ármányából immár három éve vagyok hatalmában.” - „Van neki valamije itt a házban?” - „Sok kincse van - felelte a leány -, ha el bírod vinni, vidd el.” A leány kinyitott egy ládát, tele pénzes zacskókkal, úgyhogy bátyám szeme-szája elállt. Azt mondta a leány: „Menj, hagyj engem itt, és hozzád emberek, akik ezt elvigyék.” Bátyám elment, felbérelt tíz embert, de mikor visszatért a házhoz, a kaput nyitva találta, a leány pedig eltűnt a zacskókkal együtt, csak egy kevés pénz és különféle kelme maradt ott.

Ekkor a bátyám látta, hogy a leány rászedte, magához vette a megmaradt pénzt, felnyitotta a kamrákat, onnan kihozta az összes kelmét, nem hagyott a házban semmit. Nagy örömben töltötte az éjszakát. Reggel tíz katonát talált az ajtajában. Mikor ajtót nyitott, körülvették és azt mondták neki, hogy a váli hívja. Azzal fogták és elmentek vele a váli elé. A váli azt kérdezte tőle: „Honnan vetted azt a kelmét?” Bátyám azt mondta: „Biztosíts róla, hogy nem lesz bántódásom.” A váli a kegyelem kendőjét nyújtotta oda neki, mire ő elejétől végig mindent elmondott, hogyan járt az öregasszonnyal, és hogyan szökött meg a szolgálóleány. Aztán azt mondta a válinak: „Amit onnan elvittem, abból végy magadnak, amennyit akarsz, és hagyj nekem belőle annyit, amennyiből élélhetek.” A váli odatétette maga elé a pénzt és a kelmét, és mivel félt, hogy a szultán megtudja a dolgot, csak egy részét tartotta meg, egy részt pedig a bátyámnak adott, de megparancsolta neki, hogy hagyja el a várost, másképp felakasztatja. „Hallom és engedelmeskedem” - szólt bátyám, és útra kelt egy más városba, de rablók támadták meg, levetkőztették, elverték és levágták mindkét fülét.

Mikor meghallottam szomorú sorsát, elmentem érte, ruhát adtam neki, titokban elhoztam ide a városba, és ételt-italt biztosítottam a számára.

A borbély hatodik bátyjának története

Ami hatodik bátyámat illeti, ő, igazhivők fejedelme, neki az ajkát vágták le. Igen-igen szegény volt; ennek a múlandó világnak javaiból semmit sem mondhatott magának. Egy napon elment hazulról, hogy utolsó kis szuszának élesztgetésére kolduljon valamit, és amint áthaladt az egyik utcán, egy szép házat pillantott meg. Tágas és magas előcsarnoka volt; a kapuban szolgák sűrögték, rendelkeztek. Megkérdezte az egyik szolgát, hogy kié a ház; azt felelték neki, hogy egy Barmaki-ivadéké. Bátyám ekkor odament a kapuőrökhöz, és alamizsnát kért tőlük. Azt mondták neki, hogy csak menjen be a házba, a ház urától megkapja, amit akar.

Bement az előcsarnokba, onnan egy végtelenül szép, díszes terembe ért, benne olyan gyönyörű kert, hogy különbet szem még nem látott. A terem padlója márvánnyal volt kirakva, függőyei a földig értek.

Bátyám nem tudta, merre forduljon; beljebb indult a terembe, és ott egy szép arcú, szép szakállú férfit talált. Mikor meglátta a bátyámat, elébe jött, üdvözölte és megkérdezte, mi járatban van. Bátyám elmesélte nyomorát; mikor az ifjú ezt meghallotta, végtelen bánat fogta el, megragadta ruháját és megszaggatta. „Én itt vagyok a városban - mondta -, és te éhezel? Ezt nem tudom elviselni!” Minden jót ígért bátyámnak, és azt mondta: „Kérlek, oszd meg a sómat velem.” Bátyám azt felelte: „Jó uram, tovább már nem várhatok, rettentően éhes vagyok.” Most a ház ura kikiáltott: „Hé, gyerek! Hozd be a vizes tálat és a kancsót!” Aztán bátyámhoz fordult: „Kedves vendégem, jöjj és mosd meg a kezedet.” Bátyám felkelt, hogy megmosakodjék, de nem látott se tálat, se kancsót, hát csak úgy tett, mintha kezet mosna. Most az ifjú azt kiáltotta embereinek, hozzák be az asztalt, azok jöttek-mentek, úgy tettek, mintha behoznák az asztalt. Ekkor a gazda kézen fogta bátyámat, leült vele a képzelte asztalhoz, mozgatta az ajkait, mintha ennék, és biztatta bátyámat: „Egyél, ne szégyelld magadat, hiszen éhes vagy! Tudom jól, hogy milyen nagyon megéheztél.” Bátyám is úgy tett, mintha falatozna, a házigazda meg mondogatta: „Egyél, nézd ezt a kenyeret; nézd, milyen szép fehér.” Bátyám nem árult el semmit; azt mondta magában: „Ez az ember szeret másokat megtréfálni”, a gazdához pedig így szólt: „Életemben szebb fehér kenyeret, ízletesebb ételeket nem láttam.” - „Ezt a kenyeret - mondta a gazda - egy olyan rabnőm sütötte, akit ötszáz dinárért vettem.” Aztán kikiáltott: „Hé, gyerek! Hozd be a szikbádzsot! Olyan ez, amilyent királyok asztalán se lehet találni.” Aztán bátyámnak: „Egyél, kedves vendégem, hisz nagyon éhes vagy!” Bátyám egyre mozgatta az állát, rágott, mintha ennék, a gazda pedig a legkülönfélébb ételeket rendelte, de nem hoztak be semmit. Bátyámat meg egyre biztatta, egyék, aztán újból kiszólt, hozzák be a pisztáciával töltött csirkét, és a vendégéhez fordulva így szólt: „Egyél, soha ilyet még nem ízeztél.” - „Uram - felelte a bátyám -, olyan finom étel ez, hogy nincs párja.” Most a gazda kezével a bátyám szájához nyúlt, mintha falatokkal tömné, és felsorolta neki a különböző fajtájú és minőségű ételeket; bátyámnak meg a szeme kopogott az éhségtől, vágyva vágyott egy darab árpakenyérre. „Láttál már finomabb fűszereket, mint amilyenek ezekben az ételekben vannak?” - kérdezte a háziúr. „Nem, jó uram” - felelte a bátyám. „Egyél még, ne szégyelld magadat” - kínálta a gazda, de bátyám azt felelte, hogy már jóllakott. Most megparancsolta szolgálóinak a háziúr, hozzák be az édességet; ezek meg a levegőben mozgatták a kezüket, mintha a tálcákat hoznák, a házigazda meg unszolta bátyámat: „Egyél ezekből a jóféle dolgokból; nagyszerűek. Életemre, egyél ebből a katifából,⁴⁸ vedd, még mielőtt kicsordul belőle a szirup.” - „Sohase veszítelek el téged, jó uram” - szólt bátyám, és megkérdezte, mennyi mósuszt használnak a katifához. „Házamban az a szokás, hogy minden katifához két mithkál⁴⁹ mósuszt és egy fél mithkál ámbrát vesznek.” Bátyám egyre csak mozgatta a fejét, száját, forgatta a nyelvét, mint aki nagyon élvezi az édességeket. A gazda most kiszólt a szolgálóknak, hozzanak be aszalt gyümölcsöt. Ezek megint mozgatták kezüket a levegőben, mintha csakugyan behoznák a csemeget, a háziúr meg mondogatta: „Egyél egy kis mandulát, diót, mazsolát meg egyebet - és felsorolt egy csomó csemegefajtát -, egyél, ne szégyelld magadat!” - „Jó uram - szólt bátyám -, jóllaktam, nem bírok már semmi többet enni.” - „Kedves vendégem - felelte a gazda -, ha még van kedved, ha élvezni akarod ezeket a nem közönséges nyalánkságokat, hát Alláhra, ne maradj éhen!”

---

⁴⁸ Palacsintaszerű cukrozott sütemény.

⁴⁹ Súlymérték.

Bátyám elgondolkozott helyzetéről meg arról a tréfáról, amit ez az ifjú űz vele, és mondta magában: „Alláhra, úgy megtáncoltatom ezt az embert, hogy keservesen megbánja, amit velem csinált.” A háziúr aztán azt mondta személyzetének, hozzanak be bort, azok megint csak a levegőben mozgatták kezüket, mintha most bort hoznának, a háziúr olyan kézmozdulatot tett, mint hogyha odanyújtaná bátyámnak a poharat, és azt mondta: „Vedd ezt a poharat; el lesz ragadtatva ettől a bortól.” - „Uram, te végtelenül jó vagy hozzám” - szólt bátyám, és kezével úgy tett, mint aki iszik. „Ugye, ízlik ez a bor?” - kérdezte a gazda. „Jó uram - felelte bátyám -, ennél zamatosabb bort nem ittam soha.” - „Hát igyál, váljék egészségedre és javadra” - szólt a háziúr, aztán ő is úgy tett, mintha innék, és bátyámnak még egy pohárral töltött. Bátyám úgy tett, mintha azt is kiitta volna, és már részegnek is tette magát. Észrevétlenül felemelte a kezét, úgyhogy hóna fehérsége is kilátszott, és akkorát csapott a gazda nyakába, hogy a szoba is visszhangzott bele, aztán ütött rá még egyet. „Mi ez, te söpredéke a teremtésnek?” - szólt a gazda. Bátyám azt felelte: „Uram, én a te rabszolgád vagyok, akit kegyedben részesítettél, bebocsátottál házadba, akit elláttál étellel, megittattál óborral, de lerészegedtem, és garázda módon viselkedtem ellened, ám a te méltóságod sokkal fennköltebb, semmint rossz néven vehetned tudatlanságomat.”

Mikor a háziúr ezeket a szavakat hallotta, hangosan nevetett, és így szólt: „Már régen tréfálok meg az embereket, és űzők játékot mindenkiből, aki szereti a tréfát és a borsos mókákat, de még nem találkoztam olyannal, aki a tréfáimat kiállotta volna, akinek elég esze lett volna hozzá, hogy felfogja, mit akarok; te vagy az első. Megbocsátok és meghívlak asztalomhoz, most már igazán, és nem is akarok tőled többé megválni.” Behozatta az említett ételeket, és ettek, ő meg a bátyám, amíg jóllaktak, utána bementek az ivószobába, ott gyönyörű lányok voltak, szépek, mint a telihold; énekeltek és mindenféle hangszeren játszottak. Aztán ittak, míg legyűrte őket a részegség.

A háziúr barátságot kötött bátyámmal, olyan nagyon megszerette, mintha testvére volna, és pompás diszruhát ajándékozott neki. Másnap reggel újra ettek-ittak; és így éltek húsz éven át. Akkor az az ember meghalt, és a szultán rátette a kezét a vagyonára. Bátyám megszökött a városból. Útján beduinok támadták meg, foglyul ejtették. Aki elfogta, azt mondta neki, hogy váltsa meg életét pénzzel, különben megöli. Bátyám sírva felelte: „Alláhra, nincs nekem semmim, ó, beduinok seikhje, és nem tudom a módját, hogy kerítsek pénzt elő. Foglyod vagyok, kezedben tartasz, tégy velem, amit akarsz.” Ekkor a kegyetlen beduin elővett övéből egy széles kést, akkorát, hogy egyszerre át tudta volna vágni egy teve nyakának mindkét ütőerét; jobb kezébe markolta, odament nyomorult bátyámhoz, és leszelte mindkét ajkát, és egyre pénzt követelt.

A beduinnak volt egy szép felesége; ez, mikor férje nem volt otthon, nagyon sürgölődött bátyám körül, mert megkívánta, de bátyám Alláh színe előtt szégyellte volna megtenni. Történt egy napon, hogy megint ostromolta bátyámat. Ő végre rászánta magát, enyelgett vele, ölébe ültette, és amint így voltak, egyszerre megjelent a férj, bátyámra nézett, és azt mondta neki: „Jaj neked, te gaz! A feleségemet akarod elcsábítani?” Ekkor elővette kését és kiherélte bátyámat, azzal felrakta egy tevére, egy hegyen ledobta a földre és otthagya. Arra járó utasok felismerték bátyámat, enni-inni adtak neki, aztán értesítettek engem. Ekkor érte mentem, elhoztam ide, gondoskodtam ételéről és italáról.

Most meg eljöttem, ó, igazhitűek fejedelme, és féltem hazamenni, mielőtt neked történetemet elmondtam, mert nagy mulasztás terhelt volna; hat testvér van a nyakamon, és én állok helyt értük.

Mikor az igazhitűek fejedelme meghallgatta szavaimat - fejezte be a borbély -, elnevette magát, és azt mondta: „Igazat szóltál, ó, Hallgatag; kevésbeszédű vagy, és nem kotnyeleskedel. De most hagyd el ezt a várost, és telepedj meg másutt.”

Bagdából száműzve, országról országra vándoroltam, eljutottam különböző éghajlatok alá, míg hírért vettem, hogy a kalifa meghalt. Visszamentem Bagdába, ott ezzel a fiatalemberrel akadtam össze. A legnagyobb szolgálatot tettem neki, ha én nem vagyok, elpusztult volna, mégis olyan dolgokat fog rám, amik bennem nincsenek. Minden, amit rólam mond, hogy kotnyeles, szószátyár, durva természetű, ízetlen vagyok, az, tisztelt társaság, nem igaz!

A kis púpos történetének befejezése

Ezután így szólt a szabó a kínai királyhoz: „Mikor a borbély történetét meghallottuk, meggyőződünk kotnyelességéről, szószátyár természetéről, és láttuk, hogy a fiatalemberrel nagyon csúnyán bánt, úgyhogy megfogtuk, bezártuk egy kamrába, és leültünk az ajtó előtt, hogy vigyázzunk rá. Aztán ettünk-ittunk, és a legjobb hangulatban végződött a lakoma. Addig ültünk együtt, míg az esti imára hívó kiáltás el nem hangzott. Akkor eltávoztam, hazamentem. Feleségem nagyon morcos képpel fogadott. Azt mondta: »Te egész nap mulatsz, amíg én itthon ülök és szomorkodom! De ha most nem mész el velem szórakozni, amíg az éjszaka be nem áll, elmegyek a kádihoz, és megkérem, válasszon el egymástól.« Elmentem hát vele, és mulattunk vacsoráig. Mikor visszajöttünk, ezzel a kis púpossal találkoztunk. Holtrészeg volt és énekelt:

Oly kristálysín-borral tölts meg kristályfényű poharat,
Hogy ne is tudd, melyik a bor, és melyik a poharad.*

Kértem, jöjjön el hozzám, és ő elfogadta a meghívást. Elmentem egy sült halat venni, aztán visszajöttem, és leültünk az asztalhoz. Feleségem fogott egy darab kenyeret meg egy szelet halat, és bedugta a kis púpos szájába, úgyhogy eltömte a gégéjét, és megfulladt. Hogy megszabaduljunk tőle becsempésztük ennek a zsidó orvosnak a házába, az orvos meg azt eszelte ki, hogy a konyhafelügyelőhöz lopja be, ez meg, hogy a sáfár útjába állítja.

Ez történt velem tegnap, és ez a történet nem csodálatosabb-e, mint a kis púposé?”

Mikor a király ezt a történetet hallotta, megparancsolta szolgálóinak, hogy menjenek el a szabóval, és hozzák elébe a borbélyt. „El kell hoznotok - mondta a király -, hallani akarom, mit mond: hátha megszerzi mindnyájatok számára a szabadulást. Aztán eltemetjük ezt a kis púpost, betesszük a földbe, hiszen már tegnap óta halott. Szép síremléket is érdemel, mert neki köszönhetjük, hogy ezeket a csodás történeteket megismertük.”

Nemsokára visszajöttek az udvari emberek meg a szabó; kiengedték a borbélyt a kamrából, és a király elé vezették. A király jól megnézte, és látta, hogy nagyon öreg, már kilencven éves is elmúlt, arca fekete, szakálla, szemöldöke fehér, fülei levágva, orra hosszú, amellet gőgös a magatartása. A király nevetett, és így szólt hozzá: „Hallod-e, te Hallgatag, azt kívánom, hogy mesélj magadról valamit.” A borbély így felelt: „Idők királya, mit jelent itt ez a keresztény, ez a zsidó, ez a muszlim és köztük ez a kis púpos ember holtan? Miért gyűltek itt össze?” - „Minek kérded ezt?” - kérdezte a kínai király. „Azért kérdem - felelte a borbély -, hogy a király lássa, én nem vagyok kotnyeles, nem törődöm egyébbel, mint ami rám tartozik, és nincs

az a fecsegő természetem, amit rám fognak. Szerencsém volt azzal a névvel, amit rám akasztottak: Hallgatag. A költő is azt mondja:

Figyeld meg embered, akit gúnynev alá:
Kit meg nem illet az, olyat ritkán találsz!”

Most a király megparancsolta, magyarázzák meg a borbélynak, hogy mi történt a kis púpossal. Ekkor elmondták neki mindazt, amit a keresztény mesélt, amit a zsidó mesélt, amit a konyhamester meg a szabó mesélt; az összes történetet elmondták neki. A borbély csak csóválta a fejét, és így szólt: „Alláhra, ez csodálatos dolog. Vegyétek le a takarót a kis púposról.” Aztán odaült melléje, fejét ölébe vette, és mikor arcára nézett, elkezdett hangosan hahotázni, majd hanyatt esett nevéttében. Azt mondta: „Minden halálnak megvan a maga oka, de ezé a púposé a csodák csúcspontja; megérdemli, hogy feljegyezzék érc táblákra, úgy hagyják a késői világra.” A királyt meglepték ezek a szavak, és megkérdezte: „Te Hallgatag, mondd meg, hogy értetted azt, amit most mondtál?” A borbély így felelt: „Uram király, a te kegyelmességedre mondom, hogy ebben a púpos emberben van élet!” A borbély elővett zsebéből egy kenőcsös szelencét, bekente vele a kis púpos nyakát, aztán betakarta, amíg meg nem izzadt. Ekkor elővett egy harapófogót, betolta a kis púpos torkába, és kihúzott belőle egy darab halat a szálkával együtt: mindenki tulajdon szemével láthatta, hogy kihúzta a torkából.

A kis púpos nyomban felkelt, talpra ugrott, egyet tüsszentett, eszméletre tért, és végigsimította fejét. Aztán felkiáltott: „Nincs más isten, mint Alláh, és Mohammed - adjon reá üdvöt és áldást! - az ő prófétája!” Mindenki elbámult azon, amit látott, és tulajdon szemével tapasztalt. A kínai király majd elájult nevéttében, éppígy a jelenlevők is.

Az uralkodó most így szólt: „Alláhra, olyan csodás történet ez, amilyennél különösebbet nem hallottam!” Aztán így folytatta: „Muszlimok és minden katonáim! Látott már valamelyiktek életében halottat, aki feltámadt halottaiból? Ha Alláh ezzel a borbéllyal nem áldja meg, a kis púpos ma a másvilág népéhez tartozik. A borbélynak köszönheti életét.” Mind azt felelték: „Alláhra, ez a csodák csodája.”

A kínai király elrendelte, hogy jegyezzék fel ezt a történetet, és helyezték el kincsesházában. A zsidónak és a kereszténynek egy-egy díszes köntöst ajándékozott. A szabót megtette szabójának, állandó jövedelmet utalt ki számára, és kibékítette a kis púpossal. A kis púposnak szép, pompás öltözetet és állandó fizetést adott. A borbélyt kegyébe fogadta, díszes ruhával ajándékozta meg, biztos jövedelmet és fizetést állapított meg számára, azonfelül megtette udvari borbélyának és asztaltársának.

Így éltek gyönyörben teljes és boldog életet, amíg el nem jött értük az örömeknek elrontója, gyűlötlének szétbontója.

Ali Baba és a negyven rabló

Azt mesélik - de Alláh jobban tudja, mert kifürkészhetetlen az ő útja -, hogy rég elröppent esztendőkből, letűnt nemzedékek látta ősidőkből, hosszú századok kódéban, a sötét múltak ölében Perzsia Khoraszán nevű városában élt két fivér, egy apa-anya gyermekei; egyiknek neve Kászim volt, a másiké Ali Baba. Apjuk már nem élt, a testvérek vita nélkül, emberiségben, osztozkodtak békességben a csekélyke örökségen. Az osztozkodás után Kászim gazdag nőt vett feleségül; az asszonynak mérhetetlen vagyona volt, pénz, föld, kert, ház, megtömött bolt: telis-teli minden jóval, drága kelmével. Viszont öccsének, Ali Babának szegény leány lett a párja: nem volt annak se háza, se telke, se egy fél dinárja. Ezért hamar el is érték a jómódnak végét, igen gyorsan elköltötték apjuk örökségét, és így történt, hogy a szegénység hamar nekik rontott, s ínségével rájuk rótt sok súlyos, terhes gondot. Ali Baba nem tudta, hogy mihez fogjon, hogyan keresse meg a kenyeret. Pedig észre és tanultságra alig akadt mása, oly finom volt műveltsége, oly nagy a tudása. Búját-baját ebben a versben panaszkolta el:

Mondják: ragyog tudásod, akár a Hold az égen.
De jaj, mit ér az ész, ha meg kell halnom éhen?
Ha zálogba tennének - tudásomat meg engem,
Hogy árán egy napi falat kenyérre teljen,
Könyv, penna és tudás - ott visszadobnák nyomba,
„Nem kell ez” - mondanák, vetnék szemét-halomba.
Nyomornak bölcsességből eddig mi haszna vált?
Csak ínség látogatja a szegény asztalát,
Még nyáron sincs kenyér kamrájában sehol.
Egyetlen öröme a parazsas csupor.
Az utcán minden eb dühödten ráugat,
Csavargó is, ha látja, szór rá vad átkokat,
Kinek könyvében a szegénység meg van írva,
Annak jobb lenne, ha leszállna már a sírba.

Amint ezt a verset elmondta, elgondolkozott a során: hová meneküljön? Hogy éljen meg? Mitévő legyen, hogy mindennapi kenyerét megkereshesse? Így szólt hát magában: „Ha azon a pénzen, ami még megmaradt, fejszét veszek meg egypár szamarat, aztán felmegyek velük a hegyekbe, tűzifát vágok és eladom a város piacán, az ára bizonyára hoz annyit, amennyivel véget vethetek szükségemnek, és el tudom tartani családomat.” Ezt a tervet tartotta a legjobbnak, sietett is fejszét meg szamarat vásárolni. Reggel már neki is indult a hegyek közé a három számmal - mindenik olyan nagy volt, akár egy öszvér. Egész nap ottmaradt, egész nap dolgozott: erdőt irtott, és a fát nyalábba kötözte. Mikor aztán beesteledett, megrakta a szamarait, lement a városba, és a piac felé tartott. Ott eladta a fáját, az árából pedig elláthatta magát és családját mindennel, amire szüksége volt. Visszatért a nyugalma, gond most már nem kínoztá. Hálás is volt a szíve érte, Alláht magasztalta és dicsérte, és boldogan, derült kedéllyel, nyugodt lélekkel aludt az éjjel.

Reggelre aztán ismét felkerekedett, elindult a hegyek közé, és úgy tett, mint az előző napon. Ez aztán már rendes foglalkozása lett; minden reggel felment a hegyekbe, fát vágott, este meg visszatért a városba, elment a piacra, hogy fáját eladja, a keresményéből pedig eltartotta a családját.

Így aztán áldásnak tekintette a foglalatosságát, és űzte tovább, amíg egy napon, amikor ott volt a hegyek között és vágta a fát, egyszerre csak a távolban porfelleg kerekedett, és fátyollal borította be a világot. De amint ez a porfelhő fölszállt, lovasok serege tűnt elő, bősorokhoz hasonló, állig felfegyverkezve, páncélosan, karddal, lándzsát hordtak hónuk alatt, íjat a vállukon. Ali Baba igen megrémült tőlük, nagy remegve odasietett egy magas fához, fölmászott rá, és megbújt az ágai közt, hogy biztonságban legyen a lovasoktól, mert rablóknak tartotta őket. Rejtekhelyéről, a lombos ágak közül szemügyre vette az embereket.

És így szólt tovább annak a csodás meséje, ki nékem ezt az érdekes történetet beszélte, hogy amint Ali Baba felmászott a fára, és éles szemmel vizsgálta a lovasokat, meggyőződött róla, hogy valóban rablók és útonállók. Aztán megszámlolta őket, és látta, hogy negyvenen vannak, és mindegyikük nemes paripán ül. Most rémült csak meg igazán, reszketett is minden tagja, égnék állt minden hajaszála, szájában kiszáradt a nyála, és a szörnyű aggodalomban azt se tudta szegény, hol van.

A lovasok most megálltak, a lovaikról leszálltak, és zabos zsákokat vetettek a nyakukba, aztán mindegyikük levette a paripája hátáról a nyeregtáskát, és a maga vállára akasztotta. Miközben ezek történtek, Ali Baba figyelte és a fáról szemmel tartotta őket. A rablók vezére állt a csapat élére, egy sziklafal felé indult, és egy kis vasajtó előtt állt meg velük, olyan sűrűn benőtt helyen, hogy az ajtót nem is lehetett látni, annyi volt ott a túskebokor. Ali Baba se vette eddig észre, sosem ügyelt rá. Amint most a rablók a vasajtó előtt álltak, vezérük olyan hangosan, ahogy csak a torkán kifért, elkiáltotta magát: „Szezám, tárulj fel!”

És abban a szempillantásban, hogy ezeket a szavakat kimondta, feltárult az ajtó. A rablóvezér bement, a rablók utána, nyeregtáskájukkal a vállukon. Ali Baba csak bámult, és magában azt gondolta, hogy minden nyeregtáska színig tele lehet ezüst-aranypénzzel, mert a rablók lesbe szoktak állni az országutakon, minduntalan rátámadnak a falvakra és a városokra, és sanyargatják a lakosságot. És ahányszor egy karavánt kifosztottak vagy egy falura rárontottak, zsákmányukat ide, erre a távol eső helyre hozzák, hogy rejtve maradjon minden emberi szem elől. Ali Baba búvóhelyén, a lombok közt nyugodtan ült, meg se moccant, de le nem vette szemét a rablókról, és figyelte, mit csinálnak. A rablók, főemberük vezetésével, üres nyeregtáskájukkal megint előjöttek. A nyeregtáskákat ismét lovaik hátára erősítették úgy, ahogy előbb voltak felkantározták a lovakat, felpattantak rájuk, és elügettek ugyanabba az irányba, amerről jöttek, mindjobban távolodva, míg csak el nem tűntek szem elől. Mindez azalatt történt, míg Ali Baba csöndesen meglapult, félelmében mozdulni sem mert, de még lélegezni se. Csak amikor már nyomuk se látszott, akkor mászott le a fáról.

Amint Ali Baba biztonságban kezdte érezni magát, ijedtségéből magához tért és megnyugodott, lemászott a fáról, és a kis ajtóhoz tartott. Ott megállt és amint nézegette, így szólt magában: „Vajon ez az ajtó, ha én is úgy elkiáltanám magamat, mint a rablóvezér: »Szezám, tárulj fel!« - kinyílna-e vagy sem?” Odalépett, kimondta a szavakat, és lám, az ajtó felpattant.

Mert így állt ez a dolog: ezt a helyet máridok építették, ők varázsolták el, és kötötték meg erős talizmánnal. Ez a varázsige, hogy: „Szezám, tárulj fel!”, volt a titkos jelszó, amely megoldta a talizmánt, és feltárta az ajtót.

Amint Ali Baba meglátta, hogy az ajtó felnyílik, belépett rajta; de alig tette be a lábát, be is zárult mögötte. Ekkor úgy megijedt, hogy kimondta azokat a szavakat, melyek senkit cserben nem hagynak: „Nincs másutt erő és nincs hatalom, csak a felséges és magasztos Alláh kezében!” És mikor megint a „Szezám, tárulj fel!” mondásra gondolt, az előbbi ijedelme és rémülete elszállott, mert így gondolkozott: „Mit törődöm vele, ha be is csukódik az ajtó, hiszen tudom a titkát, amivel megint kinyílik!” Azután kissé beljebb hatolt. Mivel abban a

hiszemben volt, hogy sötét barlangba ér, nagy volt a csodálkozása, amikor márványból épült, világos csarnokot pillantott meg, magas oszlopokkal és pompás díszítményekkel. Benne pedig ott hevert felhalmozva mindenfajta étel-ital, amit szem-száj csak megkívánhat. Innen egy másik csarnokba jutott, az még nagyobb és tágasabb volt, mint az első. Itt aztán annyi kincset látott, amelynek fénye gyönyörködteti a szemet, és oly pompások, hogy leírni se lehet. Halomban a színaranyrúd, remek ezüstholmi - ki győzné mindet elsorolni? -, dirhemek, dinárok, mindenféle pénzek; át se lehet tekinteni az egészet, mint a homok vagy kavics, olyan tömegben, hogy mérni, számolni lehetetlen. Egy darabig nézgelődött ebben a csodálatos csarnokban, aztán megint másik kapu tárult fel előtte, bement és egy harmadik csarnokba került, amely még gyönyörűbb és ragyogóbb volt az előbbinél, benne temérdek pompás díszöltöny, szebb nem készül itt, sem messzi földön, aztán rengeteg gyönyörű kelme, ruháknak csodás brokátja, selyme. Nem volt a világon olyan kelme, amit az ember meg nem találhatott volna ebben a csarnokban: ennek itt Szíria a hazája, annak meg Afrika legmesszebbi tája; volt olyan, amit Kínából vagy az Indus mellől hoztak, meg olyan, amit Núbiában vagy Hátsó-Indiában szőttek-fontak. Azután továbbment, és belépett a drágakövek csarnokába. Ez volt a legnagyobb és a legcsodálatosabb mindenik közül. Gyönggyel és drágakővel volt tele, olyan tömegben, hogy a szem csak úgy káprázott bele, jáspis meg smaragd, türkiz meg topáz, gyöngyöknek egész hegysége, achát, korall, nincsen hossza-vége. Végül a fűszerek, tömjének és illatszerek csarnokába ért, ahol az illatoknak árja a levegőt általjárja. Álóé- és mósuszfelleg csapja meg, mint édes lehelet; ámbra, pézsga jó illatja egész valóját áthatja, naddnak, rózsavíznek bája részegítőn hullik rája; sáfrány meg a tömjénféle finoman árad feléje. Mint megannyi közönséges tűzifahasáb, hevert a szantálfa összevissza dobva, az illatos gyökereket meg, mintha rözse volna, lökték egy sarokba.

Ali Babának e sok mérhetetlen kincs láttára káprázott a szeme, csaknem elvesztette az eszméletét, az esze szinte elhagyta. Csak állt egy helyben jó ideig, bódultan és elragadtatva. Azután megindult, hogy jobban szemügyre vegyen mindent: hol a gyöngyök legszebbjét vette kézbe, hol meg a drágakövek leggyönyörűbbjét nézte, hol félretett egy-egy darab brokátot, hol az arany csábította, amit ragyogni látott; egyszer a gyöngéd, finom selyemkelme hívta, másszor meg álóéfa és a tömjén illatát szívta. Elgondolta magában, hogy még sok nap, sőt több esztendő sem lett volna elegendő arra, hogy ezek a rablók ilyen csodálatos kincseket összehordjanak, vagy még csak egy kis részét is felhalmozzák. Ennek a kincsnek már régen itt kellett lennie, mielőtt a rablók ráakadtak, és egészen bizonyos, hogy nem becsületes és törvényes úton jutottak hozzá. Ha tehát élne az alkalommal, és ebből a mérhetetlen kincsből egy keveset el is venne, azzal rosszat nem is tenne, és senki se hibáztathatná érte. Továbbá a drágaság oly temérdek, hogy a rablók nyilván sose számolták, sose mérték, így ha el is venne belőle valamit, nem is vennék észre. Elhatározta, hogy a szerteheverő aranyból összeszed annyit, amennyit csak elbír. Hozzá is látott, hogy az arannyal megtömött zsákokat a kincsesbarlang belsejéből kifelé cipelje; ahányszor ki vagy be akart lépni, elkiáltotta magát: „Szezám, tárulj fel!” - és az ajtó kinyílt. Amikor a kincs kihordásával végzett, az aranypénzes zsákokat felrakta a szamaraira, és vékony réteg tűzifa alá rejtette. És most hajtotta lefelé az állatait, amíg le nem ért a városba, és vidám, elégedett szívvel ért az otthonába.

Amint hazaért, bezárta a háza ajtaját, mert félt, hogy meglephetik. Bekötötte szamarait az istállóba, abrakos zacskót vetett a nyakukba. Azután fogott egy aranypénzes zsákot, felvitte a feleségéhez, és odadobta elébe. Megint lement, egy másik zsákot hozott, és így tovább. Az asszonynak nőttön-nőtt az álmélkodása, de amint a zsákot megtapogatta, és vastag aranypénzt érzett alatta, csak elsápadt az orcája, és nagy rémület szállott rája, mert azt hitte, hogy az ura lopta ezt a sok pénzt. Fel is kiáltott: „Mit tettél, te szerencsétlen? Ebül szerzett holmi bizony nem kell nékem, és ami a másé, arra nincs szükségem. Beérem én azzal, amit Alláh adott,

szegénységemben is elégedett vagyok, és megköszönöm néki, amiben részesített. Nem kívánom a másét, nem kell nekem lopott holmi!” - „Asszony - felelt Ali Baba -, légy csak bizalommal, ne kínozd magadat ily aggodalommal! Távol legyen tőlem, hogy máséhoz nyúljon az én kezem! Ezt a pénzt itt egy kincsesbarlangban találtam, az alkalmat felhasználtam, magamhoz vettem és elhoztam.”

Aztán elmondta feleségének elejétől végig kalandját a rablókkal; nem ismételtem, mert unalmas, a hallgatónak hosszadalmas. Mikor már mindent elmesélt, óva intette az asszonyt, hogy jól vigyázzon ám a nyelvére, és el ne árulja a titkot. Az asszony nem győzött csodálkozni, minden félelme elmúlt, és szívében hatalmas örömré fordult. Amikor pedig Ali Baba azután a zsákokat a szoba közepére üritette, és az arany egy halomban hevert előttük, az asszony elkezdte a dinárokat számlálni. Ekkor Ali Baba így szólt hozzá: „Hallod-e, nem tudod te ezt megszámolni még két nap alatt se. Hiábavaló fáradság lenne, ne is vesződj vele. Azt mondom, ássunk egy gödröt, rejtjük bele az aranyat, az lesz a leghelyesebb, senkinek nem szólunk róla, és így aztán titkunk marad az eset.” De felesége ezt felelte: „Ha már nem akarod, hogy megszámoljuk, legalább meg kellene mérni, hogy megtudjuk, mennyi lehet körülbelül.” - „Hajónak látod, mérd meg - szólt erre férje -, de tartok tőle, hogy az emberek megtudják, hogy áll nálunk a dolog, és ha fellebben róla a fátyol, akkor már: késő bánat, eb gondolat!”

De az asszony ügyet sem vetett szavaira, nem szívelte meg őket, hanem indult vékát kölcsönkérni, mert otthon nem volt semmije, amiben mérhetett volna, hisz olyan szegénységben, szükségben éltek. Elment hát sógornőjéhez, Kászim feleségéhez, és kölcsönkérte tőle a vékáját. Az szívesen odaigérte, de amíg keresgélte, magában ezt mondta: „Ali Baba felesége olyan szegény, eddig sohase mért semmit. Micsoda gabonája lehet éppen ma, hogy vékára van szüksége?”

Ez nagyon fúrta az oldalát, tudni szeretne volna pontosan. Ezért a véka aljára egy kis viaszt kent, hogy a mért gabonából valami ráragadjon. Aztán odaadta a sógornőjének, az megköszönte a szívességet, és sietősen hazaindult a vékával. Alighogy megérkezett, nekiállt, hogy az aranyat lemérje, és mikor készen volt, látta, hogy tíz vékányi. Nagy boldogan újságolta az urának, aki eközben jókora gödröt ásott. Most belerejtette az aranyat, és megint feltöltötte földdel. Felesége pedig sietve visszavitte a vékát a sógornőjének.

Hagyjuk most kettőjüket, és nézzük, mi van Kászim feleségével. Alighogy Ali Baba felesége magára hagyta, kifordította a vékát, és benne egy dinárra akadt, amely a viaszba beléragadt. Meghökken ezen, hiszen tudta, hogy Ali Baba szegény ember. Még egyszer jól megnézte, hogy valódi arany-e, amit mértek, aztán felkiáltott: „Ali Baba azt állítja, hogy szegény ember, és vékával méri az aranyat! Honnan ez a nagy gazdagság? Hogy jutott ennyi aranyhoz?”

És irigység fogta el a szívét, mint a tűz, úgy égette a belsejét. Keserves-türelmetlenül várta haza az urát. Kászim, a férje, szokása szerint kora reggel az üzletébe ment, és estélig ottmaradt, és ott adás-vevéssel és mindenféle üzlettel foglalkozott. Ezen a napon felesége nehezen várta hazajöttét, mert majd megette az irigység és bosszúság. Mikor beesteledett és beállt az éjszaka, Kászim bezárta a boltját és hazafelé tartott. Belépett és feleségét komor tekintettel, szomorú arccal találta. Mivel igen szeretne, mindjárt megkérdezte: „Mi történt veled, szemem fénye, szívecském? Miért szomorkodol? Miért sírsz?” Az asszony így felelt: „Nem tudsz te sokat tenni, kevés a te erő! Bárcsak az öcsédhez mentem volna! Úgy van, ő, aki szegénynek mondja magát, és kifelé adja az ínséget, és azt állítja, hogy semmi vagyona sincs, éppen őneki annyi az aranya, hogy csak vékával lehet mérni. Te pedig, aki jómódúnak és vagyonosnak tartod magadat, és kérkedel gazdagságoddal, igazában csak szegény bolond vagy az öcsédhez képest. Te egyenként számolod a dinárjaidat, beérted a kevéssel, neki hagytad a sokat.”

Aztán elmondta esetét Ali Baba feleségével, hogyan kért tőle vékát kölcsön, ő meg hogyan tett viaszt a véka aljára, és a dinár hogyan ragadt rája. Amikor Kászim végighallgatta felesége elbeszélését, és megnézte a véka aljára tapadt dinárt, biztosra vette, hogy az öccse igen gazdag lehet. De nem örült, hanem szívét elöntötte az irigység, és gonosz szándékok ébredtek benne. Éjszaka nem aludt az asszony sem, ő sem, folyton csak bánkódtak erősen, a keserűség lelküket megülte, szemüket az álom kerülte. Nyugtalanul és álmatlanul töltötték az éjt, míg csak Alláh kegyelméből valahára rá nem virradt az éjszakára bíbor hajnal fénysugara.

Amint Kászim elmondta reggeli imáját, azon nyomban öccséhez indult, és váratlanul toppant be házába. Ali Baba üdvözölte, és a legnyájasabban fogadta, őszintén megörült neki, és kérte, foglalja el a díszhelyet. Alighogy Kászim leült oda, így szólt az öccséhez: „Kedves öcsém, miért teszel úgy, mintha földhözragadt szegény lennél, amikor pedig olyan vagy ura vagy, amit még a láng se emészthet meg? Mi az oka, hogy olyan zsugori módon, olyan nyomorultul élsz, mikor pedig dúsgazdag vagy, és költhetnél, amennyi jólesik? Mit ér a pénz, ha nem használja az ember? Nem tudod, hogy a fősvénység rossz és csúf dolog, és a közönséges, tisztátalan tulajdonságokhoz tartozik?” Öccse erre így felelt: „Ó, bárcsak úgy állna a dolog, ahogy mondd! De nem úgy van: szegény ember vagyok én, minden vagyonom a pár számaram meg a fejszém. Egészen megdöbbsz, amiket beszélsz: nem tudom semmi okát, de még egy szót se értek belőle!” Kászim azonban folytatta: „Nem használ itt semmi csalfainta csűrös-csavarás, engem be nem csapsz! Mert az igazság kiderült, és amit rejtegettél, napfényre került. - Megmutatta a viaszba ragadt aranypénzt, és így folytatta: - Ezt találtuk a vékában, amit neked kölcsönadtunk. Ha aranyad nem volna garadával, nem lett volna rá szükségetek, és nem mérnétek vékával az aranyat!”

Most látta Ali Baba, hogy fellebbent titkának fátyla, és így került napvilágra, mert felesége olyan ostoba volt, hogy meg akarta mérni az aranyat; ő meg hibát követett el, hogy engedett neki. De nem megbotlik-e a legjobb ló is, és nem hibáz-e a kard, ha mégoly jó is? Belátta hát, hogy hibáját nem teheti másképp jóvá, mint ha felfedi a titkát, és most már a legokosabb, ha nem hallgat el semmit, és bátyjának elmondja, ami vele történt. Utóvégre, annyi ott az arany, hogy minden fogalmat és képzeletet felülmúl, nem veszélyeztetni hát a szerencsáját, ha megosztja a bátyjával, és neki is juttat belőle. Hisz még akkor se élhetnék föl, ha száz esztendeig élnének, és mindig csak abból költenének. Így mérlegelte a dolgokat, azután elbeszélte bátyjának, mi hogyan történt, kalandját a rablókkal: hogy hatolt be a kincsesbarlangba, és hogy hozott haza egy halom aranyat meg minden egyebet, amit drágakőben, kelmében csak megkívánt. Szavait így fejezte be: „Bátyám, minden, amit hazahordtam, legyen a kettőnké, osszuk el egyformán. De ha még többet szeretnél, hozok neked többet is. Mert kezemben van a kincsesbarlang kulcsa, ki- s bejárhatok vele tetszésem szerint. Nem gátolhat, nem tarthat ebben vissza senki.” - „Ilyenfajta osztzkodás nem kedvemre való - válaszolta Kászim -, azt kívánom, hogy mutasd meg nekem a kincsesbarlanghoz vezető utat, és áruld el a titkát, hogyan lehet behatolni. Mert fölkeltem bennem a vágyat, hogy meglássam, és bemehessek úgy, ahogy te is bementél, és annyit hozhassak ki, amennyit csak kívánok. Most már én is azt akarom, hogy odamehessek, láthassam, mi van a barlangban. Ha nem teljesíted a kívánságomat, bepanaszolok a helytartónál, és elárulom a titkodat, akkor aztán olyat kapsz, aminek nem fogsz örülni.”

Amint Ali Baba bátyja szájából ezeket a szavakat meghallotta, így szólt hozzá: „Miért fenyegetőzöl a helytartóval? Nem ellenkezem én veled. Elmondom szívesen, amit tudni szeretnél. Csak azért haboztam, mert féltettelek, hogy bántódás ér a rablóktól. Ha te magad akarsz a kincsesbarlangba elmenni, abból nekem se károm, se hasznom nem lesz. Vigy el onnan mindent, amihez csak kedved van. Ha akármennyit elcipelsz, mégse tudod kiüríteni, és amit ott kell hagynod, még mindig sokszorosan több lesz, mint amit elvittél.”

Azután megmagyarázta neki, merre vezet az út a hegységbe, hol van a kincsesbarlang helye, és megtanította a bűvös szóra: „Szezám, tárulj fel!” Meg azt is hozzátette: „Jól eszedbe vésd ezeket a szavakat. Jól vigyázz, hogy el ne felejtsd! Másként nagy gondban leszek érted a rablók gonoszsága miatt; csak jó vége legyen a dolognak!”

Amint Kászim megtudta a kincsesbarlang helyét meg az odavezető utat, és a varázsigét is megjegyezte magának, nagy örömben vált el az öccsétől. Figyelmeztetésével pedig nem gondolt, intő szavát nem fogadta meg. Ragyogott az arca, csak úgy sugárzott az örömtől, amikor hazatért és elbeszélte feleségének, amit Ali Babával végzett. Így fejezte be beszédét: „Holnap reggel, ha Alláh is úgy akarja, elindulok a hegységbe, és még sokkal több arannyal térek vissza hozzád, mint amennyit az öcsém hozott.”

Ezután felszerelt tíz öszvért, és mindegyikre két üres ládát rakott fel; mindegyik teherhordó állatját ellátta a szükséges máhásnyereggel meg kötelekkel. Aztán az éjszakát vidám vára-kozásban töltötte, hogy másnap a kincsesbarlangba megy, és elhoz mindent, amennyi kincs meg drágaság csak ott hever, és nem kell az öccsével semmit se megféleznie. Hajnali szürkületkor felkészült öszvéreivel, és maga előtt hajtotta őket a hegység irányába, míg csak oda nem ért. Ott aztán keresni kezdte azokat az ismertetőjeleket, amikről öccse beszélt neki. Addig-addig keresett-kutatott, míg egyszerre tövis és bozót között előtte állt a sziklafal. Alighogy megpillantotta, elkiáltotta magát: „Szezám, tárulj fel!” És lám, az ajtó feltárult előtte, és ő nagy sebbel-lobbal berontott a kincsesbarlangba, mohó vággyal a kincsek után. De mihelyt a küszöböt átlépte, az ajtó, mint rendesen, bezárult mögötte. Ekkor Kászim tovább indult az első csarnokba, abból a másodikba meg a harmadikba jutott, és így ment csarnokról csarnokra, amíg az egész barlangot be nem járta, elbűvölte a látottak csodás volta, a sok drágaság elbájolta, alig bírt magával örömeiben, és legszívesebben a kincseket egytől egyig mind magával vitte volna. Amint így járkált jobbra-balra, és egy darabig azt forgatta elméjében, mit is szeretne legjobban, az aranyat vagy a kincseket, végre az arany mellett döntött. Fogott egy zsák aranyat, vállára vetette, és az ajtóhoz vitte. Most ki akarta mondani a varázsigét az ajtó felnyitására, de nem jött szó a nyelvére, a jelmondat tökéletesen kiment a fejéből. Leült hát töprengeni; hiába, nem jutott eszébe, nem tudta a gondolatába visszaidézni; bizony teljes-tökéletesen elfelejtette. Azt kiáltotta: „Árpa, tárulj fel!” De az ajtó nem tárult fel. Azután így kiáltott: „Búza, tárulj fel!” De az ajtó meg se mozdult. Aztán megint: „Csicseri-borsó, tárulj fel!” De az ajtó csakúgy zárva maradt, ahogy volt. Tovább sorolta egyik gabonafajta nevét a másik után, míg minden gabona nevét fel nem sorolta. De a „Szezám, tárulj fel!” varázsszavára az elméje nem tudott visszaemlékezni. Amikor már tisztán látta, hogy hiába nevezi meg sorra minden növényfajtának a nevét, ledobta válláról az aranyat, megint leült és töprengett, micsoda növény is volt az, aminek a nevét az öccse megmondta, de nem és nem jutott az eszébe. Így ült ott egy darabig a legnagyobb nyugtalanságban és aggodalomban, mégsem tudott arra a névre emlékezni. Aztán szomorúságot, fájdalmat és bűnbánatot kezdett érezni, azért, amit tett, most, mikor a bűnbánat már mit sem használt. És így szólt: „Bárcsak beértem volna avval, amit az öcsém felajánlott! Bárcsak leküzdöttem volna mohóságomat, amely most vesztembe visz!” És közben egyre öklözte az arcát, tépte a szakállát, port szórt a fejére, és patakokban ontotta a könnyet. Hol kiáltozott, siránkozott, olyan hangos szóval, ahogy a torkán kifért, hol meg csöndesen sírdogált fájdalmában. Keservesen teltek az órák, amiket ebben a szorultságban eltöltött, mert bár az idő múlt, úgy érezte, hogy minden perc hosszú, hosszú óra. Minél tovább időzött a kincsesbarlangban, annál jobban nőtt a féltelme és aggodalma, míg végre már feladta a reménységet, hogy ebből a bajból kimenekül. És ekkor így szólt: „El kell pusztulnom, semmi kétség; nincs kivezető út, hogy kiszabadulhassak ebből a szűk börtönből!”

Hagyjuk most őt, és lássuk, mi történt a rablókkal. Azok közben egy kereskedőkaravánra találtak, kifosztották és gazdag zsákmányt ejtettek. Azután útnak indultak a kincsesbarlang felé, hogy a rablott holmit, szokásuk szerint, elrejtse. De a barlang közelébe érve, megpillantották a ládával megrakott öszvéreket. Gyanút fogtak, nem tetszett nekik a dolog. Az öszvéreket szétkergették a hegységben, aztán már nem törődtek velük, megállították lovaikat, leszálltak róluk, és kardot rántottak, védelmi állásba helyezkedve az öszvérek tulajdonosai ellen, mert azt gyanították, hogy sokan vannak. De mivel a kincsesbarlang körül senkit sem láttak, az ajtóhoz tartottak.

Mikor Kászim a lódobogást meg a férfihangokat meghallotta, felfigyelt és biztosra vette, hogy a rablók vannak itt, akikről az öccse beszélt. Remélte, hogy sikerül megmenekülnie; az volt a szándéka, hogy gyorsan kisurran, az ajtó mögé bújt el hát, menekülésre készen. Ekkor lépett az ajtóhoz a rablóvezér és megszólalt: „Szezám, tárulj fel!” Amint az ajtó felnyílt, Kászim előugrott, hogy a bajból meneküljön, és minden veszélyt elkerüljön. De rohantában nekiment a rablóvezérnek, és a földre lökte. Sebesen szaladt a rablók között előre, az elsőt, a másodikat meg a harmadikat el is hagyta, igen ám, de amazok negyvenen voltak, és mindnyájuktól mégse tudott megmenekülni. Egyikük eléje állott, és mellének szegezte a lándzsáját, úgy, hogy annak a hegye villogva szaladt ki Kászim hátán. Így lelte Kászim a halálát. Íme, ez a jutalma az olyan embernek, akit elragad a kapzsiság, és aki ármányt és árulást sző saját testvére ellen!

Mikor aztán a rablók bejárták a kincsesbarlangot, és látták, mit hordtak el onnan, szörnyen felbőszültek, és legtöbben azt gondolták, hogy a megölt Kászim a tolvaj, ő vitt el mindent, ami a tulajdonukból hiányzik. Csak az nem fért a fejükbe, hogy jutott el erre az ismeretlen, távol eső, eldugott helyre, és hogy talált rá az ajtó titkára, mert kívülük csak a magasztos és dicsőséges Alláh tudta ezt. Amint most holtan és mozdulatlanul hevert előttük, megörültek és megint megnyugodtak, mert azt hitték, más már nem hatolhat be a kincsesbarlangba. És így szóltak: „Magasztaltassék Alláh, aki megszabadított bennünket ettől az átkozott gazembertől!” És hogy bűnhődésével figyelmeztessenek és elijesszenek másokat, felnégyelték a holttestét, és intő példaként a bejárat mögé akasztották, ha valaki be merészné tenni erre a helyre a lábát. Azután eltávoztak, az ajtó bezárult, úgy, mint azelőtt. Felültek lovaikra, és útjukra mentek.

Hagyjuk menni őket, és nézzük, mi van Kászim feleségével! Egész nap csak ült, és várt rá, szívében reménységgel, hogy célját elérte, alig várta, hogy az áhított földi javakat hamarosan a magáénak mondhassa, szinte kezében érezte már a dinárokat és az imádott aranyat. De amikor beesteledett, és Kászim még mindig nem jött vissza, az asszony nyugtalankodni kezdett, és Ali Babához ment, elmondta neki, hogy férje reggel a hegyekbe indult, és mind ez ideig még nem tért haza, ő pedig fél, hogy valami akadályra bukkant, vagy szerencsétlenség érte. Ali Baba megnyugtatta, és így szólt: „Ne aggódj! Ha mostanáig nem jött haza, biztosan megvan rá az oka. Azt hiszem, azért halasztja, nehogy nappal érjen a városba, mert attól tart, hogy kiderül a titka; csak éjszakára akar hazaérni, hogy láthatatlanul hajthassa végre tervét. Meglátod, a hajaszála se görbül meg, és dús zsákmánnyal tér vissza hozzád!”

Kászim felesége megint hazament, de csak nem tudott megnyugodni. Otthon nagy bánattal leült, szívében ezer aggodalommal férje elmaradása miatt; a legsötétebb gondolatok kezdtek kínozni, a legrosszabbtól kezdett tartani, míg csak le nem ment a nap, be nem sötétedett, és le nem szállt az éjszaka. Ekkor nem is akart lefeküdni, szemét elkerülte az álom, mert csak várta, várta az urát. Amikor az éjjelnek kétharmada már letelt, és férje még mindig nem tért haza, feladta a reményt, hogy valaha is hazatér, és kicsordultak a könnyei. De visszatartotta az asszonyoknál szokásos hangos sírás-rívást és jajveszékelést, mert attól félt, hogy a

szomszédok megneszelik, és faggatózni fognak. Így töltötte az éjszakát, ébren, panaszszóval, nyugtalanságban, bánatban és gondban, félelemben és aggodalomban - szörnyű éjszaka volt! De amint észrevette, hogy hajnalodik, nyomban Ali Babához sietett, és megmondta neki, hogy bátyja nem jött vissza; beszéd közben patakként omlottak könnyei, kimondhatatlan rémület szorította össze szívét. Amikor Ali Baba meghallotta, amit az asszony beszélt, felkiáltott: „Nincs másutt erő és nincs hatalom, csak a felséges és magasztos Alláh kezében! Most, hogy eddig elmaradt, tanácstalan vagyok. De odamegyek magam, és kikutatom, hogy mi van vele; neked aztán jelentem a tiszta igazságot. Alláh védjen, minden rossz elmúljon, és ő bajunkban ellenünk ne forduljon!”

Azonnal felkészült szamaraival, fogta a fejszóját, és útnak indult a hegyekbe, mint ahogy mindennap szokta. De amint a barlang bejáratához közeledett, és ott semmi ösvényt nem talált, hanem vérnymokat fedezett fel, felhagyott minden reménnyel a bátyja dolgában, és meg volt győződve haláláról. Odalépett az ajtóhoz, szívében aggodalommal, mert sejtette, hogy mi történt. Alig kiáltotta el magát, hogy: „Szezám, tárulj fel!”, már fel is nyílt az ajtó, és Ali Baba azonnal megpillantotta Kászim holttestét, felnégyelve az ajtó mögött függött. Erre a látványra végigborzongott a hátán a hideg, fogai összeverődtek, szája megvonaglott, és rémületében, iszonyatában majdhogya el nem ájult. Mélységesen fájlalta bátyja sorsát, keserves bánat szállt szívébe. Így szólt: „Nincs másutt erő és nincs hatalom, csak a felséges és magasztos Alláh kezében! Ő teremtett minket, és hozzá térünk vissza. Senki ki nem kerülheti, amit a végzet számára előírt. Amit titokban elrendelt a sors, az beteljesedik.” De aztán belátta, hogy semmi célja és értelme, ha most sír-rí és bánkodik: a legokosabb és legsürgősebb az, ha összeszedi elméje minden erejét, és helyes tervet és biztos határozatot eszel ki. Legelőbb ezért arra gondolt, hogy az iszlám vallási kötelessége szerint az volna a dolga, hogy bátyját halotti lepelbe burkolja és eltemesse. Fogta hát a szétszabdalt test négy darabját, fölrakta a számárra, és beborította a kincsből való kelmékkel. Még más nagybecsű, de nem súlyos kincset is felrakott, végre tűzifával tetézte a terhet. Jó darabig várt, míg csak le nem szállt az éjjel. Amikor sötét lett, leereszkedett a város felé, mélységesebb szomorúsággal a szívében, mint a gyermekét vesztett édesanya. Még sejtelve sem volt arról, hogy mit csináljon a holttesttel, általában, hogy mitévő legyen. Így hajtotta maga előtt szamarait, kínzó gondolatok tengerébe süllyedten, amíg csak el nem ért bátyja háza elé.

Kopogott, és egy barna abesszíniai rableány, a szolgálójuk, nyitott neki ajtót. Ez a rabnők egyik legszebbike volt, bájos külsejű, szép alakú, fiatal, csinos arcú, sötét szemöldökű és minden tekintetben tökéletes. De ami még ennél is többet ért, világos ítélete, igen éles esze, nemes lelke volt, és baj esetén bátor, erős szíve. Ha pedig egyben-másban valami utat-módot kellett kieszelni, túltett a legtapasztaltabb és legokosabb férfin is. A ház minden ügyes-bajos dolga az ő vállát terhelte, minden szükséges holmi beszerzését is rábízták. Ali Baba az udvarba lépve így szólt hozzá: „Most mutasd meg, ki vagy, Mardzsána! Fontos dologban van rád szükségünk, majd az úrnőd előtt elmondom. Gyere be velem, hogy megbeszélhessük a dolgot.”

Szamarait az udvaron hagyta, és felment bátyja feleségéhez, Mardzsána pedig zavartan követte, azon tanakodva, amit tőle hallott. De amint Kászim felesége megpillantotta, elébe kiáltott: „Mit hozol, Ali Baba, jót-e vagy rosszat? Gyorsan nyugtass meg, hűsítsd szívem forró fájdalmát!” Hanem mikor Ali Baba habozott, és nem felelt mindjárt, már rájött az igazságra: és sírásba, jajveszékélésbe tört ki. Ali Baba azonban így szólt: „Tartsd vissza sikolyaidat, ne emeld fel a hangodat, hogy az emberek ne tudjanak meg rólunk semmit, és ne vigy bennünket a romlásba!” Azután elbeszélte, mit tett és mit látott, és hogyan találta meg fivére holttestét a kincsesbarlangban, felnégyelve és az ajtó mögé akasztva. Így folytatta: „Arra gondolj és higgy abban erősen, hogy életünk és vagyonunk Alláh adománya. Jósors, balsors ránk van mérve,

úgy illik, hogy megköszönjük neki, ha ad, és tűrjük, ha csapása sújt. A gyászolás egyetlen halottat se támaszt föl, és egyetlen bánatot se hárít el. Szenvedés után öröm és áldás következik. Jobb magunkat Alláh akaratának alávetni, mint siránkozni és ellenkezni. Íme, a jó s helyes terv, kieszelttem végül: te hozzám jössz feleségül, és én férjed leszek. Igen, elveszlek, és az én nőmnek nem lesz ellene kifogása, mert tetteben és gondolatban eszes és szemérmes, jámbor és istenfélő. Akkor mind egy családot képezünk, és - hála Alláhnak - van mit a tejbe aprítanunk, nem kell küszködnünk, kínlódnunk, hogy megélhessünk. Ezért köszönjük meg az Ajándékozonak, aki ellátott bennünket, és dicsérjük azért, amiben az ő nagy kegyelme minket részesített!”

Kászim felesége lelkében Ali Baba e szavai hallatára a gyász és a mély fájdalom kicsit megnyugodott; felhagyott a sírással, letörülte könnyeit, és így szólt hozzá: „Engedelmes feleséged és szófogadó szolgálód leszek. Amit te csak jónak tartasz, abba én mindig belenyugszom. De mi történjék most ezzel a holttesttel?” Ali Baba így felelt: „A halott dolgát bízod rabnódra, Mardzsánára, hisz tudod, micsoda esze van, milyen körültekintő, milyen kitűnően tud tervezni, és milyen alkalmas arra, hogy mindenre utat-módot találjon!” Otthagya Kászim feleségét, és útjára ment.

Mardzsána végighallgatta ezeket a szavakat, aztán halott, felnégyelt urára tekintett, és megértette mindezeknek a dolgoknak az okát. Ezekkel a szavakkal nyugtatta meg úrnőjét: „Ne aggódj, légy nyugodt! Én majd úgy intézek mindent, hogy semmi a nyugalmonkat meg ne zavarja, és a titok fátyla fel ne lebbenjen rólunk.”

Elment és egy fűszerszámkereskedőt keresett fel, aki ugyanabban az utcában lakott. Ez a vénséges vén ember híres volt arról, hogy jártas a gyógyítás és orvostudomány minden ágában. Tudták róla, hogy dús tapasztalatai vannak a gyógyszerkészítésben, és hogy minden orvosszert és gyógyfűvet ismer. Olyan kenőcsöt kért tőle, amelyet csak súlyos betegségeknel rendelnek. Az aggastyán megkérdezte: „Kinek kell nálatok a kenőcs?” A leány ezt felelte: „Uram, Kászim súlyos betegségben fekszik, a kór teljesen ledöntötte, félek, hogy a végét járja.” A fűszerszámos ezekkel a szavakkal adta át neki a kenőcsöt: „Bárcsak Alláh ennek segítségével megadná gyógyulását!”

Mardzsána átvette kezéből a gyógyszert, néhány dirhemet fizetett érte és hazatért. Másnap reggel megint lement a gyógyszerkereskedőhöz, és olyan szert kért tőle, amit akkor adnak be a betegnek, ha már semmi remény sincs felgyógyulására. Amikor az aggastyán megkérdezte: „Hát nem használt tegnap a kenőcs?” - ezt felelte rá: „Alláhra, nem! Az uram a végét járja, a halállal küszködik. Az úrnőm már sír és jajveszékél.”

Az öreg odaadta neki a gyógyszert, a lány kifizette és elment. Ali Babának elmesélte, micsoda furfangot eszelt ki, és ajánlotta neki, járjon el most gyakran a bátyja házába, és mutasson közben gyászos, szomorú arcot. Ali Baba követte a tanácsát, és amikor a környék népe látta, hogy szomorú képpel jár ki és be a bátyja házába, kérdezősködtek, mi ennek az oka. Elpanaszolta nekik, hogy beteg a bátyja, és nagyon súlyos az állapota. A városban gyorsan elterjedt ennek a híre, az emberek beszélni kezdtek róla.

Másnap reggel pedig Mardzsána még hajnali szürkület előtt útnak indult, a város utcáin át, amíg csak el nem ért egy foltozóvargához, Musztafa seikhhez, egy nagyfejű, zömök testű, hosszú szakállú és bajuszú öregemberhez. Ez mindig igen korán nyitotta a boltját, az első volt a bazárban, és az emberek ismerték ezt a szokását. Hozzá ment hát a rabszolgány; választékos udvariassággal köszöntötte, és egy aranypénzt csúsztatott a markába. Amint Musztafa seikh meglátta a ragyogását, egy darabig nézegette a tenyerén, és ezt mondta: „Ez a nap Alláh áldásával kezdődik!” És mivel látta, hogy a lány valamit akar tőle, hozzá fordult: „Add

tudtomra, hogy mit kívánsz, ó, rabnők úrnője, hogy teljesítsem óhajodat!” - „Ó, seikh - felelt a lány -, végy magadhoz tút meg fonalat, mosd meg a kezedet, húzz szandált, és engedd meg, hogy bekössem szemedet. Aztán kelj fel, és jöjj velem. Egy jó cselekedetet kell véghezvinned, amiért meglesz a földi és mennyei béred, és amiért a legkisebb kár sem érhet!” Az öreg így válaszolt: „Ha olyasmit kérsz tőlem, ami Alláhnak és a prófétának tetszésére szolgál, igen szívesen megteszem és nem ellenkezem, de ha valami bűn vagy véték, amivel a becsület ellen véték, akkor keress mást, aki megteszi!” - „Alláhra, nem, ó, Musztafa seikh - felelte a lány -, amit én kérek, az megengedett és semmiképp sem tiltott dolog, efelől nyugodt lehetsz!” Ezekkel a szavakkal egy második aranypénzt nyomott a kezébe. Mikor az megpillantotta, nem bírt tovább ellenkezni, se húzódozni, talpra ugrott és így szólt: „Szolgálatodra állok, akármit parancsolsz, engedelmeskedem.”

Bezárta boltja ajtaját, magához vett fonalat, tút és minden varrószerszámot, amire szüksége volt. Mardzsána pedig már készen tartotta a kendőt; most gyorsan elővette, és bekötötte a varga szemét, amint megegyezett vele, úgyhogy az semmiképp se ismerhesse fel a helyet, ahova most el akarta vezetni. Aztán kézen fogta, és vezette utcáról utcára, a varga pedig ment vele, mint a vak ember, aki nem tudja, hova és mi célból megy. Így mentek, mendegéltek, ketten, a lány hol balra fordult, hol jobbra tért ki, szándékosan kerülőutat választott, hogy az öreget megzavarja, és hogy az ne is sejtse, merrefelé jár. Így vezette mindig messzebb, messzebb, míg csak el nem értek a megboldogult Kászim házához. Mardzsána halkán bekopogott, abban a szempillantásban ajtót nyitottak nekik. Most bevezette Musztafa seikhet a házba, abba a helyiségbe, ahol urának holtteste feküdt. Ott leoldta szeméről a köteléket. De amikor Musztafa seikh a szemét kinyitotta, és ismeretlen helyen találta magát, hozzá még meggyilkolt ember hulláját pillantotta meg maga előtt, nagy ijedtség fogta el, és egész testében reszketni kezdett. De Mardzsána így szólt hozzá: „Ne félj, kis öreg, nem esik semmi bajod. Csak azt kívánjuk tőled, hogy ennek a megölt embernek a részeit erősen összevarrd és tagjait összeilleszd úgy, hogy megint egy darabból legyen a teste.” Ezekkel a szavakkal odanyújtotta neki a harmadik aranypénzt. Musztafa seikh elfogadta, oldalzsebébe tette, és így szólt magában: „No, most hadd szedem össze az eszemet, hogyan cselekednék leghelyesebben. Itt vagyok olyan helyen, amit nem ismerek, és emberek között, akikről nem tudom, mi a szándékuk. Ha ellenkezem velük, biztos, hogy rosszul járnék, így hát nincs más hátra, mint hogy meghajoljak az akaratuk előtt. Ennek a felkaszabolt embernek a vére semmi esetre se az én lelkemen szárad, gyilkosainak megbüntetése pedig a felséges és magasztos Alláhnak dolga. És végre is, mi bűn az, egy holttestet összevarrni; ezért nem érhet vád, és nem érdemlek büntetést!”

Leült hát, és nekilátott, hogy a meggyilkoltnak részeit összevarrja, és megint teljes testté illessze össze. Mikor dolgát elvégezte, és feladatát teljesítette, Mardzsána ismét bekötötte a szemét, és kézen fogta, és kivezette a kapun. Aztán vele ment, utcáról utcára, egyikből a másikba fordult be, még mielőtt az emberek előjöttek volna házaikból, úgyhogy senki se figyelhette meg őket. A bolthoz érve, a leány levette a varga szeméről a köteléket, és így szólt hozzá: „Megőrizd ezt a titkot! Óvakodj tőle, hogy beszélj róla, vagy hogy elmeséld, amit láttál: ami nem a te dolgod, ki ne fecseged, másként olyan érhet, ami elveszi a kedved.” Odaadta neki a negyedik aranypénzt, otthagya és elment. Amint megint hazatért, meleg vizet és szappant hozott, és megmosta ura holttestét, míg minden vékonytól meg nem tisztította. Azután felöltöztette ruháiba, és a fekhelyére helyezte. Mikor mindezzel kész volt, elküldött Ali Babáért meg a feleségéért. Elbeszélte nekik, hogy mit végzett, és így fejezte be: „Most hozzátok nyilvánosságra Kászim halálát, és tudassátok az emberekkel!”

Ebben a szempillantásban az asszonyok már el is kezdték a sírást-rívást, gyászdalokba meg jajveszékelésbe fogtak, és verték az arcukat úgy, hogy a szomszédok meghallották őket. Most eljöttek a jó barátok, hogy részt vegyenek a gyászban Kászim elvesztésén. Volt sok könny-hullatás, és nőtt a messze hangzó, zokogó búbanat és kesergő jajszó. Kászim halálának híre hamarosan elterjedt a városban; barátai áldással emlékeztek meg róla, ellenségei meg kárörömet éreztek. Kis idő múlva megjelentek a halottmosók, hogy a vallási szokás szerint megmossák. De Mardzsána lement hozzájuk, és azt mondta nekik, hogy a holttestet már megmosták, kenőcsökkel megkenték, és halotti lepelbe burkolták, de azért megfizette őket, még hozzá a járandóságukon felül. A halottmosók nagy vígan odább álltak, és ha nem is tudták, miért történt mindez, nem ütötték bele az orrukat abba, ami nem rájuk tartozott. Ezután előhozták a hordágyat, ráfektették a halottat, és elindultak vele a temetőbe. A lakosság pedig ballagott a gyászmenettel, Mardzsána a többi nővel meg a siratóasszonyokkal mögöttük lépdelt, és jajgattak, siránkoztak, míg el nem értek a temetkezés helyéhez. Ott megásták a sírt, és elföldelték a halottat - Alláh irgalma legyen vele! Ezután az emberek visszafordultak, szétozlottak és újukra mentek. Ily módon Kászim megöletése titokban maradt, senki sem tudta meg, hogy mi történt valójában, és mindenki abban a hiszemben volt, természetes halállal halt meg.

Mikor pedig a törvényes időtartam letelt, Ali Baba feleségül vette Kászim özvegyét, kiállíttatta számára a házasságlevelet, és asszonyává tette. Az embereknek nagyon tetszett, hogy így cselekedett, és bátyja iránti nagy szeretetével magyarázták tettét. Ezután Ali Baba áthordatta a holmiját az asszony házába, és ott lakott vele meg első feleségével; a kincses-barlangból hozott pénzt is átvitte magával. Azután azon gondolkozott, hogy mi legyen elhunyt bátyjának üzletével. Alláh Ali Babát egy fiúval ajándékozta meg, aki most tizenkét esztendő volt; egy kereskedőnél inaskodott, és tőle jól megtanulta az adás-vevés mesterségét. Mivel pedig az apának szüksége volt valakire, aki a boltot őrizze, kivette fiát a kereskedő üzletéből, és beültette a maga boltjába, hogy ott adjon-vegyen: átadott neki minden portékát és holmit, amit a nagybátyja hátrahagyott, és megígérte neki, hogy ha jól és eredményesen dolgozik, és ha az igazság és erény útján halad, meg is házassítja.

Forduljunk most ismét a rablók felé. Rövid idő múltán megint visszatértek a kincses-barlanghoz. Amint beléptek és Kászim holttestét nem találták ott, tisztán látták, hogy más ellenségük is tud tetteikről, hogy a halottnak társai is lehettek, és hogy titkuk már ismeretes az emberek között. Ez a gondolat igen nyomta a lelküket, és keservesen aggasztotta őket. Amikor észrevették, hogy megint tekintélyes mennyiségű kincs tűnt el a barlangból, szörnyen felbőszültek, és vezérük így szólt hozzájuk: „Halljátok, vitézek, ti harcban-bajban merészek, eljött az időtök, hogy vérbosszút álljatok! Azt hittük, csak egy ember nyitotta fel az ajtót, de most látjuk, hogy többen voltak; csak azt nem tudjuk, hogy hányan, meg azt sem, hogy honnan valók. Azért küzdünk mi annyi veszedelemmel, azért tesszük életünket kockára, azért gyűjtünk kincseket, hogy másnak legyen belőlük haszna, aki még a kisujját se mozdította értük? Szörnyű dolog ez, nem tűrhetjük tovább! Ki kell hát eszelnünk a módját, hogy juthatunk ellenségünk nyomára, és ha rátalálunk, véres bosszút állunk rajta. Esküszöm, hogy ezzel a kardommal vágom le, ha belepusztulok is! Itt az idő, ne nyugodjunk, és mutassuk meg, hogy férfiak vagyunk, derék és bátor emberek! Oszoljatok széjjel, járjatok be falut-várost, erdőt-mezőt, tudakoljátok meg, hogy valami szegény ember hol gazdagodott meg egyszerre, meg hogy temettek-e el valahol meggyilkolt embert. Lehet, hogy így nyomára akadtok ellenségünknek, és Alláh az utatokra vezet. És most leginkább egy furfangos, ravasz emberre van szükségünk, de férfi is legyen a talpán, hogy ezt a várost átkutassa; mert ellenségünk ennek a városnak a lakosa, az szent bizonyos. Ennek az emberünknek kereskedőruhába kell öltöznie, feltűnés nélkül a városba mennie, és megkísérelnie, hogy hírt szerezzen, kérdezős-

ködni kell, mi újság a városban, micsoda események történtek, ki halt meg, vagy kit öltek meg az utóbbi időben, micsoda rokonai vannak az illetőnek, hol a háza, és mi módon halt meg. Ez talán célhoz vezet bennünket; mert gyilkosság nem maradhat titokban, híre bizonyosan már elterjedt a városban; tudja azt már a lakosok apraja-nagyja. Ha a mi kémünk az ellenségünket a hatalmába keríti, vagy hírt hoz róla, hogy merre van, nagy kitüntetésben lesz része, rangját és méltóságát magasra emelem, és őt utódommá teszem. De ha feladatát nem teljesíti, ígéretét nem tartja be, és várakozásunkat nem elégíti ki, akkor tudjuk, hogy ostoba, gyöngélméjű fickó, hogy okos cselekedetre nincs képessége, és nehéz dolgot végrehajtani nem tud; és akkor rossz munkájáért és lanyha buzgalmáért megbüntetjük őt. Igen, haljon meg kezünk által szégyenletes halállal! Mert nem kell nekünk olyan ember, kinek kicsi a bátorsága, és mivégre éljen az olyan, akinek nincs helyén az esze. Jó rabló csak olyan ember, aki a többit felülmúlja, és minden fondorlatban, cselvetésben jártas. Mit szóltok ehhez, ti bátrak? És ki az, aki önként előlép, és vállalja ezt a nehéz, veszélyes megbízást?”

Amikor szavait és beszédét végighallgatták, egyetértettek a tervével; elfogadták a feltételeit, és megígérték, hogy meg is tartják. Ekkor előlépett egy magas termetű, széles vállú legény; és kijelentette, hogy ő rálép erre a göröngyös, köves útra, elvállalja a feladatot. A többiek a lábát csókolták, nagy tiszteletben részesítették, magasztalták bátorságát és hősiességét, és megdicsérték vitézi elszántságáért és határozottságáért. Köszönetet mondtak neki, hogy ily férfiasan merész, és csodálták, mily erős, kalandra, tette kész. Azután a vezér nyugalomra és határozottságra intette, és kérte, használjon fel mindenféle cselt, fondorlatot és titkos furfangot. Megtanította arra, hogyan menjen a városba kereskedő képében, hogyan üzze ott színre az adás-vevést, titokban pedig kémkedjen. Miután minderre kioktatta, útjára bocsátotta, a rablók pedig szétszéledtek.

Az a rabló, aki önként jelentkezett, hogy testvéreiért kockára teszi az életét, kereskedőruhát öltött, és egész éjjel azon töprengett, hogyan fog bemenni a városba. Mikor felvirradt az éjszakára bíbor hajnal fénysugára, útnak indult, a magasztos Alláh áldásában bízva, egyenesen a város kapuja felé. Belépett és ment, ment utcákon, tereken keresztül, bejárta a bazárokat és a sikátorokat, míg a lakosság nagy része még édes álmában szendergett. Így haladt mindjobban előre, míg csak el nem ért ahhoz a bazárhoz, amelyben Musztafa hádzsinak, a foltozóvargának a műhelye volt. Észrevette, hogy már kinyitotta a boltját, és éppen szandálfoltozással foglalkozik, mert, amint már mondtam, korán reggel szokott a bazárba menni, és hamarabb nyitotta a boltját, mint a többi környékbeli. Ide lépett be hát a kereskedő, édes szavakkal köszöntötte, túlzott tiszteletben részesítette az öreget, és így szólt: „Alláh áldja meg szorgalmadat, és koronázzon meg nagy tisztességgel!” - „Fiam - felelte Musztafa seikh -, a kenyérkereséshez többet ér a szorgos munka az alvásnál. Ez már a mindennapi szokásom.” De a rabló így folytatta: „Hanem, édes öregem, azon csodálkozom, hogy ebben az időben, mikor még a nap sem jött fel, olyan jól tudsz varrni, pedig bizonyára nem is látsz valami jól magas korod meg a gyenge világosság miatt.”

Mikor Musztafa seikh ezeket a szavakat meghallotta, mérgesen támadt neki a másiknak, dühös tekintetet vetett rá és megszólalt: „Gondolom, idegen vagy ebben a városban; mert ha idevaló volnál, nem beszélnél így. Éppen éles szememről ismer engem boldog-boldogtalan; híres vagyok a város aprajánál-nagyjánál a varrás művészetében kitűnő ügyességemért, sőt nemrégiben még értem is jöttek, hogy egy sötét helyen egy holt embert varrják össze, és bizony, jól össze is varrtam. Ha nem volna olyan jó szemem, hogy csinálhattam volna meg ezt?”

Alig hallotta meg a rabló ezeket a szavakat, megörült, hogy máris célhoz ért; mert most már tudta, hogy a gondviselés segítségével mindjárt ráakadt arra, akit keresett. Ezért hát úgy tett, mintha nagyon csodálkoznék, és így felelt: „Nyilván tévedsz, kis öreg! Talán csak a halotti leplet varrtad, merthogy holt embert varrjanak össze, olyat még sohasem hallottam!” De az öreg ezt válaszolta: „Én a tiszta színigazságot beszéltem, és csak azt mondtam el, ami meg is történt. De úgy látom, neked az a szándékom, hogy kiszimatold a mások titkát. Ha ezt akard, akkor csak indulj innen, és próbálkozz a furfangjaiddal másnál. Azt hiszed tán, hogy én fecsegő, bőbeszédű vagyok? Engem úgy hívnak, hogy »A Hallgatag«. Soha el nem árulom, amit titokban akarok tartani; hát neked se beszélek róla!”

Most a rabló még jobban megerősödött abban a hitében, hogy az a holttest csak a kincses-barlangban megölt emberé lehetett, és így szólt Musztafa seikhhez: „Ó, seikh, nem kívánom én a titkodat megtudni; ha magadnak akarod tartani, jól teszed. Mert azt mondják: titoktartás jámbor ember sajátsága. Tőled csak azt kívánom, vezess el engem ennek a halottnak a házához; hátha barátaim vagy rokonaim közül való, úgy kívánná hát az illem, hogy kifejezzem részvételem hozzá tartozóinak. Hosszú ideig távol éltem ettől a várostól, és nem tudom, hogy azalatt mi történt.” Aztán zsebébe nyúlt, és egy aranypénzt húzott elő, és Musztafa seikh kezébe nyomta. De az nem akarta elfogadni és így szólt a rablóhoz: „Olyat kérdezel tőlem, amire nem tudok felelni. Mert úgy vezettek el a halott házához, hogy előbb bekötötték a szememet, és ezért nem tudom, merre kell oda menni.” A rabló így válaszolt: „Az aranyat neked adom, akár teljesíted az óhajomat, akár nem. Fogadd csak el, Alláh áldása legyen rajta! Én vissza nem veszem. De talán mégis lehetséges, hogy ha nagyon gondolkozol, el tudsz vezetni azon az úton, amit bekötött szemmel megjártál.” Musztafa seikh ezt felelte: „Azt csak úgy lehetne, ha bekötnéd a szememet, mint ahogy azok tették. Mert arra még emlékszem, hogy merre vezettek kézen fogva, hol fordultak be, és hol álltak meg velem. Így talán eltalálok arra a helyre, és megmutathatom neked.” A rabló ezeknek a hallatára nagyon megörült, felderült a kedve, és még egy aranypénzt adott Musztafa seikhnek ezekkel a szavakkal: „Csináljuk hát úgy, ahogy mondod!”

Mind a ketten talpra ugrottak, Musztafa seikh bezárta a műhelyét, a rabló pedig kendőt vett elő, és bekötötte az öreg szemét. Aztán kezénél fogta, és megindult vele. Musztafa seikh hol jobbra irányította a rablót, hol balra fordult be vele, aztán megint egyenesen előre tartott, egészen úgy, ahogy annak idején Mardzsána, a rabnő vezette, míg végre egy kis utcába nem értek. Abban még pár lépést tett előre, aztán megállt. Most így szólt a rablóhoz: „Azt hiszem, ezen a helyen álltam meg akkor.” Ekkor a rabló leoldotta szeméről a kendőt, és lám, a gondviselés valóban úgy intézte, hogy a varga most éppen a szerencsétlen Kászim házával állott szemben. „Ismered ennek a háznak az urát?” - kérdezte tőle a rabló. „Alláhra, nem - felelte Musztafa -, ez az utca túlságosan messze esik a boltomtól; ennek a városnegyednek a lakosságát nem ismerem.” A rabló most köszönetet mondott az öregnek, és egy harmadik aranypénzt nyújtott át neki ezekkel a szavakkal: „Menj, és a felséges Alláh kegyelme kíséren!”

Musztafa seikh hazament hát műhelyébe, nagy örömben a zsebébe pottyant három aranypénz miatt. A rabló pedig gondosan megnézte a házat, és észrevette, hogy a kapu szakasztott ugyanolyan, mint az utca házain a többi kapu. Attól tartott, hogy később nem találja meg, ezért krétát vett elő, és egy kis fehér jelet csinált a kapura, hogy ez később nyomra vezesse. Aztán visszatért társaihoz a hegyekbe, nagy vígan, mint aki dolgát jól végezte, és küldetését teljesítette, úgyhogy most már csak a bosszú végrehajtása van hátra.

Hagyjuk most, hadd menjen útjára, és lássuk, mit csinál Mardzsána, a rableány! Amikor álmából fölébredt, és mindennapi szokása szerint elvégezte reggeli imáját, munkához látott, és elment, hogy a napi ételt-italt megvásárolja. A bazárból visszajövet a ház ajtaján fehér jelet pillantott meg. Jobban szemügyre vette, elcsodálkozott rajta, és kicsit nyugtalankodva így szólt magában: „Lehet, hogy ez valami gyerekjátékból származik, vagy valami firka, amit utcagyerekek mázoltak oda; de mégis valószínűbb, hogy ezt a jelet valamelyik régi ellenlábaskunk vagy egy rosszakaratú irigyünk csinálta, mert valami gonosz tervet forral, és rossz szándékot forgat a fejében. Legjobb lesz hát félrevezetni, és aljas tervét megghiúsítani.” Krétát fogott, és a szomszéd ajtókra szakasztott olyan jelet rajzolt, mint amelyet a rabló csinált. Vagy tíz ajtót látott el ezzel a jellel, és bement a házba; de egy szót sem szólt a dologról.

Lássuk mármost, mi történt a haramiával! Vidáman ment vissza a társaihoz, és meghozta nekik a jó hírt, hogy reménységük teljesült, és céljukat elérték, mert hamarosan bosszút állhatnak ellenségükön. Elmesélte nekik, hogyan tért be véletlenül a foltozóvargához, aki a holttestet összevarrta, hogyan vezette az őt ahhoz a bizonyos házhoz, és miképp jelölte meg ő a kaput, hogy ne tévedjenek el, és el ne vétsék. A rablóvezér köszönetet mondott neki, megdicsérte férfias magatartásáért, és jókedvűen adta ki a parancsot a rablóknak: „Oszoljatok csoportokba! Öltözzetek egyszerű embereknek, rejtsetek el fegyvereiteket, induljatok a városba. Más-más úton hatoljatok be, aztán a nagy mecsetben gyülekezzetek. Én közben ezzel az emberrel, a kémünkkel, megkeresem az ellenségünk házát, és ha megtaláltuk és biztosan felismertük, odamegyünk hozzátok a mecsetbe. Ott majd meghányjuk-vetjük, mi a teendő, és megegyezünk, hogy mi lesz a legfontosabb, támadjuk-e meg éjszaka a házat, vagy pedig mást tegyünk!”

A rablók nagyon helyesnek és jónak találták a tervet, csoportokra széledtek, közönséges ruhát vettek magukra, ruhájuk alá rejtették kardjukat a vezérük parancsa szerint, és más-más utakon hatoltak be a városba, hogy a lakosság figyelmét magukra ne vonják. Aztán megbeszélésük szerint, a nagy mecsetben találkoztak. A rablóvezér meg a kém pedig megkeresték az utcát, amelyben ellenségük lakott. És amikor odaértek, a vezér felfedezte a fehér jellel megjelölt házat. Kérdezte kíséretét, ez-e az a ház, amit keresnek. „Igen, ez az” - felelte. De amint a rablóvezér tekintete véletlenül egy másik házra esett, annak az ajtaján is fehér jelt látott. Erre megkérdezte a kémet: „Melyik az a ház, amelyik nekünk kell, az első vagy a második?” A rabló zavarba jött, és nem tudott felelni. A vezér aztán pár lépéssel odább ment, és amikor több mint tíz házon megtalálta ugyanazt a jelt, megkérdezte: „Mind megjelölted ezeket a házakat, vagy csak egyet?” Az így felelt: „Csak egyet!” - „Hogy van akkor, hogy most tíz vagy még több van megjelölve?” - kérdezte tovább a vezér. „Nem tudom, hogy lehet ez” - felelte a rabló. Tovább kérdezett a vezér: „Meg tudnád-e ismerni a házak közül azt, amelyiket saját kezéddel jelöltél meg?” - „Nem - felelt az -, mert ezek a házak mind hasonlóak, egyforma az építési módjuk, és a jeleknek is szakasztott egy a formája.”

A rablóvezér e szavak hallatára már tudta, hogy semmi haszna se volna, ha tovább itt időzne, és hogy ezúttal megghiúsult a bosszúálló szándéka, reményei csalókanak bizonyultak. Ezért az emberével elment a főmecsetbe, és megparancsolta a cimboráinak, hogy térjenek vissza a hegyekbe, de előbb figyelmeztette őket, hogy oszoljanak széjjel az utcákon, mint ahogy idejövetelükkor tették. Amikor aztán a hegyek közé, szokott helyükre visszatértek, elmesélte nekik, hogyan jártak, és miért nem tudták az ellenségük házát felismerni. Beszédét így végezte: „Most az a dolgunk, hogy végrehajtsuk rajta a büntetést úgy, ahogy azt a megállapodásunk, amit egymással kötöttünk, megköveteli.” Mindnyájan helyeseltek. Mivel pedig az a rabló, aki a kémkedő úton járt, bátor ember volt és rettenthetetlen szívű, nem hátrált meg, mikor ezeket a szavakat hallotta, és nem szállt inába a bátorsága, hanem erős elhatározással, habozás nélkül előlépett, és így szólt: „Rendben van, halálbüntetést érdemlek, mert a tervem

dugába dőlt, és nem győztem a dolgot ésszel; küldetésemet nem bírtam teljesíteni, és így elment a kedvem az élettől. Inkább meghalok, mint szégyenben élek.” A rablóvezér ebben a szempillantásban kirántotta kardját, lecsapott a rabló nyakára, és lenyisszantotta fejét a törzséről. Azután felkiáltott: „Emberek, most legyetek készek, mert harcok jönnek, bajok és vészek! Ki itt a bátor, ki itt a hős, kinek a feje elszánt, és lelke erős? Melyiktek az a nagy vitéz, ki vállalja a feladatot, bármily nehéz, ehhez a veszélyes kalandhoz ki elég merész? De valami kétbalkezes elém ne lépjen, szemem elé ne kerüljön valami anyámasszony katonája, csak olyan jöjjön ide és vállalkozzék rája, ki vasakarattal kezd hozzá, hogy sikerült fondorlattal a helyes utat megtalálja.”

Ekkor a legénység közül kivált egy Ahmed el-Ghadbán nevezetű ember. Alakja nyurga, idétlen fajta, nagy, vastag, busa fej ült rajta; a híre rossz volt és csuda rossz a képe - ez állt hát a vezér elébe. Fekete arcán úgy állt a bajsza, mint kandúron, ha rájön az egérhajsza, és amitől díszlett az álla, tisztára bakkecske szakállá. Elrikoltotta magát: „Vitézek! Csak én tudom megoldani ezt a feladatot! Alláh kegyelméből én hozom el nektek a fontos hírt, én vezetek el benneteket az ellenség házához!” A vezér azt felelte: „Aki vállalja ezt a feladatot, annak a föltételeket is vállalnia kell, amikben már előbb megegyeztünk. Ha dolgod végezetlen térsz haza, nem kapsz tőlünk egyebet, mint hogy leütjük a fejedet. De ha utadat siker koronázza, magas rangra emelünk téged, és nagy lesz köztünk a tekintélyed, tisztességed, részed lesz minden jöbőben.”

Ahmed el-Ghadbán kereskedőruhát öltött, és hajnalpirkadás előtt a városba indult. Nem időzött sehol, egyenesen Musztafa seikhnek, a foltozóvargának utcájába tartott, társának leírásából könnyen megtalálta az utat. Az öregot ott lelte műhelyében, köszöntötte, leült mellé, és nyájas szavakkal beszédbe ereszkedett vele. Beszélgetés közben a seikh a halottal való dolgáról is elejtett egyet-mást, végül elbeszélte, hogyan varrta össze a felnégyelt holttestet. Ekkor Ahmed el-Ghadbán megkérte, vezesse el ahhoz a házhoz. Musztafa seikh húzódozott, és most már nem is akart többet beszélni az esetről. De amikor a rabló arannyal kecsegtette, nem tudott ellenállni; mert a pénz olyan, mint a biztosan találó nyílvesző, olyan szószóló, akit nem utasít el senki. Így hát a rabló megint bekötötte a varga szemét, ez pedig ismét úgy csinálta vele a dolgát, mint előbb a társával, amint már elmeséltem. Elment vele, amíg csak a boldogult Kászim utcájába nem értek, és megállt a bizonyos ház előtt. Mikor a rabló megtalálta a házat, levette a kendőt az öreg szeméről, megadta neki az ígért jutalmat, és újtára engedte.

Ahmed el-Ghadbán pedig, habár elérte a célját, mégis félt, hogy később talán eltéveszti a házat, ezért a kapunak egy rejtett helyére egy kicsi vörös jelet csinált, abban a hiszemben, hogy ott senki sem veheti észre. Aztán jókedvűen visszatért cimboráihoz, és beszámolt arról, hogy mit végzett; nem kételkedett a sikerben, sőt hitte, hogy az eldugott kis jelet fel nem fedezheti senki.

Ez történt kettejükkel, de most nézzük, mit csinált Mardzsána, a rabszolgalány.

Másnap reggel szokása szerint elment, hogy a háztartáshoz szükséges dolgokat, húst, főzelékfélét, gyümölcsöt, édességeket, miegyebet, bevásárolja. És amint a bazárból hazaért, szemét bizony mégsem kerülte el a piros jel: azonnal ráesett a tekintete, és jól szemügyre vette. Nyugtalanította és meglepte a dolog, és éleslátásával meg nem mindennapi eszével menten fölismerte, hogy aki ezt csinálta, vagy egy irigyük a közelben, vagy pedig egy távoli ellen, aki gonoszat forral a házbeliiek ellen. Hogy tévútra vezesse, a szomszéd ajtókra ugyanolyan jelet mázolt, mégpedig pontosan ugyanarra a helyre, amelyet Ahmed el-Ghadbán kiválasztott. De nem említette a dolgot Ali Babának, nehogy a gazdája emiatt nyugtalanodjék és aggódjék.

Térjünk most tőle vissza a rablóhoz! Társaihoz visszatérve, elbeszélte nekik esetét a foltozóvargával, hogyan találta meg az ellenség házát, és hogyan jelölte meg piros jellel, hogy a házat megismerje, ha eljön annak az ideje. A rablóvezér tüstént elrendelte, hogy mind egyszerű embernek öltözzenek, rejtsek ruhájuk alá fegyvereiket, és más-más utakon hatoljanak be a városba. Aztán még hozzátette: „Gyülekezzetek ebben és ebben a mecsetben, és várjatok, amíg odamegyünk hozzátok!”

Maga mellé vette Ahmed el-Ghadbánt, és vele együtt elindult a házat megtalálni. Ezúttal bizonyosak voltak abban, hogy nem tévedhetnek. De amint az ismerős utcába jutottak, Ahmed el-Ghadbán nem tudta megállapítani, melyik az a ház, mert igen sok ajtón ott volt ugyanaz a jel. Mikor a rablóvezér látta, hogy amaz nem tudja felismerni a házat, tagjai megremegtek, homlokát összeráncolta, és hatalmas haragra lobbant. Kénytelen volt egy időre dühét leküzdeni, és így az elbúsult haramiával a mecset felé tartott. Amint ott az embereivel összehallgott, azonnal kiadta nekik a parancsot, hogy térjenek vissza a hegységbe. Szerteszéledtek, különféle utakon visszatértek táborukba, és tanácskozásra ültek össze. A vezér előadta nekik, mi történt, hogy a sors még nem engedte meg nekik, hogy a bosszú ünnepét megüljék, és a gyalázatot letöröljék, mivel Ahmed el-Ghadbán rosszul csinálta a dolgát, és az ellenségük házát nem tudta felismerni. Kihúzta a kardját, rácsapott a bűnös nyakára, hogy a fejét a testétől elmesse; el is gurult a feje messze. És alighogy kiserkedt vére, lelkét Alláh leküldte poklok tüzére. A rablóvezér most fontolóra vette a dolgot, és így gondolkozott: „Az én embereim nem valók másra, mint harcra, rablásra, vérontásra, viaskodásra, nem értenek mindenfajta csalafintasághoz, olyasmihez, amihez furfangos ész kell. Hiába küldöm ki egyiket a másik után, hogy ezt a feladatot teljesítse; ily módon elfogynak, egy emberem se marad, és nincs belőle se hasznom, se nyereségem. Azért hát a leghelyesebb, ha magam veszem kezembe ezt a nehéz dolgot.” Bejelentette tehát a rablóknak, hogy ő egymaga megy be a városba. Azt felelték neki: „Te parancsolsz és te tiltasz, tedd azt, amit jónak látsz!”

Álruhát öltött hát, és másnap reggel a városba ment; ott felkereste Musztafa hádzsit, a foltozóvargát, éppúgy, mint kémei, akiről már előbb meséltem. Amikor megtalálta, odament hozzá, köszöntötte, barátságosan szólította meg, és beszédbe ereszkedett vele; végre a meggyilkolt ember holttestére terelte a szót, és addig unszolta a vargát, addig ígéretet tett neki csengő aranyat, amíg le nem vette a lábáról, és Musztafa seikh bele nem egyezett a tervébe. Így a vezér elérte nála azt, amit akart, és megtudta ellensége házát, ugyanolyan módon, ahogy már előbb elmeséltem. Mikor a ház előtt állt, megjutalmazta Musztafa seikhet, még bővebben, mint ahogy megígérte, és elbocsátotta. Azután megfigyelte a házat, és tüzetesen megnézte; de nem jelölte meg, hanem megszámolta az utcán a kapukat egészen a felkutatott ház ajtajáig. Azután megszámolta a ház sarkait meg az ablakait, és minden ismertetőjelet olyan pontosan az emlékezetébe vésett, hogy most már biztosan rátaláljon. Közben föl-alá járt, hogy a lakók gyanút ne fogjanak, amiért olyan sokáig áll egy helyben.

Ezek után visszatért csapataához, és beszámolt nekik arról, amit végzett, és hozzátette: „Most már ismerem az ellenségünk házát, most, ha Alláh is úgy akarja, itt az ideje, hogy vérbosszút álljunk. Gondolkoztam rajta, milyen úton érhetjük el célunkat, és mi módon hatolhatnánk be hozzá és támadhatnánk rá. Megmagyarázom nektek. Ha alkalmasnak találjátok, munkához látunk, de ha nem látjátok helyesnek, akkor mindegyiktek, aki az enyémnél hathatósabb módot gondol ki, adja elő és mondja el, mit tart jónak.” Beavatta őket tervébe, a rablók jóváhagyták, és megegyeztek, hogy valóra váltják, esküvel fogadták, hogy a bosszú végrehajtásánál egyik sem marad el a cimborája mögött.

Ezután a vezér néhány emberét elküldte a legközelebbi városba, és meghagyta nekik, vásároljanak negyven nagy tömlőt; néhányat meg a környékbeli falvakba küldött azzal a paranccsal, hogy húsz öszvért vásároljanak. Mikor az emberek a parancs szerint mindent előteremtettek, odavitték a vezér elé. Azután minden tömlő nyílását úgy bővítették, hogy egy ember beléjük tudott bújni; és minden tágra nyitott tömlőbe egy-egy rabló mászott, törrel a kezében. Mikor már mind benn voltak, és ebben a szűk börtönben ültek, a rablóvezér megint olyan szorosan összevarrta a tömlőket, mint ahogyan előbb voltak. Aztán a tömlőket bezsírozta olajjal, hogy mindenki, aki rájuk nézett, azt hihette, hogy olajjal vannak megtöltve. Most a tömlőket párosával felrakta egy-egy öszvérré, a két tömlőt pedig, amely üresen maradt, igazán olajjal töltötte meg, és az utolsó öszvért terhelte meg vele. Így a húsz öszvér közül tizenkilenc meg volt rakva emberrel, egy meg olajjal; mert a rablók most már csak harmincnyolcan voltak, hisz az a kettő, akit a vezér megölt, hiányzott. A vezér megtett minden előkészületet, aztán maga előtt hajtotta az öszvéreket, és bevonult velük a városba, amikor már a nap leáldozott, beállt az esthomály, és a napvilág eltűnt az éj sötétje elől.

Ekkor kikereste Ali Baba házát: jól megjegyezte, és pontosan megismerte. Amikor odaért, magára Ali Babára talált, amint kapuja előtt a padon üldögélt; alatta börtakaró volt, és egy szép párnára támaszkodott. A vezér látta, hogy Ali Baba milyen jókedvvel, vígan és könnyű szívvel élvezi jómódját és szerencsáját. Amikor odaért hozzá, szerényen köszöntötte, tiszteletteljes alázkodással és hódoló meghunyászkodással. Megszólította: „Idegen vagyok, messziről jöttem, ország-világ maradt mögöttem; nagy mennyiségű olajat vásároltam. Azt reméltem, hogy itt jó haszonnal eladhatom. De csak estére értem a városba, olyan távoli földről és rossz utakon jutottam ide, a bazárokat már mind zárva találtam, és hiába kerestem valami szállást, ahová éjszakára az állataimmal betérhetnék. Addig járkáltam, amíg ide nem értem hozzád. És mikor téged megláttalak, hálát adtam Alláhnak és magasztaltam őt, mert az a boldog érzésem van, hogy vágyam teljesül, és célokat elértem. Nemes arcodból nagy-lelkűség világol, és férfias erény szemed sugarából. Bizonyára boldog ember vagy, jómódban élő, jóságos, jámbor és istenfélő. Tudnál nekem éjjeli szállást adni, és elhelyezni az öszvéreimet is? Ha igen: nagy jótéteményben részesítsz engem, és jóságodat dicsérve zengem, és e jótétellel Ő is látja, ki jót jóval fizet, és a gonosz tettet megbocsátja. Holnap reggel, ha Alláh is úgy akarja, lemegyek a piacra, és eladom az olajamat, azután hálás szívvel válok el tőled, fennen dicsérve jóságodat.” Ali Baba szívesen ráállt erre a kérésre, és így szólt: „Szívből köszöntlek, testvér, aki éjnek idején betérsz hozzám! Légy ma házam áldott vendége, kinek örömet hoz jelenléte.”

Ali Baba nemes jellemű és fennkölt gondolkodású ember volt, bőkezű, jószívű és ártatlan kedélyű, mert mindig csak jót gondolt az emberekről. Nem is sejtette, hogy az állítólagos kereskedő hazudik, és eszébe se jutott, hogy a hegyi rablóvezérrel beszél; meg se ismerhette, hiszen csak egyszer látta, még hozzá egészen más alakban. Most odaszólította rabszolgáját, Abdallaht, és megparancsolta neki, hogy terelje be az öszvéreket az udvarba. A rabszolga teljesítette a parancsot, a rablóvezér pedig Abdallahal együtt leszedte a tömlőket az öszvérekről, és a ház udvarán a fal mellé állította. Aztán a rabszolga fogta az öszvéreket, az istállóba vezette őket, és árpával teli abrakzsákot vetett a nyakukba. A vezér az udvaron akart éjszakázni a tömlői mellett, és kérte, bocsássák meg, ha nem megy be a csarnokba; úgy tett, mintha attól tartana, hogy terhére esik a háziaknak. De igazában kereste az alkalmat, hogy titkon kifőzött gáztettét végrehajtsa. Ali Baba hallani sem akart erről, kérlelte, hogy jöjjön csak be, és unszolva ostromolta, erőnek erejével be akarta vonszolni a házba. A rablóvezér már nem ellenkezhetett, és bement Ali Babával.

A vezér szép, tágas csarnokban találta magát, padlóját márvánnyal rakták ki; körös-körül pamlagokat állítottak fel, rajtuk pompás bőrtakarók és szőnyegek. A falnál, a bejárattal szemben egy dívány állt, nagyobb, mint a többi, királyi selyemmel beborítva, ezüsttel bevont lépcsők vezettek hozzá, és mennyezetet koronázta. Ali Baba erre a fekhelyre ültette vendégét, meggyújtatta a gyertyákat, aztán előhívatta Mardzsánát, megmondta neki, hogy vendég érkezett, és meghagyta, hogy vacsorára finom ételeket készítsen. Aztán ő is a vendége mellé ült, és elbeszélgetett vele, míg el nem jött a vacsora ideje. Ekkor asztalt terítettek, ezüst meg arany tálakon hozták az ételeket, és a vezér elé rakták. Addig ettek, míg csak jól nem laktak, aztán elvitték az ételeket, és óbort hoztak, a pohár körbejárt. Mikor eleget ettek-ittak, és a lakoma véget ért, megint leültek és csevegtek, elszórakoztak, késő éjszakáig. Eljött az éjszakai nyugalom és alvás ideje. A rablóvezér fölkel, és lement az udvarba, mondva, hogy lefekvés előtt még betakarja az állatait; de igazában az embereivel akart még beszélni. Odalépett hát az első tömlőhöz és fojtott hangon ezt mondta: „Ha az ablakból kavicsot dobok rátok, messétek széjjel a törötökkel a tömlőt, és gyertek hozzám!” Ugyanígy beszélt a másodikhoz meg a harmadikhoz, amíg az utolsóhoz nem ért.

Ali Baba másnap reggel fürdőbe akart menni, megbízta hát Mardzsánát, hogy készítse el a szükséges fürdőlepedőket. Azt is meghagyta neki, hogy adja át a holmit Abdallahnak, és készítsen húslevest, amit a fürdő után akart elfogyasztani. Aztán még a lelkére kötötte, hogy tisztelettel bánjon a vendéggel, a legfinomabb takarókkal ágyazzon neki, ahogy a rangjához illik; ő maga szolgálja ki, és legyen gondja rá, hogy minden úgy történjék körülötte, ahogy azt a vendéglátás szabályai előírják. „Hallom és engedelmeskedem!” - felelte a lány. Ali Baba pedig felkereste a fekvőhelyét, és nyugovóra tért.

Lássuk most, mit csinált a rablóvezér, miközben azt gondolhatjuk: „De Alláhnál van a segítség!”

Miután tehát beszélt cimboráival és bűntársaival, és előkészítette a támadást, felment Mardzsánához, és megkérdezte tőle, hol feketik le aludni. Mardzsána gyertyát vett elő, és bevezette egy legpompásabb szőnyegekkel borított szobába, ahol megvolt minden, ami szőnyegben, takaróban és egyéb holmiban az éjszakai nyugodalomhoz szükséges. Jó éjszakát kívánt a vendégnek, aztán megint bement a konyhába, hogy gazdája parancsait teljesítse. Összerakta a lepedőket meg ami még a fürdőhöz kellett, és átadta Abdallahnak. Aztán előkészítette a húst a leveshez, és tüzet gyújtott az üst alá. Eközben a lámpa lángja mindig kisebb és kisebb lett, mert fogyóban volt benne az olaj, és egyszerre csak egészen kialudt. A lány elővette az olajos korsót, de látta, hogy üres. Mivel a gyertyák is a végüket járták, nem tudta, mitévő legyen, mert még világosságra volt szüksége, hogy egészen megfőzhesse a húslevest. Abdallah látta, milyen bajban van, azt mondta neki: „Sohase búsulj, és ne aggódj, hiszen van még olaj a házban, méghozzá sok; elfelejtetted talán az idegen kereskedő tömlőit, melyek olajjal megtöltve állnak a ház udvarán? Eredj le, végy belőle, amennyit akarsz, holnap reggel megfizetjük neki az olaj árát.”

Mikor a leány ezt meghallotta, megörült a jó tanácsnak, a jó ötletet megdicsérte, és köszönetet mondott érte, lement a korsóval, és odalépett a tömlőkhöz. Közben a rablók már szörnyen türelmetlenkedtek, hogy olyan hosszú időre voltak ebbe a szűk börtönbe összezsugorítva, agyonszorítva, kerékbe törve, megnyomorítva; már nehezen tűrték ezt az állapotot, és rabságukat nem tudták tovább elviselni. Amikor Mardzsána lépteit meghallották, azt hitték, a vezérük jön; és így érte el őket a sors nyíllövése, és így sújtott rájuk Alláh rendelése. Kiszólt az egyik rabló: „Itt az idő, jöhetünk?”

Mardzsána, amint a tömlő belsejéből emberi hangot hallott, halálra rémült; csak úgy remegett félelmében, és szívét nagy ijedelem szállotta meg. Más talán el is ájult volna rémületében, vagy hangosan elsikoltotta volna magát, de a leánynak bátor volt a szíve, és gyors az észjárása, rögtön átlátta az egész helyzetet, és abban a pillanatban már tudta, hogy a rablók vannak itt. Egy percig sem habozott, tüstént határozott, mert tudta, hogy ha megmoccan vagy kiabál, ez annyi, mint a biztos halál, a magáé, gazdájáé és minden háznépé. Ezért nem kiáltott és nem mozdult, hanem mindjárt hozzálátott, hogy a ravasz tervét, amit kigondolt, végrehajtsa. Halk hangon felelt az első rablónak: „Még nem, de nemsokára.” Azután a második tömlőhöz ment, és amikor a rabló ugyanazt kérdezte tőle, mint az első, ő is ugyanazt felelte neki. Így járta végig mind a tömlőket, türelemre intve az embereket, amíg a sorban utolsó olajostömlőkhöz nem jutott. Ezekből nem hallatszott nesz, észrevette hát, hogy nincs bennük ember, megrázta őket, és mikor megbizonyosodott, hogy olajjal vannak teli, fölnyitotta az egyiket, korsajával annyit mert belőle, amennyire szüksége volt, visszament a konyhába, és meggyújtotta a lámpát. Aztán elővett egy nagy rézüstöt, lement vele az udvarba, és megtöltötte olajjal, tűzre tette, sok fával jó tüzet szított alatta, míg az olaj fel nem forrt. Amikor tüzes-forró lett az olaj, lement megint az üsttel, és korsójával olajat öntött minden tömlő nyílásába. Amint a forrásban levő olaj a rablók fejére csurgott, menten megölte őket, és az utolsó emberig mind halálát lelte. Mikor Mardzsána meggyőződött arról, hogy egy se maradt életben, visszament a konyhába, befejezte a húsleves-főzést, eloltotta a tüzet meg a lámpát, és várta, mit csinál most már a rablóvezér. Amikor a rablóvezér a számára elkészített szobába belépett, bereteszelte az ajtót, eloltotta a gyertyát, és lepihent az ágyra, mintha aludnék, de csak az időt és alkalmat várta, hogy a háznép ellen kifőzött gonosz tettét végrehajtsa. Kis idő után már úgy gondolta, hogy lehunyódott minden szem, és nem mozdul a házban semmi, egész csöndesen fölkel és széjjelnézett. És mert világot se látott, hangot se hallott, azt hitte, hogy a háziak mind alusznak. Kavicsokat szedett elő, és az udvarba dobálta, ahogy a cimboráival megbeszélte. Kicsit felhagyott vele, és várta, hogy emberei előbújjanak. De amikor csak csöndben maradtak, és se hang, se mozgás nem hallatszott a tömlők felől, elcsodálkozott és tovább dobálta az ablakból a kavicsokat. Pontosan célzott, hogy a tömlőkre essenek. De az emberek még mindig csöndben voltak, és egyikük se moccant. Erre már gyanút fogott. De még harmadszor is dobált kavicsot, és megint hiába várta, hogy a rablók előjőjenek. Most egészen kétségbeesett, és szívébe rémület lopózott; lement, meg akarta tudni, mi történt velük, és miért hallgatnak olyan mélyen. Mindjárt az első tömlőnél rossz bűz és égett olaj szaga csapta meg az orrát. Majd az esztét veszítette, és nőttön-nőtt a borzadálya, ijedelve. Rázta, rázta a tömlőket, beléjük nézett: most aztán látta, hogy vége az embereinek. Amikor pedig még azt is felfedezte, hogy az olajat a tömlőkből vették el, már tudta, hogyan pusztultak el, és ki hozta rájuk a halált. Vad fájdalom fogta el, keservesen siratta társai vesztét. De attól is félt, hogy őt is elcsíphetik, és ezért eltökélte, hogy nyomban menekül, még mielőtt elzárnák az útját. Kinyitotta a kertajtót, átmászott a falon, leugrott az utcára és elszaladt; tudta, menekvést csak úgy lelhet, ha minél gyorsabban elszelhet. Szíve tele volt bánattal, búval, jajjal, borúval, sóhajjal. Mardzsána pedig közben folyton figyelte őt rejtekhelyéről, és amikor már bizonyos volt benne, hogy elhagyta a házat és elmenekült, lement, becsukta a kertajtót, amelyet a rabló nyitva hagyott, és visszament helyére.

Térjünk most vissza Ali Babához. Amikor Alláh parancsára rávirradt az éjszakára bíbor hajnal fénysugára, a szunnyadás fátyla szeméről lefoszlott, édes álmának sora szertefoszlott. Felvette ruháit és kilépett a házból, hogy a fürdőbe menjen, rabszolgája, Abdallah pedig mögötte ment a fürdőholmival és a lepedőkkel, amikre szüksége volt. Elért a fürdőházba, tisztálkodott, pihent, vidáman, jókedvvel, és sejtelve sem volt róla, hogy mi történt az éjjel az ő házában, és micsoda veszedelemtől óvta meg Alláh. Amikor mindennel elkészült, átöltözködött és hazament.

Amint az udvarba ért, a tömlőket még a régi helyükön látta. Nagyon elcsodálkozott, és megkérdezte Mardzsánát: „Mi van az idegen kalmárral, hogy ilyen későn megy a bazárba?” - „Uram - felelte Mardzsána -, Alláh hosszú életre szánt téged, és szép, boldog sorsot mért ki neked. Mert nagy veszélyből menekültél meg ma éjszaka, és Alláh tiszta szíved kedvéért megőrizte a pusztulástól és a csúfos haláltól, téged meg a tieidet. Azok pedig, akik neked vermet ástak, maguk estek bele, Alláh szent akaratából. Megbüntette őket gonosz szándékukért, mert romlás és pusztulás követi a gazságot. Úgy hagytam mindent, ahogyan volt, hogy te saját szemeiddel lásd, mire készült a hazug kereskedő, és hogy megismerd az aljasságát és szolgálnak, Mardzsánának ügyességét. Gyere ide és nézd, mi van ezeknek a tömlőknek a belsejében!”

Ali Baba odalépett, és amint a legközelebb álló tömlőben egy embert látott meg, törrel a kezében, az orcája elhalványult, ijedtében majd elájult, és rémülten hátrált. De a leány így szólt hozzá: „Ne félj, hiszen ez az ember már halott!” Ali Baba még ijedten és mozdulatlanul állt jó ideig, hol Mardzsánára pillantott, hol a tömlőkre, iszonyodva, elszörnyedve; mert nem tudta, hogy mindez mit jelentsen. De azután felkiáltott: „Hamar mondd el, hogy értem, amit látok, de ne szaporítsd a szót! Mert ettől a látványtól rettentő borzadály fog el!” A leány ezt felelte: „Várj egy pillanatig, és ne beszélj olyan hangosan, hogy a szomszédok meg ne tudják azt, aminek titokban kell maradni. Nyugodj meg, menj be a csarnokba, ülj karosszékedbe, hogy jól kipihenhesd magadat; én beviszem neked a húslevest, amit neked készítettem, és ha azt megittad, majd lecsillapodik szíved rémülete.”

Bement a konyhába, hozta a levest, és gazdája elé tette. Mardzsána ezután így kezdte beszédét: „Tegnap megparancsoltad, hogy készítsem el a fürdőholmidat, és főzzek neked húslevest. Amikor ezekkel a dolgokkal foglalkoztam, amiket meghagytál, kialudt a lámpám, mert nem volt benne olaj. Elővettem az olajos korsót, de láttam, hogy üres. Most nem tudtam, mihez kezdjek, de erre Abdallah azt mondta nekem: »Sose búsulj! Van olaj a házban, bőviben; eredj csak le, és végy annyit, amennyi kell, annak a kalmárnak a tömlőiből, aki nálunk éjszakázik. Holnap kifizetjük neki az árát.« Tetszett nekem a tanácsa, és lementem a korsóval. De amikor a tömlők közelébe értem, hangot hallottam belülről, hogy: »Itt az idő? Kijöjtek?« Ebből megtudtam, hogy a te életedre törnek. És félelem meg remegés nélkül azt feleltem neki: »Még nem, de nemsokára!« Aztán végigjártam mind a tömlőket, és fölfedeztem, hogy minden tömlőben egy-egy ember van, és mindegyik ugyanazzal a kérdéssel vagy hasonló szavakkal szólalt meg. Én mindig egyformán feleltem, amíg végre a két utolsó tömlőhöz nem jutottam; azokban csakugyan olaj volt. Megtöltöttem hát a korsómat belőlük, meggyújtottam a lámpát, elővettem a nagy üstöt, megtöltöttem olajjal, tűzre tettem, míg csak az olaj fel nem forrt. Akkor mindegyik tömlő nyílásába öntöttem belőle, amíg a rablókat mind halálra nem forráztam, ahogyan most látod őket. A lámpát aztán kioltottam és várakoztam, hogy a gazfickót, a csaló, hamis, hazug kereskedőt meglessem. Láttam is hamarosan, hogy kavicsokat dobál ki az ablakon, hogy fölkeltsen embereit; ezt többször is megismételte. De amikor csak nem jöttek elő, és ő feladta a reményt, hogy így mutatkozni fognak, lement megnézni, miért késnek, akkor meglátta, hogy mind, az utolsó emberig, meghaltak. Most megijedt, hogy őt is elcsíphetik és megölhetik; ezért átmászott a kert falán, onnan leugrott az utcára, és sebbel-lobbal elszaladt. De én nem akartalak felkelteni, mert féltem, hogy a háznép lármát csap. Ezért megvártam, hogy hazatérj, és elmondjam neked az egész történetet. Hát most beszámoltam arról, amit ezekkel az árulókkal átéltem - de Alláh jobban tudja. És most elmondok még valamit, ami nemrégiben történt, de amit eltitkoltam előtted. Éspedig: mikor rövid idővel ezelőtt a bazárból hazatértem, a kapunkon fehér jelet vettem észre. Láttára meghökkenem, és gyanút fogtam, mert rájöttem, hogy az ellenségtől származik, aki rosszat forral ellenünk. Hogy félrevezessem, a szomszéd kapukra is szakasztott ilyen jeleket

mázoltam. Pár nap múlva azt láttam, hogy piros jelet tettek a kapunkra; ezért szomszédaink kapuira is egészen olyan jeleket csináltam piros festékkel. Semmi kétség, hogy azok, akik ezeket a jeleket festették, ugyanezek a rablók voltak, akiket a hegyek közt is láttál. Mivel most már tudják az utat lakásunkhoz, nem lesz nyugságunk, nem lesz biztonságunk, amíg csak egy is marad belőlük a föld színén. Azért legyünk résen, a megszökött ember bosszúja bajt okozhat; mert bizonyos, hogy az életünkre akar törni. Vigyázzunk hát nagyon, és én leszek az első, aki mindig éberem lesben állok.”

Ali Baba végighallgatta rabnőjének, Mardzsánának beszédét, és végtelenül elámult. Így szólt a leányhoz: „Megmenekültem bajtól, vésztől, és megszabadultam a rettegetől, kegyéből a Mindenhatónak, ki forrása minden szépnek-jónak, és hála a te megfontolt, okos fejednek és találékony, jó eszednek.” És köszönetet mondott neki, hogy ilyen bölcsen és bátran cselekedett, hogy kitűnően meggondolt és helyesen kitervelt mindent, és hozzátette: „Mától fogva szabad vagy és többé nem rabszolga, Alláh színe előtt. Ami jót velünk tettél, sohase felejtsem el, és csupa jóval fizetem majd vissza. Úgy van, ahogy mondod; azok az emberek kétségkívül az erdei rablók voltak. Magasztaltassék Alláh, hogy megszabadultunk tőlük! De most el kell temetni őket, az esetet pedig tartsuk mélységes titokban.” Aztán előhívta rabszolgáját, Abdallaht, megparancsolta neki, hogy hozzon két ásót. Hosszú árkot ástak a kertben, odavonszolták egymás után a rablók holttestét, befedték földdel, még nyomuk se maradt. Az öszvéreket eladták más-más időben, és ugyanígy eladták a tömlőket is.

Ez történt tehát a rablókkal. Lássuk most, mit csinált a vezérük. Amint Ali Baba házából kiszökött, az erdőbe menekült, és nyomorúságos állapotban lépte át a kincsesbarlang küszöbét; sírva fakadt magányos elhagyatottságában. Leült és fájalta keservesen, hogy csak csalódás érte, egyéb semmi sem, és balszerencse lebeg felette, önmaga ellen fordul minden tette. Vágyódott az emberei után, bizony még a halált is kívánta: és így siránkozott: „Ó, jaj, lovagok, jó vitézek, rablásra, harcra mindig készek, kik nagyok voltatok az ütközetben, bátor lelketek rettenthetetlen! Bár úgy lett volna, hogy véres tusában ér a halál, és a dicső vég a harc mezején talál! De ó, jaj, szegyeteljes halált haltatok. És én, nyomorult, én vagyok oka, hogy elpusztultak, akikért az életemet is odaadtam volna. Ó, lett volna kelyhemben gyilkos méreg, megittam volna, mielőtt ily gyászos sorsot megérek! És mégis, a mindenható és dicsőséges Alláh azért hagyott életben, hogy a bosszút végrehajtsam, s ne maradjon szégyen rajtam. Igen, irgalmatlan bosszút állok ellenségemen; keserves szenvedést, hatalmas fájdalmat hozok rá. Megbüntetem azért, amit tett, ha egymagamban vagyok is. Amit sok ember segítségével el nem értem, most Alláh segítségével, magam fogom véghezvinni!”

Nehéz volt a szíve egész éjjel, és a lelke a bús gondolatok tengerén kalandozott szerteszéjjel, mert folyvást azon töprengett, mi módon érhetné el a célját, és elhessegette szeméről az édes álmot. Reggelre kelve még a finom étel se kellett neki, és csak egy dologra tette föl a lelkét: hogy olyan furfangot eszeljen ki, amitől remélhette, hogy céljához vezet, és vágyát teljesíti.

Mikor egészen kivilágosodott, kereskedőruhájába öltözött, lement a városba, szobát bérelt az egyik nagy fogadóban meg egy üzlethelyiséget a kalmárok bazárjában. A kincsesbarlangból szép, értékes portékákat hordott oda, egy-egy darabot Indiából, azután posztót Szíriából, remek, ritka szép brokátot, díszöltönyt, melyet szem sose látott, arannyal átszőtt drága kelmét, ruháknak finom vásznát, selymét, ékszer és drágaköveket, mindent, mit összeszedhetett: más emberek tulajdonát és elharácsolt vagyonát, mindenfélét, mit messze-távol zsákmányolt idegen országból, és a barlangban halmozott fel. Azután beült a boltjába, vett és eladott mindenféle árut, üzleteket kötött; de az árakat olcsóra szabta, amennyiért kérték, annyiért adta; kereste mindenkinek kedvét, úgy szólt velük, ahogy szerették. Így népszerűvé lett egy csapásra, és emlegették egyre-másra, híre az országban elterjedt messze, és mindenki ismerte,

felkereste; boltjába a nagyok csak úgy tódultak, a kicsik csoportostul nyomultak, ő pedig mindnek udvariasan ment elébe, nyájas mosolytól ragyogott a képe, barátságos, előzékeny és finom modorban beszélt. Mindenkihez volt jó szava és nyájas, kedves válasza, úgyhogy mindenki megszerette. Pedig mindezt csak úgy tette, nem egyezett a természetével, mert lelkében nyers volt és goromba, durva, vad, kemény és otromba, nem is volt gondja soha másra, mint rablásra és vérontásra. De szükség törvényt bont, ez kényszerítette, hogy így viselkedjék.

A mindenható és dicsőséges Úr, hogy tervét végrehajtsa, és amit az emberekről elvégzett, valóra váltsa, úgy rendelkezett, hogy ennek a csaló gazembernek az üzlete éppen Ali Baba fia, Mohammed boltjával átellenben volt. Szomszédhoz illően összeismerkedtek és összebarátkoztak. De egyik sem tudta a másikról, hogy kicsoda, honnan való. Mégis hajlandóságot és szeretetet éreztek egymás iránt, sokat üldögéltek együtt, és egyik se tudott már a szomszédja nélkül meglenni.

Egy napon az történt, hogy Ali Baba eljött a fiát meglátogatni, meg a kalmárok bazárjában körülnézni. Amint a rablóvezér megpillantotta, nyomban fölismerte, és bizonyos volt benne, hogy ez az ellenség, akit keres; szörnyen megörült, és ujjongott arra a gondolatra, hogy hamarosan teljesül a vágya, eléri célját, bosszút állhat. De elrejtette ezt a gondolatát, és egy arcizma se mozdult. Amikor Ali Baba megint elment, kérdezősködött róla a fiánál, úgy tett, mintha nem ismerné. Mohammed így felelt: „Ez az én apám.” Mikor a rabló ezt megtudta, még sűrűbben jött át Mohammed üzletébe, még nagyobb tiszteletben részesítette, és még több becsülést fejezett ki minden tette, nem mutatott mást, mint igaz barátságot és nagy szívbeli hajlandóságot. Aztán meg is hívta asztalához, hogy ételüket együtt elköltsék, nyájas beszéd közt az estét eltöltse; nem hagyta ki semmi lakomából, megajándékozta sok minden széppel, drágasággal, becses értékkel. Ezt mind csak azért tette, hogy az elméjében forralt gonosz tervet véghezvihesse, és a szándékában levő aljas gazságot elkövethesse. Amikor Mohammed ezt a nagy előzékenységet tapasztalta, és szomszédja udvarias modorát és nagy baráti érzését látta, szívében szintén rendkívül erős hajlandóság és szeretet támadt iránta, éppen mert a legtisztább szándékot és legőszintébb érzést sejtette benne. Már nem tudott meglenni nélküle egy pillanatra sem. El is beszélte apjának, milyen szíves hozzá az idegen kalmár, és milyen őszinte barátsággal vonzódik hozzá, meg azt is, hogy gazdag, nemes és bőkezű ember, és az elsők közé tartozik a kereskedők sorában; egekig feldicsérte, és azt is megemlítette, hogy őt, Mohammedet, minduntalan finom lakomákhoz hívja, és értékes drágaságokkal ajándékozza meg. Apja így szólt hozzá: „Úgy illik, fiam, hogy viszonzod ezt a barátságos viselkedését, lakomát rendezzél a számára és meghívod; legjobb lesz pénteken. Mikor majd aznap a pénteki imáról jöttök délfelé, és házunk előtt elhaladtok, kérd meg, hogy lépjen be. Én addigra mindent előkészítek, ahogy egy szívesen látott vendégnek illik és való.”

A következő pénteken a rablóvezér Mohammeddel együtt ment a mecsetbe. Elvégezték a közös imádságot, aztán együtt távoztak, hogy a városban szórakozzanak. Séta közben Ali Baba utcájába is bekerültek, és amikor a ház előtt álltak, Mohammed kérte társát, lépjen be, és egyék náluk. „Látod, ez a mi házunk” - mondta neki. De a rabló mindenféle kifogásokkal ki akart bújni a meghívás alól. Mohammed addig unszolta és kérlelte, amíg bele nem egyezett, és így szólt: „Engedek a kívánságodnak, és bemegyek hozzátok, a barátságunk kedvéért, és azért is, hogy ne sértselek meg. De csak egy feltétellel: ami az asztalra kerül, abban só ne legyen; mert én nagyon irtózom tőle, és se enni, se szagolni nem bírom.” - „Hisz ez nagyon egyszerű - felelte Mohammed -, majd csak sótlan ételeket adunk eléd.”

A rabló lelkében igen megörült, mert hisz az volt szívének vágya, hogy a házba bejuthasson, minden eddig kieszelt ravaszsága csak arra való volt, hogy ezt a célt elérje, és ezt a szándékot valóra váltsa.

Most hát biztosra vette, hogy kitöltheti bosszúját, és így szólt magában: „Alláh a kezembe adta őket, ez már bizonyos és kétségtelen!”

Belépett a küszöbön, és bement a házba. Ali Baba szívélyesen fogadta és a legnagyobb udvariassággal és tisztelettel köszöntötte. A csarnokban a díszhelyre ültette, abban a hiszemben, hogy előkelő kereskedő, mert nem is sejtette, hogy ez meg az olajos ember egy és ugyanaz a személy, annyira megváltoztatta a rabló a külsejét. Ali Babának eszébe se jutott, hogy a farkast a bárányok közé és az oroszánt a nyáj közé eresztette, leült, csevegett vele és szórakoztatta. Fia, Mohammed pedig Mardzsánához ment, és meghagyta neki, hogy sőt ne tegyen az ételekbe, mert a vendégnek azt nem szabad enni. Mardzsána előbb mérgeződött, mert már elkészítette az ételeket, és most újból másokat főzhetett, de aztán furcsállni kezdte a dolgot, gyanúsak találta, és ezért szeretne volna megnézni azt az embert, aki hozzá sem nyúl sós ételhez, ellentétben mindenki mással: mert ez csakugyan olyasmi volt, amit sose látott, hallott. Amint az ételek elkészültek, és az estebéd ideje elérkezett, Abdallahal együtt bevitte az asztalt, és az urak elé tette. Eközben tekintete az idegen kereskedőre esett; azonnal megismerte, mert éles szeme és kitűnő esze volt. Biztos volt benne, hogy ez a rablóvezér, kétségtelenül és feltétlenül. Aztán még jobban szemügyre vette, és köpenye alatt tör markolatát pillantotta meg. „Most már értem - gondolta -, miért húzódott ez az elvetemült, hogy sőt egyen a gazdával! Meg akarja ölni az uramat, de azt mégis aljasnak találja, hogy úgy tegye meg, hogy sőt evett vele. Ámde a magasztos Alláh segítségével nem fogja a célját elérni, és nem fogja tettét véghezvinni!” Ezzel munkához látott, míg Abdallah felszolgált.

Ali Baba a legnagyobb tiszteletben részesítette a vendégét, és folyton barátságosan kínálhatta. Amikor jóllaktak, lerakták az ételeket, és bort hoztak meg csemegét, édességet, gyümölcsöt és édes süteményeket. Eszegették az édességeket meg a gyümölcsöt, aztán körbejárt a kehely. A gazember azonban mindig vendéglátóit kínálta borral, maga pedig tartózkodott az ivástól; azt akarta elérni, hogy azok ketten lerészegedjenek, ő pedig éber, józan és tisztafejű maradjon, hogy valóra válthassa tervét. Azt gondolta ki, hogy amikor amazok ittasságukban elszundítanak, leszúrja mindkettőt a törével, aztán a kertajtón át menekül, ahogy már előbb tette. Amint hárman nagy vidáman üldögéltek, egyszerre csak hirtelen belépett Mardzsána és Abdallah. Mardzsána áttört, egyiptomi munkájú inget vett fel, hozzá királyi brokátból való kabátkát és csupa pompás ruhadarabot; derekát mindenféle drágakövekkel kirakott aranyöv díszítette. Termete karcsú volt, szépen kidomborodó csípője. Fején gyöngyös háló, nyaka körül pedig smaragdból, jaspisból és korallból készült lánc; alatta úgy emelkedett keblének halma, mint két gránátalma. Ragyogott rajta minden ékszere, díszes ruhája; üde virághoz hasonló a bája, amint szirmait a tavasz nyitja széjjel, oly csillogó volt, mint teliholdfényes éjjel. De Abdallah is pazar köntöst viselt, kezében tamburin volt, és azt verte, a lány pedig táncot járt, mint a legművészebb táncosnő. Amikor Ali Baba meglátta, megörült és mosolyogva szólt hozzá: „Szívvel köszöntlek, kedves leányka, bájos szolgálóm, épp vártunk szép táncra. Nagyon helyesen cselekedtél, most pedig tetézd az örömet, mely ma rászállt a házra, hogy víg kedvünket megkoronázza!” És ezekkel a szavakkal fordult a rablóvezérhez: „Ennek a lánynak nincs párja; jártas minden dologban és hűséges a szolgálatban, tud mindent, ami a finom műveltséghez tartozik. Szép is, kiváló tulajdonságai vannak, tiszta fejű, körültekintő és gyors eszű, valóban manapság ritkítja párját. Velem nagy jót tett, és jobban szeretem, mintha a saját lányom volna. Nézd csak, nemes uram, orcájának báját, karcsú növését, gyönyörű táncát, kecses ingását-hajladozását, ugye, hogy nem találni mását?”

De a rablóvezér ügyet se vetett beszédére, forrt benne a düh és méreg, hogy a leány és Abdallah belépése megzavarta a háziak ellen forralt gonosz tervét és a jól kifőzött aljas árulását. Mardzsána eltáncolt még egy szép táncot gyakorlott, szép mozdulatokkal, mind gyorsabban és gyorsabban forgott, tört húzott elő övéből, és tánc közben játszott vele, ahogy a beduin lányok szokták; közben a pengét majd a maga mellének, majd Ali Babának szegezte, majd Mohammed melléhez közelítette, majd a rabló vezér mellét érintette vele. Aztán kivette a tamburint Abdallah kezéből, és Ali Baba elé tartotta, jelezve, hogy adományt kér; Ali Baba bele is vetett egy dinárt. Most tovább ment Ali Baba fiához, Mohammedhez, ez is odadobta a dinárt. Végül a rablóvezérhez lépett, egyik kezében a tamburinnal. Az adni akart neki valamit, és ezért a zsebébe nyúlt. De amíg a pénz után kotorászott, Mardzsána hirtelen beledöfte törét a mellébe. Felnyögött, aztán elszállt belőle a lélek, és alighogy kiserkedt a vére, Alláh leküldte a poklok tüzére.

Ali Baba és a fia, amint meglátták, hogy mit tett, nyomban felugrottak, irtózáttól dermedten, és rákiáltottak: „Te aljas nőszemély, te fattyú, te szajha, te senki lánya, miért követted el ezt a szörnyű árulást? Mi vitt rá, hogy ily borzalmas tettet kövess el? Romlásba döntöttél bennünket, nincs menekvés előle, te vagy az oka, ha elpusztulunk és életünket veszítjük. De először téged érjen a büntetés, te elvetemült, és ha a bíró kezeiből ki is menekülsz, a mi kezünkől ki nem menekülhetsz!”

A lány bátran felelte: „Nyugodjatok meg! Csillapuljon izgalmatok! Ha így jutalmaztatok meg azt, aki az életét is odaadja értetek, akkor már senki se mer majd jótettet elkövetni. Ne ítéldetek elhamarkodva, hogy később ne legyen megbánni valótok! Előbb hallgassátok meg szavaimat, aztán határozzatok rólam tetszésetek szerint! Ez az ember nem kereskedő, ahogy állítja, és ahogy ti hiszitek. Ó, nem: ez az erdei rablóvezér, aki a minap olajkereskedőnek adta ki magát, és azt a sok rablót tömlőkbe rejtve, a házatokba hozta, hogy megöljenek és elpusztítsanak. Amikor én annak idején megghiúsítottam a cselét, úgyhogy füstbe ment a reménysége és kívánsága, sietve kerekét oldott, és szökött, amilyen gyorsan csak lehetett. De ez az eset nem óvta és nem ijesztette el gyalázatos szándékától. Hogy vágyát teljesítse, szándékát kielégítse, boltot nyitott a kalmárok bazárjában, és pompás, becses portékával töltötte meg. Ekkor titkon, furfangos ésszel, rejtett, csalárd mesterkedéssel és ravasz csellel annyit ért el, hogy rászedte és becsapta uramat, Mohammedet azzal, hogy hamis szeretetet és hazug barátságot mutatott irányában. Addig járt utána hamisságaival, míg elérte, hogy bejuthatott házatokba és asztalotokhoz ülhetett. Most már csak arra várt, hogy az alkalmat felhasználja, gaztettét végrehajtsa, a legszörnyűbb halált hozza rátok, és még a nyomokat is kiirtsa: bízott fegyvere élében és karja erejében. Nincs másutt erő és nincs hatalom, csak a felséges és magasztos Alláh kezében! Magasztaltassék Alláh, amiért gyors véget és romlást hozott rá kezem által!” Ekkor szétnyitotta a vezér köpenyét, és megmutatta kettejüknek a ruhái alá rejtett tört. Amint a lány válaszát meghallották, és szavainak értelmét felfogták, és amint aztán a hamis, hazug kalmárnak az arcát jobban megnézték, ők is ráismertek, és megbizonyosodtak, hogy ez volt az olajkereskedő. A tört megpillantva pedig tisztán látták, hogy Alláh halálos veszélytől és keserves halál küszöbéről rántotta őket vissza szolgálójuk, Mardzsána keze által. Belátták szavai igazát, és szívének, cselekvésének bátorsága lelküket csodás fénnel hatotta át. Nem győztek hálálkodni néki, okos fejét és gyors tettét dicsérni. Ali Baba ezt mondta neki: „Amikor téged nemrég felszabadítottalak, még ennél többet is ígértem. Most itt az ideje, hogy szavamat álljam, és amit ígértem, meg is csináljam. Megmondom hát, az járt eszemben, hogy visszafizetem jótéteményeidet, és hogy derék tetteredért megjutalmazlak, mégpedig azzal, hogy Mohammed fiamhoz hozzáadlak. Mit szölgöztök hozzá ti ketten?” Mohammed erre így felelt: „Hallom és engedelmeskedem mindenben, ahogy te határozol és rendelkezel, és nem ellenkezem semmiben, amit nekem adsz vagy tőlem elveszel, még ha olyasmi is az, ami

bántana vagy nyugtalanítana. De ha arról van szó, hogy Mardzsánával lépjek házasságra, ez életem célja és legnagyobb vágya.”

Már régen szerelmes volt a leányba; érte égett forró szenvedélye, szép és bájos volt a leány személye, fényes, tökéletes kellem, hozzá kiváló ész és szellem, minden tulajdonsága dicséretes, származása meg előkelő, nemes.

Most hozzáláttak, hogy a rablóvezért eltemessék; a kertben széles gödröt ástak és bekaparták, hadd feküdjék azok közt, társai, az elvetemült gazok közt. És Alláh egy teremtménye se tudott meg semmit erről a különös esetről, erről a csodálatos történetről.

Lássuk csak, mi történt az álkereskedő üzletével. Mivel olyan hosszú ideig távol maradt, semmi hír nem jött tőle, és senki sem hallott felőle, az államkincstár rátette kezét minden tulajdonára: áruira és egyéb értékeire.

Ali Baba az övéivel megint nyugalmat és békét lelt, és élete biztonságban, boldogságban telt, körülötte minden megnyugodott, a lét csupa örömet hozott, minden rossz messze távozott. Mohammed feleségül vette Mardzsánát, a volt rableányt. Ali Baba házasságlevelet állíttatott ki számára az igazhivők kádija előtt, átadta neki az első nászdiát, és ígéretet tett a másodikra. A lakodalmas vendégek összegyűltek, kezdődött az örömnép, az éber, víg éjek csak úgy tűntek, a pazar lakomák meg nem szűntek, jöttek énekesek, zenészek, bohócok, mulattatni készek. Végre levették a menyasszony fátylát, Mohammed magára maradt vele, és leszakította leánysága virágát. A lakodalom három napig tartott.

Azután, de csak egy esztendőre az események után, Ali Baba elhatározta, hogy megint fölkeresi a kincsesbarlangot. Bátyja halála óta nem járt ott, annyira félt a rablóktól. Alláh Mardzsána keze által harmincnyolcat ölt meg, és vezérük követte őket a halálba, és Ali Baba még mindig abban a hiszemben volt, hogy két ember megmaradt közülük; hisz a hegyekben megszámolta őket, és megállapította, hogy negyvenen voltak. Ezért egy egész esztendeig nem mert odamenni, mert tartott a galádságuktól. De mivel róluk semmi hír nem szólt, és a rablóknak nyomuk se volt, megnyugodott és odamerészkedett a kincsesbarlanghoz. Magával vitte a fiát, hogy megmutassa neki a helyet, és felfedje előtte a titkot, hogyan lehet a barlangba jutni. Amint a kincsesbarlanghoz közeledtek, látták, hogy a tuskés bozót annyira elburjánzott a bejárat előtt, hogy elzárta az utat. Ebből azt következtették, hogy a kincshez már régóta egy emberi lélek, egy hang, egy szó sem hatolt be. Biztosra vehették hát, hogy a két utolsó rabló is elpusztult. Ijedelmük lecsillapult, közelebb mertek lépni, és tovább nyomultak. Ali Baba elővette a fejszéjét, és utat vágott a túskebokrok és gaz között, míg a bejárat szabad nem lett. Ekkor így szólt: „Szezám, tárulj fel!”

Azonnal felnyílt az ajtó, fiával belépett, és megmutogatta neki mind a kincset és drágaságot, mind a sok csodás ritkaságot, amelyet a rablók felhalmoztak. Mohammednek a ragyogás és csillogás majd elvette a szeme világát, és nem győzött bámulni. Bejárták a kincsesbarlangot, minden csarnokon végigmentek, és kedvükre legeltették a szemüket az ékszereken és nemesfémeken, és amikor belefáradtak a sok gyönyörűségbe, hazaindultak, kiválasztották a kincsesbarlang drágaságai közül, ami leginkább megtetszett nekik, abból vittek magukkal újra, olyasmit, ami nagybecsű volt, de nem nehéz súlyra, és vidáman mentek hazafele, így újabb kincsekkel tele.

És ettől az időtől fogva eljártak a kincsesbarlangba, és hazahordtak mindent, amit szemük-szájuk megkívánt. Így éltek gyönyörű, boldog életet, addig, míg el nem jött hozzájuk az örömök elcsitítója, a barátság szétbontója, erődök megsemmisítője és síroknak megtöltője.

Aladdin és a bűvös lámpa

Azt mesélik, hogy élt Kínának egy városában egy szegény szabómester. Fia, akit Aladdinnak hívtak, kicsi kora óta semmirevaló, mihaszna gyerek volt. Amikor tizedik évébe lépett, a szabó valami mesterségre szeretne volna fogni. Minthogy azonban nem volt rá pénze, hogy finom mesterségre, tudományra vagy más foglalatosságra taníttassa, odavette hát maga mellé a műhelybe, hogy ő tanítsa ki a szabómesterségre. De a fiú csak haszontalan, semmirekellő maradt, csupán arra volt kedve, hogy a környékbeli gyerekekkel játsszon; ki nem állta, hogy az egész napot a műhelyben töltsen, és csak azt a pillanatot leste, mikor húzza ki apja a lábát, hogy valami elintéznivaló után fusson, vagy valamelyik vevőjéhez elmenjen, máris kereket oldott, és a kertekben csavargott a többi vásott suhanc, magafajta inasgyerekek társaságában.

Így ment ez folyton-folyvást, szülei szavát nem fogadta meg, és a mesterségben sem vitte semmire. Apja annyira emésztette magát, annyit bántódott fia haszontalanságán, hogy belebetegedett és meghalt. De a kis Aladdin csak nem változott meg. Az anya sokat gondolkodott a sorukon: az ura meghalt, a fia semmirekellő, naplopó; eladta hát a műhelyt mindenestül, és fonalfonásba kezdett; így akarta keze munkájával a maga meg Aladdin fia kenyerét megkeresni. Ez pedig, amint érezte, hogy kikerült a szigorú apai kéz alól, még csak nevetlenebb, haszontalanabb lett, sőt arra is rákapott, hogy már csak enni járt haza.

Amikor Aladdin tizenöt éves lett, egy napon az utcán üldögélt, és az utcagyerekekkel játszott. Arra járt éppen egy mór dervis, szemügyre vette Aladdint, végignézte tetőtől talpig, tüzetesebben, mint a társait. Ez a dervis a legtávolabb nyugatról származott. Varázsló volt, és bűbájosságával hegyeket tudott egymásra halmozni, és a csillagjóslásban is jártas volt. Alaposan megnézte Aladdint, és így szólt magában: „Ez a fiú az, akit keresek. Igen, ez az! Hogy őt felkutassam, egyenesen azért hagytam el a hazámat.” Félrehívta az egyik gyereket, és kikérdezte Aladdinról: kinek a fia, és megtudott róla és körülményeiről mindent. Azután odalépett Aladdinhoz, félrevonta és azt kérdezte tőle: „Fiam, nem te vagy ennek és ennek a szabónak a fia?” - „Igenis, én vagyok, uram - felelte a fiú -, de apám már régen meghalt.” Amint ezt a mór varázsló meghallotta, ráborult Aladdinra, ölelte-csókolta, és úgy sírt, hogy könnyei csak úgy patakozottak az arcán. Aladdin nem tudta mire vélni a mórnak ezt a viselkedését és megkérdezte: „Miért sírsz, uram? És honnan ismered apámat?” A dervis szomorú, elcsukló hangon felelte neki: „Fiam, hogy kérdezhetsz ilyet? Mikor apádnak, az én testvéröcsémnek halála hírére hallom tőled? Igen, a te apád az én testvéröcsém volt! Most érkeztem ide messze földről, és azt reméltem, hogy viszontlátom őt. Micsoda boldogság lett volna! És most azt hallom tőled, hogy meghalt! Ó, a vér nem válik vízzé: itt a sok gyerek között mindjárt rajtad akadt meg szemem, pedig édesapád, amikor egymástól elváltunk, még házas sem volt.”

A mór varázsló így beszélt tovább Aladdinhoz, a szabó fiához:

„Fiam, Aladdin, lám a sors megtagadta tőlem, hogy vigaszt és örömet találjak apádban, az öcsémben, pedig de reménykedtem, hogy hosszú távollétem után viszontlátom, mielőtt meghalok! Ó, jaj, hogy a szétválasztó balsors elrabolta tőlem! De végzetét senki sem kerülheti el, és amit a felséges Alláh rendelt, az ellen nincs segítség. - Aztán megfogta Aladdin kezét, és így folytatta: - Fiam, most már csak te vagy egyetlen vigaszom, apád helyét te foglalod el. Aki utódot hagy maga után, az nem halt meg, fiam!” Aztán zsebébe nyúlt a varázsló, tíz dinárt húzott elő, és e szavakkal adta át Aladdinnak: „Fiam, merre van a házatok, és hol van anyád, öcsém felesége?” Aladdin kézen fogta, és elvezette a házukhoz. A varázsló most így szólt hozzá: „Fiam, fogd ezt a pénzt, és vidd édesanyádnak; add át neki üdvözlömetem, és beszéld el

neki, hogy nagybátyád megérkezett messze földről. Alláh engedelmeivel holnap elmegyek hozzátok, hogy személyesen is köszöntsem anyádat, lássam a házat, ahol öcsém lakott, és hogy sírját is meglátogassam.” Aladdin kezet csókolt a mórnak, és örömporogva sietett az anyjához.

Szokatlan időben érkezett, mert máskor csak enni járt haza. Vidáman lépett be anyjához, és már messziről kiáltotta: „Jó hírt hozok, anyám! Nagybátyám megjött messze földről és tiszteltet!” - „Fiam - szólt az asszony -, csak nem csúfolódsz velem? Ki a te nagybátyád? Honnan van egyszerre egy eleven nagybátyád?” De Aladdin így felelt: „Édesanyám, hogy mondhatod, hogy nem él senki rokonom, mikor pedig itt a nagybácsim! Hisz megölelt-megcsókolt könnyes szemmel! És meghagyta, hogy ezt mondjam el neked.” - „Fiam - felelte az anyja -, igaz, tudom, hogy volt egy nagybátyád, de az meghalt, és más nagybátyádnak hírét sohase hallottam!”

A mór varázsló másnap reggel útnak indult, hogy Aladdint fölkeresse, és a fiút hatalmába kerítse. És amint a város utcáin járt-kelt, rá is talált Aladdinra, szokása szerint a vásott utcagyerekekkel hancúrozott. A varázsló odalépett hozzá, megölelte, megcsókolta, aztán kivett az erszényéből két dinárt, és ezt mondta: „Eredj anyádhoz, add neki ezt a két dinárt, és mondd neki: »Bácsikám ma este nálunk szeretne enni. Fogd hát ezt a két dinárt, és készíts nekünk jó vacsorát.« De most kérek, mutasd meg még egyszer az utat a házatokhoz.” - „Szívesen, bácsikám” - mondta Aladdin, elindult előtte, és megmutatta, merre kell menni. Ezután a mór elvált tőle, és útjára ment. Aladdin pedig hazaindult, és elmondott anyjának mindent, a két dinárt is odaadta neki, és azt mondta: „Nagybátyám ma estére nálunk szeretne vacsorázni.” Anyja tüstént fogta magát, elment a bazárba, és bevásárolt mindent, ami kellett. Aztán hazasietett és hozzálátott a vacsora elkészítéséhez. Kölcsönkérte a szomszédaitól, ami tálra meg egyéb edényre szüksége volt, és amikor beesteledett, így szólt Aladdinhoz: „Fiam, a vacsora készen van. Bátyád talán nem tudja az utat házukhoz, jó lesz, ha egy darabon elébe mész!” - „Hallom és engedelmeskedem” - felelte a fiú. De amíg így beszéltek, már kopogtattak is. Aladdin szaladt kaput nyitni, és ott látta a mór varázslót, egy bort, gyümölcsöt cipelő szolgálóval. Aladdin beengedte őket, a szolgáló aztán útjára ment, a mór pedig belépett. Köszöntötte Aladdin anyját, és sírva fakadt. Aztán megkérdezte az asszonyt: „Hol szokott ülni az öcsém?”

Amikor a fiú anyja megmutatta az idegennek, melyik volt férjének a helye, a varázsló odament, térdre esett, megcsókolta a földet, és így szólt: „Ó, milyen nyomorúságos is az életem, milyen szomorú a sorsom, mióta elvesztettelek, ó, testvéröcsém, szemem fénye.” Annyira jajveszékelt, siránkozott, hogy az anyának azt kellett hinnie, hogy ez az ember csakugyan a sógora. A varázsló még el is ájult a sok sírástól-rívástól. Az asszony odament hozzá, felemelte a földről, és így szólt hozzá: „Mi haszna, ha halálra gyötröd is magadat?”

Aladdin anyja vigasztalagatta a varázslót, aztán hellyel kínálta. Mikor leült, beszélgetni kezdett az asszonnyal: „Öcsém hitvese, ne csodálkozzál azon, hogy engem soha életemben nem láttál, és még megboldogult öcsém életében sem ismertél. Mert már negyven esztendeje, hogy ettől az országtól elszakadtam, és most jöttem vissza először szülőföldemre. Beutaztam Hátsó-Indiát, meg Elő-Indiát, bejártam egész Arábiát, aztán Egyiptomba vitt az utam, és hosszú ideig éltem annak fővárosában, amely a világnak egyik csodája. Aztán meg a messze-távoli Nyugatra kerültem, ott harminc esztendeig időztem. Egy napon azonban, öcsém hitvese, amint a házamban üldögélek, egyszerre csak eszembe jut szülőházam és szegény testvéröcsém. Hatalmas vágy fogott el, hogy őt viszontlássam, csak jajgattam, csak sírtam, hogy oly messze idegenbe szakadtam el tőle. Végül is olyan erős-nyugtalanul vágyódtam már utána, hogy eltökéltem, visszatérek ebbe az országba, szülőföldemre, hogy megláthassam megint az

öcsémet. Mert azt mondtam magamban: »Ember, mióta élsz már idegenben, szülőhazádtól távol, mikor pedig csak egyetlen öcséd van, több testvéred nincsen. Föl tehát, kelj útra, hogy megláthasd még egyszer, mielőtt meghalsz. Ki ismeri az idő sorscsapásait és a napok változandóságát? Keserves baj lenne, ha meghalnék anélkül, hogy öcsémet még egyszer láttam volna. Hiszen Alláh - magasztaltassék a neve! - nagy vagyonnal áldott meg, amíg öcséd talán nélkülözésben, szegénysorban él, akkor segíthetnél rajta, és egyben megint meg is látnád szemtől szembe.« Fel is készültem azon nyomban, a pénteki imádság után elmondtam az első szúrát, nyeregbe ültem, és sok fáradalom és viszontagság után - amiket a mindenható Alláh védelme alatt türelmesen viseltem el - elértem ebbe a városba. Amikor tegnapelőtt az utcáit jártam, figyelmes lettem Aladdinra, öcsém fiára, amint a pajtásaival játszott. És a mindenható Alláhra, ő, öcsém hitvese, ahogy rápillantottam, a szívem mindjárt feléje fordult, mert vér vonzza a vért, és lelkem szava azt súgta nekem, hogy ez az én öcsém fia. Feledve volt nyomban minden hányattatásom, szenvedésem, amint őt megláttam, csak majdhogya repülni nem tudtam örömben. De amikor meghallottam tőle, hogy a szegény öcsém már megtért Alláhhoz... akkor túlaradó bánatomban elvesztettem az eszméletemet... Talán Aladdin már elbeszélte, hogy sújtott le ez a hír. De most már egy kis vigasztalást találtam Aladdinban: ő foglalja el az elhunytak helyét lelkemben, mert nem halt meg az, aki utódot hagy maga után.”

A mór varázsló észrevette, hogy utolsó szavainál az asszony könnyekre fakad. Ravaszul vigasztalni kezdte az anyát, és kérte, hogy ne gondoljon annyit a férjére. „Nos, fiam, Aladdin - fordult most a gyerekekhez -, micsoda mesterséget tanultál? Mi a foglalkozásod? Valami ipart tanultál ki, ugye, ami kenyeret ad mindkettőtöknek, anyádnak is, neked is?” Erre Aladdin elszégyellte magát, zavarba jött, és mélyen lehorgasztotta a fejét. Anyja pedig felkiáltott: „Dehogyan tanult! Alláhra, nem ért ő semmihez a világon! Sose láttam még ilyen haszontalan kölyköt! Egész nap csavarog a környékbéli vásott naplopókkal, olyanokkal, mint ő maga. Az édesapja - ő, én szerencsétlen! - miatta halt meg bánatában. És most én is csak nyomorgok: pamutot fonok éjjel-nappal nagy keservesen, abból telik arra a darab kenyérre, amiből mi ketten élünk. Bizony ez az én sorsom, kedves sógor! Életedre, csak enni jár haza. Már arra is gondoltam, hogy bezárom a kaput, kitiltom a házból, menjen, amerre lát, keressen magának megélhetést, amiből eltengődhet. Öregasszony vagyok, nincs már erőm, hogy így kínlódjam, és a mindennapi kenyérről gondoskodjam. Ó, Alláh, mindig csak magamnak kell a mindennapi előteremtésem. Az volna jó, ha már eltartana valaki!”

Ekkor a mór Aladdinhoz fordult, és így szólt hozzá: „Hogy van az, öcsém fia, hogy ilyen csúnyán viselkedel? Ez szégyenletes dolog! Nem magadfajtához méltó! Hiszen eszes vagy, és tisztas emberek gyermeke! Gyalázat, hogy édesanyádnak kell hajlott korában az eltartásoddal törődni, pedig te már férfi vagy, akinek utána kellene járni, hogyan tartsa fenn magát. Nézd, fiam, itt a mi városunkban szerencsére annyi jó mester van, mint sehol másutt, keresd ki azt a mesterséget, amihez kedved van, én elhelyezlek. Ha aztán idősebb leszel, lesz valami szakmád, és megélsz belőle. Hiszen meglehet, hogy apád mesterségét nem szereted; válassz ki hát akkor másikat, olyat, amelyik jobban inyedre van! Csak szólj, és minden erőmből a segítségedre leszek!” De amikor a mór látta, hogy Aladdin csak hallgat, és egy szót sem felel, rájött, hogy a gyerek semmi munkára se vágyik, csak a renyhe életre, így szólt hozzá: „Öcsém fia, nem akarlak megbántani. Ha nincs kedved mesterséget tanulni, berendezek neked egy boltot a legdrágább szövetekkel, hogy ismeretséget szerezz, kereskedést üzhess, adhass-vehess, és tekintélyes emberré légy a városban.” Aladdin igen megörült nagybátyja szavainak, mert jól tudta, hogy a kereskedők mindig finom és választékos ruhákban járnak. Mosolyogva nézett hát a mórra, és bólintott annak jeléül, hogy kedvére való a dolog.

Amint a mór varázsló látta Aladdin mosolyáról, hogy szívesen lenne kereskedő, így szólt hozzá: „Minthogy kedved van ahhoz, hogy kereskedőt csináljak belőled, és boltot nyissak neked, öcsém fia, hát mutasd meg, hogy ember vagy a talpadon! Holnap, Alláh segítségével, elviszlek magammal a bazárba, finom öltönyt méretek rád, olyat, amelyet a kereskedők viselnek, aztán majd bolthelyiség után nézek a számodra, ahogy megígértem.”

Aladdin anyja még mindig kételkedett egy kicsit, vajon igazán a sógora-e a mór, de most, amikor az ígéretét hallotta, hogy üzletet nyit a fiának, és szövetárukat, tőkét meg mindent ad majd neki, már biztosra vette, hogy ez a mór valóban a sógora: idegen ember ennyit az ő fiáért nem tenne. Ezért, hogy a helyes útra térítse, intő szavakkal fordult a fiához: verje ki a bolondságot a fejéből, viselkedjék férfimódra; nagybátyjának, ki apja helyett apja, mindig engedelmeskedjék, és a magafajta jómadarakkal haszontalanul elpocsékolta időt most már tegye jóvá. Ezután Aladdin anyja asztalt terített, és feltálalta a vacsorát. Mind a hárman nekiültek, ettek és ittak, közben pedig a mór Aladdinnal a kereskedői pályáról meg hasonló dolgokról beszélgetett. Amikor a mór látta, hogy az idő nagyon későre jár, visszament a szállására, de előbb megígérte, hogy másnap eljön, Aladdint elviszi a bazárba, és kereskedőköntöst méret a számára. Aladdin azon az éjszakán örömeiben még aludni sem tudott.

Elérkezett a reggel, és a varázsló máris kopogtatott az ajtójukon. Aladdin anyja fölkel, és ajtót nyitott, de ő nem akart bemenni; csak Aladdinért jött, hogy a bazárba vigye. Ekkor előjött Aladdin, jó reggelt kívánt bácsikájának, és kezét csókolt neki. Az pedig kézen fogta, és elindult vele a bazár felé. Ott bevitte egy posztókereskedésbe, ahol mindenféle ruhaneműt árultak. Teljes öltözetet kért, drágát és finomat. A kereskedő előhozta, amit kívánt: teljes kiszabott, megvarrt öltönyöket. A mór most így szólt Aladdinhoz: „Válaszd ki, fiam, ami neked legjobban tetszik!” A fiú nagyon megörült, és kedve szerint kiválasztotta azokat a ruhadarabokat, amelyek legjobban tetszettek neki. A mór tüstént kifizette az árukat a kereskedőnek. Aztán tovább indult, és a fürdőbe vitte Aladdint. Fürdés után szörbetet iszogattak a csarnokban, majd Aladdin nagy boldogan felöltötte új ruháit, odalépett bátyja elé, szépen megköszönt neki mindent, és nagy jóságáért hálásan megcsókolta a kezét. Most a varázsló ismét kézen fogta Aladdint, és elment vele a kereskedők bazárjába. Végigmutogatta neki a bazárt, hogy hogyan folyik ott az üzleti élet, aztán így szólt hozzá: „Fiam, most már úgy illik, hogy emberek közé járj, főleg kereskedők közé, hogy eltanuld tőlük az adás-vevést, mert te is erre a pályára lépsz!” Ezután tovább vezette, megmutatta neki a várost, a mecseteket és a hely minden látnivalóját. Utoljára egy kifőzőnek a boltjába vitte. Ezüsttálakon behozták az ebédet, ettek-ittak, míg jól nem laktak, aztán megint tovább mentek. A varázsló most a város nyilvános kertjeit meg nagy tereit mutogatta meg Aladdinnak, a szultán palotájába is elment vele, és bevezette a pompás, nagy termekbe is. Mindezek után magával vitte az idegen kereskedők fogadójába, ahol a szállása volt. Ott meghívott néhány ott lakó kereskedőt, és amikor azok bejöttek és étkezéshez ültek, elmesélte nekik, hogy ez az ő öccsének a fia, és Aladdin a neve.

Mikor már ettek-ittak, és beesteledett, a varázsló fogta Aladdint és visszakísérte anyjához. De amikor az megpillantotta a fiát, aki most olyan volt, mint valami előkelő kereskedő, majd megbolondult, és örömkönnyekeket hullatott. Nem győzött hálálkodni sógorának, a mórnak jóságáért, és így szólt hozzá: „Kedves sógor, még ha egész életemen át mindig csak hálálkodnék neked meg magasztalnálak, akkor se lenne elég szavam, hogy megköszönjem, amit fiamért tettél!” A mór ezt felelte: „Öcsém hitvесе, nem jóságból tettem. Hisz ő az én fiam, kötelességem, hogy én álljak helyt öcsém helyett, és apja legyek a gyerekeknek. Nyugodj meg hát!” De az asszony csak folytatta: „Könyörgök Alláhhoz, minden fő és kisebb szentnek nevére, hogy óvjon és tartson meg téged, sógorom, adjon neked hosszú életet, hogy a védőszárnyaid tovább oltalmazzák ezt az árvát! Ő pedig mindig engedelmeskedjék neked, és

szavadat fogadja meg, és csak azt tegye, amit te parancsolsz neki!” - „Öcsém hitvese - válaszolta a mór -, Aladdin már felnőtt és jó eszű fiú, derék szülőktől származik: hiszem, hogy Alláh segítségével elfoglalja majd édesapja helyét, és ő lesz a te támaszod. Sajnálom, hogy holnap nem nézhetek még bolthelyiség után a számára, mert pénteken a kereskedők istentisztelet után mind a kertekben és a tereken sétálnak. De ha Alláh megsegít, szombaton végrehajtom a tervemet. Holnap eljövök hozzátok Aladdinért, és megmutogatom majd neki a városon kívüli díszkerteket meg sétányokat; talán nem is látta még. Így aztán emberek közé is kerül, s az ott sétáló kereskedőkkel meg előkelőségekkel is megismerkedhet.”

A mór elment, és az éjszakát a szállásán töltötte. Másnap megint felkereste a szabó házat, és bekopogott az ajtaján. Aladdin egész éjjel le se hunyta a szemét örömeiben a szép új ruhák, az elmúlt nap gyönyörűségei, a fürdő, evés-ivás és a társas mulatozás miatt, aztán az a gondolat sem hagyta aludni, hogy másnap eljön érte bácsikája, és elviszi, megmutatja neki a díszkerteket. Alig bírta kivárni a reggelt. Most hát, amint meghallotta, hogy kopognak az ajtón, felpattant, mint a szikra, ajtót nyitott, és maga előtt látta nyugatról jött bácsikáját. A varázsló megölelte, megcsókolta, és kézen fogva elindultak. A mór pedig így szólt Aladdinhoz: „Öcsém fia, ma olyasmit mutatok neked, amit életedben még nem láttál!” És mosolygósan, nyájasan beszédbe ereszkedett vele. Közben kiléptek a város kapuján. A mór, amint a kertek között sétálgattak, megmutogatta a fiúnak a téres sétányokat és a magasba törő csodálatos palotákat. Ahányszor megakadt a szemük egy kerten, kastélyon vagy palotán, a mór megállt és megkérdezte: „Tetszik ez neked, Aladdin fiam?” Az meg úgy érezte, hogy majd elrepül a boldogságtól: olyasmiket látott, amilyeneket életében sohasem. Így sétálgattak tovább, és megtekintettek mindent, míg csak bele nem fáradtak. Akkor betértek egy nagy kertbe, ahol a szív felvidult, a szem gyönyörködött. Virágoktól övezett szökőkutak aranysárga rézoroszlánjai lövellték szerte a vizet. Leültek egy asztal mellé és pihentek. Aladdin szíve tele volt örömmel és boldogsággal, és elkezdett az öreggel tréfálkozni és pajkoskodni, mintha igazán a bácsikája lett volna. Ezután a mór kioldotta övét, és zacskót vett elő, teli kenyérrel, gyümölccsel és egyéb ennivalóval. Így szólt Aladdinhoz: „Öcsém fia, bizonyára megéhezted, gyere, vegyél, ami csak jólesik.” A fiú hozzálátott a falatozáshoz, a mór is vele evett. Vígán voltak, mulatoztak és kipihenték magukat. Aztán a mór megint megszólalt: „Öcsém fia, ha kipihented magadat, gyerünk még egy kicsit tovább!” Aladdin hamarosan fölkel, és a mór kertről kertre járt vele, amíg a kertek mind el nem maradtak mögöttük, és ők egy magas hegyhez nem értek.

Aladdin még soha nem volt a város falain kívül, és ilyen hosszú utat se tett meg életében. Megkérdezte hát a mórtól: „Bácsikám, mondd, hova megyünk? Hisz a kerteket már mind magunk mögött hagytuk, most pedig egy hegy előtt állunk. És ha még hosszú az út, már nem lesz jártányi erőm sem, mert egészen elgyöngültem a fáradtságtól. Nem találunk itt több kertet, ugye, gyerünk megint vissza a városba!” - „Fiam - felelte a mór -, hisz épp erre vezet az út; a kerteknek nincs még vége, és most éppen egy olyan kert felé tartunk, amilyen a királyoknak sincs. Szedd hát össze az erődöt, hiszen hála Alláhnak, férfi vagy.” Aztán nyájas szavakkal szórakoztatta a fiút, és különös történeteket mesélt neki, igazakat meg költötteket, amíg el nem értek arra a helyre, amely felé a mór varázsló igyekezett. Ennek a kedvéért utazott a távol nyugatról egész Kínáig. Mikor megérkeztek, így szólt Aladdinhoz: „Öcsém fia, ülj le, pihend ki magadat, mert ez az a hely, amelyet kerestünk. Ha Alláh akarja, csodálatos dolgokat mutatok neked, amilyeneket e világon ember még nem látott, e földön senki szeme elé nem jutott, de amit te mindjárt meg fogsz pillantani.” - A mór így folytatta: „Ha jól kipihented magadat, kelj föl, és keress száraz fát meg rőzsét; jó szárazat, hogy tüzet rakhassunk. Azután, öcsém fia, mutatok neked valamit - no de várj csak, majd meglátod!”

Aladdin ezek hallatára csak úgy égett a kíváncsiságtól, hogy megláthassa már, amit a bácsikája mutatni akar neki, el is felejtette, hogy milyen fáradt, fölugrott és elkezdett száraz tűzifát meg rőzsét szedni. Addig szedte, amíg a mór azt nem mondta: „Elég lesz, kedves öcsém!” Most a mór egy dobozt vett elő a zsebéből, kinyitotta és elővett belőle annyi füstölőt, amennyire szükség volt. És ezzel füstöt támasztott, bűvölt, varázsolt és érthetetlen szavakat mormogott. Ekkor egyszerre csak besötétedett, az ég megdördült, a föld megrengett és megnyílt. Aladdin nagyon megijedt, és rémületében el akart szaladni. De amint a mór varázsló észrevette, hogy a fiú kerekét akar oldani, szörnyű haragra lobbant, mert Aladdin nélkül egész munkája kárba vészett volna: a kincshez ugyanis, amit meg akart szerezni, csak Aladdin által juthatott. Amikor hát meglátta, hogy a fiú menekülni akar, fölemelte a karját, és olyan erővel sújtott a fejére, hogy majd kiütötte a fogait. Aladdin ájultan hanyatlott a földre. De a mór kis idő múlva magához térítette varázserejével. A fiú sírva fakadt, és így kiáltott: „Bácsikám, mivel érdemeltem, hogy így megüss?” Ekkor a mór ilyen szavakkal engesztelte: „Fiam, én férfit akarok nevelni belőled. Ne ellenkezzél hát velem, hiszen a nagybátyád vagyok, apádat helyettesítem. Engedelmeskedj mindenben az én szavaimnak, nem telik bele sok idő, majd elfelejtetted ezt a bajt és fáradságot, ha a csodálatos dolgokat meglátod!”

Amint a föld megnyílt a varázsló előtt, márványlap tűnt elő, öntött rézkarikával a közepében. A mór odafordult a fiúhoz, és így szólt hozzá: „Ha megteszed, amit mondok, gazdagabb leszel minden királynál! Azért ütöttem rád, mert itt kincs van elrejtve, és a te nevedre szól - te meg itt akartad hagyni, és el akartál szaladni! De most vigyázz: nézd csak, hogy megnyitottam a földet varázserőmmel és bűvös ígéimmel. - Aztán így folytatta szavait Aladdinhoz: - Fiam, Aladdin, hát jól vigyázz! Látod, ez alatt a kőlap alatt van a kincs, amelyről beszéltem. Dugd kezedet a rézgyűrűbe, és emeld föl a lapot; mert egyetlen ember nem tudja azt megtenni, csak te, és senki más ebbe a kincsesbarlangba a lábát be nem teheti, csupán te. Hallgass jól rám, pontosan úgy tégy, ahogy én utasítlak, az utolsó betűig ügyelj a szavaimra. Mindez, fiam, a te javadra történik; mert oly hatalmas kincs van itt, hogy nincs király a világon, akinek ennyi drágasága volna. És a tied ez a kincs meg az enyém!” A szegény gyerek megfélemedezett fáradtságról, verésről, könnyhullatásról; egészen magukkal ragadták a mór szavai, és boldog volt, hogy olyan gazdag lesz, hogy a királyok se különben. Így szólt tehát: „Kedves bátyám, csak parancsolj, mit óhajtasz, én engedelmeskedem!” - „Ó, öcsém fia - felelte a varázsló -, úgy szeretlek, mint a saját gyereket, de még annál is jobban; mert rajtad, unokaöcsémén kívül, senki rokonom sincsen. Te leszel az örökösöm és utódom, fiam! - Odalépett Aladdinhoz, megcsókolta és így folytatta: - Hát kiért töröm magamat így, fiam? Csak teérted, hogy dús-gazdag, előkelő emberré tegyelek! Ezért pontosan fogadj meg mindent, amit mondok. Menj oda ahhoz a karikához, és emeld fel, úgy, ahogy mondtam!” De Aladdin így szólt: „Bácsikám, ez nehéz nekem, egyedül nem bírom felemelni. Gyere, segíts te is, hiszen én még oly fiatal vagyok.” - „Kedves öcsém - mondta erre a mór -, ha segítek neked, nem érünk el semmit; fáradságunk hiábavaló lenne. Csak dugd kezedet a gyűrűbe, és húzd fölfelé; meglátod, nem lesz nehéz. Hisz megmondtam, hogy rajtad kívül senkinek sem szabad hozzányúlnia, amikor pedig elkezdted húzni, mondd ki a nevedet, meg apád és anyád nevét, akkor tüstént fölemelkedik, úgyhogy a súlyát sem érzed.”

Aladdin összeszedte minden erejét és bátorságát, és úgy tett, ahogy a mór parancsolta. És amint a maga meg apja-anyja nevét kiejtette, a kőlap könnyedén fölemelkedett, éppen úgy, ahogy a bűvész mondta. És azonnal leemelte a lapot, félredobta. Mikor Aladdin elmozdította a kincsesbarlang bejáratáról a kőlapot, föld alatti folyosót pillantott meg: vagy tizenkét lépcsőfok vezetett le a mélyére. A mór most azt mondta neki: „Aladdin, vigyázz, mindent egész pontosan úgy csinálj, ahogy mondom, semmit ki ne hagyj. Menj le óvatosan a lépcsőn, amíg egy folyosóhoz nem érsz. Ez egy csarnokba vezet, mely négy részre van osztva; minden

részben négy aranykorsót találsz és egyéb színarany és ezüst holmit. De óvakodj attól, hogy bármihez is hozzányúlj, vagy valamit elvégy; menj csak tovább, míg a negyedik helyiségbe nem érsz. Vigyázz, hogy a ruhád, de még a szegélye se érintse a korsókat vagy a falakat, és ne állj meg egy pillanatra sem. Ha másképp cselekszel, tüstént fekete kővé változol. De ha odaértél a negyedik helyiségbe, ott egy ajtót találsz; nyisd ki az ajtót, közben pedig mondd ki a nevedet, mint a kőlap fölemelésekor, és menj be, egy kertbe fogsz érni, mely tele van szép fákkal, azokon gyümölcsök függenek; onnan menj tovább azon az úton, amelyet magad előtt látsz, vagy ötven rőfnyit, akkor egy terembe érsz; harminc lépcsőfok vezet fel hozzá. Nézz körül a teremben.”

Aztán így folytatta szavait: „Ha a teremben vagy, ott egy lámpát találsz, a terem mennyezetéről függ alá. Fogd a lámpát, öntsd ki belőle az olajat, aztán rejtsd a kebledbe: a ruháidat ne féltsd, mert az olaj nem igazi. Ha aztán visszafelé jössz, szedhetsz a fákról annyi gyümölcsöt, amennyit akarsz, mert minden a tied, amíg a lámpa a kezvedben van.” Mikor a mór befejezte beszédét, pecsétgyűrűt vont le ujjáról, ráhúzta Aladdin ujjára e szavakkal: „Fiam, ez a pecsétgyűrű megóv téged minden bajtól és veszélytől, ami fenyegethet, de csak egy feltétellel: ha mindent megszívlelsz, amit neked mondtam. Nos hát, munkára, szállj alá, légy erős, tette kész, hozzá bátor és merész; ne félj, hisz férfi vagy már, nem gyerek. Aztán, fiam, igen rövid idő múlva olyan kincshez jutsz, hogy te leszel a világ leggazdagabb embere.”

Aladdin ekkor leszállt a föld alatti folyosóba, és megtalálta a négy helyiséget, mindenikben volt négy aranykorsó, de ő elment mellettük, óvatosan és határozottan, ahogy a mór meghagyta neki; aztán a kertbe jutott, keresztülment rajta, míg a terembe nem ért. Ott felment a lépcsőn, és a teremben megtalálta a lámpát, kioltotta, kiöntötte az olaját a földre, és a lámpát keblébe dugta. Aztán megint lement a kertbe, és nézegetni kezdte a fákat; madarak ültek rajtuk, és hangjukkal a mindenható Teremtőt dicsérték. Ezeket a madarakat jöttében nem látta. A fákon gyümölcsként csupa értékes drágakő függött, minden fán másfajta és más színű, zöldek és fehérek, sárgák és pirosak és mindenféle egyéb színűek. Olyan ragyogást árasztottak, amely fényesebb volt, mint a déli nap világa. Minden drágakő olyan nagy volt, hogy nincsen király a világon, akinek csak egy olyan kőve lett volna, vagy csak felényi is, mint itt a legkisebbek.

Aladdin ide-oda sétált a fák között, és alaposan szemügyre vett mindent. Megfigyelte, hogy a fákon igazi gyümölcs helyett drágakövek függenek, becses smaragd, jáspis, meg gyöngyök és más drágaságok, melyeknek ragyogásától megzavarodott az ész. De mivel Aladdin soha életében ilyesmit nem látott, és még nem is nőtt fel annyira, hogy ezeknek a kincseknek az értékét felismerje, azt hitte, hogy ezek az ékkövek üvegből vagy kristályból vannak; jó sokat leszedett belőlük, telerakta velük oldalzsebeit, közben nézegette, hogy vajon szőlő-e vagy füge, vagy egyéb ehető gyümölcs. Amint látta, hogy üvegből vannak, tovább szedett minden fajtát a mellő zsebébe, anélkül, hogy a drágaköveket és a nagy becsüket felismerte volna. És mivel étvágyát nem csillapíthatta belőlük, gondolta magában: „Gyűjteményt állítok össze ezekből az üveggyümölcsökből, jó lesz majd velük otthon játszani.” Így mind többet szedgetett le és tömkölte az oldalsó meg mellő zsebébe, míg csak meg nem teltek. Aztán még szakított le gyümölcsöt, beletette övszájába, és felkötötte a derekára; elcipelt annyit, amennyit csak bírt, gondolta, jó lesz otthon dísznek, mert - ahogy mondtam - üvegnek hitte őket. Hanem aztán, mór nagybátyjától féltében, gyorsan szedni kezdte a lábát, amíg megint át nem haladt a négy helyiségen, és végig nem futott a föld alatti folyosón; az aranykorsókra szemet se vetett, pedig most már szabad lett volna belőlük egyet-mást kivenni. Odaért megint a lépcsőhöz, fölment rajta, még csak kicsi híja volt, hogy föléljen: az utolsó lépcsőfok volt ez, magasabb, mint a többi, úgyhogy egyedül nem bírt föllépni rá, annyira meg volt rakodva. Odakiáltott hát a mórnak: „Bácsikám, nyújtsd a kezedet, és segíts fölmászni.” - „Fiam - felelte a varázsló -

add ide a lámpát, mindjárt megkönnyebbülsz; talán az terhel olyan nagyon.” - „Bátyám, a lámpa egy csöppet se nehéz, add már a kezedet. Ha fönn vagyok, odaadom a lámpát.” De a nyugati varázsló éppen csak a lámpát akarta, és ezért unszolni kezdte Aladdint, adja oda neki a lámpát. De mivel a fiú a lámpát jó mélyre rejtette a ruháiba, és a drágakő-gyümölcsöket a tetejébe halmozta, nem tudott kezével a lámpáig lenyúlni, hogy odaadhassa neki. A mór csak tovább erősködött, hogy adja már a lámpát, de mikor a fiú ezt sehogy se bírta megtenni, feldühödött és most már erőszakosan követelőzött. De Aladdin nem tudott hozzáférni, hogy odaadja. A mór majd eszét vesztette dühében, hogy célját nem érthette el. Aladdin pedig minden hamis fondorlat és gonosz szándéktól menten, biztatta, hogy odaadja ő a lámpát tüstént, csak kerüljön föl a folyosóból. Mikor a mór látta, hogy nem tudja tőle a lámpát megkapni, bösz haragra gerjedt, és felhagyott minden reménnyel, hogy a lámpa az övé lesz. Bűvésztéhez folyamodott, varázsigéket mormolt, és tömjént vetett a tűzre. Ekkor a kőlap megint magától visszafordult, és lezárta a barlang száját, mint azelőtt. Aladdin pedig a föld alatt maradt, nem tudott kijönni. Hiszen a varázsló tulajdonképpen idegen volt és nem Aladdin nagybátyja - mint ahogy azt már elmeséltem -, hanem más ember képében, hamis látszat segítségével környékezte meg a fiút. Mert csak Aladdinnak volt megadva, hogy a kincshez jusson, csak az ő erejével lehetett a lámpát elnyerni. Most pedig a föld lezárult Aladdin fölött, és az éhhalál várt reá. Ez az átkozott mór varázsló ugyanis a távoli Nyugat-Afrikából származott, és ifjúságától fogva buzgón foglalkozott varázslással és bűvös szellemidézésel, mert Afrika vidéke híres ezekről a tudományokról. Így zsenge korától fogva jól megtanulta és tanulmányozta mindezt afrikai szülővárosában. Negyven esztendő alatt határtalanul sokat tanult meg a varázslat és a bűbájosság mesterségéből. Egy napon felfedezte, hogy Kína legvégső végén van egy város, El-Kalas nevű, és ebben a városban olyan hatalmas nagy kincs van elrejtve, amilyennel az egész világ egy királya sem bír. A legkülönösebb pedig, hogy a kincs között van egy csodalámpa is; akié ez lesz, azt gazdagságban és hatalomban felül nem múlja egy ember sem e földön; sőt: a világ leghatalmasabb királya is csak egy részét bírhatja a lámpa erejében rejlő hatalomnak és gazdagságnak.

A mór az ő művészetével felfedezte, hogy ezt a kincset csak egy ifjú tudja előhozni, akit Aladdinnak hívnak, szegény származású, és hogy ez a fiú ugyanabból a városból való, ahol a kincs fekszik; azt is tisztán meglátta, hogy a fiút könnyen és veszély nélkül meg lehet nyerni. Tehát azonnal, habozás nélkül felkészült, hogy elutazik Kínába, elért El-Kalasba, és Aladdin bizalmába férközt - ahogy már elbeszéltem. Remélte, hogy így majd a lámpa tulajdonába jut. De csalódott reményében, minden fáradsága, erőfeszítése hiábavaló volt, elhatározta hát, hogy Aladdint ott hagyja elpusztulni. Ezért varázsereje segítségével összezárta a földet a fiú felett, hadd haljon meg ott. De most még él, tehát nem követett el gyilkosságot. Az volt a célja, hogy Aladdin soha többé elő ne jöhessen, és így a lámpa se kerüljön elő a föld méhéből. Ezek után útjára ment nagy búsan és reményevesztetten.

Hadd menjen útjára a varázsló, mi pedig lássuk, mi történt Aladdinnal. Amint a föld összezárult fölötté, kiáltozni kezdett a mór után, akit nagybátyjának tartott, hogy nyújtsa neki a kezét, hadd emelkedhessen már a föld alatti folyosóból a felszínre. De amikor senki sem felelt kiáltásaira, rájött, hogy a mór csalárdul bánt vele, és nem is volt a bácsikája, hanem egy hamis lelkű varázsló. Most Aladdin kétségbeesetten lemondott az életéről, és szomorúan vallotta be magának, hogy soha többé nem juthat a föld színére, és sírásba-jajveszékeltetésbe tört ki szerencsétlenségén. Kis idő múlva azonban nekiindult, és megint lement a lépcsőn, hogy meglássa, hátha a magasztos Alláh odavezérli valami ajtóhoz, amin kijuthat. Fordult jobbra, fordult balra, de csak sötétségre akadt, és mindenféle falba ütközött; mert a mór varázsló bűbájosságával elzárt minden ajtót, még a kertet is, amibe Aladdin az előbb belépett, úgyhogy semmi kivezető utat ne hagyjon számára, és siettesse a halálát. Ekkor Aladdin még

keservesebb sírásba és jajgatásba kezdett. Azt gondolta, a kertben mégis találna némi vigaszt, de most minden csukva volt előtte, úgy kiáltozott és jajveszékelt, mint akinek utolsó reménye is elveszett. Visszafordult, leült a föld alatti folyosó lépcsőjére, amin előbb lejtett, és sírt-rítt. - De gondolj arra, hogy Alláh, a magasztos és dicső, ha el akar rendelni valamit, csak azt mondja: „Legyen!” És az meg is lesz; mert csak ő hozza a megváltást a legnagyobb szükségben. - Így történt ez Aladdinnal is. Mikor a mór varázsló leküldte a föld alatti folyosóba, egy gyűrűt húzott az ujjára e szavakkal: „Ez a gyűrű megment minden bajtól, ha szerencsétlenség érne, vagy hogyha balsors kísérne, távol tart tőled minden rosszat, és segítőd lesz, bárhol légy is.” Ez a felséges Alláh rendeléséből történt így, hogy legyen mód Aladdin megmentésére. Amint hát Aladdin panaszosan sírt-zokogott boldogtalanságában, és nagy fájdalmában a kezét tördelte, mint a gyászolók szokták, karját égne emelte, és e szavakkal fohászkodott Alláhhhoz: „Vallom, hogy nincs más isten, mint Alláh, te hatalmas mindenható, mindent legyőző, aki a holtakat feltámasztod, te, ki a vágyakat ébreszted, és teljesülésüket megadod, aki ránk kint, keserveket adsz, és rólunk kegyelmesen leveszed, te vagy a beteljesülés, te vagy a legnagyobb segítő, Mohammed a te szolgád és prófétád.” Amint így könyörgött Alláhhhoz, és nagy szorultságában, túlcseresznyésében a kezét tördelte, úgy esett, hogy a keze a gyűrűhöz dörzsölődött. És lám! Abban a szempillantásban egy szolgálattelvő szellem jelent meg előtte és megszólalt: „Parancsolj! Rabszolgád áll előtted! Én annak a szolgája vagyok, aki ezt a gyűrűt, az én uram gyűrűjét az ujján viseli.” Aladdin föltekintett, és egy máridot látott maga előtt, Salamon urunk démonjaihoz hasonlót. Először megrémült a szörnyű jelenéstől, de amikor hallotta, hogy a szellem azt mondja: „Parancsold, amit óhajtasz, rabszolgád vagyok, mert uram gyűrűjét hordod a kezeden”, fölbátorodott, és eszébe jutott, mit mondott neki a mór, amikor a gyűrűt nekiadta. Igen megörült hát, és bátran szólt a szellemhez. „E gyűrű urának szolgája, azt kívánom tőled, hogy vigyél vissza a föld színére!” És ugyanabban a szempillantásban, alighogy kimondta ezeket a szavakat, fölnyílt a föld, és ő a kincsesbarlang bejáratánál, kint a szabadban találta magát. De mert Aladdin három napig ült a kincsesbarlang sötétjében, most, hogy megint felkerült a nyílt világba, és a nappali fény meg a napsugarak az arcát érték, nem bírta mindjárt kinyitni a szemét; csak hunyorgatott kicsit, aztán megint lecsukta a szemét, míg végre szeme újból megerősödött, hozzászokott a világossághoz, és megszabadult a sötétségtől. Aladdin tehát egészen fölnyitotta szemét, és végtelenül boldog volt, mikor a föld színén találta magát. Csak azon csodálkozott, hogy bár a kincsesbarlang bejáratánál van, a föld most mégis teljesen sima, és ajtónak semmi nyoma sem látszik. Bámulata nőtön-nőtt, és már azt gondolta, más helyre került. Csak akkor jött rá, hogy mégis ez a barlang bejárata, amikor szemébe tűnt az a hely, ahol fahasábokkal meg rözsével a tüzet rakták, és ahol a mór varázsló tömjénezett és bűvölt. Aztán nézgelődött jobbra-balra, és a távolban meglátta a kerteket; nézte az utat, és megismerte, hogy ugyanaz, mint amelyiken idejöttek. Most köszönetet mondott Alláhnak, aki visszahozta a föld színére, megmentette a haláltól, amikor már lemondott életéről.

Felkerekedett hát, és elindult a kerteken keresztül vezető ösvényen - ezt már ismerte -, amíg a városhoz nem ért, majd folytatta útját szülőházáig. Belépett, de mikor édesanyját megpillantotta, nem bírta már ki a menekülésén érzett nagy örömet: a földre rogyott. És a kiállott sok aggodalom és szorultság után túlaradó boldogságában, de meg az éhségtől is elgyengülten, elvesztette az eszméletét. Anyja elválásuk óta kétségbeesetten, sírva és jajveszékelve ült házában. Most, amint meglátta, hogy itt a fia, végtelenül megörült, de mikor a fiú aléltan rogyott a földre, nagyon kétségbeesett. Lélekjelenlétét azonban nem veszítette el; fia segítségére sietett, rózsavizet fecskendezett arcába, a szomszédoktól illatos szeszt kért, ezt megszagoltatta vele. Mikor Aladdin kissé magához tért, kérte anyját, hozzon neki valami ennivalót, és így szólt: „Édesanyám, három nap óta egy falatot sem ettem.” Anyja előhozta, amije éppen volt, elébe rakta, és így szólt: „Jól van, fiam, most egyél, és vidulj fel. Ha majd

kipihented magadat, beszéld el, amit átéltél, és ami veled történt. Most nem kérdezek, gyermekem, mert fáradt vagy.”

Aladdin evett-ivott és felvidult. Mikor aztán megpihent és megerősödött, így szólt az anyjához. „Ő, édesanyám, válladat nagy bűn nyomja, amiért annak az átkozott gazembernek átengedtél, aki csak rosszat akart nekem, és meg akart ölni. Tudd meg, hogy a halállal néztem farkasszemet a miatt az elvetemült ember miatt, akit nagybátyámnak véltél! Igen, meghaltam volna, ha a felséges Alláh meg nem ment. Mindkettőnket, téged meg engem, félrevezetett ez a gazember, amikor annyi jót ígért, és úgy kedveskedett nekem. Tudd meg, anyám, hogy ez az ember mór varázsló, átkozott hazug, ravasz csaló és ámító; nem hiszem, hogy a föld alatti ördögök túltennének rajta - Alláh rontsa meg varázsigeivel együtt! Hallgasd tovább, édesanyám, mit cselekedett ez az átkozott. Minden, amit mondok, szintiszta igazság: emlékezzél, hogy hazudott ez az elvetemült, gondolj rá, miket ígért nekem, és azt erősítette, hogy csak a javamat akarja; gondolj rá, milyen mézesmázos volt hozzám, és lásd be, hogy mindezt csak azért tette, hogy célját elérje. Igen, a szándéka az volt, hogy megöljön engem, de dicsértessék Alláh, hogy megmentett. Figyelj hát, édesanyám, és hallgasd meg, mit tett ez az átkozott!”

Ekkor Aladdin elbeszélte anyjának elejétől fogva mindent, amit átélt - miközben könnyei folytak örömeiben -, hogyan vált el anyjától, hogy vezette el a mór a hegy felé, ahol a kincs van, hogy kezdett el ott varázsolni és tömjént égetni. „És eközben, édesanyám - mesélte a fiú -, még úgy meg is ütött, hogy a fájdalomtól elájultam. Mennyire megrémültem, amikor láttam, hogy az ő bűvös erejére megnyílik a hegy, és meghasad a föld! Csak úgy remegtem, mikor a tömjénezéstől és varázslástól megdördült az ég, és sötétség terjedt széjjel. Hogy ilyen szörnyűségeket kellett átélnem, ijedtségemben meg akartam futamodni. De amikor észrevette, hogy kerekét akarok oldani, szidott és megütött. Ezt azért tette, mert hiába nyílt fel a kincsesbarlang, ő mégse mehetett le oda, a kincset csak én szerezhettem meg, mert az én nevemre szól és nem az övére. De éppen, mert olyan nagy varázsló, azért tudta jól, hogy a kincset csak én hozhatom felszínre, és hogy ez a nagy vagyon csak az enyém. De azután megint kedveskedett, hogy sikerüljön rábeszélni, szálljak le a kincsesbarlangba, és ő elérje a célját. Mikor aztán leküldött, ideadta a pecsétgyűrűjét, amit eddig ő viselt a kezén, és az ujjamra húzta. Ekkor leszálltam a barlangba. Először négy, arannyal, ezüsttel és mindenféle drágasággal teli helyiségbe értem, de ezzel nem törődtem, mert a gazember erősen meghagyta, hogy ne nyúljak semmihez sem. Aztán egy nagy kertbe értem, benne magas fák, azokon csupa sokszínű kristálygyümölcs, hogy majd elvette az eszemet, édesanyám. Innen magas terembe léptem, abban volt ez a lámpa; kioltottam és a földre öntöttem, ami benne volt.”

E szavakkal Aladdin előszedte mellső zsebéből a lámpát, és megmutatta anyjának, ugyanígy a kertből elhozott drágaköveket is megmutogatta neki: két zacskó tele volt ezekkel a drágaságokkal, olyanok voltak, hogy nincs király az egész világon, aki csak egyetlenegy hasonlót bírna, de Aladdin nem ismerte az értéküket, hanem azt hitte, üvegből vagy kristályból valók. Aztán folytatta elbeszélését: „Édesanyám, mikor magamhoz vettem a lámpát, és visszafelé megint feljutottam a kincsesbarlang bejáratáig, odaszóltam annak az átkozott mórnak, aki a bácsikámnak adta ki magát, hogy nyújtsa a kezét, és húzzon fel, hogy kimászhattak: mert igen meg voltam terhelve a sok holmival, és nem bírtam magamtól fölmenni. Ő azonban nem nyújtotta a kezét, hanem azt mondta: »Add ide a lámpát, ami nálad van, aztán majd kihúzlak.« De mivel a lámpát mélyen a ruháim alá rejtettem, és a zacskók elborították, úgy hogy nem jutottam hozzá és nem tudtam odaadni, azt mondtam neki: »Bátyám, nem tudom odaadni a lámpát; ha kihúztál, akkor odaadom.« De neki esze ágában sem volt, hogy kihúzzon, ő csak a lámpát akarta, és az volt a szándéka, hogy átveszi tőlem, azután összezárja fölöttem a földet és elveszít, mint ahogy aztán meg is tette. Hát ezt csinálta velem a gonosz varázsló, édesanyám.” És véges-végig elbeszélte az egész esetet, és nem győzte szidni a mórt szíve túláradó forró

dühében, és így kiáltott fel: „Ó, átkozott legyen ez az elvetemült, gaz, kegyetlen varázsló! Kőszívű, embertelen, képmutató csaló, nem ismer se könyörületet, se részvétet!” Mikor Aladdin anyja meghallotta, hogy bánt a mór boszorkánymester a fiával, így szólt: „Valóban, fiam, ez a mór hitetlen csaló, aki bűvészetével az emberek életére tör. De a magasztos Alláh kegyelmes volt, fiam, kimentett ennek az átkozott varázslónak a kelepcéjéből - akit én csakugyan a nagybátyádnak tartottam!”

Aladdin, aki három napig nem aludt és nagyon elfáradt, nyugalomra tért, édesanyja szintén lefeküdt. A fiú egyfolytában aludt, csak másnap déltájban ébredt fel. Amint szemét fölnyitotta, mindjárt enni kért, mert igen éhes volt. De az anyja így szólt hozzá: „Édes fiam, nincs semmim, amit elébed adhatnék, amim volt, azt tegnap megetted. Várj egy kicsit: van még egy kevés fonott pamutom, elviszem a bazárba és eladom, az áráért meg ennivalót veszek neked.” - „Anyám - kiáltotta Aladdin -, tartsd meg a fonalat, ne add el, hanem ide a lámpát, amit magammal hoztam. Én majd megyek és eladom, az áráért meg veszek valami ételmet; azt hiszem, a lámpáért többet kapunk, mint a fonálért.” Aladdin anyja odaadta fiának a lámpát, de amikor észrevette, hogy piszkos, azt mondta neki: „Itt a lámpa, fiam, de nagyon piszkos. Ha megmossuk és megtisztítjuk, drágábban adhatjuk el.” Fogott egy kis homokot, és dörzsölni kezdte vele a lámpát. De alig dörzsölte egy kicsit, mikor egy szellem jelent meg előtte, ijesztő külsejű, óriási alak, az ősidők óriásaihoz hasonló, és megszólalt: „Szólj, mit kívánsz tőlem? Itt vagyok, a szolgád vagyok, szolgája annak, ki a lámpát kezében tartja, rendelkez vele és a bűvös lámpa minden szolgájával.” De Aladdin anyja szörnyen megijedt, nagy rettegés szállta meg. A nyelve is megbénult, mikor ezt a szörnyalakot megpillantotta, szeme sem volt szokva ilyen jelenségekhez. Nem tudott hát borzadályában a máridnak feleletet adni, és ijedtében ájultan rogyott a földre. Fia kicsit távolabb állott, de ő már látott szellemet, amint a barlangban a gyűrűt megdörzsölte. Mikor meghallotta, mit mond a szellem az anyjának, odasietett, kivette a lámpát anyja kezéből, és így szólt: „Ó, te, lámpa szolgája, éhes vagyok, és azt kívánom, hozz nekem valami ennivalót, de valami jót, egész különösen finomat!” A szellem eltűnt, csak egy pillanatra, aztán egy értékes, nagy színezüst asztalt hozott, azon tizenkét tál állott különféle finom ételekkel, meg két-két palack tiszta óbor és mellette hónál is fehérebb kenyér. Mindezt Aladdin elé rakta és eltűnt. Ekkor Aladdin rózsavizet locsolt anyja arcába, és erős illatú párlatokat szagoltatott vele. Mikor az asszony magához tért, így szólt fiához: „Édes fiam, ki ez a bőkezű jótévő, aki éhségünket és szegénységünket megszánta? Köszönettel tartozunk jószágáért. Úgy látszik, hogy a szultán hallott nyomorunkról és szűkös helyzetünkéről, és ő küldte nekünk ezt az asztalt.” - „Édesanyám - felelte a fiú -, most nincs idő a kérdegetésre. Együnk, mert nagyon éhesek vagyunk; majd azután elmesélem!”

Asztalhoz ültek, és hozzáláttak az evéshez. Aladdin és anyja még életükben nem ettek ilyen ételleket, amilyenekhez most jutottak; gyorsan és mohó étvággyal fogyasztottak el mindent. Nem csoda, igen éhesek voltak, aztán az étel is királyok asztalához méltó volt. Mikor a lakomát befejezték és jóllaktak, még estére és másnapra is maradt belőle. Kezet mostak, és megint leültek beszélgetni. Aladdin anyja fiához fordult e szavakkal: „Fiam, mondd el, mi lett a szellemmel? Mert most - Alláhnak hála! - az ő jóságából jóllaktál, hát nincs már okod azt mondani, hogy éhes vagy.” Ekkor Aladdin elbeszélte mindent a szellemről, ami azalatt történt, míg az anyja ájultan feküdt a földön. Az anya nagy csodálkozva így szólt: „Meglehet, hogy így volt. De ha a szellemek meg is szoktak jelenni emberfia előtt, én, fiam, még életemben nem láttam egyet sem. Azt hiszem, ez ugyanaz a szellem lehetett, mint aki téged kiszabadított, mikor a kincsesbarlangban voltál.” De Aladdin így felelt: „Nem ugyanaz, édesanyám; az a szellem, aki neked megjelent, a lámpa szolgája volt.” Ezt hallva, anyja megkérdezte: „Hogyhogy, fiam?” Aladdin így felelt: „Ez másfajta szellem, mint a másik; az a pecsétgyűrű szolgája volt, ez pedig, akit te láttál, annak a lámpának a szolgája, amelyet a kezében

tartasz.” Aladdin anyja, amint fia szavait meghallotta, felkiáltott: „Lám-lám, hát ez itt, ez a szörnyű alak, aki előttem megjelent és halálra rémített, a lámpához tartozik?” A fiú igennel felelt, ő pedig így folytatta: „Kérve kérlek, fiam, az anyatejre, amivel tápláltalak, dobd el ezt a lámpát meg a gyűrűt; mert nagy rémületbe döntenek bennünket, én el nem viselném másodszor a szellemek látását! Aztán velük érintkezni bűn is; mert a Próféta - Alláh áldja meg és üdvöztse! - óv minket tőlük!” - „Édesanyám - válaszolt Aladdin -, parancsaidat máskor mindig szívesen teljesítem. De amit most mondtál, lehetetlen, nem lehetek meg sem a lámpa, sem a gyűrű nélkül. Magad is láthattad, micsoda jótéteményben részesített a lámpa, mikor éhesek voltunk. És gondold meg, anyám, hogy a mór varázsló, az a hazug, nem kívánt tőlem semmit, amikor a kincsesbarlangba leszálltam, sem ezüstöt, sem aranyat, pedig négy szoba volt velük tele, hanem csak azt parancsolta, hogy a lámpát hozzam el neki és semmi egyebet. Mert ismerte a lámpa nagy erejét, és ha nem tudta volna, hogy csodálatos varázsereje van, akkor nem vesződött és kínlódott volna érte, nem jött volna hazájából egészen a mi országunkig a keresésére, sőt a kincsesbarlangot se zárta volna össze ismét felettem, mikor nem kapta kézbe a lámpát, merthogy nem bírtam odanyújtani neki. A mi kötelességünk, anyám, hogy ezt a lámpát gondosan megőrizzük, és jól vigyázzunk rá; mert ő a mi eltartónk, a mi gazdagságunk, és senkinek sem szabad semmit megtudni róla. És a gyűrűvel ugyanúgy áll a dolog; lehetetlen, hogy az ujjamról lehúzzam, mert ha a gyűrű nincs, soha engem élve meg nem láttál volna, hanem ott pusztultam volna a kincsesbarlangban, a föld alatt. Hogy is húzhatnám le ezek után az ujjamról? Ki tudja, micsoda bajt vagy szerencsétlenséget és szomorú eseményeket hozhat még az idő, amiből ez a gyűrű kiszabadíthat? De a kedvéért elteszem a lámpát, úgy, hogy soha többé ne lássad.” Anyja e szavak hallatára megfontolta a dolgokat, és belátta, hogy Aladdinnak igaza van; így szólt hozzá: „Fiam, tégy úgy, ahogy akarsz. Ami engem illet, csak én ne lássam többé a lámpát, mert azt a szörnyű látványt, amiben részem volt, soha többé nem akarom megérni.”

Aladdin meg az anyja két napig élt azokon az ételeken, amiket a szellem hozott nekik. Mikor Aladdin látta, hogy nincs több ennivalójuk, fogott egyet azok közül a tálak közül, amiket a szellem az asztalon hozott - mind színezüstből voltak, de Aladdin nem tudta, miből készültek -, és elindult vele a bazárba. Találkozott egy zsidóval, aki aljasabb volt még az ördögnél is. Ennek megmutatta a tálat. A zsidó csak ránézett, félrevonta Aladdint, hogy senki se lássa, aztán tüzetesen megvizsgálta a tálat, és megbizonyosodott arról, hogy tiszta ezüstből való. De nem tudta, hogy Aladdin ismeri-e értékét, vagy pedig járatlan az ilyesfajta dolgokban. Ezért megkérdezte tőle: „Mi az ára, kedves uram?” Aladdin ezt felelte: „Te tudod, mennyit ér.” A zsidó ekkor habozott, hogy mit ígérjen érte Aladdinnak, mert a fiú úgy felelt, mint egy kereskedő, ő pedig csak keveset akart adni érte. Közben kissé tartott tőle, hogy Aladdin tudja, mennyit ér a tál, és gondolkozott, ne ajánljon-e érte magas árat. Mégis így okoskodott: „Hátha nem tud semmit róla, és nem ismeri az értékét?” Egy aranydinárt vett elő a zsebéből, és odaadta neki; amint Aladdin a dinárt a kezében érezte, elsietett vele. Most megtudta a zsidó, hogy a fiúnak fogalma sincs a tál becséről, és keservesen bánta, hogy aranydinár helyett nem ezüstdirhmet adott neki. Aladdin pedig nem késlekedett, szaladt egyenesen a pékhez, vett kenyeret, és fölváltotta a pénzét. Aztán anyjához ment vele, és így szólt hozzá: „Anyám, menj és vásárolj be mindent, amire szükségünk van.” Anyja elment a piacra, és megvett mindent, ami kellett. Azután ettek, és vígan voltak. Ahányszor elfogyott egy tálnak az ára, fogott egy másikat, és vitte a zsidóhoz; az átkozott pedig ezeket a tálakat mind csekély pénzen megvette tőle. Sőt még ezt az árat is szerette volna lenyomni a zsidó, de mivel először egy dinárt adott neki, attól tartott, hogy ha kevesebbet adna neki, Aladdin elmenne, és másnak kínálná, ő pedig elesne ettől a magas nyereségtől. Aladdin eladta egyik tálat a másik után, míg el nem fogytak, és csak az asztal maradt meg, amin a tálak álltak. De mivel ez nagy és nehéz volt, Aladdin elment a zsidóért, és a házukhoz hívta. Kihozták neki az asztalt, és amikor az látta, milyen

nagy, tíz dinárt adott érte. Anyja és fia soká éltek a tíz dinárból, amíg végre ezt is elköltötték. Ekkor Aladdin megint elővette a lámpát és megdörzsölte; tüstént ott termett előtte az a szellem, aki már előbb is megjelent neki. A szellem, a lámpa rabszolgája, így szólt Aladdinhoz: „Szólj, uram, mit óhajtasz, mert én a te szolgád vagyok, annak a szolgája, akinél a lámpa van.” Aladdin ezt válaszolta neki: „Azt kívánom, hogy hozz nekem asztalt, megrakva ételekkel, mert éhes vagyok.” Abban a szempillantásban már hozta is a szellem az asztalt, éppen olyat, mint már előbb is, tizenkét nagybecsű tál állott rajta finom ételekkel, hozzá palackok tiszta borral és mellette fehér kenyér.

Aladdin anyja azonban, mikor tudta, hogy Aladdin meg akarja dörzsölni a lámpát, már jó előre kiment, hogy a szellemet még egyszer meg ne lássa. Kis idő múlva megint bejött, és megpillantotta az ezüsttálakkal megrakott asztalt, a pompás ételek illata pedig az egész házban szétterjedt. Amint ezen igen elcsodálkozott és örvendezett, Aladdin ezt mondta neki: „Látod, anyám, azt akartad, hogy dobjam el a lámpát; lásd most a varázserejét!” - „Édes fiam - felelte az anyja -, Alláh áldja meg a szellemet érte; de én már csak jobb szeretem, ha sohase látom.” Aladdin és anyja asztalhoz ültek, ettek, ittak, míg jól nem laktak. A maradékot másnapra tették el. És amikor a kapott ételek mind elfogytak, Aladdin ruhája alá rejtette az egyik tálát, és elment, hogy fölkeresse a zsidót, és eladja neki. De a sors úgy akarta, hogy egy aranyműves boltja előtt haladt el, aki becsületes, jámbor és istenfélő ember volt. Amint az öreg aranyműves Aladdint megpillantotta, megkérdezte tőle: „Mi dologban jársz, fiam? Már többször megfigyeltelek, amint erre elmentél, és egy zsidóval tárgyaltál. Azt is láttam, hogy mindenfélét adsz neki, és úgy hiszem, most is van nálad valami, és őt keresed, hogy eladd. Te talán nem tudod, fiam, hogy a zsidóknál minden, ami a muszlimoké, akik az egyetlen, felséges Alláht imádják, szabad zsákmánynak számít, és hogy folyton csalják a muszlimokat, különösen pedig ez az átkozott zsidó, akivel dolgoz volt, és akinek a keze közé kerültél? Ha van nálad valami, fiam, mutasd meg; ne félj, én az igazi árat adom meg érte, olyan bizonyosan, mint ahogy Isten van az égben.” Aladdin most megmutatta a tálát az öregnek; az pedig, amint megnézte, fogta és lemérte a mérlegén. Aztán megkérdezte a fiút: „A többi holmi, amit a zsidónak eladtál, az is ilyenféle volt?” Az így felelt: „Igen, szakasztott ugyanilyen.” - „Mennyit szokott érte adni?” - kérdezte az ékszerész tovább, és Aladdin így felelt: „Mindig egy dinárt adott.” Az öreg aranyműves, annak hallatára, hogy a zsidó a tál áráként egyetlen dinárt szokott adni, felkiáltott: „Ó, az aljas, aki a magasztos Alláh szolgáit megcsalja!” Aztán Aladdinhoz fordult, és ezt mondta neki: „Fiam, az a ravasz zsidó becsapott, és markába nevetett; mert a te tálad tiszta színezüst. Megmértem és kiszámítottam, hogy az értéke hetven dinárt tesz ki; ha akarod ezt az árat, tessék, itt van!” E szavakkal hetven dinárt számolt le az asztalra. Aladdin átvette a pénzt, és megköszönte jószágát, hogy fölfedte neki a zsidó csalását. És valahányszor egy tál árat fölérték, Aladdin mindig őhozzá vitt el egy-egy másikat.

Aladdin és az anyja most már jobbmódúak lettek; de tovább is úgy éltek, mint a középosztálybeliek, nem költöttek sokat, és nem prédálták a pénzt. Aladdin most már fölhagyott a semmittevéssel, kerülte régi cimboráit, és derék emberek társaságát kezdte keresni. Mindennap eljárt a kalmárok bazárjába, odaült közéjük, és szegényt, gazdagot kikérdezgetett az üzleti viszonyokról, az árakról, portékákról és effélékről. Az aranyművesek meg az ékszerészek bazárjába is járatos volt, és beült boltjukba, hogy tapasztalatokat szerezzen az ékszerek körül, és nézze, hogy folyik a drágakövek vétele és eladása. Hamarosan észrevette, hogy az a két zacskó, amelyet a fák gyümölcséből töltött tele, mikor annak idején a kincsesbarlangban volt, nem üveget és nem kristályt, hanem drágaköveket tartalmaz, és most megtudta, hogy nagy gazdagságra tett szert, olyanra, amilyen még királyoknak sincsen. Alaposan szemügyre vett minden drágakövet az ékszerészek bazárjában, és látta, hogy a legnagyobbik sem ér fel az ő legkisebbik ékkövével. Így járt el állandóan, mindennap az

ékszerészek bazárjába. Megismerkedett az emberekkel, kikérdezte őket az adás-vétel, beszerzés és értékesítés, olcsóbb és drágább áruk dolgában.

Egy napon, miután reggel fölkelte és felöltözött, és mint rendesen, az ékszerészek bazárjába indult, meghallotta, hogy a kikiáltó a következőt hirdeti ki: „A mi kegyes urunknak, az idők legnagyobb királyának, a most és mindörökké leghatalmasabb uralkodónak parancsára a mai napon mindenki zárja be a műhelyét, boltját, és menjen haza, mert úrnőnk, Badr el-Budúr, a szultán leánya a fürdőbe akar menni. Aki ezt a parancsot megszegi, halállal lakoljon, és vére a fejére szálljon!” Amint Aladdin ezt a felszólítást hallotta, nagy vágyat érzett, hogy a hercegnőt megláthassa, és így szólt magában: „Minden ember csak az ő szépségéről és bájosságáról beszél; a vágyaim netovábbja hát, hogy őt megláthassam.”

Aladdin törte a fejét, töprengett, mi módon érhetné el, hogy meglássa a szultán leányát, Badr el-Budúr hercegnőt. Végül a legjobbnak vélte, ha a fürdőház ajtaja mögé áll lesbe, hogy meglássa arcát, amint oda bemegy. Abban a szempillantásban már indult is a fürdőház felé, és egy ajtó mögé bújott, olyan helyre, ahol senki fia meg nem láthatta. Azalatt a hercegnő fölkelésüktől, átvonult a város utcáin, és elért a fürdőházig. Mikor odaért, a bejáratnál felemelte arcáról a fátyolt. És arca olyan tündöklő szép volt, mint drágagyöngy vagy a naptól sugárzó égbolt. Olyan volt, mint ahogy azt a költő, egy hozzá hasonló szépségről szólva, megénekelte:

Bűvös, sötét szemén villámló fénysugár,
Az ő orcáin nyílik a legszebb rózsaszál.
Haja kibontva leng, mint éjszín fergeteg,
Szűz homlokán derű és tiszta fény remeg.

Amint hát fátylát arcáról fellebbentette, és Aladdin megpillantotta, így szólt magában: „Valóban, alakja dicséri a Mindenhatót, aki őt megalkotta. Magasztaltassék Ő, aki teremtette és ezzel a szépséggel és bájjal ékesítette.” Aladdint elhagyta ereje, amint a hercegnőt bámulta, megzavarodtak gondolatai, szeme elhomályosodott, és szerelem töltötte be egész szívét. Aztán hazament, egészen magánkívül nagy elragadtatásban. Anyja szólt hozzá, de ő se nem kérdezett, se nem beszélt. Anyja behozta az ebédet, de Aladdin még mindig szótlanul, mozdulatlanul meredt maga elé. Ekkor az anyja megszólította: „Fiam, mi történt veled? Fájd valamid? Mondd, valami baj történt veled? Nem olyan vagy, mint rendesen. Szólok hozzád, te meg nem is felelsz!” Aladdin pedig eddig azt hitte, hogy minden nő olyanforma, mint az ő anyja, és bár hallott Badr el-Budúr hercegnőnek, a szultán leányának szépségéről, nem is sejtette, mi az igazi szépség és bájosság. Anyja felé fordult, és csak annyit mondott: „Hagyj, kérlek!” De anyja unszolta, hogy jöjjön enni, odament hát, és evett egy keveset. Aztán lefeküdt az ágyára, és gondolatokba mélyedt, míg csak rá nem reggeledett. Másnap is ugyanilyen szótlan és elgondolkozó maradt. Anyja nagyon aggódott a fia miatt, és mert nem tudta, mi történt vele, azt hitte, talán beteg; odament hozzá, és ilyen szavakkal kérdezgette: „Ha fáj valamid, fiam, vagy valamit érzel, szólj, hadd menjek orvosért. Éppen most van itt a városunkban Arábia földjéről egy orvos, akit a szultán hozatott ide, az igen ügyes orvos hírében áll. Ha beteg vagy, elmegyek és elhívom hozzád.” Amikor Aladdin meghallotta, hogy anyja orvost akar hívni hozzá, azt mondta: „Édesanyám, egészséges vagyok, nem vagyok én beteg. Hanem az történt velem: azt hittem, minden asszony olyan, mint te; de tegnap megláttam Badr el-Budúr hercegnőt, a szultán leányát, amint a fürdőbe ment.”

És elbeszélte neki szép sorjában mindent, ami vele történt, és így fejezte be: „Hallottad talán, hogy a kikiáltó kihirdette, hogy senki a boltját ki nem nyithatja, sem az utcán nem tartózkodhat, hogy Badr el-Budúr hercegnő a fürdőbe mehessen. De én megláttam, hogy ő milyen; mert amikor a fürdőház ajtajához ért, fölemelte fátylát az arcáról. De amint én az arcát

és gyönyörű alakját megpillantottam, forró szerelem lángolt fel bennem, ó, anyám, és vágytól ég érte az egész testem, és addig nem lelek nyugtot, míg őt el nem nyerem. Úgy gondolom ezért, hogy apjától, a szultántól feleségül kérem, ahogy az illem és törvény előírja.” Aladdin szavainak hallatára anyja azt hitte, megzavarodott elméjében, és így szólt hozzá: „Alláh neve védjen, ó, fiam! Úgy látszik, elvesztetted az eszedet, gyermekem. Engedd, hogy megint visszavezesselek a helyes útra, és ne viselkedjél úgy, mint aki megháborodott!” - „Nem, édesanyám - kiáltott fel Aladdin -, nem vesztettem el az eszemet, és nem vagyok a bolondok közé való! A te szavaid semmit sem változtatnak azon, amit az elmémben forgatok. Addig nem nyugszom, míg szívem vérét, a szép Badr el-Budúr hercegnőt el nem nyerem. Megkérem a kezét apjától, a szultántól.” - „Jaj, fiam - felelte anyja -, az életemre könyörgök hozzád, ne ejts ilyen szavakat, hogy meg ne hallja senki, és bolondnak ne tartson! Tégy le erről az örültségről. Ugyan ki bátorodik és merészel a szultánhoz ilyen kéréssel fordulni? Azt se tudom, hogy csinálnád, hogy ezt a kérésedet a szultán tudomására hozd, ha ugyan igazán komolyan mondtad, amit mondtál. Ki által akarod a kezét megkérni?” Aladdin most így felelt: „Ki mászt küldenek leánykérőbe, amíg te itt vagy? Ki van hűségesebb barátom nálad? Azt kívánom, hogy te magad kérd meg a leány kezét számomra!” - „Fiam! - kiáltott föl az anya. - Alláh mentsen meg ettől! Tán én is megháborodtam, mint te? Verd ki ezt a fejedből, gondold meg, kinek a fia vagy! Gyermekem, a város legszegényebb és legalacsonyabb sorsú szabója volt apád, én, anyád is szegény ember gyermeke vagyok. Hogy merészeled feleségül kérni a szultán leányát, akit apja még király vagy szultán fiának se kegyeskedik adni, csak akkor, ha hatalomra, rangra és tekintélyre hozzá hasonló; ha csak egy fokkal alacsonyabban áll, már nem adja neki a lányát.”

Aladdin várt, míg anyja befejezte a beszédét, azután így szólt: „Édesanyám, amit te elmondtál, azt mind tudom; azt is tudom, hogy szegény ember gyermeke vagyok. De szavaid soha el nem téríthetnek elhatározásomtól. Könyörgök neked, hogy ha a fiad vagyok és szívednek kedves, tedd meg nekem ezt a kegyet; másképp elvesztesz engem, a halál hamarosan rám talál, ha szívem választottjánál nem érhetem el a célomat.” Anyja ezekre a szavakra bánatában elsírta magát, és így szólt: „Fiam, én az anyád vagyok, több gyermekem nincsen, te vagy a szívem vére, csak te. A legnagyobb vágyam, hogy boldognak lássalak és megházasítsalak, és ha akarod, keresek neked feleséget a rangunkbeliek között. De azok mindjárt azt kérdik majd, van-e mesterséged vagy birtokod, foglalkozásod, vagy kerted, amiből meg lehet élni? Mit feleljek akkor nekik? Hisz ha még az olyan embereknek, akik magunkfajta szegények, azoknak se felelhetek meg, hogy merészelhetnék leánykérőbe menni Kína királyához, akinél nagyobb nem volt és nem lesz? Gondold meg ezt, fontold meg elmédben! És ki kérheti meg a hercegnőt egy szabó fia számára? Jól tudom, hogy ha csak szólok is róla, tetézem a szerencsétlenségünket, mert nagy haragra gerjedhet a szultán; bizony, talán még halált is hoz rám meg rád. Hogy is ragadtathatnám magamat ilyen veszélyes és vakmerő tetre? Ugyan mi módon kérhetném meg én a szultántól leánya kezét? Hogy juthatok be hozzá? És mit feleljek, ha kérdeznek? Talán majd bolondnak is tartanának. És mondjuk: odamennék és kérném, hogy a szultán színe elé kerüljek, micsoda ajándékot vinnék őfelségének? Igen, gyermekem, tudom, hogy a szultán nyájas, hogy senkit el nem utasít, aki hozzá fordul, és igazságért vagy kegyelemért könyörög, vagy a védelmébe ajánlja magát, vagy adományt kér, mert ő jóságos és kegyes boldog-boldogtalanhoz; de csakis azt részesíti kegyeiben, aki érdemes rá, aki hősi tettet vitt véghez a harcban, vagy aki megvédte az ő országát. De te, fiam, szólj, milyen nagy tettel vittél véghez a szultán vagy az állam javára, hogy a kegyelemnek ilyen jelét érdemeld ki? Arra a kegyre, amelyet áhítasz, nem vagy méltó, és lehetetlen, hogy a király megadja neked. Aki a királyhoz közelít, és jóindulatát szeretné elnyerni, annak olyan ajándékot kell vinnie számára, amely méltó az ő magas személyéhez, ahogy már előbb is megmondtam. Hogy is volna lehetséges, hogy odamerészkedj a szultánhoz, és odaállj elébe, hogy feleségül

kérd a lányát, anélkül, hogy őfelségéhez illő ajándék volna nálad?” - „Édesanyám - válaszolta Aladdin -, színigaz, amit mondasz, és okoskodásod a lehető leghelyesebb. Minderre gondolnom kellett volna, amire emlékeztetsz. De hiába, ó, anyám, a szultán leánya, Badr el-Budúr hercegnő iránt a szerelem olyan mélyen nyomult a szívembe, hogy nem lelek nyugtot, míg az enyém nem lesz. Emlékeztetél valamire, amiről megfeledkeztem, de éppen ez bátorít fel arra, hogy általad a leánya kezét megkérjem. Azt kérde, anyám, miféle ajándékom volna, hogy a királynak, a népek szokása szerint, felajánljam. Nos hát, van énnekem ajándékom, van adományom, és azt hiszem, egyetlen király sem bír hozzá foghatóval, de még hozzá hasonlóval sem. - Aladdin aztán így folytatta: - Édesanyám, emlékszel azokra az üveggyöngyökre, melyeket a barlangból hoztam? Amit én üvegnek meg kristálynak tartottam, az csupa drágakő. Úgy vélem, a világ összes királyainak sincs egy olyan köve sem, amely az én drágaságaimnak a legkisebbikével is vetekedne. Forogtam az ékszerészek között, és megtanultam, milyen becsesek azok a drágakövek, amelyeket a kincsesbarlangból magammal hoztam a zsebeimben. Kérlek, hozd ide a porcelán tálunkat, hadd töltsen meg ezekkel a drágakövekkel, te pedig ajándékul vidd el a szultánnak. Biztos vagyok benne, hogy ezzel könnyebb lesz a feladatod, ha a szultán előtt állsz, és előadod neki az én kérésemet. De ha te nem akarsz segítségemre lenni abban, hogy célomat Badr el-Budúr hercegnőnél elérjem, akkor tudd meg, anyám, hogy meg kell halnom. Légy nyugodt az ajándék miatt, mert az a legbecsesebb drágakövekből áll. Hidd el, anyám, én sokat jártam az ékszerészek bazárjába, és láttam, hogy olyan drágaköveket, amelyek a mieinket még negyedrészen sem közelítik meg értékben, olyan magas összegekért adtak el, hogy emberi ész föl se tudta fogni. Amikor ezt láttam, mindjárt mondtam magamban, hogy a mi ékköveink egész különösen értékesek lehetnek. Ezért kelj föl, édesanyám, ahogy kértelek, hozd ide azt a porcelán tálát, amelyiket említettem, hadd rakjunk bele egypárat ezekből az ékkövekből, és lássuk, hogy mutatnak benne.” Ekkor Aladdin anyja ment, és elhozta a porcelán tálát, közben pedig azt mondta magában: „Hadd lássam, igaz-e vagy sem, amit fiam ezekről a kövekről beszél!” Anyja elébe tette a tálát, Aladdin pedig előszedte a drágaköveket a zacskóból, és a tálra rakta őket, egyre csak gyűltek, gyűltek a legkülönbözőbb fajta ékkövek, míg a tál meg nem telt. És amikor egészen tele volt, a fiú anyja rápillantott a tálra; de nem tudta sokáig nézni, mert pislognia kellett, úgy csillogtak-villogtak a drágakövek, és olyan fénnel szikráztak. Ez ugyan megzavarta, de még mindig nem győzte meg arról, hogy valóban olyan nagyon becsesek-e a kövek. Annyit mindenesetre bevallott magának, hogy a fiának igaza lehet: ilyesmi nincsen a király birtokában sem. Ekkor Aladdin hozzá fordult, és így szólt: „Látod, anyám, hogy ez a szultán számára is nagy ajándék? Biztos vagyok benne, hogy nagy megbecsülésben részesít majd téged, és kellő tisztelettel fogad, és most, édesanyám, nem lehet már semmi kifogásod: ezért légy szíves, fogd ezt a tálát, és menj vele a palotába.” - „Jól van, fiam - felelte az anyja -, ez az ajándék drága és értékes, és valóban senkinek sincsenek ehhez fogható ékszerei, úgy, ahogy mondtad. De kinek van bátorsága, hogy a szultánhoz közelítsen, és tőle leányának, Badr el-Budúr hercegnőnek a kezét megkérje? Hogy merészném én azt mondani: »A leányodat kívánom«, ha azt kérdezi tőlem, mi a kívánságom. Nem, nem, fiam, torkomon akadna a szó. És még ha Alláh erőt is adna arra, hogy annyi bátorságot vennék, hogy kimondjam: »Szeretném, hogy lányodnak, Badr el-Budúr hercegnőnek az én Aladdin fiammal kötött házassága révén, nászom legyél«, úgyis bolondnak tartanának, és szégyenszemre kikergetnének. Arról nem is szólok, hogy halálos veszélybe is juthatnék, nemcsak én, hanem te is. De ezek ellenére is, fiam, a kedvedért összeszedem a bátorságomat és elmegyek. És ha a király az ajándék miatt szívesen fogad, akkor talán elő merem neki adni a kérésedet. De ha megkérdi a szultán, mekkora a birtokod meg a jövedelmed, ahogy ez már szokás az emberek között, mit feleljek akkor neki?” De Aladdin így válaszolt: „Lehetetlen, hogy a szultán ezt kérdezze, ha meglátja a drágaköveket és pompájukat. Ezért ne legyen gondod arra, ami úgysem történik meg, hanem csak készülj, vidd

el neki ezeket a kincseket, és kérd meg tőle a lánya kezét. Ne ülj már itt gondba merülve, és ne tépelődj ezen a dolgon. Hiszen tudsz már jó ideje a lámpáról, tudod, hogy az gondoskodik az életünk fenntartásáról, és megszerez nekem mindent, amit kívánok tőle. Remélem, hogy segítségével azt is tudni fogom, mit feleljek a szultánnak, ha erről kérdez.”

Ilyen beszédek között töltötte Aladdin és az anyja az egész éjszakát. Mikor aztán reggel lett, az anyja összeszedte a bátorságát. Fia megmagyarázta neki, milyen erő lakozik a lámpában, és biztosította, hogy a lámpa mindent megszerezhet nekik, amit csak kívánnak. Mikor Aladdin látta, hogy anyjának visszatér a bátorsága, mivel felvilágosította a lámpa varázserejéről, megijedt, hogy anyja majd beszél erről az embereknek, és így szólt hozzá: „Őrizkedjél attól, anyám, hogy a lámpáról és bűvös erejéről bárkinek is szólj; mert a lámpa a mi legnagyobb kincsünk. Jól vigyázz, hogy senki emberfiának ki ne fecsegd, hogy el ne veszítsük, és azt a boldog életet, amit neki köszönhetünk, soha el ne kelljen adnunk!” Anyja ezt felelte neki: „Ettől nem kell tartanod, fiam.”

Most fogta a drágaköves tálat, finom kendőbe göngyölte, és kora hajnalban útnak indult, nehogy a legnagyobb forgalom idején érjen a fogadóterembe. Mikor megérkezett a palotába, még nem voltak mind együtt az ország nagyjai, és láthatta, amint a vezír és a birodalom néhány előkelősége a szultán palotájának csarnokába lép. De hamarosan megtelt a terem vezírekkel, az ország nagyjaival és vezető embereivel, az emírekkel és egyéb magas rangú személyekkel. Kis idő múlva aztán megjelent a szultán, és a vezírek és egyéb országnagyok és előkelőségek tisztelegtek előtte. Az uralkodó leült a díszteremben a királyi trónusra, a jelenlevők pedig keresztbe tett karral álltak előtte, és várták parancsát, hogy leülhessenek. Amikor megadta a jelt, mindenki a helyére ült. Aztán előadták a szultánnak a vitás eseteket, ő pedig annak rendje-módja szerint ítélkezett felettük, míg a gyűlés véget nem ért. Ekkor a király fölemelkedett, visszatért a palotába, a többi ember pedig útjára ment. Aladdin anyja a nagy tömeg előtt érkezett, úgyhogy még beléphetett; de mivel senki sem szólította, egy hanggal sem, hogy a szultán elé vezesse, állva maradt egy helyben, míg csak a szultán föl nem kelt, palotájába nem ment, és a többiek szét nem széledtek. Mikor látta, hogy a szultán elhagyta a trónját, és a háremébe tart, ő is felkerekedett, és hazafelé indult. Amint Aladdin megpillantotta édesanyját a tállal a kezében, tudta, hogy valami nincs rendben; de addig nem akart kérdezni semmit, amíg az asszony benn, a házban, a tálat le nem tette, és magától el nem beszélte, ami vele történt. Végül így szólt: „Kedves fiam, dicsértessék Alláh, amiért elég bátorságom volt, és helyet kerestem magamnak a díszteremben. És ha nem is volt lehetséges, hogy a szultánnal beszéljek, holnap, ha a magasztos Alláh is úgy akarja, beszélni fogok vele. Ma nagyon sok ember volt ott, akinek, éppúgy, mint nekem, nem jutott alkalma a szultánnal beszélni. De ne csüggedj, fiam, holnap biztosan beszélek vele, hogy megtegyem a kedvedet; lesz, ami lesz!” Aladdin anyja szavaira igen megörült, bár túláradó szerelmében és Badr el-Budúr hercegnő utáni vágyakozásában óráról órára várta a döntést. Mégis türelmet erőszakolt magára, és így várakoztak mind a ketten másnap reggelig. Ekkor az anyja megint felkerekedett, és elindult a tállal a szultán tanácstermébe. De a termet zárva találta, és mikor az embereknél kezdősködött, azt mondták neki: „A szultán hetenként csak háromszor tart államtanácsot.” Így hát megint csak dolgavégezetlenül tért haza.

Most már mindennap elment a palotába. Ha látta, hogy gyülekezet van, odaállt a tanácssterem elé, amíg minden véget nem ért, aztán hazaindult. Ezt tette egy álló héten át. Hanem a szultán egyszerre csak figyelmes lett rá, és mikor a hét utolsó napján az asszony megint elment, és mint rendesen, ott állt a tanácssterem előtt, amíg a tanácskozás véget nem ért, anélkül, hogy elő mert volna lépni és egy szót is szólani, a szultán, a hárembe menet, e szavakkal fordult a kísérő nagyvezírhez: „Vezír, hat-hét nap óta mindig itt látom ezt az öregasszonyt. Eljön minden gyülekezetre, és azt is látom, hogy valamit hordoz a köpenyege alatt. Tudod, ó, vezír, ki ez az

asszony, és mi a kérése?” - „Ó, urunk és szultánunk - válaszolta a vezír -, rövid az asszonyok esze; talán azért jön, hogy az urát vagy valami hozzátartozóját nálad bepanaszolja.” De a szultán nem érte be a vezír feleletével, hanem meghagyta neki, hogy ha az asszony megint eljönne a gyűlésteremhez, vezesse a trónusa elé. A vezír nyomban a fejére tette a kezét, és így szólt: „Hallom és engedelmeskedem, ó, urunk és szultánunk!”

Aladdin anyja már szinte megszokta, hogy mindennap eljárjon a tanácsterembe, és ott szemtől szembe álljon a szultánnal. Szomorú és kimerült volt, de fia, Aladdin kedvéért semmibe vett minden fáradságot. A következő alkalommal megint bement tehát a tanácsterembe, és odaállt a szultán szeme elé. Amikor az észrevette, megparancsolta vezírjének: „Hiszen ő az, akit a múltkoriban említettem, vezesd ide elébem, hogy meghalljam az óhaját, és ítélek a dolgában.” A vezír tüstént odament, és odavezette Aladdin anyját a trón elé. Mikor az öregasszony az uralkodó előtt állott, meghajolt előtte, hatalmat és hosszú életet meg szerencsét kívánt neki, és megcsókolta előtte a földet. „Asszony - kezdte a szultán -, hány napja látlak már a tanácsterembe járnival, és nem szólsz egy szót sem! Nyilatkozz hát, van-e valami kérésed, hogy teljesítsem!” Aladdin anyja megint megcsókolta a földet, és az ég áldását kérte a királyra; aztán így szólt: „Úgy van; fejedre, ó, idők legnagyobb királya, kérésem van. De mindenekelőtt kegyeskedjél ígéretet tenni, hogy semmi bántódásom nem lesz, ha óhajomat urunk és szultánunk füléhez juttatom; mert lehet, hogy felséged különösnek fogja találni a kérésemet.” A szultán most már szerette volna tudni, micsoda kívánsága lehet; természetből is igen jóságos ember volt, biztonságot ígért hát neki, és megparancsolta, hogy a nagyvezír kivételével mind a jelenlevők menjenek ki. Ekkor e szavakkal fordult az asszonyhoz: „Add elő az ügyedet, a felséges Alláh védelme alatt állsz.” - „Ó, idők legnagyobb királya - válaszolta az asszony -, a te bocsánatodért is esedezem.” - „Alláh bocsásson meg neked!” - válaszolta a szultán, és a nő így folytatta: „Ó, urunk és szultánunk, van egy fiam, Aladdin a neve. Egy napon hallotta, amint a kikiáltó kihirdette, hogy senki a boltját ki ne nyissa, se a város utcáin ne mutatkozzék, mert Badr el-Budúr hercegnő, urunk, szultánunk leánya, a fürdőházba indul. Mikor fiam ezt hallotta, igen szerette volna őt meglátni, és elrejtőzött egy olyan helyre, ahonnan jól szemügyre vehette, a fürdő ajtaja mögé bújt el. És amikor a hercegnő jött, meglátta őt, és még jobban is meglátta, mint ahogy akarta. Mert attól a pillanattól fogva, ó, idők királya, a mostani percig, nem öröm neki az élet, és arra kért engem, kérjem meg tőled a hercegnő kezét, add hozzá feleségül. Lehetetlen volt, hogy ezt a gondolatot kiverjem a fejből, mert a hercegnőért égő szerelme úgy rabul ejtette a szívét, hogy még azt is mondta nekem: »Tudd meg, anyuskám, hogy ha vágyam nem teljesül hamarosan, akkor biztosan nemsokára meghalok.« Elnézésért és bocsánatért esedezem felségednél ezért a vakmerő vállalkozásért a magam és az ő nevében. Ne vedd nekünk rossz néven.” Mikor a király ezeket a szavakat végighallgatta, elmosolyodott - mivelhogy jóságos úr volt - és megkérdezte: „Hát az micsoda, amit magaddal hordasz? Micsoda batyu?” Amint Aladdin anyja látta, hogy a szultán nem haragudott meg, hanem mosolyog, mindjárt kibontotta a kendőt, és odanyújtotta neki a drágaköves tálat. A szultán ránézett a tálra, levette róla a kendőt, és egyszerre csak mintha az egész csarnokot csillárok és karos gyertyatartók borították volna fénybe. A szultánt szinte elkápráztatta és megzavarta az ékkövek fénye, és elcsodálkozott pompájukon, nagyságukon és szépségükön. Így kiáltott fel: „Ezekhez a drágaságokhoz hasonlót még sohasem láttam, olyan szépek, olyan nagyok és olyan remekek. Azt hiszem, kincseskamráimban egyetlenegy sincs hozzájuk fogható!” És vezírjéhez fordulva, folytatta: „Mit gondolsz, vezír, láttál már életedben ilyen nagy drágaköveket?” A vezír azt felelte: „So-hase láttam, urunk, szultánunk, és azt sem hiszem, hogy uram és királyom kincseskamráiban csak egy kő is akadna, amely nagyságra ezeknek a drágaköveknek a legkisebbjével is vetekednék.” A király most így szólt: „Valóban, aki ilyen ékköveket ajándékoz nekem, az megérdemli, hogy leányom, Badr el-Budúr férje lehessen; mert ahogy látom, senki erre nem

méltóbb nálánál.” Mikor a vezír a szultánnak ezeket a szavait hallotta, a nyelve majd megbénult bánatában; mély szomorúság szállta meg, mert a király ígéretet tett neki, hogy az ő fiához adja leányát feleségül. De rövid gondolkozás után megszólalt: „Ó, idők királya, bocsáss meg! Felséged megígérte nekem, hogy Badr el-Budúr hercegnő az én fiamé lesz. Kérésem az, hogy magasságos felséged jósága háromhónapi haladékot engedélyezni kegyeskedjék! Alláh akaratából fiam ajándéka még nagyszerűbb lesz, mint ez itt!” Bár a király jól tudta, hogy ez sem a vezírnek, de még a leghatalmasabb királynak sem lehet módjában, jóságában kegyeskedett háromhavi haladékot megengedni, úgy, ahogy a vezírje kérte. Aztán megint Aladdin öreg édesanyjához fordult, és így szólt hozzá: „Menj fiadhoz, és mondd neki, hogy szavamat adom rá: leányomat neki szánom; de előbb el kell készíttetnem a kelengyét, és megtennem a szükséges előkészületeket: ezért várjon türelemmel még három hónapig.” Amint Aladdin anyja ezt a választ megkapta, köszönetet mondott a szultánnak, imát mondott a jövőért és elment; csak úgy röpült, amíg haza nem ért, és be nem lépett. Fia, Aladdin, anyja mosolygó arcának láttára megörült, hogy jó hírt hoz neki, annál is inkább, mert ezúttal olyan hamar visszajött, nem maradt el olyan sokáig, mint máskor, és a tálat sem hozta vissza. Elhalmozta kérdéseivel: „Édesanyám, Alláh akaratából jó hírt hozol nekem? A becses drágakövek megtették a hatásukat? Jól fogadott a szultán, kegyes volt-e hozzád, és elfogadta-e a leánykérést?” Most az asszony mindent elbeszért, hogyan fogadta a szultán, mennyire elámult a drágakövek nagyságán és pompáján, a vezír nemkülönben, és így fejezte be szavait: „Megígérte nekem a szultán, hogy a leánya a tied lesz, de a vezír valamit beszélt vele titokban, még mielőtt az ígéretet tette. Aztán pedig, miután a vezír titokban tárgyalt vele, háromhónapi haladék után ígérte ide a leányt; félek, hogy a vezír rosszban töri a fejét, és másra akarja a királyt rábeszélteni.” Mikor Aladdin anyjától meghallotta, hogy a szultán három hónap múlva hozzá akarja adni a lányát, víg kedvvel és boldogan mondta: „Ha a szultán három hónap múlva hozzám adja, az ugyan hosszú idő; de azért nagyon boldog vagyok.” És szívből megköszönte anyjának a fáradságát. Így szólt hozzá: „Alláhra, édesanyám, úgy érzem, mintha sírban feküdtem volna, és te onnan húztál volna ki engem. Magasztalom a felséges Alláht, mert most bizonyos vagyok abban, hogy nincs a világon senki, aki gazdagabb vagy boldogabb volna, mint én!”

Azután várakozott, míg a három hónaptól kettő el nem múlt. Ekkor egy nap Aladdin anyja a bazárba indult, olajat vásárolni; de zárva talált minden bazárt, az egész várost pedig fel-díszítve, és látta, hogy a lakosság gyertyákat és virágokat rakott az ablakába. Azután látta, hogy a katonák, az őrség és az agák ünnepélyes díszmenetben vonulnak fel, égő fáklyákkal és gyertyákkal. Elcsodálkozott ezen a szokatlan készülődésen, bement az egyik olajkereskedésbe, mely nyitva volt, és olajat vásárolt. Megkérdezte az olajkereskedőt: „Életedre, bácsikám, mondd már meg, mi történik ma a városban, hogy mindenki ünneplőben van, a bazárok meg a házak föl vannak díszítve, és a csapatok felvonulnak?” - „Asszonyom - felelte az olajkereskedő -, talán idegen vagy, és nem ebből a városból való?” - „Dehogy - mondta -, idevaló vagyok.” A kalmár folytatta: „Azt mondd, helybeli vagy, és még azt se tudod, hogy a nagyvezír fia ma este üli lakodalmát Badr el-Budúr hercegnővel, a szultán leányával? Most van éppen a fürdőházban, és ez a sok emír és katona az ő díszkísérete; várják, amíg kijön a fürdőből, aztán ünnepélyes menetben viszik a szultán leányához a palotába.”

Aladdin anyja e szavak hallatára igen elbúsult, és nem tudta, hogy is mondja el fiának ezt a szomorú hírt: mert szegény fia óráról órára csak a három hónap leteltét várta. Tüstént hazament, besietett fiához, és így szólt: „Fiam, újságot mondok neked, de az én szívemet nyomja a bánat, amit híremmel neked okozok.” - „Szólj, micsoda hír az?” - kérdezte a fia. Anyja folytatta: - „A szultán nem tartotta be, amit Badr el-Budúr hercegnőt illetően ígért nekem. Ma este ünnepli a vezír fia vele a lakodalmát. Már elejétől fogva gyanakodtam, fiam,

hogy a vezír el akarja téríteni a szultánt elhatározásától, mondtam is neked, hogy előttem titokban suttogott vele.” Aladdin most megkérdezte: „Hogyan tudtad meg, hogy a vezír fiának ma lesz az esküvője Badr el-Budúr hercegnővel, a szultán leányával?”

Az anyja elbeszélte neki mindent, amit tapasztalt, hogy micsoda díszben találta a várost, mikor olajat vásárolt, hogy az agák meg az ország nagyjai ünnepélyes menetben várakoztak, míg a vezír fia előjön a fürdőből, és hogy ma lesz a nászéjszakája. Mikor Aladdin ezt meghallotta, keservében forró láz öntötte el. De mindjárt eszébe jutott a lámpa, és nagy bizakodva így szólt anyjához: „Életedre, édesanyám, úgy hiszem, a vezír fiának nem lesz olyan örömben része, mint gondolod. De most hallgassunk erről! Tálald föl a vacsorát, hadd együnk. Aztán bemegyek a szobácskámba és majd rendbe jön minden.”

Aladdin vacsora után bement kis szobájába, becsukta maga után az ajtót, elővette a lámpát és megdörzsölte. Rögtön megjelent előtte a szellem és megszólalt: „Parancsolj velem, mit óhajtasz, mert én a szolgája vagyok annak, aki a lámpát kezében tartja; én és a lámpa többi szolgál-szellem.” Ekkor Aladdin így szólt: „Halljad, én a szultántól feleségül kértem a leányát, ő pedig megígérte, hogy három hónap múlva hozzám adja. Ígéretét nem váltotta be; a vezír fiának adja a leányát, és az ma este akarja vele a lakodalmát megülni. Azt parancsolom hát neked, ha hű szolgája vagy a lámpának, hogy amikor ma éjjel látod, hogy a menyasszony és a vőlegény együtt nyugovóra térnek, hozd őket fekvőhelyestül ide erre a helyre. Ezt kívánom én tőled.” A márid így felelt: „Hallom és engedelmeskedem! Ha van még más parancsod is, szólj, mit óhajtasz.” De Aladdin így válaszolt: „Most mást nem kívánok, mint amit már megmondtam.”

A szellem eltűnt, Aladdin pedig visszament anyjához, hogy együtt töltsék az este hátralevő óráit. Mikor aztán közeledett az az idő, amelyben a szellem jöttét várta, fölkelt és bement szobácskájába. Alig ért oda, a szellem már hozta is az új párt, ágyastul. Aladdin boldog volt, mikor megpillantotta őket, és így szólt a szellemhez: „Vidd innen ezt az akasztófárávalót, és tedd le az árnyékszékben!” Abban a szempillantásban megragadta a szellem a vezír fiát, és az árnyékszékbe tette le: de mielőtt otthagytá volna, rálehelte, amitől a vezír fia megdermedten, nyomorúságos állapotban maradt ott. Ekkor a szellem ismét ott termett Aladdinnál, és megkérdezte tőle: „Ha van még más óhajod, szólj!” Aladdin ezt felelte: „Reggelre itt légy megint, és vidd vissza őket a helyükre!” - „Hallom és engedelmeskedem” - szólt a szellem és eltűnt. Aladdin maga sem gondolta volna, hogy ilyen jól sikerül majd minden. És most, hogy Badr el-Budúr hercegnőt itt látta a maga házában, bár jó ideje forró szerelem emésztette, mégis megtartóztatta magát, és így szólt hozzá: „Ó, szépek úrnője, ne hidd, hogy azért hozattalak ide, hogy becsületedet meggyalázzam. Távol legyen tőlem! Nem! Csak azt nem akartam, hogy másnak legyen öröme benned; mert atyád, a szultán, énnekem ígért feleségül. Nyugodj hát zavartalanul!”

Amikor Badr el-Budúr hercegnő, a szultán leánya ebben a szegényes és sötét helyiségben találta magát, és Aladdin szavait meghallotta, ijedelem és rémület fogta el. Úgy meg volt zavarodva, hogy feleletet sem tudott adni. Ekkor Aladdin levetette felső ruháit, egy kardot fektetett kettőjük közé, és ugyanazon a fekhelyen lenyugodott; de semmi illetlent nem cselekedett; hisz nem akart egyebet, mint a királylány házasságát a vezír fiával meggátolni. Badr el-Budúr hercegnőnek igen rossz éjszakája volt, egész életében nem emlékezett rosszabbra. A vezír fia pedig az árnyékszékben feküdt, és annyira félt a szellemtől, hogy moccanni sem mert. Reggelre kelve Aladdin meg sem dörzsölte a lámpát, amikor a szellem megjelent előtte, és így szólt hozzá: „Uram és parancsolóm, ha kívánsz valamit, szólj, hogy én szívesen és örömmel teljesíthessem!” Aladdin ezt felelte neki: „Menj, vidd vissza a menyasszonyt és vőlegényt a helyükre!” A szellem egy pillanat alatt teljesítette a parancsot, a

vezír fiát Badr el-Budúr hercegnő mellé fektette, elvitte és visszatette őket helyükre, a palotába, úgy, ahogy előbb voltak, és mindezt nem látta senki; de ők majd meghaltak félelmükben. Alig tette le őket a szellem a helyükre, már meg is jelent a szultán a leányánál látogatásra. A vezír fia meghallotta, hogy nyílik az ajtó, gyorsan fölkel a fekhelyről, mert tudta, hogy csak maga a szultán léphet be ide. Igen neheze esett a felkelés, szeretett volna még melegedni, mert hisz csak épp az imént került ki az árnyékszékből. De föltápászkodott, és felvette ruháit.

Mikor a szultán belépett leányához, Badr el-Budúr hercegnőhöz, homlokra csókolt, jó reggelt kívánt neki, és megkérdezte tőle, meg van-e elégedve ifjú férjével. De a hercegnő semmit sem felelt. A szultán ekkor haragos szemekkel nézett rá, még többször szólt hozzá, de a hercegnő csak hallgatott, és egyetlen szót sem felelt. A szultán most megfordult és elment. Aztán a királynéhez ment, és elpanaszolta neki Badr el-Budúr hercegnő egyetlen viselkedését. A királyné meg akarta gátolni, hogy a szultán szívében harag támadjon a hercegnő ellen, és azt mondta neki: „Ó, idők királya, így van ez sokszor az új házasságoknál; a nászéjszaka utáni napon szégyenlősek, szemérmesen húzódoznak. Ne vedd tőle rossz néven; pár nap múlva majd magához tér, és megint rendesen beszél az emberekkel. De most, ó, idők királya, a szemérem tartóztatja, hogy beszéljen. Elmegyek hozzá, megnézem, hogy van.”

A királyné felöltötte ruháit, és leányához, Badr el-Budúr hercegnőhöz indult. Odalépett hozzá, jó reggelt kívánt neki, és megcsókolt a homlokát; de a hercegnő egy árva szót se szólt. A királyné erre azt gondolta magában, hogy lányával valami különös dolog történhetett, ami így feldúlta, mert megkérdezte tőle: „Édes lányom, mi oka, hogy így viselkedel? Mondd el már, valami bajod van talán? Eljöttem hozzád jó reggelt kívánni, és még csak nem is felelsz!” Ekkor Badr el-Budúr hercegnő felemelte a fejét és megszólalt: „Ne haragudj rám, édesanyám! Tudom, hogy udvariasan és tisztességgel kellett volna, hogy fogadjalak most, amikor látogatásoddal megtiszteltél. De kérlek, hallgasd meg a viselkedésem okát, és tudd meg, hogy ez az éjszaka, ami most mögöttem van, életem legszörnyűbb éjszakája volt. Mert alighogy lefeküdtünk, kedves anyám, egyvalaki, akinek az alakját meg sem lehet határozni, fölemelte fekhelyünket, és elvitte egy sötét, piszkos, szegényes helyre.” És Badr el-Budúr hercegnő elmondott anyjának, a királynénak sorjában mindent, amit ezen az éjszakán átélt; hogy vették el mellőle fiatal férjét, hogyan maradt egyedül, hogy jött aztán kisvártatva egy másik ifjú, lepihent a férje helyére, de előbb egy kardot fektetett kettejük közé. Szavait így végezte: „Reggelre kelve megint megjelent az, aki elvitt bennünket, és visszahozott erre a helyre. De alig hozott vissza és hagyott itt bennünket, már jött is atyám, a szultán, abban a pillanatban, amikor hazatértünk. Szívem, nyelvem felmondta a szolgálatot, nem bírtam szultán atyámmal beszélni, olyan hatalmas iszonyat és rémület tartott fogva. Apám talán neheztel rám, ezért kérlek, édesanyám, mondd meg neki viselkedésem okát, kérd, ne vegye rossz néven, hogy nem adtam neki feleletet, és ne gáncsoljon, hanem bocsásson meg.” A királyné, leánya, Badr el-Budúr hercegnő szavai hallatára, így szólt: „Édes lányom, jól vigyázz, hogy erről senkinek egy szót se szólj! Még azt mondhatnák, a szultán leánya eszét vesztette. Jól tetted, hogy atyádnak nem beszéltél róla. Óvakodj, lányom, óvakodj tőle, ne említsd előtte ezt a dolgot!” De Badr el-Budúr hercegnő ezt felelte neki: „Anyám, nem vesztettem még el az eszemet. Mindezt igazában átéltem, és ha nem hiszed, kérdezd meg a férjemet!” - „Hallod-e, lányom - szólt rá a királyné -, üzd ki a fejedből ezeket a bolondságokat; vedd fel a ruháidat, és gyere, tekintsd meg a lakodalmi ünnepségeket: a te kedvedért rendezik a városban, és az egész ország részt vesz bennük. Hallgasd a dobot meg a szép énekszót; nézd, milyen szépen föl van ékesítve minden esküvő napjára, édes lányom!” A királyné hívatta is mindjárt a komornákat, és azok felöltöztették és felékesítették Badr el-Budúr hercegnőt. A királyné pedig bement a szultánhoz, és elmesélte neki, hogy a leányuknak éjjel rossz, zavaros álmai voltak,

és kérte, ne vegye tőle rossz néven, hogy nem felelt a kérdéseire. Azután titokban magához hívatta a vezír fiát, és megkérdezte tőle, mi történt, és hogy van-e igazság Badr el-Budúr hercegnő szavaiban, vagy nem. A vezír fia azonban félt, hogy elveszítheti fiatal feleségét, ezért így válaszolt: „Felséges úrnóm, én nem tudok semmiről, amiről te beszélsz.” Most a királyné meg volt győződve arról, hogy leánya csak rossz álmot látott. A lakodalmi ünnepségek egész napon át tartottak, a táncosnők hajladoztak, kerengtek, énekesnők dalokat zengtek, a hangszerek gyönyörűen összecsengtek, a királyné és a vezír fia pedig nem győzte még magasabbra szítani az ünnepi örömmámort, hogy a hercegnő felviduljon, és rossz kedvét elfelejtse. Megpróbáltak ők bizony ezen a napon mindent, ami csak öröme deríthet, hogy a hercegnő gondolatait eltereljék, és jókedvét visszahozzák. De mindez semmit sem ért, továbbra is hallgatásba mélyedt, és feldúltan csak arra gondolt, ami az éjszaka történt vele. A vezír fia persze még rosszabbul járt, mint ő, mert az árnyékszékben töltötte az éjszakát; hanem ő letagadta az egész történetet, és nem gondolt már a kínlásra, mert félt, hogy elveszíti feleségét és tekintélyét, épp most, mikor mindenki irigyelte nagy szerencsáját, hisz általa olyan magas polcra jutott; azután meg azért sem gondolt rá, mert Badr el-Budúr hercegnő olyan igen bájos és szépséges szép volt.

Aladdin is elment hazulról, és megnézte a városban meg a palotában tartott ünnepségeket; de mosolyognia kellett, mikor az emberek az esküvői ünnepségek pompáját emlegették, és arról beszéltek, micsoda nagy becsületben van része a vezír fiának, és mekkora szerencséje van, hogy a szultán vejévé lehetett. Magában pedig így szólt Aladdin: „Ti persze nem tudjátok, szegény ördögök, mi történt vele ma éjjel; másként bizonyára nem irigyelnének!” Amikor pedig beesteledett, és közeledett a lefekvés ideje, Aladdin bement a szobájába, és megdörzsölte a lámpát; abban a szempillantásban előtte állott a szellem. Amint a szellem előtte állt, Aladdin parancsot adott neki, hogy a szultán leányát fiatal férjével megint hozza ide, mint múlt éjszaka, még mielőtt a férj elveheti a hercegnő leányságát. A szellem nyomban eltűnt, és csak rövid ideig maradt távol, míg elérkezett az idő, akkor megjelent az ágygal együtt, amin Badr el-Budúr hercegnő feküdt a vezír fiával. Aztán ugyanazt tette a fiatalemberrel, mint a múlt éjjel; megragadta, az árnyékszékben letette, és otthagya szörnyű féltében és rémületében dermedten feküdni. Aladdin pedig odafektette a kardot Badr el-Budúr hercegnő és maga közé, és nyugovóra tért. Mikor reggel lett, a szellem megint eljött, visszavitte a házaspárt lakóhelyére, Aladdin pedig kárörömmel gondolt a vezír fiára.

Mikor a szultán reggel felkelt, megint be akart nézni leányához, Badr el-Budúr hercegnőhöz, hogy lássa, úgy csinál-e vele megint, mint tegnap. Amint felöltözött, elment leánya palotájába. Alig nyitott be az ajtón, a vezír fia már ugrott is fel, és hamar öltözni kezdett, pedig csak úgy zörögtek a bordái a hidegtől, mert épp akkor hozta vissza őket a szellem. A szultán bejött, odament leányához, homlokon csókolta, és megkérdezte, hogy van. De észrevette, hogy lánya összeráncolja a homlokát, nem felel, csak mérgesen néz rá, és látszik, hogy nyomorúságos állapotban van. Nagy haragra gerjedt, amiért egy szóra sem érdemesíti őt, és már gyanakodott, hogy talán nincs egészen helyén az esze. Kihúzta a kardját és rárivallt: „Mi bajod van? Vagy megmondod tüstént, mi történt veled, vagy ebben a pillanatban vége az életednek! Így tisztelsz-becsülsz engem, hogy egy szóval sem felelsz, ha kérdezlek?” Amint Badr el-Budúr hercegnő meglátta, hogy apja, a szultán nagyon megharagudott, és kivont kardját tartja a kezében, eloszlott félelme, felemelte a fejét és megszólalt: „Édes jó apám, ne haragudj rám, és ne kövess el dühödben meggondolatlanságot, mert én ártatlan vagyok abban a szörnyűségben, amiben most látsz. Halljad hát, mi történt velem, és bizonyos vagyok benne, hogy ha elbeszélem két utolsó éjszakám történetét, nem fog hibáztatni felséged, és szívből szánni fog, mint ahogy azt szeretetedtől el is várom.” Most Badr el-Budúr hercegnő elmesélte apjának, a szultánnak, mi minden történt vele, és e szavakkal fejezte be beszédét: „Apám, ha nem hiszel

nekem, kérdezd ki a férjemet; ő mindent elmond majd felségednek; mert nekem sejtelmem sincs arról, hogy övele mit csinálnak, amint oldalam mellől elviszik, még azt sem tudom, hova kerül.”

A szultán, leánya szavai hallatára, elszomorodott, és könnyes szemmel dugta vissza kardját hüvelyébe. Leánya fölé hajolt, megcsókolta és ezt mondta neki: „Kedves leányom, miért nem mondtad el ezt már tegnap? Akkor ezt a sok bajt és gondot, amit a múlt éjjel elszenvedtél, távol tarthattam volna tőled. De ne búsulj! Űzd ki fejedből a gondolatokat! Ma estére öröket állítatok be hozzád, hogy megvédjenek, akkor nem történhet veled ilyen szörnyűség.” A szultán ezután visszament palotájába, és rögtön maga elé hívatta a vezírt. Az megjelent, és parancsára várva, a trón elé állt. A szultán megkérdezte tőle: „Mit szólsz ezekhez a dolgokhoz? Fiad nyilván elmondta neked, mi történt vele meg a leánnyal.” - „Ó, idők legnagyobb királya, én se tegnap, se ma nem láttam a fiamat.” Ekkor a szultán közölte vele, mit beszélt el neki leánya, Badr el-Budúr, és hozzátette: „Most az a kívánságom, hogy fiadat kikérdezd a dolgok valódi állásáról, mert lehetséges az is, hogy leányom ijedtében nem is tudja pontosan, mi történt vele. Mégis azt hiszem, hogy az igazságot mondta.”

A vezír rögtön hívatta a fiát, aztán kikérdezte mindenről, amit a szultántól megtudott, hogy igaz-e, vagy sem. Az ifjú felkiáltott: „Ó, édesapám, távol legyen, hogy Badr el-Budúr hercegnő valótlanúságot mondott volna! Nem, minden szó, amit mondott, igaz! Ez a két éjszaka számunkra a legszörnyesebb volt, ahelyett, hogy a boldogság és az öröm éjszakája lett volna. De ami velem történt, az volt a legrosszabb, mert ahelyett, hogy feleségem oldalán pihentem volna, az árnyékszékekben kellett feküdnöm, egy sötét, szörnyű, rossz szagú, átkozott helyen, és a bordáim csak úgy reszkettek a hidegtől.” Az ifjú elbeszélte mindent, és végül hozzátette: „Kedves atyám, könyörgök neked, beszélj a szultánnal, szabadítson meg ettől a házasságtól. Igaz, hogy a szultán vejének lenni nagy tisztesség, méghozzá mikor szívemet Badr el-Budúr hercegnő iránt a szerelem is fogva tartja. De ahhoz már nincs erőm, hogy még egyetlen olyan éjszakát kibírijak, mint ez a két utolsó.”

A vezír igen elbúsult, mert fiának ezzel a házassággal nagy tekintélyt és becsülést akart szerezni. Gondolatokba mélyedt, és tanácstalan volt, mitévő legyen. Nagyon neheze esett lemondani erről a tervéről, hiszen örömeiben már a tíz szentnek is hálafohászt mondott, amiért ilyen nagy boldogság érte. Azt mondta hát fiának: „Várj még, fiam, meglátjuk, mi lesz ma éjjel; öröket állítunk föl számotokra, hogy megvédjenek. Ezt a nagy tisztességet, amiben csupán csak te részesültél, ne engedd ki a kezeid közül!” A vezír otthagyta fiát, visszament a szultánhoz, és jelentette neki, hogy minden, amit Badr el-Budúr beszélt, tiszta igazság. Ekkor a szultán így szólt: „Ha pedig így áll a dolog, nincs többé lakodalom!” És megparancsolta, hogy az ünnepséget tüstént szüntessék be, és a házasságot nyilvánítsák érvénytelennek. A nép, az egész lakosság nem győzött csodálkozni ezen a különös eseményen, főleg, amikor a vezírt meg a fiát a bánattól meg féktelen haragjuktól nyomorúságos állapotban látták a palotából kijönni. Az emberek rögtön kérdezgetni kezdték egymást: „Mi történt? Miért érvénytelenítették az esküvőt, és miért bontották föl a házasságot?” Senki sem tudta, mi történt, csupán az egésznek az elindítója, Aladdin. Ő pedig a markába nevetett. Így hát megsemmisítették a házasságot. Hanem a szultán már nem gondolt és nem emlékezett arra, hogy mit ígért Aladdin anyjának. Éppúgy a vezír sem, és egyikük sem tudta, honnan eredt ez a sajátságos élmény.

Aladdin megvárta a három hónap leteltét, amikor a szultán megígérte, hogy összeadja Badr el-Budúr hercegnővel. A kitűzött idő után nyomban a szultánhoz küldte anyját, hogy megkérje, váltsa be a szavát. Az öregasszony elment a palotába. Amint a szultán belépett a tanácssterembe, és Aladdin anyját meglátta, eszébe jutott ígérete, hogy három hónap leforgása után nőül adja leányát az asszony fiához. Ezekkel a szavakkal fordult hát a vezírhez: „Vezír,

itt van az az asszony, aki a drágaságokat hozta nekem, és akinek szavunkat adtuk, hogy három hónap múlva...! Hozd ide elém legelsőnek azt a nőt!” A vezír odament, és a szultán elé vezette Aladdin anyját. Mikor az asszony a trón előtt állt, mélyen bókolt a szultán előtt, hatalmat, hosszú életet és boldogságot kívánt neki. A szultán megkérdezte, van-e valami kérése, ő pedig azt felelte: „Ó, idők királya, a három hónap, amit ígéreted határidejeként kitűztél, letelt; elérkezett az ideje, hogy leányodat, Badr el-Budúr hercegnőt a fiamhoz hozzáadjad!” A szultán nem tudta, mit csináljon, mert Aladdin anyja, szegényes külseje után ítélve, a legalacsonyabb néposztályhoz tartozott. Pedig az ajándéka igen becses, megfizethetetlen volt. Megint a vezírhez fordult, és így szólt hozzá: „Adj tanácsot, mit tegyek? Igaz, hogy szavamat adtam neki; de világos, hogy szegény emberek, és nem tartoznak az előkelők közé!”

A vezír, aki majd meghalt az irigységtől, és a fia kudarca miatt szörnyűmód ette magát, így gondolkozott: „Micsoda? Egy ilyen koldus fia vegye el a szultán leányát, az én fiam meg eljátszotta ezt a nagy tisztességet?” A szultánnak pedig ezt mondta: „Hatalmas úr, könnyű dolog ezt az idegent távol tartani tőlünk, mert nem méltó felségedhez, hogy leányodat egy sehonnaninak adjad, akiről azt se tudjuk, kicsoda-micsoda.” A szultán megkérdezte: „Mi módon lehetne hát ezt az embert távol tartani, mikor én a szavamat adtam neki?” - „Hatalmas úr - felelte a vezír -, azt tanácsolom, követelj tőle negyven tálat tiszta színaranyból, az mind tele legyen olyan drágakövekkel, amilyeneket az asszony hozott neked, továbbá negyven rabnőt, akik ezeket a tálat hozták, meg negyven rabszolgát.” A király így válaszolt: „Alláhra, vezír, jól beszéltél; ez olyan kívánság, amit semmiképp sem tud teljesíteni, és így szépszerivel megszabadulunk tőle!” Az asszonyhoz pedig így szólt: „Menj és mondd meg fiadnak, hogy megmaradok adott szavam mellett, de csak akkor, ha leányom számára a menyasszonyi ajándékot elő tudja teremteni, mégpedig: kívánok tőle negyven színarany tálat; azok mind meg legyenek töltve olyan drágakövekkel, mint amilyeneket már hoztál nekem; továbbá ezeket negyven rabnő hozza, negyven rabszolga jöjjön utánuk mint kíséret és szolgasereg. Ha fiad mindezt elő tudja keríteni, akkor feleségül adom hozzá a leányomat.”

Aladdin anyja ekkor hazafelé indult, de igen csóválta a fejét, és így szólt magában: „Honnan is szerezhette szegény fiam ennyi tálat meg drágaságot? Tegyük föl, hogy visszamegy a kincsesbarlangba, hoz onnan tálat, és szed drágaköveket a fákról - tegyük fel, hogy ezt mind igazán elhozná, de honnan vegye a rabnőket meg a rabszolgákat?” Így tanakodott magában, míg csak haza nem ért. Aladdin már igen várta; de amint az anyja belépett, így szólt a fiához: „Nem megmondtam, fiam, hogy ne is gondolj arra, hogy valaha is elnyerhesd Badr el-Budúr hercegnőt? Magunkfajta emberek számára tisztára lehetetlenség az!” - „Beszélj, hogy áll a dolog?” - kérdezte türelmetlenül a fia, mire ő folytatta: „Fiam, a szultán igen szívélyesen fogadott, mint ahogy az már szokása, és úgy veszem észre, jó szívvel van irántunk. De az az aljas vezír ellenséged. Mert mikor nevedben úgy szóltam a szultánnak, amint te meghagytad, szóval, hogy már letelt ígéretének a határideje, és mikor azt is megmondtam neki: »Adjad ki most már, felséges uram, a parancsot, hogy Badr el-Budúr hercegnőt Aladdin fiammal összeadják« - akkor odafordult a vezírhez, és mondott neki valamit, az pedig titokzatosan, sűgva felelt neki. És végül a szultán megadta a feleletet.” És elmesélte fiának, mit kíván a szultán, aztán még hozzátette: „Fiam, ő sürgős választ kíván, de félek, nincs válaszunk a számára.”

Aladdin, amint anyját végighallgatta, felkacagott, és így szólt: „Azt mondd, édesanyám, hogy nem tudunk mit felelni, és hogy a dolog igen nehéz! Légy szíves, eredj és hozz valami ennivalót. Evés után, ha az irgalmas Alláh akarja, majd meglátod, mit felelek. A szultán is azt hiszi, mint te: hogy valami hatalmasat követelt, úgyhogy ezzel távol tarthat Badr el-Budúr hercegnőtől; de igazában könnyebb dolgot kért tőlem, mint gondoltam. Hát most csak menj, vásárolj be valami ennivalót, és hagyj magamra, hogy a választ előkészíthessem.”

Ekkor az asszony elment, hogy a bazárban bevásárolja, ami az ebédhez szükséges, Aladdin pedig bement szobácskájába, előszedte a lámpát és megdörzsölte. Abban a pillanatban előtte termett a szellem és megszólalt: „Parancsolom, szólj, mit óhajtasz!” Aladdin ezt felelte: „Megkértem a szultán leányának kezét, feleségül akarom venni. De most a szultán negyven színarany tálat kíván tőlem; mindegyiknek tíz font legyen a súlya, és ugyanolyan drágakövekkel legyen színültig megrakva, mint amilyenek a kincsesbarlang kertjében teremnek. Negyven rabnő vigye ezt a negyven tálat, minden rabnő mellett egy-egy eunuch legyen, tehát összesen negyven eunuch. Azt kívánom hát tőled, hogy mindezt szerezd meg nekem.” - „Hallom és engedelmeskedem” - mondta a szellem. Kis időre eltűnt, aztán már meg is jelent, és hozta a negyven rabnőt, mindegyiket egy-egy eunuch kísérte, a rabnők fejükön vitték a színarany tálat, melyek tele voltak a legbecsesebb drágakövekkel. Aladdin elé vezette őket, és így szólt: „Íme, itt van, amit óhajtottál; most szólj, van-e még valami másra vagy egyéb szolgálatra szükséged?” Aladdin ezt felelte: „Most nem kívánok mást; de ha szükségem lesz valamire, majd hívlak és megmondom.” Ekkora szellem megint eltűnt. Kisvártatva megérkezett Aladdin anyja is, és belépett a házba. Megpillantotta a rabszolgákat és rabnőket, és elámulva kiáltott fel: „Ez mind a lámpa jóvoltából van; Alláh tartsa meg a fiamnak mindörökre!” De még mielőtt köpenyét levetette volna, fia így szólt hozzá: „Anyám, most van itt az idő, még mielőtt a szultán palotájába, a háremébe megy! Vidd hát, amit kívánt, hadd lássa, hogy meg bírok felelni mindennek, amit követelt, sőt tudok még ennél többet is, aztán hadd lássa azt is, hogy a vezírje becsapta, mikor el akarta hitetni vele, hogy valami teljesíthetetlen feladattal lerázhatnak a nyakukról.” Aladdin felkelt, szélesen kitárta a kaput, és párosával kiengedte a rabnőket és eunuchokat, mindig egy-egy rabnőt egy eunuch kíséretében, míg majd az egész utcát be nem töltötték. A környékbeli lakosság megállt az utcán erre a pompás, csodálatos látványra, nézték, bámulták, szemlélték a rabnők szép és kecses alakját, arannyal átszőtt és ékkövekkel kivarrott ruháikban, melyeknek a legegyszerűbbje is ezreket ért. A tálat is megcsodálták, látták a belőlük kiáradó tündöklést, ami a napsugarakat is túlragyogta, pedig minden tálnak egy darab aranybrokát volt a takarója, annak a szegélye is értékes ékkövekkel volt díszítve.

Aladdin anyja a városnegyed ácsorgó és a csodálatos látványt bámuló népének sorfala közt elindult, utána pedig a rabnők és eunuchok szép menetben. És az emberek mindenütt megálltak, hogy a rabnők szépségét láthassák, és dicsérték a mindenható Teremtőt, míg a menet el nem ért céljához. Ekkor Aladdin anyja belépett velük a palotába. De mikor az agák és a kamarások meg a csapatok parancsnokai megpillantották őket, nem győztek bámulni, a szemük káprázott a látványtól, ehhez foghatót még életükben nem láttak; főleg a rabnőktől, akiknek mindegyike még az isten emberének is megronthatta volna az eszét. Jóllehet a kamarások és a csapatok főtisztjei mind előkelőségektől és emírektől származtak, a legjobban mégis a lányok pompás, drága ruháin ámulnak el, és a tálakon, amelyeket fejükön hordtak, mert csillogásuk-villogásuk miatt alig bírták a szemüket nyitva tartani. Az őrt álló katonák bementek, és jelentést tettek a szultánnak. Az uralkodó megparancsolta, hogy az érkezetteket azonnal vezessék elébe a tanácsterembe. Mikor a trón elé értek, mind mélyen bókoltak, tökéletes udvariassággal és alázattal a szultán előtt, hatalmat és boldogságot kívántak neki, levették fejükről a tálat, lerakták elébe, és levették róluk a terítőt: aztán keresztbe tett karral vártak. A szultán egyik ámulatból a másikba esett, a lányok leírhatatlan szépsége és bájosága megzavarta, és az esze szinte megállt, mikor megpillantotta a drágakövekkel megrakott aranytálat, ezt a szemeket megbűvölő látványt. Igen, a szultán azt sem tudta, mitévő legyen csodálkozásában, úgy, hogy egészen megnémult, óriási meglepetésében egy szót sem tudott kiejteni. És hogy mindez egy óra leforgása alatt történt, ez a gondolat még jobban megzavarta az eszét. Aztán megparancsolta, hogy a rabnők mindennel, ami náluk van, a tálakkal is, menjenek a királynéhez. A lányok megint felemelték a tálat, és bementek a királyné

lakosztályába. Ekkor előlépett Aladdin anyja, és azt mondta: „Hatalmas úr, nem is sok ez Badr el-Budúr hercegnő magas méltóságához: ő a sokszorosát érdemli ennek.” De a szultán a vezírhez fordult e szavakkal: „Mit szólsz most, vezír? Az, aki ilyen rövid idő alatt ilyen kincseket tudott ideteremteni, nem méltó arra, hogy a szultán veje legyen, és a szultán leányát elnyerje feleségül?” A vezír ugyan még jobban elálmélkodott ezen a hatalmas gazdagságon, mint az uralkodó; de halálos irigység rága a szívét, és mind erősebben, amint látta, hogy a szultán a nászadománnyal és menyasszonyi ajándékkal meg van elégedve. Azonban az igazsággal nem ellenkezhetett, a szultánnak sem mondhatta, hogy mindez nem méltó hozzá; törte hát a fejét, mi módon vehetné rá a szultánt, hogy leányát, Badr el-Budúrt Aladdintól megtagadja. Ezért így szólt hozzá: „Hatalmas úr, a világ minden kincse nem ér fel leányod kezének kiskörmével; felséges uram, öhozzá mérve, túlbecsülöd mindezt.”

A szultán, amint a vezír szavait meghallotta, észrevette, hogy ezt a beszédet csak határtalan irigysége adja a szájába; és ezért így szólította meg Aladdin anyját: „Asszony, eredj vissza fiadhoz, és mondd neki, hogy elfogadtam a nászajándékot, és megtartom az ígéreteket. A leányom most már az ő menyasszonya, ő pedig a vőm. Továbbá mondd meg neki, hogy jöjjön el ide, hadd ismerkedem meg vele; nagy tisztességgel és becsülettel fogadom, és ma este kezdődjék is meg a lakodalmi ünnepség. De, ahogy mondtam, haladék nélkül küldd őt ide hozzám!”

Erre Aladdin anyja hazasietett, hogy megvigye fiának a jó hírt; még a szél is alig érte volna utol, bizony, szinte repült örömében, mikor arra gondolt, hogy a fiából szultán veje lesz. A szultán pedig, amikor Aladdin anyja elment, megparancsolta, hogy az államtanácsot fejezzék be, ő pedig Badr el-Budúr hercegnő palotájához tartott, és meghagyta, hogy a rabnők kövessék az ajándékokkal együtt, hogy megmutathassa a leányának. A hercegnő megszemlélte a drágaköveket, és elragadtatva kiáltott fel: „Azt hiszem, a világ egy kincstárában sincs egyetlen ilyenfajta drágaság sem!” Azután a rabnőket vette szemre, és nem győzött gyönyörködni szépségükben és bájosságukban. Mikor pedig meghallotta, hogy ezt mind új vőlegényétől kapta, és hogy az az ő tiszteletére küldte, nagyon megörült, pedig előbb még búsult, szomorkodott előbbi férje, a vezír fia miatt. Végtelenül boldog lett, mikor a drágaságokat és a szép lányokat végignézte, édesapja pedig, ahogy látta jókedvét, szívből vele örült. Meggyőződött róla, hogy elszállt minden gyásza, bújánata, így szólt hát hozzá: „Kedves lányom, Badr el-Budúr hercegnő, ugye ez tetszik neked? Azt hiszem, új férjed még szebb lesz, mint a vezír fia. Alláh akaratából sok örömet érsz majd meg vele.”

Ennyit a szultánról. Forduljunk most megint Aladdin felé. Mikor anyja hazaért, és örömtől sugárzó arccal lépett a házba, és fia megpillantotta, már tudta, hogy jól áll a dolga. Ezért megszólalt: „Örök hála legyen Alláhnak! Most teljesedett kívánságom!” - „Jó hírt hozok, gyermekem - szól az anyja -, örvendezzél és légy boldog, mert célodat elérted! A szultán elfogadta ajándékomat, mint nászadományt és menyasszonyi ajándékot Badr el-Budúr hercegnő számára. Most már a menyasszonyod; még ma este, fiam, meglesz a lakodalom, és a hercegnő hálósobája megnyílik előtted. A szultán, hogy adott szavát megerősítse, országvilág előtt kijelentette, hogy te a veje vagy, és ő mondta, hogy ma lesz a nászajándék. De azt is hozzátette: »Küldd el hozzám fiadat, hadd ismerjem meg, nagy tisztességgel és kitüntető szívességgel fogadom.« Most hát, fiam, az én küldetésem véget ért, ami még hátra van, az a te dolgod.” Aladdin kezet csókolt az anyjának, és megköszönte neki, amit érte tett; aztán bement a szobájába, elővette a lámpát és megdörzsölte. A szellem nyomban ott termett, és azt mondta: „Szolgálatodra állok! Parancsolj, mit kívánsz!” - „Azt kívánom - felelte Aladdin -, hogy vigyél olyan fürdőbe, aminek az egész világon nincs mása, és szerezz számomra olyan becses királyi köntösöt, amilyen egyetlen királynak sincsen!” - „Hallom és engedelmeskedem” - szól a márid, fölemelte Aladdint, és elvitte olyan fürdőházba, amelyet császárok és perzsa királyok

életükben még nem láttak; falait márvány és karneol fedte, csodás festmények díszítették, és elbűvölték a szemet, csarnokát értékes drágakövekkel rakták ki. A fürdőben egy lélek sem volt, de amint Aladdin belépett, odajött hozzá egy szellem, ember képében, megmosdatta, ápolta-gondozta, hogy jobban nem is kívánhatta.

Amint Aladdin felüdülten kilépett a fürdőhelyiségből a külső csarnokba, észrevette, hogy elvitték ruháit, helyébe pedig a legpompásabb királyi öltözetet tették. Ezután szörbetet és kávé hoztak neki ámbrával, majd egy sereg rabszolga vette körül, felöltöztették díszruhákba, és illatos vizekkel locsolták be. Aladdin csupán szegény szabó fia volt, de ezt most nem gondolta volna senki, hanem mindenki azt mondta volna: „Ez a legelőkelőbb herceg” - magasztaltassék, aki változtat, és változatlan marad! Aztán megjelent előtte a szellem, és visszavitte házába. Ott így szólt hozzá: „Uram és parancsolóm, óhajtasz még valamit?” - „Ó, igen - szólt Aladdin -, azt kívánom, teremts ide negyvennyolc mamlúkot, huszonnégy előttem járjon, huszonnégy mögöttem, és teremts elő paripákat, páncélt, fegyverzetet a számukra. És minden, ami csak rajtuk meg a lovukon van, a legdrágább és legértékesebb legyen, olyan, amelyet még a királyok kincsesházában sem lehet találni. Továbbá hozz nekem egy csődört, amelyet a perzsa királyok lovagolnak, aranyból legyen a szerszáma, drágakövekkel kirakva. Szerezz nekem negyvennyolcezer dinárt is, ezret minden mamlúkra. A szultánhoz akarok indulni, ne habozz tehát, mert mindezek nélkül nem léphetek az uralkodó elé. Még tizenkét különleges szépségű rabnőt is hozzál, a legpompásabb ruhákba öltöztöten, ezek kísérik anyámat a szultán palotájába. Mindenik rabnő pedig királynéhez illő ruhát viseljen.” - „Hallom és engedelmeskedem” - válaszolta a szellem, rövid időre eltűnt, de nyomban hozott is már mindent, amivel megbízták. Kantáron vezetett olyan csődört, amilyen még az igazi arabok paripái közt is ritkítja párját, nyeregszerszáma a legdrágább arannyal áttört anyagból volt.

Aladdin mindjárt előszólította anyját, átadta neki a tizenkét rabnőt, és átnyújtotta a gazdag ruhákat, hogy öltse fel, úgy induljon a rabszolgáival a palotába. Azután az egyik mamlúkot azok közül, kiket a szellem hozott, elküldte a szultánhoz, hogy megtudakolja, elhagyta-e már a szultán a háremét. A mamlúk útra kelt, gyorsabban, mint a villám, és sietve tért vissza a jelentéssel: „Uram és parancsolóm, a szultán vár téged!” Ekkor Aladdin felpattant lovára, a mamlúkok is előtte meg mögötte nyeregbe ültek. Gyönyörűen festettek, dicséret az Úrnak, ki ilyen szépségben és ékességben teremtette őket. És aranypénzt szórtak a nép közé, amint elvonultak urukkal, Aladdinnal, aki szebb és délcegebb volt valamennyiüknél, hogy a király fiáról ne is beszéljek - magasztaltassék az örökkévaló Adományozó! És mindez a lámpa varázsereje segítségével történt, mert a lámpa szépséget, pompát, gazdagságot és tudást ruházott a birtokosára. A nép pedig ámult-bámult Aladdin bőkezűségén és rendkívüli nagylelkűségén, és elragadtatva nézték ragyogó szépségét és méltóságteljes fenségét. Dicsérték az irgalmas Alláht, hogy ezt a nemes férfiút megteremtette; mindnyájan az ég áldását kérték rá, pedig csak egy ilyen meg ilyen nevű szabó fiának ismerték. Nem irigyelte senki sem, azt kiáltotta mindenki: „Megérdemli!”

Aladdin ujjongó emberek sorfala között a szultán palotájába vezető úton szórta az aranyakat, és az egész nép apraja-nagyja az ég áldását kérte rá, míg csak el nem ért a palotához mamlúkjai kíséretében, akik előtte és mögötte szintén osztották az aranyat a népnek. A szultán már maga köré gyűjtötte a birodalom nagyjait, és bejelentette nekik, hogy szavát adta, hogy leányát feleségül adja Aladdinhoz, és megparancsolta nekik, várják meg Aladdint, és amikor jön, mindnyájan vonuljanak ki elébe. Mind az emírek, vezírek, kamarások, helytartók és a csapatok főemberei összegyűltek, és a palota kapujánál sorakoztak Aladdin fogadására. Amikor megérkezett, le akart a kapunál szállni a lováról, de az egyik emír, akit a király erre a megbízatásra kiválasztott, így szólt hozzá: „Uram, a parancs úgy szól, hogy lóháton vonulj be,

és csak a tanácssterem ajtajánál szállj le!” Mind előtte vonultak, amint belovagolt, amíg a tanácssterem ajtajához nem vezették, akkor egyikük előlépett, és a kengyelt tartotta, mások két oldalról támogatták, néhányan pedig a kezét fogták, és segítettek neki a leszállásnál. Az emírek és országnagyok megint előrementek, és bevezették a tanácssterembe, a szultán trónusa elé. A szultán nyomban leszállt trónjáról, megölelte és nem engedte, hogy a szőnyeget megcsókolja; sőt ő csókolta meg a vejét, és jobb kéz felől maga mellé ültette. Aladdin pedig úgy hódolt előtte áldással és szerencsekívánatokkal, ahogy az királyok színe előtt illik és való, azután így szólt: „Ó, urunk, szultánunk, felséged kegyelme leereszkedett, hogy leányodnak, Badr el-Budúr hercegnőnek kezét nekem add, pedig ezt a nagy kegyet nem is érdemlem, mert szolgálid közt legcsekélyebb szolgálád vagyok. Könyörgök hát Alláhhoz, adjon neked hosszú életet. Valóban, ó, király, nem tudja az én nyelvem kifejezni hálámat irántad; azt a mérhetetlenül magas kegyet, amelyben részesíteni méltattál. Most meg arra kérlek, felséges uram, jelölj ki nekem egy helyet, hogy ott Badr el-Budúr hercegnőhöz méltó palotát építtessenek.” A szultán nagyon meg volt lepve, mikor Aladdint királyi öltönyében megpillantotta, csak bámulta, és nem tudta levenni szemét deli szépségéről, a mamlúkokat is, amint ott álltak szolgálatára, gyönyörűség volt nézni. De még jobban elámult, amikor belépett Aladdin anyja, oly gazdag és pompás öltözkében, mintha királynő volna. Aztán a tizenkét rableány tűnt szemébe, amint szolgálatára keresztbe font karral álltak előtte, alázatos és hódoló tartással. Végiggondolta Aladdin választékos és finom beszédmodorát, és úgy csodálkozott, mint mindannyian, akik a tanácssteremben jelen voltak. Hanem a vezír lelkében úgy égett az irigység tüze Aladdin ellen, hogy majd szétvetette. A szultán végighallgatta Aladdin szerencsekívánatait, és megfigyelte öntudatos és mégis tiszteletteljes viselkedését meg ékesszólását, keblére vonta, megcsókolta és így szólt hozzá: „Sajnálom, fiam, hogy már nem előbb részesítettél ebben a szerencsében.” A szultán tehát igen megörült Aladdinnak, és parancsot adott, hogy a zenekarok szólaljanak meg. Azután Aladdinnal a palotába indult. Ott már készültek a vacsorára, és a szolgák behozták az asztalokat. A szultán helyet foglalt, és Aladdint jobbjára ültette, aztán leültek a vezírek is meg a birodalom előkelői, az ország magas főméltóságai, mind rangjuk szerint. Most rákezdték a zenekarok is; nagy örömnép volt a palotában. A szultán beszélgetni kezdett Aladdinnal, és elcsevegett vele, az pedig olyan udvarias és finom beszéddel válaszolt, mintha királyi palotákban nevelkedett vagy mindig királyok között forgolódott volna. Minél tovább társalogtak, annál nagyobb lett a szultán öröme, hogy olyan szép feleleteket és finom, választékos szavakat hallott Aladdin szájából. Mikor már ettek-ittak, és az asztalokat elvitték, a szultán parancsot adott, hogy hívják el a kádit és a tanúkat. Azok eljöttek, és megírták Aladdin és Badr el-Budúr hercegnő házasságlevelét. Ekkor Aladdin fölkel, és menni akart, de a szultán visszatartotta, és ezt mondta neki: „Hova, hova, fiam? Itt az öröm és vigalom, közeleg a lakodalom; a szerződés meg van kötve, áll az egyezés mindörökre.” - „Uram, királyom - felelte Aladdin -, Badr el-Budúr hercegnő számára olyan palotát szeretnék építtetni, mely megfelel rangjának és méltóságának, és addig nem tehetem a feleségemmé, míg ezt véghez nem vittem. Ha Alláh akarja, a palota szolgál megfeszített fáradozása és felséges tekintetnek áldása segítségével a lehető legrövidebb idő alatt felépül. Igen, való igaz, nagyon várom már most, hogy élvezzem boldogságomat Badr el-Budúr hercegnő oldalán; de kötelességemnek érzem, hogy szolgáljam őt, és ezért máris munkához kell látnom.” A szultán így felelt: „Válassz magadnak olyan helyet, fiam, amelyet tervedhez megfelelőnek tartasz, a rendelkezésedre áll, de én azt találnám a legjobbnak, ha erre a nagy, szabad térre, amely itt a palotámmal szemben fekszik, emeltetnéd palotádat.” Aladdin így válaszolt: „Nekem is legnagyobb vágyam, hogy felséged közelében lehessenek.” Elbúcsúzott a szultántól, kiment és ellovagolt mamlúkjai kíséretében, akik előtte és mögötte nyargaltak, míg mind a nép imádkozott érte, és azt mondta: „Alláhra, megérdemli!”

Házához érve, leszállt lováról, bement kis szobájába, és megdörzsölte a lámpát. A szellem már ott is állt megint előtte, és ezt mondta: „Szólj, mit kívánsz, uram és parancsolóm!” Aladdin így felelt neki: „Fontos szolgálatot kívánok tőled; mégpedig, hogy a szultán palotájával szemben a lehető leggyorsabban palotát emelj nekem; csodálatos épület legyen, olyan, amilyenhez foghatót még királyok sem láttak, tökéletesen be legyen rendezve nagy, királyi szőnyegekkel és minden egyéb hozzávalóval!” - „Hallom és engedelmeskedem” - felelte a szellem.

A szellem eltűnt, de még mielőtt felvirradt a hajnal, megjelent Aladdinnál és megszólalt: „Uram és parancsolóm, a palota készen áll, és oly tökéletes, ahogy csak kívánni lehet. Ha látni akarod, készülj fel, és tekintsd meg.” Aladdin fölkelt, a szellem pedig egy pillanat alatt elvitte a palotához. Amint az ifjú megpillantotta, meglepve felkiáltott: Az épület kövei zöld achátból, márványból, porfírból és mozaikból állottak. A szellem aztán a kincseskamrába vezette, melyet színültig megtöltött mindenfajta arany és ezüst holmi és megszámlálhatatlan és kiszámíthatatlan mennyiségű drágakő, értéküket senki megfizetni, de még felbecsülni sem tudta volna. Aztán tovább vezette egy másik helyiségbe, ott mindenféle volt, ami az étkezésekhez szükséges, tálak, kanalak, kannák és medencék aranyból és ezüsből, meg hozzájuk illő kancsók és kelyhek. Majd tovább ment a konyhába, az csak úgy ragyogott az arany és ezüst berendezéstől. Azután megint más helyiséget mutatott meg neki a szellem; ott Aladdin csupa ládát talált, tele királyi ruhaneművel, olyan gyönyörűséges holmival, hogy még az ész is megzavarja: Indiából és Kínából való, arannyal átszőtt kelmékkel és brokátokkal. Így vezette teremről teremre, és mindegyiket zsúfolásig megtöltötték a szebbnél szebb holmik. Majd az istállóba kíserte, ott olyan paripákat látott Aladdin, amelyeknek nincsen párja az egész világon. És még beljebb a fegyvertárat mutatta meg a szellem Aladdinnak; ott csupa értékes kantárt és nyerget, puskát és karabélyt talált, drágakővel és gyöngyökkel kirakva. Ez mind egyetlen éjszaka műve volt. Aladdin szeme káprázott, bámulta ezt a töméntelen gazdagságot, amelyet a világ leghatalmasabb uralkodója sem mondhatott magáénak. A palotában eunuchok és rabnók sűrögtek, akik szépségükkel még egy szentet is megszedítettek volna. De a legnagyobb csoda, amit a palotában látott, a felső emeleti terem volt. Huszonnégy fülkét smaragddal, jáspissal és más drágakövekkel rakták ki. Az egyik ablakfülke még nem készült el egészen; Aladdin parancsára hagyták így, hogy kiderüljön: a szultán nem tudja befejeztetni. Amint Aladdin végignézte az egész palotát, nagy öröm fogta el a szívét. A szellemhez fordult, és ezt mondta neki: „Még valamit kívánok tőled, ami még hiányzik, és eddig elfelejtettem szólni róla!” A szellem felelte: „Parancsolj, mit kívánsz, uram!” Aladdin folytatta: „Egy brokátszőnyeget akarok, egészen át legyen szőve arannyal, palotámtól a szultán palotájáig érjen, hogy Badr el-Budúr hercegnő, ha ide jön, azon lépkedjen, és lába ne érintse a puszta földet.” A szellem egy pillanatra eltűnt, visszatért és így szólt: „Uram és parancsolóm, amit óhajtottál, megvan!” Elvezette és megmutatta neki a szőnyeget, amelynek szépsége kábulatba ejtette az embert. Végre a szellem visszavitte Aladdint a házába.

Reggelre a szultán felébredt álmából, felkelt, kinyitotta díszes termének ablakát, és kinézett rajta. Palotája előtt egy épületet pillantott meg; elkezdte a szemét dörzsölni, csak bámult, hogy jól lát-e. Egy hatalmas kastély emelkedett előtte, majd elvette a szeme világát, és egy szőnyeg vezetett hozzá, mely az ő palotájától a kastélyig beterítette a földet. Az ajtónállók meg a palota egyéb népe sem győzött álmélkodni, hogy majd az eszüket veszítették. Közben a vezír is megérkezett, és amint be akart lépni, szemébe tűnt az új palota meg a szőnyeg. Elámult. Mikor aztán belépett a szultánhoz, egyébről sem hallott beszélni, mint erről a csodáról. Csak ámultak-bámultak, mert olyasmit láttak, ami a szemet elkápráztatja, és a lelket magával ragadja. Ezt mondogatták: „Valóban, olyan palota ez, hogy azt hisszük, király sem építtethet hozzá foghatót!” A szultán pedig odafordult a vezírhez, és így szólt hozzá: „Belátod-e már,

hogy Aladdin megérdemli, hogy leányomnak, Badr el-Budúr hercegnőnek férje lehessen? Megnézted-e jól ezt a királyi építményt, ezt a gazdagságot, amit emberi ész föl sem ér?” De a vezír Aladdinra irigykedve, ezt felelte:

„Ó, idők királya, tudd meg, ez az építmény, ez a kastély és ez a gazdagság csak varázslat műve lehet. Nincs olyan ember széles e világon, még a leghatalmasabb, leggazdagabb uralkodó sem, aki egyetlen éjszaka alatt ilyet emelhet és alkothat.” De a király így válaszolt: „Csoodálkozom rajtad, hogy mindig valami rosszat gondolsz Aladdinról! Azt hiszem, irigykedsz rá! Hiszen jelen voltál, mikor ezt a térséget neki ajándékoztam, amikor telket kért tőlem, hogy palotát építsen rá a lányom számára; hisz én magam adtam neki engedélyt, hogy ezen a telken palotát emeljen. És aki lányom nászajándékaképpen olyan drágaköveket hozott, amilyenekből egyetlenegy sincs még királyoknak sem, az hogyan tudna egy ilyen kastélyt felépíttetni?” Mikor a vezír ezeket a szavakat hallotta a szultán szájából, és megértette belőle, hogy a szultán nagyon szereti Aladdint, még irigyebb lett rá, de mivel nem tudott ellene semmit sem tenni, hallgatott és nem adott feleletet.

Amint aztán Aladdin is látta, hogy világosodik, és ideje már a palotába menni, mert nem-sokára megkezdődik a lakodalmi ünnepség, és az emírek, vezírek és az ország nagyjai gyülekeznek a szultánnál, hogy az ünnepélyen részt vegyenek, fölkelt és megdörzsölte a lámpát. A szellem megjelent és szólt: „Uram, parancsolj, mit kívánsz, szolgálatodra állok!” Aladdin ezt mondta: „Most a szultán palotájába akarok menni, mert ma tartom meg az esküvőmet. Ezért tízezer dinárra van szükségem. Azt kívánom, hozd ide nekem.” A szellem egy pillanatra eltűnt, és tízezer dinárral tért vissza.

Ekkor Aladdin lóra ült, előtte és mögötte mamlúkok lovagoltak, és így vonultak a palotához, közben osztogatta az aranyat a népnek, úgyhogy az emberek szíve szeretettel telt meg iránta, és dicsérték bőkezűségét. Amikor aztán megjelent a palota előtt, és az emírek, agák és katonák, akik vártak rá, megpillantották, tüstént siettek a szultánhoz, és jelentették jöttét. A szultán fölkelt, elébe ment, megölelte, megcsókolta és kézen fogva bevezette a palotába. Ott leült, és Aladdint jobbjára ültette. Az egész város fel volt díszítve, a hangszerek megszólaltak a palotában, és énekszó hangzott fel. A szultán most parancsot adott, hogy hordják fel az ebédet, a szolgák és mamlúkok nagy sietve hozták a királyi pompával megrakott asztalokat. A szultán és Aladdin, a birodalom előkelői és az ország legmagasabb méltóságai most leültek, és ettek-ittak, míg jól nem laktak. Visszhangzott az ünnepségtől a palota és a város, örültek az ország nagyjai, és a birodalom egész lakosságának jókedve kerekedett. A vidéki előkelőségek meg a tartományok helytartói is eljöttek messze földről, hogy részt vegyenek Aladdin lakodalmi ünnepélyén. A szultán pedig elcsodálkozott Aladdin anyján is, hogy milyen szegényes ruhákban jött el hozzá régebben, mikor a fia ilyen hatalmas vagyon ura. A város lakossága csak úgy özönlött a palotához, hogy láthassa Aladdin menyegzőjét. És amikor ott az új palotát és annak művészi építésmódját meglátták, nagyon elámultak azon, hogyan emelkedhetett ilyen pompás kastély egyetlen éjszaka alatt. És mindnyájan az ég áldását kérték Aladdinra, és ezt kiáltották: „Alláh örvendeztesse meg a szívét! Alláhra, megérdemli! Alláh áldja meg napjait!”

A lakoma végén Aladdin fölkelt, búcsút vett a szultántól, és mamlúkjaival a palotájába lovagolt, hogy megtegye az előkészületeket neje, Badr el-Budúr hercegnő fogadtatására. Útjában a nép mint egy ember, kiáltotta elébe: „Alláh örvendeztesse meg szívedet! Alláh növelje dicsőségedet! Alláh adjon neked hosszú életet!” Hatalmas lakodalmas menet kísérte Aladdint palotájáig, ő pedig aranypénzt osztott szét köztük. Palotájához érve leszállt lováról és bement, leült a díványra, a mamlúkok pedig keresztbe tett karral álltak előtte. Kis idő múlva sörbeteket

hoztak neki. Aztán parancsot adott mamlúkjainak, rabnőinek, szolgálainak és mindenkinek, aki a kastélyában volt, hogy készüljenek hitvese, Badr el-Budúr hercegnő fogadására.

Mikor elérkezett a délután, a levegő felfrissült, és a nappali hőség enyhült, a szultán megparancsolta a katonáknak, a birodalom emíreinek és vezíreinek, hogy induljanak a küzdőpontonra. Oda vonultak mindnyájan, és maga a szultán is velük lovagolt. Aladdin is mamlúkjával a térségre vágatott. Ott bemutatta jártasságát a lovagi játékokban, megkezdte a vitézi mérkőzést, mégpedig úgy, hogy senki fel nem vehette vele a versenyt. Olyan paripán lovagolt ezen a vitézi tornán, amilyennek még az igazi araboknál sem akad párja. Felesége, Badr el-Budúr hercegnő, palotája ablakából szemlélte a játékot, és amikor látta ura nagy szépségét és lovagi ügyességét, szerelem szállt szívébe, és úgy érezte, repülni tudna örömeiben. A küzdőtéren a különféle harcijátékokban Aladdin megmutatta vitézi erényeit, és miután minden ellenfelét legyőzte, a szultán visszatért palotájába, úgyszintén Aladdin a magáéba.

Amint beesteledett, a birodalom főemberei és vezírei menyegzői menetben elindultak Aladdinnal, és elkísérték a híres szultán-fürdőbe; bement, megfürdött és illatos kenetekkel kente be magát. Aztán a fürdőből a csarnokba lépett, felöltözött még az előbbinél is pompásabb ruhába, és megint lóra ült. A katonák és emírek előtte lovagoltak, és nagy lakodalmos menetben kísérték, négy vezír pedig körülvette magasra emelt, kivont karddal. A város egész lakossága, mind az idegenek és a katonák ünnepi menetben vonultak előtte fáklyákkal, dobbal, síppal és mindenfajta más hangszerrel, így kísérték a palotájáig. Ott Aladdin leszállt lováról és bement; leült az emírekkel és vezírekkel, a mamlúkok sörbeteket és édességeket szolgáltak föl, és megvendégelték a népet is, mely hosszú menetben, megszámlálhatatlan tömegben tódult oda. Most Aladdin parancsot adott mamlúkjainak, hogy menjenek a kastély kapujába, és szórjanak aranyat a nép közé. Mikor a szultán a küzdőtérrel megint palotájába ért, azonnal megparancsolta hogy kísérjék leányát, Badr el-Budúr hercegnőt lakodalmi menetben férje, Aladdin palotájába. A harcosok és a birodalom magas méltóságai, akik előbb Aladdint kísérték, nyomban lóra ültek, a rabnők és szolgák fáklyákat hoztak, és mindnyájan pompás nászmenetben kísérték Badr el-Budúr hercegnőt férje, Aladdin palotájához. A királyleány oldalán lépdelt Aladdin anyja, előtte meg a vezírek és emírek, az előkelőségek és magas méltóságok feleségei; kíséretükben volt a negyvennyolc rableány is, akiket Aladdin ajándékozott a hercegnőnek, és mindenik kámforból és ámbrából készült vastag gyertyát tartott kezében, drágakövektől ékes gyertyatartóban. Mind a palotabeli asszonyok és férfiak is kivonultak vele, és előtte vonuljak ifjú férje kastélyáig. Ott az asszonyok bevezették a várfokon levő szobájába. Többször átöltözött, hétféle ruhában mutatkozott meg. Majd Aladdin anyja kíséretében bevezették férje szobájába. Aladdin hozzálépett, levette fátyolát, és az anya nem tudott betelni a fiatalasszony szépségével és bájosságával. Aztán körültekintett a teremben; tiszta aranyból és drágakövekből épült, és egy aranycsillár függött benne smaragddal és jaspissal kirakva. Aladdin anyja így szólt ekkor magában: „Régebben azt hittem, hogy a szultán palotája a legpompásabb a világon. De már ez az egy terem is olyan, hogy úgy hiszem, még a perzsa király és császár sem dicsekedhetett soha ehhez hasonlóval, de azt gondolom, az egész világon nincs ehhez fogható.” Badr el-Budúr hercegnő is körültekintett, és megbámulta a palotát és pompáját. Most felállították az asztalokat, ettek-ittak, és vígan voltak. Végül nyolcvan rabnő jött elő, mindegyik egy-egy hangszerrel a kezében. Panaszos dallamok szólaltak meg kezük alatt, úgy, hogy a hallgatók szíve majd megszakadt. Badr el-Budúr hercegnő pedig mindjobban elcsodálkozott, és így szólt magában: „Egész életemben nem hallottam ilyen zenét!” Még enni is elfelejtett, csak hogy jobban odahallgathasson. Aladdin eközben bort töltött neki, és saját kezével nyújtotta feléje a kelyhet; és így csupa vígság és ragyogó öröm uralkodott köztük, és olyan gyönyörű lakoma volt ez, amelyet még a maga idejében Nagy Sándor sem ért meg. De mikor az evés-ivásnak vége lett, és az asztalokat

elvitték, Aladdin fölkelt és bement - menyasszonyát kézen fogva - hálósobájába, és végre egyesülhetett Badr el-Budúrral, a szultán leányával.

Reggel a kincstárnok remek, drága öltönyt hozott be neki, a legpompásabb uralkodói ruhát. Aladdin felöltötte és leült, felszolgálták a kávét ámbrával, majd megparancsolta, hogy vezessék elő a paripákat, mamlúkjaival lóra ült, és a szultán palotájához indult.

Amint a szultán Aladdin megérkezését hírül vette, nyomban elébe ment, megölelte, megcsókolta, mintha a tulajdon édesfia volna, és jobbjára ültette. A vezírek és emírek, a birodalom magas főméltóságai és az ország előkelői szerencsekívánataikkal járultak elébe; a szultán is áldást és szerencsét kívánt neki. Azután az uralkodó megparancsolta, hogy hozzák a reggelit, és együtt reggeliztek. Amikor eleget ettek-ittak, a szolgák elvitték az asztalokat. Aladdin most e szavakkal fordult a szultánhoz: „Uram, királyom, kegyeskednék-e felséged Badr el-Budúr hercegnőnél, szeretett leányánál engem ebédre megtisztelni, és kíséretével, mind a vezírekkel és az ország nagyaival hozzám eljönni?” - „Szívesen, fiam” - felelte a szultán. Nagyon megörült a meghívásnak, és azonnal utasította a vezíreket, a birodalom előkelőit és az ország legfőbb méltóságait, hogy készítsék elő látogatását. Aztán nyeregbe szállt, kísérete is lóra ült, és Aladdin ellovagolt velük a palotájához. Mikor a szultán belépett a palotába, és ezt a csoda-épületet, mely értékes kövekből, csupa zöld achátból és karneolból készült, jobban szemügyre vette, lelkét elvakította és elkábította ez a pompa, ez a gazdagság, ez a gyönyörűség. A vezírhez fordult és megszólította: „Mit szölsz most, vezír? Láttál már életedben ehhez hasonlót? Van-e még a világ leghatalmasabb királyának is ennyi kincse, ennyi aranya meg drágasága, mint amennyit ebben a kastélyban látunk?” - „Uram, királyom - felelte a vezír -, olyasmi ez, ami nem áll hatalmában az emberfiai közt egy uralkodónak sem; a föld minden népe együttesen sem tudna ilyen palotát fölépíteni, sőt építőmester se akadna, aki ezt a munkát véghezvinné. Nem, ezt, mint ahogy már mondtam felségednek, csak varázsló tehette.” De a szultán jól tudta, hogy a vezírből mindig csak az irigység beszél, és ezért akarja meggyőzni arról, hogy ez mind nem emberi erő munkája, hanem csupa bűbájosság. Így felelt tehát: „Elég, vezír, ne szólj többet. Jól tudom az okot, mi készítt rá, hogy így beszélj.” Aladdin felvezette a szultánt a felső terembe, ott az uralkodó elé tárult a boltozatos mennyezet, az ablakok és rácsaik, amelyek mind csupa smaragdból, jaspisból és más becses drágakövekből készültek. Ámult-bámult, szeme káprázott, feje szédült. Aztán körüljárta a termet, és végignézte ezt a sok csodadolgot, ami majd elvette az ember szeme világát. Azt az ablakot is megpillantotta, amelyiket Aladdin készakarva elkészítetlenül és befejezetlenül hagyott. Amint a szultán megnézte, és látta, hogy még nincsen készen, felkiáltott: „Ó, milyen kár érted, te ablak, hogy nem vagy tökéletes!” És a vezírhez fordult, megkérdezte tőle: „Tudod az okát, hogy ez az ablak meg a rácsai miért nem készültek el?”

A vezír így válaszolt a szultánnak: „Uram, királyom, azt hiszem, ez az ablak azért nem készült el, mert felséged Aladdin lakodalmát úgy siettette, hogy már nem volt ideje, hogy befejezhesse.”

Ezalatt Aladdin felkereste ifjú feleségét, Badr el-Budúr hercegnőt, hogy jelentse neki apjának, a szultánnak érkezését. Amikor visszajött, a szultán megkérdezte tőle: „Aladdin, fiam, mi az oka annak, hogy ennek a csarnoknak egyik ablaka nincsen befejezve?” Az ifjú ezt felelte neki: „Ó, idők királya, mivel az esküvőt úgy siettettük, a mesterek nem tudták bevégezni.” - „Bevégezem én” - mondta a szultán, Aladdin pedig így válaszolt: „Alláh adjon neked örök dicsőséget! Emléked így majd meg lesz örökítve leányod palotájában!” Nyomban megparancsolta a szultán, hogy hívassák az ékszerészeket és aranyműveseket, és arra is utasítást adott, hogy adjanak nekik kincstárából mindent, amire szükségük lesz, aranyat, ékköveket és nemes fémeket. Amikor aztán az ékszerészek és aranyművesek megjelentek, a szultán

megbízta őket, hogy a csarnok ablakán a hiányzó rácsot készítsék el. Közben Badr el-Budúr hercegnő is odaérkezett királyi apjának üdvözlésére. Amint a szultán elé lépett, és meglátta apja örömtől sugárzó arcát, megölelte, megcsókolta. Bement a hercegnő lakosztályába, a többiek is mind vele mentek. De már közeledett az ebéd ideje, az asztalok el voltak készítve: az egyik a szultán, Badr el-Budúr hercegnő és Aladdin, a másik meg a vezír, az ország nagyjai, a birodalom főméltóságai, a csapatok főtisztjei, a kamarások és helytartók számára. A szultán helyet foglalt leánya, Badr el-Budúr hercegnő és veje, Aladdin között, és mikor az ételekhez nyúlt és megkóstolta őket, elcsodálkozott a sokféle finom, ízes, drága fogáson. Előttük nyolcvan rabnő sorakozott, akiknek mindegyike így szólhatott volna a teliholdhoz: „Távozz, hogy én jöjjek helyedre!” Most hangolni kezdték hangszereiket, megpengették a húrokat, és olyan szívhez szóló dallamokat játszottak, hogy a szomorú szív elfeledkezhetett minden bánatáról a szavukra. A szultán jókedvre derült, pompásan érezte magát és felkiáltott: „Igazán, királyoknak meg császároknak nem lehet külön sora!” Ettek-ittak, és körüljárt a pohár, míg be nem teltek vele. Ekkor egy másik teremben édességeket, gyümölcsöt és más csemegéket szolgáltak fel, és kóstolgatták a nyalánkságokat, amíg jól nem laktak.

Most a király fölkelt, hogy megnézzze, hogyan haladnak munkájukkal az ékszerészek és aranyművesek. Azt jelentették neki, hogy idehozták az összes drágaköveket, amelyeket a szultán kincsházában találtak, de az még mindig nem elég. Ekkor a szultán kiadta a parancsot, hogy nyissák meg a nagy kincsházat, és adjanak oda mindent a mestereknek, amire csak szükségük van: és ha még ez sem elég, vegyék hozzá azokat az ékszereket és drágaköveket is, amelyeket Aladdintól kapott ajándékba. Erre az ékszerészek átvették mind a nekik kiutalt drágaköveket, és munkához láttak, de látták, hogy még az sem elég, bizony még a hiányzó darab felét sem tudták elkészíteni. Most a szultán megparancsolta, hogy vegyék hozzá a vezírek és a birodalom előkelőinek drágaköveit is; az ékszerészek megkapták és feldolgozták őket, de ez megint csak nem volt elég. Másnap reggel felment Aladdin, hogy megnézzze az ékszerészek munkáját, de észrevette, hogy a hiányzó darabnak alig a fele készült csak el. Azonnal meghagyta nekik, hogy szedjék szét, amit csináltak, és adják vissza a drágaköveket tulajdonosaiknak. Parancsát végrehajtották, és mindent visszaküldték: ami a szultáné volt, a szultánnak, és ami a vezíreké volt, a vezíreknek. Az ékszerészek elmentek a szultánhoz, és jelentették neki, hogy Aladdin mit rendelt el. A szultán megkérdezte tőlük: „És mit mondott akkor? Milyen okból tette ezt? Miért nem akarta, hogy a rácsot egészen megcsináljátok? És amit csináltatok, miért semmisítette meg?” - „Ó, urunk és parancsolónk - felelték - mi nem tudunk semmit, ő csak azt parancsolta, hogy amit csináltunk, semmisítsük meg.” A szultán rögtön előhozatta a lovát, felült és elnyargalt Aladdin kastélyához.

Aladdin pedig, miután az ékszerészeket és aranyműveseket elbocsátotta, bement szobájába, és megdörzsölte a lámpát. Abban a szempillantásban ott termett előtte a szellem és megszólalt: „Parancsolj, mit kívánsz; szolgád előtted áll!” Aladdin ekkor így szólt: „Azt kívánom, hogy fejezd be a nagy csarnokban az ablakrácsot, amit elkészítetlenül hagytál!” - „Készséggel és örömmel” - válaszolta a szellem, eltűnt, hamarosan megint visszatért és jelentette: „Uram és parancsolóm, amit óhajtottál, végrehajtottam.” Aladdin felment a terembe, és látta, hogy minden ablak rácsa kész és tökéletes. Amint éppen nézegette, hirtelen egy eunuch lépett be, és így szólt: „Uram, a szultán jön hozzád, már a kastély kapujánál van.” Aladdin tüstént lement és üdvözölte. Amint a szultán megpillantotta, így szólt hozzá: „Miért tetted ezt, fiam? Miért nem engedted az ékszerészeknek, hogy bevégezzék a munkájukat a terem rácsán, hogy semmi se maradjon a kastélyodban befejezetlenül?” - „Ó, idők királya - felelte Aladdin -, hiszen én szándékosan hagytam azt félig készen, és módomban lett volna, hogy befejezzem. Egyébként hogy is akarhattam volna, hogy uram, királyom olyan kastélyban tiszteljen meg látogatásával, amely még nem tökéletes? Szíveskedjék felmenni a csarnokba és megsejlelni,

hiányzik-e belőle valami!” A király felment az emeletre, belépett a terembe, és nézelődött jobbra-balra, de nem talált hibát egy rácson sem, mind tökéletes volt. Mikor ezt látta, elámul, átkarolta Aladdint, megcsókolta, és így szólt hozzá: „Édes fiam, ez aztán csoda! Egyetlen éjszaka olyan művet teremtesz ide, amit az ékszerészek hónapok alatt se tudnának megcsinálni! Alláhra, úgy hiszem, nincs párod az egész világon!” Aladdin így felelt: „Alláh nyújtsa meg életedet az örökkévalóságig! Szolgád nem érdemel ily dicséretet.” - „Alláhra, fiam - kiáltott fel a király -, minden dicséretet megérdemelsz, mert olyat alkottál, amire a világ minden építőmestere sem képes!” A szultán most megint lement, és betért leányának, Badr el-Budúr hercegnőnek termeibe, hogy ott kipihenje magát. Látta, hogy leánya végtelenül örül annak a ragyogó pompának, ami körülveszi. Kis ideig megpihent nála, aztán visszatért palotájába.

Aladdin pedig ettől fogva nap nap után keresztülovagolt a városon, miközben mamlúkjai, mögötte és előtte, jobbra és balra aranypénzt osztogattak a népnek. És az egész nép szerette, mert olyan bőkezű, adakozó és nagylelkű volt. Fölemelte a szegények és nélkülözők segélyeit, sőt saját kezűleg is osztott ki köztük adományokat. Nagy hírt szerzett magának az egész országban; az előkelőségek és az emírek közül sokan étkeztek az asztalánál, és az emberek eskütételnél már csak az ő drága életére esküdtek. Időnként el szokott járni vadászatra, vagy a küzdőporondon vágatott paripájával, és részt vett a szultán vitézi játékein. Ahányszor Badr el-Budúr hercegnő megpillantotta, amint délcegen üli meg lovát, még jobban megszerette, és magában nemegyszer gondolta, hogy Alláh igazán nagy boldogságban részesítette, amikor megakadályozta, hogy a vezír fiával egyesüljön, és szabaddá tette férje, Aladdin számára.

Aladdin híre-neve nap nap után nőttön-nőtt; minden alattvaló szívből szerette és tisztelte. Ezekben az időkben ellenséges lovascsapatok vonultak a szultán ellen; a szultán hadsereget szervezett, és Aladdint nevezte ki a csapatok parancsnokává. Aladdin kivonult hadseregével az ellenség elé, de az ellenséges csapatok túlsúlyban voltak. Ekkor Aladdin kirántotta kardját, és rárontott az ellenségre. Fellángolt a harc, heves küzdelem fejlődött ki; de Aladdin megtörte az ellenség hatalmát, és menekülésre kényszerítette. Nagy részüket elpusztította, megszámlálhatatlan és kiszámíthatatlan mennyiségű hadizsákmányt hozott haza. Mint büszke, győzelmes hős tért vissza és vonult be a városba, mely tiszteletére örömdíszben pompázott. Maga a szultán lovagolt elébe, szerencsét kívánt neki, és megölelte-megcsókolta; az egész ország boldogságban úszott, és ünnepelte a győzelmet. A szultán pedig Aladdinnal az új palotába lovagolt, ott Aladdin fiatal felesége, Badr el-Budúr hercegnő, örömtől sugárzón jött férje elé, homlokon csókolta, és bevezette termeibe. Kis idő múlva a szultán is utánuk ment; leültek és ittak: a rabnők sörbetet szolgáltak fel. Aztán a szultán elrendelte, hogy az egész ország ünnepelje meg Aladdin győzelmét, és ezentúl polgárok meg katonák, mind az ország népe szemében egy Alláh volt az égben, és egy Aladdin a földön. Mind jobban és jobban megszerették, mert nemcsak rendkívül bőkezű és nagylelkű volt, hanem az országot is ő védte meg, és vitézségével visszaverte az ellenséget.

Hagyjuk most Aladdint, és lássuk, mi is történt eközben a mór varázslóval! Amint visszatért hazájába, egyre csak azon bándódott, mennyi vesződést és viszontagságot élt át, hogy a lámpát megszerezze, és ez mind csak hiábavaló fáradság volt; mert a falat, épp akkor, mikor már majdhogya be nem kapta, mégis kiröpült a kezéből. Bánatában és mérgében nem győzte átkozni Aladdint, olyan kegyetlenül dühös volt rá. Azt mondta magában: „Jó, hogy az a fattyú megdöglött ott a föld alatt; ennek örülök, így még van reményem, hogy egyszer enyém lesz a lámpa, mert biztos helyen van.” Hanem egy napon megpróbálta a homokvarázst, hogy a homokos táblán kirajzolódó figurákat szemügyre vegye. Ezeket csoportokba rendezte és följegyezte, hogy jól megfigyelhessen, és ebből biztosan megállapíthassa, hogy Aladdin meghalt, és a lámpa még jó helyen, a föld alatt van. Gondosan nézegette az ábrákat, nagy és

apró vonalakat, de a lámpát már nem látta. Vad kacajban tört ki, még egyszer megcsinálta a homokpróbát, hogy meggyőződjék Aladdin haláláról. De az ifjút sem látta már a kincses-barlangban. Ekkor még nagyobb lett haragja, és nőttön-nőtt, amint megállapította, hogy Aladdin még él, és megtudta, hogy kijutott a föld alól, meg hogy övé a lámpa, amelyért olyan emberfeletti kínokat és vesződéseket tűrt el. Így szólt most magában: „Sok kínt elviseltem, sok küszködést vettem magamra - más el se tudott volna ennyit viselni -, és csak a lámpa miatt; ez az elvetemült meg minden fáradtság nélkül fogja és most az övé! Bizonyos, hogy ha ismeri a lámpa varázserejét, akkor ma ő a világ leggazdagabb embere!” Mikor a mór varázsló megbizonyosodott, hogy Aladdin előkerült a föld alól és a lámpa boldog tulajdonosa, elhatározta, hogy megkeresi és elpusztítja. Megint megcsinálta a homokvarázst, megvizsgálta az ábrákat, és most már látta, hogy Aladdin mérhetetlen vagyon ura és a szultán leányának a férje. Az irigységtől magasra lobbant benne a harag lángja, és még abban az órában felkészült, és útnak indult Kína országába. Mikor odaért a szultán fővárosához, amelyben Aladdin élt, bement és megszállt az egyik fogadóban. Ott egyébről se hallott beszélni, mint Aladdin kastélyának pompájáról. Mikor kipihente az utazás fáradalmát, felöltözött és elment a város utcáin járkálni. És nem találkozott egy emberrel sem, aki ne emlegette volna azt a palotát és annak pompáját, vagy Aladdin ragyogó szépségéről, nagylelkű adakozásáról és kiváló tulajdonságáról ne beszélt volna. A mór varázsló odalépett az emberek közé, akik ilyen módon emlegették Aladdint, és megkérdezte az egyiket: „Kedves ifjú, ki az az ember, akit emlegettek és magasztaltok?” Az így felelt neki: „Ember, te bizonyára idegen vagy, és messze földről jöhettél. Mégis, hogyan lehetséges, hogy nem hallottál Aladdin emírről, pedig azt hittem, mindenütt a földön elterjedt a híre! Kastélya világcsoda, hallott arról boldog-boldogtalan. Hogy van az, hogy sem erről, sem Aladdin nevéről, akinek az Úr dicsőségét szaporítsa és örömet sokasítsa, sohasem hallottál?” A mór így válaszolt: „Legnagyobb vágyam, hogy megláthassam azt a kastélyt. Ha szívességet akarsz tenni nekem, vezess el oda; mert idegen vagyok itt.” - „Hallom és engedelmeskedem!” - felelt az ember, és elindult előtte, és elvezette Aladdin palotájához. Amint a mór a kastélyt szemlélte, tisztában volt vele, hogy ez a lámpa műve, és felkiáltott: „Ó, jaj! Nem nyugszom, míg ennek a gaz kölyöknek, ennek a szabó gyerekének, akinek valamikor még vacsorára se tellett, gödröt nem ások! Ha a sors erőt ad hozzá, majd odaültetem még az anyját is megint a rokka mellé, hadd fonjon, úgy, ahogy azelőtt csinálta. Őt pedig megölöm.” Visszament a fogadóba szomorúan, bánatosan és búslakodva. Emésztette az irigység Aladdin sikere miatt. Elővette csillagvizsgáló szerszámain, és a táblára homokot szórt, hogy megtudja, hol van a lámpa, és megtudta, hogy a palotában van. Ennek szörnyen megörült, és azt mondta: „Most már könnyű dolgom lesz, könnyen végzek azzal a gazemberrel, már tudom is a módját, hogyan szerezzem meg a lámpát!” Elment egy rézműveshez, és azt mondta neki: „Készíts nekem néhány lámpát; jobban megfizetem a rendes áránál, csak azt kötöm ki, hogy gyorsan csináld meg őket.” - „Hallom és engedelmeskedem” - felelte a rézműves, munkához látott, és elkészítette a lámpákat. Amikor elkészültek, a mór kifizette neki, amennyit kért, fogta a lámpákat, elment és visszatért a fogadóba. Ott kosárba rakta a lámpákat és elindult, bejárta velük a város utcáit és bazárjait, és minduntalan kiáltotta: „Ócska lámpáért új lámpát adok!”

Amikor az emberek hallották, mit kiáltozik, nevettek rajta, és mondogatták: „Bizonyára bolond ez az ember, hogy új lámpát ad ócska lámpáért!” Egész tömeg gyülekezett mögötte, az utcagyerekek utánaszaladtak mindenütt, amerre járt, és mulattak rajta. De ő nem hagyta abba, és nem vetett ügyet semmire, csak járta tovább a várost, amíg el nem ért Aladdin palotájához. Ott megint kikiáltotta a mondókáját olyan hangosan, ahogy csak tudta, a gyerekek pedig kiáltoztak: „Féleszű! Féleszű!”

Úgy esett, hogy Badr el-Budúr hercegnő éppen fenn volt a csarnokban, és hallotta, hogy valaki kikiált valamit, a gyerekek meg zsvajt csapnak körülötte, de nem tudta megérteni, miről van szó. Megparancsolta egyik rabnőjének: „Szaladj le, tudd meg, micsoda ember az, aki kiabál, és mit kiabál!” A rablány lement, körülnézett és meglátta a mór varázslót. Visszament és jelentette úrnőjének, Badr el-Budúr hercegnőnek: „Az az ember azt kiáltja: »Ócska lámpáért új lámpát adok!« A gyerekek meg szaladnak a nyomába és kinevetik!” Badr el-Budúr hercegnő is nevetett ezen a furcsa szerzeten.

Hanem Aladdin a lámpát a szobájában hagyta, és nem őrizte zár alatta kincseskamrájában. Egyik rabnő meglátta, és most megszólalt: „Úrnőm, úgy emlékszem, uramnak, Aladdinnak szobájában láttam egy ócska lámpát. Ugyan cseréljük ki ennél az embernél, hadd lássuk, igaz volt-e a beszéde, vagy hazudott!” Badr el-Budúr hercegnő azt mondta a rablánynak: „Hozd el azt a régi lámpát, amelyet urad szobájában láttál!” Mert a hercegnő nem tudott semmit a lámpáról, sem a varázsserejéről, és nem is sejtette, hogy ez szerezte meg Aladdinnak az egész nagy pompát. Most pedig az volt a legfőbb vágya, hogy ezzel a kísérlettel ennek az embernek, aki régiért újat ad cserébe, az esztét kipróbálja. Szaladt hát a rabnő, fölment Aladdin termébe, és jött, hozta a lámpát Badr el-Budúr hercegnőnek. Mivel senki sem gyanított semmit a mór varázsló gonosz cseléről, a hercegnő megparancsolta a főeunuchnak, hogy menjen le, és cserélje be az ócska lámpát újért. Az eunuch fogta a lámpát, lement és odaadta a mórnak, kapott tőle egy új lámpát; majd visszatért a hercegnőhöz, és átnyújtotta neki. A hercegnő szemügyre vette, és látta, hogy csakugyan új; erre megmosolyogta a mór gyöngé esztét.

A varázsló pedig, amint kezébe kapta a lámpát és ráismert, hogy ez a kincsesbarlang csodalámpája, menten a keblére dugta és elsietett. Ment, ment, amíg ki nem ért a városból; aztán meg tovább, a sík rónaságon át, míg le nem szállt az éjjel. És amikor látta, hogy egyedül van a pusztaságban, és kívülről nincs ott senki, elővette kebléből a lámpát és megdörzsölte. Nyomban megjelent előtte a márid és megszólalt: „Szolgálatodra állok itt! Rabszolgád áll előtted. Parancsolj, mit kívánsz!” A mór ezt felelte: „Azt kívánom, hogy Aladdin palotáját lakóival és minden egyéb benne levővel együtt fölemeld a helyéről, és engem azzal együtt a hazámban, Afrikában, tégy le a földre. Ismered a városomat; azt kívánom, hogy ez a palota az én városomban a kertek között álljon!” - „Hallom és engedelmeskedem - szölt a szellem -, hunyd be a szemedet, nyisd ki szemedet, és ott találod magadat palotástul az országodban.” És így is volt: egy szempillantás alatt ott termett a mór Aladdin kastélyával és mindennel, ami benne volt, Afrika földjén.

Ennyit a mór varázslóról; térjünk most vissza a szultánhoz és Aladdinhoz! A szultánnak szokása volt, mivel leányát, Badr el-Budúr hercegnőt, olyan nagyon szerette, hogy alig ébredt föl, mindjárt kinyitotta az ablakot és kinézett. Most is kinyitotta az ablakot, hogy átpillantson a leánya felé. De amint termének ablakából Aladdin kastélyának irányába nézett, nem látott semmi mást, mint pusztaságot, úgy, ahogy az régebben volt. A kastély eltűnt. Megdöbbenve dörzsölte a szemét, hogy talán elhomályosult vagy megromlott a látása. Aztán megint kitekintett, de végre is meggyőződött, hogy a palotának nyoma sem maradt; és fogalma sem volt, mi történhetett vele, mi érhetett. Még jobban megdöbben, tördelte a kezét, könnyei lecsorogtak szakállán, hiszen nem tudta, mi lett a leányával. Rögtön szölt, és hívatta a vezírt. Ez megjelent, és mikor az uralkodót ilyen szomorú állapotban látta, megszölt: „Bocsáss meg, ó, idők királya, Alláh tartson tőled távol minden rosszat! Miért vagy ilyen bánatos?” A szultán felkiáltott: „Nem tudod még, milyen baj ért?” - „Valóban, felséges uram - felelte a vezír -, Alláhra, nem értesültem róla!” A szultán így szölt: „Akkor hát még nem tekintettél Aladdin kastélyára?” - „Ez igaz, uram és parancsolóm - válaszolta a vezír -, most még bizonyára zárva is van.” De a király folytatta: „Nézz hát ki az ablakon, és mondd meg, hol van Aladdin palotája, amiről azt mondd, hogy zárva van!” A vezír kitekintett az ablakon, de nem

talált semmit, se palotát, se egyebet. Megzavarodva és feldúltan nézett megint a szultánra, az pedig folytatta: „Tudod most már a bánatom okát? Láttad talán Aladdin palotáját, amiről azt mondod, hogy még zárva van?” - „Ó, idők királya - mondta most a vezír -, én már előbb bátorkodtam felségednek említeni, hogy ez a palota és minden egyéb varázslat műve.” Ekkor a szultán nagy haragra lobbant és felkiáltott: „Hol van Aladdin?” A vezír azt felelte, hogy vadászaton van. Az uralkodó abban a szempillantásban elrendelte, hogy az agák és katonák üljenek lóra, és Aladdint kezén-lábán láncra verve hozzák elébe. Az agák és katonák el is mentek, míg Aladdinra nem találtak, és ekkor így szóltak hozzá: „Ó, urunk, Aladdin, ne haragudj ránk, a szultán azt parancsolta, hogy kezedet-lábadat láncra verjük, úgy vigyünk elébe. Igen kérünk, ne hibáztass minket, az ő királyi parancsa alatt állunk, nem cselekedhetünk ellene semmit.”

Aladdin az agák és katonák beszédén igen meglepődött, nyelve mintha megbénult volna, hisz nem tudhatta az okát. De aztán így szólt hozzájuk: „Emberek, nem tudjátok a szultán parancsának az okát? Én ártatlannak tudom magamat, nem követtem el semmi bűnt sem a szultán, sem az ország ellen!” - „Urunk és parancsolónk - felelték -, mi semmit sem tudunk!” Ekkor Aladdin leugrott lováról, és ezt mondta nekik: „Tegyetek velem úgy, ahogy a szultán parancsolta. Mert a szultán parancsát feltétlenül teljesíteni kell!”

Az agák bilincset raktak lábára-kezére, és vasláncokon vonszolva vitték be a városba. Amint a lakosok kezén-lábán vasra verten megpillantották, már tudták, hogy a szultán le akarja üttetni a fejét. De mert olyan nagyon népszerű volt köztük, az emberek fogták fegyvereiket, elhagyták házaikat, és elindultak a katonák után, hogy meglássák, mi történik majd. Mikor aztán a katonák a fogollyal elérték a palotához, jelentést tettek a szultánnak; az pedig azonnal kiadta a parancsot a hóhérnak, hogy jelenjen meg, és üsse le Aladdin fejét. De amint a polgárság közt híre terjedt ennek a parancsnak, elretesztelték a palota kapuit, és ezt üzenték a szultánnak: „Ebben a szempillantásban ledöntjük a palotádat mindenki feje felett, aki csak benne van, a te fejed fölött is, ha Aladdinnak a legcsekélyebb bántódása esik!” A vezír a szultán elé járult, és jelentette neki: „Ó, idők királya, mindjárt végünk lesz! Legjobb lesz, ha megbocsátasz Aladdinnak, hogy ne érjen szerencsétlenség bennünket; mert a nép jobban szereti Aladdint, mint bennünket!”

A hóhér pedig már előkészítette a véres bőrleplet, Aladdint ráültette, és szemeit bekötötte. És háromszor körüljárta, a szultán utolsó parancsát lesve. De a szultán látta, hogy a néptömeg már ostromolja a palotáját, már meg is mássza a falait, hogy lerombolja. Nyomban kiadta a parancsot a hóhérnak, hogy ne bántsa Aladdint, a kikiáltónak pedig meghagyta, hogy lépjen a nép elé, és hirdesse ki, hogy az uralkodó megbocsátott és megkegyelmezett Aladdinnak. Mikor Aladdin megint szabad lett, és meglátta a szultánt a trónján, elébe lépett, és így szólt hozzá: „Felséges királyom, most, hogy megkegyelmeztél az életemnek, még egy kegyet kérek: mondd meg, mi a vétkem?” - „Hej, te áruló! - rivallt rá a szultán. - Nem tudod még, mi a vétked?” Aztán a vezírhez fordult: „Vezesd oda, hadd nézzen ki az ablakon, hogy hol a palotája?” Aladdin kitekintett az ablakon, a palotája irányába, hát csak pusztaság helyét látta, ugyanúgy, mint mielőtt a palota oda épült; a palotának nyomát sem találta. Megdermedt megdöbbenésében, nem tudta, mi történt. Mikor visszalépett, a szultán rákiáltott: „No, ugye láttad? Hol a kastélyod? Hol van a lányom, szívem vére, egyetlen gyermekem, hisz nincs több gyermekem, csak ez az egy!” - „Ó, idők legnagyobb királya - válaszolta Aladdin -, nem tudom, hiszen sejtelmem sincs, hogy mi történt!” A szultán pedig folytatta: „Tudd meg. Aladdin, én megkegyelmeztem neked, mégpedig azért, hogy indulj útnak, és keresd meg a leányomat! De csak ővele mutakozz előttem, mert ha őt elő nem hozod nekem, akkor - fejemre! - levágatom a fejedet!” - „Hallom és engedelmeskedem, ó, idők királya! - felelte Aladdin. - Arra kérek én csupán, hogy adj nekem negyvennapos haladékot. Ha ennek az időnek

leforgása után nem hozom őt vissza, üttesd le a fejemet, és cselekedj tetszésed szerint!” A szultán így felelt Aladdinnek: „Megadom neked a negyvennapos haladékos, ahogy kívánsz. De ne hidd, hogy megmenekülhetsz a kezeim közül, mert ide teremtlek én, nemcsak, ha földön jársz, de még ha a felhők közt lebegsz is!” - „Ó, uram, szultánom - adta válaszul Aladdin -, megmondtam felségednek; ha nem hozom őt el arra az időre, akkor elébed lépek: üttesd le a fejemet!”

Mikor a lakosság és a nép Aladdint ismét megpillantotta, megörvendezett láttára, és ujjongásba tört ki; de a gyalázat, a szégyen és irigyeinek káröröme búval töltötte el Aladdin szívét. Elsietett és céltalanul bolyongott a városban, mélységes szomorúsággal, és nem tudta, mitévő legyen, hogy ifjú feleségét, Badr el-Budúr hercegnőt és a palotáját megtalálja. Ezekben a napokban a nép közül sokan titkon felkeresték, és ételt-italt hoztak neki.

De azután Aladdin elhagyta a várost, és a mezőségen barangolt, ügyet se vetett rá, hogy merre jár. Amint így ment-mendegélt, útját egy folyó keresztezte; ekkor végső kétségbeesésében, mely lelkét eltöltötte, föl hagyott minden reménnyel, és a vízbe akarta vetni magát. De mivel jámbor muszlim volt, szíve mélyéből istenfélő, megállt a folyó partján, hogy elvégezze az előírt mosakodást. És amint kezével merte a vizet, és ujjait összedörzsölte, úgy történt, hogy a pecsétgyűrű is megdörzsölődött, és megjelent előtte a márid és megszólalt: „Szolgálatodra állok! A gyűrű szolgája áll előtted! Parancsolj, mit kívánsz!” Aladdin végtelenül megörült, és ezt mondta neki: „Rabszolgám, azt kívánom tőled, hogy palotámat feleségemmel, Badr el-Budúr hercegnővel és mindennel, ami a palotában van, idehozod!” De a márid ezt felelte: „Uram és parancsolóm, igen sajnálom, de olyat követelsz tőlem, ami nem áll hatalmamban. Mert amit kívánsz, az a lámpa szolgáitól függ.” Ekkor Aladdin így szólt: „Ha tehát ez olyasmi, ami erődöt felülmúlja, vigyél el engem, és tégy le a kastélyom mellé, legyen az bármely országban.” - „Hallom és engedelmeskedem, uram és parancsolóm” - válaszolt a szellem, fölemelte és abban a pillanatban már le is tette a palotája mellé, Afrikában, egyenesen felesége termével szemben. Éjfél körül járt már az idő, de Aladdin egy pillanat alatt felismerte a palotáját, és minden gond és bánat elszállt a szívéből, és imádkozott Alláhhoz, hogy most, amikor már föl hagyott minden reménnyel, engedje meg neki, hogy feleségét viszontláthassa. Aztán elgondolkozott a mindenható Alláh kegyének titokzatos útjain, hogyan hozott neki segítséget a gyűrű, hogyan veszítette volna már el minden reménységét, ha Alláh a gyűrű szellemét nem küldte volna hozzá. Felvidult, elmúlt minden szomorúsága. De mivel négy napja, hogy bánata, fájdalma és gondjai teljétől és kínzó gondolataitól a szemét sem hunyta le, odament a palota mellé, és lefeküdt aludni egy fa alá; mivel a palota - mint ahogy elmondtam - Afrikában, a városon kívül, kertek között volt.

Aladdin mélyen elaludt a palotája mellett, fa alatt. Persze igaz a mondás: nem alszik nyugodtan az, aki a szakácshoz küldte az ürü fejét. Aladdint mégis elnyomta az álom, szunnyadt egészen addig, míg a madarak csicsergése föl nem ébresztette. Ekkor föl kelt, a folyónál elvégezte az előírt mosakodást, és elmondta reggeli imáját, majd visszaindult, és leült Badr el-Budúr hercegnő ablakai alá. A hercegnőnek majd megszakadt a szíve, hogy férjétől és apjától, a szultántól elszakították. Nagy bánatában, és nyomorúságában, amit az átkozott mór varázslónak köszönhetett, mindennap már a hajnali szürkülettel felkelt, nem evett, nem ivott, csak egyre sírt-zokogott. Mikor reggeli imája után elmondta az áldást, be szokott jönni hozzá egyik rabnője, hogy felöltöztesse. Azon a napon véletlenül úgy esett, hogy a rabnő kinyitotta az ablakot, azt akarta, hadd legyen a fák és patakok láttára úrnőjének egy kis öröme és vigasza. Hát amikor az ablakon kitekintett, a várfok ablakai alatt urát, Aladdint pillantotta meg. Ekkor a rabnő odakiáltott Badr el-Budúr hercegnőnek: „Ó, úrnőm, ó, úrnőm, itt ül uram, Aladdin, lenn a kastély falánál.” A hercegnő gyorsan odaszaladt, kinézett az ablakon, és most meglátta ő is a férjét. Éppen fölemelte a fejét Aladdin, és föl nézett rá. Köszöntötték egymást.

Mindketten repülni tudtak volna boldogságukban. A hercegnő lekiáltott: „Kelj fel, gyere be hozzám a titkos bejáraton; mert az a gazember most nincs itt.” Aztán a hercegnő parancsára a rabnő lement, és kinyitotta neki a titkos ajtót. Aladdin belépett rajta, felesége, Badr el-Budúr hercegnő, már elébe szaladt. Összeölelkeztek-csókolóztak, végtelen örömben, túlradó boldogságukban sírva is fakadtak. Aztán leültek, és Aladdin így szólt: „Badr el-Budúr hercegnő, mindenekelőtt kérdezni szeretnék tőled valamit: én a teremben egy régi sárgaréz lámpát tettem erre és erre a helyre...” De amint a hercegnő ezt meghallotta, nagyot sóhajtott és félbeszakította: „Jaj, édes férjem, hisz ez éppen az oka, hogy ilyen bajba jutottunk!” - „Hogy is történt ez?” - kérdezte tőle Aladdin. Badr el-Budúr hercegnő pedig elmesélte az esetet elejétől végig, hogyan cserélte be az ócska lámpát, és így végezte beszédét: „Másnap reggelre ebben az országban találtuk magunkat, és ő, aki csalárd módon a lámpát elcserélte, kijelentette, hogy ezt a varázserejével, a lámpa segítségével vitte véghez velünk, meg hogy ő egy afrikai mór, és mi most ott vagyunk az ő lakóhelyén.”

Amint a hercegnő szavait befejezte, Aladdin így szólt hozzá: „Mondd, mi a szándéka veled annak az elvetemült embernek? Hogyan beszél veled? Mit mond neked? Mit akar tőled?” Felesége így felelt: „Mindennap csak egyetlenegyszer jön el hozzám, és rá akar bírni, hogy őt szeressem: azt akarja, hogy helyetted őt fogadjam el férjemnek, téged felejtselek el, és rád se gondoljak többé. Azt is mondta, hogy apám, a szultán, leültette a fejedet. Folyvást azt állítja, hogy te szegény emberek gyereke vagy, és az ő jóvoltából lettél ilyen gazdag. Így akar nyájasan rábeszélni engem, de tőlem még egyebet nem látott, mint sírást, könnyhullatást, és nem hallott tőlem egyetlen jó szót sem.” Aladdin tovább kérdezte: „Mondd meg, ha tudod, hol tartja a lámpát?” A hercegnő ezt felelte: „Mindig magánál hordja; egy pillanatra sem válik meg tőle. Amikor mindent elmondott nekem, úgy, ahogy elmeséltem, előhúzta a lámpát a kebléből és megmutatta.” Aladdin igen megörült ennek, és ezt mondta feleségének: „Hercegnő, jól figyelj, én most elmegyek. De hamarosan visszajövök más ruhában; ezen ne csodálkozzál. Hagyd meg, hogy mindig álljon egy rabnő a titkos bejáratnál, hogy ha jönni lát, rögtön beengedjen. Addig kieszelem az útját-módját, hogy veszíthetem el ezt a gonosztevőt.” Aladdin kiment a palotából és elindult, míg útjában egy parasztra nem akadt. Annak ezt mondta: „Hallod-e, jó ember, vedd a ruháimat, és add ide a tiédet!” A paraszt habozott, de ekkor Aladdin erőszakkal leszedte róla a ruhát, fölvette és a parasztnak adta a maga drága ruháit. Aztán tovább ment a város felé, bement, fölkereste a fűszerszámosok bazárját, és a fűszerszámosoknál erős, rögtön ható bendzset vásárolt, két dramot⁵⁰ két dinárért. Aztán ugyanazon az úton visszament, míg megint el nem ért a kastélyhoz. A rabnő meglátta, kinyitotta neki a titkos ajtót, és ő bement Badr el-Budúr hercegnőhöz.

Mikor belépett Badr el-Budúr szobájába, így szólt hozzá: „Figyelj rám! Azt kívánom, hogy öltözz föl szépen, ékesítsd fel magadat, és tedd le a gyászt. Ha aztán a mór eljön, fogadd szíves köszöntéssel, mutass neki mosolygós arcot, és hívd meg, hogy egyék veled. Tégy úgy, mintha szeretett Aladdinodat és édesapádat elfelejtetted, őt pedig igen megszeretted volna: kérj tőle vörös bort, mutasd magadat egész vígnak, jókedvűnek, és igyál az egészségére. Mikor aztán két-három serleg bort megittattál vele, úgyhogy már nem egész tiszta a feje, akkor tedd ezt a port a serlegébe, és töltsd meg ismét itallal. Ha felhajtja, azonnal elvágódik, mintha meghalt volna.” Mikor Badr el-Budúr hercegnő az ura szájából ezeket a szavakat meghallotta, így szólt hozzá: „Igen nehezemre esik majd, hogy ezt a feladatot teljesítsem. De mivel ettől a gyalázatostól, aki úgy megkínzott engem, aki elszakított tőled meg apámtól, csak ezen a módon szabadulhatunk meg, szívesen megteszem, amit kívánsz; ezt a gazembert megölni

---

⁵⁰ Súlymérték, 1 dram = 3,2 gramm.

különben sem véték.” Ezután Aladdin evett-ivott feleségével, de csak annyit, hogy éhét-szomját csillapítsa, hamarosan felkelt megint, és távozott a palotából. Badr el-Budúr hercegnő pedig hívatta a komornáját, hogy öltöztesse és ékesítse fel. Pompás ruhákat vett magára, és finom illatokkal szagosította be magát. Alig készült el, már jött is az átkozott mór. Mikor a hercegnőt ilyen díszben látta, nagyon megörült; de még jobban megörült, amikor a hercegnő, szokása ellenére, mosolygó arccal üdvözölte, ez még magasabbra szította a szerelem lángját a varázsló szívében, és még jobban vágyott arra, hogy a hercegnő az övé lehessen. Aztán Badr el-Budúr maga mellé ültette, és így szólt hozzá: „Kedvesem, ha akarod, gyere el hozzám ma este, vacsorázzunk együtt. Meguntam már a búslakodást, mert ha ezer évig ülnék itt és szomorkodnék, az sem használna semmit, hisz Aladdin nem jöhet vissza a sírból. Megbízom abban, amit a múltkor mondtál, hogy apám mérhetetlen fájdalmában, amiért tölem el kellett szakadnia, alighanem megölette őt. Ne csodálkozz, ha ma másnak látsz, mint tegnap; meggondoltam magamat, és elfogadlak kedvesemnek és élettársamnak Aladdin helyébe, mivel most már senkim sincsen, csupán te. Ezért remélem, hogy eljössz ma estére, hogy együtt együnk, és egy kis bort igyunk kettesben. Azt szeretném, ha megízleltetnéd velem hazádnak, Afrikának borát, az talán jobb, mint ami itt nálam van, és a mi országunkból származik. Nagyon szeretném országotok borát megkóstolni.”

Mikor a mór látta, micsoda szerelmet mutat iránta Badr el-Budúr hercegnő, és mennyire megváltozott a viselkedése, nagy boldogan felkiáltott: „Életem, hallom és engedelmeskedem mindenben, amit óhajtasz és parancsolsz! Van a házamban egy hordó, teli a mi országunk borával, nyolc esztendeje tartogatom a föld alatt; most megyek, és lefejtek belőle annyit, amennyi nekünk kell. Aztán egyszeribe itt leszek nálad megint.” De a hercegnő még nagyobb biztonságba akarta ringatni, így felelt hát neki: „Ó, édesem, ne menj el, küldj inkább egy szolgát, hogy a bort lefejtse, maradj itt mellettem, hadd örüljek a társaságodnak!” - „Úrnőm - felelte a mór -, senki sem ismeri a hordó helyét, csak én: nem maradok el tőled sokáig.” A mór eltávozott, és kis idő múlva annyi borral tért vissza, amennyire szükségük volt. Badr el-Budúr hercegnő így szólt: „Mennyire sajnálom, hogy fáradtál miattam, és terheltelek kívánságommal, kedvesem!” - „Szó sincs róla, szemem fénye - felelte a mór -, meg vagyok tisztelve, ha neked szolgálhatok.” Badr el-Budúr hercegnő asztalhoz ült vele, és megkezdték a vacsorát. De a hercegnő hamarosan inni kívánt; a kiszolgálóleány tüstént teletöltötte poharát, azután pedig a mór serlegét is. Most a hercegnő a mór életére és egészségére ivott, az pedig a hercegnőre köszöntötte poharát. Így az asszony víg mulatozásra csábította, és mivel csodaszépen és finoman tudott beszélni, hamarosan egészen elcsavarta fejét, és édes, sokatmondó szavaival még erősebbre lobbantotta fel szerelmi lángját. A mór pedig azt hitte, hogy ez mind igaz, szívből jön, és nem is sejtette, hogy a nő, amint szerelemről példálózik, csak törbe csalja, hogy elveszítse. Szenvedélye nőttön-nőtt, és majd elolvadt a szerelemtől a gyöngéd szavak hallatára, amikkel a nő illette; esze elhagyta, feje forgott a gyönyörűségtől, és az egész világ egy hajítófát sem ért a szemében ebben a percben. Mikor a lakoma vége felé járt, és a bor már fejébe szállott a mórnak, Badr el-Budúr hercegnő így szólt hozzá: „Országunkban egy szokás járja, nem tudom, ti is üzitek-e.” - „Micsoda szokás ez?” - kérdezte a mór. A nő pedig így felelt: „Az a szokás nálunk, hogy lakoma végével mindenki fogja a társa poharát és kiissza.”

Mindjárt el is vette a mór poharát, és szólt a rabnőnek, hogy nyújtsa át a mórnak az ő serlegét, amibe szolgálvaik előzőleg a bendzset kevertette. A palotában ugyanis minden szolga és rabnő a hercegnőhöz húzott, és a varázsló halálát kívánta. A rableány tehát átnyújtotta neki a kelyhet; ő pedig, amint a hercegnő szavait hallgatta, és látta, hogy az ő kelyhéből iszik, neki meg a saját poharából ad inni, úgy érezte magát, akár Nagy Sándor, hogy ilyen bizonyosságát láthatta a hercegnő szerelmének. Badr el-Budúr pedig testét negédesen ringatva, és kezét a

mór kezébe téve, így szólt hozzá: „Ó, édes lelkem, lásd, nálam a kelyhed, az enyém meg nálad! Így isznak a szerelmesek egymás poharából!” Most Badr el-Budúr hercegnő ajkához emelte a poharát, kiitta és letette; aztán odahajolt a mórhoz, és arcon csókolta. Az úgy érezte, mintha egekig repülne boldogságában, szájához emelte a kelyhet, és egy cseppig kiitta, de-hogy ügyelt rá, hogy talán valami ártalmas szer van benne. Nyomban, abban a szempillantásban eszméletlenül hanyatlott hátra. Megörült ennek Badr el-Budúr hercegnő, a rabszolgánők pedig versenyt szaladtak, hogy kinyissák a palota kapuját uruknak, Aladdinnak.

Aladdin belépett a palotába, felsietett Badr el-Budúr hercegnő termébe, és meglátta, hogy felesége ott ül az asztalnál, a mór pedig, akár a halott, úgy fekszik a földön. Odalépett a hercegnőhöz, boldog örömmel megcsókolta, és megköszönte neki, amit tett. Aztán még azt mondta neki: „Most menj be rableányaiddal a belső terembe, hagyj magamra, hogy dolgomat befejezzem!” A hercegnő felkelt, és azonnal bevonult szolgálóival belső termébe. Aladdin pedig becsukta mögöttük az ajtót, odament a mórhoz, a keblébe nyúlt, és elővette onnan a lámpát, majd kihúzta kardját, és levágta a mór fejét. Aztán megdörzsölte a lámpát: rögtön megjelent előtte a lámpa szolgálja, a márid, és megszólalt: „Szolgálatodra jöttem, uram és parancsolóm! Mit óhajtasz?” Aladdin felelte: „Azt óhajtom, hogy vidd ezt a kastélyt ebből az országból Kína országába, és tedd le ugyanarra a helyre, ahol volt, a szultán palotájával átellenben.” - „Hallom és engedelmeskedem, uram és parancsolóm” - felelte a márid.

Aladdin most bement feleségéhez, mellé ül, megölelte, megcsókolta, az pedig viszonzta csókjait. És amíg boldog kettesben együtt ültek, a márid vitte velük együtt a palotát, és letette a helyére, a szultán palotájával szembe. Aladdin közben parancsokat osztott a rabnőknek, azok eléje tették az asztalokat, és hitvesével, Badr el-Budúr hercegnővel tiszta örömben, vígságban nekiláttak az evésnek-ivásnak, míg csak jól nem laktak. Azután átmentek a vidám mulatozások termébe, leültek, ittak, beszélgettek, és forró vággal csókolóztak, ölelkeztek. Hisz már olyan régen nem örülhettek egymásnak. Végül a bor napja beragyogta fejüket; az álom kerülgette őket, és lepihentek kerevetükre.

Másnap reggel Aladdin felkelt, felébresztette Badr el-Budúr hercegnőt; már jöttek is a rabnők, felöltöztették, felékesítették és díszítették. Aladdin is legpompásabb ruháját vette fel. Mindketten alig bírtak magukkal a boldogságtól, hogy ennyi távollét után megint együtt lehettek; a hercegnő annak is nagyon örült, hogy édesapját aznap viszontláthatja.

Forduljunk most Aladdintól és a hercegnőtől a szultán felé! Amióta Aladdint szabadon bocsátotta, folyton-folyvást leánya elvesztésén búslakodott. Csak ült, és siratta szüntelenül, akár valami siratóasszony, hiszen az egyetlen gyermeke volt. És minden reggel, mihelyt álmából felébredt, odasietett az ablakhoz, kitárta, és arra a helyre nézett, ahol Aladdin palotája állott, és megint csak sírt, hogy szeme majd belevakult, és szeme héja sebesre gyulladt a sírástól. Ezen a napon is, mint rendszeren, korán felkelt, kinyitotta az ablakot és kinézett. Hát ott látta maga előtt a palotát! Megdörzsölte a szemét, még egyszer erősen odanézett, és akkor megbizonyosodott benne, hogy Aladdin palotája áll ott. Abban a szempillantásban kiadta a parancsot, hogy nyergeljék meg a lovát, ő lesietett, felkapott lovára, és ellovagolt a palotához. Amint Aladdin meglátta, lesietett és feleúton elébe ment. Kézen fogta, és felvezette feleségéhez. Badr el-Budúr hercegnő termébe. De az is úgy vágyódott már apja után, hogy ő is elébe indult, és már az alsó csarnokkal átellenben, a lépcsőház ajtajánál üdvözölte. Apja karjaiba zárta, csókolgatta, és mindketten örömkönnyekeztak. Azután Aladdin elkísérte őket a felső terembe. Leültek, és apja sürgető kérdéseire Badr el-Budúr hercegnő elmesélt mindent, ami vele történt.

Így beszélt:

„Kedves apám, csak tegnap óta élek újra, amióta férjemet megpillantottam; ő az, aki kiszabadított a mór embernek, az átkozott varázslónak a fogságából. Azt hiszem, a föld kerektségén nincs nagyobb gazember, mint ez a mór volt, és az én szeretett Aladdinom nélkül nem menekültem volna meg kezei közül. Ó, akkor az életben soha viszont nem láthattál volna. Bizony, édesapám, gyász és mélységes bánat borult rám, nemcsak azért, mert tőled elszakítottak, de mert férjemtől is olyan messzire kerültem. Egész életemben hálás leszek neki jószágáért, hogy ennek a gonosz varázslónak a hatalmából kiszabadított.” Badr el-Budúr hercegnő mindent elmesélt, amit átélt, elmondta, micsoda ember volt ez a mór, és mit követett el ellene; hogy öltözött lámpakereskedőnek, aki új lámpát ad ócska helyett cserébe. „Mivel azt hittem - folytatta -, hogy gyengeelméjűségből csinálja, csak nevettem rajta; nem is sejtettem ravasz tervét. Elővettem hát az uram terméből egy ócska lámpát, leküldtem egy eunuchhal, az meg elcserélte egy újra. Másnap reggelre pedig, édesapám, palotástul meg mindenestül, ami benne van, Afrikában találtuk magunkat. Én még mindig nem tudtam semmit arról, micsoda varázsereje van a lámpának, amit cserébe adtam. Végre-valahára Aladdin odakerült hozzánk, és cselt eszelt ki a varázsló ellen, hogy megmentsen karmai közül. És ha nem szabadít ki bennünket időben, ez a gonosztevő elérte volna célját, és erőszakot követett volna el rajtam. De Aladdin adott nekem valami port, azzal megittattam, a mór felhajtotta, és eszméletlenül esett össze. Ekkor férjem ott termett nálunk, és nem tudom, mit csinált, de visszahozott bennünket Afrikából ide a helyünkre.” - „Uram és parancsolóm - folytatta Aladdin -, amint fölmentem és láttam, hogy úgy fekszik ott, a bendzstől elkábultan, mint akit agyonvertek, azt mondtam Badr el-Budúr hercegnőnek: »Eredj be rabnőiddel belső termeidbe!« Ekkor ő szolgálóival elment a szörnyű látvány elől; én meg odaléptem az átkozott mórhoz, benyúltam a keblébe, és kivettem a lámpát: mert Badr el-Budúr hercegnő mondta, hogy mindig a keblében tartja. Mikor megint a kezemben volt, kihúztam a kardomat, és levágtam a gazembernek a fejét. Aztán mindjárt megparancsoltam a lámpa szolgálóinak, hogy emeljék fel a palotát mindenestül, és hozzák ide, a régi helyére. De ha, felséges uram, kétségbe vonnád szavaimat, kegyeskedjél velem az átkozott mórt megnézni!” A szultán felkelt, Aladdin felvezette a várfokra. Amint a szultán a mórt megpillantotta, tüstént parancsot adott, hogy vigyék és égessék el a holttestét, hamvait pedig szórják széjjel. Azután megölelte, megcsókolta Aladdint, és így szólt hozzá: „Ne hibáztass, fiam, hogy meg akartalak öletni e miatt az átkozott varázsló miatt, aki így törbe csalt. Édes fiam, amit ellened tettem, arra van mentségem; hisz azt láttam, hogy elvesztettem leányomat, egyetlen gyermekemet, aki kedvesebb nekem egész birodalmamnál. Tudhatod, hogy csügg a szülők szíve gyermekükön, különösen az enyém, mivel nincs több gyermekem, mint Badr el-Budúr hercegnő.” Így engesztelte a szultán Aladdint, és ő meg is bocsátott neki, és így szólt hozzá: „Semmit sem tettél ellenem, ami ellenkeznék a szent törvénnyel, de én sem vagyok hibás. Minden szerencsétlenségnek ez a mór volt az okozója, ez a gaz varázsló.” A szultán aztán megparancsolta, hogy díszítsék fel a várost; rendezzenek örömnepségeket. Továbbá utasította a hírnökeit, hogy hirdessék ki: „A mai napon kezdődjék a nagy ünnep, és tartson egy álló hónapig, harminc napig, annak az örömére, hogy Badr el-Budúr hercegnő férjével, Aladdinnal visszakerült.”

Ez volt Aladdin esete a mórral. De még ezután sem hagyta nyugton az átkozott afrikai, bár holtteste elhamvadt, és porait a szélbe szórták széjjel! Ennek a gazembernek ugyanis volt egy öccse, aki még jobban ismerte a varázslás, bűbájosság és csillagvizsgálás mesterségét, mint ahogy a közmondás is mondja: „Egyik kutya, a másik eb.” Mind a ketten más-más világtájon éltek, hogy betöltsenek mindent bűbájosságukkal, fondorkodásaikkal és gonosz szándékukkal.

Egy napon úgy esett, hogy a mór öccse tudni szeretne volna, hogy megy a dolga a bátyjának; ezért homokot szórt a bűvös táblára, megrajzolta a figurákat, tüzetesen megfigyelte, és megvizsgálta őket. A jelek azt mutatták, hogy bátyja már nincs életben, és a halottak birodalmának lakója. Nagyon elbúsult ezen, és még egyszer megcsinálta a homokjóslást, hogy megtudja, hogyan pusztult el a bátyja, és hol halt meg. Ekkor kiderítette, hogy bátyja Kína országában halt meg, a legszégyenletesebb halállal. Kiderítette azt is, hogy halálának okozója egy Aladdin nevezetű ifjú.

Tüstént fogta magát, felkészült és útra kelt; hosszú hónapokon keresztül ment rónán-pusztán, hegyen-völgyön át, míg el nem ért Kínába, ott is a szultán városába, Aladdin lakóhelyére. Felkereste az idegenek fogadóját, szállást bérelt, és kipihente magát. Azután járni kezdte a város utcáit, hogy megtalálja az utat-módot, mely lehetővé teszi, hogy gonosz célját elérje. Ez a cél pedig nem volt más, mint hogy vérbosszút álljon Aladdinon. Belépett hát a piactéren egy kávéházba, egy nagy épületbe, amelyben rengetegen gyűltek össze, hogy ott szórakozzanak. Voltak, akik kockáztak, mások ostáblán játszottak, megint mások sakkoztak. Ide ült le, és hallgatta a mellette ülők beszélgetését: éppen egy öreg jámbor nőről, Fátimehről volt szó, aki a városon kívül él remetelakában, és Alláht szolgálja. Havonként csak kétszer jön be a városba; mindenki azt állította, hogy ez az asszony csodákat tud tenni.

A mór varázsló ezek hallatára így szólt magában: „Most megtaláltam, amit keresek. Ha a felséges Alláh is úgy akarja, elértem célomat ennek a nőnek a segítségével!”

Odalépett hát az emberekhez, akik a jámbor öregasszony csodáiról beszéltek, és megszólította az egyiket: „Kedves bátyám, hallom, hogy egy Fátimeh nevű szent asszony csodatételeiről beszéltek. Hol van ő, és merre van a lakóhelye?” - „Különös! - kiáltott fel az ember. - Hogy lehet, hogy itt vagy éppen a városban, és még nem hallottál a szentséges Fátimeh csodáiról? Te szegény, úgy látszik, idegen vagy, hogy eddig még semmi sem jutott a füledbe annak a jámbor nőnek böjtöléseiről, világtól elvonultságáról és tiszta istenfélelméről.” - „Így van, kedves uram - felelte a mór -, idegen vagyok. Tegnapelőtt este érkeztem meg a ti városotokba. Kérlek, mesélj nekem ennek az erényekben gazdag asszonynak a csodatételeiről! Mondd, merre lakik? Mert engem nagy szerencsétlenség ért, és fel akarom keresni és megkérni, imádkozzék értem; akkor talán a Mindenható és dicsőséges Alláh megszabadít szerencsétlenségemtől.” Ekkor az ember mesélt neki a jámbor Fátimeh csodáiról, istenfélelméről és tiszta vallásosságáról, kézen fogta, kivezette a városból, és megmutatta neki az utat Fátimeh lakóhelyéhez, egy kis hegy tetejébe vájt barlanghoz. A mór szívből megköszönte jóságát, és visszament szállására, a khánba.

Úgy esett, hogy Fátimeh másnap lejött a városba. A mór korán reggel elment a fogadóból, és nagy tolongást látott az utcán. Közelebb ment, hogy megnézze, mi történt, hát látta, hogy ott áll Fátimeh; mindenki, akinek valami baja volt, megáldatta magát vele, és kérte, hogy imádkozzék érte. És ha Fátimeh megérintette, betegsége és szenvedése hamarosan elmúlt. A mór varázsló utána osont, amíg vissza nem ért barlangjába. Azután megvárta az estét, míg jó sötét nem lett, betért a borkereskedő boltjába, ivott egy pohár bort, és a városból visszament a jámbor Fátimeh barlangjához. Odaért, belépett a remetelakba, és látta, hogy az istenes asszony egy ócska gyékényen a hátán fekszik és alszik. Odaugrott, ráült a testére, előrántotta a törét és rárivallt. Az fölébredt, és amint szemét kinyitotta, egy mórt pillantott meg, aki kivont törrel ült a mellén, és készült, hogy megölje. Halálra rémült; az ember pedig ráförmedt: „Hallod-e, ha egy szót szólsz vagy kiáltasz, abban a szempillantásban megöllek! Most pedig tégy meg mindent, amit én mondok!” És megesküdt neki, hogy ha mindent megtesz, amit ő kíván tőle, meghagyja az életét. Azután fölkelt a melléről, és így szólt: „Add ide a ruháidat és vedd az enyémet!” Ekkor az asszony odaadta neki ruháit, fejkendőit, fátyolát és köpenyét. Aztán

még azt mondta neki: „Valamivel be kell hogy dörzsöld az arcomat, hogy ugyanolyan arcszínem legyen, mint a tiéd!” Fátiméh bement a barlang belsejébe, és egy üvegcsé kenőcsöt hozott elő, és bekente vele a férfi arcát. Ettől olyan lett az arcszíne, mint Fátiméhé. Végül odaadta neki a botját, megmutatta, hogyan járjon, mit csináljon, ha a városba megy, nyakába akasztotta az olvasóját, utoljára pedig odanyújtotta neki a tükört e szavakkal: „Nézd: most már nincs különbség kettőnk között!” A mór belenézett a tükörbe, és látta, hogy Fátiméhnek a tökéletes mása lett, nem hiányzik semmi, és nem kell semmit hozzátenni. De alighogy elérte célját, megszegte az esküjét: kötelet kért az asszonytól, és amikor az előhozta, fogta és megfojtotta vele a nőt a barlangjában, majd kivonszolta a holttestét, és belevetette egy árokba, a barlang előtt.

Mikor a mór Fátiméht meggyilkolta, megint visszament a barlangba, és aludt hajnalhasadásig. Aztán felkészült, visszaindult a városba, és elért Aladdin palotája elé. Nagy tömeg gyűlt köréje, mert mindenki a szent Fátiméhnek tartotta. Úgy is viselkedett, ahogy az szokott, kezét a szenvedőkre tette, egyik számára elmondta a Korán egy szúróját, másikának egy másik szúróját, és így imádkozott mindenkéért. De mivel a nép szörnyen tolongott és lármázott körülötte, Badr el-Budúr hercegnő figyelmes lett a zajra, és azt mondta rableányainak: „Nézzétek csak meg, mi történik, mi az oka ennek a lármának!” Az eunuchok egy agája lement, hogy megnézze, mi történik. Ezekkel a szavakkal tért vissza: „Hatalmas úrnőm, ez a láрма a szentséges Fátiméh miatt van. Ha parancsolod, felhozom őt hozzád, hogy te is részesülj az áldásában.” - „Menj - kiáltott föl a hercegnő -, és hozd fel hozzám! Már sokat hallottam csodáiról és szent erkölcséről, nagyon szeretném látni, hadd áldjon meg engem is. Az emberek sokat beszéltek nekem érényeiről.” Az eunuch-aga lement, és felkísérte a Fátiméhnek öltözött mór varázslót. Amint a hercegnőt megpillantotta, imádságok egész sorát mondta el előtte; és egy teremtet lélek sem kételkedett benne, hogy ez maga a szent Fátiméh. A hercegnő pedig odament hozzá: „Szentséges Fátiméh, azt szeretném, ha mindig nálam maradnál, hogy általak áldásban részesüljek, tőled a jámborság és istenfélelem útjait megtanuljam, és példádát kövessem.” Ez volt éppen a vágya a gaz varázslónak, és most még erősebben eltökélte, hogy véghezviszi cselét. Ezért így szólt a hercegnőhöz: „Hatalmas úrnőm, szegény asszony vagyok, barlang az én lakásom; a magamfajta nem méltó arra, hogy királyi palotákban tartózkodjék.” - „Erre ne legyen gondod, te szent Fátiméh - válaszolta a hercegnő -, házamban olyan helyiséget adatok neked, ahol szolgálhatod Alláht, és ahova egy lélek se mehet be hozzád; ott még jobban végezheted istentiszteletedet, mint ha a barlangodban volnál.” A mór így felelt: „Hallom és engedelmeskedem, hatalmas úrnőm! Nem akarok ellenkezni szavaiddal; mert amit királyok gyermekei mondanak, azt nem szabad sem lebecsülni, sem visszautasítani. De arra kérlek, engedd meg, hogy egyek-igyak, és üljek egyedül a kamrámban; senki oda be ne léphessen. Pompás étel sem kell nekem, nem, csak kegyeskedjél számomra mindennap valamelyik rabnőddel egy darab kenyeret meg egy korsó vizet szobácskámba küldeni, hogy amikor megéhezem, egymagamban ehessem-ihassam.”

Az elvetemült ember azért csinálta ezt így, mert félt, hogy ha evésnél a fátyolát fölemelné, kiderülne a titka, és álla-ajka szakálláról-bajuszáról felismernék, hogy férfi. Badr el-Budúr hercegnő most így válaszolt neki: „Szent Fátiméh, légy nyugodt! Minden a kívánságod szerint történik. De most gyere velem, hogy megmutassam a szobát, amit lakásodul be akarok rendeztetni.”

Badr el-Budúr hercegnő elvezette a varázslót, aki a jámbor Fátiméhnek adta ki magát, abba a helyiségbe, melyet neki lakóhelyül kijelölt. És ott így szólt hozzá: „Szentséges Fátiméh, itt fogsz lakni, ez a szoba most a tied. Itt élhetsz teljes nyugalomban és elmélkedéseid teljes elzártágában.” A mór hálálkodott jóságáért, és az ég áldását kérte rá. Aztán a hercegnő még felvezette a kioszkba is, megmutatta neki a boltozatos mennyezetet meg a huszonnégy

ablakról lesugárzó drágaköveket, és megkérdezte tőle: „Mit szólsz, ó, szent Fátimeh, ehhez a csodálatos teremhez?” A mór így válaszolt neki: „Alláhra, csodálatos, még annál is több! Azt hiszem, az egész világon ritkítja párját. Mindent felülmúl pompája, de kár, hogy egy dolog hiányzik belőle, ami pedig még emelné a szépségét és fényét!” Badr el-Budúr hercegnő ekkor megkérdezte: „Ó, szent Fátimeh, mi hiányzik még belőle? Mi az, ami még jobban ékesítené? Mondd meg nekem! Azt hittem, hogy teljes és tökéletes.” - „Hatalmas úrnőm - volt a varázsló válasza -, hiányzik a rúkh-madár tojása. A kupolába kellene felakasztani. Ha ott függne a kupolában, akkor ennek a teremnek a föld kerekiségén nem akadna mása!” A hercegnő most tovább kérdezte: „Hát az milyen madár? Hol találhatnánk meg a tojását?” - „Hatalmas úrnőm - felelte a mór -, az egy óriási nagy madár: tevéket és elefántokat emel fel és visz tova röptében a karmai közt, mert olyan nagy és erős. Ez a madár többnyire a Káf hegyen található, és az a mester, aki ezt a palotát építette, annak a madárnak a tojásait is meg tudja majd szerezni.” Aztán félbehagyták a beszélgetést, és mivel elérkezett az ebéd ideje, a rabszolgalányok megterítették az asztalt. Badr el-Budúr hercegnő leült mellé, és a gaz varázslót is kérte, hogy egyék vele. De az elhárította a meghívást, és bement szobájába, melyet a hercegnő kijelölt a számára: a rablányok oda vitték be neki az ételt.

Mikor beesteledett, és Aladdin visszatért a vadászatról, Badr el-Budúr hercegnő elébe ment és üdvözölte. Férje megölelte és megcsókolta, de mikor az arcába nézett, úgy látta, mintha kicsit búsulna, és nem mosolyog, mint máskor szokott. Ezért megkérdezte tőle: „Mi történt veled, szerelmem? Mondd meg, előfordult talán valami, ami a lelkedet nyugtalanítja?” - „Semmi bajom sincs, szerelmem - felelte a hercegnő -, csupán eddig azt gondoltam, hogy a mi kastélyunkból nem hiányzik semmi a világon. És mégis, Aladdin, szemem fénye, ha a felső terem kupolájában ott függne a rúkh-madár tojása, akkor a mi palotánknak kerek e világon nem volna mása!” Aladdin erre felkiáltott: „Hát csak ez az, ami bánt? Mi sem könnyebb nekem, mint ezt megszerezni! Légy vidám, mondd csak meg, amit kívánsz, előteremttem én neked, a föld mélyéből is, a lehető leggyorsabban, a legrövidebb idő alatt!”

Így nyugtatta meg Aladdin Badr el-Budúr hercegnő kedélyét, és így ígért meg neki mindent, amit óhajtott, azután pedig nyomban bement a szobájába, és megdörzsölte a lámpát. Abban a szempillantásban megjelent előtte a márid és megszólalt: „Beszélj, mit kívánsz!” Aladdin ezt felelte: „Azt kívánom tőled, hogy hozd el nekem a rúkh-madár tojását, és akaszd fel a felső terem kupolájába!” De amint a márid Aladdin szájából ezeket a szavakat meghallotta, összeráncolta homlokát, és hatalmas hangon, nagy haraggal kiáltott rá: „Te hálátlan, nem elég, hogy én meg a lámpa többi szellemei a szolgálatodra állunk? Most még azt is kívánsz, hogy az úrnőket hozzam ide neked, hogy mulatságodra felakaszd a várfokod kupoláján, és te meg fiatal feleséged úgy gyönyörködjetek benne? Alláhra, mind a ketten megérdemlitek, hogy ebben a szempillantásban hamuvá égesselek és a szélbe szórjalak benneteket. De mivel ti ezekről a dolgokról mit sem tudtok, és a belső értelmet a külszíntől nem tudjátok megkülönböztetni, megbocsátok nektek; hiszen ártatlanok vagytok. A bűn azé az elvetemült gazemberé, a mór varázsló öccsée, aki itt tartózkodik, és a jámbor Fátimehnek adja ki magát. Fátimeht meggyilkolta a barlangjában, az ő képét, ruháját és viselkedését vette fel, és azzal a szándékkal jött ide, hogy titeket megöljön, és rajtad bátyjáért vérbosszút álljon.”

Ezzel a márid eltűnt Aladdin szemei elől. De annak e szavak hallatára szinte megzavarodott az elméje, és reszketett minden tagja, olyan mennydörgő hangon rivallt rá a márid. Mégis összeszedte a bátorságát, és tüstént kiment szobájából. Bement feleségéhez, és úgy tett, mintha nagyon fájna a feje; mert tudta, hogy Fátimeh arról ismeretes, hogy titkos erő lakik benne, és azzal minden fájdalmat meggyógyít. Amint Badr el-Budúr hercegnő látta, hogy fogja a fejét, és hallotta, hogy fájdalmáról panaszkodik, megkérdezte okát. „Nem tudom - felelte neki -, csak a fejem fáj nagyon.” Felesége rögtön megparancsolta, hívják be Fátimeht,

hadd tegye kezét férje fejére. „Ki az a Fátimeh?” - kérdezte Aladdin; és Badr el-Budúr hercegnő közölte vele, hogy a jámbor Fátimeht ide vette magához a kastélyba. A rableányok mentek és magukkal hozták az átkozott mórt. Aladdin úgy tett, mintha semmit sem tudna igazi mivoltáról, sőt úgy köszöntötte, mint ahogy a valódi jámbor Fátimeht köszöntötte volna, megcsókolta ruhaujja szegélyét, szívélyesen üdvözölte házában; aztán így szólt hozzá: „Szentséges Fátimeh, nagyon kérlek, részesíts jóságodban! Tudom, hogy járatos vagy a fájdalmak gyógyításában, nekem pedig igen erősen fáj a fejem.” Az elvetemült mór alig merte hinni, amit hallott, hiszen épp ezt akarta.

A mór varázsló most az istenes Fátimeh képében odalépett Aladdinhoz, hogy fejére tegye a kezét, és megszüntesse fájdalmait. Hanem amint az ifjú mellé lépett, és kezét a fejére tette, a másik kezével ruhái alá nyúlt, hogy előhúzza a törét, és megölje Aladdint. De az résen állt; arra várt csak, míg a másik a törét egészen előhúzza, akkor hirtelen megragadta a kezét, kitépte a törét, és a varázsló szívébe döfte. Badr el-Budúr hercegnő ezek láttára hangosan felsikoltott, és így kiáltott fel: „Mit vétett neked ez az erényes, jámbor asszony, hogy most az ő vérével ilyen nehéz bűnt veszel magadra? Nem félsz Alláh büntetésétől ezért a tettért, hogy Fátimeht, a csodáiról messze híres istenes asszonyt nem átalítottad meggyilkolni?” De Aladdin így válaszolt: „Hiszen nem Fátimeht öltem meg, hanem Fátimeh gyilkosával végeztem! Ez az ember itt annak az átkozott mórnak az öccse, a varázslóé, aki téged elrabolt, és a kastélyt veled együtt varázserejével Afrikába vitte. És ez az álnok gazember itt az öccse, eljött ebbe az országba, és gaztett után gaztettet követett el: megölte Fátimeht, felvette ruháit, és idejött, hogy bátyjáért vérbosszút álljon rajtam: ő oktatott ki, hogy a rúkh-madár tojását kérd tőlem, hogy ezzel a vesztemet okozza. Ha még mindig kételkedsz szavaimban, gyere ide, és nézd meg, ki az, akit megöltem!” Ezzel Aladdin fölemelte a mór fátyolát, Badr el-Budúr hercegnő odanézett, és bajszos-szakállas férfit pillantott meg. Most látta az igazságot, és így szólt Aladdinhoz: „Szerelmem, ó, két ízben döntöttelek halálos veszedelembel!” De férje így válaszolt: „Sose bánd azt! Badr el-Budúr hercegnő, szép szemeid kedvéért kész örömmel fogadok el mindent, ami tőled ered!” Amint a hercegnő hallotta, hogy így beszél, karjaiba zárta, megcsókolta és ezt mondta: „Ó, szerelmem, hiszen mindez csak azért történt, mert olyan nagyon szeretlek; nem tudtam semmiről, és igazán nem becsülöm le szerelmedet.” Aladdin most megcsókolta, és kebléhez szorította, és szerelmük még bensőbb és forróbb lett. Ugyanakkor megjelent a szultán is, és elmeséltek neki mindent, ami a mór varázsló öccsével történt, és holttestét is megmutatták neki. A szultán megparancsolta, hogy égessék el, és hamvait eresszék szélnek, úgy, mint a bátyjával tették.

Ettől fogva Aladdin hitvesével, Badr el-Budúr hercegnővel nyugodtan élt, minden veszedelemtől mentesen. Egy idő múlva pedig meghalt a szultán; ekkor veje lépett a királyi trónra, jogot és igazságot osztott alattvalóinak, és népei szerették. És feleségével, Badr el-Budúr hercegnővel boldogságban, vigasságban élt, míg el nem jött értük az örömek megrontója, együttlétük szétbontója.

A tengerjáró Szindbád utazásai

Az igazhivők fejedelmének, Harún ar-Rasíd kalifának idejében élt Bagdád városában egy ember: Szindbádnak hívták. Szegény sorban volt, és teherhordással kereste meg a kenyerét. Történt pedig egyszer, hogy igen súlyos csomagot vitt. Roppant meleg nap volt, majd leroskadott terhe alatt, csurgott róla a verejték, a hőség iszonyúan nyomasztotta. Épp egy kereskedő kapuja mellett haladt el: az utat a kapu előtt felsöpörték, megöntözték, ez egészen felfrissítette a levegőt. A kapu mellett pedig széles kőpad állt. A teherhordó lerakta a málhát a padra, hogy megpihenjen, és friss levegőt szívjon.

A kapun át tiszta szellő csapta meg az arcát, a kellemes illat és a hűs fuvallat nagy gyönyörrel töltötte el. Leült a pad szélére, bentről kihallatszottak pengő húroknak, lantnak futamai, szívderítő hangok és válogatott szavalatok. És hallotta a madarak dalát, amint dicsőítették Alláht - magasztaltassék az ő neve! - a legváltozatosabb hangokon, mindegyik a maga nyelven, a gerlicéét és az ezerszavú csalogányét, a rigóét és fülemüléét, az örvös galambét és keravánét. Elcsodálkozott, és öröme vidult a szíve. Közelebb lépett a kapuhoz, és a ház bejáratánál egy óriási kertet pillantott meg, benne pedig szolgákat, rabszolgákat, inasokat, kísézőket látott, és sok mindent, amit csak királyok és császárok körül találni. És megcsapta a sokféle jó és nemes ételnek, finom italnak illata. Égnek emelve tekintetét, így szólt: „Dicsértessél, ó, Uram, Teremtőm, ó, Adományozó, aki elhalmozod azt, akit akarsz, és nem adsz számot tetteidről! Uram, Istenem, bocsánatot kérek tőled minden bűnömért, és megbánom előtted az én vétkeimet. Ó, Uram, nem lehet szót emelni a te bölcsességed és a te hatalmasságod ellen, mert te nem kérdezel senkit, csak cselekszel, és neked mindenre van hatalmad: magasztaltassék a te neved! Gazdaggyá teszed, akit akarsz, és szegénnyé, akit akarsz, felmagasztalod, akit akarsz, és megalázod, akit akarsz. Nincs más isten, csak te! Milyen nagy a te fenséged, és milyen erős a te hatalmad, és milyen remek a te kormányzatod! Elhalmoztad jóságoddal szolgálid közül azt, akit te akartál. Ím, ennek a helynek gazdája bőven részesült a te adományaidban, élvezi a kellemes illatokat, a gyönyörködtető ételeket, a válogatott italoknak minden fajtáját. Mert bizony te a teremtményeidnek azt ítéled oda, amit akarsz, és amit számukra rendeltél. És egyik fáradt, a másik pihent, ez boldog, az pedig, mint én, a vesződés és megaláztatás teljében nyűglődik.” És ezt a verset szavalta:

Keserves életem örömtelen, sötét,
Míg mások élvezik szelid árny hüvösét,
Minden kis porcikám izzadt kinban feszül,
Vállamra a teher mindjobban nehezül.
Más e világ minden kincsében válogat
A sors nem hoz reá sanyargó napokat,
Nyakába végzete nyugós terhet nem ad,
Örül, eszik-iszik egy hosszú élten át.
Pedig mind ugyanúgy egy csöppből eredünk,
Egyenlő embersors a földi életünk.
És mégis: bús koldus, fanyar ecet vagyok,
Az meg bor, mely nemes kristályon átragyog.
Bocsáss meg, istenem, hogy szolgád ily merész
Hogy zugolódni mer, hisz csak jó, mit Te téssz!

És amikor a teherhordó Szindbád befejezte versét, nekikészült, hogy felvegye a terhét, és tovább menjen. Hát egyszerre csak előjön a kapuból egy fiatal, szép arcú, jó termetű, gyönyörűen öltözött legény, megfogja a teherhordó kezét, és így szól hozzá: „Engedelmeskedj uram szavának, aki magához hívat téged.” A teherhordó húzódozni kezdett, de a fiú nem engedte el a kezét. Így hát letette málháját a kapushoz, az előcsarnokba, s a fiúval belépett a ház bejáratán. Gyönyörű épületet pillantott meg. Csupa kellemesség, csupa fenség. Aztán hatalmas nagy termet látott, teli nemes urakkal és előkelő személyiségekkel, mindenütt pompás virágok illatoztak. Volt itt mindenféle csemege és friss gyümölcs, rengeteg sok drága étel, italok a legnemesebb szőlőtőről. Hangszerek és gyönyörű lányok, mind rendben felsorakoztatva, vidították fel a lelkeket. A nagy terem főhelyén pedig hatalmas, tiszteletre méltó férfi ült, halántékát már megütötte a dér; szép megjelenésű, tetszetős külsejű, tiszteletet parancsoló, méltóságteljes, ragyogó és diszes jelenség. Elámult a teherhordó Szindbád, és így szólt magában: „Alláhra, ez a Paradicsom kertjének egy darabja, vagy pedig valami királynak vagy császárnak kastélya.” Aztán az udvariasság parancsát követve üdvözölte a jelenlevőket, áldást kért rájuk, és megcsókolta a földet színük előtt. Aztán felegyenesedett, és alázatosan lehajtotta fejét.

A ház ura most engedélyt adott neki, hogy leüljön közéjük. Szindbád leült, és ekkor a háziúr nyájas szóval beszélni kezdett hozzá. Üdvözölte, majd válogatott, finom, ízletes, drága ételeket hordatott fel neki. Teherhordó Szindbád pedig odalépett, elmondta az áldást, és evett, amíg jól nem lakott, aztán felfohászzkodott: „Dicsértessék az Úr mindenben!” - majd kezet mosott, és köszönetet mondott a háziaknak. A ház ura ekkor így szólt: „Isten hozott, és áldott legyen a napod. De mondd, mi a neved, és áruld el, mi a foglalkozásod.” Szindbád így felelt: „Ó, uram, az én nevem teherhordó Szindbád, és az emberek holmiját cipelem a fejemen, ebből élek.”

Elmosolyodott a ház ura, és így szólt: „Tudd meg, ó, teherhordó, hogy engemet éppígy hívnak, mint téged, mert én a tengerjáró Szindbád vagyok. És szeretném, ha elmondanád nekünk azt a verset, amelyet szavaltál, amikor a kapuban voltál.” Elszégyellte magát a teherhordó, és így szólt: „Alláhra kérlek, ne haragudj rám, mert bizony a fáradtság, a vesződés meg a pénzhiány rászoktatnak a hiányos illemre és az otrombaságra.” De Szindbád, a tengerjáró, így szólott: „Ne szégyenkezzél, hisz a testvérem vagy, ismételd csak el azokat a sorokat, mert nagyon tetszettek nekem, amikor hallottam őket, amint a kapuban szavaltad.” Erre aztán a teherhordó elmondta a verset. Nagyon tetszett az úrnak, elragadtatással hallgatta és így szólt: „Tudnod kell, ó, teherhordó barátom, hogy nekem csodálatos történetem van. Majd elmesélem neked mindazt, ami velem megesett, és ami velem történt, mielőtt ebbe a boldog helyzetbe jutottam, és ide kerültem, ahol most látsz. Csak roppant fáradozások, óriási erőfeszítések és nagy veszedelmek árán értem el mindezt. Mennyi kínlódásom és bajom volt fiatal éveimben! Hét utazást tettem, és mind a hét utazásnak olyan története van, hogy hallatára megáll az ember esze. Minden a sors és az elrendelés végzéséből történt, mert ami meg van írva, az elől nincs kibúvó, nincs menekvés.”

A tengerjáró Szindbád első meséje, vagyis az első utazás

Tudjátok meg, ó, nemes uraim, hogy apám kereskedő volt, mégpedig a legelőkelőbb és leggazdagabb polgárok közül. Még kisgyerek voltam, amikor meghalt, és rám hagyta a vagyont, az ingatlanokat meg a majorokat. Felnöttem és rátettem mindenre a kezemet, finom ételeket ettem, finom italokat ittam, fiatalemberekkel barátkoztam, finom öltözékekben cifrálkodtam, barátaimmal és társaimmal csavarogtam, és azt hittem, hogy ez örökké fog tartani, és hasznomra lesz. És így folyt ez az élet jó darab ideig. Egyszer aztán mégis megjött az eszem: felocsúdtam léhaságomból, és észrevettem, hogy a sok kincs - volt, nincs, a sok szép ezüst elszállt, mint a füst; s amim volt, elvándorolt. Rémület és elképedés fogott el, és arra gondoltam, amit régente apámtól hallottam Salamonról, Dávid fiáról - béke legyen velük! -, aki azt mondta, hogy három dolog van, ami jobb, mint másik három: jobb a halál napja, mint a születés napja, élő kutya jobb, mint halott oroszlán, és jobb lenni a sírban, mint szegénységben, kínban. Előkerestem, ami holmim, ruhám megmaradt, és eladtam, aztán eladtam ingatlanaimat is, és mindent, ami még birtokomban volt. Összesen háromezer dirhemért. Elhatároztam, hogy beutazom az emberek országait, megemlékezve a költő szavairól, aki azt mondta:

A fényes győzelemnek fáradtság, kín az ára,
Az áhitott siker álmatlan éj leánya.
Kit gyöngyért hajt a vágy, s a szíve reszket érte:
Az bűvár lesz: leszáll a zord tengerfenékre.
Ki dicsőségre vár, de érte semmit sem tett,
Oly álmot álmodik, amely nem teljesedhet!

Felkészültem tehát az útra, vásároltam árut, felszerelést, portékát, az utazáshoz való kellékeket, és lelkem azt sugallta, hogy szálljak tengerre. Hajóba ültem, és levitettem magamat néhány kereskedő társaságában Baszra városába. És utaztunk a tengeren, néhány napon és éjen át, és haladtunk szigetről szigetre, tengerről tengerre, szárazföldről szárazföldre, és mindenütt, ahol megfordultunk, eladtunk és vásároltunk és cseréltünk. És jártuk a tengert, amíg el nem értünk egy szigethez, amely mintha a Paradicsom kertje lett volna. Oda irányította a hajónkat a kapitány, kivetette a horgonyt, lebocsátotta a kikötőhidat, és a hajó összes utasa kiszállt a szigetre. Vittünk magunkkal tűzhelyül melegítőfazekakat, azokban tüzet gyújtottunk. Ahányan voltunk, annyiféleképp foglalatostokodtunk: ki a főzés után látott, ki mosást rendezett, ki pedig sétára indult. Én azokhoz csatlakoztam, akik a sziget partját járták be. Aztán összegyűltünk enni, inni, mulatni, játszani. És míg mi így töltöttük az időt, egyszerre csak megjelent a kapitány a hajókorlátnál, és torkaszakadtából kiabál felénk: „Hej, utasok, Alláh őrizzen benneteket! Gyorsan vissza a hajóra! Siessetek a beszállással, és hagyjátok ott a cókmohtokat, meneküljetek, mentsétek meg magatokat Alláh segítségével a pusztulástól, mert ez a sziget, ahol most vagytok, nem sziget, hanem óriási hal, amely a tenger közepén megrekedt. Ráhalmozódott a homok, és szigetté változtatta, fák nőttek rajta a hosszú idők folyamán, de amikor tüzet gyújtottatok rajta, megérezte a forróságot és megmozdult. Rögön alámerül veletek a tengerbe, és ti belefúltok. Siessetek, meneküljetek, mert elpusztultok: hagyjátok ott a holmitokat!”

És amikor az utasok meghallották a kapitány szavait, fejvesztetten menekültek a hajóra, hátrahagyva holmijukat, felszerelésüket, csomagjaikat meg a parázstartó fazekukat. És voltak, akik eljutottak a hajóra, voltak, akik már nem érték el, mert a sziget valóban megmozdult, lemerült a tenger fenekére, mindennel együtt, ami rajta volt, és összezárult fölötte a tenger

habja, melynek fodrát a bős ár veri-csapja. Én is azok közé tartoztam, akik a szigeten rekedtek, és beleestem a tengerbe, de Alláh - magasztaltassék a neve! - megóvott és megmentett a vízbefúlástól; felém küldött egy nagy fadézsát, olyant, amilyenben a mosást végezték; belekapaszkodtam és ráültem az édes élet megtartásának ösztönéből, és rugdostam a vizet, lábamat használva evezőnek; a habok játéka jobbra-balra dobált. A hajó kapitánya ezalatt felvonatta a vitorlákat, tovább indult a szerencsésen feljutottakkal, és mit sem törődött azokkal, akik a tengerbe estek. Én meg néztem-néztem a hajót, amíg el nem tűnt a szemem elől. Most már bizonyos voltam abban, hogy végem van. Ilyen helyzetben szállt rám az éjszaka, és így maradtam a következő nap és éjjel. De kedvezett a szél meg a hullámverés, és partot értem egy magas sziget alatt. A parti fák a tenger fölé hajoltak, belekapaszkodtam hát az egyik ágba, és összeszedve maradék erőmet, felkapaszkodtam a szigetre. Most vettem csak észre, hogy a lábam megdagadt a halak harapásaitól, nem is éreztem mást, csak kétségbeesést és fáradtságot. Lerogytam a szárazföldre, mint egy hulla; elvesztettem eszméletemet, és ájultan ottmaradtam fekvé a következő napig. Mikor a nap fejem fölé emelkedett, magamhoz tértem. Nagyon fájt a dagadt lábam, és igen elbúsított a helyzetem. Hol a földön kúsztam, hol térdeimen vándorogtam. A szigeten volt elég gyümölcs és édesvízforrás, így tengettem az életemet sok napon és éjen át. Lassan újra megerősödtem, visszatért belém a lélek bátorsága, és a mozgás képessége. Elmélkedni kezdtem, bejárva a sziget partjait, kóboroltam a fák között, megcsodálva, amit Alláh - magasztaltassék a neve! - teremtett.

És egy faágból botot csináltam magamnak, amire támaszkodhassak, és így folyt az életem, amíg egy nap a sziget partvidékén valami szemembe ötlött a távolban. Azt hittem, hogy valami vad vagy tengeri állat. Megindultam feléje, és addig mentem, amíg odaérve egy gyönyörű lovat pillantottam meg, kikötve a sziget peremén a tenger partján. Közelebb mentem hozzá, de a ló olyat üvöltött, hogy megrémültem, és menekülni akartam. Ekkor hirtelen egy ember bújt elő a föld alól, rám kiáltott, utánam jött, és így szólt: „Ki vagy? Honnan jöttél? Miért jöttél?” És én feleltem: „Tudd meg, ó, uram, hogy idegen vagyok, hajón utaztam, és a tengerbe estem néhányadmagammal. Alláh egy fadézsát küldött megmentésemre; ráültem, és addig úszott velem, míg a hullámok ki nem vetettek erre a szigetre.” Amikor meghallotta szavaimat, kézen fogott, és így szólt: „Gyere velem.” És vele mentem. Lebocsátkozott velem a föld alá egy üregbe, és egy nagy, föld alatti terembe léptünk. Leültetett a terem közepén. Hozott valami ennivalót, és én, mivel éhes voltam, ettem, amíg jól nem laktam, és erőre nem kaptam. Ekkor azután kikérdezett a körülményeimről, élményeimről, és én töviről hegyire elmeséltem neki viselt dolgaimat. Elcsodálkozott a történetemen, és amikor befejeztem mondanivalómat, azt mondtam: „Ó, uram, Alláhra kérlek, ne haragudj rám. Én őszintén közöltem veled körülményeimet és viselt dolgaimat, nagyon szeretném most, ha te mondanád meg, ki vagy, miért ülsz itt ebben a föld alatti teremben, és mi okból van az a ló a tengerparton kikötve.” Ő így felelt: „Tudd meg, hogy többen vagyunk itt a sziget partjain szétszórva. Mi El-Mahradzsán király lovászhai vagyunk, összes lovai a mi kezünkre vannak bízva. Minden hónapban újhholdkor idehozzuk a nemes kancákat, amelyek még fedezetlenek, kikötjük őket a szigeten, elrejtőzünk a föld alatti teremben, hogy ne lásson senki. És a tenger ménje megszimatolja a kancákat, kijön a szárazföldre, körülnéz, nem lát senkit, ráugrik a kancára, és elvégzi a párosodást, majd leszáll róla, és el akarja vinni magával, de az nem tud vele menni a kikötőpányva miatt. A mén harsányan nyerít, megrugdossa, döfködi, üti a kancát. A nagy nyerítésből tudjuk, hogy a tengeri mén már leszállt a kancáról, előjövünk, nagyot kiáltunk rá, ő megijed tőlünk, és visszamerül a tengerbe. A kancák pedig teherbe esnek, és ellenek olyan csikókat - csödört, kancát -, amelyek egy kincstáryi pénzt megérnek, és nincs párjuk az egész földkerekségen. Most van az ideje, hogy a mén előjöjjön, és ha Alláh úgy akarja, elviszlek magammal El-Mahradzsán királyhoz, és majd megmutatom neked a városunkat. De tudd meg, ha véletlenül nem találkozol velünk, senki mást ezen a helyen nem találsz, és nyomorultul

elpusztulsz, hogy még híredet sem hallja senki. De hadd legyek én az életed megmentője, az, aki visszasegít a hazádba.”

Áldottam érte, nagyon megköszöntem jóságát és szívélyességét. És míg mi így beszélgettünk, hát egyszerre csak kiszállt a tengerből a mén, óriási ordítással nyerített, aztán ráugrott a kancára, s mikor vágyát lecsillapította vele, leszállt róla, és magával akarta vinni, de nem tudta. A kanca rúgott, nyerített. Ekkor a lovász vette kardját és pajzsát, előjött a terem ajtaján, odakiáltott társaihoz mondván: „Jertek elő, itt a csődör!” S ütögette kardjával a pajzsot, és a többiek kiáltozva előjöttek lándzsáikkal. A mén megijedt, hordta az irháját, belepottyant a tengerbe, mint egy bivaly, és eltűnt a vízben. Ezután a lovász leült egy kicsit pihenni, majd előjöttek társai, mindegyik egy-egy kancát vezetett. Megláttak engem a lovász mellett, és megkérdezték, mi járatban vagyok. Én elmeséltem nekik, amit már elmondtam. Most abroszt terítettek, és enni kezdtek. Megkínáltak engem, és én velük ettem. Azután felkeltek, lóra ültek, s elvittek magukkal; alám is adtak egy lovat.

Útnak indultunk, és addig mentünk, amíg el nem érkeztünk El-Mahradzsán király városába. A király elé járultak, és elmondták neki történetemet. A király látni kívánt engem. Ekkor hozzávezettek, színe elé állítottak. Üdvözöltem a királyt, ő viszonzta üdvözlésemet. Istenhozottal köszöntött, nyájasan istenéltestent kívánt, aztán kikérdezett körülményeimről, és én elmondtam mindent, ami velem történt, töviről hegyire mindent, amit tapasztaltam. A király nagyon elcsodálkozott mindezen, s így szólt: „Ó, fiam! Alláhra, nagy volt a te szerencséd, és ha nem volna hosszú élet kimérve rád, nem szabadultál volna meg ezekből a bajokból. De hála legyen Alláhnak menekülésedért.” Aztán igen kegyes volt hozzám, nagy tisztességben részesített, kérte, hogy lépjek közelebb, nyájasan és jóindulatúan elbeszélgetett velem. És megtett tengeri kikötője parancsnokának: az volt a tisztem, hogy lajstromozzam az arra vitorlázó hajókat. És ott voltam oldalán ügyeinek intézésében, ő pedig kegyeiben részesített, mindenképpen elhalmozott adományokkal, szép és értékes ruhákba öltöztetett, és igen közel férkőztem hozzá, mint az alattvalók ügyeinek szószólója és elintézője. Így tartott ez hosszú ideig; de valahányszor a tenger partján haladtam el, megkérdeztem az arra hajózó kereskedőket, tengerészeket, merre van Bagdád városa, talán valamelyik hírt tud adni róla, és útnak indulhatok vele, visszatérhetek szülőföldemre. De nem ismerte a várost egyik sem, és nem tudott senkit, aki arrafelé megy. Ez nagyon lesújtott; a hosszú távolléttől már búskomorságba estem. S így folyt megint az életem hosszú ideig, amíg egyszer egy nap elmentem, és beléptem El-Mahradzsán királyhoz, és egy indusokból álló társaságot találtam nála. Üdvözöltem őket, és ők viszonzták az üdvözlést, istenhozottal köszöntöttek, és szülőföldem után érdeklődtek.

Aztán én kérdeztem tőlük, merre van hazájuk. Megmagyarázták, hogy különböző nemzetiségből valók: van köztük sákirijja: ez a fajta a legelőkelőbb: nem zsarnokoskodnak senkin, nem erőszakoskodnak senkivel. És vannak köztük néhányan, akiket baráhimah néven neveznek: sohasem isznak bort, de szeretik az örömeiket, a barátkozást, a vigasságot, tartanak tevé, lovat és marhát. És azt is közölték velem, hogy az indusok hetvenkét osztályra oszlanak. Igen-igen elcsodálkoztam rajta. El-Mahradzsán országában a többi sziget közt volt egy Kábit nevű sziget, ahol egész éjjel dobszó és dobpergés hallatszik. A szigetlakóktól és az utazóktól úgy értesültem, hogy szorgalmas és értelmes emberek lakják. És láttam arrafelé a tengerben egy kétszáz öl hosszú halat. És olyan halat is láttam, amelynek bagolyarca volt. Utazásomban sok csodát és ritkaságot találtam, de ha mindent elmondanék nektek, nagyon hosszúra nyúlnék a mesém. Sokszor felkerestem ezeket a szigeteket, és sok érdekességet tapasztaltam, míg egy szép napon, mikor épp a tengerparton álltam - kezemben, szokás szerint, a bot -, egyszerre egy nagy hajót láttam közeledni és benne kalmárokat. Amikor beért a város kikötőjébe és révébe, kapitánya bevonta a vitorlákat, kivetette a horgonyt, lebocsátotta a kikötőhidat, és a tengerészek a partra tették minden rakományukat. Lassan végezték a rakodást, mialatt én ott álltam,

és lajstromoztam az árukat. Megkérdeztem a kapitányt: „Maradt még valami a hajón?” Azt felelte: „Igen, uram, van még velem áru a hajó fenekén, de tulajdonosa egy szigetnél a vízbe fúlt, mialatt idejöttünk, és a holmija nálunk maradt letétben. Azt tervezzük, hogy eladjuk, és a befolyt összegről írást állítunk ki, és kifizetjük a hozzátartozóinak Bagdádban, a béke otthonában.” Megkérdeztem a kapitányt: „Hogy hívták azt az embert, az áru tulajdonosát?” Azt felelte: „Tengerjárom Szindbádnak hívták. Belefúlt a tengerbe, úgy vesztettük el.” Mikor meghallottam szavait, fűrkésző tekintettel néztem rá és felismertem. Nagyot kiáltottam, és azt mondtam neki: „Tudd meg, ó, kapitány, hogy én vagyok annak a holminak a gazdája, akiről szóltál, én vagyok a tengerjárom Szindbád, aki leszállt a hajóról a szigetre azokkal a kereskedőkkel, akik szintén partra szálltak. És amikor megmozdult az a hal, amelyen tartózkodtunk, te meg ránk kiáltottál, akkor, aki tudott, eljutott a hajóra, a többi befúlt a tengerbe. Én is ottmaradtam a habok között, de Alláh - magasztaltassék a neve! - megőrzött engem, és megmentett a vízbefúlástól egy nagy dézsa segítségével, amelyet az utasok a mosáshoz használtak. Ráültem, a lábammal eveztem, a szél és a hullám kedvezett, és végre elérkeztem ehhez a szigethez. Partra szálltam, Alláh - magasztaltassék a neve! - megsegített, és találkoztam El-Mahradzsán király lovászaival, ezek magukkal vittek, amíg elérkeztünk ebbe a városba, és bevezettek El-Mahradzsán királyhoz. Neki elmondtam a történetemet, és ő elhalmozott jótéteményeivel, és megtett a város kikötőjének lajstromvezetőjévé. Meggazdagodtam az ő szolgálatában, és sokra vittem mellette. Szóval: az az áru, amelyet viszel, az én portékám, az én tulajdonom.”

A kapitány felkiáltott: „Nincs másutt erő és nincs hatalom, csak a magasztos, nagy Alláhnál! Már senkiben sincs tisztesség, se lelkiismeret!” - „Hallod-e kapitány - szóltam neki -, miért beszélsz így, amikor hallottad a történetemet?” A kapitány így felelt: „Mivel te megtudtad, hogy van olyan rakományom, amelynek tulajdonosa befúlt a tengerbe, hát jogtalanul meg akarod kaparintani a jószágot. De elszámítottad magadat! Mi jól láttuk, amint vízbe fulladt, és vele együtt jó néhány útitársa, akik közül senki sem menekült meg; hát hogyan állíthatod, hogy te vagy az áruk tulajdonosa?” Így szóltam: „Te, kapitány, hallgasd meg a történetemet, és érts a szóból, akkor majd világos lesz előtted az én igazam, mert bizony a hazugság a képmutatók ismertetőjele.” És most elmeséltem a kapitánynak mindent, ami velem történt attól kezdve, hogy elindultam vele Bagdád városából, addig, amíg megérkeztünk ahhoz a szigethez, amelyen tengerbe merültünk, aztán elmondtam még néhány körülményt, amely köztem és közte felmerült. Most végre a kapitány és a kereskedők meggyőződtek igazamról, felismertek, szerencsét kívántak megmenekülésemhez, és mindnyájan azt mondták: „Alláhra, nem gondoltuk, hogy megmenekültél a vízbefúlástól, de Alláh új élettel ajándékozott meg.” Aztán átadták az áruimat; megtaláltam rajtuk a nevemet - nem hiányzott egy darab sem. Felbontottam a csomagokat, kivettem belőlük néhány értékes és drága árut, a tengerészek meg utánam hozták a királyhoz, akinek ajándéku adtam őket. Elmondtam a királynak, hogy ez az a hajó, amelynek utasa voltam, tudtára adtam, hogy áruimat hiánytalanul és épségben visszakaptam, és hogy az átnyújtott ajándék azokból való. Elcsodálkozott a király mindezek nagy álmélkodással, és nyilvánvalóvá lett előtte, hogy az igazat beszéltem mindenben, amit neki mondtam. Nagyon megszeretett, túlárado kegyekben részesített, és ajándékomat gazdagon viszonzta. Azután nagy nyereséggel eladtam az egész rakományt és minden holmimat, a kapott összegben pedig sok árut, használati tárgyat és szerszámot vásároltam a városban. És amikor a hajósok indulni készültek, elmentem a királyhoz, megköszöntem jószágát és kegyét, és engedélyt kértem, hogy visszatérhessek szülővárosomba, az enyéimhez. A király istenhozzádot mondott, és az utazásomhoz dúsan megajándékozott a városban kapható mindenféle portékával. Elbúcsúztam tehát tőle, hajóra szálltam, és elvitorláztunk Alláh kegyelméből, akinek magasztaltassék a neve. A szerencse mellénk szegődött, a sors segítő kezet nyújtott, és éjjel-nappal utaztunk, amíg épségben megérkeztünk Baszra városába. Ott partra szálltunk, és

pihentünk egy kis ideig. Örültem, hogy épségben megmaradtam, és viszontláthattam hazámat. Majd útnak indultam Bagdád városába, a béke otthonába, nagy mennyiségű, óriási értékű portékát, holmit és felszerelést hozva magammal.

Megérkeztem az utcámba, beléptem házamba, és elém sietett egész családom, minden barátom. Vásároltam magamnak szolgákat, kísérőket, rabszolgákat, rabszolganőket és szerecseneket, szóval igen előkelő úr lettem. Vettem házakat, telkeket, birtokokat, többet, mint azelőtt volt. Sokat érintkeztem ismerőseimmel, sok barátságot kötöttem, még többet, mint azelőtt.

És elfelejtettem minden fáradságot, kínlódást, vesződséget, számkivetettséget; elfeledtem, hogy mennyi vész viharzott el felettem, nem törődtem egyébbel, mint a gyönyörökkel, a vigassággal, finom ételeket ettem, válogatott italokat ittam. És így folyt az életem. Ez volt az első utazásom. És holnap, ha Alláh éltet, elmondom nektek hét utazásom másodikának a meséjét.

Ezután a tengerjáró Szindbád a szárazföldi Szindbádot ott tartotta vacsorára, és kiméretett neki száz mithkál aranyat. És így szólt hozzá: „Nagyon megörvendezettél ma kedves társaságoddal.”

A teherhordó pedig hálálkodott, fogta az ajándékokat, és ment útjára. Elgondolkozott rajta, mi minden érheti az embert, mi minden eshet meg vele, és igen-igen csodálkozott. Otthon lefeküdt és elaludt.

Mikor pedig a reggel beköszöntött, elment a tengerjáró Szindbád házához, bement hozzá. Szindbád istenhozottal fogadta, nyájas volt hozzá, leültette maga mellé. És amikor a társaság többi tagja is megérkezett, ételt-italt hordatott fel. Szépen telt az idő, felvidult a lelkük, és ekkor a tengerjáró Szindbád beszédbe kezdett, és így szólt:

A tengerjáró Szindbád második meséje, vagyis a második utazás

Tudjátok meg, ó, barátaim, hogy mikor benne voltam az élvezetek sodrában, a vigasságok teljében, amikről tegnap már szóltam nektek, egy szép napon kedvem kerekedett az emberek országait beutazni, vágyam támadt, hogy adják-vegyék, bekalandozzak országokat-szigeteket, hogy pénzt keressek.

Magamhoz vettem hát a vagyonomból egy nagyobb összeget, bevásároltam az utazáshoz szükséges mindenféle árut, összecsomagoltam, aztán kimentem a kikötőbe, és amint ott szemembe ötlött egy új és csinos, jó vitorlálkkal, népes személyezettel és minden kényelemmel felszerelt hajó, felhordattam rá a rakományomat, és több kalmárral együtt még aznap tengerre is szálltam.

Jó utunk volt, tengerről tengerre, szigetről szigetre haladt a hajónk, és mindenütt, ahol kikötöttünk, körénk gyűltek a kereskedők, az ország nagyjai, vevők és kalmárok, és adtunk-vettünk meg csereberéltünk. Így ment a sorunk, amíg a végzet egy szép szigetre nem vetett bennünket, ahol lombos fákon, terhelt ágon, ért gyümölcsök lengedeztek, virágokból jó illatok terjedeztek, madárhangok zengedeztek, alatt folyók csergedeztek, de ameddig a szem ellátott, sehol ember, ház-tűz nem volt. A kapitány lebocsátotta a horgonyt, a kalmárok és az utasok partra szálltak a szigeten, sétálgattak a fák alatt, hallgatták madarak dalát, dicsőítették az egy Isten hatalmát, csodálták a leghatalmasabb király uralmát.

Én is partra szálltam a többiekkel, fák közt csörgedező tiszta forrás mellé telepedtem le, és ott, mivel valami ennivalót is hoztam magammal, hozzáálltam a falatokhoz, amikben engem Alláh - magasztaltassék az ő neve! - kegyelmében részesített. Ám a szellő oly kellemesen és simogatóan fújdogált, és oly könnyű lett a lelkem, hogy bágyadtság szállt reám, lepihentem és mély álomba merültem. Így élveztem a jóleső fuvalmat és fűszeres jó illatot, de amidőn ismét felserkentem, se földi, se földöntúli lényt nem találtam, mert a hajó minden utasával továbbvitorlázott. Velem sem kalmártársaim, sem a tengerészek nem gondoltak. Magam maradtam a szigeten. Jobbra-balra bolyongtam, de mivel egy teremtet lélekre sem leltem, keserves fájdalom fogott el, gondomban-bánatomban majdhogy epeömlést nem kaptam. Nem voltak velem földi javak, nem voltam ellátva enni-innivalóval sem. Így maradtam egyes-egyedül. Elhagyottságomban, csüggedt lélekkel és végső kétségbeesésemben így szóltam: „Addig jár a korsó a kútra, míg el nem törik. Ha első ízben ép bőrrel meg is menekedtem és jótét lélekre találtam, aki kiszabadított a szigetről, és emberlakta vidékre vitt magával, most hogy remélhetem, hogy rábukkanok valakire, aki lakott tájra vezérelne?” És nagy-nagy sírásba-jajgatásba fogtam szomorúságomban, kétségbeesetten átkoztam magamat, hogy megint belekeveredtem az úti viszontagságba, pedig mily nyugodtan ültem házamban és otthonomban, élveztem finom ételeket, italokat, hordtam finom ruhákat, nem voltam híján se pénznek, se semmiféle jónak.

Szántam-bántam keservesen, hogy búcsút mondtam Bagdád városának, és megint tengerre szálltam, pedig mennyi szörnyű veszélyen estem keresztül első utamon, és hajszáll híja volt, hogy oda nem veszem. Azt mondtam: „Alláh teremtményei vagyunk, és hozzá térünk vissza!” Aztán örvöngeni kezdtem, akár az eszelős. Majd felkeltem, keresztül-kasul jártam a szigetet, mert ülni egy percig sem volt sehol nyugtom. Felmásztam egy magas fára, tetejéről jobbra-balra szemlélődtem, de csak eget, vizet, fákat, madarakat, szigeteket és homokzátont láttam. De amint még élesebben kémlelődtem, a sziget távolában egy fehér tárgyat vettem észre. Leszálltam a fáról, és feléje tartottam, amíg csak el nem értem, és lám, egy magasan az ég felé törő, hatalmas méretű kupolát pillantottam meg. Közelebb léptem, körüljártam, de semmiféle ajtót nem találtam az épületen, sem erőm, sem ügyességem nem volt, hogy sima tetejére felmásszak. Megjelöltem hát azt a helyet, ahonnan kiindultam, körüljártam a kupolát, és megmértem a kerületét, és íme, ötven lépést tett ki. Aztán elkezdtem töprengeni, hogyan juthatnék a belsejébe.

Alkonyodott, és a nap már nyugovóra hajlott, amikor egyszerre csak a napot eltakarta valami a szemem elől, és a világ elsötétedett. Először azt gondoltam, hogy felhő borult a nap fölé, de mivel éppen nyár volt, elcsodálkoztam és az égre tekintettem. Hát egy hatalmas testű, óriási madarat pillantottam meg, amint messzire széttárt szárnyakkal lebegett az űrben, és röptében elsötétítette a napot a sziget felett. Még jobban elámultam, és eszembe jutott egy történet, amit egykor régen utazóktól meg világot járt emberektől hallottam. Azt tudniillik, hogy él valamelyik szigeten egy óriási madár, rúkh a neve, és kicsinyeit elefántokkal eteti. Rájöttem hát, hogy ez a kupola nem más, mint a rúkh-madár tojása. Amíg így elálmélkodtam, Alláhnak, a hatalmasnak művén, a madár leereszkedett a kupolára, szárnyával befedte, hogy kiköltse. Lábait a földre kinyújtotta maga előtt és elaludt - dicsértessék Ő, aki sohasem alszik! Ekkor felkeltem, leoldottam fejemről turbánomat, szétterítettem és megcsavartam, míg kötélformájú nem lett. Aztán derekam köré kötöttem, és szorosan a madár lábához erősítettem magamat, és így szóltam magamban: „Talán majd elvisz valami országba, városba, emberek közé. Jobb lesz, mint itt ezen a szigeten ülni.” Egész éjjel virrasztottam, mert attól féltem, hogy elalszom, és majd nem tudok róla, mikor repül el velem a madár. És amint hajnalodni kezdett, és beköszöntött a reggel, a madár hatalmas rikácsolással leszállt a tojásról, és a levegőbe emelkedett velem, olyan magasra, hogy azt hittem, már elérte az ég csúcsát, aztán lassan leereszkedett a

föld felé, és egy magaslatra szállt le. Amint talajt értem, szaporán, szörnyű félelemben (pedig a madár észre sem vett) leoldottam kötelékeimet. És miután nagy remegve lecsavartam a turbánomat a lábáról, odábbálltam. A madár pedig karmaival felragadott valamit a földről, és az ég felé emelkedett, és amint szemügyre vettem, láttam, hogy éktelen hosszú és hatalmas nagy kígyó, amivel a tenger felé tovarepült. Elámulva mentem tovább és észrevettem, hogy magaslaton vagyok, a magaslat lábánál pedig nagy, széles, és mély völgykatlan terjeszkedik, amelyet a felhőkig érő, óriási hegység vesz körül. Csúcsai olyan felmérhetetlenül magasak, hogy még a szem sem követheti, megmászni meg éppen lehetetlen. Erre a látványra megint szidtam magamat meggondolatlan lépésemért és felkiáltottam: „Bárcsak maradtam volna a szigeten! Jobb volt ott, mint ebben a vadonban: ott ehettem a fák gyümölcseiből, ihattam a folyók vizéből, de ezen a helyen nincs se fa, se gyümölcs, se víz. Nincs más hatalom és erő, csak a magasztos, nagy Alláhé. Alig menekülök az egyik veszedelemből, máris nagyobb és rosszabba esem!” Felkeltem és lelkemet megerősítve, bejártam a völgyet. Felfedeztem, hogy a földje gyémánt, az a kő, amelyik ásványt és ékkövet, porcelánt és ónixot is átfúr, amit se vas, se szikla meg nem sért, és amiből se levágni, se letörni nem tudunk mással, mint ólomkövel. Az egész völgy hemzsegett a kígyóktól és viperáktól, mindegyik akkora, mint egy pálmafa. Ilyen óriási állat még elefántot is elnyel, ha elébe kerül. Ezek a kígyók csak éjjelenként jöttek elő, nappal pedig elrejtőztek a rúkh-madár meg a sasok előtt, nehogy azok megragadják és széttépjék őket. Ott voltam a völgy fenekén, és szántam-bántam tetteimet. Mondogattam magamban: „Alláhra, magam siettettem vesztemet!” A nap már alkonyatba hajlott, úgyhogy immár éji menedékhely után kellett néznem, mert a kígyók olyan iszonyatot keltettek bennem, hogy csak életemet féltettem; evés-ivás és egyéb eszembe sem jutott. Nem messze egy barlangot fedeztem fel, és amint közelebről megnéztem, láttam, hogy szűk bejárata van. Beléptem, a bejáratot eltorlaszoltam egy ott fekvő nagy kővel, és azt gondoltam: „Íme, hogy e helyre beléptem, immár biztonságban vagyok, holnap, mihelyt hasad a hajnal, kimegyek és meglátom, mit rendel számomra a végzetem.” De amint a barlang belseje felé fordultam, a túlsó végén óriási kígyót pillantottam meg, amint tojásait költötte. Testem megborzadt, és fejemet felemelve, a sors és a végzet kényére bíztam, mi lesz velem. Álmatlanul virrasztottam át az éjszakát hajnalpirkadásig, amikor is a követ, melyet a barlang bejárata elé hengerítettem, megint eltoltam, s mint az ittas ember, jutottam ki a barlangból, kábultan a hosszú virrasztástól, éhségtől és rémülettől. Bejártam a völgyet, és amint járok-kelek, hát egyszerre csak nagy darab hús esik elem a földre, de egy lelket se látok körös-körül. Igen elbámultam ezen, aztán eszembe ötlött egy történet, amit egyszer réges-régen kalmároktól, utazóktól meg vándoroktól hallottam. Éspedig, hogy a gyémánthegek tele vannak rémítő borzalmakkal, és hogy senki oda el nem juthat. De kalmáremberek, gyémántkereskedők csellel mégis hozzájutnak a gyémántokhoz. Leölnek egy juhot, lenyúzzák, feldarabolják, és a friss húsdarabokat a környező hegyekről a katlan fenekére hajigálják; a nyers hústra aztán ráragad egynehány drágakő. A kereskedők úgy hagyják a húst feküdni délidőig. Ilyenkor a sasok meg keselyűk leereszkednek, karmaikkal megragadják a húsdarabokat, és a hegytetőre repülnek velük. Mihelyt a kalmárok meglátják ezt, odarohannak és hangos kiáltozással elzavarják a madarakat a hús mellől, aztán a ráragadt köveket leszedik a húsról. Ezt otthagyják a madaraknak és ragadozóknak, a drágakövekkel meg továbbállnak. Csak ilyen csellel tudnak gyémánthoz jutni.

Amikor tehát megláttam a leölt állat húsát, és eszembe jutott ez a história, odamentem az állati hullához, összeszedtem egy csomó gyémántot, beleraktam zsebeimbe meg ruháim redői közé, övembe, turbánomba, ruhámba tömködtem. És amint javában dolgozom, megint lezuhan egy levágott nagy juh teteme. Hozzákötöttem magamat a turbánommal, aztán hanyatt feküdtem, a hústömeget pedig a mellemre tettem és belekapaszkodtam. Hát egyszerre csak rászállt egy keselyű a hullára, karmai közé kapta, és felemelkedett vele a levegőbe, én meg ott

lógтам rajta. És addig repült, míg egy hegycsúcsra nem ért a prédájával. Ott leszállt, és neki akart kezdeni a falatozásnak. De ekkor mögötte nagy rikoltozásba, dörömbölésbe fogtak, úgyhogy a sas riadtan röppent fel. Leoldottam magamat a juh-tetemről, és vérfoltos köntösömben ott álltam mellette, amikor hirtelen előtűnt a sast megriasztó kalmár. Amint megpillantott, rémületében és ijedségtől reszketve egy szót sem tudott szólni, de odament a húshoz és megfordította. És mivel nem talált rajta semmit, hangosan felkiáltott: „Alláhhoz menekülünk az átoksújtotta Gonosz elől! Ó, micsoda nagy baj! Micsoda nagy kár! Mi lehet az oka?” Akkor odaléptem hozzá, és most megkérdezett: „Ki vagy, és miért jöttél ide?” Így feleltem: „Ne félj, és ne csüggedj, mert ember vagyok, a legkülönb fajtából való kereskedő, és nagyszerű kalandot, különös történetet éltem át, merthogy mi módon kerültem ezekbe a hegyekbe meg a völgybe, az valóban csodálatos história. Ne félj. Azt kapsz tőlem, amiben majd nagy öröme telik, mert egész halom gyémánt van nálam, és adok belőle neked annyit, hogy meg leszel elégedve. Hisz minden egyes gyémántdarab külön mindannál, amihez egyébként hozzájutottál volna. Tehát ne szomorkodjál, és ne félj.” A férfi megköszönte szavaimat és megáldott; aztán elbeszélgettünk. Nemsokára előkerült a többi kalmár is. Ezek is mind úgy dobálták le húsdarabjaikat. Amikor hozzánk értek, üdvözöltek és szerencsét kívántak megmenekülésemhez. Aztán magukkal vittek, én meg elbeszéltem nekik egész történetemet, minden útikalandomat, miként kerültem a völgykatlanba, és hogyan menekültem el. Azt a kereskedőt, akinek állatához hozzákötöttem magamat, megajándékoztam egy marék kövel, szörnyen megörült neki, megáldott és hálálkodott. A kereskedők pedig ekként szóltak: „Alláhra, új életet adott neked a sors, mert arról a helyről még senki se került ki elevenen, ezért dicséretessék Alláh megmenekülésedért!”

A kereskedők kellemes, biztonságos helyen háltak, és én is velük töltöttem az éjt. Kimondhatatlanul boldog voltam, hogy megmenekültem, kijutottam a kígyók völgyéből, és emberlakta helyre kerültem. Mikor pedig eljött a reggel, felkerekedtünk és áthaladtunk a magas hegységen, a völgy alján pedig láthattuk a rengeteg kígyót. És addig mentünk, míg végre egy nagy és szép szigeten fekvő kerthez nem értünk. Itt akkora kámforfák nőttek, hogy száz ember is elpihenhetett az árnyékukban. Ha valakinek kámfor kell, csak megfúrja valami hosszú eszközzel a fa törzsét, és fölfogja a fa nedvét, ez a folyékony kámfor aztán megkeményszik, mint a gumi, a fa maga pedig elhal, és tüzelőnek használják. Egyfajta vadállatot is találtunk ezen a szigeten, rinocérosznak hívják. Úgy legel, mint nálunk a szarvasmarha vagy a bivaly, de a teste nagyobb, mint a tevéé, és zsenge faleveleket eszik. Az óriási állatnak feje közepén tíz rőfnyi hosszú, vastag szarv van, rajta emberi alak rajza látható. Különös szarvasmarhák is élnek a szigeten. Tengerészek és hegyet-völgyet bekalandozó vándorok mesélték nekünk, hogy a rinocérosz egy nagy elefántot is fel tud nyársalni a szarvával, aztán nyugodtan legel tovább a szigeten meg a tengerparton. De ha a szarván elpusztul az elefánt, és a zsírja, amint a napon megolvad, a rinocérosz szemébe kerül, akkor megvakul, és ottmarad fekve a tengerparton. Akkor jön a rúkh-madár, és karmaiba ragadja elefántostul, és elviszi eleségül a fiainak. Aztán láttam még sokféle bivalyt is, amilyen mifelénk nem akad.

Gyémántjaimat, melyeket a kígyóvölgyből hoztam és zsebeimbe rejtettem, itt becseréltem az országnak áruira és termékeire, teherhordókat, sőt még arany- és ezüstpénzt is adtak. Én pedig tovább vándoroltam a kereskedőkkel, és bejártam az emberek országait, mindent, amit Alláh teremtet, völgyről völgyre, városról városra, és adtunk-vettünk, amíg elértünk Baszra városába. Ottmaradtunk néhány napig, aztán elmentünk Bagdádba, a béke hónapjába.

Siettem utcámba, bementem a házamba, dúsan megrakodva gyémánttal, arannyal, mindenfajta csodálatos javakkal és árukkal. Felkerestem rokonaimat, barátaimat, alamizsnát osztottam, adakoztam, ajándékokat adtam, és minden rokonomat, barátomat megörvendeztettem. Aztán jól ettem-ittam, szép ruhába öltözködtem, barátaimmal, ismerőseimmel mulatoztam, és vidám

szívvel, játék, tréfa és egyéb szívet vidító időtöltés közt lassan-lassan elfeledtem, mennyi vész viharzott el felettem. Aki csak hallotta, hogy hazatértem, meglátogatott és érdeklődött útikalandjaimról meg az idegen országok körülményeiről, én meg meséltem nekik, elmondtam minden kalandomat és az átélt veszélyeket. Az emberek felette elcsodálkoztak sok kiállott viszontagságomon, és szerencsét kívántak épséges hazaérkezésemhez.

Ez a vége második utazásom élményeinek, és holnap, ha Alláh úgy akarja, elbeszélem nektek a harmadik utat.

Amidőn a tengerjáró Szindbád a szárazföldi Szindbádnak elmondta második utazását, és az elbeszélés véget ért, mindnyájan igen bámultak a hallottakon. Azután együtt elköltötték az estebédet, és Szindbád ismét meghagyta, hogy számoljanak ki a teherhordónak száz arany mithkált. A teherhordó az ajándékkal útjára indult. Még hazaérve is hálálkodott, és Alláh áldását kérte vendéglátó gazdájára. Nemsokára rávirradt az éjszakára bíbor hajnal fénysugára, felkelt a teherhordó Szindbád, elvégezte reggeli imáját, és megint a tengerjáró Szindbád háza felé tartott, annak parancsa szerint. Amint belépett hozzá, szép reggelt kívánva üdvözölte, mire Szindbád istenhozottal fogadta, és leült vele, amíg a többi barátja és vendége meg nem érkezett. Aztán ettek-ittak, és amikor vidám, derűs kedvvel együtt ültek, a tengerjáró Szindbád felvette a szót, és így beszélt:

A tengerjáró Szindbád harmadik meséje, vagyis a harmadik utazás

Figyeljetek, testvéreim, halljátok harmadik utazásom történetét, mert ez még csodálatosabb, mint az előbbieket, amelyeket elmeséltem. De Alláh, a rejtett dolgok ismerője, mindent jobban tud. Nos, azokban a régmúlt időkben, amikor megjöttem második utazásomról, és nagy vidámságban, nagy örömben éltem, boldogan élveztem a szabadulást és a nagy vagyont, amelyet szereztem, ahogyan tegnap elmeséltem, mert Alláh megtérítette nekem mindazt, amit elvesztettem. Jó ideig éltem Bagdád városában vidáman, derűsen, boldogan, mulatozva, amíg lelkemben ismét fel nem támadt a vágy utazás, kalandok után, és kedvet kaptam, hogy megint kereskedjem, nyereségre, haszonra tegyek szert, mert a lélek hajlik a rosszra. Nekikészülődtem tehát, nagy tömeg árut vásároltam be a tengeri utazáshoz, bálákba csomagoltam őket, elindultam velük Bagdád városából Baszra városába. Kimentem a tengerpartra, és megláttam egy hatalmas hajót: rajta sok kalmár és utas, csupa jófajta nép, jókedvű, derék ember, igazhitű, becsületes férfiú.

Felszálltam a hajóra, és elindultam a magasztos Alláh nevében, az ő segítségével és támogatásával biztonságos útnak nézve elébe. És szakadatlanul hajóztunk tengerről tengerre, szigettől szigetig, várostól városig, és mindenhol, ahol csak tartózkodtunk, adtunk és vettünk, csupa öröm és vigasság közepette. Így ment a sorsunk, amíg egy nap a nyílt vízen vagyunk, és körülöttünk zúg a tenger habja, fodrát a bösz ár veri-csapja, és egyszerre csak látjuk, hogy a kapitány, aki a hajó pereméről vizsgálja a tenger tájait, elkezdi arcát csapkodni, bevonatja a vitorlákat, lebocsátatja a horgonyt, aztán tépi a szakállát, meghasogatja a ruháit és kiabál-ordít. Megkérdeztük tőle: „Mondd, kapitány, mi a baj?” Ekkor azt felelte: „Ide figyeljetek, utasok, Alláh irgalmazzon nektek. A szél úrrá lett fölöttünk, és kisodort bennünket a nyílt tengerre. Szerencsétlenségünkre a végzet hatalma idevetett a szőrösöknek, ennek a majomfajta népnek a hegyéhez, ahonnan pedig még teremtetett lélek vissza nem jött, ha egyszer odakerült. Szívemben mindnyájunk vesztét érzem.” Alig fejezte be beszédét, már körül is fogták a hajót

a majmok minden oldalról. Akkora tömegben lepték el a fedélzetet, mint a sáskahad. Féltünk, hogy ha egyiküket megöljük vagy megütjük, vagy csak elriasztjuk, széthordják áruinkat, felszerelésünket, és megölnek mindnyájunkat, olyan töméntelen nagy számban voltak. Mert bizony: bátorság tömeggel szemben botorság. Ronda állatok ezek, egész testüket fekete szőr fedi, akárcsak egy nemeztakaró; rémület rájuk nézni is. Senki nem érti a nyelvüket, nem is tudja, voltaképpen micsodák, mert az embert kerülnek. Sárga szemük, fekete pofájuk van, alacsony termetük alig négyarasznyi. Fölmásztak az árbocra, fogukkal szétvágtak, szétharapdáltak minden kötelet, úgy, hogy a hajó engedett a szélnek, a hegyhez sodródott, neki a partnak. Most megragadták a kalmárokat meg a tengerészeket, és a szigetre hurcolták őket, azután a hajóval és mindennel, ami rajta volt elhajóztak, minket pedig hátrahagytak a szigeten. És a hajó eltűnt szemünk elől, nekünk pedig fogalmunk sem volt róla, merre mentek el vele. Bejártuk a szigetet, földje termékeiből, gyümölcsseiből és zöldségféléiből táplálkoztunk, s patakjaiból ittunk. Egyszerre csak a sziget közepén egy lakóházhoz hasonló épületet pillantottunk meg. Amint közelebb mentünk hozzá, láttuk, hogy erős és magas falakkal körülvett vár előtt állunk, ébenfa kapujának mind a két szárnya tárva volt. Beléptünk a kapun, mögötte tágas, udvarszerű térséget találtunk, ekörül pedig sok hatalmas kaput. A szemben levő oldalon nagy, magas kőfal állott, meg tűzhelyek, rajtuk főzőedények, körülöttünk pedig elszórt csontok, de élő lélekkel nem találkoztunk. Szerfelett elbámultunk ezen, leültünk a vár udvarára, de hamarosan elnyomott bennünket az álom, és aludtunk délelőttől napnyugtáig. Egyszerre csak megrendült alattunk a föld, és a légből hangos zúgást hallottunk. Felnéztünk, hát egy fekete, emberformájú, pálmafa nagyságú óriási szörnyeteget láttunk leszállni a vár tetejéről. Felénk tartott. Két szeme olyan volt, mint két tüzes láng, szemfogai akkorák, mint a vaddisznó agyara, a szája akár a kút nyílása, ajka úgy lógott le a mellére, mint a tevéé, a füle, mint a takaró, omolt a vállára, ujjának körmei meg olyanok voltak, akár az oroszlán karmai. Amint ezt a rémalakot megpillantottuk, majd eszünket veszítettük. Olyan rémület és iszonyat fogott el, hogy ijedtünkben szinte holtta váltunk.

Amikor ez az óriás földet ért, leült a kőpadra, de hamarosan megint felkelt, felénk tartott, kalmártársaim közül éppen engem ragadott kézen, magasra emelt a levegőbe, megtapogatott, mint a mészáros a vágómarháját szokta, és mint apró falatkát forgatott a kezén ide-oda. De mivel az út viszontagságaitól és hányattatásaitól gyöngének, lesoványodottnak talált, megint csak kieresztett kezéből, és egy társam után nyúlt. Ezt aztán, miután ugyanilyen módon ide-oda forgatta, tapogatta, szintén eleresztette. Így tapogatott végig mindnyájunkat, ide-oda forgatva bennünket, amíg csak a hajóskapitányra nem akadt. Ez kövér, zömök, széles vállú, jól megtermett ember volt, erőteljes, izmos férfi. Vele meg volt elégedve, megragadta, mint a mészáros az állatot, földhöz vágta, és egyetlen rúgással eltörte a nyakát, aztán hosszú nyársat hozott elő, a torkába szúrta, hogy a hátán jött ki a vége. Most nagy tüzet rakott, tűz fölé tette a nyársat a rája tűzött kapitánnyal, és addig forgatta a parázs fölött, amíg húsa meg nem pirult. Akkor levette a tűzről, maga elé tette, széjjeltépte, ahogy csirkét tép szét az ember, és felfalta, karmaival szaggatva le a csontról a húst. Amikor a húst elfogyasztotta, a csontokat lerágta, a pár megmaradt csontot a földre dobálta. Aztán megint leült, hamarosan pedig lefeküdt a kőpadra, és elnyomta az álom. Úgy horkolt, ahogy az átvágott gégejű állat hörög; csak másnap reggel ébredt fel, és akkor elment útjára.

Amikor megbizonyosodtunk róla, hogy elment, panaszos beszédbe kezdtünk, és sirattuk a sorsunkat. „Ó, bárcsak inkább a tengerbe fulladtunk volna, vagy a majmok ettek volna meg! Könnyebb halál lett volna, mint izzó szénparázson sülni! Gyalázatos halál ez, de legyen meg Alláh akarata. Nincs más hatalom és erő, csak a magasztos nagy Alláhé. Nyomorultul kell itt elpusztulnunk, soha senki meg nem tudhatja, mi lett velünk, és nincs menekvés innen.” Felkeltünk és bejártuk a szigetet, hátha találunk rejtekhelyet, hátha elmenekülhetünk; már

semmibe se vettük a halált, csak ne kelljen tűzön pörkölni. De nem találtunk búvóhelyet, és amikor ránk esteledett, nagy féltünkben megint csak visszatértünk a várba és leültünk. Nemsokára hirtelen megrendült alattunk a föld, és az a fekete szörnyeteg megint felénk tartott, mint első ízben. Egymás után megforgatott bennünket, amíg ínyére valót nem talált, ezt azután megragadta, és ugyanúgy bánt vele, mint előző nap a kapitánnyal. Megsütötte és a padon fölfalta, azután megint átaludta az éjszakát, és ismét úgy hortyogott, mint a félig levágott állat. Hajnalhasadáskor pedig felkelt, ment az útjára, és minket otthagytott, mint azelőtt. Összebújtunk és azt mondtuk: „Alláhra, ha tengerbe veszünk, és vízbe fúlva leljük halálunkat, jobb lett volna, mint itt nyárson sülni, és ily gyalázatos módon elpusztulni.”

Ámde egyikünk így szólt: „Ide hallgassatok, testvéreim. Eszeljünk ki valami tervet, hogy ölhetnénk meg a szörnyeteget, és szabadítanánk meg magunkat a szenvedéstől, hogyan szerezhethetnénk az igazhivőknek nyugtot zsarnoksága és erőszaka elől.” Ekkor így szóltam hozzájuk: „Figyeljete rám, testvéreim. Ha meg kell neki halnia, akkor elsősorban ezeket a szálfákat meg valamennyit ebből a tüzelőfából hordjunk le a tengerpartra, és építsünk belőle tutajt; ha aztán valami módon megöltük őt, a tutajra szállunk, és vitetjük magunkat a tengerrel, ahová Alláh akarja, vagy itt várjuk meg, amíg hajó vetődik a sziget felé, és felvesz bennünket. Ha nem is sikerül őt meggyilkolnunk, akkor is tengerre szállunk tutajunkon, jóllehet vízbe fülünk, de legalább nem vágnak le és sütnék meg nyárson. Ha megmenekülünk, életet nyerünk, ha meg tengerbe veszünk, mártírhálát halunk.” Mindnyájan így feleltek: „Mindenre van bölcsen gondod! Úgy cselekszünk, amint mondod.” Megegyeztünk a tervben, és mindjárt hozzá is láttunk, hogy valóra váltsuk. Fát hordtunk ki a várból, és tutajt építettünk belőle, és a parthoz kötöttük. Mikor valami élelmet is szereztünk a tutajra, megint visszatértünk a várba. Estefelé egyszerre csak megremegett alattunk a föld, és a fekete rém, mint mérges eb közeledett felénk, összevissza forgatott bennünket, végigtapogatott egyikünket a másik után, aztán egyet felkapott közülünk, és úgy bánt el vele, mint a másik kettővel.

Amikor lakomája után a padra dőlt és elaludt, és közben úgy hortyogott, mintha a menny dörögne, fölkeltek, az ott heverő vasnyársakból felkaptunk kettőt, és erős tűzbe tartottuk, míg a hegye vörösen izzó nem lett, és úgy világított, mint a szénparázs. Akkor erős kézzel megmarkoltuk, odalopóztunk a horkoló fekete szörnyeteghez, és a két szemébe fűrtük a nyársakat, minden erőnkkel nekifeszülve, úgyhogy álmában kioltottuk mind a két szemvilágát. Olyat kiáltott, hogy a szívünk is megremegett belé. Felugrott és kapkodott utánunk, meg akart fogni bennünket, de mi jobbra-balra szerteugrottunk, és nem láthatott minket. Mégis szörnyen féltünk tőle, alig hittünk menekvésünkben, és a halál torkában éreztük magunkat. Ő pedig a kapuhoz tapogatózott, és kiment hangos üvöltéssel, hogy a föld csak úgy rengett alattunk, és mi megdermedtünk a rémülettől. Amikor kilépett a várból, mi utána mentünk, és láttuk, hogyan keres bennünket folyton-folyvást. De egyszerre csak visszatért egy még nagyobb és iszonyúbb nőstény szörnyeteggel. Ennek láttára rémületünk teljében gyorsan leoldottuk az összetákolt tutajt, beugráltunk és ellöktük a parttól. A két szörnyeteg hatalmas sziklatömböket dobált utánunk, és majdnem mindnyájunkat agyon is ütött. Csak hárman maradtunk életben: én és két társam.

A tutaj minket, a három életben maradottat, egy szigetre sodort. Kóboroltunk rajta estélig, az éjszaka beálltával pedig éji nyugovóra tértünk. De hamarosan arra ijedtünk fel, hogy egy óriási, nagy hasú kígyó kúszik körülöttünk. Egyikünket megragadta, válláig bekapta, aztán egészen lenyelte, hogy csak úgy ropogtak a csontjai a testében, aztán tovább csúszott. Szinte megnémultunk a rémülettől, és gyászoltuk társunkat. Életünkért pedig nagy remegés fogott el, így szóltunk: „Alláhra, minő csodálatos dolog! Minden egyéb halál csak iszonyatosabb az előbbinél. Mily boldogok voltunk, hogy megmenekültünk a fekete szörny kezéből, de korai volt az örömünk. Nincs más hatalom és erő, csak a magasztos Alláhé! A feketéktől és a

vízbefúlástól Alláh segítségével megszabadultunk, de hogyan menekülünk meg ettől az átkozott szörnyetegtől?”

Reggel felkeltünk, és bejártuk a szigetet. Gyümölcsseiből ettünk, patakjaiból ittunk, amíg megint be nem esteledett. Ekkor egy hatalmas, magas fát találtunk; felmáztunk rá, és aludtunk a tetején. Én a legmagasabb ágra másztam fel. Amint leszállt az éj és besötétedett, előjött ismét a sárkány, jobbra-balra tekeregve közeledett a fához, amelyen ültünk, és kezdett felkészni rá. Amint a társamat elérte, a válláig bekapta, és vele együtt szorosan a fa törzsére csavarodott, úgy hogy hallhattam, hogyan törnek össze a szerencsétlennek bordái a sárkány testében. Mikor aztán szemem láttára egészen felfalta szegényt, lekúszott a fáról és eltűnt, én pedig az egész éjt fenn töltöttem a fán. Hajnalhasadáskor, a kiállott aggodalmaktól és rémülettől holtra válva, leszálltam a fáról, és a tengerbe akartam vetni magamat, hogy megszabaduljak a földi kínoktól, de nem volt hozzá lelkierőm, mert bizony az élet mindenkinek drága. Így hát fogtam egy széles darab fát, és amilyen gyorsan csak bírtam, keresztben a lábam alá kötöttem, egy másikat a bal oldalamra, ugyanolyat a jobb oldalamra, ugyanolyat a hasamra, és egy hosszú, széles fadarabot a fejemre, keresztbe, mint amilyen a lábam alatt volt. Így körös-körül fával körülvéve a földre vettem magamat, és úgy feküdtem ott, akár egy kamrácskában. Éjnek idején, mint rendesen, megjelent a sárkány, és amikor észrevett, felém tartott. De mivel a fadarabok miatt, amelyek körülkerítettek, nem tudott felfalni, körém csavarodott, én meg a rémülettől és iszonyattól félholtan meredtem rá. De mert sehogy sem tudott hozzám férni, nemsokára eleresztett, és hátrább vonult. Azután újból nekem támadt, de fapáncélom mindig megvédett. Így tartott ez naplementétől napkeltéig, amikor is, mihelyt kivilágosodott, és feljött a nap, éktelen dühvel továbbállt. Amint eltűnt a szemem elől, leoldoztam magamról a fadarabokat. A sárkánytól kiállott iszonyatok úgy elcsigáztak, hogy inkább holt voltam, mint eleven. Felkeltem és bekóboroltam a szigetet, amíg csak a tengerpartra nem értem. Hirtelen, amint kinéztem a láthatár felé, távol a nyílt tengeren hajót pillantottam meg. Leszakítottam egy nagy ágat egy fáról, hangos kiáltozással lóbáltam, és a hajósok így szóltak, amint észrevettek: „Meg kell néznünk, mi az ott, hátha ember.” Közelebb jöttek, meghallották kiáltozásomat, kikötöttek a szigeten, és felvettek hajójukra. Kikérdeztek, és én töviről hegyire elmeséltem nekik, mi minden baj ért, milyen veszedelmeket állottam ki, és ők elcsodálkoztak, nagy álmélkodással. Majd felruháztak saját holmijukból, és befedték meztelenségemet, aztán ételt és italt hoztak. Amikor jóllaktam, friss édes vizet adtak innom, úgyhogy szívem megint megerősödött, lelkem felüdült, és mély nyugalom szállt belém. Dicsértem Alláht, a magasztosat, ki ismét életre keltett, és határtalan kegyelméért hálálkodtam neki. Vesztem már bizonyos volt, és íme, életben maradtam. Bátorságom ismét megnőtt, most már úgy tűnt nekem a kiállott küzdelem, mintha csak álmodtam volna.

Tovább utaztunk, és a szél a magasztos Alláh kegyelméből kedvezett nekünk, amíg egy szigethez nem értünk, amelynek neve Esz-Szelákit. Itt kikötött a kapitány. A kalmárok meg az utasok mind partra szálltak, előszedték portékájukat, hogy adjanak-vegyenek. A kapitány pedig hozzám fordult, és így szólt: „Ide figyelj. Szegény, idegen ember vagy, és amint beszéled, nagy veszedelmeken estél át. Ezért hát egy üzletet ajánlok, mert segítségedre akarok lenni, hogy hazádba visszatérhess, és életedben áldhass érte.” És én feleltem neki: „Úgy legyen; imádkozni fogok érte.” Ekkor így szólt: „Tudd meg, hogy volt egy útítársunk, aki az úton elveszett, és nem tudjuk, él-e, hal-e, mert semmit sem hallottunk felőle. Most rád szeretném bízni az ő bálait, add el ezen a szigeten, a haszon egy részét tartsd meg fáradságod és szolgálatod jutalmául, a többit magunkkal visszük Bagdádba, ott megtudakoljuk az elveszett ember atyafiságát, és átadjuk nekik az eladatlan árukat és az eladottaknak az árát. Van-e hát kedved átvenni ezeket az árukat, és a többi kalmárral együtt a szigetre menni?” Így feleltem: „Hallom és engedelmeskedem, uram. Te végtelenül jóságos vagy” - és hálálkodtam

neki, és áldottam őt. A kapitány megparancsolta a teherhordóknak meg a tengerészeknek, hogy a szóban forgó portékát szállítsák a szigetre, és adják át nekem. A hajó íroka megkérdezte: „Kapitány, melyik bálákat kell a teherhordóknak meg a tengerészeknek kihordaniuk, és melyik kalmár nevét írjam rájuk?” A kapitány felelte: „Írd rájuk a tengerjáró Szindbádnak a nevét, mert ő utazott velünk és fulladt a tengerbe a szigetnél, és azóta hírét sem hallottuk. Ezzel az idegennel adassuk el hát az áruit, fáradságáért az eladási ár egy részét hasznul neki adjuk, a többit pedig magunkkal visszük Bagdádba, és ott, ha Szindbádot feltaláljuk, átadjuk neki. Ha nem találjuk, akkor Bagdád városában élő rokonságának nyújtjuk át.” Az írnok így felelt: „Ahogy mondd, ahogy teszed, dicséri a szíved, eszed.” Amikor meghallottam a kapitánytól, hogy az áruk az én nevemmel voltak jelezve, így szóltam magamban: „Alláhra, a tengerjáró Szindbád, aki a szigeten visszamaradt, az én vagyok” - és nyugalmat, türelmet erőltettem magamra, míg a kalmárok kiszálltak a hajóból, és üzleteikről beszélgettek. Azután odaléptem a kapitányhoz és megkérdeztem: „Uram, tudod-e, miféle ember volt a tulajdonosa azoknak az áruknak, amiket nekem átadtál?” Ő így felelt: „Egyebet sem tudok róla, mint hogy Bagdád városában élt, tengerjáró Szindbádnak hívták, és hogy egy szigetnél, ahol kikötöttünk, sokadmagával közülünk a vízbe veszett, és azóta hírét se hallottuk.” Most hangosan felkiáltottam, és így szóltam hozzá: „Kapitány, Alláh áldjon meg! Tudd meg, hogy én vagyok a tengerjáró Szindbád, és hogy nem fulladtam a vízbe. Hanem amikor horgonyt vetettünk annál a szigetnél, a többiekkel én is partra szálltam. Leültem a sziget partján egy kis magammal hozott harapnivalóval, élveztem a pihenést a szép helyen. De fáradság fogott el, és elnyomott az álom. Amikor aztán megint felébredtem, sem a hajót, sem egy lelket nem találtam már ott. Ezek az áruk az én áruim, és a kalmárok mind, akik gyémánttal kereskednek, láttak engem a gyémánthegyen, és tanúskodhatnak, hogy én vagyok a tengerjáró Szindbád, mert én elbeszéltem nekik egész történetemet és élményeimet veletek a hajón, és azt is elmondtam nekik, hogy itt felejtettek engem, mert elaludtam, és fölébredve nem találtam egy élő lelket sem, ezután pedig az történt, ami történt.” A kalmárok meg a hajósok szavaimat meghallották, körülvettek, egy részük hitt a szavaimnak, más részük meg csalónak tartott. De amikor a gyémántvölgyet említettem, felkelt az egyik kalmár, odajött hozzám, és így szólt a többiekhez: „Emberek, halljátok szavaimat. Amikor elmeséltem nektek ama végtelenül csodálatos útikalandomat, azt tudniillik, hogy levágott állatokat hajigáltunk le a gyémántok völgyébe, és hogy én is ledobtam egy húsdarabot, szokás szerint, a többiekkel együtt, ami úgy került vissza, hogy egy ember lógott rajta - nem akartátok elhinni, és hazugnak neveztetek.” Ezek így feleltek: „Úgy van, ezt a történetet mondtad el, de mi nem hittünk neked.” - „Nos, íme itt az az ember - folytatta a kalmár -, ő függött a levágott állaton, és ő adott kárpótlásul annyi gyémántot, amennyi az állathússal föl se kerülhetett volna; olyan becses gyémántokat, amilyeneknek párja nem akad sehol. Azután együtt utaztunk Baszra városába, ő ott búcsút vett tőlünk, mert hazájába készült, mi pedig szintén útnak indultunk szülőhazánk felé. Ő ez az ember, és a nevét is megnevezte, a tengerjáró Szindbád ő, és elmondta nekünk, hogyan vitorlázott el a hajó, és maradt egyedül a szigeten. És tudjátok, azért került most közénk, hogy szavaimban, amelyeket nektek mondtam, ne kételkedjete. Az áruk az övéi mind, mert ő beszélt nekem róluk, mikor együtt voltunk, és szavainak igazsága most napvilágra került.” Mikor a kapitány e kalmár szavait meghallotta, hozzám lépett, egy darabig élesen szemügyre vett, aztán megszólalt: „Mi volt az áruid jelzése?” Én feleltem: „Áruim jelzése ez és ez volt” - azután felsoroltam neki olyan dolgokat, amik kettőnk között történtek, amikor Baszrában hajójára szálltam; most már teljesen meggyőződött, hogy én vagyok a tengerjáró Szindbád. Megölelt, üdvözölt és megmenekülésemhez szerencsét kívánva, így szólt: „Alláhra, uram, csodálatos a te történeted, és rendkívüli a te eseted, ámde dicsértessék Alláh, aki megint egyesített bennünket, és vagyonodat, áruidat ismét visszaadta néked!”

Most a legjobb belátásom szerint intézkedtem az áruimról, és nagy öröömre sokat kerestem rajtuk ezen az utamon. Szerencsét kívántam magamnak megmenekülésemhez és vagyonom visszanyeréséhez. És kereskedtünk, amíg Esz-Szind országába nem értünk, ahol megint csak adtunk és vettünk.

Szind tengerében töméntelen csodálatos és különös dolgot láttam, így példának okáért egy tehén alakú halat, azután számárhoz hasonló teremtményeket, kagylóból előbújó madarakat. Ezek tojásaikat a tengerbe rakják le, és ott is keltik ki, és sohase repülnek a tengerről szárazföldre. Ezután a magasztos Alláh engedelmeivel és kedvező széllel tovább hajóztunk, amíg szerencsés út után Baszrába nem érkeztünk. Néhány napig ott maradtam, aztán tovább indultam Bagdád felé.

Otthon felkerestem családomat, és köszöntöttem atyámfiat, barátaimat, és pajtásaimat. Boldog voltam, hogy ép bőrrel térhettem vissza hazámba. Sok ajándékot és alamizsnát osztottam szét, özvegyeket és árvákat ruháztam fel, barátaimat és pajtásaimat magam köré gyűjtöttem. És így éltem evés-ivás és vigadozás között, finom ételeket ettem, finom italokat ittam, barátkoztam, társaságba jártam, és teljesen elfeledtem, mennyi vész viharzott el felettem. Ezeket a csodálatos dolgokat tapasztaltam harmadik utazásomon, és holnap gyere el megint hozzám, hogy elmesélhessem negyedik utazásom történetét is, ami még bámulatra méltóbb, mint az első három utazásom volt.

Most megint meghagyta a tengerjáró Szindbád, hogy szokás szerint adjanak át száz arany mithkált a szárazföldi Szindbádnak, és állítsák fel az étkezőasztalokat; aztán az egész társaság estebédhez ült, és még sokáig álmélkodott a kalandos történeten. Miután a teherhordó Szindbád megkapta a tengerjáró Szindbádtól kiutalt pénzt, hazafelé tartott, és az éjt szállásán töltötte. S amikor végre-valahára rávirradt az éjszakára bíbor hajnal fénysugára, felkelt, elvégezte reggeli imáját, és elment a tengerjáró Szindbádhoz. Ez kedvesen és vidáman fogadta, és maga mellé ültette, amíg megérkezett a többi jó barát. Ekkor felhordták az ételeket, ettek-ittak, vigadtak. Majd a házigazda szót kért, és elmesélte nekik negyedik történetét.

A tengerjáró Szindbád negyedik meséje, vagyis a negyedik utazás

Tudjátok meg, testvéreim, hogy amint Bagdád városába visszatértem, elfeledtem minden viszontagságot, atyámfiat, barátaim és pajtásaim körében pompás örömeimben és dús kényelemben telt az életem. Elfeledkeztem minden kiállott borzalomról, egészen addig, amíg megátalkodott lelkem megint azt nem sugallotta, hogy idegen emberek országába menjek, és fölébredt a vágyam, hogy idegen emberfajtákat lássak, adjak-vegyek, pénzt keressek. Tengeri útra alkalmas becses árukat szereztem be, még több bálát vittem magammal, mint régebben, és Bagdádból Baszrába utaztam. Itt hajóra tettem rakományomat, és a város legelőkelőbb kalmárainak társaságában elvitorláztam. Alláh segítségével - magasztaltassék az ő neve! - hajónk kifutott a tengerre, melynek habját bőszen hullámok verik-csapják, és kedvező széllel vitt a hajónk több éjen-napon át szigetről szigetre, tengerről tengerre. De egy napon ellenszél támadt. A kapitány, attól félve, hogy a nyílt tengeren elpusztulunk, horgonyt vetett, és a tenger közepén megállította a hajót. Amint ebben a helyzetben a fölséges Alláhhhoz imádkoztunk, és megalázkodtunk előtte, hatalmas vihar tört ránk, apró darabokra szaggatta vitorláinkat, mi pedig minden rakományunkkal, terhünkkel és vagyonunkkal a tengerbe zuhantunk. Úsztam

vagy fél napig, és már veszve éreztem magam, de Alláh - magasztaltassék az ő neve! - egy hajódeszkát küldött az utamba, és több kalmárral együtt felkapaszkodtunk rá.

Egy nap és egy éjjel ültünk a deszkán, evezünk a lábunkkal a tengerben. A második napon, reggel tájban aztán szél kerekedett, a tenger háborgott, és a hullámok kivetettek egy szigetre, de addigra már holtra váltunk a sok álmatlanságtól és fáradtságtól, a hidegtől, az éhségtől, szomjúságtól és örökös rettegéstől. Végigvánszorogtunk a parton, és mivel jócskán találtunk rajta füvet, ettük, hogy a lelket tartsa bennünk, és valamennyire felerősítsen bennünket. Az éjszakát a sziget partján töltöttük. Mikor pedig rávirradt az éjszakára bíbor hajnal fénysugára, fölkeltek és keresztül-kasul kóboroltak a szigetet.

Végre a távolban egy lakóházat pillantottunk meg. Feléje tartottunk, megálltunk a bejáratnál, és amint ott álltunk, egyszerre csak egy csapat meztelen fekete rohant ki onnan, szó nélkül megragadtak, és királyuk elé hurcoltak. A király parancsára leültünk, és azután élénk tettek valami ismeretlen ételt, amilyent életünkben sohase láttunk. Társaim ettek belőle, de én undorodtam tőle, és nem nyúltam hozzá. Alláhnak, a Mindenhatónak jóságából történt ez így, hogy mind a mai napig életben maradjak. Mert társaim, alighogy ettek az ételből, elvesztették az eszüket, és mint az elmeháborodottak, csak tömték bendőjüket, és egészen kikeltek magukból. Aztán a bennszülöttek kókuszolajat adtak nekik inni, és be is dörzsölték őket vele. De mihelyt ittak az olajból, elforgatták a szemüket, és olyan mohón kezdtek falni, ahogy azelőtt nem volt szokásuk. Elrémültem és szánakoztam rajtuk, bár nem kevésbé félttem ama meztelen emberektől, és nagyon aggasztott a magam sorsa is. Amikor jobban szemügyre vettem ezeket az embereket, rájöttem, hogy emberevők kezébe kerültünk. Mindenkit, akire a völgyben vagy az utakon ráakadtak, királyuk elé cipeltek, azzal a bizonyos étellel megetettek, olajjal bedörzsöltek. Ettől a gyomruk kitágult, úgyhogy nagyétkűek lettek, elvesztették az eszüket, gondolkodóképességük eltűnt, és olyanokká váltak, mint a gyöngélméjük. Kövérre és zsírosra hizlalták őket, majd levágták, és a királyuk számára megsütötték, ők maguk meg fővetlenül, sületlenül falták fel őket.

Mikor ezt láttam, keservesen bánkódtam magam és társaim sorsán, míg ők, elhülyülve, észre sem vették, mi történik velük. Áadták őket az egyik emberüknek, aki mindennap a legelőre hajtotta őket, mint a marhákat. Én a félelemtől meg az éhségtől úgy elgyöngültem és lesóványodtam, hogy már csak csont és bőr voltam. Az emberevők, amint ilyen rossz bőrben láttak, otthagytak, megfélemedeztek rólam. Senki nem gondolt velem, ügyet sem vetettek rám. Végre egy óvatlan pillanatban sikerült megszöknöm tőlük, és folytattam kóborlásaimat a szigeten. Egyszerre csak egy pásztorra bukkantam. A víz közepén ült, egy magas emelvényen. Amikor jobban szemügyre vettem, megismertem, hogy erre bízták az emberevők társaim legeltetését, meg is láttam közelében a szerencsétleneket. Amikor a pásztor megpillantott, és észrevette, hogy épeszű vagyok és mentes mindentől, ami a társaimat érte, messziről intett felém, és azt mondta: „Fordulj sarkon, és indulj el a jobb kéz felé vezető úton, ez elvezet a Szultán Útjára.” Én hát megfordultam, és jobb felé indultam, féltemben hol futottam, hol meg lassítottam lépteimet, hogy megpihenjek, egészen addig, míg el nem tűntem a pásztor szeme elől, és egyikünk sem látta már a másikat. Amikor a nap leáldozott, és leszállt a sötétség, leültem pihenni, és aludni szerettem volna, de a félelemtől, éhségtől és fáradtságtól nem jött álom a szememre. Éjfél tájt megint felkerekedtem, és bekóboroltam a szigetet, amíg aztán nemsokára rávirradt az éjszakára a bíbor hajnal fénysugára. És a nap a dombok és völgyek fölé emelkedett, én pedig szomjúságomban és fáradtságomban ettem a szigeten termő növényekből és füvekből, míg csak jól nem laktam, és életkedvem vissza nem tért. Aztán tovább vándoroltam, hét nap, hét éjjel. Ha megéheztem, füvekkel táplálkoztam. A nyolcadik nap a távolban valami fekete tömeget pillantottam meg. Elindultam irányába, egyre közelebb értem, és amint félelemtől reszkető szívvel - mivel rágondoltam mindenre, amit nemegyszer

végigszenvedtem - odaérkeztem, hát íme egy csomó embert pillantottam meg, akik borsot gyűjtöttek.

Odaszaladtak hozzám, minden oldalról körülfogtak és kérdezgettek. „Ki vagy és honnan jössz?” Én így feleltem nekik: „Tudjátok meg, emberek, hogy szegény idegen vagyok” - és elbeszéltem nekik történetemet és mind a szörnyűségeket és veszedelmeket, amiket kiállottam. Így szóltak: „Alláhra, csodálatos történet ez! De hogyan menekültél meg a fekete emberektől, hisz olyan sokan vannak a szigeten, és senki se tud menekülni és szabadulni tőlük!” Elmondtam nekik viselt dolgaimat, hogyan fogták el társaimat, hogyan etették meg őket, míg én nem nyúltam az ételhez. Nagyon elcsodálkoztak kalandjaimon, szerencsét kívántak megmenekülésemhez, leültettek és folytatták munkájukat. Aztán lepihentek, megvendégelték, és én, mivel igen éhes voltam, derekasan hozzáláttam. Egy ideig ott pihentem náluk, azután hajóra szálltam velük, és az ő szigetükre hajóztam el. Itt bemutattak királyuknak. Szalámmal üdvözöltem, ő istenhozottal fogadott, és szívélyesen vendégül látott, én pedig, amint történetemről kérdezősködött, elmeséltem neki minden kalandomat attól a naptól fogva, hogy Bagdádöt elhagytam, egészen az ideérkezésemig. A király és mind a jelenlevők igen elámulnak kalandos történetemen, és a király megparancsolta, hogy az asztalnál melléje üljek. Leültem, ennivalót hozatott, és amikor felhordták, ettem jóllakásig, aztán megmostam kezemet, és megköszöntem a magasztos Alláh kegyelmét, dicsértem és dicsőítettem őt. Aztán búcsút mondtam a királynak, és végigsétáltam a városon, amely virágzó és népes, kincsekben, élelmiszerben, bazárokból és árukban gazdag volt, csak úgy hemzsegték benne az árusok és vevők. Boldog voltam, hogy ide kerültem, felvidult a szívem, és barátságot kötöttem a város lakóival, úgyhogy nemsokára nagyobb tisztességem és tekintélyem lett náluk meg a királynál, mint saját országuk nagyjainak.

Megfigyeltem, hogy a városbéliek apraja-nagyja nemes és szép lovakon lovagol, de nyeret nem használnak. Elcsodálkoztam ezen, és megkérdeztem a királyt: „Mi az oka annak, uram, királyom, hogy nem lovagolsz nyeregben? Hisz a lovas kényelmesebben ül úgy, és többet nyer erőben.” A király így felelt: „Mi az a nyereg? Soha életünkben se nem láttunk, se nem hallottunk ilyen dolgot!” Ekkor így szóltam: „Megengeded, hogy nyeret készítsek neked; hadd lásd, mit ér?” - „Csak csinálj” - felelte a király. Ekkor én azt mondtam: „Hozass nekem fát.” Rögtön megparancsolta, hogy adjanak meg nekem mindent, amit akarok, én pedig egy ügyes asztalost kértem, azt magam mellé ültettem, és megtanítottam a nyereg vázának készítésére. Aztán gyapjút vettem, szétfosztogattam és nemezt csináltam belőle. Majd bőrt szereztem, bevontam vele a vázat, és simára fényesítettem. Aztán a kengyelvashoz való kengyelt meg a hevedernek való szíjakat szereltem föl rá, kovácsot hívtam, annak megmagyaráztam a kengyelvasat, és ő pompás kengyelvasat kalapált. Ezt én még kicsiszoltam, befuttattam cinnel, és selyemrojtval díszítettem. Aztán mentem, elővezettem a király egyik legjobb lovát, fölnyergeltem, a nyeregbe akasztottam a kengyelvasat, és így vezettem a király elé. A királynak megtetszett a dolog, és egészen elragadtatva hálálkodott nekem: aztán felült a lóra, és igen megörült a nyeregnek. Gazdagon megajándékozott művemért. Amint vezírje meglátta, hogy nyeret csináltam a királynak, ő is ugyanolyat kért tőlem, utána meg jöttek az ország nagyjai és mind az előkelőségek, és szintén kértek nyeret. Én pedig sok nyeret csináltam, és eladtam őket az ország nagyjainak és az uraknak, úgyhogy tömérdek pénzt kerestem, és a királynál, környezeténél tisztességben és becsülésben álltam.

Amint így egy napon nagy örömben és vígságban üldögéltem, így szólt hozzám a király: „Tudd meg, ó, nyeregkészítő, hogy tiszteletben, becsülésben van részed nálunk, közénk tartozónak számítasz. Nem akarok megválni tőled, és nem viselném el, ha elhagynád városunkat. Azért kívánom, hogy egy dologban engedelmeskedj nekem, és ne ellenkezzél szavaimmal.” Én így feleltem: „És mi az, amit tőlem akarsz, ó, királyom? Nem ellenkezem a te szavaddal,

mert kegyelmességed, jóságod és barátságod lekötelezettje vagyok, és a szolgálid közé tartozom.” Ekkor így szólt: „Meg akarlak itt nálunk házasítani. Szép, eszes, takarékos leányt akarok hozzád feleségül adni, hogy végleg telepedj le nálunk, és magamnál, a palotámban, adok neked lakást. Ne ellenkezzél, és ne utasítsd el kérésemet.” A király beszédének hallatára zavartan hallgattam, és zavaromban nem adtam neki feleletet. Ekkor megkérdezte: „Miért nem válaszolsz?” És most feleltem: „Uram vagy, te parancsolsz, ó, idők királya.” Ekkor a király azon nyomban hívatta a kádit meg a tanúkat, és tüstént összeesketett egy előkelő, nemes születésű hölgygel, aki gazdag volt pénzben, vagyonban, magas nemzetségből való, szép és kedves teremtés, házak, telkek, birtokok úrnője.

Miután a király ezzel az előkelő hölgygel összeházasított, szép, nagy házzal, rabszolgákkal és cselédséggel ajándékozott meg, fizetést és jövedelmet utalt ki számomra. Így éltem a legteljesebb kényelemben, elégedettségben és vidámságban, elfeledtem mind a kinszenvedést, sorscsapást, veszedelmet, ami engem ért, és így szóltam magamban: „Ha visszatérek hazámba, magammal viszem a feleségemet.” De mindennek, amit az emberre a sors kiszab, meg kell történnie, és senki előre nem tudhatja, mi lesz vele. Szívünkől szerettük egymást, és hosszú ideig egyetértésben éltünk együtt a legkedvesebb, legkellemesebb életet mindaddig, míg Alláh - magasztaltassék a neve! - magához nem szólította a szomszédom feleségét. Mivel jó barátom volt, meglátogattam, hogy kifejezzem neki részvétemet. Rettenetes állapotban találtam, mélységes bánat, sötét kétségbeesés ült szívében-lelkén. Vigasztaltam és próbáltam erőt önteni belé, így szólva hozzá: „Ne búsulj olyan nagyon feleséged miatt, Alláh majd kárpótol még jobb asszonnyal, és legyen hosszú a te életed, Alláh kegyelméből.”

Szomszédom keserves sírásra fakadt, és így szólt hozzám: „Ó, barátom, hogy vegyek el más nőt, és hogy adhat Alláh jobb feleséget kárpótlásul, mikor már csak egy nap az életem?” Így feleltem: „Ó, testvérem, térj eszedre, és ne jósolj magadnak halált; íme lásd, egészséges vagy, ép és erőteljes.” De ő így válaszolt: „Barátom, lelkedre, holnap elveszítesz engem, és soha az életben nem látsz többé!” Megkérdeztem tőle: „Hogy lehetséges ez?” Ő pedig így felelt: „Ma eltemetik a feleségemet és vele együtt engem is, ugyanabba a sírba; mert országunkban az a szokás, hogy ha a feleség meghal, a férjet elevenen eltemetik vele, a feleséget viszont a férjjel, hogy a házastárs halála után párja se élvezhesse tovább az életet.” Ekkor felkiáltottam: „Alláhra, ez gyalázatos, ezt én nem tűrném!”

Most megérkeztek szomszédom szülei, rokonai és ismerősei, és vigasztalták barátomat felesége elvesztéséért meg saját sorsáért, aztán hozzáláttak, hogy feleségének holttestét, a maguk módja szerint, előkészítsék a temetéshez. Azután hordágyra tették, és a férjjel együtt kivonultak a városból, amíg csak el nem értek, egy, a tenger felé lejtő hegységhez. Odamentek, felemeltek egy nagy sziklatömböt, ami alatt kőből való perem látszott, mint amilyen a kutaké. Az asszonyt levetették ebbe a mélységbe, aztán fogták a férfit, mellén pálmárostból font kötelet kötöttek át, és őt is leeresztették a mélységbe, egy korsó édesvízzel és hét kenyérrel együtt - ez volt az útravalója. Mihelyt földet ért a lába, leoldotta a kötelet, a többiek pedig, miután felhúzták a kötelet, a mélyedést megint leföldték a kővel, ahogy volt, és barátomat felesége holttestével a kútban hagyva, elmentek útjukra.

Ekkor így szóltam magamban: „Alláhra, ez még rosszabb halálom az előbbinél.” Elmentem a királyhoz és megkérdeztem: „Uram, miért temetik el a ti országotokban a holtakat az elevenekkel együtt?” Ő ezt felelte: „Tudd meg, ez a mi őseinktől öröklött szokásunk, hogy a feleséget elhalt férjével együtt elevenen eltemetjük, hogy sem az életben, sem halálban el ne váljanak egymástól.” Ekkor megkérdeztem tőle: „Ó, idők királya, ez történik-e idegenekkel is, amilyen én vagyok, ha a felesége itt nálatok meghal?” Azt felelte: „Ez bizony; együtt temetjük el őket úgy, ahogyan ma láttad.”

E szavak hallatára majd megrepedt az epém bánatomban és aggodalmamban, eszem szinte megzavarodott, és folytonos félelemben éltem, hogy a feleségem előbb talál meghalni, mint én, és engem elevenen vele temetnek. Kis idő múlva megnyugodtam, és azt mondtam magamban: „Talán én halok meg előtte, mert hiszen senki sem tudhatja, mi hogy sikerül, sorra ki kerül” - és iparkodtam mindenféle képp elszórakozni.

Nemsokára azonban megbetegedett a feleségem, és pár nap leforgása után meghalt.

Ekkor eljött hozzám a király és a nép jó része, hogy nekem és feleségem rokonainak kifejezzék részvétüket, ahogy ez náluk szokás, azután halottmosó-asszonyt fogadtak, megmosták a holttestet, felékesítették legpompásabb ruháival és leggazdagabb ékszereivel, nyakláncával és drágaköveivel, a ravatalra fektették, és elindultak vele a hegy felé, felemelték a követ a kútnyílásról, és belevetették a holttestet. Aztán mind a barátaim meg a feleségem rokonai körém sereglettek, és elbúcsúztak tőlem. Én pedig így kiáltottam: „Én idegen vagyok, és nem fogadom el a ti szokásokat.” Ámde ők meg se hallgattak, ügyet se vetettek rám, hanem megfogtak, erőszakkal megkötözték, és hagyományuk szerint, hét kenyérrel meg egy korsó édesvízzel leeresztettek a mélységbe. Amikor leértem, így kiáltottak le hozzám: „Olld el a kötelet!” Amikor nem engedelmeskedtem, ledobták utánam a kötelet, elzárták a kút nyílását a nagy kővel, és elmentek útjukra.

Amint szemem hozzászokott a sötétséghez, láttam, hogy egy tágas barlang mélyén vagyok. Sok halott feküdt szerteszét, és dögletes szagot terjesztett. Átkoztam magamat eddigi cselekedeteimért, és így szóltam: „Alláhra, megérdemlem sorsomat!” Nem tudtam megkülönböztetni a nappalt az éjszakától, az élelemből pedig csak igen keveset fogyasztottam, csupán akkor ettem és ittam, ha az éhség és szomjúság túlságosan kínozott, mert féltem, hogy elfogyhat a kenyérem és a vizem. Közben így siránkoztam: „Nincs más hatalom és erő, csak a magasztos és fölséges Alláhé. Mi is csábított arra, hogy ebben a városban megnősüljek? Alighogy egyik szerencsétlenségből kimenekülök, mindjárt még rosszabba kerülök. Alláhra, szörnyű halál vár itt rám! Ó, bárcsak a tengerbe veszttem volna, vagy a hegyekben pusztultam volna el. Ó, jobb lett volna nekem, mint hogy ily gyalázatos véget érjek!”

Egyre csak szidtam magamat, aztán lefeküdtem egy csonthalmazra és elaludtam, míg az éhség és a szomjúság nem égette szívemet, és lángba nem borított. Akkor felültem, kitapogattam a kenyeret, ettem egy falatot, ittam rá egy korty vizet, fölkeltem és bejártam a barlangot. Ez nagyon messzire terjedt, és sok bemélyedése volt, a földjén mindenfelé halottak feküdtek, és sok rothadó csont még régi időkből. A barlang szélén, a friss holttestektől messzire, helyet csináltam magamnak, és aludtam, ha elálmosodtam. De élelmiszerem már fogytán volt, pedig naponként vagy kétnaponként csak egyszer ettem és ittam. Így tengődtem hosszú időn át, így gubbasztottam, tépelődve, hogy mitévő legyek, ha kifogy az ételem, italom. Egyszerre csak elgördült helyéről a nagy kő, és világosság hatolt be hozzám, így szóltam: „Mi történt itt?” És íme, emberek álltak a mélység nyílásánál, és egy halott férfit eresztettek le eleven feleségével együtt; a nő sírt és keservesen jajgatott. Sok kenyeret és vizet adtak vele. Én láttam az asszonyt, de ő engem nem látott. Amint az emberek a nyílást megint befedték és elmentek, felkeltem, fölragadtam egy halott combcsontját, és az asszony fejére sújtottam vele. Ájultan zuhant a földre, most másodszor és harmadszor is ráütöttem, míg csak meg nem halt. Elvettem a kenyerét és vizét - közben sok ékszert és pompás ruhadarabokat, nyakláncokat, ékköveket és drágaságokat láttam rajta. Ekkor a kenyeret és a vizet elvittem arra a helyre, amelyet a barlang szélén berendeztem magamnak, ott leültem, és csak annyit fogyasztottam belőle, amennyi elégséges volt arra, hogy életben tartson, nehogy a készletem gyorsan elfogyjon, és én étlen-szomjan haljak. Így tengődtem, éltem megint csak jó ideig a barlangban. Mindenkit, aki egy halottal elevenen a barlangba került, agyonütöttem, elvettem a kenyerét és

vizét. Egy napon álmomból a barlang sarkából jövő mozgás és kaparás hangja ébresztett fel. Így szóltam magamban: „Mi lehet ez?” Aztán felkeltem, és egy combcsonttal a kezemben a zaj irányába tartottam. És íme, egy vadállat volt. Amint észrevett engem, megfutamodott a barlang belseje felé. Követtem, és kis idő múlva kis világosságot vettem észre, amely hol felvillant, hol megint kialudt. Amint megpillantottam, irányába indultam. Minél inkább közeledtem hozzá, annál nagyobb és világosabb lett a fény, már biztosra vettem, valami nyílás van a barlangon, amely a szabadba vezet. Így szóltam magamban: „Ez bizonyosan a barlang egy másik nyílása vagy valami repedés a sziklában.” Hosszas megfontolás után tovább mentem a fény irányában, és egyszerre csak látom: csakugyan nyílás volt, a hegy tulsó felén; vadállatok vághatták, hogy ki-be járkálhassanak a barlangba, és kedvükre lakmározhassanak a holttestekből. Ekkor nyugalom, béke és csend tért vissza szívembe, lelkembe és kedélyembe. Már megint hittem az életben, miután már a halált is elszenvedtem. Addig-addig vesződtem, míg csak ki nem másztam a nyíláson. Egy óriási hegy tetején voltam. A hegy a tenger és a város között feküdt, úgyhogy a szigetről senki se juthatott a közelébe. Magasztaltam a fenséges Alláht, hálálkodtam neki nagy örömben. És megerősítettem szívemet. Aztán a lyukon át még egyszer visszatértem a barlangba, a megmaradt kenyeret és vizet kihordtam, a ruhám fölé még a halottak ruházatából is magamra szedtem egyet-mást, aztán összeszedtem sok nyakláncot, fejdísz, ékszert, gyöngyöt, mindenféle drágakővel kirakott arany és ezüst díszeket és egyéb drágaságokat, a holtak ruhaneműibe kötöttem őket, és ezt mind magammal vittem a barlangból, a hegy másik oldalára, a tengerpart mellé. De nap nap után visszakúsztam a barlangba, és agyonütöttem mindenkit, kit elevenen eltemettek, lett légyen az férfi vagy asszony, azután kenyerével és vizével megint kijöttem, és a tengerparton várakoztam, hogy Alláh - magasztaltassék a neve! - megkönyörüljön rajtam, és hajót küldjön erre a tájra. És lassanként minden kincset, amit csak láttam, kihordtam a barlangból, és a halottak holmijába kötöttem.

Egy napon sorsomon tűnődve ültem a tengerparton, egyszerre csak látom, hogy egy hajót ringat a tenger habja, melynek fodrát a bösz ár veri-csapja. Fogtam az egyik fehér halotti leplet, botra kötöttem, és a leplet lobogtatva szaladtam végig a parton, amíg figyelmesek nem lettek rám. Közelebb jöttek a hajójukkal, meghallották kiáltásomat, és csónakot küldtek értem.

Amint a tengerészek a közelembe értek, megkérdezték: „Ki vagy? Miért ülsz itt, és hogy kerültél erre a hegyre; mert még soha nem láttunk embert ezen a vidéken.”

Elmondtam nekik, hogy kereskedő vagyok, hogy a hajó, amelyen utaztam, elsüllyedt, holmimmal együtt egy deszkára kapaszkodtam, és Alláh - magasztaltassék a neve! - erre a partra segített poggyászosztul nagy munka, sok ügyesség és rettentő fáradságok árán. Felvettek a csónakba, bevitték mindazt a holmit is, amelyet a barlangból hoztam, ruhákba meg lepedőkbe bekötve, és eleveztek. A hajón a kapitány elé vezettek; a holmim mindig velem volt. A kapitány megkérdezte: „Hallod-e, te ember, hogy kerültél erre a helyre? Itt egy óriási hegy van, mögötte hatalmas város. Egész életemben járom ezt a tengert, számtalanszor hajóztam el a hegy mellett, de sohasem láttam rajta egyebet, mint vadállatokat és madarakat.” És én így feleltem: „Kereskedő vagyok; egy nagy hajón utaztam, hajótörést szenvedtem, és vízbe estem. Ráültem a hajó roncsának egy deszkájára, és a végzet meg a jószerencsém segítségemre volt, hogy portékámmal együtt, amit itt látsz, ki tudtam mászni erre a hegyre. És vártam, hogy valaki erre járjon, és magával vigyen.” Nem szóltam semmit arról, ami a városban történt velem, mert attól tartottam, hogy a hajón lehet valaki abból a városból. Akkor aztán a hajó gazdája részére előszedtem néhány darabot kincseimből, és azt mondtam neki: „Uram, neked köszönhetem megszabadulásomat erről a hegyről; fogadd el tőlem ezt viszonzásul azért, amit velem tettél.” De nem fogadta el, hanem azt mondta: „Mi senkitől nem fogadunk el semmit.

Ha meglátunk egy hajótöröttet a tenger partján vagy valamelyik szigeten, magunkhoz vesszük, etetjük-itatjuk, és ha meztelen, felöltöztetjük. Mikor pedig elérkezünk a biztonság révébe, megajándékozunk a magunkéból, szívélyesen és kedvesen bánunk vele - Alláh nevében -, magasztaltassék az ő neve!” Így szólt, és én hosszú életéért fohászkodtam.

Közben pedig egyre hajóztunk, szigetről szigetre, tengerről tengerre, most már a teljes szabadságot reméltem, örültem menekülésemnek, de valahányszor eszembe jutott a barlangbeli élet feleségemmel, pusztán emlékére is majdnem eszméletemet veszítettem. De a fenséges Alláh akarataiból megérkeztünk Baszrába. Ott kiszálltam, néhány napig pihentem, aztán elindultam hazámba, megöleltem enyéimet, barátaimat, kérdezősködtem hogylétükről. Mindnyájan örültek, és szerencsét kívántak megmenekülésemhez. Elraktároztam mindent, amit magammal hoztam, ajándékokat osztogattam, felruháztam az árvákat, a szűkölködőket, és örömet, vígságnak adtam át magamat. Visszatértem régi szokásaimhoz, barátokat, pajtásokat, testvéreimet látogattam, játékban, vígságban éltem.

Ezek a csodálatosabb események történtek velem a negyedik utazásomon. De most, testvérem, vacsorázzál meg nálam, és szokásod szerint, gyere el holnap ismét, hadd meséljem el, mik történtek velem ötödik utazásomon, mert mindaz még csodálatosabb és különösebb volt minden előzőnél.

És megparancsolta, hogy fizessenek ki a teherhordónak száz mithkál aranyat, aztán asztalt terítettett, az egész társaság megvacsorázott, és ki-ki ment útjára, és nagy álmélkodással csodálkozott, mivelhogy eddig mindegyik történet nagyszerűbb volt az előzőnél. A teherhordó Szindbád is hazament, és az éjjelt végtelen örömben és vigasságban töltötte. Mikor pedig nemsokára rávirradt az éjszakára bíbor hajnal fényugára, felkelt a szárazföldi Szindbád, elmondta reggeli imáját, és ment, míg el nem ért a tengerjáró Szindbád házához. Jó reggelt kívánt neki, ő meg istenhozottal köszöntötte, majd maga mellé ültette, amíg a társaság többi tagja megérkezett. Ettek-ittak, mulattak, vigadtak. Körbefolyt a beszélgetés, amíg a tengerjáró Szindbád beszélni kezdett, és így szólt:

A tengerjáró Szindbád ötödik meséje, vagyis az ötödik utazás

Hallottátok, ó, testvéreim, hogy miután visszatértem negyedik utazásomból, belemerültem a kedvtelésekbe, mulatozásba és örömbé, és elfelejtettem minden kalandomat, élményemet és szenvedésemet. A nyereség, a haszon és a gazdagodás nagy öröme azonban megint felébresztette lelkemben a vágyat, hogy útra keljek, és gyönyörködjem idegen népek országaiban és szigeteiben. Elmélkedni kezdtem ezen a dolgon, és értékes árukat vásároltam, amelyek tengeri útra alkalmasak. Bálákba csomagoltam őket, és útnak indultam Bagdád városából Baszra városába. A folyó partján jártam-keltem, megpillantottam egy magas, jó formájú nagy hajót, megtetszett nekem és megvásároltam. Új volt a felszerelése, kapitányt és tengerészeket fogadtam hozzá, fekete rabszolgáimat és inasaimat melléjük rendeltam felügyelőknek, és berakattam báláimat. Felkeresett egy kalmártársaság, ezek is felrakták báláikat, amikért megfizették a díjat. A legnagyobb örömben és jókedvben bontottuk ki vitorláinkat, biztonságot és jó nyereséget remélve vígan voltunk. Így folytattuk utunkat szüntelenül szigetről szigetre és tengerről tengerre, nagy élvezetünk telt a szigetek és városok látásában, és kikötöttünk mindegyiknél, adtunk és vettünk.

Így utaztunk és kereskedtünk, amikor egy napon egy nagy, lakatlan szigethez értünk. Egy lélek se mutatkozott rajta: elhagyott, kietlen volt, csak egy óriási fehér kupola emelkedett rajta. Kikötöttünk, hogy szórakozzunk a megtekintésével, és láttuk, hogy egy nagy rúkh-tojás. A kalmárok partra szálltak, jókedvűen nézegették, mert nem tudták, hogy rúkh-tojás, és köveket verdestek hozzá. A tojás behorpadt, nagy mennyiségű folyadék ömlött ki belőle, és előtűnt benne a rúkh-fióka. Kihúzgálták a héjából, megölték és bőséges húst zsákmányoltak belőle. Én akkor a hajón voltam, és nem tudtam a dologról, mert nekem nem szóltak róla semmit. De az egyik utas így szólt hozzám: „Ó, gazdám, kelj fel és gyere, nézd meg azt a tojást, amelyikről mi azt hittük, hogy kupola.” Fölkeltem hát és megnéztem, épp amikor a kalmárok feltörték a tojást. Odakiáltottam nekik: „Ne tegyétek ezt, mert eljön a rúkh, és elpusztítja hajónkat, elveszít bennünket.” De ők nem hallgattak szavaimra. Hát egyszerre csak eltűnt a nap, sötét lett, és felhő került fölénk, amitől az ég elhomályosult. Fölemeltük fejünket, hogy megnézzük, mi került közénk és az ég közé, és megláttuk, hogy a rúkh-madár szárnyai fátyolozzák el a nap világát, attól sötétedett el az ég. És amint a rúkh odaért, és meglátta, hogy a tojását eltörték, nagyot rikácsolt felénk. Ekkor a párja, a nőténymadár is odarepült hozzánk, és körben keringtek a hajó felett, hatalmasabb rikácsolást hallatva, mint a mennydörgés szava. Odakiáltottam a kapitánynak és a tengerészeknek: „El a parttól hajóval, meneküljünk, míg nem késő!” A kapitány serényen hozzálátott, és mihelyt a kalmárok mind a hajóra szálltak, felszedte a horgonyt, és elsiettünk erről a szigetről. Nagy sebesen haladtunk, hogy megmeneküljünk, de a rúkh-madarak, miután egy időre eltávolodtak, most ismét követtek bennünket, és már a nyakunkon is voltak. Mindkettő óriási sziklatömböket tartott karmai között. Először a hím madár dobta ránk a tömböt, de a kapitány odább kormányozta a hajót, és a szikla elhibázott bennünket. A kő a tengerbe esett a hajó mellett, a hajó pedig föl- és lebukott velünk a szikla okozta hatalmas hullámoktól, olyan óriási ereje volt a dobásnak, hogy még a tenger fenekét is láttuk. Ekkor a hím madár párja dobta ránk sziklatömbjét. Ez kisebb volt, mint az előbbi, és a sors akaratából a hajó tatjára esett és szétzúzta. A kormány húsz darabra hullott szét, és a hajó mindenestül a tengerbe merült.

Kétségbeesetten próbáltam a felszínen maradni, sarkallt az édes élet szeretete, és Alláh - kinek neve magasztaltassék! - a közelembbe irányította a hajó egy gerendáját. Elkaptam és evezni kezdtem rajta a lábaimmal, a szél és a hullámok pedig előre hajtottak. A hajó egy sziget közelében süllyedt a tenger közepébe, és a sors, Alláh segítségével - magasztaltassék a neve! - erre a szigetre vetett ki. Felkapaszkodtam hát a partra, de szinte utolsó leheletemmel, holtra váltan a nagy, erős fáradságtól, nyomorúságtól, éhségtől és szomjúságtól. Lerogytam a tenger partjára, és ott feküdtem egy darabig, amíg lelkem fel nem frissült, és szívem meg nem nyugodott. Ekkor végigjártam a szigetet, és láttam, hogy a Paradicsom kertjeihez hasonló. Fáin érett gyümölcsök lengtek, vizein hús hullámok rengtek, madarai dicsérő éneket zengtek ahhoz, akié a dicsőség és öröklét. A sziget erdeiben buján zöldellt a lomb és ág, tarkállott a sok gyümölcs, a sok virág. Ettem hát a gyümölcsből, míg jól nem laktam, ittam a folyók vizéből, míg szomjamat nem oltottam, és Alláht - kinek neve magasztaltassék! - dicsértem érte, és imádkoztam hozzá.

Aztán ott üldögéltem a szigeten, míg be nem esteledett, és nem közeledett az éjszaka. Ekkor fölkeltem, és hálóhelyet kerestem magamnak. Az átélt fáradságtól, félelemtől és a sziget csendjétől elkábulva azonnal mély álomba merültem.

Egyhuzamban aludtam reggelig, akkor felébredtem, felkeltem, és körülnéztem a fák között. Egy forráshoz értem, partján egy szép öregember ült, derekától lefelé falevelekből szőtt lepelbe burkolva. Így szóltam hát magamban: „Talán ez az öregember is úgy került erre a partra, mint én, talán ő is a hajótöröttek közül való.” Odamentem hozzá és üdvözöltem, ő a köszöntést jellel viszonzta, de nem beszélt. Én így szóltam hozzá: „Ó, seikh, vajon mi okból

ülsz ezen a helyen?” Ő csak a fejét rázta és sóhajtott, és kezével mutogatott, mintha azt akarná mondani: „Végy a nyakadba, és vigyél át a forrás túlsó partjára.” Én hát azt mondtam magamban: „Jót teszek ezzel az emberrel, és átviszem arra a helyre, ahová menni kíván.” Odamentem hozzá, a vállamra vettem, és elvittem arra a helyre, amit megmutatott. Ekkor így szóltam hozzá: „Szállj le kedvedre.” De ő nem szállt le a vállamról. A nyakam köré kulcsolta két lábát, én rájuk néztem, és láttam, hogy olyan feketék és érdesek, mint a bivaly bőre. Megijedtem hát tőle, és szerettem volna levetni a hátamról, de ő szorította a nyakamat a combjaival, és fojtogatta a torkomat, hogy elfeketedett előttem a világ, elvesztettem az eszméletemet, és mint a holt ember, végigestem a földön. Ekkor ő fölemelte a lábát, és ütlegelte a hátamat meg a vállamat. A fájdalom megint magamhoz térített, fölkeltem vele a földről, de ő megint csak ott ült a vállamon. Jelt adott, hogy menjek be vele a fák közé a legszebb gyümölcsökért. Ha ellenkeztem, olyanokat rúgott rajtam, hogy rosszabb volt, mint az ostorcsapás, és a kezével szüntelenül ide-oda irányított, ahová menni kívánt, és én hordoztam, amerre csak akarta. Ha haboztam vagy kényelmesen mentem, ütött. A foglya voltam. Bementünk a sziget közepére, a fák közé, kis- és nagydolgát a nyakamba végezte, és le nem szállt a vállamról se éjjel, se nappal; ha aludni akart, átkulcsolta a lábaival a nyakamat, és aludt kicsit, aztán fölébredt, és ütni kezdett, úgyhogy gyorsan fölkeltem vele, mert lehetetlen volt ellenkezni, olyan kegyetlenül szenvedtem tőle. Szidtam magamat, hogy fölvettem és megsajnáltam.

Ilyen módon folyt vele az életem. A legkeservesebb fáradságot szenvedtem, és így szóltam magamban: „Én jót tettem ezzel az emberrel, és íme, rosszra fordult a magam számára! Alláhra, soha többé nem teszek jót senkivel, akármeddig élek is.” És minden időben és minden órában azt kértem Alláhtól - kinek neve magasztaltassék! -, hogy bár halnék meg ennyi fáradság, szenvedés és nyomorúság után.

Így folyt ez jó ideig, amikor egy nap a sziget egy részére cipeltem, ahol bőven termett tök, és sok száraz is volt közöttük. Fogtam egy nagy, száraz tököt, felnyitottam a felső végét és kitisztítottam, odamentem vele a szőlőkhöz, és megtöltöttem a szőlő nedvével. Aztán bedugtam a nyílását, a napra tettem, és otthagytam pár napig, amíg tiszta bor nem lett belőle. Ebből szoktam mindennap inni, hogy jobban tűrjem a fáradságot, amit ez a nyakas ördög rótt rám. Mert ha mámoros lettem a bortól, erőm megnövekedett. Amikor egyszer látta, hogy iszom, jelekkel megkérdezte: „Mi ez?” Azt feleltem neki: „Ez igen élvezetes ital, megerősíti a szívet, és tágtítja a lelket.” És futni kezdtem vele, táncra perdültem a fák között, felvidultam mámoromban, tapsoltam kezeimmal, énekeltem és jókedvű voltam.

Mikor az aggastyán ebben az állapotban látott, intett, hogy adjam oda neki a tököt, hadd igyék ő is belőle. Én féltem tőle, adtam hát neki. Kiiitta mind, ami még benne volt, aztán a földre dobta, s mivel jókedvre kerekedett, rázni kezdte magát a vállamon. Aztán ittas lett, és egészen lerészegedett, minden tagja és oldalának izmai elernyedtek, és ide-oda dülöngött a vállamon. Amint láttam, hogy részeg és nem tud magáról, odanyúltam a lábához, és lefejtettem a nyakamról. Aztán lehajoltam vele, leültem és ledobtam a földre. Alig mertem elhinni, hogy megszabadultam tőle, kimenekültem eddigi helyzetemből. De féltem, hogy majd felocsúdik a mámorából, és akkor megint megkínoz. Fogtam hát egy nagy kötömböt a fák közül, odamentem hozzá, és álmában fejbe vertem vele úgy, hogy húsa összekeveredett a vérével. Megöltem őt, Alláh ne legyen neki irgalmas!

Ezután boldog szívvel bejártam a szigetet, és elmentem arra a helyre, ahol a tenger partjára vetődtem. És ottmaradtam a szigeten, a fák gyümölcse jóllakatott, folyó vize megitatott, és várakoztam, hogy meglássak valami arra járó hajót. Egyszer éppen üldögéltem, és elgondolkoztam az eseményeken, amik velem történtek, és amiket átéltem, és így szóltam magamban:

„Szeretném tudni, megtart-e Alláh épségben, és visszakerülök-e még hazámba, viszontláthatom-e családomat és jó embereimet.” És íme: hajót sodor felém a tenger habja, melynek fodrát bős ár veri-csapja. És nem változtatta meg irányát, míg horgonyt nem vetett ezen a szigeten. Feléje tartottam hát, a hajósok szintén mind odasiettek hozzám, és körém gyűltek, kikérdeztek helyzetemről, és hogy mi okból jöttem erre a szigetre. Elbeszéltem nekik szomorú sorsomat és minden élményemet, ők pedig álmélkodva csodálkoztak a hallottakon. És így szóltak hozzám: „Azt az embert, aki a válladon nyargalt, úgy hívják, hogy »A tenger véne«, és még nem került lélek combjai hatalmába, aki megszabadult volna tőle, csupán te! Dicsértessék Alláh megmenekülésedért!” Aztán élelmet hoztak, és én ettem jóllakásig, adtak valami ruhaneműt, amivel meztelenségemet befedhettem.

Ezután magukkal vittek a hajóra, és éjjel-nappal tovább haladva, a sors egy városba vezérelt bennünket. Magas házai voltak, és a város minden háza a tengerre nézett. Ezt a várost a Majmok Városának nevezték. Mert ha jön az éjszaka, a város népe kimegy a tengerre nyíló ajtókon, csónakra és hajóra száll, a tengeren tölti az éjjelt, annyira félnek a majmoktól, hogy azok éjszaka lejönnék a hegyekből, és rájuk támadnak.

Partra szálltam, hogy elmulassak ebben a városban, a hajó pedig tudtom nélkül elindult. Nagyon megbántam, hogy kiszálltam, sírtam és jajveszékeltem. Erre a városbeli lakók közül egy ember odalépett hozzám, és így szólított meg: „Ó, uram, úgy látszik, idegen vagy a városban.” Én így feleltem: „Igen, idegen vagyok, és szegény ember. Egy hajón voltam, az horgonyt vetett ennél a városnál, és partra szálltam, hogy elszórákozzam a városban. Visszatértem, de a hajónak híre-hamva sincs.” És ő így szólott: „Kelj fel, és gyere velünk, és szállj be ebbe a csónakba, mert ha a városban maradsz éjszakán át, a majmok elpusztítanak.” Azt feleltem tehát: „Hallottam és engedelmeskedem.” Tüstént fölkeltem, és beszálltam a néppel a csónakba. Ellökték a parttól, és vagy egy mérföldnyire eltávolodtak a tengerparttól. Amikor eljött a reggel, visszatértek a csónakok a városba, kikötöttek, és mindenki ment a dolgára. Ez volt ott mindig a szokás, minden éjjel, és ha valaki benn marad a városban éjszakán át, azt elpusztítják a majmok. Nappal a majmok elhagyják a várost, a kertek gyümölcsseiből esznek, és a hegyekben alusznak estig, akkor megint visszatérnek a városba. És ez a város a feketék országának legtávolabbi részén van.

A legsodálatosabb élményeket tapasztaltam e város lakosai között. Annak a társaságnak egyik tagja, akikkel az éjszakát töltöttem, így szólt hozzám:

„Ó, uram, te idegen vagy ebben a városban. Jártas vagy-e valami mesterségben, amivel foglalkozhatnál?” És én így válaszoltam neki: „Alláhra, ó, testvérem: nem értek én semmi mesterséghez, nem tudom, mit hogy csinálnak. Kalmár voltam, tehetős, jó módú ember, volt hajóm, saját tulajdonom, megrakodva bőségesen javakkal és árukkal. De hajótörést szenvedtem, a hajó mindenestül elsüllyedt, és én is csak Alláh engedelmeivel menekültem meg a vízbefúlástól, mert egy gerendával segített meg engem, erre ráültem, és ezen a módon szabadultam meg a vízbefúlástól.” Ekkor az ember fölkel, egy vászonzacskót hozott nekem, így szólt: „Vedd ezt a zacskót, és töltsd meg sima kavicssal a városban, és indulj útnak a lakosok egy csapatával. Én majd megismertetlek velük, és szólok nekik az érdekedben, te pedig cselekedj úgy, mint ők. Azt hiszem, ezt jól tudod végezni, és ez majd hozzásegít, hogy visszatérhess hazádba.”

Kimentem vele a környékre, és felszedtem az apró kavicsokat, és megtöltöttem velük a zacskót. És íme, egy csapat ember jött ki a városból, társam bemutatott nekik, figyelmükbe ajánlott, és így szólt hozzájuk: „Ez az ember idegen, vigyétek hát magatokkal, és mutassátok meg neki, hogy kell szüretelni. Nyilván ő is megkeresi vele a kenyerét, ti pedig megkapjátok a

jótettért jutalmatokat.” Ők pedig így feleltek: „Halljuk és engedelmeskedünk.” Üdvözöltek, magukkal vittek és elindultunk. Mindenkinek volt olyan kavicsal teli zacskója, mint az enyém.

Egyszerre csak egy tágas völgybe értünk. Olyan magas fák nőttek itt, hogy emberfia meg nem mászhatta. Ebben a völgyben sok majom volt. Ezek, amint megláttak bennünket, menekültek előlünk, és felmásztak a fákra. Ekkor az emberek elkezdtek a majmokat kavicsokkal dobálni, a majmok pedig letépték a fák gyümölcseit, azokat hajigálták az emberekre. Megnéztem a gyümölcsöt, amit a majmok ledobáltak, és íme: kókuszdió volt.

Amikor ezt megláttam, kiválasztottam egy nagy fát, amelyen sok majom ült, odamentem és elkezdtem őket kavicsokkal hajigálni. A majmok pedig kókuszdiót törtek le a fáról, és rám dobálták. Felszedegtettem őket, mint a többiek, és még el sem fogytak a kavicsok a zacskóból, máris nagy mennyiséget gyűjtöttem össze. És amikor a társaim befejezték a munkát, egy halomba rakták a kókuszdiókat, és mindenki annyit vitt el belőle, amennyit elbírt.

Aztán visszatértünk a városba, és felkerestem azt az embert, a társamat, aki összehozott a csapattal, és megköszöntem a jóságát. De ő így szólt hozzám: „Vedd és add el ezeket, és használd fel az árát.” Átadott nekem egy kulcsot, amely házában az egyik helyiséget nyitotta, és így szólt hozzám: „Rakd el ide a diókészletedet, és menj el nap nap után a csapattal, ahogyan ma tetted. És abból, amit hozol, válaszd ki a rosszat, és add el, és használd fel az árát. A többit pedig tartsd ezen a helyen. Talán kapsz majd annyit értük, amennyi hozzásegít az utazásodhoz.” Én így feleltem: „Ezért jutalom jár neked Alláhtól, kinek neve magasztaltassék!” Úgy tettem, ahogy ő mondta, mindennap megtöltöttem a zacskót kővel, elmentem az emberekkel, és ugyanazt csináltam, amit ők. Egyikük a másiknak ajánlott, és a legdúsabb gyümölcsű fákhöz vezettek. Nemsokára már nagy mennyiségű kókuszdiót gyűjtöttem össze, eladtam jó sokat, és nagy összeget kaptam értük. Mindenfélét összevásároltam, amit láttam, és ami megtetszett nekem, kellemes időket éltem, és szerencsém és hírem városszerte nőttön-nőtt.

Így folyt az életem egy ideig. Azután, amint éppen a tenger partján álltam, íme, hajó érkezett a város mellé, és horgonyt vetett a parton. Kalmárok voltak rajta áruikkal, és hozzá is láttak a kereskedéshez: adtak-vettek, cseréltek, kókuszdióra meg egyebekre. Felkerestem hát társamat, szóltam neki az újonnan érkezett hajóról, és közöltem vele, hogy szeretnék útra kelni hazámba. És ő így felelt: „Rajtad áll a döntés.” Ekkor a hajóhoz mentem, megszólítottam a kapitányt, kialkudtam vele utamat, beraktam a hajóba a kókuszdiót és minden egyebet, amim volt, és még aznap kibontottuk a vitorlát.

Haladtunk utunkon, szigetről szigetre és tengerről tengerre, és minden szigeten, ahol kikötöttünk, eladtam valamit a kókuszdióból, meg csereberéltem, és Alláh többel kárpótolt engem, mint amennyim annak előtte volt, és amennyit elvesztettem. Elhaladtunk egy sziget mellett, amin fahéj és bors termett, és beszéltek, hogy minden borsbokorra egy nagy levél vet árnyékot, és megvédi az esőtől, ha esik; ha pedig az eső eláll, a levél félrefordul a bokorról, és a szélén csügg alá.

Erről a szigetről nagy mennyiségű fahéjat és borsot vittem magammal, cserébe a kókuszdióért. El-Aszirát is érintettük. Itt terem a kamári áloéfa. És azután másik sziget mellett vitorláztunk el, ennek terjedelme ötnapi járóföld, és ezen terem a kínai áloéfa, ami még különb a kamárinál; de ennek a szigetnek a lakói még gonoszabbak, mint a kamári áloéfa szigeteinek lakói, kedvelik az erkölcstelen dolgokat, bort isznak, és nem ismerik sem az imára hívást, sem az imádságot. Ezután a gyöngyhalászokhoz értünk, amikor is adtam a gyöngyhalászoknak a kókuszdiómból, és azt mondtam nekik: „Bukj alá a jószerencsémért és hasznomért.” Alámerültek ott az öbölben, és sok nagyszemű és értékes gyöngyöt hoztak fel, és így szóltak

hozzám: „Ó, uram, Alláhra jó a te szerencséd!” A hajóra vittem át, amit fölhoztak a számomra, és tovább utaztunk, remélve Alláh áldását - magasztaltassék az ő neve! Addig folytattuk utunkat, amíg el nem értünk Baszrába. Itt partra szálltam, és ott pihentem kis ideig, majd Bagdád városába mentem. Felkerestem otthonomat, üdvözöltem családomat és barátaimat, akik mind szerencsét kívántak, hogy épségben megérkeztem. Elraktároztam mind az áruimat és javaimat, amiket magammal hoztam, felruháztam az árvákat és özvegyeket, alalmaztattam és adományokat osztogattam, megajándékoztam családomat, pajtásaimat, barátaimat. Alláh négyszeresen kárpótolt mindazért, amit elvesztettem. Nemsokára már elfeledkeztem kalandjaimról, a fáradságokról és szenvedésekről, nyereségem és hasznom bőségében folytattam régi szokásaimat a családi és pajtási érintkezésben.

Ezek a csodálatos dolgok történtek velem ötödik utazásom folyamán. De vacsorázzatok meg, és holnap gyertek el ismét, és akkor elbeszélem nektek a hatodik utazás eseményeit, mert az még ennél is csodálatosabb.

Ekkor asztalt terítettek, a társaság vacsorához ült, és amikor végeztek a vacsorával, a tengerjáró Szindbád megparancsolta, hogy a teherhordó Szindbádnak számoljanak ki száz mithkál aranyat.

A teherhordó átvette a pénzt és hazament, igen elcsodálkozva a hallott dolgokon. Az éjszakát hajlékában töltötte, és amikor eljött a reggel, felkelt és elvégezte reggeli ájtatosságát. Azután elindult a tengerjáró Szindbád házába, belépett hozzá, és jó reggelt kívánt neki, a tengerjáró Szindbád pedig helyet kínált meg. Leültek hát, és szünet nélkül társalogtak, míg a többiek meg nem érkeztek. Beszélgettek, a szolgák asztalt terítettek, és a társaság evett-ivott, vigadozott és jókedvű volt.

Ekkor a tengerjáró Szindbád hozzáfogott, hogy elmesélje hatodik utazásának történetét, így szólva hozzájuk:

A tengerjáró Szindbád hatodik meséje, vagyis a hatodik utazás

Tudjátok meg, ó, testvéreim, barátaim és társaim, hogy amikor visszatértem ötödik utazásomból, csupa vidám időtöltésben, szórakozásban, mulatozásban és jókedvben elfeledtem mindazt, amit elszenvedtem, és csupa merő öröm és boldogság volt az életem. Így folyt ez addig, amíg egyszer, az élvezet, boldogság, vígság közepette, egy csapat kalmár látogatott meg. Meglátszott rajtuk, hosszú útról jöttek. Most eszembe jutottak azok a napok, amikor megérkeztem utamból, és üdvözöltem családomat, emlékeztem, mennyire örültem, hogy visszatértem hazámba. És lelkemet megint elfogta a vágy az utazás és kereskedés után. Elhatároztam hát, hogy útra kelek. Értékes, pompás árukat vásároltam, amilyenek tengeri útra alkalmasak, bálákba csomagoltam, és Bagdád városából elmentem Baszra városába. Ott egy nagy hajót pillantottam meg, kalmárok és előkelő férfiak voltak az utasai, és drága árukat vitt magával. Ebbe a hajóba rakattam báláimat, és szerencsésen elvitorláztunk Baszra városából.

És utaztunk helységről helysége, városról városra, adtunk és vettünk, és sok országot megcsodáltunk. A szerencse kedvező volt, és utunk jó hasznot hozott. Egy napon, amint javában hajózunk, a kapitány egyszerre csak jajveszékelnéni kezdett, földhöz vágta turbánját, csapdosta az arcát, tépte a szakállát, és keserves fájdalomban, felindulásában végigesegett a hajó deszkáján. Mind a kalmárok és a többi utasok köréje sereglettek, és így szóltak hozzá: „Ó,

kapitány, mi baj van?” És ő így felelt nekik: „Tudjátok meg, társaim, hogy eltértünk az irányunktól, és ismeretlen tengerre kerültünk. Ha Alláh nem nyújt nekünk segítséget, hogy kimeneküljünk belőle, mindnyájan elveszünk. Ezért könyörögjünk hozzá - magasztaltassék a neve! -, hogy mentsen ki bennünket ebből a bajból!”

Azután a kapitány felkelt, és felkúszott az árbocrúdra, hogy kioldja a vitorlákat, de hajónk heves szélbe került, viaszodródott, és eltörött a kormány egy magas hegy közelében. Most a kapitány leszállt az árbocról, és így szólt: „Nincs más erő és hatalom, csak a magasztos, nagy Alláhé! Senki sem kerülheti ki sorsát! Alláhra, nagy veszedelembe jutottunk, és nem tudunk megmenekülni belőle!” Az utasok, valahányan voltak, elkezdtek siratni saját magukat, búcsúzkodtak egymástól, mivelhogy éltük lejárt, és reményük száalai elszakadtak. A hajó nekiment a hegynek, és darabokra zúzódott, gerendái szétforgácsolódtak, és alámerült, ami csak benne volt. A kalmárok a vízbe estek, sokan belefulladtak, néhányan elérték a hegyet, és szárazra jutottak.

Én is azok közt voltam, kik a hegynél partot értek, és íme: nagy szigeten találtuk magunkat. Sok hajó pusztult el itt, és a parton rengeteg áru hevert. Vízbefúlt utasok rakománya volt, és tönkrezúzódott hajókról vetette ki a tenger. Olyan sok szép áru vetődött a tengerpartra, hogy szinte megzavarta az észet és értelmet.

A sziget felső részén szálltam partra, elindultam a belseje felé, és a közepén édesvizű folyót pillantottam meg. Közelből, a hegyből eredt, és az ellenkező oldalon megint eltűnt a hegyben. A többi utas a parton maradt, és magukról is megfélemedtek, eszük is megzavarodott mindannak láttára, ami pompa, drágaság feküdt szerteszéjjel a földön. Amint jobban megnéztem a folyót, láttam, hogy a medrében garmadával hever drágaköveknek és ékszereknek mindenféle fajtája, jáspiskóvel, nagy gyöngyökkel ékítve: királyoknak való gyönyörűség! Annyi volt belőlük, mint a kavics, és a folyó medre csillogott az ékszerektől és minden drága jószágtól. Bőségben láttunk a szigeten kínai áloéfa-óriásokat meg kamári áloéfát. És nyers ámbraforrást is találtunk: az anyag a nap hevében úgy folyik, mint a viasz, kicsordul a parton a forrás medréből, és szétömlik a tengerparton; a tenger szörnyei meg fölbukkannak a mélyből, bekapják és visszamerülnek vele a tengerbe, de gyomrukban forrón ég az anyag, azért a szájukból a tengerbe okádják. A tenger felszínén aztán megszilárdul, és most, hogy a színe és a formája megváltozott, a hullámok kivetik a tenger partjaira: az utasok és a kalmárok pedig, ha felismerik, összegyűjtik és eladják. De az a nyers ámbra, amit nem nyeltek el a szörnyek, kiönt a forrás medréből, és ott keményszik meg a földön; és ha a nap rásüt, megolvad, és illatától az egész völgy mósusz-szagú lesz; azután, ha a nap eltűnik, megint megszilárdul.

Tovább kóboroltunk a szigeten, és élveztük a dús adományt, amit Alláh - magasztaltassék a neve! - teremtett. De eszünkbe jutott helyzetünk, a hajóroncsok és a gazdátlan áruk, és félelem szállott reánk. A tenger partján összegyűjtöttünk valami élelmiszert, és nagyon takarékosan bántunk vele: naponként vagy kétnaponként csak egyszer ettünk, mert féltünk, hogy kifogy a készletünk, és keserves halált halunk nagy éhségünkben. Ha meghalt valaki közülünk, holttestét megmostuk, és a partra vetett ruhákba meg vásznakba burkoltuk. Igen sokan haltak meg közülünk, és csak kis részünk maradt meg, de mi is legyöngültünk a tenger okozta bélbetegségtől. Társaim és barátaim sorra elpusztultak, egyik a másik után, és mindegyiket, aki meghalt, eltemettük.

Aztán egyszerre csak egyedül voltam a szigeten, és igen csekély eleség maradt rám a sokból. Sírtam és így szóltam: „Bár pusztultam volna el társaim előtt, hogy megmoshattak és eltemethettek volna! Nincs más erő és hatalom, csak a magasztos nagy Alláhé!” És még kis ideig ottmaradtam, aztán felkerekedtem, mély sírt ástam magamnak a tenger partján, és így szóltam magamban: „Ha megbetegszem és érzem, hogy jön a halál, belefekszem ebbe a sírba,

és ott halok meg, a szél pedig majd homokot hord rám és betakar.” Átkoztam magamat szűk eszemért, hogy elmentem hazámból és szülővárosomból, és idegen országba utaztam, hisz már annyit szenvedtem első ízben és másod-, harmad-, negyed- és ötödízben. És mindegyik utazásomon küzdelmesebb és nehezebb borzalmakon és viszontagságokon mentem keresztül, mint az előző alkalommal. Nem hittem, hogy élve eljutok innen és megmenekülök; megbántam, hogy tengeri utakra mentem, és visszatértem ehhez az élethez, amikor pedig nem voltam vagyonnak híján, hanem bőségben éltem. Volt nekem elegendő, és több is, mint elég.

Aztán elgondolkozva így szóltam: „Ahogy ennek a folyónak eredete van, úgy torkolatának is kell lennie, valahol, talán lakott vidéken, megint napvilágra kell kerülnie.”

Legokosabbnak véltem hát, ha kis tutajt készítek magamnak, akkorát, hogy ráülhessek, lemegyek, leeresztem a folyóra, és elindulok vele. Ha sikerül, megmenekülök, és kijutok a bajból Alláh engedelmeivel - magasztaltassék a neve! -, és ha nincs mód rá, hogy megmeneküljek, jobb lesz a folyóban lelni halálot, mint itt ezen a helyen. És sóhajtoztam sorsomon. Aztán fölkerekedtem, fadarabokat gyűjtöttem a sziget kínai és kamári áloéfaiból. És összekötöttem őket a hajóroncsok köteleivel. Aztán egyenes deszkákat hoztam a hajódeszkákból, és a fákra raktam. A tutajt a folyó szélességéhez méreteztem, azaz keskenyebbre csináltam, mint a folyó, és jó erősen összekötöttem. Magamhoz vettem egy csomót azokból a drágakövekből, ékszerekből, kincsekből és nagyszemű gyöngyökből, amelyek mint a kavics hevertek szerteszét, meg egyéb értékes dolgokat, amik a szigeten voltak, odahordtam a nyers, tiszta, remek ámbrából is annyit, amennyit tudtam, felraktam a tutajra mindent, amit a szigeten összegyűjtöttem, és magammal vittem eleségem maradékát. Aztán lebocsátottam a tutajt a folyóra, két fadarabból evezőformát csináltam, és a költőnek szavai szerint cselekedtem:

Menj! mentsd meg lelkedet, szakítsd el láncaid,
Hagyd el hajlékodat, mint holtak boltjait.
Menj! lelsz még jobb hazát, jobb földet, szebb szerelmet,
De nem találsz sehol más lelket, mint a lelked.
Kár volna félelemmel gyötörni szívedet
A gond is elröpül, akár az életed.
Lelked nyugodt legyen, kövesd az ősi sorsot,
Halálot ott leled, ahol megírja sorsod.
A titkodat ne bízd követre vagy barátra,
Lelkénél nem lehet embernek hübb barátja.

Elindultam a tutajjal a folyón, azon elmélkedve, vajon hogyan fordul a sorsom, és elérkeztem arra a helyre, ahol a folyó betorkollik a hegybe. Odakormányoztam a tutajt, és mély sötétségbe kerültem. A tutaj tovább vitt a víz folyásával, a barlang olyan szűk volt, hogy a tutaj szélei a sziklákba ütköztek, a fejem pedig a boltozatba verődött. Visszafordulni innen lehetetlen volt, szidtam hát magamat azért, amit tettem, és így szóltam:

„Ha még szűkebbre válik ez a barlang, a tutaj aligha jut keresztül rajta; vissza se tud fordulni: akkor itt kell vesznem ezen a boldogtalan helyen, menthetetlenül!”

Ráfeküdtem arccal a tutajra, olyan alacsony volt a barlang, és csak siklottam szüntelenül előre. Éjt-napot meg se különböztethettem a sötétség miatt, amely a hegy belsejében beburkolt, és megszállt a rémület és félelem, hogy el kell vesznem. Ilyen állapotban folytattam utamat a folyón. A barlang hol kiszélesedett, hol meg összeszűkült. A mélységes sötétség végtelenül elcsigázott, és keserves nyomorúságomban elnyomott az álom. Így feküdtem arccal a tutajon, mély álomba merülve, az meg csak vitt egyre tovább, azt sem tudom, rövid vagy hosszú ideig-e?

Amikor felébredtem, világos nappal volt. Tutajomat valaki egy sziget partjának tágas öblében kötötte ki, engem pedig egy csapat indiai és abesszin vett körül. Amint látták, hogy fölébredtem, fölkeltek és odajöttek hozzám, és megszólítottak anyanyelvükön. De én nem értettem, mit mondtak, és azt képzeltem, hogy álom az egész, és a gyengeségtől meg a fáradtságtól még mindig alszom. Szóltak hozzám, de én nem értettem beszédüket, és nem adtam feleletet. Ekkor egy ember odalépett hozzám, és így szólított meg arab nyelven: „Béke legyen veled, ó, testvérünk! Ki vagy és honnan jöttél? Mi vagy, és mit keresel itt? Mi földművelő nép vagyunk, és eljöttünk, hogy megöntözzük rétjeinket és szántóföldjeinket, és itt találtunk téged a tutajon alva: megállítottuk hát a tutajt és kikötöttük itt minálunk, és vártuk hogy kialudd magadat kedvedre. Mondd el nekünk, mi okból jöttél erre a helyre.” Így feleltem neki: „Könyörgök neked Alláh nevében, ó, uram, hozzál nekem valami ételmezt, mert éhes vagyok, aztán kérdezz, amíg jólesik.” Ekkor elsietett, és hozott ételmezt, és én ettem, amíg be nem tettem vele. Kellemesen éreztem magamat, félelmem eloszlott, bőségesen jóllaktam, és lelkem erőre kapott megint. Magasztaltam hát Alláht - kinek neve legyen áldott! - mindazért, ami történt, örvendeztem, hogy elhagytam a folyót, és ehhez a néphez kerültem; és elbeszéltem nekik elejétől végig mindent, ami velem történt, és hogy mit tapasztaltam azon a folyón, és hogy milyen szűk volt a barlang, és minden egyebet. Egymás között tanácskoztak, és azt mondták: „Feltétlenül el kell vinnünk magunkkal, hogy bemutassuk a királyunknak, annak is hadd mondja el, mi minden történt veled.” Így is lett, elvittek magukkal és velem együtt a tutajt mindenestül, ami kincs, jószág, ékszer és drágakő, nemesfém és ötvösmunka volt rajta. Bevezettek a királyhoz, és elmondták, mi történt. Ő istenhozottal köszöntött, és kikérdezett, ki és miféle vagyok, és mi minden történt velem. Elmeséltem neki egész történetemet, és mindent, amit átéltem elejétől végig. És a király nagy álmélkodva csodálkozott ezen az elbeszélésen, és szerencsét kívánt megmenekülésemhez. Azután felkerekedtem, és előszedtem a tutajról jócskán drágakövet és ékszert, áloéfát és nyers ámbrát, és a királynak adtam. Ő elfogadta tőlem, és nagy tisztességgel bánt velem, és a maga hajlékában adott szállást. Összebarátkoztam a nép legkülönbjeivel és nagyjaival, mind nagy tiszteletben részesítettek, és el sem hagytam a királyi lakot.

A szigetre érkezett jövevények is kérdezősködtek a hazámbeli viszonyokról, én meg elmondtam nekik mindent. Azután én kérdezősködtem az ő földjükről, és ők megadtak minden felvilágosítást.

A király is érdeklődött nálam a hazai viszonyokról, a kalifa kormányzatáról, Bagdád városáról. Leírtam neki igazságos uralmát. Elcsodálkozott rajta, és így szólt hozzám: „Alláhra, a kalifa kormányzata bölcs, az ország helyzete szívet derítő; igen megszerettetted velem: és az én szándékom, hogy ajándékot állítatok össze számára, és elküldöm veled.” Én azt feleltem: „Hallom és engedelmeskedem, ó, uram. Elviszem neki, és megmondom, hogy igaz barátja vagy.”

És hosszú ideig éltem ennél a királynál, a legnagyobb tisztességben, tekintélyben és a legjobb létben.

Egy nap éppen a királyi palotában ültem, amikor meghallottam, hogy a város néhány kereskedője hajót szerel, hogy Baszra városa felé vitorlázzon. Azt mondtam magamban. „Nem tehetnék okosabbat, mint hogy én is elmenjek ezzel a kalmárcsapattal.” És elmentem a királyhoz, kezet csókoltam neki, és megmondtam, hogy útra szándékozom kelni azzal a társasággal, most felszerelt hajójukon, mert vágyom az enyéim és hazám után. A király azt felelte: „Tégy akaratod szerint. Ha maradni akarsz, azt is választhatod, mert szívünknek-lelkünknek kedves lettél.” - „Királyom - mondtam neki -, elhalmoztál kegyeiddel és jószággal. De én vágyódom az enyéim, a hazám, a családom után.” Mikor szavaimat meghallotta, maga elé

hívatta azokat a kalmárokat, akik a hajót felszerelték, és összeismertetett velük. Aztán nagy mennyiségű ajándékot adott kincseiből, és megfizette érttem a hajódíjat. Harún ar-Rasíd kalifának pedig Bagdád városába remek ajándékot küldött velem.

Elbúcsúztam tőle és minden ismerősömtől, majd hajóra szálltam a kalmárokkal.

Elvitorláztunk, a szél és a tenger kedvezett nekünk, és reményünket Alláhba vetettük - magasztaltassék a neve! És utaztunk tengerről tengerre, szigetről szigetre, amíg Alláh kegyelméből - magasztaltassék a neve! - épségben megérkeztünk Baszra városába, ahol kiszálltunk. Ott pihentem néhány napot és éjszakát, amíg rendbe szedtem magamat, és felraktam csomagjaimat. Akkor aztán elindultam Bagdádba, a béke hónapja. Bementem Harún ar-Rasíd kalifa elé, átnyújtottam neki az ajándékokat, és elmondtam mindent, ami velem történt. Ezután elraktároztam összes javaimat és holmimat, és siettem az otthonomba. Atyámfiái és barátaim eljöttek hozzám, és én ajándékokat adtam minden rokonomnak, alamizsnát és adományokat osztogattam. Kis idő múlva értem küldött a kalifa, és megkérdezte, milyen alkalomból kapta azokat az ajándékokat, és ki küldte. „Ó, igazhitűek ura - mondtam neki -, nem ismerem annak a városnak, ahonnan ez való, sem nevét, sem helyét. Hanem amikor a hajó, amelyen utaztam, elsüllyedt, felkapaszkodtam egy szigetre, ott tutajt készítettem magamnak, lebocsátkoztam benne a folyón, amely a sziget közepén folyt végig.”

És elmeséltem, hogyan tutajoztam a barlangban, miként szabadultam ki a folyóból, és jutottam arra a szigetre, mi történt velem a városban, és hogyan került sor az ajándékküldésre. A kalifa nagy álmélkodva csodálkozott mindenén, és megparancsolta a krónikásnak, hogy jegyezze fel történetemet, és tegye a kincstárba, okulására mindenkinek, aki majd elolvassa. És kitüntetett nagy kegyével.

Én pedig ismét megállapodtam Bagdád városában, mint azelőtt, újra elfeledtem, mennyi vész viharzott el felettem, véges-végig minden emléket sutba vettem. Vidámság, játék és mulatozás közepette folyt életem. Ezek voltak az élményeim hatodik utamon, kedves atyámfiái. És ha Alláh - magasztaltassék a neve! - úgy akarja, hát holnap elmesélem nektek hetedik utazásom történetét. Ez még csodálatosabb, még különösebb, mint az eddigiek voltak.

A tengerjáró Szindbád most asztalt terítettett, és a vendégek megvacsoráztak. A teherhordó Szindbádnak kifizettetett száz mithkál aranyat: ez átvette a pénzt, és hazatért otthonába. És elszéledt a vendégsereg is nagy álmélkodással csodálkozva a hallottakon.

És a szárazföldi Szindbád otthon meghált, majd reggeli imádsága után elment a tengerjáró Szindbád házába, ahol a társaság már gyülekezett. Mikor mind együtt voltak, a tengerjáró Szindbád szólni kezdett, és így mesélt:

A tengerjáró Szindbád hetedik meséje, vagyis a hetedik utazás

Hallottátok, ó, barátaim - szólott a tengerjáró Szindbád -, hogy mikor visszatértem hatodik utazásomból, régi szokásom szerint ismét vígságban, gazdagságban, kedvtelésekben és mulatozásban éltem. Így folytattam életemet jó ideig háborítatlan örömben és boldogságban, éjjel-nappal. Bőséges nyereséget, nagy hasznót szereztem. De a lelkemben megint csak felébredt a vágy, hogy vándorolva megcsodáljak idegen városokat, bejárjam a tengereket, kalmárokkal társuljak, és új dolgokat ismerjek meg. Tengeri útra alkalmas bálákat

csomagoltam hát össze csupa értékes áruból, és Bagdádból Baszra városába szállíttattam őket. Ott megláttam egy útrakész hajót, és benne előkelő kalmárok társaságát. Hajóra szálltam, barátságot kötöttem velük, és elvitorláztunk épségben és biztonságban.

A szél kedvezett nekünk, és elértünk Kínának Medinatusz-Szin nevű városába. A legnagyobb boldogságban és örömben folyt utunk, utazásról, hivatásunkról társalogtunk egymással. De amint egyszer így békésen utaztunk, hirtelen szélvihar kerekedett a hajó orrának irányában, és heves zápor szakadt ránk. Egészen átáztunk és báláink csuromvizesek lettek. Betakartuk báláinkat nemezzel és vászonnal, mert féltünk, hogy az eső megrontja áruinkat, és elkezdtünk könyörögni Alláhhoz - kinek neve magasztaltassék! - és megalázkodtunk előtte, hogy fordítsa el tőlünk a csapást, ami ránk zúdult. Azután a hajó kapitánya fölkelt, megszorította az övét, feltúrta a köntösét, és felmászott az árbocra. Jobbra-balra fordította tekintetét, ránézett a hajó népére, csapdosni kezdte arcát, és tépdeste szakállát. Így szóltunk hát hozzá: „Jaj, mester, mi újság?” És ő így felelt: „Kérjétek Alláht - kinek neve magasztaltassék! -, hogy mentsen meg a veszedelemtől, amibe jutottunk, és sirassátok magatokat, vegyetek búcsút egymástól, mert tudjátok meg, hogy a szél ellenünk fordult, és a világ legtávolibb tengerére vetett bennünket.” A kapitány aztán lekúszott az árboc tetejéről, kinyitotta ládáját, vászonzacskót vett elő és kibontotta. Hamuszerű port szórt ki, ezt vízzel megnedvesítette, aztán várakozott kicsit, megszagolta. Ezután a ládjából kis könyvet vett elő, olvasott belőle, és így szólt hozzánk: „Tudjátok meg, ó, utasok, ennek a könyvnek csodálatos varázsereje van; most azt jelzi, hogy aki a tengernek erre a tájára vetődik, nem menekül ki belőle, hanem elpusztul. Mert ezt a tájat úgy hívják, hogy Királyok Égöve, és itt van a sírja Salamonnak, Dávid fiának - békesség legyen mind a kettőjükkal! -, és ebben a sírban óriási tengeri szörnyek laknak. És valahányszor egy hajó érkezik erre a vidékre, odaúszik hozzá a tengerből egy szörny, és elnyeli mindenestül!”

Mikor meghallottuk a kapitánynak ezeket a szavait, igen elcsodálkoztunk a közlésén. Alig fejezte be a beszédét, a hajó hirtelen fölemelkedett velünk, aztán megint lefelé süllyedt. Olyan robajt hallottunk, mint a hangos mennydörgés, és majd holtta váltunk, mert bizonyosak voltunk benne, hogy elérkezett a végünk. És egyszerre csak egy óriási szörny közeledett hajónk felé, akár egy magas hegy, és rémületbe ejtett bennünket. Keserves zokogással sirattuk magunkat, és készültünk a halálra, és néztük a szörnyet, bámultuk rettentő alkatát, amikor hirtelen egy másik nagy szörny tartott felénk. Iszonyatosabbat és nagyobbbat nem láttunk soha. Elbúcsúzkodtunk egymástól, és sirattuk magunkat, de íme: egy harmadik szörny is közeledett. Ez még nagyobb volt, mint az előbbieket. Egészen elvesztettük az eszünket és értelmünket, és lelkünk elhalt az iszonyú ijedelemben és rémületben. Most a három nagy szörny elkezdett a hajó körül keringeni, és a harmadik lemerült, hogy elnyelje a hajót mindenestül, ami csak rajta volt. De hirtelen óriási szél kerekedett, a hajó felemelkedett, egy nagy sziklára esett és darabokra forgácsolódott. Gerendái szertehullottak, és az összes bálák, a kalmárok és az utasok a tengerbe merültek. Ledobtam magamról minden holmit, egyetlen ruhadarabot tartottam magamon, úsztam egy kicsit, míg elértem egy hajógerendát és megragadtam. Felkapaszkodtam és ráültem. A szél és hullámok játszottak velem a víz színén, én meg csak kapaszkodtam a gerendába. A hullámok ide-oda dobáltak, és a legkeservesebb nyomorúság és félelem, éhség és szomjúság kínozott. Vádolni kezdtem magamat azért, amit cselekedtem, fáradt lelkem nyugalom után sóvárgott, és így szóltam magamban: „Ó, tengerjáró Szindbád, te nem térsz meg soha. Mindig viszontagságokat és fáradalmakat szenvedsz, mégsem elégtelted meg, hogy tengereken utazol, és ha azt mondtad, hogy elég volt, akkor hazudtál. Hát most törd el, ami ér, mert megérdemelsz mindent, ami veled történik.” És mindent Alláh rendelt nékem, hogy hagyjak fel kapzsisággal, hiszen van bőséges vagyonom. Aztán magamba szálltam, és így szóltam: „Igazán, ezen az utamon Alláhhoz fordulok - kinek neve magasztaltassék! -, és

őszintén szánom-bánom az utazást, és soha életemben többé sem nyelvemre, sem eszembe nem veszem.” És sírva alázkodtam meg a magasztos Alláh előtt. Aztán végiggondoltam elmémben régi jómodomat és boldogságomat, kedvteléseimet, a sok örömet, vígságot.

Így úsztam a gerendán egy napig, aztán még egy napig, amikor a harmadik napon az áramlat egy lombos fában, hús forrásban gazdag, nagy szigetre sodort. Ettem-ittam, élveztem a gyümölcs ízét, és szürcsöltem a patak vizét, amíg felüdültem, és lelkem feléledt, testem megerősödött, és keblem kitágult. Végigjártam a szigetet, és a túlsó oldalán egy édesvízű, nagy folyót pillantottam meg. Eszembe jutott a tutaj, amin régebben hajóztam, és azt mondtam magamban: „Ahhoz hasonló tutajt kell csinálnom, talán kiszabadulok ebből a helyzetemből. Ha így megmenekszem, vágyam teljesül, és Alláhhoz fordulok - magasztaltassék a neve! -, szánva-bánva, hogy útra keltem; ha elpusztulok, szívem megszabadul a fáradságtól és keservektől.”

Fahasábokat gyűjtöttem, csak később tudtam meg, hogy mind drága szantálfa volt, amelynek nincsen párja a világon. És amikor összeszedtem a hasábokat, a sziget ágait és fűveit kötélnek megsodorva, összekötöttem a tutajt. Azt mondtam magamban: „Ha megmaradok, Alláh segítségének köszönhetem.” Tutajra szálltam hát, és úsztam vele a folyón lefelé, amíg a sziget másik végére értem. Aztán tovább utaztam, és hajóztam egy napot, két napot, három napot. Majdnem mindig aludtam, az egész idő alatt nem ettem semmit, de ha megszomjaztam, ittam a folyó vizéből. Olyan voltam, mint egy kábult madárfióka, végső kimerültségemben, éhségemben és félelemben.

Egyszerre a tutaj egy magas hegyhez ért, és itt eltűnt a sziklák közt. Mikor ezt megláttam, féltettem életemet, mert eszembe jutott, milyen nehézségeket szenvedtem az előbbi utazásomon, és meg akartam állítani a tutajt, hogy leszálljak róla a hegyoldalra. De a víz sodra elragadott, és vitte a tutajt velem együtt, és sodródott a hegy belseje felé. Ezt látva, biztos voltam vesztemben, és így szóltam: „Nincs másutt erő és nincs hatalom, csak a magasztos nagy Alláhnál!”

A tutaj tovább rohant, aztán egy tágas helyre ért. Nagy völgy volt ez, rajta keresztülzúgott a folyó, olyan hatalmas zúgással, mint a dörgés, és olyan sebességgel, mint a szél. Megragadtam a tutaj szélét; féltem, hogy leesem róla, mert a hullámok jobbra-balra dobáltak a folyam közepén. A tutaj meg tovább rohant a víz sodrával a völgyben. Nem tudtam megfékezni, sem a parthoz nem tudtam vinni, amíg végre egy pompás, jól épített, népes város előtt száguldottunk el. Az emberek meglátták a tutajomat, amint a folyó közepén sodorta lefelé a víz, hálót meg köteleket vetettek felém, és a folyóról partra vontatták járművem.

Úgy estem közéjük, akár a holt ember, a túlságos nagy éhségtől, álmatlanságtól és félelemtől. A tömegből egy idős férfiú, méltóságos külsejű seikh közeledett felém, istenhozottal üdvözölt, és néhány szép ruhadarabot adott át, és én, ahogyan a szemérem parancsolja, befödtem meztelenségemet. Aztán a fürdőbe vezetett, erősítő italokat és finom illatszereket hozott. Amikor a fürdőből kijöttünk, elvitt a házába, és családja örvendezett nekem. Előkelő helyre ültetett, és dús lakomát készített részemre: ettem hát, míg jól nem laktam, és dicsértem Alláht - magasztaltassék a neve! - megmenekülésemért. Ekkor elmeséltem vendéglátó gazdámnak a történetemet elejétől a végéig, egy részletet sem felejtve ki. És a seikh nagyon elcsodálkozott mindezen. Azután szolgálai meleg vizet hoztak eléem, és én megmostam kezem, rabnői pedig selyemtörülközőt hoztak, leszáritottam kezem, és megtörültem számat. Aztán a seikh felkelt, és külön helyet jelölt ki számomra háza egy részében, és meghagyta szolgálainak és rabnőinek, hogy álljanak rendelkezésemre, és járjanak kezemre minden kívánságomban és dolgomban.

Így éltem a vendégszeretet házában három napig jó evés-ivás és édes illatok élvezetében, amíg lelkem újra megerősödött, félelmem eloszlott, szívem megnyugodott, és elmémet kellemes jó érzés hatotta át. És a negyedik napon a seikh odajött hozzám, és így szólt: „A te társaságod felvidított bennünket, ó, fiam, dicsértessék Alláh megmenekülésedért! Volna-e kedved most felkerekedni és eljönni velem a folyó partjára, onnan le a piacra, és eladni portékádat, hogy behajtsad az árát? Azon aztán vásárolsz magadnak olyasmit, amivel kereskedhetsz.” Egy kicsit elhallgattam, és így szóltam magamban: „Honnan van nekem portékám, és házigazdám szavainak mi az értelme?” A seikh pedig azt mondta: „Fiam, ne aggódj, és ne töprengj, hanem kelj fel, és gyere velünk a piacra. Ha látjuk, hogy akad vevő, aki kielégítő árat ad az áruidért, én átveszem az árát a te javadra, de ha nem kínálnak érte annyit, amennyit elégnek találsz, lerakom áruidat számodra az én raktárimba addig, amíg az adás-vétel napjai el nem érkeznek.” Gondolkodtam a dolgon, és azt mondtam magamban: „Cselekedj az ő akarata szerint, hogy meglásd, micsoda árukról van szó.” És így szóltam hozzá: „Hallom és engedelmeskedem, ó, seikh bátyám, és amit te cselekszel, áldás lesz azon, és lehetetlen bármiben is ellenkezni veled.” Elmentem vele a piacra és ott megláttam, hogy szétszedte a tutajt, amin érkeztem. A tutaj szantálfából volt, és ő megbízta a kikiáltót, hirdesse ki, hogy eladó. A kalmárok odasereglettek, megnyitották a versengés kapuját, és egymást kínálták túl, amíg ezer aranyig verték fel a vételárat. Ekkor beszüntették az árverést, és a seikh hozzám fordult, és így szólt: „Hallgass ide, fiam: a te árudnak a mostani időkben ez az ára. El akarod-e adni ezen az áron, vagy inkább vársz még egy darabig, mert én megőröm számodra.” Én azt feleltem: „Ez az ügy a te ügyed, és tedd azt, amit te akarsz.” Erre megkérdezte: „Mondd, fiam: eladod nekem ezt a fát száz arannyal többért, mint amennyit a kereskedők ígértek?” Azt feleltem: „Igen, máris eladtam neked, és meg is kaptam az árát.”

A seikh ekkor megparancsolta legényeinek, hogy hordják be a fát a raktárába, én pedig visszamentem vele a házába, leültünk, leszámolta kezemhez a fa teljes árát, zacskókat vett elő, beléjük rakta a pénzt, aztán elzárta vaslakattal, és átadta nekem a kulcsot.

Megint eltelt néhány nap és néhány éjszaka, és ekkor a seikh így szólt hozzám: „Kedves fiam, ajánlok neked valamit, és remélem, teljesíted óhajomat.” Megkérdeztem tőle, miről van szó, és ő így felelt: „Hallod: én már megöregedtem, és nincs fiúgyermekem. De van egy leányom, korra fiatal, alakra sudár, kincsekben, bájokban gazdag. Azt szeretném, hogy vedd el feleségül, telepedjete le a mi vidékünkön, én pedig rád ruházom minden tulajdonomat, mindent, ami kezem birtoka. Öregember vagyok, töltsd be te a helyemet.” Én hallgattam, semmit se szóltam. Ő pedig így folytatta: „Fogadd meg, ó, fiam, amit mondok neked, mert csak a javadat kívánom, és ha engedsz óhajomnak, összeházásítlak leányommal, és fiam leszel, és minden, ami a kezemben van, és minden, ami a tulajdonom, a tied. Ha kereskedni akarsz, és vissza akarsz térni a hazádba, senki sem akadályoz meg benne, ez a te tulajdonod, te rendelkezel fölötte. Tedd hát azt, amit akarsz, és amit jónak látsz.”

Ekkor így feleltem: „Alláhra, ó, seikh bátyám, olyan lettél számomra, mintha atyám volnál; sok borzalmat átvészelttem, ítéletem és tudásom meggyöngyült. Cselekedj úgy, amint jónak látod.”

A seikh most megparancsolta szolgálóinak, hogy hozzák el a kádit és a tanúkat. El is jöttek, és ő hozzám adta a leányát. Nagy mulatságot és ünnepséget rendezett számunkra, és mikor bevezetett leányához, láttam, hogy végtelenül szép, gyönyörű termetű, arányos növésű nő. Ruházatát pompás drágakövek, aranyláncok, értékes gyöngynyakékek és egyéb kincsek díszítették, amelyeknek értéke sok-sok ezer aranyra is rúgott, de felbecsülni nem is lehetett.

Mihelyt megpillantottam, megtetszett nekem. Kölcsönösen megszerettük egymást, és vele maradtam jó ideig végtelen örömben és boldogságban. Apját aztán magához szólította Alláh - magasztaltassék a neve! Előkészítettük tetemét a sírbatételre és eltemettük. Én pedig rátettem

kezemet birtokára: minden rabszolgája, egész cselédsége az én rendelkezésemre állt. A kalmárok beiktattak a hivatalába, mert ő volt a főnökük, és mindenki csak az ő tudtával és beleegyezésével vásárolhatott, mivelhogy ő volt a seikhjük; most pedig én kerültem a helyére.

Amint érintkezésbe léptem a város lakóival, azt vettem észre, hogy állapotuk minden hónapban megváltozik: szárnyuk nő, és vele az ég felső rétegeiben röpködnek; a városban csak a gyermekek és az asszonyok maradnak. Így szóltam hát magamban: „Ha eljön a hónap első napja, megkérek egyet közülük, talán elvisz magával oda, ahová ők mennek.” És amikor elérkezett a következő hónap első napja, a formájuk megváltozott, odamentem az egyikhez, és így szóltam hozzá: „Könyörgök néked Alláh nevében, vigyél magaddal, hogy én is élvezhessem a kirándulást, és visszatérhessek veled.” Ő így felelt: „Ez lehetetlen.” De én addig esengtem, amíg engedett a kérésemnek, belekapaszkodtam, és felemelkedett velem a levegőbe.

Nem szóltam a terveimről senkinek, se a családomnak, sem a szolgálóimnak, sem pedig egyik társamnak se. Az ember meg röpült, én a vállán, amíg csak olyan magasra nem emelkedett a felhők fölé, hogy hallottam az égen át az angyalok zengő karát. Elámultam és így szóltam: „Magasztaltassék Alláh! Dicsőség Alláhnak!” És még be sem fejeztem a dicséret szavait, amikor tűz csapott ki az égből, és kicsiny híja, hogy el nem égette a szárnyas embereket. Gyorsan leereszkedtek, engem letettek egy magas hegyre, és végtelen haraggal elmentek és otthagytak.

Egyedül maradtam a hegyen, és szidtam magamat azért, amit cselekedtem, és így szóltam: „Nincs másutt hatalom és nincs erő, csak a magasztos, hatalmas Alláhnál! Mihelyt kimenekülök egyik bajból, mindjárt beleesem a másikba, ami még gonoszabb, mint az előbbi volt.” Ott kuporogtam hát a hegyen, és nem tudtam, hova menjek, amidőn íme, két ifjú haladt arra, szép, mint két telihold, és mindegyiknek kezében aranypálca volt, és arra támaszkodott. Közeledtem hozzájuk, és üdvözöltem őket, ők viszonzták köszönésemet. Így szóltam hozzájuk: „Alláhra, esedezem hozzátok, mondjátok meg, kik vagytok, és mi járatban vagytok.” És ők így feleltek: „Mi Alláh szolgálói vagyunk, kinek neve magasztaltassék.” Aztán odaadták nekem vörös aranyból való botjukat, amelyet kezükben hoztak, és elmentek útjukra, engem meg otthagytak.

Én tovább haladtam a hegycsúcson a botra támaszkodva, és elgondolkozva a két ifjún. És íme! Kígyó csúszott elő a hegy belsejéből, szájában embert tartott, derekáig már el is nyelte. Az pedig kiáltozott és szólt: „Akárki megszabadít engem, azt Alláh is megszabadítja minden nehézségben!” Én hát a kígyó felé tartottam, és fejen sújtottam az aranyvesszővel. Erre kivetette szájából az embert. Az ember pedig odajött hozzám, és így szólt: „Mivel te szabadítottál meg a kígyótól, ezentúl el nem hagylak: társam lettél ezen a helyen!” Így feleltem: „Alláh hozott.”

Ekkor embercsoport közeledett felénk, és köztük volt az is, aki vállán hordozott, és repült velem. Odamentem és mentegettem magam előtte udvarias beszéddel, de szemrehányást is téve neki ezekkel a szavakkal: „Jó barátok nem így viselkednek egymással szemben.” Az ember így felelt: „Te vesztünket okozhattad volna Alláh dicséretével, amikor a hátamon vittelek.” Azt feleltem: „Ne nehezteljetelek rám, amiért nem tudtam, milyen következményei lesznek a dicséretnek, de ígérem, nem ejtem ki a repülés alatt Alláh nevét, ha újból veled mehetek.” Beleegyezett hát, hogy magával visz, de kikötötte, hogy amíg a hátán vagyok, nem említem Alláh nevét, és nem dicsérem őt. Aztán hátára vett, és elrepült velem, mint előbb, amíg el nem jutott velem hajlékomba, ahol viszontláthattam feleségemet.

Üdvözölt, szerencsét kívánt megmenekülésemhez, és így szólt: „Őrizkedj attól, hogy megint elmenj ezekkel az emberekkel! Ne barátkozzál velük, mert az ördög testvérei ők, és nem tudnak Alláh imádatáról, kinek neve magasztaltassék!” Így szóltam hozzá: „Hogyan tudott atyád közöttük élni?” És ő így felelt: „Atyám nem volt közékük való, nem is volt hozzájuk hasonlatos. És én úgy vélem, hogy miután atyám meghalt, te add el mindenünket, végy árukat az áráért, és utazz vissza hazádba, és atyádfiaidhoz, én pedig veled megyek, mert nem akarok itt élni ebben a városban, most, hogy anyám és atyám meghalt.”

Ekkor hozzáálltam, hogy pénzzé tegyem a seikh áruit az utolsó darabig, és utánanézzek valakinek, aki útra indul ebből a városból, hogy vele mehessek. És egyszerre csak meghallottam, hogy egy csapat városi ember szintén útra szeretett volna kelni, csak nem találtak hajót maguknak. Ezért fát vásároltak, nagy hajót ácsoltak maguknak. Én is bejelentettem magamat utasnak, és megfizettem nekik az egész költséget. Aztán hajóra szálltam feleségemmel és minden javammal, egyéb tulajdonaimat és birtokaimat elhagyva. Szigetről szigetre és tengerről tengerre haladtunk.

A szél és az út kedvezett nekünk, úgyhogy épségben megérkeztünk Baszra városába. Ott nem pihentem, hanem helyet váltottam egy másik hajóra, átraktam minden árumat, ami velem volt, és Bagdád városába tartottam. Ott felkerestem házamat, és beléptem otthonomba, viszontláttam családomat, pajtásaimat és barátaimat, és beraktároztam minden javamat, ami velem volt, tárházaimba.

Családom kiszámította, meddig voltam hetedik utazásomon; hát huszonkét esztendeig tartott az út. Már le is tettek minden reményről, hogy valaha is visszatérek.

És amikor visszatértem közékük, és elmeséltem élményeimet, mi minden ért engem: mindnyájan nagy álmélkodással csodálkoztak a hallottakon, és szerencsét kívántak megmaradásomhoz. Én pedig megfogadtam a magasztos Alláhnak, hogy nem utazom soha többé se vízen, se szárazon az után a hetedik kóborlásom után, amelyen annyit kínlódtam és szenvedtem, hogy kalanddal, utazással torkig lettem. Megköszöntem jóságát Alláhnak - dicsértessék és magasztaltassék a neve! -, dicsőítettem őt, és hálát rebegtem neki, hogy visszahozott enyéimhez, hazámba, szülőföldemre. És ó, szárazföldi Szindbád, véds jól emlékedbe, mi minden történt, mi minden esett meg velem, hogy folytak dolgaim.

És szárazföldi Szindbád így szólt tengerjáró Szindbádhoz: „Alláhra kérlek, bocsásd meg, ha valamit véteni találtam volna ellened!”

És soká éltek egymás társaságában, öröm, vigasság, boldogság közepette, amíg el nem jött értük szüntetője jajnak-bajnak, elmetszője víg kacajnak, erős várak ledöntője, sírvermeknek megtöltője, eggyé forrtak szétválása: az elmúlás zord kaszája.

Dicsőség az Élőnek, aki nem hal meg soha!

Mese az asszonyok végtelen ravaszságáról és csalfaságáról

Letűnt esztendőkből, régmúlt időkben élt a föld többi királya közt egy király. Volt erős hadserege, szolgaserege, nagy hatalma, sok pénze, de már hajlott kort ért el, és még mindig nem áldotta meg az ég fiúgyermekkel. Nagy gondot okozott ez a királynak, és fohászkodva fordult a Prófétához - béke és áldás szálljon reá! -, hogy járjon közbe a magasztos Alláhnál a prófétáknak, a szenteknek és a vértanúknak, az Ő szolgáinak dicső nevében, hogy ajándékozza meg fiúgyermekkel, aki őutána az uralmat örökölje, és szemének vigasza legyen. Ezután a szobájába sietett, odarendelte nagybátyja leányát, és lefeküdt vele. Az asszony teherbe esett a magasztos Alláh engedelmeiből, kitöltötte a hónapokat, míg lebetegedésének ideje eljött, és fiúgyermeket szült.

A gyermek arca olyan volt, mint a hold képe, növekedésének tizennegyedik éjszakáján. És gondozták a gyermeket, amíg ötödik életévét el nem érte. Volt a király bölcsei közt egy tapasztalt bölcs, Esz Szindibádnak hívták: ennek a gondozásába adta most fiát. Ez a gyereket tízéves koráig oktatta a tudományokra és az irodalomra, úgyhogy a fiúhoz senki se volt fogható abban az időben, ami a tudást, a műveltséget és az értelmességet illeti. Mikor apja ezt látta, arab lovasokat hozatott, megtanították lovagolni, és az ifjú mesterien vágatott, ugratott a porondon; minden kortársát felülmúlta ebben a művészetben.

Egy napon az a bölcs meg akarta kérdezni a csillagokat a fiú sorsáról, és a fiú csillagainak állásából azt látta, hogy ha hét nap leforgása alatt egyetlen szót szól is, meg kell halnia. A bölcs elsietett a királyhoz, a fiú apjához, hogy ezt közölje vele.

A király megkérdezte: „Mit kell tenni? Mi a te tanácsod, bölcs férfiú?” A bölcs így felelt: „Uram, király, nézetem és tanácsom az, hogy küldd olyan helyre, ahol élvezetek közt és a zene hangjainál tartózkodhat, amíg ez a hét nap el nem múlik.”

A király elküldött egyik meghitt rabnőjéért, aki az összes leányok közt a legszebbik volt, neki adta át a fiát, ezekkel a szavakkal: „Vezesd uradat a kastélyba, helyezd el magadnál; csak hét nap után hagyhatja el a lakást.”

A rableány kézen fogta az ifjút, és elhelyezte a kijelölt kastélyban.

Ennek a kastélynak negyven szobája volt, mindegyik szobában tíz rabnő, és olyan szépen tudtak zenélni, hogy ha bármelyikük megszólaltatta hangszerét, már az egész kastély táncra perdült.

A kastély körül folyó folyt, partjait gyümölcsfák és illatos virágok szegélyezték.

A fiú olyan szép és nemes jelenség volt, hogy azt szó le nem írhatja. Mikor az első éjjel a kastélyban hált, apja kedvenc ágyasa meglátta, szerelem fogta el szívét, nem tudott uralkodni magán, és rávetette magát a fiúra. Ez így szólt hozzá: „Ha Alláh is úgy akarja, mielőtt elhagyhatom ezt a helyet, elmondom ezt apámnak, és megölet téged.” Ekkor a leány elment a királyhoz, sírva-zokogva vetette magát lába elé: „Mi az, te leány? Mi van uraddal? Jól érzi magát?” - kérdezte a király. A leány így felelt: „Ő, én parancsolom! Nézd, az uram szerelmével üldöz, és meg akar ölni, mert nem engedtem neki. Elfutottam előle, és soha többé nem akarok a kastélyba visszamenni.”

Mikor a király ezt hallotta, óriási haragra gerjedt, magához hívatta vezírjeit, és megparancsolta nekik, végeztessék ki a fiút. A vezírek így szóltak egymás között: „A király most meg akarja öletni a fiát, de ha megölette, biztos, hogy megbánja, mert forrón szereti, hiszen akkor kapta,

mikor már felhagyott minden reménnyel. Azután pedig majd nekünk tesz szemrehányást, miért nem tanácsoltuk neki, hogy ne ölesse meg a fiút.” És megegyeztek abban, hogy rábeszéljük a királyt, ne ölesse meg a fiát.

Az első vezír így szólt társaihoz: „Én ma kiállok értetek a király haragja ellen.”

Felkelt, elment a királyhoz, elébe állt, és engedélyt kért szólásra.

Amikor a király az engedélyt megadta, így szólt hozzá: „Uram, királyom, ha neked ezer fiad volna, akkor sem vihetne rá a lelked, hogy az egyiküket megölesd egy rabnő szavára, akár igazat mondott, akár hazudott. Hátha ez csak fondorlat a részéről a te fiad ellen?” - „Mondd, vezírem - felelte a király -, talán jutott valami füledhez az asszonyok álnokságáról?” - „Igen, jutott” - felelte a vezír, és így mesélt:

Mese a királyról és vezírje feleségéről

Hallottam, ó, királyom, hogy volt egyszer egy király, aki szenvedélyesen szerette az asszonyokat. Mikor egy napon szobájában ült, pillantása egy csábítóan szép nőre esett, aki házának tetején üldögélt. Mihelyt meglátta, szerelemre gyulladt iránta, és megkérdezte kísérőitől, kinek a háza az. „Ezé meg ezé a vezíredé” - felelték. A király nyomban felkelt, és elhívatta azt a vezírjét. Amikor ez megjelent előtte, megparancsolta neki, menjen el birodalmának ebbe meg ebbe a tartományába, hogy ott szemlét tartson, aztán jöjjön vissza. A vezír útnak indult, ahogy a király parancsolta, és mihelyt eltávozott, a király valami ürüggyel bement a vezír házába.

Mikor a fiatalasszony a királyt megpillantotta és felismerte, felugrott, megcsókolta kezét-lábát, és istenhozottal üdvözölte. Azután távolabb vonult tőle, szorgoskodott, hogy jól kiszolgálja, és megkérdezte: „Ó, mi urunk, mi az oka áldott eljövetelednek, amelyre én nem vagyok méltó?” A király így felelt: „Az oka az, hogy szeretlek, és vágyom rád - az hozott ide.” Az asszony ismét megcsókolta a földet színe előtt, és így szólt: „Ó, urunk és parancsolónk, én nem vagyok arra se méltó, hogy a király szolgájának szolgálója legyek; hogyan részesülhetek hát abban a szerencsében, hogy ilyen magas rangot foglaljak el nálad?” A király most kinyújtotta kezét az asszony felé, de ő azt mondta: „Ezt még mindig megkaphatjuk; most légy egy kis türelemmel, ó, király: maradj ma egész nap nálam, mindenekelőtt valami ennivalót készítek.”

A király leült vezírje párnáira, az asszony pedig felkelt, hozott egy könyvet, amely intelmeket, épületes történeteket tartalmazott, hogy olvasson belőle a király, amíg számára elkészíti az ennivalót. A király nézegetni kezdte a könyvet és intelmeket, bölcs mondásokat talált benne, amelyek visszatartották a paráznaságtól, és lehűtötték bűnös hevét. Mikor az asszony megfőzte az ételeket, odatett a király elé kilencven tálat. A király minden tálból egy kanálnyit evett, de úgy találta, hogy ez a sok mindenfajta étel mind ugyanolyan ízű. Nagyon elcsodálkozott rajta a király, és megmondta a fiatalasszonynak: „Te asszony, olyan sokfajta ételt látok itt, és mindegyiknek ugyanaz az íze.” Az asszony így felelt: „Alláh adjon boldogságot a királynak. Én ezzel példázatot adtam, hogy tanulságul szolgáljon.” - „És mit jelent?” - kérdezte a király. Az asszony ezt felelte: „Alláh vezesse az igaz úton urunknak, a királynak minden dolgát! Lásd, palotádban kilencven ágyasod van; különböző színűek, de íze mindegyiknek ugyanaz.”

Mikor a király ezt meghallotta, elszégyellte magát, azonnal felkelt, elhagyta a házat, és nem neheztelt az asszonyra. Siettében azonban otthagyta pecsétgyűrűjét a párna alatt, amelyen ült.

Visszament palotájába, és egyszer, amint szobájában ült, megjelent a vezírje, megcsókolta előtte a földet, és beszámolt küldetéséről. Aztán hazatért a vezír, és mikor leült kerekére, és kezével benyúlt a párnák alá, megtalálta a király gyűrűjét. Nagyon nehéz lett a szíve, egy egész éven át tartózkodott a feleségétől, nem is szólt hozzá; ő pedig nem tudta, miért haragszik a férje. Végre az asszony megsokallta, és elküldött apjáért, elmondta neki, mi érte, hogy a férje már egy év óta kerüli. Apja azt felelte, hogy a legelső alkalommal panaszra megy a királyhoz. Egy napon csakugyan elment a palotába, a király elé állt, akinél ott volt a hadsereg kádija is, és panaszt emelt: „A magasztos Alláh egyengesse királyom útját! Hallgasd: volt nekem egy gyönyörű kertem, amelyet tulajdon kezemmel ültettem, amelyre pénzemet költöttem, míg végre megtermette gyümölcsét. Mikor a gyümölcs megérett, odaadtam kertemet ennek a vezírnek, ő lakmározott belőle, amíg ízlett neki a falat, aztán elhanyagolta, nem öntözte, a virágok elhervadtak, egész állapota megváltozott.” Ekkor a vezír így szólt: „Királyom, ez az ember igazat mondott. Vigyáztam a kertre, és élveztem gyümölcsét, de egy nap, mikor bementeni, az oroszlán nyomait pillantottam meg benne, féltettem az életemet, hát azóta kerültem a kertet.”

A király megértette, hogy a vezír az oroszlánnyomokon pecsétgyűrűjét értette, amelyet a vezír házában felejtett, és így szólt: „Vezírem, csak menj vissza a kertedbe, nyugodt és biztos lehetsz dolгодban, mert az oroszlán nem közelített hozzá; tudok róla, hogy ott járt, de nem nyúlt semmihez - apám és nagyapám becsületére!” A vezír így szólt: „Hallom és engedelmeskedem.” Visszament házába, feleségéért küldött, kibékült vele, mert meggyőződött mocsoktalanságáról.

A féltékeny kereskedő és a papagáj

Azt is hallottam, ó, királyom, hogy élt egyszer egy kereskedő, aki nagyon sokat utazott. Volt egy szép felesége, akit nagyon szeretett, és akire szerelmében igen féltékenykedett.

Egy papagájt vett, és a madár elmondott a gazdájának mindent, ami ennek távollétében történt.

Egy alkalommal, mikor a kereskedő megint úton volt, az asszony beleszeretett egy török fiúba. Ez eljárt hozzá, az asszony mindennel ellátta, és lefeküdt vele a férje távollétében. Mikor a férj megjött útjáról, a papagáj híven elmesélte neki, mi történt: „Uram, egy török legény járt a feleségedhez, amíg te oda voltál. Feleséged nagyon jól tartotta.”

A kereskedő meg akarta ölni az asszonyt. Ez pedig, mikor látta, hogy férje mindenről értesült, így szólt hozzá: „Férjem, nem félsz Alláhtól? Térj észre! Hát van esze, értelme egy madárnak? Ha azt akarod, hogy bizonyítékot adjak, és megtudd, mi igaz és mi hazugság, menj el hazulról erre az éjszakára, hálj valamelyik barátodnál; reggel menj a papagájhoz, kérdezd ki, hogy megtudd, igazat mondott-e, vagy hazudott.”

A kereskedő csakugyan elment egyik barátjához, és nála hált az éjjel. Az asszony pedig, mikor beállt az este, egy darab bőrrel letakarta a papagáj kalitkáját, és a bőrre vizet csurgatott, legyezővel szelet csinált körülötte, a közelében lámpával utánozta a villámlást, és egy darálót forgatott, egészen reggelig. Mikor férje hazajött, azt mondta neki az asszony: „Uram, kérdezd ki a papagájt.”

A férj odament a papagájhoz, hogy beszélgesse vele, és az elmúlt éjszakáról kikérdezze. A papagáj így szólt: „Jaj, gazdám, ki láthatott-hallhatott valamit az éjjel?” - „Hogyhogy?” - kérdezte a kereskedő. „Gazdám - felelte a papagáj -, akkora eső, szél, villámlás meg dörgés volt az éjszaka!” - „Hazudsz!” - szólt a kereskedő. - A múlt éjjel nyoma se volt viharoknak!” De a papagáj erősködött: „Én azt mondtam el neked, amit láttam, tapasztaltam és hallottam.”

Ekkor a kereskedő azt hitte, hogy a papagáj abban is hazudott, amit a feleségéről mondott, és ki akarta engesztelni feleségét. De ez azt mondta: „Alláhra, addig nem békülök ki veled, míg le nem vágod ezt a papagájt, amelyik ilyen hazugságokat fogott rám.” Ekkor a férfi odament a papagájhoz és levágta. Ezután egy darabig nyugodtan élt a feleségével.

Egy nap azonban meglátta, amint a török fiú kijön a házából, és így megtudta, hogy a papagáj mondott igazat, és felesége hazudott. Megbánta, hogy a madarat megölte, és ment is azonnal feleségéhez, leszúrta, és megesküdött, hogy soha életében többé meg nem házasodik.

„Azért mondtam ezt el neked, ó, király, hogy megmutassam, mekkora az asszonyok csalárdsága, és hogy az elhamarkodott cselekedet nyomában mindig megbánás jár.”

És a király elállt attól a szándékától, hogy fiát kivégezteti.

Másnap azonban bejött hozzá a leány, megcsókolta előtte a földet, és így szólt: „Uram, királyom, miért késel nekem igazságot szolgáltatni? Már a többi király is hallott róla, hogy te kiadod a parancsot, a vezíred pedig megszegi. Az engedelmesség az uralkodó iránt abból áll, hogy minden parancsát teljesítik. A te igazságérzeted és méltányosságodat mindenki ismeri. Szolgáltass hát nekem is igazságot fiad ellen.”

A kallós és fia

Mert hallottam, hogy volt egyszer egy kallós, aki mindennap kijárt a Tigris partjára, és ott ványolta a kelméket; a fia is vele ment, és amíg apja dolgozott, ő a folyóban úszkált, apja nem tiltotta meg neki.

Egy napon úszás közben elfáradt a karja, és már-már alámerült. Apja meglátta, felugrott, utána vetette magát a vízbe, és mikor megragadta, a fiú olyan erősen belekapaszkodott, hogy apa és fiú, mindkettő belefúlt.

„Éppúgy te is, ó, király, ha nem intézed el fiad dolgát, és nem szolgáltatasz nekem igazságot, félek, hogy mindketten alámerültek.”

A gazfickó és a tiszta lelkű nő

Még a következő történetet hallottam a férfiak csalárdságáról:

Volt egyszer egy ember, aki beleszeretett egy gyönyörű szép nőbe. Ennek volt már férje, nagyon szerette az asszonyt, s az asszony is őt. Az asszony feddhetetlen és tiszta nő volt, és a szerelmes férfi nem talált utat hozzá. De már nagyon sokallta a meddő epekedést, és valami cselvetésen törte a fejét. Az asszony férje egy fiút nevelt házában, aki bizalmasává lett. Ehhez fordult a szerelmes férfi, és addig kedveskedett neki ajándékkal, addig halmazta el minden jóval, míg a fiú mindenben engedelmeskedett neki, amit csak kívánt.

Egy napon így szólt a fiúhoz: „Hallod-e te, nem vezetnél-e be a házukba olyankor, amikor úrnőd nincs otthon?” - „De igen” - felelte a legény. És mikor úrnője elment a fürdőbe, a gazda is a boltjába, a legény elment cimborájához, kezénél fogva elvezette a házba, és megmutatott neki mindent a lakásban.

A szerelmes férfi kieszelt egy ravasz cselt, hogy az asszonyt törbe csalja. Tojásfehérjét hozott magával egy edényben, odament a férj ágyához, és bekente vele anélkül, hogy a legény észrevette volna, majd távozott, és ment az útjára.

Kis idő múlva hazajött a férj, és ágyához ment, hogy lefeküdjék pihenni. Meglátta a nedves foltot, megfogta; azt hitte, ember nyoma, és haragos szemmel nézett a legényre. „Hol az úrnőd?” - kérdezte tőle. Ez azt felelte, hogy a fürdőben van, de mindjárt itthon lesz. Most már egészen biztosra vette, mi lehet annak a foltnak eredete, és azt mondta a fiúnak: „Azonnal hívd ide úrnődet.”

Mikor az asszony eljött, rávetette magát, és kegyetlenül megverte. Aztán hátrakötötte a kezét, és meg akarta ölni. Az asszony segítségért kiáltott, a szomszédok odasiettek, és az asszony azt mondta nekik: „Férjem meg akar ölni, pedig én nem tudok semmit vétkemről!” A szomszédok mind nekitámadtak a férjének, és azt mondták: „Semmi okod nincs arra, hogy így bánj vele; vagy válj el tőle, vagy tartsd meg, és kezeld szelíden. Mi tudjuk, hogy erkölcsös nő; már régen szomszédunk, és sohasem tapasztaltunk rajta semmi kivetnivalót.” S unszolták őt, béküljön ki a feleségével. „De én azt az áruló foltot találtam az ágyamon, és nem tudom, mi mászt jelenthet” - szólt a férj. Ekkor az egyik szomszéd előállt, és azt mondta neki: „Hadd lássam.”

És mikor meglátta a foltot, tüzet hozatott be, meg egy edényt. Mikor behozták, a tojásfehérjét megsütötte a tűzőn, evett belőle, és megköstöltatta a többiekkel is, és mindenki bizonyosságot szerzett róla, hogy tojásfehérje. A férj most belátta, milyen igaztalanul bánt feleségével, hogy az asszony mentes minden bűntől, és kibékült az asszonnyal.

És így kudarccal végződött az az ármány, amelyet a gazfickó a mit sem tudó nő ellen szőtt.

„Látod, királyom, ez a férfiak csalárdsága.”

A király ekkor ismét megparancsolta, hogy végezzék ki a fiát. Most a második vezír lépett elő, megcsókolta a földet a király előtt, és azt mondta: „Uram, király, ne siesd el fiad kivégzését. Hiszen anyja csak teljes kétségbeesésed után ajándékozott meg vele. Mi reméljük, hogy valamikor birodalmad kincse és vagyoned megőrzője lesz. Légy iránta türelmes, ó, király, talán neki van bizonyítéka, amit előhozhat. Ha elhamarkodod az ítéletet, meg fogod bánni, mint ahogy a kereskedő bánta meg a tettét.” - „Hogy volt az, hogyan történt, mondd, vezírem?” - kérdezte a király.

A vezír így mesélt:

A kereskedő és a két kenyér

Hallottam, ó, király, hogy volt egyszer egy kereskedő, aki fukarul takarékoskodott ételen-italon. Egy szép napon elutazott egy városba, és amint járt-kelt utcáin, egy öregasszonyba ütközött, aki két kenyeret vitt. Megkérdezte tőle, eladó-e a kenyér, az asszony azt felelte, hogy eladó. Potom áron megvette hát a kenyeret tőle, hazament szállására, és ott megette még aznap. Mikor reggel lett, megint elment arra a helyre, ott találta az öregasszonyt két kenyérrel, ezt a kettőt is megvette tőle, és így folyt ez húsz napon át. Azután eltűnt az öregasszony; a kereskedő kérdezősködött utána, de nem kapott hírt róla. És mikor egy napon a városnak egyik utcáján járt, egyszerre csak megpillantotta az asszonyt. Megállt, köszöntötte és meg-

kérdezte, miért nem lehetett látni, és miért nem hozott neki kenyeret. Az asszony a kérdésre eleinte vonakodott válaszolni; de a kereskedő igen unszolta, mondja meg az okát, akkor így szólt: „Halljad, uram, a válaszat: a dolog úgy történt, hogy egy embernél álltam szolgálatban, akinek üszkös sebe volt a hátán, és az orvos lisztet gyúrt össze zsírral, azt tette éjszakán át a beteg helyre; én reggel fogtam a tésztát, és kenyeret sütöttem belőle, és eladtam neked vagy valaki másnak. De az az ember meghalt, és most nincs kenyér.”

Ennek hallatára a kereskedő felkiáltott: „Alláhé vagyok, és hozzá menekülök! Nincs másutt erő és hatalom, csak a magasztos nagy Alláh kezében!” És elkezdett háyni, és addig hányt, míg belebetegedett. Nagyon megbánta, amit tett, de a bánat bizony nem használt.

És még ezt is hallottam az asszonyok ravaszságáról, ó, királyom:

Egy asszony két szeretője

Élt egyszer egy ember, aki a király trónja mellett állt kivont karddal. Ez az ember nagyon szerelmes volt egy asszonyba, és egy napon elküldte hozzá a legényét egy levéllel, mint ahogy szokta. És mikor a legény leült az asszonnyal, és enyelegni kezdett vele, az asszony, akinek a legény megtetszett, keblére szorította a fiút, mire a fiú azt kérte tőle, feküdjék le vele. Az asszony engedett, és javában feküdtek, mikor egyszerre a legény gazdája kopogtatott az ajtón. Az asszony fogta a legényt, és belökte a pincébe. Aztán ajtót nyitott, az ember bejött, kezében volt a kard, leült az asszony ágyára, aki évdött, enyelgett vele, magához szorította, csókolgatta. És a férfi hozzáfogott a szerelmi játékhhoz. De egyszerre csak a férj zörgetett az ajtón.

„Ki ez?” - kérdezte a férfi. „A férjem” - felelte. „Mit tegyünk most? Mit lehetne itt kieszelni?” - kérdezte az asszony szeretője. „Kelj fel - szólt az asszony -, húzd ki a kardodat, és állj az előszobába, onnan majd szidj engem és gyalázz, és mihelyt a férjem belép, menj utadra.”

A férfi úgy is tett; mikor a férj bejött, ott látta a király szolgáját kivont karddal, és hallotta, hogy szidja és fenyegeti a feleségét. Mikor a férjet megpillantotta, elszégyellte magát, visszatette a kardját a hüvelyébe és odább állt.

„Mit jelent ez” - kérdezte a férfi feleségétől. „Jaj, férjem - szólt az asszony -, áldom azt a pillanatot, hogy eljöttél. Egy igazhitű lelket mentettél meg a haláltól. A háztetőn voltam, ott fontam, és láttam, amint egy fiatal legényt kergetnek, és az magából kikelten, lihegve, halálfélelemben bejött a házba, és egy ember kivont karddal vágta utána, ahogy csak bír. A fiatal ember leborult előttem, kezemet-lábamat csókolta és könyörgött: »Ürnöm, ments meg ettől az embertől, aki igazságtalanul tör az életemre!« Én elrejtettem a pincénkben. Az az ember pedig berontott kivont karddal, de mikor a fiatal embert követelte rajtam, letagadtam a fiút. Ekkor szidni kezdett, fenyegetőzött, amint láthattad. Hála legyen Alláhnak, aki hazavezetett, mert már nem tudtam, mit tegyek, és nem volt senki, aki segített volna rajtam.” Férje így felelt neki: „Nagyon jól cselekedtél, asszony. Jutalmad Alláh kezében van, aki meg fog fizetni jótettedért.”

Most a férj odament a pincéhez és leszólt: „Gyere föl, nem lesz már semmi bántódásod.” A legény nagy szepegve feljött a pincéből, a férj megismételte: „Légy nyugodt, nem lesz semmi bántódásod” - és nagyon fájlalta, ami a legénnyel történt, ez pedig áldást kért Alláhtól a férj fejére. Azután elváltak, és sejtelmük se volt róla, milyen ravasz cselet eszelt ki az az asszony.

„Tudd meg hát, ó, királyom, hogy ez is egy példája az asszony ravaszságának, és ne bízzál a szavukban.” És ekkor a király elállt a fia kivégeztetésétől.

A harmadik napon megint bejött a lány a királyhoz, megcsókolta előtte a földet, és így szólt:

„Uram, királyom, szolgáltsd nekem igazságot fiad ellen, és ne adj vezírjeid szavára, mert nem várhatsz semmi jót tőlük. Ne légy olyan, mint az a király, aki megbízott gonosz vezírjeiben.” - „Hogy volt az?” - kérdezte a király. És a lány így mesélt:

A királyfi és a ghúla

Hallottam, boldogságos, bölcs belátású király, hogy volt egyszer egy király, annak egy fia, akit igen szeretett; minden jóval elhalmozta, és összes többi gyereke fölé emelte. A fiú egy napon így szólt apjához: „Édesapám, szeretnék elmenni vadászatra.”

A király kiadta a parancsot, hogy készüljenek föl, és utasította egyik vezírjét, legyen fia szolgálatára, és az úton mindenben teljesítse kívánságát. A vezír előkészített mindent, amire a királyfinak az úton szüksége lehetett, és elindult vele szolgák, tisztek, apródok kíséretében a vadászatra; mentek, amíg el nem érkeztek egy fás, füves, forrásban és vadban gazdag berekhez. A királyfi itt a vezírhez fordult, és kijelentette, hogy ez a vidék nagyon tetszik neki. Ott is maradtak néhány napig, és a királyfi élte világát. Majd parancsot adott az indulásra, amikor hirtelen egy gazella ugrott eléje, amely eltévedt a nyájától. A királyfit elfogta a vadászszenvedély, nagy vágya támadt, hogy zsákmányul ejtse a vadat. Odaszólt a vezírnek: „Utánavágtatok ennek a gazellának.” - „Tégy úgy, amint jónak látod!” - felelte a vezír. A királyfi pedig üzőbe vette a gazellát, egymaga kergette az egész napon át estig; mikor az éj beállt, a gazella egy sziklás helyre futott fel, a királyfira meg ráborult a sötétség. Vissza akart fordulni, de nem találta meg az utat. Csüggedés szállta meg a lelkét, és nyeregben maradt, amíg a reggel fel nem virradt. Egészen vigasztalanul folytatta azután útját, aggodalmak közt, éhesen, szomjasan, nem tudta, merre kell mennie.

Eljött a dél, a nap forrón tűzött rá; és egyszerre csak egy városra bukkant. Hatalmas épületei voltak, erős falai, de embert sehol nem látott; mindenütt csupa rom és pusztulás; baglyok, varjak lakták, nem tanyázott benne más. Amint csodálkozva ott állt a város előtt, egyszerre csak egy gyönyörű szép leányt pillantott meg az egyik falnál. A leány keservesen sírt. A királyfi odament hozzá, és megkérdezte, kicsoda. A leány így felelt: „Én Bint el-Tamina vagyok, El-Tijáhnak, a Szürke Ország királyának a leánya. Egyszer kimentem a szobámból, hogy szükségemet végezzem, és egy ifrit a dzsinnek nemzetségéből megragadott, és repült velem ég és föld között. Hirtelen egy tüzes meteor zuhant rá és elégette, én pedig ide estem le, és már három napja vagyok itt étlen-szomjan. Most, hogy megláttalak, most kezdem feléledni.” A királyfi megszánta a leányt, maga mögé ültette a lovára, és azt mondta neki: „Nyugodjék meg a lelked, és hűtsd le szemed forróságát, mert ha Alláh - dicsértessék és magasztaltassék - visszavezet az enyéimhez, visszaküldelek családotnak.” És nyargalt a herceg, menekülésükért fohászkodva, amikor háta mögött megszólalt a leány: „Királyi herceg, hadd szálljak le, hogy ennek a falnak tövében szükségemet végezzem.”

A királyfi megállt, lesegítette a leányt, és várt rá a falnál. Végre előjött a leány, szörnyű rút képpel, úgyhogy mikor meglátta a királyfi, lúdbőrös lett a háta, majdnem esztét vesztette félelmében. A leány pedig felugrott a lóra a királyfi háta mögé. Olyan rút volt, amilyenhez nincs ezen a világon fogható. Így szólt a királyfihoz: „Királyi herceg, mi az, hogy így elváltozott az arcod?” Azt felelte a királyfi: „Valami eszembe jutott, ami nagyon elszomorít.” - „Fordítsd ellene apád vitézeit és harcosait” - szólt a lány. „Az én bajom olyan, hogy azon

nem segítenek a vitézek, azzal nem törődnek a harcosok.” - „Akkor könnyíts rajta apád pénzével, az ő kincseivel.” - „Ami engem nyomaszt, azon nem könnyít a pénz, nem könnyítenek a kincsek.” Ekkor a leány így szólt:

„Azt állítod, hogy van az égben egy istened, aki mindenlátó és mindenható.” - „Igen - felelte a királyfi -, nincs is más, csak ő!” - „Akkor hát imádkozzál hozzá, talán megszabadít tőlem.”

Most a királyfi az ég felé emelte szemét, és szíve mélyéből fohászkodott megszabadulásért: „Hozzád fordulok, ó, istenem, segítségért az én nagy bajomban” - és kezével a leány felé intett. A leány a földre zuhant, szénné égve. A királyfi magasztalta Alláht, és köszönetet rebegett neki. Útját pedig tovább folytatta, és Alláh - dicsértessék az ő magasztos neve! - átsegítette minden nehézségen, rávezette a helyes útra, úgyhogy a királyfi visszakerült apjához, a királyhoz, aki már nem is remélte, hogy élve viszontlátja. Mindezt a vezír főzte ki, aki azért kísérté el a királyfit útjára, hogy elveszítse, de a magasztos Alláh megmentette.

„Ezt pedig azért meséltem el, ó, királyom, hogy tudd meg: nem szabad hinned gonosz vezírek szavának: mind sötét ármányban sántikálnak.”

A király hajlott a leány szavára, és megparancsolta, végezzék ki a fiát.

Most a harmadik vezír ment el a királyi palotába, és azt mondta a többieknek: „Ma én fogok értetek helytállni a király haragja ellen.” És odalépett a király elé, megcsókolta előtte a földet, és így szólt: „Uram, királyom, én jóhiszemű tanácsadód vagyok, és szívémen fekszik sorsod és az ország sorsa. Becsületes tanácsot akarok néked adni: ne hamarkodd el fiad kivégeztetését, aki szemed vigasza és ágyékd gyümölcse. Hiszen az ő vétke talán egészen jelentéktelen, és csak az a leány túlozza úgy előtted. Hallottam egy falu lakosairól, akik elpusztították egymást egy mézcsepp miatt.” - „Hogy történt ez?” - kérdezte a király.

A vezír pedig ezt mesélte:

A mézcsepp története

Tudd meg, ó, királyom, hogy, amint hallottam, volt egyszer egy vadász, aki a pusztákban űzte a vadakat. Egy napon valami barlanghoz vetődött a hegyek közt; bement és egy mélyedésre bukkant, teli mézzel. Volt vele egy tömlő, azt megtöltötte, aztán vállára vette, s a város felé tartott vadászkutyájával, amelyet igen szeretett. A városban a vadász megállt egy olajáros boltjánál, és el akarta adni neki a mézet. A kereskedő meg is vette, aztán felnyitotta a tömlőt, kiöntötte belőle a mézet, hogy megnézzze. De egy csepp kicseppent a tömlőből a földre, és hirtelen egy madár csapott le rá. A kereskedőnek volt egy macskája, ráugrott a madárra; amikor pedig a vadász kutyája ezt meglátta, a macskára vetette magát és agyonharapta. Erre az olajkereskedő nekiesett a kutyának és agyonverte, a vadász pedig menten odaugrott, és megölte a kereskedőt.

A kereskedő és a vadász két különböző faluból való volt; a földiek, mikor hírért vették a dolognak, összeszedték fegyvereiket és egyéb felszerelésüket, és egymásra támadtak: a két csatasor találkozott, és addig forgatták a kardot, míg annyi halott maradt a földön, hogy csak a magasztos Alláh tudja a számukat.

És valamit az asszonyok ravaszságáról is hallottam, ó, királyom.

Aki homokot szitáltatott a férjével

Egy asszonymnak egy dirhemet adott a férje, vegyen érte rizst. Az asszony fogta a dirhemet, elment a rizskereskedőhöz. Ez odaadta a rizst, aztán elkezdett vele évdni, kacsingatott rá, és azt mondta neki: „A rizs csak cukrozva jó; ha van hozzá kedved, gyere be hozzám egy óra múlva.” Az asszony be is ment a boltba, a kereskedő meg azt mondta a szolgáljának: „Mérj ki számára egy dirhemért cukrot.”

De közben szemével intett egyet a szolgálónak. Ez elvette az asszony batyuját, kiöntötte belőle a rizst, helyébe homokot öntött, és cukor helyett kavicsokat rakott közé, aztán összekötötte a kendőt, és visszaadta az asszonymnak. Mikor aztán az asszony eltávozott a boltostól, és kendőjével hazafelé tartott, azt hitte, hogy rizs és cukor van a batyujában. Otthon átadta a kendőt férjének, aki homokot és kavicsot talált benne, és amikor az asszony odahozta neki a fazekat, megkérdezte tőle: „Azt mondtam talán, házat akarok építeni, hogy homokot és követ hoztál?”

Az asszony odanézett, és mindjárt tudta, hogy ez a boltos szolgáljának a műve; és ő most itt áll a fazékkal! Azt mondta a férjének: „Kedves férjem, valami történt velem, ami úgy felizgatott, hogy fazekat hoztam szita helyett.” - „Mi izgatott úgy fel?” - kérdezte a feleségét. Az asszony így felelt: „Kedves férjem, a bazárban a dirhem, amit adtál, kiesett a kezemből, és szégyelltem magamat az emberek előtt, hogy megkeressem, de a dirhemet se hagytam volna ott szívesen, ezért felszedtem a homokot azon a helyen, ahol a földre esett, hogy itthon kiostáljam, el akartam hát hozni a szitát, és a fazekat hoztam helyette.” Felkelt, elhozta a szitát, odaadta férjének ezekkel a szavakkal: „Szitáld meg te, a te szemed jobb, mint az enyém.”

A férj nekiült, szitálta a homokot, amíg egész arca meg a szakállá teli lett porral, és sejtelve sem volt arról, milyen ravaszul fogott ki rajta a felesége, és hogy mi történt vele a bazárban.

Ez is egyik példája az asszony sokféle hamisságának, és tartsd szemed előtt, amit a magasztos Alláh mondott, hogy: „...valóban nagy a ti ravaszságotok”, és azt a mondását - magasztaltassék a neve! -, hogy: „A sátán ravaszsága vajmi gyenge vala.”

Mikor a király a vezír szavait hallotta, amelyeket kielégítőnek és helyeseknek talált, és amelyek megfékeztek indulatát, fontolóra vette Alláh csodajeleit, világosság ragyogott fel eszének és elméjének égboltján: lemondott szándékáról, hogy kivégezteti a fiát.

A negyedik napon ismét megjelent a leány a király előtt, megcsókolta a földet, és így szólt: „Ó, boldogságos és bölcs belátású király, világosan feltártam előtted jogos kívánságomat, de te zsarnok módon bánasz velem, és elmulasztod, hogy megtorold a rajtam esett sérelmet, mert sértőm a te fiad, akit szíved szeret; de majd Alláh - magasztaltassék a neve! - meg fog segíteni ellene, ahogy egy királynak fiát a vezírje ellen megsegítette.” - „Hogy volt az?” - kérdezte a király.

A leány ezt mesélte:

A két csodaforrás

Hallottam, ó, király, hogy élt régi időkben egy király és annak fia, a király egyetlen gyermeke. Mikor ez a fiú felnőtt, eljegyezte magát egy másik király leányával, aki gyönyörűséges szép leány volt. Ezt a leányt unokatestvére már régebben megkérte apjától, de a leánynak a fiú nem tetszett, nem kívánt hozzámenni. Mikor unokafivére megtudta, hogy máshoz megy feleségül, elfogta a féltékenység, és elhatározta, hogy megvesztegeti a vőlegény apjának vezírjét. Gazdag

ajándékot és tekintélyes pénzösszeget küldött neki, és arra kérte, eszeljen ki valamit, hogy a királyfit eltegye láb alól, valami fondorlatot, ami vesztét okozza, vagy pedig rábeszéléssel térítse el szándékától, hogy feleségül vegye a királyleányt. És hozzátette: „Ó, vezír, csak azért teszem ezt, mert olyan féltékeny vagyok unokahúgomra.” Mikor az ajándék megérkezett a vezírhez, ez elfogadta, és visszaüzent neki: „Nyugodj meg, és hűtsd le szemed forráságát; én mindent megteszek, amit kívánsz.”

Egyszer a király, a leány apja, elhívatta a királyfit, jelenjék meg a palotában, hogy leányával megossza a nyoszolyáját. A levél megérkezett a király fiához, apja engedélyt adott neki a távozásra, és mellé adta a megvesztegetett vezírt. Küldött ezer lovast, ajándékokat, hordszékeket, díszmennyezeteket, sátrakat.

Útnak indult hát a vezír a királyfival, és titkon szötte az ármányos terveket. Egyre azt fontolgatta magában, hogyan pusztítsa el a királyfit. Mikor kiértek a sivatagba, eszébe jutott, hogy a közeli hegynél van egy kristálytisza vizű forrás, amely a férfit, ha iszik belőle, nővé változtatja. Mihelyt ez a vezír eszébe jutott, a forrás közelében leszállította a nyeregből a lovasokat, ő maga meg lóra kapott, és megkérdezte a királyfit, volna-e kedve vele menni, hogy a forrást megnézzék. A királyfi felült lovára, és elindultak kettesben. Az ifjú nem is sejtette, hogy vesztébe rohan. Mentek, amíg oda nem értek a forráshoz; a királyfi leszállt lováról, megmosta kezét a forrás vizében, aztán ivott belőle, és íme: nővé változott! Mikor ezt észrevette, felkiáltott, keservesen sírt, míg eszméletlenül össze nem esett. A vezír odament hozzá, hogy sajnálkozzék a szerencsétlenségen; megkérdezte: mi történt. Az ifjú elmondta neki, mi érte, a vezír pedig, mikor meghallotta, kifejezte nagy fájdalmát a baleseten, és sírva mondta: „A magasztos Alláh legyen a segítségedre nagy bajodban. Hogy is érhetett téged ez a szerencsétlenség, hogy sújthatott ekkora csapás most, éppen amikor olyan boldogan indultunk útnak, és király leányának karjai közé siettél? Most nem tudom: menjünk-e hozzá vagy ne? Te dönts; mit parancsolsz?” A királyfi így felelt: „Menj vissza apámhoz, és mondd meg neki, mi történt velem, én innen el nem mozdulok, amíg vagy el nem múlik ez rólam, vagy meghalok bánatomban.”

Ezután a királyfi levelet írt apjának, és közölte vele, milyen baj érte. A vezír átvette a levelet, és visszament a király városába, otthagya a katonákat, a királyfit és egész kísérei csapatát, magában pedig örült, hogy úgy elbánt a királyfival. Mikor a király elé járult, elmondta neki fia szerencsétlenségét, és átadta a levelet. A király mély gyászba borult fia miatt, és elhívatta a bölcseket és a rejtett dolgok ismerőit, magyarázzák meg neki azt a szörnyűséget, amely fiát érte, de egyikük se tudott választ adni.

A vezír pedig elküldött valakit a leány unokatestvéréhez, a királyfi szerencsétlenségének örömhírével, és mikor az megkapta a levelet, végtelen boldogság töltötte el, megint felébredt a vágya, hogy elvegye unokahúgát, és a vezírnek értékes ajándékokat meg nagy pénzösszeget küldött legforróbb köszönetével.

Ami pedig a királyfit illeti, három napot és három éjjelt töltött a forrásnál; nem evett, nem ivott, és szerencsétlen esetét egészen rábízta Alláhra - dicsértessék és magasztaltassék a neve! -, mert aki rábízta magát, annak nincs mitől félnie. A negyedik nap estéjén egyszerre csak egy lovas jelent meg, fején aranykorona; olyan volt, mint valami fejedelmi sarj. A lovas megkérdezte a királyfit: „Ki hozott téged ide, ó, ifjú?” A királyfi elmondta neki, mi történt vele, hogy menyasszonyához indult a nászt megülni, a vezír elvitte a forráshoz, megitta a vizéből, és így járt. Amint az ifjú ezt elmesélte, erőt vett rajta a zokogás. A lovas ennek hallatára igen megszánta a királyfit, s azt mondta neki: „Apád vezírje volt az, aki téged ebbe a szerencsétlenségbe döntött, mert ezt a forrást emberfia nem ismerte, csak ő.”

Aztán azt mondta a lovas a királyfinak, jöjjön vele. A királyfi lóra ült, a lovas pedig így szólt hozzá: „Gyere velem az én otthonomba, légy vendégem az éjszakára.” A királyfi megkérdezte: „Mondd nekem, mielőtt hozzád szegődöm, ki vagy te?” Az így felelt: „Én a dzsinnek egyik királyának fia vagyok, ahogy te ember-király fia vagy. Nyugodjék meg a lelked, és hűtsd le szemed forróságát; könnyű dolog lesz nekem bajodat és bánatodat orvosolni.”

A királyfi pedig hajnalban útra kelt vele, nem törődve harcosaival meg a csapatokkal, és éjfélig lovagoltak, mikor a dzsinn-király fia megkérdezte: „Tudod-e, mekkora utat tettünk meg mostanig?” - „Nem tudom” - felelte az ifjú. Azt mondta a dzsinn-király fia: „Olyan utat, amilyent egy gyakorlott utazó egy év alatt tesz meg.” A királyfi igen elcsodálkozott, és azt kérdezte, hogyan tud majd az övéihez visszatérni? „Ez ne legyen a te gondod, ez az én gondom lesz. Ha kigyógyultál állapotodból, egy szempillantásnál rövidebb idő alatt visszatérsz a tiedhez; nekem ez könnyű dolog lesz.”

Mikor a királyfi a dzsinntől ezt hallotta, repesett a lelke a boldogságtól, azt hitte, álom az egész. Így szólt: „Dicsőség a mindenhatónak, aki a szerencsétlent boldoggá teszi.” És végtelenül örült.

Addig lovagoltak, míg el nem érkeztek egy forráshoz, amely a Fekete Hegyekből fakadt. „Szállj le a lóról” - szólt a dzsinn-királyfi. Az ifjú leszállt a nyeregből, ekkor azt mondta neki a másik: „Igyál ebből a forrásból.” Az ifjú ivott, és a magasztos Alláh akaratából tüstént férfiúvá lett, mint azelőtt volt. Oly nagy öröm töltötte el a királyfit, hogy nem is volt határa. Megkérdezte a másikat: „Mondd, testvérem, mi a neve ennek a forrásnak?” - „Ez az asszonyforrás - felelte az. - Ha nő iszik belőle, férfiúvá változik. Dicsérd Alláht, és mondj neki köszönetet gyógyulásodért, aztán ülj fel lovadra.”

Az ifjú leborulva hálálkodott a magasztos Alláhnak, aztán nyeregbe ült, és erős iramban lovagoltak együtt az egész napon át, míg el nem érték a dzsinn-királyfi földjét. Az ifjú nála töltötte az éjszakát, nagy vigalomban. Egészen estig ettek-ittak, és akkor a dzsinn-király fia így szólt: „Akarsz még ma este visszamenni a tiedhez?” - „Igen - felelte a királyfi -, szeretnék, mert már nagyon kíváncsi vagyok utánuk.”

A dzsinn-királyfi most elhívta apjának egy rabszolgáját, akinek Rádzsiz volt a neve, és azt mondta neki: „Fogd ezt az ifjút, vedd a hátadra, és ne engedd, hogy a reggel rávirradjon, mielőtt meg nem érkezik apósához és menyasszonyához.” - „Hallom és engedelmeskedem, készséggel és örömmel teszem” - felelte a rabszolga. Kis időre eltűnt, majd visszajött ifrit alakjában, úgyhogy az ifjú majd esztétet látta, annyira elképedt. De a dzsinn-király fia megnyugtatta: „Nem lesz semmi bántódásod; ülj fel lovadra, és lovastul ülj a nyakára.”

De az ifjú azt felelte, hogy inkább csak ő maga ül fel, és a lovát otthagyja náluk. Leszállt a lóról, és felült az ifrit vállára. A dzsinn-király fia azt mondta neki, hunyja be a szemét, és a rabszolga repült vele ég és föld között, és egyre csak repült - a királyfi ezalatt nem is tudott magáról -, és mielőtt a harmadik éjjel véget ért, ott volt apósa palotájánál. Mikor a palota tetején lebecsátkozott, így szólt az ifrit: „Most szállj le.” A királyfi leszállt. Ekkor az ifrit azt mondta neki: „Nyisd ki a szemedet, mert ez már apósodnak és leányának palotája.”

Ezzel otthagyta és eltűnt.

Mikor felvirradt a reggel, és az ifjú magához tért ijedelméből, lejött a kastély tetejéről. Mihelyt apósa megpillantotta, elébe sietett, és nagyon csodálkozott, hogy az ifjú a palota tetejéről jött le. Azt mondta neki: „Eddig úgy láttuk, hogy az emberek a kapun jönnek be hozzánk, de te az égből szállsz le.” A királyfi így felelt: „Az történt, mit Alláh akart - dicsértessék és magasztaltassék a neve!”

A király elcsodálkozott rajta, és örült az ifjú megmenekülésének.

Napkelte után a király megparancsolta vezírének, készíttessen elő nagyszabású lakomákat, és mikor elkészült velük, megülték az esküvőt. A királyfi bement menyasszonya ágyasházába. Két hónapig időzött apósánál, aztán feleségével apja városába utazott.

Ami a királylány unokatestvérét illeti, amikor látta, hogy a királyfié lett az ő szerelme, és hogy Alláh - dicsértessék magasztos neve! - győzelmet adott azoknak fölötté és a vezír fölött, belehalt a féltékenységbe és az irigységbe.

A királyfi tökéletes boldogságban és a legtisztább örömben tért vissza apósához, aki csapataival és vezírjeivel elébe ment fogadására.

„Én reményemet helyezem a magasztos Alláhba, hogy segítségre lesz vezírjeid ellen, ó, király, téged pedig kérlek, szolgáltass nekem igazságot fiad ellen.”

Amikor a király ezt hallotta, parancsot adott, hogy végezzék ki a fiát.

Ez a negyedik nap volt. Most a negyedik vezír jött be a királyhoz, megcsókolta előtte a földet, és így szólt: „Alláh szilárdítsa és erősítse meg a király lelkét! Uram és királyom, légy meggondolt a dolгодban, amire elszántad magadat, mert az okos nem cselekszik semmit anélkül, hogy meggondolná a végét, és a példabeszéd is azt mondja, hogy aki nem gondolja meg, mi lehet tetteinek vége, annak a sors nem barátja, hanem ellensége. Egy történetet is tudok, ó, király, az asszonyok ravaszságáról.” - „Mit tudsz róla?” - kérdezte a király. A vezír pedig így mesélt:

Aki hamar feltalálta magát

Hallottam, ó, királyom, hogy élt egyszer egy asszony, szépek szépe, a tökély mintaképe, akihez fogható nem akadt. Egy fiatal nőcsábító szemet vetett rá, megszerette, heves szerelemben égett iránta, de az asszony tiszta lelkű nő volt, és nem érdekelt az ifjú.

Történt pedig egy napon, hogy az asszony férje elutazott valamelyik városba. A fiatalember mindennap többször küldött hozzá üzeneteket, de az asszony egyikre se felelt. Ekkor a fiatalember elment egy közelében lakó öregasszonyhoz, üdvözölte, leült és elpanaszolta neki, mekkora szerelembe esett, mennyire ég azért az asszonyért, és kijelentette, hogy magáévá akarja tenni. Az öregasszony erre így szólt: „Légy egészen nyugodt, én kezekedem, hogy megszerzem neked, amit kívánsz, ha a magasztos Alláh úgy akarja.” Mikor az ifjú ezt meghallotta, egy dinárt adott az öregasszonynak, és elment útjára.

Másnap reggel az öregasszony elment a fiatal nőhöz, akivel már azelőtt összeköttetésben és ismeretségben volt; és azontúl mindennap megismételte nála látogatását, ottmaradt ebédre, vacsorára, és ennivalót vitt haza gyerekeinek. Az öregasszony tréfálkozott vele, szórakoztatta és a végén úgy elrontotta, hogy a menyecske már egy óráig se tudott meglenni nélküle. Valahányszor az öregasszony hazament, mindig vitt magával egy darab kenyeret is, megkente zsírral, meghintette borssal, és mindig odaadta egy kutyának, ez pedig az asszonyt léptenyomon követte hálából szívességéért és jószágáért. Egy napon nagyon megzsírozta és jó bőven megborsozta a kenyeret, és úgy adta oda a kutyának; de a bors könnyesre égette a szemét, úgyhogy a kutya nagy vonítva ment az öregasszony után. A menyecske ezen nagyon elcsodálkozott, és megkérdezte az öregasszonyt: „Mondd, anyám, miért sír ez a kutya?” Az pedig így felelt: „Jaj, lányom, ennek csodálatos a története. Ez a kutya fiatal nő volt, jó barátságban és pajtáságban éltem vele; gyönyörű teremtes volt, szép, mint a festett kép.

Abban a városnegyedben, ahol lakott, egy fiatalember beleszeretett, és annyira erőt vett rajta a szerelem és a szenvedély, hogy ágynak esett tőle. Állandóan küldözgetett hozzá, szánja meg, könyörüljön rajta, de ő mindig elutasította. Jó tanácsokat adtam neki, mondogattam: »Lányom, tedd meg, amire kér, szánd meg, könyörülj rajta!« De nem fogadta meg tanácsomat. Végre a fiatalember elvesztette türelmét, elpanaszolta bánatát egyik barátjának. Együtt valami varázsszert készítettek a leánynak, beadták neki, és emberi alakjából átváltozott kutyává. Mikor látta, mi történt vele, milyen állapotba került, mire változott az alakja, rajtam kívül pedig nem talált teremtet embert, akinek panaszkodhatott volna, eljött a lakásomba, az én jóindulatomat kereste, kezemet-lábamat csókolta, sírt, zokogott. Én ráismertem, és mondtam neki: »Eleget figyelmeztettelek, de nem használt a jó tanács.« Csakhogy, kedves lányom, mikor ebben az állapotban láttam, megszántam, és ott tartottam magamnál még ebben a képében is. És valahányszor eszébe jut régi állapota, siratja a sorsát.”

Mikor a fiatalasszony ezeket a szavakat hallotta, nagy félelem szállta meg, és azt mondta: „Jaj, anyám, Alláhra, igen megrémített ez a história!” - „Ugyan mitől félsz?” - kérdezte az öregasszony. Az így felelt: „Egy fiatalember belém szeretett, és egyre üzengetett nekem, de én mindig visszautasítottam. Most félek, hogy majd én is úgy járok, mint ez a kutya.” - „Vigyázz magadra, édes lányom - szólt az öregasszony -, és ne ellenkezzél; én nagyon félek miattad. Ha nem tudod, hol lakik, írd le nekem, hogy néz ki, és én idehozom. Ne fordítsd senki szívét magad ellen.” Ekkor a fiatalasszony leírta az ifjút. Az öregasszony úgy tett, mintha nem tudna semmiről, nem ismerné azt a fiatalembert. „Ha elmegyek - mondta -, érdeklődni fogok utána.”

Mihelyt elment a fiatalasszonytól, felkereste az ifjút, és azt mondta neki: „Örülhetsz, jól kijátszottam. Holnap délben várj a sarkon, eljövök érted, és elviszlek hozzá, aztán élheted a világodat egész délután és egész éjjel.” A fiatalember végtelenül megörült, két dinárt adott neki, és így szólt: „Ha elérem, amit akartam, kapsz még tíz dinárt.”

Az öregasszony most visszament a menyecskéhez, és azt mondta: „Megtaláltam a fiatal-embert, és beszéltem vele. Szörnyen haragudott rád, és már forralt is valamit ellened, de addig beszéltem a lelkére, amíg ráállt, hogy holnap a déli izán idején eljön hozzád.” A fiatalasszony nagyon megörült ennek, és azt mondta: „Anyám, ha holnap délben csakugyan eljön, tíz dinárt adok neked.” - „Vigyázz; csak én tudom őt ideteremteni” - felelte az öreg.

Másnap reggel megint elment az öregasszony a menyecskéhez, és azt mondta: „Készíts ebédet, díszítsd fel magadat, vedd fel legszebb ruhádat, azalatt érte megyek és elhozom.”

Az asszony nekiállt, elkészítette az ebédet, szépen felöltözködött, az öregasszony meg várt a fiatalemberre, de az nem jött. Elment és mindenfelé kereste, de senki se tudott hírt adni róla. „Mit tegyek most? - mondta magában. - Kárba vész az ebéd, amit készítettem, meg a pénz, amit nekem ígért. De nem hagyhatom, hogy amit ilyen jól kifőztem, füstbe menjen. Keresek neki valaki mást, és azt viszem el hozzá.”

Amíg ilyen gondolatokkal járt az utcán, megpillantott egy szép, kellemes külsejű fiatal férfit, akin meglátszott, hogy hosszú útról jött. Odament hozzá, üdvözölte és megkérdezte: „Volna-e kedved jó ételre, jó italra, szép lányra, fiatalra?” - „Hol van az?” - kérdezte a férfi. Azt mondta az öregasszony: „Nálam, az én házamban.” A férfi elment az öregasszonnyal - aki nem tudta, hogy ez az ember a fiatalasszony férje - haza. Az öreg kopogtatott, a fiatalasszony kinyitotta az ajtót, és míg az öregasszony belépett, ő visszasietett, hogy befejezze az öltözködést, és megillatosítsa magát. Az öreg bevezette a férfit, leültette és örült a jól sikerült csalásnak. A fiatalasszony nemsokára megjelent, és pillantása rögtön férjére esett, amint az öregasszony mellett ült, látta, hogy most valami ravasz cselre van szükség, és abban a pillanatban készen is volt vele: lekapta a lábáról facipőjét, és ráripakodott férjére: „Hát így állunk azzal a házastársi

hűséggel? Hogy vihetett rá a lelked, hogy így megcsalj, hogy ezt csináld velem? Mikor meghallottam, hogy hazaérkeztél, próbára akartalak tenni ezzel az öregasszonnyal, aki be is ugratott abba, mitől úgy óvtalak. Most bizonyosságot szereztem róla, hogy megtörted a mi közösségünk szentségét. Eddig azt hittem, tiszta lelkű vagy, de most tulajdon két szemem meg az öregasszony a tanúja, hogy tisztességtelen nőszemélyekhez jársz.”

És facipőjével egyre csapdosta férje fejét, aki ártatlanságát hangoztatta, és esküdözött, hogy soha életében nem csalta meg, és sohase követte el azt, amivel meggyanúsítja. De bár szakadatlanul esküdözött a magasztos Alláh nevére, az asszony csak verte, sírt és rikoltozta: „Igazhivő emberek, gyertek ide hozzám!” - és mikor férje be akarta fogni a száját, a kezébe harapott. Most a férj megalázkodott, csókolgatta feleségének kezét, lábát, de neki ez még nem volt elég, és a keze tovább dolgozott. Végre intett az öregasszonynak, fogja le a kezét és lábát. Aztán mindkettőt leültette. Mikor már pihentek, a férj megcsókolta az öregasszony kezét, és azt mondta neki: „A magasztos Alláh fizessen meg minden jóval azért, hogy kimentettél karmai közül.”

Az öregasszony pedig elcsodálkozott az asszonyi ravaszságon és agyafúrtságon.

„Ez is egy példája, ó, királyom, az asszonyok sokféle ravaszságának és csalfaságának.”

Mikor a király fontolóra vette a vezír meséjét, megkegyelmezett fia életének.

Mikor pedig eljött az ötödik nap, bement a leány a királyhoz, kezében egy méreggel telt pohár volt, segítségért kiabált, csapdosta fejét és orcáit: „Uram és királyom - szólt - vagy igazságot szolgáltatasz nekem, és elégtételt adsz fiad ellen, vagy kiürítem ezt a méregpoharat és meghalok: aztán rajtad ragad ennek a bűne ítélet napjáig. Ezek a te vezírjeid csalfaságot és ármánykodást fognak rám, pedig a világon senki sem csalfább, mint ők. Vagy talán nem hallottad, királyom, az aranyműves meg az énekeslány történetét?” - „Mondd, leány, mi történt velük?” - kérdezte a király.

A leány pedig így mesélt:

Az aranyműves és az énekeslány története

Boldogságos király, fülemhez jutott, hogy volt egyszer egy aranyműves, aki bolondult az asszonyokért és a borért. Egy napon elment a barátjához, és szobájának egyik falára pillantva meglátta rajta egy gyönyörű leány képét, szebbet és tökéletesebbet szem még nem látott. Nem tudott betelni a képpel, csodálta a gyönyörű nőalakot, és olyan nagy szerelembe esett a szíve, hogy belebetegedett, és már-már halálát érezte. Egy barátja meglátogatta, és amint mellette ült, megkérdezte, mi lelte, mi a panasza. „Testvérem - felelte a beteg -, az én egész betegségem és minden bajom csak a szerelem: beleszerettem egy festménybe, amelyet ennek meg ennek a jó barátomnak falán láttam.” A látogató szemrehányást tett barátjának, és azt mondta neki: „Az a bajod, hogy nincs elég eszed. Hogy szerethet bele valaki egy falra festett képbe, amely nem árthat, nem használhat senkinek, nem lát, nem hall, nem tud semmit, sem elfogadni, sem megtagadni?” A másik ezt felelte: „A festő a képet biztosan egy gyönyörű nőről festette.” - „Talán fejből, csak képzelet után festette” - vélte barátja. „Akármint van a dolog - felelte az aranyműves -, meghalok a szerelemtől, és ha él a világon ennek a képnek a mása, csak azért könyörgök a magasztos Alláhhoz, addig hagyjon élnem, amíg meglátom.”

Mihelyt a látogatók eltávoztak, mindjárt kérdezősködtek a kép festője után, és kiderítették, hogy elment valami más városba; levelet írtak neki, amelyben elpanaszolták barátjuk állapotát, és kérdezősködtek arról a festményről, hogy áll vele a dolog: képzelet után festette, vagy látta-e hasonmását elevenen? A festő válaszában azt írta: „A képet egy leányról festettem, aki énekeslány egy vezírnél Indiának Kasmir nevű városában.”

Amikor az aranyműves - aki Perzsiának egyik városában lakott - ezt meghallotta, felkészült és útra kelt Indiába, és nagy fáradsággal eljutott abba a városba. Mikor odaérkezett, megtelepedett a városban, és egy napon betért egy odavaló illatszerkereskedőhöz, aki igen ügyes, értelmes, jóeszű ember volt. A királyról és körülményeiről kérdezősködött nála, és a kereskedő azt felelte: „A mi királyunk igazságos, tiszta életű, országa népéhez jószágos, alattvalói közt nem ismer különbséget, és semmit se gyűlöl jobban, mint a varázslatot. Ha valami boszorkánymester vagy boszorkány a keze közé jut, bedobhatja a város előtt tátongó mélységbe, és otthagytatja őt étlen-szomjan, amíg elpusztul.” Most a vezírekről kérdezősködött, mire a kereskedő elmondta minden vezírnek életmódját, viselkedését, amíg végre az énekeslányra terelődött a szó. „A leány ezé meg ezé a vezír” - mondta róla az illatszerész.

A fiatalember néhány napig várt, amíg kifőzte a tervét. Egy esős-zivataros, viharos éjjel elindult hazulról, betörő felszerelést vitt magával, és elment annak a vezírnek, a leány gazdájának házához. Mikor odaért, vaskapcsokkal hágcsót erősített az épülethez, felmászott a tetőre, onnan lebocsátkozott az alsó helyiségekhez. Minden leány ott aludt a fekvőhelyén, és egy márvány ágyon megpillantott egy leányt, szép volt, mint a felkelő hold a tizennegyedik éjszakán. Odament fejéhez, lehúzta róla a takarót - aranyhímzéses paplan volt; a leány fejénél és lábánál is gyertyák égtek, minden gyertya, csillogó arany gyertyatartóban, ámbrától illatozott. A párna alatt ezüstszelence volt, amelyben a leány ékszereit tartotta. Az aranyműves ott settenkedett a lány fejénél, aztán egyszerre elővette kését, belevágott vele a leány alfelébe, és jól látható sebet ejtett rajta. A leány ijedten és félelemtől remegve ébredt fel, és mikor a férfit meglátta, nem mert kiabálni, hallgatott. Azt hitte, értéktárgyait akarja elvinni, és azt mondta neki: „Vedd ezt a dobozt, és ami benne van; ha megölnél, nem lenne belőle semmi hasznod; védelmed alatt vagyok.” A férfi elvette a szelencét tartalmával együtt és elment.

Másnap reggel szépen felöltözött, fogta az ékszeres dobozt, és elment a város királyához. Megcsókolta előtte a földet, és így szólt: „Uram, király, én mint tanácsadó jöttem el hozzád. Khoraszánból való vagyok, onnan vándoroltam színed elé, mert elterjedt híre a te nemes tetteidnek, nagy igazságosságodnak, és a te zászlód alatt akarok élni. Késő este érkeztem meg a városhoz, a kaput már zárva találtam, úgyhogy a városon kívül aludtam. Amint álom és ébrenlét közt feküdtem, egyszerre csak négy asszonyt pillantottam meg. Az egyik seprűn nyargalt, a másik egy legyezőn. Mindjárt tudtam, ő, király, hogy boszorkányok, akik a te városodba igyekeztek. Az egyik odajött hozzám, belém rúgott, és rám csapott egy róka farkkal, amelyet kezében tartott. Engem ez úgy feldühösített, hogy belevágtam a késemmel (éppen kezem ügyében volt), és az alfelét találtam el, mert futtában már hátat fordított nekem. Mikor érezte, hogy sebet ejtettem rajta, elmenekült előlem, és elejtette ezt a szelencét tartalmával együtt. Felnyitottam és ezeket az értékes ékszereket találtam benne. Vedd el őket te, nekem nincs rájuk szükségem, mert én a hegyekben élő remete vagyok, a szívemből kivettem minden világi dolgot, lemondtam javairól, és csak a magasztos Alláh arcukat keresem.” Ezzel a szelencét átadta és elment.

A király, mikor az aranyműves eltávozott tőle, kinyitotta a szelencét, kivette belőle az ékszereket mind, megforgatta őket kezében, és egy nyakláncot talált köztük, amelyet ő adott ajándékba vezírjének, a leány gazdájának. Elhívatta a vezírt, és mikor megjelent, így szólt hozzá: „Ugye, hogy ez az a nyakék, amelyet neked ajándékoztam?” A vezír megnézte,

ráismert és azt felelte: „Ez az; én egyik énekesnőmnek ajándékoztam.” - „Azonnal hozzátok elém azt a leányt” - parancsolta a király. Elhívták, és mikor megjelent a király előtt, azt mondta a király a vezírnek: „Takard fel a hátsó felét, és nézd meg, hogy meg van-e sebezve, vagy nincs.” A vezír feltakarta, és meglátta a késsel ejtett sebet. Így szólt a királyhoz: „Igen, uram, ott van a seb.” Ekkor azt mondta a király vezírjének: „Ez a leány boszorkány, ahogy a remete mondta, most már bizonyos és kétségtelen.”

És megparancsolta, vessék be a boszorkányverembe. Még aznap el is szállították a szakadékhoz. Az aranyműves látta, hogy a csel sikerült, és mikor az éj beállt, elment a verem öréhez, ezer dinárral teli zacskót vitt magával, és leült vele beszélgetni. Mikor az éjszaka első harmada elmúlt, szóba hozta a dolgát, és azt mondta az őrnök: „Tudd meg, testvér, hogy az a leány ártatlan abban, amivel megvádolták; én voltam az, aki vesztébe sodortam.” És ezzel az egész történetet elejétől végig elmesélte neki, és a végén így szólt: „Testvérem, vedd ezt a zacskót, ezer dinár van benne, és add át nekem a leányt, én elmegyek vele a hazámba. Ebből a pénzből több hasznod lesz, mint abból, hogy itt a lányt őrzöd, és örülj, hogy van alkalmad jutalmat nyerni az értünk tett szolgálatért. Mi mindketten imádkozni fogunk szerencsédért és egészségedért.”

Amikor az őr a fiatalember történetét meghallotta, végtelenül elcsodálkozott, milyen ügyes cselt eszelt ki. Átvette a zacskót, meg ami benne volt, és átadta neki a leányt azzal a feltétellel, hogy egy óráig se marad vele tovább abban a városban. Az aranyműves nyomban fogta a lányt, és jól szedte a lábát, amíg vissza nem ért a városába. Így szerezte meg, amire vágyott.

„Ebből láthatod, ó, királyom, a férfiak ravaszságát és csalárdságát. A vezírjeid téged visszatartanak attól, hogy megadd, ami nekem jár, de maholnap én is, te is egy igazságos bíró előtt fogunk állni, aki ellened igazságot szolgáltat nekem, ó, király!”

Mikor a király e szavakat hallotta, megparancsolta, végezzék ki a fiát.

De most az ötödik vezír lépett elébe, megcsókolta előtte a földet, és így szólt: „Hatalmas király, halaszd el és el ne hamarkodd fiad kivégzését. Elsietésnek legtöbbször megbánás a vége. Féltetek, hogy te is megbánod a tetteted, mint az az ember, aki egész életében nem nevetett többé.” - „Hogy volt az, vezírem?” - kérdezte a király.

A vezír pedig így mesélt:

Aki soha nem nevetett többé

Azt hallottam, ó, király, hogy volt egyszer egy ember, aki számtalan ház, nagy vagyon, sok pénz, eunuch, rabszolga és földbirtok felett uralkodott. Mikor a magasztos Alláh irgalma magához szólította, egy kisfiút hagyott hátra. Alighogy a fiú megnőtt, ráadta magát az eszemiszomra, zenét és éneket hallgatott, elajándékozta, elosztogatta, elköltötte az egész pénzt, ami apja után rá jutott. Végre nem maradt semmije, úgyhogy kénytelen volt eladni rabszolgáit, rabnőit, birtokait, de ezt a pénzt is elpocsékolta, végre annyira elszegényedett, hogy elment napszámosnak.

Így élt egy éven át, és mikor egy napon a fal tövében ült, munkaalkalmat várva, egy szép arcú és jól öltözött ember lépett hozzá és köszöntötte. A fiatalember megkérdezte: „Bátyám, ismeresz engem már régebből?” - „Nem, fiam, egyáltalában nem ismerlek, de látom rajtad, akármilyen siralmas állapotban vagy is most, a régi jólét nyomait.” Az ifjú így felelt: „Ó, bátyám, a sors és a végzet akarta így. De neked, nyájas arcú seikh, van valami megbízásod

számomra, amelyet el akarsz végeztetni?” - „Fiam, valami könnyű szolgálattal szeretnék megbízni” - szólta a seikh. „Mi volna az, bátyám?” - kérdezte az ifjú. Az öreg így felelt: „Még tíz seikh lakik nálam a házban, és nincs senkink, aki minket kiszolgáljon. Ha vállalod, lesz nálunk enni-innivalód bőven. Kapsz nálunk mindent, amit kívánsz, pénzt is, talán Alláh miáltalunk visszaadja neked vagyonedat.” Az ifjú így szólt: „Hallom és engedelmeskedem.” - „De van egy feltételem” - folytatta a seikh. „Mi a feltételed, bátyám?” - kérdezte az ifjú. „Fiam - felelte az öreg -, feltételem az, hogy ne áruld el titkunkat, akármit látnál is nálunk; ha látod, hogy sírunk, ne kérdezd az okát.” - „Igen, bátyám” - felelte az ifjú. Az öreg ekkor így szólt: „Gyere hát hozzánk, fiam, a magasztos Alláh nevében.”

Az ifjú felkelt, elment az öreg után, aki elvezette a fürdőhöz, bement vele, lemosatta testéről a rátapadt sok piszkot, aztán hozatott számára szép vászonruhát, felöltöztette és elment vele haza, a társaihoz.

Mikor az ifjú belépett, látta, hogy egy szilárdan épített, oszlopokkal szépített, tágas házban van; egymással szemben lakószobák sora és termek; minden teremben szökőkút, fölöttük csicsergő madarak. Minden oldalról ablakok nyíltak a ház gyönyörű belső kertjére. Az öreg bevezette az egyik lakószobába; tarka márvánnyal volt kirakva, a mennyezet lazúrral és csillogó arannyal kifestve; a padlót selyemszőnyeg borította. A szobában tíz öregembert látott, egymással szemben ültek, gyászruhában, és sírtak, jajveszékeltek. A fiatalember nagyon elcsodálkozott, és már éppen meg akarta kérdezni, mit jelent ez, de eszébe jutott a kikötött feltétel, és elharapta a szót. A seikh így szólt hozzá: „Minden szobába bemehetsz, de ebbe a szobába - és rámutatott az egyik ajtóra - tilos belépned.” A seikh most egy ládát adott át az ifjúnak - harmincezer dinár volt benne - és így szólt: „Fiam, használd fel ezt az összeget a magad belátása szerint mindarra, amire nekünk szükségünk van, meg ami neked kell. Légy becsületes, és őrizd jól, amit most átadok neked.” - „Hallom és engedelmeskedem” - szólt az ifjú.

És éjjel-nappal tartotta őket abból a pénzből. Egyszer meghalt az egyik öreg. A többiek megmosták, beburkolták a halotti lepelbe, és eltemették házuk mögött a kertbe. A halál pedig egyre szedegette őket, egymás után, amíg csak az az öreg maradt meg, aki a fiút felvette szolgálatba. Csak ketten maradtak meg a házban, egy lélek se volt kívülük, és így éltek néhány esztendőn át. Egyszer aztán megbetegedett a seikh, és mikor az ifjú látta, hogy a végét járja, odament hozzá, kifejezte nagy sajnálkozását, és így beszélt: „Bátyám, szolgáltam nektek, tizenkét esztendő alatt egy órára se mulasztottam el szolgálati kötelességemet, hűséges voltam hozzátok, szorgalmasan és minden erőmből végeztem a munkámat.” Az öreg így felelt: „Igen, fiam, szolgáltál nekünk, amíg a magasztos és hatalmas Alláh irgalma magához nem szólította azokat az öregeket. És minekünk is óhatatlanul meg kell halnunk.” - „Uram - szólt erre az ifjú -, te most veszélyben forogsz, azt kívánom tőled, mondd meg nekem, mi az oka annak, hogy örökösen sírtatok, gyászoltatok és sopánkodtatok.” Az öreg ezt felelte: „Mit tartozik ez rád, fiam? Ne akarj olyan dologra kényszeríteni, amit nem tehetek meg. Azért imádkoztam, hogy a magasztos Alláh óvjon meg mindenkit attól a szerencsétlenségtől, amely engem ért. Ha el akarod kerülni azt a csapást, amely bennünket sújtott, ne nyisd ki azt az ajtót - és kezével rámutatott arra a helyre, ahol a tilos ajtó volt. - De ha azt akarod, hogy te is úgy jársz, mint mi, hát csak nyisd ki, akkor majd megtudod, mi az oka annak, amit te itt láttál. Csakhogy akkor már későn fogod megbánni, hogy mit tettél.”

Ezután a seikh baja egyre súlyosodott, végre meghalt az öreg. A fiatalember maga kezével mosta meg, burkolta lepelbe és temette el társai mellé, aztán ott élt tovább a házban, amely mindenestül a tulajdonává lett. De örökösen zaklatott volt a lelke, egyre tűnődött a seikh titkán, és egy napon, amikor az öregek szavairól és figyelmeztetéséről gondolkodott, hogy ne

nyissa ki az ajtót, egyszerre csak megszállta a vágy, hogy mégis megnézze, mi van ott. Felkelt, odament a megmutatott helyre, és addig keresgélt, míg meg nem találta azt a kis ajtót. Tele volt pókhálóval, és négy acél lakat zárta le. Mikor meglátta, eszébe jutottak a seikh óvó szavai, és elsietett onnan, pedig a lelke nagyon rá akarta vinni, nyissa ki az ajtót. Hét napig ellenállt, de a nyolcadikon erőt vett rajta a kíváncsiság, és azt mondta: „Feltétlenül ki kell nyitnom azt az ajtót, akármilyen lesz is belőle, elvégre a magasztos Alláh végzését és döntését nem tartóztathatja vissza semmi, és nem is történhet semmi az ő akarata nélkül.”

Felkelt, letörte a lakatokat, és kinyitotta az ajtót. Mikor az ajtó megnyílt, egy szűk folyosót pillantott meg, három órán keresztül ment rajta előre, amíg egyszerre csak egy igen nagy folyó partjához nem jutott. Elcsodálkozva haladt az ifjú tovább a parton, jobbra-balra nézegetett, amikor hirtelen egy nagy sas csapott le rá a levegőből, karmai közé kapta, és repült vele ég és föld között, amíg egy sziget fölé nem ért a tenger közepén, ott leejtette és továbbrepült.

Az ifjú ott ült a szigeten, kétségbeesetten tekingetett jobbra-balra, hogy mitévő legyen, nem tudta, merre forduljon. Egy napon, amint a tengernél ült, egy vitorlát pillantott meg; úgy csillant fel a tengeren, mint csillag az égen. Az ifjú egész szívével a hajón csüggött; remélte, hogy a megszabadulást hozza neki. Nézte, nézte, amint közeledett, és mikor partot ért, látta, hogy a hajótest elefántcsontból és ébenfából volt, szántál- és áloéfa evezőkkel, az egész ragyogó aranylapokkal kirakva; benne pedig tíz szépséges szűzleány, mint gyönyörű hold ragyogott mindahány.

Mihelyt a lányok megpillantották az ifjút, kiszálltak a hajóból, hozzáléptek, megcsókolták a kezét, és azt mondták: „Te vagy a mi királyi vőlegényünk.” Ekkor előlépett az egyik leány, szép volt, mint a tündöklő nap a fényes égen, kezében selyemkendőbe burkolt királyi díszruha, meg válogatott jácintkövekkel kirakott aranykorona. Odament az ifjúhoz, felöltöztette, fejére tette a koronát, kezénél fogva elvezette a hajóra; az ifjú látta, hogy a hajót különféle tarka selyemszőnyeggel díszítették fel. Aztán kifeszítették a vitorlákat, és a hajó kifutott a nyílt tengerre.

Az ifjú így mesélte tovább történetét: „Amint így vitorláztam velük, biztos voltam benne, hogy álom az egész. Nem tudtam, hova visznek. Mikor a szárazföldet elértük, láttam, hogy az egész part zsúfolva van vértés katonákkal, csak Alláh - dicsértessék és magasztaltassék a neve! - tudta volna megmondani számukat. Miután partra szálltunk, különféle drágakövel és gyöngyökkel kirakott aranynyereg alatt öt bélyegzett lovat vezettek elém, én az egyiket kiválasztottam magamnak, felültem rá, a többi négyet utánam vezették. És amint lovagoltam, fejem fölött kibontották a zászlókat és lobogókat, a dobok peregtek, a tamburák csattogtak, a csapatok jobbról-balról felsorakoztak, és én egyre kérdezgettem magamban, alszom-e vagy ébren vagyok. Addig meneteltem velük, alig tudva, hogy megyünk, mert a menetet csak álomképnek tartottam: amíg elértünk egy zöld mezőre, azon egy kertes kastély volt, a kertben mindenféle sudár fák, csergő folyócskák, ezerféle tarka virág; zengő madárcák a Mindenhatót magasztalták. Egyszerre csak egy sereg tört előre a kastély és a kert között, mint a rohanó áradat, és ellepte a mezőt. Mikor hozzám értek, megálltak, és látom, amint királyuk előlépett lován, egyedül; csak egy-két meghittje követi.”

Mikor a király az ifjúhoz közel ért, leszállt a lóról; mire az ifjú is leszállt. A legbensőségesebb szálammal üdvözölték egymást. Azután megint lóra ültek, és a király azt mondta az ifjúnak: „Jöjj velem, vendégem vagy.”

Az ifjú vele ment, és együtt lovagoltak beszélgetve, körülöttük a kíséret, amíg el nem értek a király kastélyához. Akkor leszálltak a lóról, és mindnyájan bementek a palotába; a király és az ifjú kéz-kézben. Aranytrónusra ültette vendégét, ő maga melléje ült. De mikor a király a

lithámot levette arcáról, hát egy gyönyörűséges leány volt, olyan, mint a fényes égen tündöklő napfény, szépek szépe, minden tökély mintaképe, szíveknek csábos csalátke. Nézte az ifjú e jelenség báját, minden ragyogó pompáját, és csodálattal töltötte el lelkét ennyi szépség, ekkora fenség. A leány így szólt hozzá: „Királyom, én ennek az országnak királynője vagyok, és az egész katonaság, amelyet láttál, a lovasság meg a gyalogság is nőkből állt, nincs köztük férfi. A mi országunkban a férfiak szántanak, vetnek, aratnak, földmunkákkal, városépítéssel és az emberek számára hasznos mesterségekkel foglalkoznak, a nők pedig, azok kormányoznak, ellátják a hivatalokat, és katonai szolgálatot végeznek.”

Az ifjú mindezen végtelenül elcsodálkozott, és amint beszélgettek, belépett a vezír - hát egy ősz hajú, öreg nő volt, tiszteletre méltó, nemes méltóságú jelenség. A királynő azt mondta neki, hívja elébe a kádit tanúkkal. Az öreg nő elment, és a királynő most nyájasan az ifjúhoz fordult, barátságos szavakkal kedveskedett neki, hogy zavarát eloszlassa, aztán hozzáhajolva azt mondta: „Szívesen vennél engem feleségül?” Az ifjú felkelt, hogy megcsókolja előtte a földet: de ő visszatartotta, mire az ifjú így felelt: „Úrnőm, én szolgálid között a legjelentéktelenebb rabszolgád vagyok.” A királynő meg így folytatta: „Emlékszel-e a szolgaseregre, a csapatokra, a pénztömegre, a kincsekre és drágaságokra, amelyeket itt láttál?” - „Igen” - felelte az ifjú. „Ez mind rendelkezésedre áll, tehetsz vele, ami jólesik, belátásod szerint.” Aztán egy bezárt ajtóra mutatott, és azt mondta: „Mindennel rendelkezhetsz, kivéve ezt az ajtót; ezt nem szabad kinyitnod. Ha kinyitod, megbánod, de már késő lesz a bánat.”

Alig fejezte be szavait a királynő, belépett a vezír a kádival és a tanúkkal: mind öreg nő, vállukra omló hajú tiszteletre méltó és méltóságteljes asszonyok. A királynő megparancsolta nekik, állítsák ki a házasságlevelet; összeadták az ifjúval, és most a királynő lakomákat rendelt, amelyekre az összes csapatot meghívta.

Mikor jól ettek-ittak, az ifjú bement a királynő ágyasházába, őt érintetlen szűznek találta, és elvette szüzességét.

Hét évig élt vele örömteljes életet, bőségben, boldogságban, egészségben, míg egy napon eszébe nem jutott, hogy ő bizony kinyitja az ajtót. „Ha odabenn nem volnának nagyszerű kincsek, szebbek, mint amilyeneket itt láttam, nem tiltotta volna meg, hogy bemenjek.” Felkerekedett, kinyitotta az ajtót - hát ott volt előtte az a madár, amely a folyó partjáról erre a szigetre hozta. Mikor a madár megpillantotta, így szólalt meg: „Nincs üdvözlő szó az olyan számára, akire semmi jó nem vár.” Amikor az ifjú a madarat meglátta, és beszédét meghallotta, elfutott előle, de ez utána eredt, megragadta, egy óra hosszat repült vele ég és föld között, és letette ugyanoda, ahonnan elragadta, aztán eltűnt; ő pedig ottmaradt egyedül. Lassanként magára eszmélt megint, visszagondolt rá, milyen sok kiváltságban, hatalomban, jólétben volt része, hogyan meneteltek vezetése alatt a csapatok, hogyan osztogatta a parancsot meg a tilalmat; és keservesen sírt, jajveszékelt.

Két hónapig tartózkodott a parton, ahová a madár letette, gyötörte a vágy, hogy feleségéhez visszatérjen; és mikor egy éjjel álmatlanul, gyászban, töprengve virrasztott, egy hang szólalt meg - hallani lehetett, de látható nem volt senki -, és így beszélt: „Hová lett gyöngyéleted? Ó, jaj neked, jaj neked! Ami szép volt, elveszett, most kisírhatod szemed!” Keservesen sóhajtozott az ifjú, és elvesztette minden reményét, hogy valaha még visszatérhet királynőjéhez, és megint része lehet jótéteményeiben. Bement abba a szobába, ahol az öregek laktak, és most eszmélt rá, hogy azok is úgy jártak, mint ő, hogy ezért sírtak és gyászoltak. Most megbocsátott nekik. Gyásszal és fájdalommal eltele ment be az ifjú az öregek lakószobájába, sírt, jajveszékelt, nem nyúlt ételhez-italhoz, nem kellett neki illatszerek, nem nevetett többé, amíg végre meghalt, és az öregek mellé temették.

„Tudd meg hát, ó, királyom, hogy a hebehurgyaság nem dicséretes, és nem származik belőle egyéb, mint megbánás: ezt a jó tanácsot adom neked.”

Mikor a király ezeket a szavakat meghallotta, megszívlelte őket, és lemondott szándékáról, hogy fiát kivégezteti.

A hatodik napon csupasz késsel jött be a leány a királyhoz, és így szólt hozzá: „Vedd tudomásul, uram, ha meg nem hallgatod panaszomat, és elhanyagolod a magad igazát és becsületét, ha a vezírjeidben bízol, akik azt állítják, hogy az asszonyok ravaszok, hamisak és csalfák, mert ezzel jogomtól akarnak megfosztani, és a királyt is meggátolják a jogszolgáltatásban: megölöm magamat. Itt színed előtt fogom bizonyítani annak a királyfinak történetével, aki egy kereskedő feleségéhez hozzáférközött: hogy a férfiak ravaszabbak, mint a nők.” A király megkérdezte: „Mi volt velük?”

A leány pedig így mesélt:

A királyfi és a kalmár felesége

Boldogságos király, hallottam, hogy egy nagyon féltékeny természetű kalmárnak gyönyörű felesége volt, de úgy féltette, olyan féltékenyen őrizte, hogy nem lakott vele a városban, hanem a városon kívül építtetett számára egy magányos, minden épülettől távol eső lakot; magas falakkal, szilárd oszlopokkal, erős ajtókkal, mesteri lakatokkal. Ha bement a városba, bezárta az ajtókat, magával vitte a kulcsokat, nyakába akasztva.

Amikor egy napon a kalmár megint a városban volt, a király fia elhagyta a várost, hogy a környéken üdjön, és a szabad mezőn szórakozzék. Hosszú ideig elmerülten nézegette a magányos vidéket, és egyszerre csak a szemébe ötlött egy lak, amelynek ablakából előkelő fiatal nő nézett ki. Mikor meglátta, egészen megdöbbenette szépsége és bája. Szeretett volna odajutni hozzá, de nem tudott. Magához szólította egyik apródját, tintát és papírt hozatott, leírta, milyen szerelemre gyulladt, aztán rátűzte a papírt nyila hegyére, és belőtte a lakba. A nyíl a kertbe esett le, amikor az asszony ott sétált. Odaszólt az egyik szolgálójának: „Szaladj és hozd ide azt a papirost.”

Mert a fiatalasszony tudott olvasni. Mikor elolvasta a levelet, és tudomásul vette mindazt, amit az ifjú érzelmeiről, szerelméről, vágyairól írt neki, felelt a levélre, és azt írta, hogy ő még nagyobb szerelembe esett. Aztán a háznak egy ablakához ment, onnan nézett le az ifjúra, és dobta le neki a választ, egyre növekedő szerelemmel. A királyfi, mikor meglátta, odament az ablak alá, és felszólt az asszonynak: „Bocsáss le egy fonalat, hogy ráköthessem ezt a kulcsot; őrizd meg.” Az asszony lebocsátotta a fonalat, a királyfi rákötötte a kulcsot. Mikor visszament a vezírekhez, panaszkodott nekik, milyen szerelmes lett abba a fiatal nőbe, és hogy nem tud élni nélküle. Az egyik vezír megkérdezte, mit parancsol, mit tegyenek? A királyfi így felelt: „Azt kívánom, tégy engem egy ládába, és helyezd a ládát letétbe annál a kereskedőnél a kertes házban. Mondd, hogy a láda a tied. Ha aztán a célomat elértem annál az asszonynál, néhány nap múlva kérd vissza a ládát.” A vezír azt felelte: „Készséggel és öröme.”

Mikor a királyfi hazaért, bebújt a ládába, a vezír rázárta a fedelét, és elvitte a kalmár házához. Amikor a kalmár kiment elébe, megcsókolta a földet, és így szólt: „Talán van urunknak, a vezírnek valami szolgálatra vagy egyébre szüksége, amelynek teljesítése boldoggá tenne

bennünket?” A vezír így felelt: „Azt kívánom tőled, hogy helyezd el ezt a ládát házad legféltettebb díszhelyén.” A kereskedő odaszólt a teherhordóknak: „Fogjátok ezt a ládát.” És azok megfogták, a kalmár pedig felvitte házába, és a kincstárba tétette. Mikor aztán üzleteinek ellátására elment hazulról, a fiatalasszony odament a ládához, a kapott kulccsal felnyitotta, és kiengedte belőle az ifjút, aki szép volt, mint a telihold. Mikor meglátta, ment és felvette legszebb ruháit, aztán bevezette a királyfi lakószobájába, és ott volt vele, ott ettek-ittak, hét napon át, és valahányszor a férj hazajött, az asszony betette az ifjút a ládába, és rázárta a láda fedelét.

De egy napon az történt, hogy a király kérdezősködött fia után. A vezír sietve elment a kereskedő házához, hogy visszakérje a ládát. A kalmár hát futott haza, és teljesen szokatlan időben kopogtatott kapuján. Az asszonyka, mihelyt megpillantotta hazasiető férjét, bedugta az ifjút a ládába, de siettében elfelejtette lezárni a fedelét, úgyhogy mikor a kalmár bejött érte a teherhordókkal, és ezek a fedelénél fogták meg a ládát, a láda kinyílt. Belenéztek és látták, hogy a királyfi van benne. Mikor a kalmár is meglátta, felismerte. Kiment a vezírhez, és azt mondta neki: „Engedd ki és vidd el te magad a király fiát. Közülünk senki se mer hozzányúlani.” A vezír bement a királyfiért és elvitte. Mikor pedig mindenki elment, a kalmár elkergette feleségét, és megfogadta, sohasem házasodik meg többé.

Még ezt a mesét is hallottam, ó, királyom:

Aki értett a madarak nyelvén

Egyszer egy előkelő úr elment a bazárba, ahol éppen egy szolgálégnyt kínáltak eladásra. Megvette és hazavitte, és azt mondta a feleségének, legyen rá gondja. A legény ott szolgált náluk már jó ideje, amikor egy nap így szólt a férj az asszonyhoz: „Menj ki holnap a kertbe, üdülj és szórakozzál.” - „Szívesen és készséggel” - felelte az asszony. Mikor a fiú ezt meghallotta, az éjjel ételeket készített, bort és aszalt gyümölcsöt meg egyéb gyümölcsöt hozott, kiment a kertbe, és a fák alatt elhelyezte az ételeket, gyümölcsöt meg a bort, végig az utakon, amelyeken gazdájának felesége sétálni fog. Mikor eljött a reggel, a férfi megparancsolta a legénynek, kísérje ki feleségét a kertbe, és vigye magával a szükséges enni-innivalót meg gyümölcsöt. Az asszony lóra ült, a legény vele, és ellovagoltak a kertbe. Mikor beértek, épp egy holló károgta el magát. A legény odaszólt neki: „Jól beszélsz!” Megkérdezte tőle úrnője: „Te érted, mit beszél a holló?” - „Értem” - felelte a legény. „Hát mit mondott?” - kérdezte az asszony. „Úrmóm - felelte a legény -, azt mondja: az alatt a fa alatt ennivaló van, menjetek és egye-tek.” - „Látom - szólt az asszony -, hogy értesz a madarak nyelvén.” - „Bizony értek” - felelte a fiú.

Az asszony odament a fához, megtalálta ott az elkészített ételt, ettek belőle. A nő végtelenül elcsodálkozott a dolgon, és szilárdul hitte, hogy a legény érti a madárnyelvet. Mikor végeztek, tovább sétáltak a kertben. A holló most megint megszólalt, és a legény azt mondta: „Jól beszélsz.”

Megkérdezte az asszony:

„Mit mondott?” - „Azt mondta, asszonyom - felelte a legény -, hogy az alatt a fa alatt egy korsó mósuszvíz és óbor van.”

Odamentek és ott találták az italokat. Egyre nőtt az asszony bámulata, és a legényt igen nagyra tartotta. Leültek, ittak, azután elsétáltak a kertnek más részébe. Ott megint károgott egy holló, és ennek is azt mondta a fiú: „Jól beszélsz.” - „Mit mondott ez a holló?” - kérdezte az asszony.

A legény így felelt: „Azt mondja, hogy az alatt a fa alatt gyümölcs és édesség van.”

Odamentek a fához, megtalálták a gyümölcsöket és édességeket, ettek belőlük, és tovább sétáltak a kertben, amikor megint megszólalt a holló. Most a fiú felkapott egy követ, és a holló felé dobta.

„Mi lelt, hogy megdobod? Mit mondott?” - kérdezte az asszony. „Úrnőm - felelte a legény -, nem mondhatom meg neked, mit mondott.” - „Mondd csak, ne szégyelld magadat előttem, hisz köztünk nincs most semmi távolság.”

A legény egyre szabadkozott, az asszony pedig egyre unszolta, mondja meg, míg végre esküvel kényszerítette a fiút, mire az így szólt: „Azt mondta nekem: »Tedd úrnőddel ugyanazt, amit a férje csinál vele.«” Mikor az asszony ezt meghallotta, majd elvágódott nevetésében, és ezt mondta neki:

„Amit kívánsz, az könnyű dolog, és nem akarok ebben veled ellenkezni.”

Odament egy fához, szőnyeget terített alája, és hívta a legényt, töltsé kedvét. Jó ideje feküdtek már ott, amikor egyszerre csak a fiú felugrott, mert lépteket hallott. Hát a gazda jött utánuk. Odaszólt a legénynek: „Te fiú, mi van úrnőddel, hogy ott fekszik és sír?” A legény így felelt: „Jaj, uram, leesett egy fáról, és belehalt volna, ha Alláh - dicsértessék és magasztaltassék a neve! - vissza nem adja néked. Odafeküdt egy időre, amíg magához tér.”

Mikor az asszony meglátta feje fölött az urát, felemelkedett és úgy tett, mintha nagy baja volna, és nagyon fájna valamije. „Jaj, a hátam! Jaj, az oldalam! - kiáltott. - Jertek ide, barátaim, végem van!” Férje meg volt rémülve, és megparancsolta a legénynek: „Hozd ide az úrnőd lovát, és ültess fel rá.” Mikor az asszony már nyeregben volt, férje az egyik kengyelt fogta, a legény a másikat, és a férj egyre mondogatta neki: „Alláh megsegít, Alláh meggyógyít.”

„Uram és királyom, ez is példája a férfiak ravaszságának és csalárdságának. Ne hallgass hát vezírjeidre: jöjj segítségemre, és szolgáltass nekem igazságot.” És keserves sírásra fakadt.

Mikor a király sírni látta kedvenc rabnőjét, parancsot adott, végezzék ki a fiát.

De ekkor belépett hozzá a hatodik vezír, megcsókolta előtte a földet, és így szólt: „A magasztos Alláh tegye dicsővé a királyt! Én jót akarok neked, és jó tanácsot adok: ne légy elhamarkodott fiad dolgában. Mert a hazugság olyan, mint a füst, az igazság pedig szilárd alapokon nyugszik, és az igazság fénye elűzi a hazugság sötétjét. Tudd meg, hogy nagy az asszonyok ravaszsága, mint Alláh is mondta szent könyvében: »Bizony nagy az asszonyok ravaszsága.« Például hallottam egy menyecskéről, ez az ország nagyjaival úgy elbánt, mint előtte még soha senki.” - „Hogy történt ez?” - kérdezte a király.

A vezír pedig így beszélt:

Az asszony és öt imádója

Hallottam, királyom, hogy egy kereskedő lányának férje sokat utazott. Egyszer egy igen távoli városba utazott, és sokáig odamaradt, úgyhogy az asszonynak már nem volt inyére a dolog. Beleszeretett egy előkelő ifjúba, egy kereskedő fiába, és mindketten nagy szerelemben égtek, míg egy napon a fiatalember összeveszett valakivel, ez panaszt emelt ellene a város válijánál, aki az ifjút bezáratta. Amikor szerelméhez, a kereskedő feleségéhez eljutott ennek a híre, az asszony majd esztét vesztette kétségbeesésében. Felvette legdíszeesebb ruháját, elment a válihoz, köszöntötte és egy írást adott át neki, amelyben az állt, hogy: „Akit lefogattál és

bezárattál, az az én bátyám, neve ez meg ez; összeveszett egy ilyen meg ilyen emberrel; a tanúk hamisan vallottak, te mégis börtönbe zárattad; ez igazságtalan volt. Minthogy pedig nekem rajta kívül nincsen senkim, aki hozzám eljárjon, és gondomat viselje, kérem nagyuram kegyes jóságát, bocsássa szabadon a foglyot.”

Mikor a váli a levelet elolvasta, és megnézte az asszonyt, szerelemre gyulladt iránta, és azt mondta neki: „Menj ide be, míg elővezettetem, majd elküldök érted, aztán magaddal viheted.” De az asszony azt felelte:

„Ó, jaj, urunk, nekem senkim sincs a magasztos Alláhon kívül: idegen asszony vagyok, nem léphetek be senki házába.” - „Én pedig nem bocsátom őt szabadon - mondta erre a váli -, amíg be nem mész a szobába, és kedvemet nem töltöttem rajtad.” - „Ha ezt akarod - szólt az asszony -, akkor gyere te az én lakásomba, maradj ott, aludjál és pihenj egész nap.” A váli megkérdezte: „Hol van a lakásod?”

Az asszony megmondta, és otthagyta a válit szíve nagy gerjedelmével. A válitól elment a város kádjához, és így szólt: „Ó, kádi urunk!” - „Nos?” - kérdezte a kádi. „Vizsgáld meg az ügyemet, és Alláh meg fog érte jutalmazni” - szólt az asszony. „Ki bántott?” - „Uram - felelte -, van egy bátyám, rajta kívül senkim; ömiatta vagyok kénytelen eljönni hozzád, mert a váli hamis tanúvallomások alapján igazságtalanul börtönbe záratta. Kérlek, hogy lépj közbe érdekében a válinál.” De mikor a kádi megnézte az asszonyt, szerelemre gerjedt iránta, és így szólt hozzá:

„Menj be a szobába a leányok közé, ott pihenj egy darabig: azalatt én elküldök a válihoz, hogy bocsássa szabadon a bátyádat. Ha tudnám, mennyi bírságra van ítélve, magam kifizetném, hogy rajtad kedvemet tölthessem, mert egészen megbabonáztál szép beszédeddel.” Az asszony ezt felelte: „Nagyurunk, ha te ilyeneket teszel, nem szabad mást sem elítélned érte.” A kádi erre azt mondta: „Ha nem akarsz bemenni a házamba, mehatsz utadra.” Az asszony így felelt: „Hogyha azt akarod, uram, nálam biztosabb és jobb, mint nálad, ahol eunuchok és rableányok járnak ki-be. Én, szegény asszony, az ilyesmikről nem tudok semmit; csak a szükség kényszerít erre a lépésre.” - „Hol van a lakásod?” - kérdezte a kádi. Az asszony megmondta, hogy itt meg itt, és ugyanarra a napra rendelte magához, amelyikre a válit hívta.

A káditól elment a vezírhez, és előadta neki a meséjét, elpanaszolta a bátyján esett igazságtalanságot, hogy a váli bebörtönözte. De a vezír is megkívánta az asszonyt, és azt mondta neki: „Elégítsd ki a vágyamat, és kiszabadítom a bátyádat.” - „Ha ezt akarod - felelte az asszony -, akkor gyere az én házamba, mert az biztosabb nekem is, meg neked is. A lakásom nincs messze, és te tudod, hogy nekünk, asszonyoknak, mennyire kell a mocsoktalanságra meg a finom formákra vigyázni.” - „Hol van a lakásod?” - kérdezte a vezír. Az asszony megmondta, hol lakik, és ugyanarra a napra rendelte magához őt is.

Aztán otthagyta, és elment a királyhoz, előadta a történetét, és kérte, bocsáttassa szabadon bátyját. „Ki tartóztatta le?” - kérdezte a király. Az asszony megmondta, hogy a váli. Mikor a király az asszony beszédét hallgatta, szíven találta a szerelem nyila, és megparancsolta neki, menjen vele a kastélyába, azalatt elküld a válihoz, és kiszabadítja bátyját. De az asszony azt mondta: „Ó, királyom, neked könnyű az ilyesmi, akár beleegyezéssel, akár pedig akaratom ellenére. Ha a király tőlem azt kívánja, boldoggá tesz; de ha eljön lakásomba, és megtiszteli lábának lépteivel, az nagy kegy volna, amint a költő is mondja:

Láttatok vagy hallottatok, hogy ki volt vendégem?

Az, akinek kegye öröm, nagy tisztesség nékem.”

A király azt felelte, hogy ebben nem akar vele ellenkezni. Az asszony azt a napot tűzte ki neki, amelyre a válit, a kádit és a vezírt is hívta.

Ezután elment egy asztaloshoz, és így szólt hozzá: „Azt kívánom tőled, készíts egy szekrényt, egymás fölött négy polccal, és minden polc zárható ajtóval legyen ellátva. Mondd meg, mennyibe kerül, hogy kifizessem.” - „Négy dinár az ára - felelte az asztalos -, de ha abban a kegyben részesítesz, szűz lelkű úrnőm, hogy ágyadba bocsátasz, ami a vágyam, nem fogadok el a munkámért semmi pénzt.” Az asszony így felelt: „Ha mindenképpen meg kell lennie, hát csináld meg, de öt polccal, és zárhatók legyenek.” - „Örömmel és készségesen” - felelte az asztalos, és az asszony arra a bizonyos napra parancsolta a szekrény szállítását is. Így szólt hozzá az asztalos: „Úrnőm, maradj itt, mindjárt elviheted, amit rendeltél, és utána nyugodtan jöhetek el hozzád.”

Az asszony ott is maradt, amíg az asztalos az ötpolcos szekrényt elkészítette, aztán hazament, és lakószobájában felállította a szekrényt. Mikor ez megvolt, elővett négy öltönyt, elvitte a kelmefestőhöz, a négy ruhát megfestette, mindegyiket más színűre, aztán bevásárolt enni-innivalót, mósuszt, gyümölcsöt és illatszereket.

Mikor a kitűzött nap elérkezett, felvette legpompásabb ruháját, felcicomázta, beillatosította magát, a szobát különféle remek szőnyegekkel terítette be, és várta, ki érkezik legelőbb. Hát a kádi volt mindnyája közt az első. Mikor az asszony meglátta, felkelt, megcsókolta előtte a földet, megfogta és leültette az egyik szőnyegre, letelepedett hozzá, és enyelgett vele. Mikor a kádi már vágyát akarta rajta kitölteni, az asszony így szólt: „Uram, vedd le ruhádat, tedd le turbánodat, és vedd magadra ezt a sárga köntöst, és kösd ezt a fátyolt fejedre, én majd hozok enni-innivalót, és utána kedvedet töltöm.”

Elvette a kádi ruháját, turbánját, ráadta a sárga köntöst meg a fejre való fátyolt, amikor egyszerre kopogtattak az ajtón. A kádi kérdezte, ki kopogtat. „Ez a férjem” - felelte az asszony. „Mit lehet most csinálni? Hova menjek?” - kérdezte a kádi. Az asszony így felelt: „Ne félj, beteszlek ebbe a szekrénybe.” - „Tedd, amit jónak látsz” - szólt a kádi, az asszony pedig kézen fogta, és begyömöszölte a legalsó polcra, az ajtócskát meg rázárta. Aztán kiment kaput nyitni, hát a váli volt. Mikor az asszony meglátta, megcsókolta előtte a földet, kezénél fogva bevezette, leültette ugyanarra a szőnyegre, és azt mondta neki: „Uram, ez a ház a te otthonod, ez a szoba a te szobád, én meg szolgálód vagyok a szolgálád között. Maradj egész nap nálam, vedd le ruhádat, és öltsd magadra ezt a piros hálóköntöst.”

Fejére valami ócska rongyot kötött, ami éppen a háznál volt, elvitte a váli ruháit, és odatelepedett hozzá a szőnyegre. Ott aztán játszadoztak, enyelegtek, de mikor a váli kezét kinyújtotta utána, azt mondta neki: „Uram, ez a nap a tiéd, és senki sem osztozik benne veled, csak hogy azt a kegyet kérem tőled, állíts ki egy írást, hogy bátyámat szabadon bocsássák, akkor meg fog nyugodni a szívem.” - „Hallom és engedelmeskedem a legnagyobb készséggel” - szólt a váli, és megírta a cédulát a kincstárosnak, hogy mihelyt ezt az írást megkapta, minden huzakodás, vonakodás nélkül tüstént bocsássa szabadon ezt meg ezt a foglyot; választ nem vár. A levelet lepecsételte, az asszony pedig magához vette. Aztán megint leült a szőnyegre enyelegni, de egyszerre csak kopogtattak az ajtón. „Ki ez?” - kérdezte a váli. „A férjem” - felelte az asszony. „Mit tegyek?” - szólt a váli. Az asszony azt felelte: „Bújj ebbe a szekrénybe, amíg eltávolítom; aztán visszajövök hozzád.”

És fogta a válit, betette a szekrény második polcára, és rázárta az ajtót. A kádi minden szavukat hallotta. Az asszony most kiment ajtót nyitni; a vezír jött el. Mikor az asszony meglátta, megcsókolta előtte a földet, nagy alázatossággal fogadta, és így szólt hozzá: „Nagy megtiszteltetés házamnak a te látogatásod, ó, urunk és parancsolónk, sohase fosszon meg

bennünket Alláh a te arculatodtól!” Ezután leültette a szőnyegre, és azt mondta neki: „Vesd le ruhádat, tedd le turbánodat, öltsd fel ezt a könnyű öltözetet.” A vezír levetette ruháját, az asszony kék alsóruhát adott rá, vörös sapkát tett a fejére, és azt mondta: „Uram, a vezír-öltözetet a maga idejében kell viselni, mostanra a borozáshoz, vigadozáshoz, alváshoz való ruha kell.”

Aztán enyelegtek egymással a fekvőhelyen, a vezír mindig a dologra akart térni, az asszony meg egyre elhárította magától. Amint így beszélgettek, egyszerre csak kopogtattak az ajtón. „Ki ez?” - kérdezte a vezír. „A férjem” - felelte az asszony. „Hogy menekülök innen?” - aggódott a vezír. Az asszony azt mondta: „Kelj fel, és bújj ebbe a szekrénybe, amíg eltávolítom a férjemet, és visszajövök érted. Ne félj.”

Betessékelte a szekrénybe, a harmadik polcra, és rázárta az ajtót. Aztán kiment, ajtót nyitott: a király volt. Mikor meglátta a királyt, megcsókolta előtte a földet, kezénél fogva bevezette a lakása díszhelyére, leültette a szőnyegre, és így szólt hozzá: „Megtisztelted a házamat, ó, király, és ha az egész világot mindenestül neked akarnám ajándékozni viszonzásul, nem érne fel egyetlen lépéssel, amelyet felém irányítasz.” Mikor a király a szőnyegen leült, így szólt hozzá az asszony: „Adj rá engedélyt, hogy egy szót szóljak hozzád.” - „Mondd csak, amit akarsz” - felelte a király. Az asszony erre így szólt: „Uram, helyezd magadat kényelembe; vesd le ruhádat, és tedd le a turbánt.” Az a ruha, ami a királyon volt, megért ezer dinárt; mikor levetette, olyan rongyokat adott rá az asszony, amelyek nem értek többet tíz dirhemnél. Most az asszony nyájaskodni, enyelegni kezdett a királlyal: a többiek a szekrényben mindent hallottak, ami történik, de nem mertek megmukkanni. Amikor a király az asszony nyaka felé nyújtotta kezét, mert már szerette volna vágyát kielégíteni, az asszony azt mondta: „Ez még nem fog elfutni előlünk; már régebben terveztem valamit arra az esetre, ha lakásomat megtisztelted; van valamim, aminek nagyon fogsz örülni.”

De amint így beszélgettek, megint kopogtatott valaki. „Ki ez?” - kérdezte a király. „A férjem” - felelte az asszony. A király azt mondta: „Távolítsd el innen szép szóval, különben én megyek oda, és erőszakkal teszem meg.” - „Ne tedd ezt, ó, uram - szólt az asszony -, légy egy kis türelemmel, amíg én az eszem segítségével szépszerével elküldöm.” - „És én addig mit csináljak?” - kérdezte a király. Az asszony kézen fogta a királyt, bedugta a negyedik polcra, és rázárta az ajtót. Aztán kiment ajtót nyitni: az asztalos jött el. Bement a szobába, köszönt, az asszony pedig így szólt hozzá: „Micsoda szekrényt csináltál te nekem?” - „Mi van vele?” - kérdezte az asztalos. „Az, hogy a polc túlságosan szűk” - felelte az asszony. „Dehogy; elég tág az” - viszonzta az asztalos. Ekkor az asszony azt mondta: „Menj be magad, és nézd meg; bele se férsz.” - „Beleférnek ide négyen is” - szólt az asztalos, és bebújt a szekrénybe. Mikor benn volt, az asszony rázárta az ötödik polc ajtaját. Aztán felkerekedett, magához vette a váli céduláját, elment vele a kincstárnokhoz, az átvette, megcsókolta az iratot, és kiengedte a fogságból az asszony szerelmesét. Az asszony elmesélte neki, mit tett, és mikor az ifjú megkérdezte, mihez kezdenek most, azt felelte neki: „Elköltözünk ebből a városból más városba; ezek után számunkra nincs itt maradás.” Összecsomagolták, amijük volt, tevékre rakták, és már mentek is más városba.

Ami pedig azt a társaságot illeti, három napig ültek a szekrényben, étlen-szomjan, nagy szorultságban, mert három napig szükségüket se végezheték. Végre az asztalos rávizelt a királyra, a király a vezír fejére, a vezír a váliéra, és a váli a kádiéra. A kádi felkiáltott: „Micsoda rondaság ez? Nem elég, hogy ilyen helyzetben vagyunk, még ránk is piszkoltok?” A váli is felemelte szavát: „Alláh sokasítsa meg rajtad áldását, ó, kádi!” Mikor a kádi ezt hallotta, megtudta, hogy ez a váli; ez pedig tovább kiáltozott: „Mit jelent ez a rondaság?” Erre a vezír emelte fel szavát, és azt mondta: „Alláh sokasítsa meg rajtad áldását, ó, váli!” Mikor a

váli meghallotta a hangját, ráismert a vezírré. A vezír pedig folytatta: „Mit jelent ez a rondaság?” Mikor a király meghallotta a vezír szavát, ráismert, de nem szólt semmit, hogy el ne árulja magát. A vezír folytatta: „Alláh verje meg azt az asszonyt azért, amit velünk tett! Az ország minden hatósági személyét összehozta ide, csak éppen a királyt nem.” Mikor a király ezt hallotta, megszólalt: „Hallgassatok, én vagyok az első, aki annak a feslett szajhának hálójába estem.” Mikor az asztalos meghallotta beszédjüket, így szólt: „Hát én mit vétettem? Egy szekrényt csináltam neki négy arany dinárért, eljöttem, hogy beszédjem a pénzt, ő meg ravaszul becsalt ebbe a rekeszbe, és rám zárta az ajtaját.” Megindult köztük a beszélgetés, beszédükkel felvidítették a királyt, és könnyítettek elszorult szívéen.

A szomszédok eközben bejöttek a házba, és látták, hogy nincs otthon senki. Azt mondták egymásnak: „Tegnap még itt volt a menyecske, ennek meg ennek a felesége, ma pedig egy hangot se hallunk a lakásban, nem látunk egy lelket sem: törjük fel az ajtókat, nézzük meg, mi van vele, mert még utóbb megtudja a váli vagy a király, és becsukat minket, aztán majd megbánhatjuk, hogy nem tettünk idejében jelentést.”

A szomszédok betörték az ajtókat, bementek, meglátták a nagy szekrényt, amelyben az emberek étlen-szomjan senyedtek. „Nem dzsinnek vannak ebben a szekrényben?” - kérdezték egymástól. Az egyik azt mondta: „Rakjunk rá fát, és gyújtsuk meg.” Erre a kádi kikiáltott: „Meg ne tegyétek!” - „Ni, a dzsinnek testet öltöttek, és emberi hangon szólalnak meg!” - szóltak a szomszédok. Amikor a kádi ezt meghallotta, elszavalt néhány verset a magasztos Koránból, aztán azt mondta a szomszédoknak: „Gyertek ide a szekrényhez, amelyikben mi kuporgunk.” És mikor azok odamentek, így folytatta: „Én ez meg ez vagyok, és a többiek ezek meg ezek, itt ülünk együtt mindnyájan.” A szomszédok megkérdezték a kádit, ki hozta őket oda, mesélje el. A kádi elejétől végig elmondta nekik az egész históriát, a szomszédok akkor asztalost hívtak, ez felnyitotta a kádi polcának ajtaját, aztán a váli, a vezír, a király és az asztalos ajtaját; mind abban a maskarában voltak, és amint egymásra néztek, nevetniük kellett.

Mikor elmentek, mindjárt az asszony után kérdezősködtek, de semmi hírt nem kaptak róla; ruhájukat is magával vitte. Mindegyik elküldött az övéihez ruháért; mikor elhozták, felöltözködtek és jól beburkolóztak, hogy az emberek ne ismerjék fel őket, úgy mentek haza.

„Látod hát, ó, királyom, milyen ravaszsággal szedett rá az az asszony egy egész csomó embert.”

A három kívánság

Még azt is hallottam, hogy volt egyszer egy ember, akinek élete vágya volt, hogy meglássa a Leilatu ‘l-Kadart, a Sors Éjszakáját. Egy éjjel, amikor felnézett az égre, angyalokat pillantott meg, a kaput nyitva látta, és mögötte minden lényt a kijelölt helyén, buzgón leborulva. Ezek láttára így szólt feleségéhez: „Hallod-e, Alláh megmutatta nekem a Sors Éjszakáját, és egy szózat megígérte, hogy három kívánságomat teljesíti; adj tanácsot, mit kérjek.” Az asszony azt felelte: „Mondd: »Ó, Alláh, növessz meg a férfiaságomat.«”

Az ember elmondta a kívánságot, és egyszerre csak akkora lett az a tagja, mint a lopótök, úgyhogy mozdulni is alig tudott vele. A felesége mindjárt ki is akarta próbálni, de ő menekült előle egyik sarokból a másikba. „Most mit csináljak?” - szólt az ember. - Az egész csak a te bujaságod miatt van.” Az asszony azt felelte: „Én nem kívántam, hogy ilyen hosszú legyen!”

Az ember most égnek emelte szemét és fohászkodott: „Ó, Alláh, vedd le rólam ezt a csapást, szabadíts meg tőle!”

Meg is szabadította úgy, hogy egyáltalában semmije se maradt. Mikor az asszony ezt meglátta, így szólt hozzá: „Most már, ha mindened hiányzik, nem vehetem hasznodat.” - „Mindez a te szerencsétlen tanácsod, a te bajt hozó eszed járása miatt van. Három kívánság teljesítését ígérte Alláh, úgyhogy ezen a világon, meg a másvilágon is hasznát láthattam volna; most már csak egy kívánság van hátra.” Ekkor azt mondta az asszony: „Kérd Alláht, hogy állítson vissza a régi állapotodba.” Az ember imádkozott az Úrhoz, és megint olyan lett, amilyen volt.

„Királyom, ez az asszony gaz tanácsa miatt történt, és ezért mondtam el neked, hogy bizonyosságot tegyen az asszonyok meggondolatlanságáról, gyengeelméjűségéről, gonosz tanácsairól. Ne hallgass hát szavukra, és ne ölesd meg fiadat, szíved vérét, hogy utánad el ne törlődjék a neved.”

A király erre letett szándékáról, hogy kivégezteti fiát.

A hetedik napon sikoltozva jött be a leány a királyhoz. Nagy tüzet rakott a palotában, mire kezénél-lábánál megfogták, és a király elé vitték. „Miért tetted ezt?” - kérdezte a király. A leány így felelt: „Ha nem szerzel nekem igazságot fiad ellen, belevetem magam abba a tűzbe, mert utálok az életemet. Mielőtt eljöttem, megírtam a végrendeletemet; pénzemet alamizsnának osztatom szét. Én elkészültem a halálra, te pedig meg fogod bánni, ahogyan az a király megbánta, hogy megkínóztatta a fürdősasszonyt.” - „Hogy történt az?” - kérdezte a király:

A leány pedig így mesélt:

Az eltűnt nyakék

Azt hallottam, ó, királyom, hogy volt egyszer egy istenfélő jámbor, remete életet élő asszony. Ez el-eljárogatott egy királynak palotájába, és ott osztogatta áldását, amiért nagyon megbecsülték. Egy napon szokása szerint ismét elment a palotába, leült a királyné mellé, aki egy ezer dinárt érő nyakéket adott át neki ezekkel a szavakkal: „Te asszony, fogd ezt a nyakláncot, és tartsd meg magadnál, amíg visszajövök a fürdőből, és elkérem tőled.”

A fürdő benn volt a kastélyban. Az asszony átvette a nyakéket, és a királyné lakosztályának egy helyiségében várt, mialatt a királyné a lakásához tartozó fürdőbe ment és visszajött. Az ékszer az imaszőnyeg alá tette, és hozzálátott imájához. De mikor kiment egy időre, hogy szükségét végezze, egy madár repült oda, felkapta az ékszer, és betette a kastély egyik sarkának repedésébe. Az asszony nem tudott róla, és amikor a király felesége visszajött a fürdőből, és elkérte a nyakláncát, nem találta; akárhogy kutatott utána, nem tudott nyomára se jönni.

„Alláhra, leányom - szólt az ékszer őrzője -, senki se járt erre; mikor a nyakláncot tőled átvettem, az imaszőnyeg alá dugtam, és nem tudom, nem valamelyik szolga látta-e meg, és használta ki az alkalmat, amíg én imádságba merültem, hogy elvigye. Csak a magasztos Alláh tudja, hová lett.”

Amikor a király ennek híret vette, megparancsolta feleségének, hogy tűzzel és kegyetlen ütésekkel vallassa ki az asszonyt. Az ékszer őrzőjét mindenféle kínzásnak vetették alá, de ő nem vallott semmit, és nem gyanúsított meg senkit. Ekkor a király megparancsolta, vessék börtönbe, és rakjanak rá bilincseket. Így is történt.

Egy napon pedig a király kinn ült a kastélya udvarában, amelyet víz vett körül, mellette a királyné. Pillantása egy madárra vetődött, amint az éppen a nyakláncot húzta elő a kastély egyik sarkának repedéséből. Odakiáltott az egyik ott álló szolgaleánynak, ez megfogta a madarat, és elvette tőle a nyakéket. A király most látta, hogy a nyaklánc őrzőjét igazságtalanul büntette. Megbánta, amit vele tett, előhozatta, és amikor az asszony megjelent előtte, fejét csókolgatta, sírt, bocsánatot kért mindenért, amit vele tett, és nagy pénzüsszeget adatott neki. Az asszony a pénzt nem fogadta el, de megbocsátott, és eltávozott az udvartól. Megfogadta, hogy azontúl soha senki házához el nem megy, és visszavonult a hegyek és völgyek közé, és ott szolgálta a magasztos Alláht haláláig.

Azután a következőt hallottam a férfiak családságáról:

A két galamb

Egy galambpár téli időben búzát és árpát halmozott fel fészkében, de mikor eljött a nyár, a szemek összezsugorodtak. A hím azt mondta párjának: „Te ettél a szemekből.” Párja azonban bizonygatta:

„Alláhra, hozzá se nyúltam.” De a hím nem hitte el, megcsapkodta szárnyával, és megbökdöste csőrével, hogy a nőstény galamb belehalt.

Mikor pedig beállt a hideg idő, a szemek megint akkorák lettek, mint amilyenek voltak, úgyhogy a hím galamb belátta, milyen igazságtalan, erőszakos módon ölte meg a párját, és keservesen megbánta a tettét, amikor már késő volt. Jajveszékelt, sírt bánatában, nem evett, nem ivott, amíg belebetegedett és meghalt.

„Ezenkívül még a következőt hallottam a férfiaknak az asszony ellen szőtt ármányáról, ami még csodálatosabb, mint az eddig mondott mesék.” - „Hadd hallom, mit tudsz még” - szolt a király.

A leány pedig így mesélt:

Behrám herceg és Ed-Datmá hercegnő története

Tudd meg, ó, király, hogy élt egyszer egy királyleány, akihez a világon senki nem volt fogható szépségre, bájosságra, a természet tökéletességére és kecsességére: ésbontó gyönyörűség volt, úgyhogy méltán mondhatta magáról: „Nincs hozzám fogható ezen a világon.” A királyfiak egytől egyig eljöttek kezét megkérni, de nem akart hozzá menni egyikhez sem. A hercegnő - Ed-Datmá volt a neve - azt mondta: „Csak annak leszek a felesége, aki engem nyílt mezőn viaskodásban, szablya-, lándzsa-forgatásban legyőz. Akinek ez sikerül, ahhoz feleségül megyek, akit legyőzők, annak elveszem lovát, fegyverzetét, ruháját, és homlokára süttetem: »Ez Ed-Datmá szabadságolt rabszolgája.«”

És eljöttek királyok fiai mindenfelől, közlről és távolról, de ő mindegyiküket legyőzte és megalázta, elvette fegyverüket, rájuk süttette a bélyeget.

A perzsa király fia, Behrám, meghallotta a királyleány híret, és elhatározta, hogy megteszi hozzá a messzi utat; vett magához pénzt, paripát, harcos kíséretet, sok fejedelmi kincset, és felkerekedett, hogy elmenjen a hercegnőhöz. Mikor elért országába, pompás ajándékokat

küldött a leány apjának. A király eléje ment, a legszívélyesebben fogadta. Később a királyfi elküldte hozzá vezírjét azzal az üzenettel, hogy a királyleány kezét meg akarja kérni. A leány apja visszaüzente neki: „Fiam, ami leányomat, Ed-Datmát illeti, nekem semmi hatalmam sincs fölötte; ő megesküdött a lelkére, hogy csak ahhoz megy feleségül, aki nyílt mezőn, viadalban legyőzi.” - „Ezért jöttem én ide országomból” - felelte a királyfi, mire a király csak ennyit mondott: „Holnap megvívsz vele.”

Másnap a király üzenetet küldött leányának, hogy rendelje el a küzdelmet. Mikor a hercegnő ezt meghallotta, felkészült a küzdelemre. Felvette harci felszerelését, és kiment a küzdőtérre. A királyfi is kiállt ellene harcra készen. Mikor a nép hírét vette ennek, mindenfelől odaözönlött. Ed-Datmá megjelent hát harci ruhában, felövezett karddal, lebecsátott sisakrostéllyal; vele szembejött a királyfi: tündöklött a délceg dalia fényes fegyverzete, vitéz vértézete. Nekirohantak egymásnak, sokáig forgolódtak egymás körül, hevesen küzdöttek jó ideig, amíg a hercegnő látta, hogy a királyfi különb vitéz és lovag, mint az eddigi ellenfelei. Félt, hogy szegyenben marad a nézők előtt, mert tudta, hogy biztosan le fogja győzni a herceg. Ezért elhatározta, hogy csellel fog élni; tört vetett a királyfinak: felfedte arcát, amely bűvösebben ragyogott a teliholdnál. Mikor a királyfi ránézett, elámult, ereje ellankadt, minden elszántsága semmivé lett, úgyhogy a hercegnő kiragadta a nyeregből, és úgy tartotta a kezében, mint a sas a verebet a karmai között, a királyfi meg annyira belefeledkezett arcának csodálatába, hogy nem is tudta, mit csinál vele a leány. A hercegnő pedig elvette lovát, fegyvereit, ruháját, rásütötte a bélyegét, és kiadta az útját.

Mikor a királyfi önkívületéből magához tért, napokon át nem evett, nem ivott és nem aludt, amiért így elbántak vele. De szívét már elfogta a nagy szerelem, és egyik szolgáját elküldte a hercegnő apjához egy levéllel, amelyben megírta, hogy nem tud hazájába visszamenni: vagy betölti vágyát, vagy pedig belehal. Mikor a leány apja megkapta a levelet, nagyon elszomorodott, és el akarta küldeni a királyfihoz néhány vitézét és katonáját, de vezírjei lebeszélték róla, és türelemre intették.

De most a királyfi cselt eszelt ki, hogy célját elérje. Vénséges öregnek öltözött, és elment a királyleány kertjébe, ahová a lány gyakran el szokott látogatni. Összeismerkedett az örrel, és azt mondta neki: „Idegen vagyok, messzi földről jöttem. Fiatal korom óta mindig kertészkedtem, és a föld megműveléséhez máig is kitűnően értek. Növényápolásban, virágok gondozásában nincs nálam különb.” Mikor a kert őre ezt meghallotta, végtelenül megörült, bebocsátotta a kertbe, és a kertészek figyelmébe ajánlotta. A királyfi meg hozzáfogott a munkához, ápolt a fákat, nemesítette a gyümölcszeit.

Egy napon, amint így foglalatoskodott, egyszerre csak rabszolgák jelentek meg a kertben; szőnyegekkel és edényekkel megrakott öszvéreket vezettek. Megkérdezte tőlük, mit jelent ez, mire azt felelték, hogy ma a király leánya kíván a kertben üdülni. A királyfi most elment, ékszereket és szép ruhadarabokat vett magához, hazulról hozta mind. Visszament a kertbe, leült egy sarkában, kiteregette maga elé válogatott kincseit, aztán elkezdett reszketni: úgy tett, mintha teljesen elgyengült öregember volna.

Egy kis idő múlva rableányok és eunuchok jelentek meg, és csoportjuk közepén a királyleány, mint a hold a csillagok közt. Bejárták a kertet, gyümölcsöt szedtek, és kitűnően töltötték idejüket. Egyszer csak egy embert pillantottak meg, valamelyik fa alatt, odamentek hozzá - a királyfi volt -, látták, hogy egy vénséges vén ember, keze-lába reszket, előtte ékszerek és fejedelmi kincsek. Nagyon elcsodálkoztak láttára, és megkérdezték, miféle ékszerek ezek, és mit akar velük csinálni. Azt felelte nekik: „Ezekkel az ékszerekkel feleségül akarom venni valamelyiteket.” Jót nevettek ezen és megkérdezték: „Ha elvetted, mit csinálsz vele?” Így felelt: „Egyszer megcsókolom, aztán útjára engedem.”

A királyleány így szólt hozzá: „Vedd el ezt a leányt itt.” A királyfi felkelt, odament, botjára támaszkodva, reszketve, botladozva, megcsókolta a leányt, és odaadta neki az ékszereket és a ruhákat. Boldog volt ez a leány, míg a többiek szívből nevettek rajta. Ezután hazamentek, de másnap megint a kertben voltak, megkeresték a herceget, látták, hogy ugyanott ül, szokott helyén, előtte ékszerek és ruhák, még nagyobb halomban, mint az előző napon. Odaültek melléje és megkérdezték: „Mondd, öreg, mit akarsz ezzel az ékszerrel?” - „Egyiketeket feleségül venni, mint tegnap” - felelte. Ekkor a hercegnő azt mondta neki: „Vedd feleségül ezt itt.”

A királyfi felkelt, megcsókolta és odaadta neki az ékszert meg a ruhákat, ők pedig hazamentek.

De mikor a királyleány látta, micsoda ékszereket és ruhákat ajándékozott rableányainak, azt mondta magában: „Én jobban megérdemelném mindezt; ilyen értékes kincs semmiképp sem ártana nekem.”

És másnap reggel egyedül ment el hazulról, rableánynak öltözve, egészen titokban. Elment az öreghez, és amikor odaért hozzá, megszólította: „Seikh, én a király leánya vagyok. Elvonnál engem feleségül?” - „Készséggel és örömmel” - szölt a királyfi, aztán előszedte a ruhákat és az ékszereket, sokkal többet és sokkal drágábbakat, mint az eddigiek, odaadta neki, aztán felkelt, hogy megcsókolja. A leány biztonságban érezte magát, és egészen nyugodt volt. De mikor a herceg odalépett, erős kézzel megragadta a leányt, leteperte a földre, és elvette leányságát. Aztán így szólt hozzá: „Nem ismered meg?” - „Ki vagy te?” - kérdezte a lány. „Én Behrám vagyok - felelte -, a perzsa király fia, aki megváltoztattam külsőmet, otthagytam családomat és országomat térted.”

A leány akkor felkelt alóla; nem felelt semmit, nem tett semmi szemrehányást, azért, amit rajta elkövetett. Azt mondta magában: „Ha megölöm, nincs semmi hasznom a halálából.” Gondolkodott, mitévő legyen, és így szólt magában: „Nem tehetek egyebet, mint hogy megszököm vele az ő országába.”

Összeszedte minden pénzét, kincsét, üzenetet küldött neki, és közölte vele a tervét, és kérte, hogy ő is készüljön fel az útra. A királyfi is összeszedelőzködött, megbeszéltek egy éjszakát az indulásra, felültek jó paripákra, és az éj leple alatt útnak eredtek. Mire eljött a reggel, már távoli vidékeken jártak, és addig nyargaltak, amíg el nem érkeztek Perzsia országába, a király városának közelébe. Mikor a király erről hírt kapott, fia elé ment harcosaival, lovasaival, és végtelenül boldog volt. Néhány nap múlva becses ajándékokat küldött Ed-Datmá apjának, egy levéllel, amelyben megírta leánya megérkezését, és elkérte kelengyéjét. Mikor az ajándékot vivő követek megérkeztek a hercegnő apjának országába, a király elébük ment, és a legkitűnőbb kegyével halmozta el őket. Lakomákat rendezett, aztán kádit és tanúkat hívatott, megíratta leányának és a perzsa királyfinak házasságlevelét, és díszruhákkal ajándékozta meg a követeket, akik a perzsa király levelét hozták. Aztán elküldte a leányának kelengyéjét, a királyfi pedig addig élt vele, míg a halál el nem választotta őket egymástól.

„Lásd ebből is, királyom, milyen ravaszul kijátsszák a férfiak a nőket, és én holtomig sem mondok le a jogomról.”

A király ekkor megparancsolta, hogy végezzék ki a fiát.

De most előlépett a hetedik vezír, és mikor a király elé jött, megcsókolta a földet, aztán így szólt: „Ó, királyom, adj haladékat, hogy ezt a jó tanácsot elmondhassam: ha idődet kivárod, úgy lesz, amint kívánod, de ha dolgod elsieted, keservesen megbánod. Láttam, hogyan akarta ez a leány a királyt szörnyű tette csábítani; de hű szolgál, akit jóságoddal és kegyeiddel halmoztál el, jó tanáccsal segít rajtad. Én, királyom, olyan dolgokat tudok az asszonyok

gonosz ármányáról, amilyeneket rajtam kívül nem tud senki. Így hallottam egy öregasszony-nak meg egy kereskedő fiának történetét.” - „Hogy volt ez, mondd, vezírem?” - kérdezte a király.

A vezír pedig ezt mesélte:

Az öregasszony és a kereskedő fia

Fülemhez jutott, ó, királyom, hogy élt egyszer egy gazdag kereskedő; volt egy fia, akit végtelenül szeretett. Egy napon a fiú így szólt apjához: „Édesapám, volna egy kérésem, szeretném, ha teljesítenéd.” - „Mi az, édes fiam? - kérdezte az apa. - Megadom, ha a szemem világába kerül is, hogy teljesíthessem kívánságodat.” A fiú így felelt: „Apám, arra kérlek, adj nekem pénzt, hogy elmehessek egy karavánnal Bagdád városába, hogy bejárhassam, megnézzem a kalifák palotáit. A kereskedők fiai meséltek nekem a városról, és nagyon vágyódom utána, hogy meglássam.” Apja így felelt: „Jaj, fiam, hogy tudom majd távollétedet elviselni?” - „Én, mint fiad, mondtam, amit mondtam - szólt erre a fiú. - Feltétlenül el kell mennem, engedéllyel vagy anélkül, mert olyan erős vágy kelt lelkemben utána, hogy ez el nem múlik, ha nem utazhatok oda.”

Mikor a kereskedő látta, hogy meg kell lennie, összeszedett mindenféle árut harmincezer dinár értékben, és útnak indította fiát néhány kereskedővel, akikben megbízott, és lelkükre kötötte, hogy vigyázzanak fiára. Aztán elbúcsúzott gyermekétől, hazament, a fiú pedig kereskedőtársaival addig utazott, míg el nem ért velük Bagdád városába, a béke lakába.

Mikor megérkezett, elment a bazárba, ott olyan gyönyörű szép házat látott, hogy az esze is megállt, szeme is elállt láttára; madarak csicseregtek benne, egymásba nyíló szobákból állt, padlójuk tarka márvánnyal volt borítva, aranyozott mennyezetük lazúrkővel kirakva. Megkérdezte a kapustól, mennyi a havi bérösszeg; az azt felelte, hogy tíz dinár. „Komolyan beszélsz, vagy tréfálsz velem?” - kérdezte az ifjú. A kapus így felelt: „Alláhra, komolyan beszélek, mert aki csak idejön lakni, nem marad itt egy vagy két hétnél tovább.” - „És miért?” - kérdezte az ifjú. Azt felelte a kapus: „Fiam, aki csak ide beköltözik, az nem hagyja el a házat másképp, mint vagy betegen, vagy holtan. Ez a ház olyan hírhedt lett az emberek közt, hogy nem jön ide senki se lakónak, azért szállítottuk úgy le a bérét.” A fiú ezeknek hallatára végtelenül elcsodálkozott, és azt mondta: „Egészen biztosan van valami oka annak, hogy az emberek ebben a házban megbetegszenek vagy meghalnak.”

És miután egy darabig fontolgatta a dolgot, és Alláh segítségéhez folyamodott az átkozott sátán ellen, nem aggályoskodott többet, hanem kibérelte a lakást. Aztán üzte a kereskedést, vett-eladott néhány héten át, és ott lakott a házban anélkül, hogy valami olyas baj érte volna, amiről a kapus beszélt.

És történt egy napon, hogy mikor kapuja előtt ült, egy ősz öregasszony ment el háza előtt, olyan volt a banya, mint egy pettyes kígyó. Fohászokat és dicsőítő imákat mormogott szakadatlanul, és a köveket félretolta útjából. Meglátta a fiatalembert a kapuban ülni, csodálkozva nézte, úgyhogy a fiú megkérdezte: „Mondd, asszony, ismersz te engem, vagy összetévesztesz valakivel?” A kérdésre az asszony odatipegett hozzá, köszöntötte és megkérdezte: „Mióta lakol ebben a házban?” - „Két hónap óta, anyám” - felelte a fiú. Az asszony erre azt mondta: „Ezért csodálkozom, fiam. Nem ismerlek téged, te sem ismersz engem, nem is tévesztettelek össze senkivel, de nagyon csodálkozom, mert eddig még senki se lakott ebben a házban, aki vagy holtan, vagy betegen ne hagyta volna el. Bizony, fiam, kockára teszed fiatalságodat.

Miért nem mész az emeletre, és nézed meg az ottani kilátót?” Azzal az asszony elment útjára. Mikor az ifjú magára maradt, elgondolkodott szavain, és így szólt magában: „Még eddig nem voltam az emeleten, és nem is tudtam, hogy kilátó van ott.”

Azonnal bement a házba, bejárta minden sarkát, míg végre az egyik oszlopnál egy kis ajtót látott meg, amelynek félfáit belepte a pókháló. Azt mondta magában: „Talán azért szötte oda hálóját a pók, hogy a bejárást elzárja.”

De erőt merített a magasztos Alláh szavaiból: „Mondd: semmi olyan nem érhet bennünket, amit Alláh nem írt meg részünkre.” És kinyitotta az ajtót, felment egy kis lépcsőn, amíg a tetőre nem ért. Megtalálta a kilátót, és leült pihenni, gyönyörködni. Ekkor egy kedves és tiszta házat pillantott meg, szintén magas kilátóval, amely egész Bagdád fölött uralkodott, a kilátón pedig egy leányt, aki szép volt, mint egy huri, és egész szívét rabjává tette, eszét, józanságát elvette, és az ifjút Jób szenvedéseivel és Jákob gyászával sújtotta. Mikor meglátta ezt a leányt, és elgondolkodott róla, azt mondta magában: „Ha az emberek azt mondják, hogy aki ebbe a házba jön lakni, vagy meghal, vagy megbetegszik: az talán e miatt a leány miatt van. Ó, csak tudnám, hogy menekülök meg, mert máris elvesztettem az eszemet!”

Ekként tépelődve jött le a tetőről, és leült a szobájában; de nem tudott nyugtot találni. Kiment, leült a kapuban, egészen feldúltan, sorsa fordultán, amikor egyszerre csak megint arra jött az öregasszony; útközben Alláhhoz fohászkodva és Alláht dicsérve. Mikor az ifjú meglátta, felkelt, üdvözölte, hosszú életet kívánt neki, és azt mondta: „Anyám, jól ment a sorom, és egészséges voltam, amíg nem tanácsoltad nekem, hogy nyissam ki azt az ajtót. Megtaláltam a kilátót, kimentem, néztem a magasból a kilátást, és megláttam azt, amitől egészen megzavarodtam, és most azt hiszem, a végét járom. Tudom, hogy nincs nekem orvosom rajtad kívül.” Az öregasszony ennek hallatára nevetett, és azt mondta: „Nem lesz semmi bajod, ha a magasztos Alláh is úgy akarja.” Az öregasszony szavaira az ifjú felkelt, bement a szobába, ruhája ujjában száz dinárt hozott neki, és azt mondta: „Vedd ezt, anyám, és rendelkezél velem, mint ahogy az úr rendelkezik a szolgájával. De gyorsan segíts rajtam, mert ha meghalok, számon fogják tőled kérni az én véretem az ítélet napján.” Az öregasszony így felelt: „Készséggel és örömmel, de azt kívánom tőled, fiam, hogy valami csekély dologban légy segítségemre, te is eléred vele a célotat.” - „Mit kívánsz, anyám?” - kérdezte az ifjú. Az asszony így felelt: „Azt kívánom, hogy légy segítségemre; menj el a selyembazárba, és kérdezősködjél Abu ‘l-Fath ibn Keidám boltja után. Ha odairányítottak, ülj be a boltjába, köszönts szalámmal, és mondd neki: »Add ide azt az arannyal szőtt fátyolkendőt, amelyet raktáron tartasz.« Szebb nincs a raktárában. Vedd meg ezt, fiam, akármilyen drága, és tedd el holnapig, amikor eljövök hozzád, ha Alláh is úgy akarja.” Az öregasszony ezzel elment, az ifjú pedig úgy töltötte az éjszakát, mintha izzó széndarabokon feküdt volna.

Másnap reggel zsebébe tett ezer dinárt, elment a selyempiacra, és kérdezősködött Abu ‘l-Fath boltja után. Egy kereskedő megadta neki a felvilágosítást, és mikor odament, látta, hogy a boltost legények, szolgák és eunuchok veszik körül, és ő maga tiszteletet parancsoló gazdag ember; kincseinek betetőzése pedig az a gyönyörű felesége, akihez foghatót királyoknál se lehet látni. A fiatalember köszöntötte a kereskedőt, az viszonzta a szalámot, és leültette látogatóját maga mellé. A fiatalember így szólt hozzá: „Halld, ó, kalmár; szeretném megnézni azt az ilyen meg ilyen fejkendőt.” A kalmár megparancsolta egyik rabszolgájának, hozza el azt a köteg selymet a raktár belsejéből; az elhozta, a kereskedő felbontotta, kivett belőle egy csomó fátyolkendőt, amelyek szépsége ámulatba ejtette a fiút. Mikor megpillantotta azt a bizonyos kendőt, megvette ötven dinárért, és boldogan vitte haza.

Az öregasszony már jött is feléje, ő felkelt, elébe ment, odaadta neki a kendőt, mire az asszony azt mondta neki: „Hozzál izzó parazsat.” A fiú elhozta, az öregasszony hozzáértette a kendő egyik csücskét és megégette, aztán megint összehajtotta, ahogy volt, és elment vele Abu 'l-Fath házához. Mikor odaért, kopogtatott az ajtón, a fiatalasszony meghallotta, és ajtót nyitott neki. Az öregasszony jóban volt a fiatal nő anyjával, úgyhogy a barátság révén a menyecske is ismerte az öreget. Megkérdezte tőle: „Mivel szolgálhatok, néném? Anyám már elment tőlem haza.” Az öreg így felelt:

„Édes lányom, én tudom, hogy anyád nincs itt nálad, mert ott voltam nála, csak azért jöttem, mert féltem, hogy elmulasztom az ima idejét: szeretném a mosakodást nálad elvégezni. Tudom, hogy te milyen rendszerető vagy, s a házad milyen tiszta.”

A fiatalasszony bebocsátotta a házába, az öregasszony köszöntötte, és áldást kért rá. Aztán fogta az edényt, elment a félreeső helyre, elvégezte a mosakodást és az imádkozást. Aztán bement a fiatalasszonyhoz, és azt mondta neki: „Azt hiszem, édes lányom, hogy cselédeid jártak abban a helyiségben, ahol imádkoztam, mert be van piszkolva. Mutass nekem más helyet, ahol imádkozhatok, mert az ott elmondott imám kárba vészett.” A fiatalasszony most megfogta az öregasszonyt kezénél, és így szólt: „Anyám, gyere be, és imádkozzál az én szőnyegemen, amin a férjem szokott ülni.” Az öregasszony leborult a szőnyegre, elmondta az imát, fohászkodott, elvégezte a rekát,⁵¹ és mikor a fiatalasszony nem nézett oda, észrevétlenül a párna alá dugta a kendőt. Mikor pedig végzett, felkelt, áldást mondott az asszonyra és elment.

Este hazajött a kereskedő, a fiatalasszony férje, leült a szőnyegre, és az asszony behozta neki a vacsorát. Mikor megette és jóllakott, megmosta a kezét, aztán ledült a párnára. De a kendőnek egy csücske kikandikált a párna alól, a férj előhúzza, megnézte, ráismert. Gyanút fogott, és behívta a feleségét. Megkérdezte tőle: „Honnan van ez a kendő?” Az asszony égre-földre esküdözött, hogy nem járt ott senki a férjén kívül. A kereskedő hallgatott, mert félt a botránytól, és azt mondta magában: „Ha ezt a kaput feltárom, egész Bagdád előtt szégyenben maradok.”

Mert a kereskedő a kalifa benső köréhez tartozott, úgyhogy nem tehetett jobbat, mint hogy hallgasson. Nem tett tehát egy szóval se szemrehányást feleségének - akinek neve Mahzija volt -, hanem magához hívta, és azt mondta neki: „Azt hallottam, hogy anyád betegen fekszik, szívrohamot kapott: az asszonyok már körülötte vannak és siratják. Azt parancsolom hát, hogy menj el hozzá.”

A fiatalasszony elment anyja házába, és mikor belépett hozzá, teljes egészségben találta. Egy darabig időzött nála, amikor egyszerre csak teherhordók jelentek meg, akik a kereskedő házából odavitték egész kelengyéjét, és átszállították összes holmiját. Mikor anyja ezt látta, megkérdezte: „Jaj, leányom, mi történt?” A leány azt felelte, hogy nem tud semmiről, anyja pedig sírt, és szomorkodott a szakítás miatt.

Néhány nap múlva eljött az öregasszony - a menyecske még anyjánál volt -, mézesmázosan köszöntötte és megkérdezte: „Mi van veled, leányom, szívem gyöngye? Hogy megbúsítottad a lelkemet!” Aztán bement a fiatalasszony anyjához, és így szólt hozzá: „Testvérem, mi van, mi történt a leányoddal és a férjével? Úgy hallottam, hogy férje elkergette magától. Mit követett el, hogy ennek kellett történnie?” A fiatalasszony anyja így felelt: „Talán még visszajön érte a férje, ha áldást könyörögsz rájuk. Imádkozzál érte, testvérem, te, aki bőjtöt el nem mulasztasz, fohászkodva virrasztasz.” Amint így hármasan beszélgettek, az öregasszony hirtelen a

---

⁵¹ Az imádságnál előírt fohász, bizonyos szertartásos mozdulatok közben (leborulás, stb.).

menyecskéhez fordult: „Édes leányom, ne búsulj: ha Alláh is úgy akarja, összehozlak én téged a férjeddal még a napokban.”

Azután elment a fiatalemberhez, és azt mondta neki: „Készíts számunkra pompás vendégséget, mert még ma este idehozom őt hozzád.”

Az ifjú hozzálátott, beszerezett mindent, ami szükséges volt ételekben, italokban, és várta a vendégeket. Az öregasszony pedig elment a menyecske anyjához, és azt mondta: „Testvérem, mi otthon menyegzőt tartunk, küldd el velem a leányodat, hadd szórakozzék, és oszlassa el egy kicsit búját-bánatát. Visszahozom neked úgy, amint elvittem.”

Az anya nekiállt, felöltöztette leányát legpompásabb ruhájába, feldíszítette a legszebb ékszerekkel, cicomákkal, és a fiatalasszony elment az öreg nővel. Anyja is elkísérte a ház kapujáig, ott az öregasszony gondjaiba ajánlotta leányát. „Nagyon vigyázz, hogy teremtett lény meg ne lássa, hiszen tudod, milyen rangban van a férje a kalifánál. Ne maradj el vele soká, hozd vissza minél előbb.”

Az öregasszony pedig kézen fogta a menyecskét, vitte a fiatalember házához. A fiatal nő azt hitte, ez a vőlegény háza. Bementek és beléptek a fogadószobába. A fiatalember elébe rohant, csókolgatta a kezét és lábát. A fiatalasszonyt egészen elkábította az ifjú szépsége, és azt hitte, hogy az egész hely, meg ami benne van, a sok virág, étel-ital, mind álom. Mikor az öregasszony látta nagy zavarát, így szólt hozzá: „Alláh neve lebegjen fölötted, leányom! Ne félj, én itt maradok, és egy percre se hagylak el. Te illesz öhozzá, ő illik tehozzád.”

Az asszonyka nagy szégyenkezve leült, a fiatalember meg enyelgett vele, neveltette, szórakoztatta versekkel és mesékkel, amíg szíve kitágult, és jókedvű lett. Evett-ivott, és mikor a bor már ízlett neki, lantot vett elő, énekelt; az ifjú szépsége nagyon ínyére volt, és megkapta a lelkét. Az ifjú ezt észrevette, és bor nélkül is megittasult tőle, nem bánt már semmit ezen a világon. Az öregasszony visszavonult, és reggel megint eljött hozzájuk, megkérdezte: „Az én úrnőm hogy töltötte az éjszakát?” - „Jól - felelte a fiatal nő -, a te kezéd és kerítő mesteriséged jóvoltából.” - „De most készülj, menjünk vissza anyádhoz.” Mikor az ifjú ezt meghallotta, elővett száz dinárt, és azt mondta neki: „Hagyd még itt a mai éjszakára.”

Az öregasszony elment a fiatal nő anyjához, és azt mondta: „Leányod üdvözlétét küldi, a menyasszony anyja mindenáron azt akarja, hogy még maradjon erre az éjszakára.” Az anya így felelt: „Kedvesem, add át mindnyájuknak üdvözlétemet, és ha a leányomnak örömet szerez a dolog, nem fog neki ártani, ha még egy éjjel ottmarad és mulat; jöjjön haza, amikor jólesik. Én csak attól félttem, hogy nagyon szívére veszi férje haragját.”

Így állt elő az öregasszony egyik kifogással a másik után, míg hét napon át az ifjúnál marasztotta a menyecskét, és mindennap száz dinárt húzott a fiatalembertől.

Hét nap után az asszonyka anyja így szólt az öregasszonyhoz: „Azonnal hozd vissza a lányomat; már nagyon izgatott vagyok miatta, mert kezd nekem a dolog gyanús lenni.”

Ezekre a szavakra az öregasszony mérgesen egyenesen a fiatalasszonyhoz indult, kézen fogta, elment vele a fiatalembertől, aki ágyában aludt, bortól ittasan, és hazavitte anyjához. Ez jókedvűen, örömmel fogadta, és végtelenül boldog volt vele. „Jaj, leányom - mondta neki -, a szívem olyan nyugtalan volt miattad, hogy szavaimmal meg is bántottam kedves testvéremet.” A leánya így felelt: „Akkor menj és csókold meg a kezét-lábát, mert mindenben, amire szükségem volt, úgy kiszolgált, mint a cselédem. És ha nem teszed meg, amit mondtam, nem vagyok a lányod, és te nem vagy az anyám többé.” Az anya rögtön felkelt, és kibékítette az öregasszonyt.

Ezalatt a fiatalember felébredt mámorából, és látta, hogy a nő nincs mellette, de boldog volt azzal, amit kapott, boldog, hogy vágyát elérte. Az öregasszony eljött hozzá, üdvözölte és így szólt: „Mit szólsz ahhoz, hogyan megcsináltam?” - „Nagyszerűen megcsináltad, okosan ki-eszelted” - felelte az ifjú. De ekkor így szólt az öregasszony: „Most pedig gyere, tegyük jóvá, amit elrontottunk, és adjuk vissza ezt a fiatalasszonyt a férjének, mert mi vagyunk az okai, hogy szakítottak.” - „És hogy csináljuk ezt?” - kérdezte az ifjú. „Menj el a kereskedő boltjába - felelte az öregasszony -, ülj le, köszönts, én majd elmegyek az üzlet elé, te pedig, mielőtt meglátsz, rohanj ki a boltból, essél nekem, fogj meg, ráncigálj ruhámnál fogva, szidjál össze, fenyegezz, követeld rajtam a fátyolkendőt, és mondd a kereskedőnek: »Uram, emlékszel arra a fátyolkendőre, amelyet ötven dinárért vettem nálad? Ezt a kendőt egy rabnőm magára vette, valahogy elégette egy sarkát, és odaadta ennek az öregasszonynak, vigye el valakihez, hogy javítsa ki. Az öreg elvette a kendőt, elment vele, és én azóta nem láttam mostanáig.«” A fiatalember így felelt: „Készséggel és örömmel.”

Aztán azonnal elment az üzletbe, s leült a kereskedő mellé. Egyszerre csak arra jött az öregasszony, kezében olvasó, azt morzsolgatta, és mikor a fiatalember meglátta, felpattant, kiszaladt a boltból, cibálni kezdte az öregasszony ruháját, szidta, mocskolta az öreget, ez pedig nyájas szavakkal szólt hozzá: „Fiam, nem veszem tőled rossz néven.” A bazár népe köréjük gyűlt, és kérdezte, mi történt. Az ifjú azt mondta nekik: „Ti, emberek, én ettől a kereskedőtől egy fátyolkendőt vettem ötven dinárért. Egy rablányom viselte egy darabig, míg egyszer leült magát illatosítani, és egy szikra rászállt a kendőre, kiégette egyik csücskét. Ekkor odaadtam ennek az öregasszonynak, vigye el kijavíttatni, aztán hozza vissza. Azóta nem láttam.” Az asszony így szólt: „Ez az ifjú igazat beszélt. Igen, elvittem a kendőt, elmentem vele egy házba, ahová el szoktam járni, és valamelyik helyen otffelejtettem, de nem tudom már, melyik házban történt. Szegény asszony vagyok, hát nem mertem a kendő gazdájának szeme elé kerülni.” Mindezt elejétől végig jól hallotta a kereskedő, az asszony férje, és mikor tudomásul vette, amit az az agyafúrt asszony az ifjúval kisütött, talpra ugrott, és így kiáltott fel: „Alláh nagy! Bocsássa meg bűnömet és gyanakvásomat!” Aztán dicsérte Alláht, aki az igazságot feltárta előtte, és odalépett az asszonyhoz ezekkel a szavakkal: „Jársz te a mi házunkhoz?” Az öregasszony így felelt: „Fiam, eljárók én hozzátok is, meg máshová is alamizsnáért, de azóta, amióta valahol otffelejtettem, nem tudok a kendőről.” - „A mi házunknál érdeklődtél utána?” - kérdezte a kereskedő. Az öregasszony így felelt: „Elmentem én hozzátok is, uram, hogy kérdezősködjem, de a háziak azt mondták nekem, hogy te eltaszítottad a feleségedet. Így hát elmentem, és nem érdeklődtem tovább.” A kereskedő ekkor az ifjúhoz fordult, és így szólt hozzá: „Bocsásd útjára ezt az öregasszonyt, mert a kendő itt van nálam.”

És előhozta boltjából a kendőt, és a jelenlevők szeme láttára odaadta a műfoltozónak. Aztán elment feleségeért, pénzt ajándékozott neki és visszavette, miután nagyon mentegetőzött előtte, és bocsánatot kért Alláhtól. Nem tudta, mit művelt az az öregasszony.

Mikor pedig eljött a nyolcadik nap reggele, a király fia lépett be, keze nevelőjének, Esz-Szindibádnak kezében; megcsókolta a földet a király előtt, és a legékesszólóbb nyelven szólalt meg, dicsőítette a királyt, a vezíreket, és az ország nagyjait, köszönetet mondott nekik magasztaló szavakkal. Ott voltak a gyülekezetben a törvénytudósok, az emírek, a harcosok és a nép legelőkelőbbjei, és elcsodálkoztak a királyfi ékes beszédén, jól megválogatott, értelmes szavain. Ennek hallatára apja végtelenül megörült. Magához hívta fiát, megcsókolta szemei közt, aztán odaszólította nevelőjét, Esz-Szindibádot is, és megkérdezte tőle, miért hallgatott a fia hét napon át. A nevelő így felelt: „Urunk, én intéztem úgy, hogy ne beszéljen, mert féltem

a halálától. Én, uram, tudtam mindent fiad születésétől fogva: megnéztem a horoszkópját, és az mindezt megmutatta nekem; de most, a király szerencséjére, a baj elhárult.”

A király nagyon megörült ennek, és ezt a kérdést intézte a vezírekhez: „Ha megölettem volna a fiamat, ki lett volna az oka: én, a leány, vagy Esz-Szindibád, a nevelő?” A jelenlevők mind hallgattak, nem tudtak felelni. Ekkor Esz-Szindibád, a nevelő, a királyfihoz fordult: „Felelj te, fiam.”

A királyfi ezt mondta:

A megmérgezett tej

Azt hallottam, hogy egy kereskedőembernek vendége érkezett a házába. A kereskedő elküldte rableányát a bazárba, vegyen egy köcsög tejet. A leány elment a korsó tejért, és amikor hazafelé tartott, egy héja repült el fölötte. Karmai között egy kígyót vitt, és amint szorongatta, a kígyóból egy csepp méreg belecseppent a korsóba, anélkül, hogy a leány észrevette volna. Mikor hazaért, gazdája átvette tőle a tejet, ivott belőle ő is, meg a vendége is, és alig jutott a tej a gyomrukba, mind meghaltak.

„Most dönts el, ó, király, ki a hibás ebben a végzetes esetben?” A jelenlevők egyike azt mondta, azok a hibásak, akik ittak a tejből. Mások azt, hogy a leány hibás, hogy nyitva vitte a köcsögöt, takaratlanul.

Esz-Szindibád, a fiú nevelője így szólt: „Mit mondsz te, fiam?” A királyfi ezt felelte: „Azt mondom, hogy a hozzászólók tévedtek, mert sem a leány nem tehet róla, sem az asztali társaság. Az ő életük határideje lejárt, és ennek az eseménynek segítségével telt be rajtuk a végzet.”

Mikor a jelenlevők ezt meghallották, elbámultak és hangos szavakkal magasztalták a királyfit. Azt mondták: „Ó, urunk, a te feleleted olyan, hogy ahhoz nincsen fogható: te korunk nagy bölcse vagy.” De a királyfi ezek hallatára így válaszolt: „Nem vagyok én olyan bölcs; egy vak seikh, egy hároméves és egy ötéves fiú bölcsőbb volt nálam.” A jelenlevők kérlelni kezdték. „Ó, ifjú, meséld el nekünk annak a háromnak történetét, akik nálad bölcsőbbek.”

A királyfi erre ezt mesélte:

A vak seikh története

Hallottam, hogy volt egyszer egy gazdag kereskedő, aki sokat utazott mindenfelé. Egyszer megint el akart menni valamelyik városba, és ezért megkérdezett mindenkit, aki onnan jött, hogy miféle áruval lehet ott legtöbbet keresni. Azt felelték neki, hogy szantálfával, mert azt ott drágán megveszik. A kereskedő hát minden pénzén szantálfát vett, és elment abba a városba. Mikor odaért, már késő este volt. Éppen egy öregasszony jött arra, juhait terelve. Mikor a kereskedőt meglátta, megkérdezte tőle: „Ki vagy te, ember?” A kereskedő így felelt: „Idegenből jött kereskedő vagyok.” Ekkor az asszony azt mondta neki: „Légy óvatos ebben a városban, az emberek itt csalók és tolvajok, az idegent becsapják, hogy hatalmukba ejtsék, és felzabálják, amije csak van. Hát ezt tanácsolom neked.” Ezzel odábbállt.

Másnap a városnak egy lakosával találkozott; ez köszöntötte és megszólította: „Uram, honnan jöttél?” - „Ebből meg ebből a városból.” - „Miféle portékát hoztál?” - kérdezte tovább. A kereskedő így felelt: „Szantálfát hoztam, mert úgy hallottam, hogy nálatok jó ára van.” Így szólt ekkor a városi: „Nagyon tévedett, aki neked ezt a tanácsot adta, mert mi a fazék alá is ezzel a fával gyújtunk tüzet, úgyhogy nálunk az ára ugyanolyan, mint a hitvány fáé.” Mikor a kereskedő ennek az embernek szavait meghallotta, nagyon elszomorodott, megbánta a dolgot, de még habozott, hogy higgyen-e neki, vagy ne?

A kereskedő aztán megszállt a városnak egy fogadójában, és szantálfából tüzet rakott a fazeka alá. Mikor új ismerőse ezt meglátta, azt kérdezte tőle: „Eladnád nekem ezt az egész fát annyiért, amennyit csak kívánsz?” - „El én” - felelte a kereskedő. Az pedig átvitte a kereskedőnek minden szantálfáját a maga házába. Az eladó elhatározta, hogy a vétel árát aranyban fogja követelni.

Másnap reggel, amikor a kereskedő a városban járkált, egy kékszemű emberrel találkozott, az is ottani lakos volt, és egyik szeme hiányzott. Megfogta a kereskedőt, és azt mondta neki: „Te vagy az, aki megfosztott fél szememtől! Most már nem szabadulsz ki karmaim közül.”

A kereskedő tiltakozott, és azt mondta, ez valami tévedés. Az emberek is összegyűltek körülöttük, és azt mondták a félszeműnek, adjon neki haladékot másnapig, hogy megfizethesse a szeme árát. A kereskedő kezeit állított magáért, hogy szabadon engedjék és elment. De amikor azzal a félszeművel huzakodott, elszakadt a cipője, elment hát a foltozóvargához, odaadta a cipőjét, és azt mondta: „Javítsd ki, annyi kapsz érte, hogy örülni fogsz neki.”

Mikor elment a varga műhelyéből, látott egypár embert együtt ülni; valamit játszottak. Ő is közéjük ült nagy bajában, bánatában, és kérte, engedjék meg, hogy velük játszhasson. Játzott velük, ők nyertek, és azt követelték tőle, hogy vagy a tengert igya ki, vagy minden pénzét adja oda. A kereskedő felkelt, és kérte, adjanak neki másnapig haladékot. Aztán elment, és nagyon nekibúsult azon, amit csinált, és nem tudta, mitévő legyen.

Tépelődve, bánatosan ült a város egy helyén, amikor egyszerre csak az az öregasszony jött arra. Meglátta a kereskedőt és megszólította: „Biztosan jól megjáratták veled a város lakosai, mert látom, hogy olyasvalami esett meg veled, ami elbúsít.” A kereskedő elejétől végig mindent elmondott neki, ami vele történt. Az asszony megkérdezte: „Ki szedett rá téged a szantálfával? Hisz nálunk a szantálfa egy ratljának⁵² tíz dinár az ára! De adok egy tanácsot; remélem, hogy ezzel mindent rendbe hozhatsz. Éspedig: menj el ehhez meg ehhez a kapuhoz, ott egy vak seikh lakik; járni se tud, de okos, bölcs, ügyes, szemes. Mindenki eljár hozzá ügyes-bajos dolgával, és mindenkinek tud jó tanácsot adni, ami segít a baján, mert ő jártas minden cselvetésben, boszorkányságban és mesterkedésben. Ez az ember egy csaló bandához tartozik, és az alvilági nép nála gyűlik össze minden éjjel. Menj oda, bújj el ott a zsarolóid előtt; hallgasd meg, mit beszélnek a seikhnél, úgyhogy ne lássanak; majd elmondanak eseteket azokról, akik túljártak mások eszén, meg, akiket rászedtek. Talán hallasz tőlük valami ötletet, amely téged is megszabadít zsarolóidtól.”

A kereskedő csakugyan elment oda, ahova az öregasszony utasította, ott elbújt, és mikor meglátta a seikhet, közelebb lopózott. Rövid idő múlva eljött hozzá a társasága, amelynek ő bírója volt. Mikor a seikh elé értek, köszöntötték őt meg egymást, aztán leültek a seikh köré. Mikor a kereskedő megnézte őket, ott látta négy hitelezőjét is a megjelentek között. A seikh ételeket tétetett eléjük, ettek, és utána mindegyik előhozta, hogy mi történt vele azon a napon.

---

⁵² Súly; kb. 2,5 kg. 380.

A szantálfa vásárlója is előállt, és elmesélte az öregnek, mi esett meg vele. Elmondta, hogy vett valakitől szantálfát, árán alul, azzal, hogy annyit ad egy szál fáért, amennyit az eladó kíván.

„A te üzletfeled túljárt az eszeden” - szólta a seikh. Az megkérdezte: „Már hogy járt volna túl az eszemen?” Az öreg így felelt:

„Ha most azt mondja neked, hogy az árát aranyban vagy ezüstben akarja: megadod neki?” - „Megadom - felelte az -, és még mindig enyém lesz a haszon.” Így szólta ekkor a seikh: „De ha majd azt találja mondani, hogy az árát bolhákban akarja, mégpedig felerészt hím, felerészt nősténybolhákban, akkor mit csinálsz?” Most belátta az ember, hogy ő a becsapott fél.

Most a félszemű állt elő, és ezt mesélte: „Ó, seikh, ma egy kékszemű emberrel találkoztam, aki idegen ebben a városban. Odamentem hozzá, lefogtam és azt mondtam, hogy ő fosztott meg szemem világától, és addig nem engedtem szabadon, amíg egypáran nem kezeskedtek érte, hogy visszajön, és megtéríti a szememet.” Azt mondták erre a seikh: „Ha ő akarja, felülkerekedhet rajtad.” - „Már hogy kerekedhetne felül?” - „Hát úgy - felelte a seikh -, hogy azt mondaná neked: »Vedd ki szemedet, én is kiveszem az enyémet, és mérjük meg mindegyikét; ha az én szememnek ugyanakkora a súlya, mint a te szemedé, akkor jogos a követelésed.« Így majd bírsággal fogsz neki tartozni a szeméért, te egészen vak leszel, ő pedig látni fog a megmaradt szemével.” Az ember ekkor belátta, hogy a kereskedő ezzel a fogással kijátszhatja.

Ezután a foltozóvarga lépett elő, azt mondta: „Ó, seikh, ma egy emberrel találkoztam; a cipőjét adta nekem javítani, de nem fizetett érte. Azt mondtam, hogy javítsam ki, és annyit ad érte, hogy örülni fogok neki. De én csak az egész vagyonával leszek megelégedve.” - „Ha ő akarja - felelte a seikh -, átveszi tőled a cipőjét, és nem fizet érte semmit.” - „Hogyhogy?” - kérdezte a foltozóvarga. A seikh így felelt: „Azt fogja neked mondani, hogy a szultán ellenségeit leverték, ellenfelei elgyengültek, gyerekei és segítő szövetségesei megsokasodtak, és megkérdezi, örülsz neki vagy nem? Ha azt mondd, hogy örülsz, fogja a cipőjét és elmegy. Ha azt mondd, nem örülsz, arcodba meg a hátadba vág a cipővel.” A foltozóvarga belátta, hogy kifoghatnak rajta.

Utána az az ember lépett elő, akivel a kereskedő a szerencsejátékot játszotta: „Én, seikh, egy emberrel találkoztam, fogadást kötöttem vele és megvertem. Azt mondtam neki: »Idd ki ezt a tengert, és én odaadom neked minden pénzedet; ha nem iszod ki, te adod nekem minden pénzedet.«” - „Ha ő ki akar fogni rajtad - szólta a seikh -, akkor kifoghat!” - „Hogyan?” - kérdezte a szerencsejátékos. A seikh így felelt: „Azt mondhatja neked: »Fogd meg kezedd a tenger száját, és úgy add ide nekem, akkor kiiszom.« Te ezt nem tudod megcsinálni, úgyhogy ezzel a fogással föléd kerekedik.”

Mikor a kereskedő mindezt hallotta, már tudta, mit kell tennie a zsarolóival. Mihelyt azok eltávoztak a seikhtől, a kereskedő is hazament szállására. Reggel pedig elment ahhoz, aki a fogadás értelmében kötelezni akarta, hogy megigya a tenger vizét, és azt mondta neki: „Nyújtsd ide nekem a tenger száját, és én kiiszom a tenger vizét.” Az ember ezt nem tudta megcsinálni, tehát a kereskedő lett a nyertes, és a szerencsejátékos száz dináron váltotta meg magát és odábbállt.

Most megjelent a foltozóvarga, és követelte azt a díjazást, aminek örülni fog. Ekkor a kereskedő elmesélte neki, hogy a szultán leverte ellenségeit, megsemmisítette minden ellenfelét, hogy gyerekei megsokasodtak, és megkérdezte, örül-e. A foltozóvarga azt felelte, örül, mire a kereskedő fogta a cipőjét, és fizetés nélkül távozott.

Azután a félszemű jött el a kereskedőhöz, és a kártérítést követelte szeméért. A kereskedő azt mondta: „Vedd ki a szemedet, én is kiveszem az enyémet; majd megmérjük, és ha ugyanannyit nyom mind a kettő, jogos a követelésed, és megfizetem a kártérítést.” Ekkor a félszemű azt mondta, adjon neki haladékokat, de végre kiegyezett a kereskedővel száz dinárban és elment.

Végül megjelent az az ember, aki a szantálfát vásárolta, és azt mondta neki: „Itt van a szantálfá ára.” Megkérdezte a kereskedő, mennyit akar adni. „Megegyeztünk benne - felelte a másik -, hogy az egész mennyiséget annyiért veszem, amennyiért akarod. És hogyan akarod a mennyiség árát: aranyban vagy ezüstben?” A kereskedő azt felelte: „Nem fogadom el másban, mint bolhákban, amelyek fele hím, fele nőstény.” - „Ilyen fizetséget én nem tudok adni” - szólt a másik. A kereskedő tehát kifogott rajta. Száz dináron váltotta meg magát, és a szantálfát is visszaadta. A kereskedő aztán eladta a fát azon az áron, amelyet ő akart érte, fogta a pénzt, és elutazott a városból, vissza a hazájába.

A hároméves kisfiú

Ami pedig a hároméves kisfiút illeti, volt egyszer egy kéjenc, aki minden asszony után futott. Egyszer hallott egy gyönyörű szép asszonyról, aki egy másik városban lakott. Az ember elutazott abba a városba, ajándékokat is vitt magával, és levelet küldött az asszonynak, amelyben leírta neki, mennyire gyötri a vágy utána, mekkora szerelemre gyulladt iránta, meg hogy a nagy szerelem üzte el otthonából, és hozta el hozzá. Az asszony megengedte neki, hogy meglátogassa. Mikor az ember elment a házába és belépett, az asszony felkelt, nyájasan és tisztelettel fogadta, megcsókolta kezét, és a legnagyobb vendégszeretettel vendégelte meg, etette-itatta.

Volt az asszonynak egy kisfia, hároméves gyerek; azt az asszony magára hagyta, és beküldte a konyhába, hogy vigyázzon a fazekakra. A férfi ekkor az asszonyhoz fordult: „Gyere, és feküdjünk le.” De az asszony azt felelte: „Ott ül a gyerek, és néz minket.” - „Apró gyerek még; nem ért ez semmit, és nem tud beszélni.” - „Ha tudnád, milyen eszes - szólt az asszony -, nem beszélne így.”

Ezalatt a gyerek látta, hogy a rizs megfőtt, és keserves sírásra fakadt. Az anya megkérdezte: „Miért sírsz, fiacskám?” Azt mondta a gyerek: „Meríts nekem ebből a rizsből, és tégy bele vajat.”

Az asszony beletett vaját, a gyerek pedig evett, de megint elkezdett sírni. Kérdezte az anya: „Miért sírsz, fiacskám?” A gyerek azt felelte: „Édesanyám, tégy bele cukrot is.”

A férfi mérgesen szólalt meg: „De haszontalan gyerek vagy!” De a gyerek így felelt neki: „Alláhra, csak te vagy a haszontalan, aki nagy fáradtsággal utazol városról városra paráználkodni, nem pedig én, aki olyanért sírok, ami itt van a szemem előtt, én a könnyeimmel fizetek érte, aztán megeszem a rizst vajjal meg cukorral, és jóllakom vele. Hát melyikünk a haszontalan?”

Mikor az ember ezt meghallotta, nagyon elszégyellte magát, és ennek a kisgyermeknek szavai miatt megbánta, amit tett, és nem okvetetlenkedett többet az asszonynál; hanem hazament és bűnbánat emésztette, amíg meg nem halt.

Ezután így beszélt a királyfi:

Az ötéves kisfiú

Ami pedig az ötéves kisfiút illeti, hallottam, ó, királyom, hogy négy kereskedő összeadott ezer dinárt, mint közös vagyont. Betették egy zacskóba, és elindultak árukat összevásárolni. Útközben egy szép kerthez értek; bementek, a zacskót a kertet őrző asszonynál tették le, és azt mondták neki: „Csak úgy add ki ezt a zacskót, ha mind a négyen jövőnk érte.”

Mikor bejutottak a kertbe, gyönyörködtek a szép tájban, aztán ettek-ittak, vigadtak.

Az egyik azt mondta: „Hoztam egy kis illatszert magammal, gyerünk, mossuk meg fejünket ennél a folyóvíznél, és szagosítsuk ki magunkat.” A másik azt mondta rá: „Fésű kellene.” A harmadik meg: „Kérjünk a kert felvigyázó asszonyától; talán neki van itt fésűje.”

Az egyik kereskedő elment az asszonyhoz, és azt mondta neki: „Add ide a zacskót.” De az asszony azt felel te: „Csak ha mind eljöttök érte, vagy a többi társad is azt mondja nekem, hogy adjam ki neked.”

A társaság olyan helyen volt, ahonnan az asszony láthatta és hallhatta őket. Ezért az ember odakiáltott társainak: „Nem akar ideadni semmit!” Akkor azt kiáltották vissza az asszonynak: „Add oda neki!” Mikor az asszony ezt meghallotta, odaadta neki a zacskót, az pedig fogta és megszökött vele.

Mikor a többiek látták, hogy soká elmarad, elmentek a felvigyázó asszonyhoz és megkérdezték: „Miért nem adtad oda neki a fésűt?”

- „Nem azt kérte tőlem - felelte az asszony -, hanem a zacskót, és én csak a ti engedelmetekkel adtam oda neki. Ő aztán elment vele útjára.” Az asszony szavainak hallatára arcukat csapdosták, megragadták az asszonyt, és azt mondták neki: „Mi arra adtunk engedélyt, hogy a fésűt vegye át!” - „Nekem egy szót se szólt fésűről!” - mondta az asszony. Ekkor a három kereskedő megfogta, és elvitte a kádi elé. Ott elmondták az esetet, és a kádi kötelezte az asszonyt, hogy adja vissza a zacskót, és állítson kezesekeket hitelezőinek.

Az asszony egészen kétségbeesve távozott, azt se tudta, merre megy. Az úton egy kisfiúval találkozott, ötéves volt a gyerek; mikor meglátta az asszony feldúlt állapotát, megkérdezte: „Mi a bajod, nénikém?” Az asszony nem is felelt neki, ilyen kisgyereket számba se vett; de a fiú kétszer-háromszor megismételte a kérdést, végre mégis elmesélte neki: „Egy társaság jött a kertbe, letett nálam egy ezer dinárral teli zacskót, azzal a kikötéssel, hogy ne adjam oda egyiküknek sem, ha nem mindnyájan jelentkezik érte. Aztán sétáltak, üdültek a kertben, amíg az egyik odajött hozzám, és azt mondta: »Add ide a zacskót.« De én azt feleltem: »Addig nem, amíg a társaid is el nem jönnek érte.« Ő meg azt mondta, neki engedélye van tőlük arra, hogy kiadjam neki a zacskót. Oda is kiáltott nekik - mert elég közel ültek hozzánk -, hogy én nem akarok neki odaadni semmit, mire azok visszakiáltották, hogy csak adjam. Én odaadtam a zacskót, ő pedig elment vele. Mikor már soká elmaradt, a társai odajöttek hozzám, és azt kérdezték, miért nem adom már oda a fésűt. Megmondtam nekik, hogy ő egy szót se szólt fésűről, hanem csak a zacskóról, erre megfogtak, elvitték a kádi elé, ez pedig arra kötelezett, hogy térítsem meg a zacskót.” A gyerek így szólt most: „Ha adsz egy dirhemet cukorra, megmondom, hogy kerülhetsz ki a bajból.” Az asszony odaadta a pénzt és megkérdezte: „Hát mi az, amit mondani akarsz?” A gyerek így felelt: „Menj vissza a bíróhoz, és mondd neki: »Úgy szólt köztünk az egyezés, hogy csak mind a négynek jelenlétében adjam át a pénztárcát.«” Az asszony visszament a kádihoz, megismételte előtte, amit a gyerek mondott. A kádi ekkor így szólt a felekhez: „Volt köztetek ilyen egyezés?” - „Volt” - felelték azok. „Akkor hát - mondta a kádi - hozzátok elém a társatokat, és átvehetitek a zacskót.”

Az asszony így megmenekült, és elmehetett útjára anélkül, hogy baja esett volna.

A király boldogan hallgatta fiának szavait, a vezírek és a jelenlevők mind azt mondták a királynak: „Urunk, királyunk, a te fiad korunk legkiválóbb elméje.” És áldást kértek fejére. A király keblére szorította fiát, megcsókolta szeme közt, és megkérdezte tőle, hogyan állt a dolog avval a rableánnyal. A fiú megesküdü a magasztos Alláhra és az ő jóságos prófétájára, hogy a leány volt, aki erőszakoskodott; ő mindvégig tartózkodó maradt. A király hitt fia szavának, és így szólt hozzá: „Ítélezz hát fölötte. Ha akarod, kivégeztetem, ha nem, mást teszek vele, egészen a te kívánságod szerint.” A fiú azt mondta apjának: „Utasítsd ki a városból.”

És a fiú meg apja boldogságban, bőségben élt, amíg el nem jött értük minden vígság megrontója, minden egység megbontója.

Ez az, ami reánk maradt a királynak, fiának, a rableánynak és a hét vezírnek históriájából.

Abu Kir és Abu Szir

Élt egykor Alexandria városában két ember: a kelmefestő Abu Kir és a borbély Abu Szir. Szomszédok voltak a bazárban: a borbély műhelye szorosan a festő bódéja mellé épült. A festő hazug csirkefogó volt, közönséges semmiházi, mint akinek a fejét kemény sziklából vágták, vagy zsidótemplom küszöbéből készítették - szégyentelenül üzte gaztetteit az emberek ellen. Az volt a szokása, ha valaki kelmét hozott hozzá festeni, először is a fizetséget kérte, azzal az ürüggyel, hogy előbb a festéshez való anyagokat kell megvásárolnia, és ha aztán az illető előre odaadta neki a pénzt, elvette és evés-ivással elherdálta, majd eladta a kelmét, amit a tulajdonosától átvett, és annak az árát is evés-ivásra meg miegymásra költötte; a legfinomabb falatokat rogyásig nyelte, a legválogatottabb, észvesztő italokat csak úgy védte. Ha aztán a szövet gazdája jelentkezett nála, azt mondta neki: „Gyere el megint holnap, napkelte előtt, addigra meg lesz festve a kelméd.” A megrendelő elment, azt mondta magában: „Közel esik egyik nap a másikhoz.” És másnap a kijelölt időben visszajött. A festő most így szólt hozzá: „Holnap gyere el megint, tegnap nem tudtam dolgozni, mert vendégség volt nálam, el kellett őket látnom, míg csak el nem mentek, gyere el holnap napkelte előtt, akkor átveheted a megfestett kelmédet.” Ha az ember elment, harmadnap pedig megint visszajött, azt mondta neki: „Kérlek, bocsáss meg, hogy tegnap nem dolgozhattam, a feleségem éjjel gyereket szült, nappal meg mindenféle ügyes-bajos dologgal voltam elfoglalva, de ha holnap eljössz, minden bizonnyal készen lesz a kelméd, addigra megfestem.” Ha az ember a kitűzött időben beállított, a festő megint kész volt valami kifogással, meg is esküdött rá.

Így tartotta a vevőt hitegetéssel, fogadkozással, amíg az végre kijött a béketúrásból és rászólt: „Meddig hitegetsz még a holnapi nappal? Add vissza a szövetemet úgy, ahogy van, festetlenül!” Erre azt felelte: „Alláhra, testvér, majd megöl a szégyen, de csak megmondom az igazat, károsítsa meg Alláh, aki másokat megkárosít!” Ha a vevő erre megkérdezte: „Mi történt hát?” - így válaszolt neki: „Ami a kelmédet illeti, azt megfestettem, valami gyönyörűséges lett, de amikor a kötélre akasztottam, ellopták; fogalmam sincs, ki volt a tolvaj.” Ha a kelme gazdája jólelkű ember volt, megesett, hogy azt mondta: „Alláh majd kárpótol érte!” - de ha rossz természetű volt, és szórta a festőre a szitkot-átkot, akkor se ért vele semmit, még ha bíró elé is vitte a dolgot.

Így folytatta üzelveit a kelmefestő, amíg csak el nem terjedt rossz híre az emberek közt, és egyik óvta a másikat Abu Kirtől, és mindenki távol tartotta magát tőle; végül már csak egy-egy vevő esett bele hálójába, olyan, aki nem ismerte; amellet nap nap után csak szidta-becs-mérelte minden istenteremténye. Így esett, hogy egyre rosszabbul ment az üzlete. Fölvette azt a szokást, hogy bement szomszédja, Abu Szir borbélyműhelyébe, leült, és szemmel tartotta a festőműhely ajtaját. Ha aztán meglátott a festőüzlet előtt valaki ismeretlent, aki festenivalót hozott, előbújt a borbélyműhelyből és megszólította: „Ez meg ez, mit parancsolsz?” Ha az erre azt mondta: „Vedd ezt, és fessed meg nekem” - megkérdezte: „Milyen színűre parancsolod?”

Mert minden gazembersége mellett jól értett a különféle színekhez; csak éppen hogy mindenkit rászedett, és végül ez juttatta koldusbotra. Átvette hát az embertől a szövetet, és azt mondta neki: „Fizesd ki előre az árát, holnap pedig gyere el érte, és vidd el.” Az illető odaadta neki a pénzt és elment; ő meg fogta a kelmét, eladta a bazárban, és az áráért húst, zöldségfélét, dohányt, gyümölcsöt meg minden egyéb szükségeset vásárolt; ha pedig meglátott a műhelye előtt valakit azok közül, akik egyszer festenivalót adtak neki, nem mutatkozott, és láthatatlan maradt.

Ilyen módon üzte a dolgokat esztendőszámra, amíg az történt egy napon, hogy egy erőszakos ember festenivalót bízott rá, ő meg eladta a kelmét, és az árát magára költötte. A vevő nap nap után beállított, de sohase találta boltjában, mert mihelyt megneszelte, hogy olyasvalaki jön, akinek a holmija önála van, gyorsan elszelelt Abu Szir műhelyébe. A vevőnek megszakadt a türelme, és elment a kádihoz. Onnan magával hozta a törvény emberét, és az egy csomó igazhivő jelenlétében leszögezte és lepecsételte a boltajtót, mert semmi olyat, amit a kelméje helyett elvihetett volna, nem talált benne, csak egypár törött agyagedényt. Ezután a törvény embere magához vette a kulcsot, és azt mondta a szomszédoknak: „Mondjátok meg neki, hogy adja elő ennek az embernek a kelméjét, és jöjjön el az üzlete kulcsáért.” Ezután mind a ketten, a vevő meg a törvénytisztító útjukra mentek.

Abu Szir pedig így szólt Abu Kirhez: „Micsoda balszerencse üldöz téged! Akárhányszor valaki kelmét ad át neked, mindig nyoma vész a portékának. Hova lett ennek a kíméletlen embernek a kelméje?” Abu Kir így felelt: „Képzeld, szomszéd, ellopták tőlem!” Abu Szir ezt válaszolta: „Csodálatos! Akárhányszor csak kelmét bíznak rád, mindig elemeli egy tolvaj; nálad van talán az összes tolvajok gyülekező helye? De én azt hiszem, hazudsz; mondd el őszintén, hogy áll a dolog.” Ekkor Abu Kir ezt felelte: „Szomszéd, senki se lopott tőlem semmit.” - „És mit csinálsz - szólt erre Abu Szir - az emberek holmijával?” Abu Kir ezt mondta: „Ha valaki hoz valamit, én eladom, és fölélem az árát.” Abu Szir most megkérdezte: „És Alláh megengedi ezt?” Abu Kir így felelt: „Szegénységem vitt rá, mert rosszul megy a boltom, nyomorgok és semmim sincsen.”

És nagy panaszszóba fogott, hogyan pang az üzlete, és mennyire nincs pénze. Ekkor Abu Szir is elkezdett panaszkodni: „Én jól értem a mesterségemet, nem akad párom a városban, mégse vágat hajat nálam senki, mert én is szegény vagyok. Meguntam a mesterségemet, testvér.” Abu Kir, a kelmefestő ezt felelte: „Én is meguntam a mesterségemet, mert nem hoz semmit; de mondd csak, testvér, mi köt minket ehhez a városhoz? Keljünk vándorútra mind a ketten, nézzünk szét az emberek országaiban; kezünkben jó mesterség van, hasznos mindenfelé. Utunkon friss levegőre kerülünk, és kipihenjük súlyos gondjainkat.”

És Abu Kir addig ecsetelte az utazás szépségeit, míg Abu Szir kedvet nem kapott hozzá, és megegyeztek, hogy vándorútra kelnek. Abu Kir nagyon megörült Abu Szir beleegyezésének, és ezt a verset mondta:

Ha élni vágysz, s hazád szorít, mint ósdi korlát:
Kelj utra s új szeleknek feszíts ki új vitorlát.
Öt hasznod lesz belőle: tudást szerzel s vagyont,
Barátod, műveltséged gyűlik, s elhagy a gond.
S ha mondanák neked: utazni gyötrelmem,
Mert bajt hoz tűz s a víz és mindahány elem,
Feleld ezt: élni jó, de jobb, ha pusztul, annak,
Kit saját házatáján a férgek megrohannak.

Amint hát eltökélték, hogy útra kelnek, Abu Kir így szólt Abu Szirhez: „Szomszéd, mi most testvériséget fogadtunk, nincs köztünk félreértés; úgy illik hát, hogy megesküdjünk a fátihá-
ra,⁵³ hogy aki kettőnk közül munkához jut, a másikat, aki nem kapott munkát, eltartja, ami pénz pedig marad, betesszük egy ládába; mikor aztán visszatérünk Alexandriába, megoszto-

---

⁵³ A Korán első szúrája, az iszlám miatyánkja.

zunk a pénzen igazságosan.” Abu Szir azt felelte: „Így legyen.” És mindketten elmondták a fátihát.

Aztán Abu Szir lezárta a boltját, és odaadta a kulcsot a házigazdájának, Abu Kir a maga kulcsát a törvény kezében, boltját pedig lezárva és lepecsételve hagyta. Összeszedték cókómókjukat, gályára szálltak, és még aznap kivitorláztak a sós tengerre. A szerencse kedvezett nekik, főleg a borbélynak, mert az egész hajón, a százhusz ember közt, akik a kapitányon és a legénységen kívül velük utaztak, egyetlen borbély sem akadt. Amint a vitorlát kifeszítették, a borbély így szólt a festőhöz: „Testvér, itt a tengeren ételre-italra van szükségünk, és csak igen kevés útravalónk van. Talán majd megszólít valaki, hogy: »Borbély, gyere, nyírd meg!« Akkor én egy kenyérért, vagy fél dirhemért, vagy egy ital vízért megnyírom, úgyhogy mind a kettőnknek meglesz belőle a haszna.” A festő ezt felelte: „Az bizony nem fog ártani.” Lehajtotta a fejét és elaludt; ezalatt a borbély fölkelt, előszedte a szerszámaikat meg az üstjét, vállára egy rongyot vetett, mert olyan szegény volt, hogy törülközőre nem telt neki. Addig járkált az utasok közt, míg az egyik oda nem szólt neki: „Hé, mester, nyírd meg!” Megnyírta és mikor elvégezte a dolgát, fél dirhemet kapott érte. De a borbély ezt mondta: „Testvér, semmire se megyek ezzel a fél dirhemmel; de ha kenyérrel ajándékoznál meg, az itt a tengeren sokkal nagyobb áldás volna, mert van egy társam is, és igen szűken van útravalónk.”

Ekkor az ember egy kenyeret adott neki meg egy darab sajtot, és bögréjét megtöltötte édesvízzel, Abu Szir pedig elvitt mindent Abu Kirhez, és így szólt hozzá: „Nesze ez a kenyér, edd meg hozzá a sajtot, és a bögréből igyál.”

Abu Kir elvette, evett és ivott. Most Abu Szir, a borbély, megint fogta a szerszámaikat, vállára vette a rongyot, kezébe vette az üstöt, végigment a hajó utasai között, és egyiket két kenyérért, másikat egy darab sajtért nyírta meg; az emberek pedig kaptak rajta. És mindenkivel, aki felszólította: „Mester, nyírd meg” - két kenyérben meg fél dirhemben alkudott meg. Megadták neki, mert a gályán rajta kívül nem volt borbély, úgyhogy még le se szállt az este, harminc kenyeret és harminc ezüst féldirhemet gyűjtött össze, hozzá még sajtot, olajbogyót és sózott kaviárt. Amikor a kapitányt is megnyírta, és elpanaszolta neki, hogy kevés elesége van, az ezt mondta neki: „Szívesen látlak társaddal együtt, gyertek minden este, egyetek velünk, ne legyen semmi gondotok, amíg az utazás tart.”

A borbély visszament a festőhöz, akit még mindig alva talált; fölkeltette. Amikor a festő felserkent, és fejénél nagy csomó kenyeret, sajtot, olajbogyót és kaviárt látott, megkérdezte: „Honnan szerezted ezt?” Abu Szir így felelt: „A magasztos Alláh jóságából.” Abu Kir hozzá akart látni, de Abu Szir így szólt hozzá: „Testvér, ne egyél belőle, hagyd meg későbbre. Tudd meg, hogy én megnyírtam a kapitányt, és elpanaszoltam neki, milyen szűken állunk útravalóval, mire ő azt mondta nekem: »Szívesen látlak társaddal együtt, gyertek minden este, és egyetek velem.« Ma este vacsorázunk nála először.” De Abu Kir így válaszolt: „Tengeri beteg vagyok, nem bírok helyemről elmozdulni, hadd egyem ezekből, te meg menj a kapitányhoz.” Abu Szir azt felelte: „Az se baj.” És odaült nézni, hogyan eszik Abu Kir. Az meg akkora falatokat kanyarított le magának, mint amekkora sziklákat a kőfejtő vág ki a hegységből, és úgy tömte magát velük, mint egy napok óta éhező elefánt, és még le se nyelte a falatot, már egy másik darabot nyisszantott le magának, a szemével meg olyan mohón nézte, akár egy ghúl, és falt, akkora szuszogással, mint a szecskát meg babot faló éhes bika, vadul.

Egyszerre csak odajött egy hajós, és azt mondta: „Mester, a kapitány enni hív, téged meg a társadat.” Abu Szir megkérdezte Abu Kirt: „Velünk jössz?” Abu Kir azt felelte: „Nem tudok menni.” Úgyhogy a borbély egyedül indult el.

Belépett a kapitányhoz, ott látta a kapitányt több mint húsz tál étellel megrakott asztal mellett: rá meg a társára vártak. Amint a kapitány meglátta, megkérdezte: „Hol van a társad?” Abu Szir azt felélte: „Uram, rájött a tengeri betegség.” A kapitány azt mondta: „Sebaj, majd hamarosan jobban lesz; gyere és láss hozzá, már vártalak.”

Azután a kapitány fogott egy tányért, és minden ételből jól megrakta, úgyhogy tízen is jóllakhattak belőle, és mikor a borbély jóllakott, így szólt hozzá: „Itt ez a tányér, vidd el a társadnak.” Abu Szir fogta a tányért, és elvitte Abu Kirnek. Az még mindig az előtte levő ételeket ropogtatta a fogai között, akár a teve, és egyik nagy falatot a másik után tömte magába. Mikor Abu Szir odajött hozzá, azt mondta neki: „Ugye mondtam, hogy ne egyél ebből? Látod, a kapitány milyen jó ember; nézd csak, mit küld neked, mert mondtam neki, hogy rosszul vagy.” Abu Kir azt mondta: „Ide vele.” És ahogy a borbély odanyújtotta neki a tányért, elkapta, nekiesett ennek meg a többi ételnek, mint a kutya, fogát vicsorgatva, vagy az oroszlán, mikor ráront a vadra, vagy a rúkh-madár, ha galambra csap, vagy mint az olyan ember, akit éhhalál fenyeget, és végre valami ennivalót kap. Amíg evett, Abu Szir otthagya, visszament a kapitányhoz, kávézott nála, aztán megint fölkereste Abu Kirt, aki közben már elpusztította az egész tányér tartalmát, az üres tányért meg félredobta.

Fogta hát Abu Szir a tányért, és visszavitte a kapitány szolgájának, azután visszatért Abu Kirhez, és aludt másnap reggelig. Másnap megint csak borotválta az embereket; és mindent, amit érte kapott, odahordott Abu Kirnek, az meg egyre evett-ivott, és csak arra kelt fel, hogy a szükségét elvégezze. És Abu Szir minden este tele tányért is hozott neki a kapitánytól.

Így töltöttek húsz napot, mikor a hajó kikötött egy városban. Kiszálltak és bementek a városba, és közösen helyiséget béreltek egy khánban. Abu Szir berendezte, összevásárolt mindent, amire szükségük volt, aztán hozott húst, megfőzte, Abu Kir pedig abban a szent pillanatban, hogy a szobába beléptek, lefeküdt és elaludt, míg csak Abu Szir fel nem keltette, és elébe nem tette az asztalt. Mikor jól belakott, azt mondta Abu Szirnek: „Ne haragudj, rosszul vagyok.” És megint lefeküdt aludni. Negyven napot töltött el így, mialatt a borbély nap nap után vette a szerszámain, és a várost körüljárva annyit keresett, amennyit a sors előírt számára, aztán megint hazament, ott pedig alva találta Abu Kirt. Aztán felköltötte, az mohón nekiesett az ételnek, és gyúrte magába, mint akinek sose telik meg a hasa, meg akinek semmi étel sem elég, aztán megint lefeküdt aludni. Így ment ez negyven napon keresztül. És ahányszor Abu Szir így szólt hozzá: „Ülj csak fel, helyezkedj kényelembe, aztán eredj ki, nézd meg a várost, milyen csinos és pompás, ritkítja párját a városok között” - ő ezt felelte: „Ne haragudj, rosszul vagyok.” Abu Szirnek pedig nem volt szíve ahhoz, hogy megszorítsa, és egy szóval is megbántsa.

Hanem a negyvenedik napon a borbély megbetegedett, és nem bírt elmenni hazulról; megalkudott a khán kapusával, hogy lássa el szükségleteiket, és az hozott nekik ételt-italt, mialatt Abu Kir is csak tovább evett és aludt. Abu Szir négy napig így láttatta el kettőjüket a kapussal, aki gondoskodott szükségleteikről, de azután Abu Szir annyira megbetegedett, hogy elvesztette az eszméletét. Abu Kirt most maró éhség kínozza, fölkel hát, átkutatta Abu Szir ruháit, míg pénzét meg nem találta; azt zsebre rakta, rázárta Abu Szirre az ajtót, és elment, úgyhogy senki sem tudott róla, mert a kapus éppen a bazárban járt, és nem láthatta, mikor elment.

Abu Kir először is a bazár felé vette útját, ott finom holmikba öltözött, aztán sétálgatott a városban, és látta, hogy olyan város, amilyennek nem akad mása a városok között, de egyben azt is megfigyelte, hogy minden ruhanemű, amit viseltek, csak fehér és kék színű volt. Fölkeresett hát egy kelmefestőt, és amikor itt is csak csupa kék homit látott, előszedett egy kendőt, és így szólította meg a festőt: „Mester, fogd ezt a kendőt, és fess meg nekem, és vedd

át, ami érte jár.” A festő ezt felelte: „A festés ára húsz dirhem.” Abu Kir így válaszolt: „A mi országunkban ezt két dirhemért festjük meg.” Mire a kelmefestő azt mondta: „Akkor eredj és festesd meg az országodban, én nem festek olcsóbban, csak húsz dirhemért, abból egy dirhemet sem engedek.” Abu Kir most megkérdezte, „Milyen színre fested?” A festő azt felelte: „Kékre.” Abu Kir azt mondta: „De én azt kívánom, hogy vörösre fessed.” A festő így szólt: „Vörösre nem tudok festeni.” - „Akkor zöldre.” De a festő megint csak azt felelte: „Zöldre se tudok festeni.” - „Akkor sárgára.” - „Arra se tudok.”

És egymás után sorolta elő neki Abu Kir az összes színeket, és a kelmefestő azt felelte neki: „Negyven kelmefestő van ebben a városban, se több, se kevesebb, és ha egy meghal közülük, betanítjuk a fiát, ha pedig nem hagy hátra fiút, akkor harminckilencen maradunk, mihelyt pedig egyikünk két fiat hagy hátra, betanítjuk az egyiket, és ha az meghal, a másikat. Mesterségünk erősen meg van szervezve, és mi csak a kékfestéshez értünk, egyéb színhez nem.”

Abu Kir ekkor így szólt hozzá: „Tudd meg, én magam is kelmefestő vagyok, és minden színnek a festéséhez értek; beállnék hozzád bérért, és megtanítanálak, hogyan kell mindenféle színre festeni, dicsekedhetsz majd vele az egész kelmefestő-céh előtt.” De a festő ezt felelte: „Idegent nem veszünk be a céhünkbe.” Abu Kir most azt mondta: „És ha én magam nyitok boltot?” A kelmefestő így válaszolt: „Ezt sohasem engedik meg neked.”

Abu Kir otthagyta, és elment egy másik kelmefestőhöz, de attól is ugyanazt a választ kapta, és így járt körbe festőtől festőhöz, amíg mind a negyvennél nem volt, de se mesternek, se munkásnak nem vették fel. Mikor aztán felkereste a kelmefestők seikhjét, és közölte vele a dolgokat, az így felelt neki: „Nem engedünk idegent a céhünkbe belépni.”

Abu Kir szörnyen feldühödött, és fölment a királyhoz panaszt tenni. Így szólt hozzá: „Ó, idők királya, én idegen vagyok itt, kelmefestés a mesterségem, és így és így jártam a kelmefestőkkel, értek a vörös színre festés minden árnyalatához, mint amilyen a rózsapiros meg a jujuba-piros, meg a zöldhöz, úgymint a fűzöld, pisztácia-zöld, olajzöld és papagájzöld, aztán a feketéhez, mint a szén vagy antimonfekete, meg a sárgához is, mint narancs- vagy citrom-sárga.”

Előszámolta a színek egész sorát, és így végezte: „Ó, idők királya, városodban egyetlen kelmefestő sem tudja ezekből a színekből bármelyiket is előállítani, ellenkezőleg: egyébhez se értenek, mint a kékfestéshez, és mégsem akarnak fölvenni maguk közé se mesternek, se munkásnak.” A király ezt felelte: „Igazat beszéltél. De én nyitok neked kelmefestőboltot, és tőkéit is adok hozzá, ne törődj velük, mert aki az utadba áll, felakasztatom a bolt ajtaja fölé.”

Parancsot adott az építőmestereknek, és azt mondta nekik: „Járjátok be ezzel a mesterrel a várost, és ha olyan helyiséget talál, amelyik megtetszik neki, dobjátok ki a tulajdonosát, legyen az a helyiség bolt, khán vagy akármilyen, és építsetek számára kelmefestőműhelyt kívánsága szerint. Tegyétek meg, amit akar, és ne ellenkezzetek parancsaival.”

Azután a király csinos ruhába öltöztette Abu Kirt, és ezer dinárt ajándékozott neki e szavakkal. „Használd fel a magad számára, amíg az épület elkészül.”

Azonkívül még két mamlúkot adott neki kiszolgálásra, és egy csődört aranyhímes szerzővel. Abu Kir új öltönyében felült a ménre, és most olyan volt, akár egy emír. Házat is jelölt ki számára a király, és meghagyta, hogy rendezzék be. Mikor pedig berendezték, Abu Kir beleköltözött.

Másnap reggel lovon bejárta a várost, az építészek előtte, és addig nézegetett, míg végre egy hely megtetszett neki, és megszólalt: „Ez a hely jó lesz.” Azok kitették a helyiség tulajdonosát, és a királyhoz vitték, az meg a helyiség ára fejében többet fizetett neki, mint eleget.

És elkészítették az épületet ezen a helyen Abu Kir utasítása szerint, aki előírta az építőmestereknek: „Így meg így építsetek, így meg így csináljátok.” Végül is olyan kelmefestőműhelyt készítettek számára, amilyent még a világ nem látott.

Abu Kir aztán elment a királyhoz, és jelentette neki, hogy a kelmefestőbolt tökéletesen elkészült, és csak a festőanyagok árára van szüksége, hogy munkáját megkezdhesse; a király ekkor így szólt hozzá: „Fogd ezt a négyezer aranyat, ez lesz a tőkéd, aztán majd mutasd be a festőboltod munkáját.”

Abu Kir átvette a pénzt, elment vele a piacra, és talált ott indigót bőségesen, és alig kértek érte valamit. Összevásárolta hát a festéshez szükséges anyagot, amennyi csak kellett. A király ezután ötszáz darab kelmét küldött el hozzá, hogy fesse meg; ő pedig hozzálátott a munkához, és amikor mindenféle színre megfestette őket, kitergezte a festőbolt ajtaja elé.

Amint a járókelők elhaladtak az üzlet előtt, csodálatos látványt láttak, olyat, amilyennel egész életükben még nem találkoztak; csapatsámra gyűltek össze a festőbolt előtt, és élvezték a látványt, és kérdezték, mondogatták Abu Kirnek: „Ó, mester; mi a neve ezeknek a színeknek?” Ő megfelelt nekik: „Ez itt piros, az meg sárga, amaz meg zöld.” És elősorolta nekik mind a színeket. Hordták neki a kelmét, és így szóltak hozzá: „Fesd meg nekünk ezt ilyenre meg ilyenre, és kérj érte, amennyit akarsz.”

Amint Abu Kir elkészült a király kelméivel, fogta és felvitte a tanácsterembe a király elé. Az igen megörült a kelmék láttára; és gazdagon megajándékozta a kelmefestőt. Most a katonák is hoztak kelméket, és kérték, fesse meg nekik így meg így, ő pedig megfestette nekik kívánságuk szerint, azok meg arany és ezüst pénzeket vetettek neki érte. Így terjedt el mindjobban a híre, és festőboltját királyi festőműhelynek nevezték. Minden ajtón csak úgy áradt hozzá a szerencse, a többi kelmefestő meg egy szót se szólhatott ellene, inkább mind odajárultak elébe, és kezet csókoltak neki, előbbi viselkedésükért pedig bocsánatot kértek, és ily szavakkal ajánlkoztak: „Végy fel minket szolgálidul.” De ő mindüket elutasította, mert már rabszolgákat, rabnőket és nagy vagyont szerzett magának. Ennyi Abu Kirről.

Ami Abu Szirt illeti, amikor Abu Kir elszedte a pénzét és odábbállt, három napig hevert szobájában úgy, ahogy Abu Kir bezárta, eszméletlenül, nagy betegségében, amíg a khán kapusa rá nem gondolt, mi van a szobájuk ajtajával, és amikor bezárva találta, és estig egyiküket se látta, se nem hallott róluk semmit, azt gondolta magában: „Utóbb elszeleltek fizetség nélkül, vagy talán meghaltak; vagy mi a csoda történt velük?”

Odament a szobájuk ajtajához, látta, hogy a kulcs a zárban van, és kihallotta belülről a borbély nyögését. Kinyitotta az ajtót, és megszólította a borbélyt - látta, hogy ott fekszik és nyög-décsel: „Megbocsáss, hol a társad?” A borbély így felelt: „Alláhra, csak ma tértem eszméltre betegségemből, hívogattam, de senki sem felelt, az istenért, testvér, keresd elő fejem alól az erszényemet, végy ki belőle öt féldirhemet, és hozz rajta valami ennivalót, mert már félig éhen veszem.”

Az odanyúlt az erszényért, de üresen találta; azt mondta a borbélynak: „Az erszény üres, semmi sincs benne.”

Most Abu Szir, a borbély, rájött, hogy Abu Kir kiszedte az erszény tartalmát, és kereket oldott. Ezért megkérdezte a kapust: „Nem láttad a társamat?” A kapus ezt felelte: „Három napja, hogy nem láttam, és nem hihettem egyebet, mint hogy mind a ketten elköltöztetek.” A borbély így válaszolt: „Dehogyan költöztünk el! Hanem ő kedvet kapott a pénzemre, elcsente és elosont, amíg én itt betegen feküdtem.” Aztán sírt és jajgatott, de a khán kapusa azt mondta neki: „Ne vedd úgy a szívedre, Alláh majd megbünteti érte.”

A kapus elment, főzött neki húslevest, telemert belőle egy tányérral, és odaadta neki. Így gondoskodott róla a kapus két álló hónapig szakadatlanul, a saját zsebéből fizette a költségeket, amíg Abu Szir jól ki nem izzadt, és Alláh meg nem szabadította betegségétől. Akkor aztán lábra állt, és így szólt a khán kapusához: „Mihelyt a magasztos Alláh módot ad rá, meg-szolgálom a jót, amit velem tettél, de senki se jutalmaz, csupán Alláh az ő jóságában.” A kapus ezt felelte neki: „Magasztaltassék Alláh megmenekvésedért. Amit érted tettem, csak azért tettem, hogy meglássam Alláh jóságos arculatát.”

A borbély elhagyta a khánt, és végigjárta a bazárokat. A sors abba a bazárba is elvezette, amelyikben Abu Kir festőműhelye volt. Amint meglátta a tarkára festett szöveteket a boltajtó elé kitergetve, meg a kíváncsian körülük csoportosuló népet, megkérdezte a város egyik lakójától: „Micsoda hely ez, és miért tolong itt ez a sok nép?” Akitől megkérdezte, ezt felelte: „Ez a királyi kelmefestőműhely; a király egy Abu Kir nevezetű idegen számára építtette, és ahányszor az megfest valami kelmét, összegyűlünk és megnézzük, mert a mi hazánkban nincsen festő, aki ilyen színekre tudna festeni. Ez meg ez történt vele meg a város festőivel.”

És elmesélte neki Abu Kir esetét a festőkkel, meg hogyan ment Abu Kir panaszra a királyhoz, aki megsegítette őt, műhelyt építtetett számára, aztán ezt meg ezt adta neki. Szóval, mindent elmondott, mire Abu Szir örvendezve kiáltott fel: „Magasztaltassék Alláh, hogy ilyen sikerre segített, és mester lett belőle! Meg kell bocsátanod ennek az embernek, mert a munkája bizonyosan annyira igénybe vette, hogy rólad egészen megfeledkezett, de mivel te jóságos és nagylelkű voltál hozzá, amikor nem volt semmi foglalkozása, ő majd megőrül, ha meglát, és éppen olyan nagylelkű lesz hozzád, mint te őhöz voltál.”

Azután közelebb ment a festőbolthoz, és meglátta Abu Kirt, amint magas párnán ült a kőpadon az üzlet bejáratánál, királyi öltözetben, körülötte pedig négy szerezsen rabszolga meg négy mamlúk állt, mind a legpompásabb ruhákba öltözötten; és látott tíz néger rabszolgát, segédeit, munka közben, mert amint megvásárolta őket, megtanította a mesterségre. Hanem ő maga úgy ült ott a párnái közt, mint valami nagyvezír vagy hatalmas király, még a kisujját se mozdította, csak szolgálait szólalgatta: „Ezt így csináld, azt úgy csináld.” Abu Szir hozzálépett hát, és azt hitte, hogy barátja örömmel üdvözli majd, és tisztességgel, szeretettel fogadja. De amint Abu Kir tekintete Abu Szirre esett, rárivallt: „Te gazember, nem megtiltottam már, de hányszor, hogy a boltajtómban álldogálsz? Szégyenbe akarsz tán hozni az emberek előtt, te tolvaj? Fogjátok meg!” A rabszolgák rávetették magukat, kezet emeltek rá, Abu Kir is felkelt, a botja után nyúlt, és odakiáltotta a rabszolgáknak: „Teperjétek le!” És száz ütést méretett a hátára, aztán megfordította, és újabb százat veretett a hasára, majd ezt mondta neki: „Te aljas, te áruló, lássalak csak meg mától fogva még egyszer a festőbolt ajtajában, tüstént a király elé vittelek, hogy adjon át a válnak, üttesse le a fejedet. Hordd el magad, Alláh meg ne áldjon.”

Abu Szir az ütésektől meg a rajta esett sérelemtől megtört szívvel ment el, a jelenlevők meg kérdezték Abu Kirt: „Mit csinált az az ember?” Abu Kir ezt válaszolta nekik: „Tolvaj, az emberek kelméjét lopja. Hányszor lopott már tőlem kelmét, én meg azt mondtam magamban: »Alláh bocsássa meg neki, szegény ember!« És nem bántottam, hanem megtérítettem a vevők kárát, neki meg jó szóval a lelkére beszéltem, de rá se hederített. Jöjjön csak vissza még egyszer, a király elé vezettetem, hadd végeztesse ki, hogy az embereknek nyugtuk legyen tőle.” És a nép csak úgy szórta a szitkot utána. Ez történt Abu Kirrel.

Ami pedig Abu Szirt illeti, visszament a khánba, és nagy búsan üldögélt az Abu Kirtől elszenvedett igazságtalan bántalmazás miatt. Mikor pedig az ütések helyei már nem égtek, megint elment, és bejárta a bazárokat. Ekkor eszébe jutott, hogy elmegy a fürdőbe, megkérdezte hát az egyik városbeli lakost: „Testvér, merre vezet az út a hammámhoz?” Az ember ezt felelte: „Mi az a hammám?” Abu Szir azt mondta: „Olyan hely, ahol megmosakszik az

ember, és a piszkától megtisztálkodik, egyik legkellemesebb dolog a világon.” Az ember így szólt: „Eredj a tengerhez.” Abu Szir azonban ezt válaszolta: „De én meleg fürdőbe akarok menni.” Mire a másik megint azt mondta: „Mi nem tudjuk, mi az a meleg fürdő, ha tisztálkodni akarunk, a tengerhez megyünk. Így csinál még a király is.”

Amint hát Abu Szir látta, hogy a városban nincs meleg fürdő, és hogy az emberek nem ismerik a fürdőt, azt se tudják, mi fán terem, elment a király dívánjához, belépett, megcsókolta a földet a király színe előtt, áldást kért rá, és így szólt: „Messze idegenből jött ember vagyok, foglalkozásomra nézve fürdőmester. Amint a városodba érkeztem, és fürdőbe akartam menni, egyetlen fürdőt se találtam, pedig másképp olyan szép a város. Hogy van ez, mikor a hammám a világ legnagyobb gyönyörűsége?” A király erre ezt felelte: „Mi az a hammám?” Abu Szir most nekilátott, leírta neki, milyen a fürdő, és e szavakkal fejezte be beszédét: „A városod nem város, ha fürdője nincsen.” A király ekkor így válaszolt: „Szívesen fogadlak.” S páratlanul szép ruhába öltöztette, egy csődört, két rabszolgát, négy rabnőt és két mamlúkot ajándékozott neki, házat rendezett be számára, és még jobban kitüntette, mint a kelmefestőt. Aztán építőmestereket adott melléje, és azoknak meghagyta: „Építsetek azon a helyen, amelyik neki tetszik, meleg fürdőt a számára.”

Ekkor Abu Szir bejárta velük a várost, végül rámutatott egy helyre, amelyik megtetszett neki, azok meg nekiláttak, és utasításai szerint páratlanul szép meleg fürdőt építettek számára. Abu Szir aztán megparancsolta, fessék ki, ők pedig olyan csodaszépen kifestették, hogy gyönyörűség volt a néző szemének. Aztán Abu Szir megint elment a királyhoz, és jelentette, hogy a fürdő elkészült, szép falfestményekkel, és most már csak a bútorzat hiányzik. Ekkor a király tízezer dinárt adott neki berendezésre. Abu Szir berendezte a fürdőt, törülközőket aggatott kötelekre szépen sorjában. Aki nép csak elhaladt a fürdő ajtaja előtt, sűrű tolongásban bámulta, és egészen el voltak bűvölve a falfestés szépségétől; életükben ilyesmit még nem láttak. Aztán megkérdezték Abu Szirt, hogy ez mi, s az csodálkozásukra ezt felelte nekik: „Ez meleg fürdő.”

Most vizet melegített, és üzembe hozta a fürdőt; aztán a medencébe szökőkutat szereltetett, hogy a város lakosainak, akik meglátták, majd megzavarta az esztét. Aztán a királytól tíz serdületlen mamlúkot kért, és a király tíz mamlúkot ajándékozott neki, oly szépeket, mint a hold. Abu Szir meggyúrta a testüket, és azt mondta nekik: „Így csináljátok a fürdővendégekkel!” Most illatokkal kifüstölte az egész fürdőt, kikiáltót küldött a városba és kihirdette: „Alláh teremtményei, gyertek a hammámba. »Szultán fürdője« a neve!”

Jöttek az emberek, ő pedig megparancsolta a mamlúkoknak, hogy mossák meg a testüket. Az emberek beszálltak a kádba, aztán megint kiszálltak, utána leültek a lívánra, a mamlúkok pedig gyúrták a testüket, ahogy Abu Szir betanította őket. Három napig járt így a nép a fürdőbe, megkapta, amit kívánt, és fizetség nélkül távozhatott. A negyedik napon Abu Szir a királyt hívta meg a fürdőbe: az lóra is ült országa nagyaival, és ellovagolt a fürdőhöz. Ott levetkőzött, és bement a fürdőterembe, utána Abu Szir. Ledörzsölte a királyt a mosdó-kesztyűvel, és a piszkot hurkákban szedte le róla, és amikor megmutatta a királynak, ez igen megörült; teste csak úgy csengett, olyan lágy és tiszta volt, amint kezével rá-rácsapott.

Miután a királyt lemosta, a medence vizébe rózsavizet öntött, és a király beleszállt. Mikor megint kijött belőle, olyan gyönyörűséget és jó érzést érzett a testében, mint egész életében sohasem. Aztán a lívánra ültette a mester, a mamlúkok pedig jól meggyúrták-nyomogatták, miközben a füstölő-edények áloé- és ámbra-illatot leheltek. A király most megkérdezte: „Mester, ez a hammám?” Abu Szir így válaszolta: „Igenis.” A király ekkor ezt mondta: „Fejem életére, városom e nélkül a fürdő nélkül nem volt város!” Aztán így szólt hozzá: „Mit fizettetsz fejenként?” Abu Szir azt felelte: „Amennyit parancsolsz, annyit kérek majd.”

A király elrendelte, hogy adjanak neki ezer dinárt, és így szólt: „Fizetess magadnak mindenkivel, aki nálad megfürdik, ezer dinárt.” De Abu Szir azt mondta erre: „Bocsáss meg, ó, idők királya, lásd, nem mind egyformák az emberek, van köztük gazdag is, szegény is. Azért, ha én ezer dinárt kérnék mindenkitől, üres maradna a fürdő, mert szegény ember nem tud ezer dinárt összehozni.”

A király most megkérdezte: „Hogy csinálod hát az árral?” Abu Szir így válaszolt: „Az emberek nagylelkűségére bízom az árat, aki tud fizetni, és nem zsugori, megadja, úgyhogy minden embertől a viszonyai szerint veszünk be pénzt. Ily módon majd eljár hozzánk a nép; a gazdag a rangja, a szegény meg tetszése szerint fizet; így majd jól megy, és virágzik a fürdő; ami pedig az ezer dinárt illeti, az a király adománya, és nem mindenki adhat annyit.”

Az ország nagyjai helyeselték, és ezt mondták: „Így lesz az jól, ó, idők királya! Nem mindenki olyan gazdag és bőkezű, mint te, dicsőséges király!” A király így válaszolt: „Helyesen beszéltek, csakhogy ez egy szegény idegen ember, aki városunkban berendezte ezt a fürdőt, amelyhez foghatót egész életünkben nem láttunk, és amely nélkül a városunknak nem volt se dísze, se értéke; ezért hát ha magasabb díjjal tiszteljük meg, az sem sok.” De a nagyok így feleltek: „Ha meg akarod tisztelni, tedd a magad pénzén, a szegényeket pedig részesítsd abban a kegyben, hogy olcsón járhassanak a fürdőbe, és áldani fognak alattvalóid. Ami pedig az ezer dinárt illeti, hát az igaz, hogy az ország nagyjai vagyunk, de a mi lelkünk mégse nyugodna bele, hogy ilyen sokat adjunk, hát még a szegényeké!” A király most így szólt: „Ti, országom nagyjai, ti adjatok neki most fejenként száz dinárt, egy mamlúkot, egy rabnőt és egy rabszolgát.” - „Rendben van - felelték azok -, ezúttal megadjuk neki, ezután pedig fizessen mindenki tetszése szerint.” A király meg azt mondta: „Ez nem lesz rossz.” Most a főemberek mind száz dinárt, egy rabnőt, egy mamlúkot és egy rabszolgát adtak Abu Szirnek. A főemberek száma pedig, akik aznap a királlyal fürdeni mentek, négyszáz lelket tett ki, úgyhogy aznap negyvenezer dinárt keresett, s hozzá négyszáz mamlúkot, négyszáz rabszolgát, négyszáz rableányt kapott: ez aztán szép kereset! Ezenfelül a király még tízezer dinárt, tíz mamlúkot, tíz rabnőt és tíz rabszolgát adományozott neki, úgyhogy Abu Szir odalépett a király elé, megcsókolta előtte a földet, és így szólt: „Boldogságos király és bölcs ítélet forrása, hová fér be ez a sok mamlúk, rabszolga és rabnő?” A király így válaszolt: „Én csak azért parancsoltam ezt a dolgot az udvaromnak, hogy egy csomó pénzt gyűjtsünk össze a számodra; hátha eszedbe jut a hazád meg a családod, megszállhat a honvágy, és szeretnél hazatérni; akkor országunkból bőséges pénzüsszeget vihetsz magaddal, hogy abból otthon megélhess.” Abu Szir így válaszolt: „Ó, idők királya, Alláh adjon neked dicsőséget! Lásd, ez a sok mamlúk, rabnő és rabszolga királyi fényűzés, és ha készpénzt utaltál volna ki nekem, többet érne, mint ez a sereg, akit etetni, itatni meg ruházni kell, úgyhogy összes jövedelmemből se futja az eltartásukra.” A király elnevette magát, és így szólt: „Alláhra, igazad van, ez csakugyan valóságos hadsereg, és neked nincs módodban, hogy eltartsd őket; hanem eladnád-e őket nekem száz dinárért fejenként?” Abu Szir azt felelte: „Eladom őket annyiért.” A király most elküldött a kincstárnokáért, hozza el számára a pénzt. A kincstárnok elhozta, és pontosan, az utolsó dirhemig kifizette az árat mindenkiért, és a király visszaajándékozta őket a gazdáiknak e szavakkal: „Mindenkinek, aki rabszolgáját, rabnőjét vagy mamlúkját felismeri, vegye vissza tőlem mint ajándékomat.”

Most mindenki a király parancsa szerint cselekedett, és átvette, ami járt neki, Abu Szir pedig így szólt a királyhoz: „Alláh adjon neked nyugalmat, ó, király, mint ahogy te nyugalmat szerezteél nekem ezektől a ghúloktól, akiket csak Alláh bírt volna jóllakatni!”

A király nevetett a szaván, igazat adott neki, aztán visszatért nagyjával a szerájába. Abu Szir pedig azzal töltötte az éjszakát, hogy a pénzét számolta, zacskókba rakta és lepecsételte; kiszolgálására pedig húsz szerecsen rabszolgája, húsz mamlúkja és negyven rabszolganője volt.

Másnap reggel megint kinyitotta a fürdőjét, és egy hírnökkel kikiáltatta: „Mindenki, aki a fürdőbe jön és megfürdik, saját belátása és bőkezűsége szerint fizethet.” Aztán odaült a pénzesládája mellé, az emberek meg jöttek, és mindenki a körülményei szerint fizetett, úgyhogy mire beesteledett, a láda tele lett a dicsőséges Alláh jó adományával. Majd a királyné is a fürdőbe kíváncszott, és mikor Abu Szir ezt hírül vette, a kedvéért a napot két részre osztotta úgy, hogy az időt hajnaltól délig a férfiaknak, déltől estig pedig a nőknek szánta. Mikor aztán a királyné megjelent, egy rabnőt állított a láda mellé, mert négy rabnőt ügyes fürdőmesternőkké képezett ki. A királynénak pedig igen tetszett a fürdés és örömtől dagadó kebelével tett be ezer dinárt a ládába. Így terjedt el Abu Szir híre a városban, és ő mindenkit, akár gazdag volt, akár szegény, egyforma előzékenységgel látott el, úgyhogy a javak csak úgy özönlöttek be hozzá minden ajtón, ő pedig ismeretséget és barátságot kötött a király testőrségével. A király hetenként egyszer eljött hozzá, a hét többi napja meg a gazdagoké-szegényeké volt, és Abu Szir mindenkit barátságosan és udvariasan fogadott. Úgy esett egyszer, hogy a király hajóskapitánya is eljött hozzá. Abu Szir levetkőztette, és bement vele a fürdőbe, jól végigkente testét, és kitüntető udvariassággal szolgált ki. És mikor kijött a fürdőből, szörbetet meg kávét készített számára, mikor pedig a hajóskapitány adni akart érte valamit, szabadkozott, hogy nem fogad el tőle semmit, úgyhogy a kapitány Abu Szir végtelen szívélyességeért és jóságaért a lekötelezettjének érezte magát, és azt se tudta, hogy mutassa ki háláját a fürdőmester nagylelkűségéért. Ennyit Abu Szirról.

Ami pedig Abu Kirt illeti, amikor meghallotta, hogy mindenki csak a fürdőről rajong, és az emberek azt mondják neki: „Ez a fürdő kétségkívül a földi paradicsom! Hallod-e, ha Alláh megengedi, el kell jönnöd velünk holnap ebbe a remek fürdőbe!” - így szólt magában: „Okvetlenül el kell mennem, mint ahogy mindenki elmegy, hadd nézzem meg már azt a fürdőt, ami minden embert tisztára megbolondít.”

Fölvette legpompásabb öltönyét, öszvérré ült, és négy fekete rabszolga meg négy mamlúk kíséretében, akik előtte és mögötte lépdeltek, a fürdőhöz lovagolt. A fürdő bejáratánál leszállt, érezte az ámbra és áloé illatát, látta, hogy özönlök a nép ki- meg befelé, látta, hogy a köpadokon milyen sűrűn ül szegény meg gazdag egyaránt. Amint aztán az előcsarnokba lépett, Abu Szir ötlött a szemébe, ez pedig az ő láttára nagy örömben állt fel. Abu Kir erre így szólította meg: „Jól nevelt emberhez illő viselkedés ez? Kelmefestőműhelyt nyitottam, mester lettem a városban, megismerkedtem a királlyal, és szerencsére, tekintélyre tettem szert, te pedig felém se néztél, nem is érdeklődtél irántam, azt se mondtad: »Hol a barátom?«, amíg én hiába kutattam utánad, és a rabszolgáimmal meg mamlúkjaimmal a khánokban meg mindenfelé kerestettelek, de csak nem jöttek rá, hova is tűntél, és senkitől nem kaptam rólad felvilágosítást.” Abu Szir ezt felelte: „Hát nem jöttem el hozzád, és te nem becsméreltél, hogy tolvaj vagyok, hát nem vertél meg és nem szégyenítettél meg a népek szeme láttára?” Abu Kir úgy tett, mintha bánkódnék, és azt mondta: „Micsoda beszéd ez? Te voltál az, akit megvertem?” Abu Szir így válaszolt: „Igen, én voltam.” Abu Kir most esküvel fogadkozott, hogy nem ismerte meg, és azt mondta: „Egy ember, aki hasonlít hozzád, mindennap eljött, és ellopkodta a vevők kelméjét, annak tartottalak téged.” Aztán bünbánatot színlelt, összecsapta a kezét, és így szólt: „Nincs másutt hatalom és erő, csak a magasztos és dicsőséges Alláh kezében! Bizony csúnyán elbántunk veled: fedted volna csak fel, hogy ki vagy, mondtad volna: »Ez és ez vagyok!« Te vagy a hibás, hogy nem ismertted meg magadat, annál is inkább, mert annyi az ügyes-bajos dolgom.” Abu Szir így válaszolt: „Alláh bocsásson meg

neked, barátom; ez a dolog a sors rejtekében így volt elrendelve, Alláh kárpótlást ad érte. De most kerülj beljebb, vedd le a ruhádat, és élvezd az üdítő fürdőt!” Abu Kir így felelt: „Alláhra, bocsáss meg, barátom!” És Abu Szir azt mondta rá: „Alláh mentsen fel bűnöd alól, és bocsássa meg neked! Az örökkévalóságtól fogva így szólt rólam a végzés.”

Abu Kir azután megkérdezte: „Hogy jutottál ilyen magas méltóságra?” Abu Szir így válaszolt: „Aki neked szerencsét adott, az adott nekem is. Felmentem a királyhoz, és említettem neki a meleg fürdőt, ő erre elrendelte, hogy építsek egyet.” Abu Kir erre így szólt: „Ahogy te bejáratos vagy a királynál, úgy én is az vagyok. És ha Alláh, a magasztos, akarja, véghezviszem, hogy a kedvemért még jobban szeressen és tiszteljen téged, mint most: nem tudja, hogy az én barátom vagy, de megmondom neki, és még jobban beajánllak nála.” Abu Szir ezt felelte: „Nincs szükségem beajánlásra, mert él még az, aki hajlandóságot ad a szívekbe; a király és egész udvara szeret engem, megajándékozott ezzel meg ezzel.” És elmondta neki egész történetét, aztán így szólt: „Vedd le a holmidat a szekrény mögött, aztán gyere a fürdőbe, hadd dörzsöljelek le.”

Abu Kir levetkőzött, és Abu Szirrel bement a fürdőbe, az most beszappanozta, ledörzsölte, és megint felöltöztette, kiszolgálta mindvégig, míg elő nem jött a fürdőből. Akkor ebédet meg szörbeteket tett elébe, és mindenki elcsodálkozott, milyen kitüntetően bánik vele. Mikor aztán Abu Kir fizetni akart neki valamit, szabadkozott, hogy nem fogad el tőle semmit, és azt mondta neki: „Szégyelld magad; micsoda dolog ez? A barátom vagy, köztünk nincs különbség.” Ekkor Abu Kir így szólt Abu Szirhez: „Barátom, Alláhra, remek ez a fürdő, de a művészetedhez mégis hiányzik valami.” Abu Szir megkérdezte:

„Ugyan mi hiányzik még?” És Abu Kir ezt felelte: „Van egy szer, amit arzénikumból és oltatlan mészből kevernek össze, és igen kellemes szörvesztő szer. Készítsd el ezt, és ha a király megint eljön, mutasd meg neki, hogy szokták ezzel a fölösleges szörzsálakat eltávolítani; erre majd igen megszeret, és még jobban tisztelni fog.” Abu Szir így válaszolt: „Igazad van; ha Alláh akarja, megcsinálom.”

Abu Kir elhagyta a fürdőt, öszvérére szállt, és a királyhoz indult. Belépett hozzá, és ezt mondta neki: „Jó tanácsot szeretnék neked adni, ó, idők királya.” A király megkérdezte: „Mi a tanácsod?” Abu Kir így felelt: „Fülembé jutott a híre, hogy fürdőt építtettél.” A király válaszolta: „Úgy van, egy idegen ember jött hozzám, és én fürdőt rendeztem be neki, mint neked kelmeifestőműhelyt, pompás fürdő, és dísz a városnak.”

És elősorolta a fürdő előnyeit, amíg Abu Kir meg nem kérdezte: „És jártál már a fürdőben?” - „Hogyne” - felelte a király. Abu Kir erre felkiáltott: „Dicsértessék Alláh, hogy megmentett a szerencsétlenségtől, amit ez a gaz fürdőmester, az istentelen, tervezett ellened!” A király most megkérdezte: „Ugyan mi a szándéka?” Mire Abu Kir ezt felelte: „Tudd meg, ó, idők királya, ha legközelebb belépsz a fürdőbe, az a veszted lesz.” - „És miért?” - kérdezte a király.

Abu Kir erre azt mondta: „Lásd, a fürdőmester ellenséged, meg a vallás ellensége; csak azért vett rá, hogy ezt a fürdőt berendeztesd, mert meg akar benne mérgezni téged. Készített is valamit a számodra, és ha bemész hozzá, ajánlja majd neked, és így beszél: »Ez olyan szer, amely mindenkit, aki használja, könnyűséggel szörtelenít.« De ez nem olyan szer, hanem erős és halálos mérge; mert a keresztények szultánja megígérte ennek a gazembernek, hogy kibocsátja a fogságból a feleségét meg a gyerekeit, ha téged megöl. Feleségét és gyerekeit ugyanis a keresztények szultánja fogva tartja. Én magam is fogságban voltam országukban, de festőműhelyt nyitottam, és a számukra mindenféle színre festettem kelmét, úgyhogy a király szívét megnyertem ezzel, ő meg felszólított, hogy kérhetek tőle valamit. Én a szabadon bocsátásomat kértem, és amikor megkaptam, ebbe a városba jöttem. Amikor itt a fürdőben

megláttam azt az embert, megkérdeztem tőle: »Hogyan sikerült kiszabadulnod, neked, feleségednek meg gyermekeidnek?« Amire ő ezt felelte: »Feleségemmel és gyerekeimmel együtt fogságban voltam, míg egy napon a keresztények királya a dívánban tanácskozást nem tartott, és a többiekkel együtt én is megjelentem. Amikor ott álltam a többi emberrel, hallottam, hogy a királyok neveit sorban elszámolják, amíg ennek a városnak a királyát is megemlítették. Erre a keresztények királya feljajdult és felkiáltott: 'A világon csak ennek a városnak a királyával nem bírtam; aki el tudná tenni láb alól, annak megadnék mindent, amit tőlem kíván.' Erre odaléptem hozzá, és így szóltam: 'Ha meggyilkolom, akkor szabadon bocsátasz engem, a feleségemet és a gyerekeimet?' Így felelt: 'Igen, visszaadom a szabadságodat, azonfelül pedig megadom, amit tőlem kérsz.' Így ebben megegyeztünk, ő pedig gályán elküldött ebbe a városba, mire én fölmentem a királyukhoz, és ő ezt a fürdőt építtette nekem. Most még csak meg kell ölnöm, aztán visszamehetek a nazarénusok királyához, kiválthatom a feleségemet és gyermekeimet, és egyéb kegyet is kérhetek tőle.« Ekkor én megkérdeztem: »És micsoda tervet eszeltél ki, hogy megöld?« Azt felelte: »A legegyszerűbb módot: készítettem a számára valamit, abba mérget kevertem; és ha ő most eljön a fürdőbe, majd azt mondom neki: 'Vedd ezt a szert, és dörzsöld be vele magadat ott, ahol kell, és leszedi mind a szőrt.' Ha ő aztán elveszi, és bedörzsöli magát vele, a méregnek egy nap meg egy éjjel alatt olyan lesz a hatása, hogy elér egészen a szívéig, és ebbe belehal. Béke legyen veled!« Mikor ezeket tőle meghallottam, féltettelek, mert jót tettél velem, és ezért elmondtam neked mindent.”

A király ezeknek hallatára szörnyen felbőszült, és így szólt a festőhöz: „Tartsd ezt titokban.” Aztán elment a fürdőbe, hogy kétségének bizonyossággal vessen véget. Belépett a fürdőbe, mire Abu Szir, mint közönségesen, levetkőzött és nagy gondossággal szolgálta ki a királyt; amikor pedig ledörzsölte, így szólt hozzá: „Ó, idők királya, szőrvesztő szert készítettem a számodra.” A király azt mondta: „Hozd ide.” Mikor odahozta, és a király érezte kellemetlen szagát, meg volt győződve róla, hogy méreg, és böszülten kiáltott oda testőreinek: „Fogjátok meg!”

Azok rávetették magukat, a király meg nagy haraggal hagyta el a fürdőt, de senki sem tudta, mi okból haragszik, mert a király nagy izgalmaiban senkinek se szólt róla egy árva szót sem, és senkinek sem igen volt bátorsága ahhoz, hogy kérdezgesse. Mikor a király felöltözött, felment a tanácstermébe, és maga elé vezettette Abu Szirt hátrakötött kezekkel; aztán a hajóskapitányát hívatta, és amint az megjelent előtte, megparancsolta neki: „Fogd ezt a gazembert, vegyél egy zsákot meg két mázsa oltatlan meszet, kösd bele a zsákba őt is, a meszet is, rakd csónakra, evezz a palotám elé, ott majd meglátsz engem, amint a szabadban ülök, és kérdezz meg: »Dobjam be?« Ha azt felelem neked: »Dobd be«, akkor a mész oldódik rajta, és ő a vízbe is fullad és meg is ég.” A kapitány ezt felelte: „Hallom és engedelmeskedem.”

Elvezette Abu Szirt a király palotájával átellenben fekvő szigetre, ott pedig így szólt hozzá: „Hallod-e, én egyszer elmentem hozzád a fürdőbe, és te tisztelettel szolgáltál ki, és nagy élvezetet szerezteél nekem, és erősködtél, hogy nem veszel el tőlem fizetséget. Én ezért igen megszerettelek, mondd hát el most, mit forraltál a király ellen, micsoda bűnt követtél el, hogy feldühödött rád, és ilyen csúf halált szánt neked.” Abu Szir ezt felelte: „Alláhra, nem csináltam én semmit, és nem tudom, micsoda hibát követhettem el ellene, amiért ezt érdemelném.” A kapitány így válaszolt: „Nagy becsületed volt a királynál, nagyobb, mint akárkinek előtted, és annak, akinek jól megy dolga, irigyei vannak. Talán megirigyelte valaki ezt a szerencsédet, és becsmérő szavakkal szólt rólad a király előtt, hogy az olyan hatalmas haragra gerjedt irántad? De isten hozott nálam, nem lesz semmi bántódásod; ahogyan te nagy tisztességben részesítettél, pedig nem ismertük egymást, úgy én most megszabadítlak. De ha megmentlek, itt kell maradnod nálam ezen a szigeten, amíg gálya nem indul városunkból a hazádba, azon aztán hazaküldlek.”

Abu Szir kezét csókolt a kapitánynak, és hálálkodott neki, a kapitány pedig hozta a meszet, és egy embernagyságú kővel együtt a zsákba dugta, és közben ezt mondta: „Alláhba helyezem reményemet.” Azután hálót adott Abu Szirnek, és így szólt hozzá: „Vesd be ezt a hálót a tengerbe, talán fogsz valami halat, mert az én dolgom, hogy a király konyháját naponta hallal ellássam. A szerencsétlenség miatt, ami téged ért, nem értem rá a halászásra, és félek, hogy a kukták jönnek a halért, és nem lesz egy se. De ha te fogsz valamit, meglesz a hal számukra, én meg eközben a palota alatt végrehajtom a cselt, és úgy teszek, mintha a tengerbe vetnélek.” Abu Szir azt mondta: „Majd halászok, menj csak, és Alláh legyen veled.”

A hajóskapitány csónakra tette a zsákot, és a király palotája elé evezett vele, oda, ahol a királyt az ablakban ülni látta; megkérdezte tőle: „Ó, idők királya, dobjam be?” A király azt felelte: „Dobd bel!” És intett neki a kezével, de közben felvillant valami, és a tengerbe esett; ez pedig a király pecsétgyűrűje volt. A gyűrűnek varázsereje volt, az abban állt, hogy ha a király valakire megharagudott és a halálát kívánta, csak inteni kellett neki a jobb kezével, amin a gyűrűt viselte, mire a gyűrűből villám csapott ki, és akire mutatott, azt lesújtotta, úgyhogy a feje leesett a válláról. Csak ennek a gyűrűnek kedvéért engedelmeskedtek neki a csapatok, ezzel győzte le a hatalmasokat. Amint most a gyűrű leesett a király ujjáról, nem szólt róla senkinek, nehogy a csapatok felkeljenek ellene és megöljék. Ennyit a királyról.

Ami pedig Abu Szirt illeti, amint a kapitány elment, fogta a hálót, bevetette a tengerbe, és hallal tele húzta ki. Aztán másodszor is bevetette, megint tele volt hallal, és így tovább és tovább, végre a hal nagy halomban feküdt előtte, és így szólt magában: „Alláhra, régóta nem ettem halat.” Kikeresett hát magának egy nagy, kövér halat, és így szólt: „Ha a kapitány visszajön, megkérem, süsse meg nekem ezt a halat, hadd egyem meg ebédre.”

Volt nála kés, föl vágta hát a halat, de a kése megakadt a hal kopolyájában, Abu Szir pedig megpillantotta a király gyűrűjét: a hal nyelte el, a sors pedig erre a szigetre vetette a halat, ahol hálóba került. Abu Szir magához vette a gyűrűt, ráhúzta a kisujjára, de nem is sejtette, micsoda különös sajátságai vannak. Egyszerre csak két kukta érkezett, a halakért jöttek, és így szóltak Abu Szirhez: „Ember, hova ment a kapitány?” Az ezt felelte „Nem tudom!” És legyintett a jobb kezével. Erre mind a két fiúnak egyszerre leesett a feje a válláról. Abu Szir elcsodálkozott, és egyre csak ezt mondogatta: „Ugyan ki ölhet meg őket?”

Sajnálkozott rajtuk, és bánkódott a dolgon. Végre megjött a kapitány, megpillantotta a nagy rakás halat, meglátta, hogy a két gyerek holtan fekszik, és szemébe ötlött Abu Szir ujján a pecsétgyűrű. Így szólt hozzá: „Testvér, ne emeld rám a kezedet, amin a pecsétgyűrűt viseled: mert ha csak megmozdítod, megölsz vele.”

Abu Szir e szavakra elálmélkodott, és nem mozdította a kezét, a kapitány pedig közelebb jött hozzá és megkérdezte: „Ki ölte meg ezeket a fiúkat?” Abu Szir ezt válaszolta: „Alláhra, nem tudom.” A kapitány így felelt: „Igazat beszélsz, de most mondd meg, honnan szerezted ezt a pecsétgyűrűt.” Abu Szir ezt mondta: „A hal kopolyájában találtam.” A kapitány ezt válaszolta: „Az igazságot mondod, mert én láttam, amint nagy villanással a tengerbe esett a királyi palotából, amikor a király intett, és azt mondta: »Dobd a tengerbe azt az embert!« Ennél az intésnél a tengerbe repült a gyűrű a király ujjáról, ott ez a hal elnyelte, Alláh pedig hozzád terelte, hogy megfogd, mert ezt a gyűrűt neked szánta a sors. De ismered-e ennek a gyűrűnek a tulajdonságát?” Abu Szir ezt felelte: „Nem tudom, hogy valami különös tulajdonsága volna.” A kapitány így szólt: „Tudd meg, hogy a csapatok csak ettől a pecsétgyűrűtől féltükben engedelmeskednek a királynak, mert ez varázsgyűrű: ha ugyanis a király megharagszik valakire, és a halálát kívánja, csak int felé, és annak a feje leesik a nyakáról; mert a gyűrűből villám csap ki, és agyonsújtja azt, akire a király megharagszik, úgyhogy tüstént holtan esik össze.” Amint Abu Szir ezt meghallotta, végtelenül megörült, és azt mondta a

hajóskapitánynak: „Vigyél vissza a városba.” A kapitány így felelt: „Meg is teszem, mert most már semmitől se féltetek; hiszen ha meg akarnád ölni a királyt, csak intened kellene feléje a kezedd, és a feje elédbe hullana; de ha a királyt és hozzá összes csapatait is el akarnád pusztítani, módodban állna, nem volna semmi akadály.” A csónakjába ültette hát Abu Szirt, és bevezette vele a városba.

Mikor odaérkezett, felment a királyi palotába, és a tanácsterembe tartott, ahol a királyt, csapataitól körülvéve, nagy gondban találta a gyűrűje miatt, de egy léleknek sem árulta el a gyűrű elvesztését. Amint a király Abu Szirt megpillantotta, így szólt hozzá: „Hát nem vetettünk téged a tengerbe? Hogy csináltad, hogy onnan előkerültél?” Abu Szir ezt felelte neki: „Ó, idők királya, amikor megparancsoltad, hogy dobjanak a tengerbe, a hajóskapitány fogott, és egy szigetre vitt, közben kikérdezett a haragod oka felől, és így szólt hozzám: »Mit tettél a királlyal, hogy a halálotat rendelte el?« Így feleltem: »Alláhra, nem tudok róla, hogy gonosz-tettet követtem volna el ellene.« Ekkor ő azt mondta nekem: »Lásd, nagy becsületben álltál a királynál, talán irigyled akadt, aki rossz szót ejtett rólad a király előtt, úgy hogy rád haragította. De én egyszer jártam nálad a fürdőben, és te tisztelettel bántál velem; ezt most megszolgálom, kiszabadítlak és visszaküldlek hazádba.« Ekkor egy követ tett a zsákba, és azt dobta be helyettem a tengerbe. De amint te felém intettél, halálos intéssel, kezedről a pecsétgyűrű a tengerbe esett, egy hal elnyelte, épp mikor én a szigeten halásztam. Ez a hal egyéb halakkal együtt a hálomba került, én fogtam és meg akartam sütni. De amikor felhasítottam, benne találtam a gyűrűt, és az ujjamra húztam. Nemsokára két kukta jött hozzám halakért, intettem nekik, mert nem ismertem a gyűrű sajátságát, erre lehullott mind a kettőnek a feje. Mikor aztán a kapitány visszajött, felismerte az ujjamon a gyűrűt, és elmagyarázta a varázserejét; most pedig eljöttem hozzád, mert te jól tettél velem, és legmagasabb kitüntetésben részesítettél. Hogy te jó szívvvel voltál hozzám, el nem felejtettem; itt a gyűrűd, vedd el, ha pedig olyasmit követtem volna el ellened, ami halált érdemel, mondd meg, mi a bűnöm, és öl meg, vérem pedig ne szálljon a fejedre.”

És lehúzta ujjáról a gyűrűt, és átadta a királynak, aki most látta, hogy Abu Szir milyen nemesen viselkedett. Átvette a gyűrűt, és ujjára húzta. Új élet szállt belé, fölállt, megölelte Abu Szirt és így szólt hozzá: „Ó, ember, te a nemesek legnemesebbje vagy. Ne haragudj rám, bocsásd meg a hibámat, amit ellened elkövettem. Ha másvalaki jutott volna ennek a gyűrűnek a birtokába, vissza nem adta volna nekem.” Abu Szir ezt válaszolta: „Ó, idők királya, ha azt akarod, hogy megbocsássak neked, mondd el, mit hibáztam, mi gerjesztett oly haragra ellenem, hogy a halálotat rendelted el.” A király így felelt: „Alláhra, meg vagyok győződve ártatlanságodról, mert ilyen nemesen viselkedtél, hanem a festő ezt meg ezt mondta nekem.” És elbeszélte neki mindent, amit a festő besúgott neki. Abu Szir azt mondta: „Alláhra, ó, idők királya, nem ismerek semmi keresztény királyt, életemben se jártam keresztények országában, és soha eszem ágában sem volt, hogy megöljelek. Hanem ez a kelme-festő a barátom és szomszédom volt Alexandria városában, ott pedig igen nyomorúságosan ment a dolgunk, azért vándorútra keltünk, és a fátiha szentsége alatt fogadtuk meg, hogy amelyikünk munkát talál, eltartja a munkanélkülit; azután ez meg ez történt velem.”

És elmesélte neki minden élményét Abu Kirrel, a festővel, hogyan lopta el az a pénzt, és hogy hagyta ott betegen a khánban; hogy ápolta ki betegségéből a khán kapusa a maga pénzéből, amíg Alláh gyógyulást nem hozott rá, mire ő szokása szerint, szerszámaival megint a városba ment, és egy festőműhelyre akadt, előtte meg nagy tolongást látott. Mikor benézett a festőbolt ajtaján, meglátta Abu Kirt köpadon ülve, amint pedig belépett, hogy köszöntse, az siralmasan elpáholt, és tolvajnak nevezte. Így elmondott a királynak mindent, ami vele történt, és ezekkel a szavakkal fejezte be beszédét: „Ó, idők királya, éppen ő mondta nekem: »Készítsd el ezt a szert, és kínáld fel a királynak, mert a fürdőd mindenben tökéletes, csak ez a

szer hiányzik belőle.« És tudd meg, ó, idők királya, hogy ártalmatlan szer ez, állandóan készítjük a hazámban: hozzátartozik a fürdőkészséghez; én csak megfedekeztem róla. Mikor a festő eljött hozzám, és én szívélyesen fogadtam, ő emlékeztetett rá, és ő mondta, hogy csináljam meg. Küldj csak el, ó idők királya, ennek és ennek a khánnak a kapusáért meg a festőműhely munkásaiért, kérdezd ki mindnyájukat arról, amit én elmondtam neked.”

A király elhívatta a khán kapusát meg a festő segédeit; mind kikérdezte őket, azok pedig elmondták neki az igazságot. Azután a festőért küldött és megparancsolta: „Mezítláb, födetlen fejjel és hátára láncolt kezekkel hozzátok elémbé.”

A kelmefestő pedig éppen otthon ült boldogan, hogy eltette Abu Szirt láb alól, amikor egyszerre csak nekiestek a király testőrei, jókat sóztak a hátára, aztán hátrakötötték a kezét, és a király elé vonszolták. Ott meglátta Abu Szirt, amint a király mellett ült, meg a khán kapusát és a festőműhely munkásait, amint előttük állnak. És most a kapus így szólt hozzá: „Nem ez az ember a társad, akinek elloptad a pénzét, és akit otthagytál nálam a kamrában betegen, előbb pedig ezt meg ezt tetted vele?” Aztán a kelmefestősegédek szólaltak meg: „Nem ez az, akit parancsodra megragadtunk és elvertünk?”

Így derült ki világosan Abu Kir gazsága, és nyilvánvaló lett, hogy még szigorúbb büntetést érdemel, mint Munkar és Nakir⁵⁴ minden kínzása. Ezért a király megparancsolta testőreinek: „Fogjátok, vezessétek keresztül a városon, azután dugjátok zsákba, és dobjátok a tengerbe.” De Abu Szir azt mondta: „Ó, idők királya, fogadd el, hogy az érdekében szóljak, mert én már megbocsátottam neki gonosztetteit.” Hanem a király így felelt: „Ha te meg is bocsátottál neki, én nem tudom neki megbocsátani, amit ellenem vetkezett.” És odaszólt: „Vigyétek!”

Azok megragadták, átvezették a városon, és zsákba dugták, meszet is tettek a zsákba, úgyhogy víz- és tűzhalállal halt meg. Abu Szirhez pedig így szólt a király: „Kívánj tőlem bármit, megadom!” Abu Szir azt mondta: „Azt kérem, hogy küldj haza, mert nem óhajtok tovább itt maradni.”

Most a király még nagyobb vagyonnal tetézte az eddigi pénzt, vagyont és régebbi adományait, és nagy értékekkel megrakott gályát ajándékozott neki, hozzá mamlúk-legénységet. A mamlúkokat szintén nekiajándékozta. De előbb még felajánlotta Abu Szirnek, hogy megteszi nagyvezírnek, de az kitért a megtiszteltetés elől. Ezután búcsút vett a királytól, és útra kelt gályáján, amelyen minden, a matrózok is, mamlúkok is az ő tulajdona volt. Meg sem álltak Alexandriáig; ott kikötöttek a parton. Amint kiszálltak a hajóból, az egyik mamlúk meglátott egy zsákot, amely a parton feküdt. Így szólt a gazdájához: „Uram, nagy, nehéz zsák fekszik a parton, nem tudom, mi lehet benne.”

Abu Szir odament a zsákhoz és kibontotta. Hát Abu Kir holttestét pillantotta meg benne. A tenger Alexandriáig sodorta. Kivette a zsákból, és eltemette Alexandria közelében, búcsújáró síremléket építtetett fölötte, és jámbor alapítványt tett a temetkezési hely tiszteletére. A síremlék ajtajára pedig a következő verset írta:

Ember! Tetted szerint mérnek meg e világon,
A tett a lélek fáján ül, mint levél az ágon.
Mit másról mond ki szád, terólad az kel szárnyra,
Ne rágalmaz se, hogy hír rólad se járja.
Mosdatlan ne legyen sohasem egy szavad,
Mert visszaszáll reád egyetlen perc alatt.

---

⁵⁴ Két angyal; ők vallatják ki sírjukban a halottakat, és kínozzák meg őket, ha gonoszak voltak.

Az ebet kedveli az ember, mert barátja,
De oktalan vadat nem tűr, ketrecbe zárja.
Az ár színén lebeg a vízbefulladt ember,
De bezzeg mélyre rejti igazgyöngyét a tenger.
Egyetlenegy veréb sem mer támadni sasra,
Hacsak nem oktalan, nem száll fel túl magasra.
Az ég s a lég ezüst lapján az írva áll,
Hogy csak ki jószívű, jó szívre az talál.
Ki hitvány tök husából cukort főz; ám hadd lássa:
Olyan mindennek íze, amilyen származása!

Abu Szir hosszú ideig élt örömeiben és gazdagságban, amíg Alláh el nem rendelte a halálát. Társa, Abu Kir közelébe temették, és róluk nevezik azt a helyet „Abu Kir és Abu Szir”-nek. De most már csak úgy ismerik, hogy Abu Kir,⁵⁵ és ez az, ami a történetükből a fülünkbe jutott. Magasztaltassék Ő, akinek léte örök, akinek parancsára a nappalt és éjjelt váltogatják az égi körök.

---

⁵⁵ Ez a város ma is megvan Egyiptomban.

Sahriár király és Sehrezád történetének befejezése

Ez idő alatt Sehrezád a királynak három fiúgyermeket szült, és mikor meséjét befejezte, felkelt, megcsókolta a földet a király előtt, és így szólt: „Ó, minden idők királya, akinek korokban és nemzedékekben nem volt párja, látod, rabszolgád vagyok; ezer és egy éjszakán át meséltem neked régi történeteket, letűnt nemzedékekről szóló intő példákat. Vajon fordulhatok most felségedhez egy kívánsággal?” A király így felelt: „Csak kíváncsi, és megadom neked, Sehrezád.” Ekkor a királyné kikiáltott a dajkáért és eunuchokért, és azt mondta nekik: „Hozzatok be a gyerekeimet!”

Nyomban behozták őket. Az egyik már járt, a másik csak mászott, a harmadik még szopott. Mikor behozták a kicsinyeket, fogta őket, a király elé állította, megcsókolta a földet, és így szólt: „Ó, idők királya, ezek a te gyerekeid, és azt kérem tőled, kíméld meg az életemet e kisgyerekek kedvéért, mert ha engem megölelsz, ezek a kicsinyek édesanya nélkül maradnak, és nem fogsz olyan asszonyt találni, aki rendesen felneveli őket.”

A király e szavakra sírva fakadt, kebléhez szorította a kisfiúkat, és így szólt: „Ó, Sehrezád! Alláhra, én már megkegyelmeztem néked, mielőtt behozták a gyerekeket, mert láttam, hogy lelked szűzi és istenes, erkölcsöd mocsoktalan, nemes, Alláh áldása reád, apádra, anyádra, gyökeredre és ágaidra! És Alláht hívom tanúnak, hogy megkegyelmeztem néked, nem lesz semmi bántódásod.”

Sehrezád megcsókolta a király kezét és lábát, és végtelen nagy örömben volt. Így szólt: „Alláh nyújtsa meg életedet, és növelje felségedet és méltóságodat.”

A király belső lakából tovább terjedt az öröm, és szétfutott a városban; olyan éj volt ez, amelyet nem lehetett az élet többi éjszakájához számítani, és fehérebb volt, mint a nappalnak arca. Másnap a király öröme derülten, boldogságában elmerülten kelt, összehívatta katonáit, azok felsorakoztak, a király a vezírnek, Sehrezád apjának pompás és becses díszruhát ajándékozott ezekkel a szavakkal: „Alláh legyen oltalmazod, amiért hozzám adtad nemes lelkű leányodat; neki köszönhetem, hogy megbántam, milyen kegyetlenül oltottam ki a nép leányainak életét. Láttam, mily szűzies, mocsoktalan, nemes erényekkel teljes. És Alláh három fiúval ajándékozott meg általa. Legyen hála Alláhnak ezért az ő dús kegyelméért.”

Ezután minden vezírnek, emírnek, országa minden nagyjának díszköntöst ajándékozott, és megparancsolta, hogy a város dísz öltönn harminc napon át, és a lakosságból senkinek sem kellett a maga pénzét költenie, minden kiadást a király kincstára fedezett.

A várost tehát feldíszítették olyan pompával, mint soha azelőtt; és pergett a dob, szólt a fuvola, felvonultak a bűvészek mutatványaikkal. A király bőkezűen megajándékozta őket, alamizsnát osztott ki a szegények és inségesek közt, és minden alattvalójára, birodalmának egész népére kiterjesztette jóindulatát.

*Azután elhívatta történetíróit és írnokait, megparancsolta nekik, írják fel mindazt, ami vele és feleségével történt, elejétől végig. Azok mindent írásba foglaltak, és elnevezték azt az *E z e r e g y é j s z a k a m e s é i*-nek. A feljegyzések harminc kötetnyit tettek ki: az egészet a kincstárban helyezték el.*

Örömben és vigasságban, jólétben és boldogságban élt ezután a király és népe, amíg el nem jött értük a vidámság megrontója, kötelek szétbontója.

Dicsőség Annak, akit magával nem sodor az idők rohanása, meg nem változtat a dolgok változása, nem zökkent ki helyéből a világ folyása! Magasztos felségének imámjára, teremtményeinek koronájára, urunkra, Mohammed prófétára, az emberiség urára szálljon áldás, szálljon béke! Alázatos könyörgésünk száll feléje, adja meg nekünk kegyes bölcsessége, hogy minden tettünknek, életünknek legyen boldog

vége.